Semra ER

DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI

Doktora Tezi. 2025

T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI

MODERN KORE EDEBİYATINDA FEMİNİZM İLE BİRLİKTE DEĞİŞEN KADIN KİMLİĞİ (1980 ve SONRASI ROMANI)

Hazırlayan
Semra ER

Danışman
Prof. Dr. Hatice KÖROĞLU TÜRKÖZÜ

Doktora Tezi

Ekim 2025, KAYSERİ

T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI

MODERN KORE EDEBİYATINDA FEMİNİZM İLE BİRLİKTE DEĞİŞEN KADIN KİMLİĞİ

(1980 ve SONRASI ROMANI)

(Doktora Tezi)

Hazırlayan
Semra ER

Danışman
Prof. Dr. Hatice KÖROĞLU TÜRKÖZÜ

Ekim 2025, KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Semra ER
İmza

T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Anabilim Dalı : Doğu Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı

Program Adı : Kore Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı

Tez Başlığı : Modern Kore Edebiyatında Feminizm ile Birlikte Değişen Kadın Kimliği (1980 ve Sonrası Romanı)

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam …. Sayfalık kısmına ilişkin ../10/2025 tarihinde ***Turnitin*** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı**: % ..'** dir.

Filtrelemeye **alıntılar dahil** edilmiştir. Filtrelemede **yedi (7) kelimeden daha az** örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. / /2025

Danışman	**Öğrenci**
Prof. Dr. Hatice KÖROĞLU TÜRKÖZÜ	Semra ER
İmza	*İmza*

KILAVUZA UYGUNLUK

“Modern Kore Edebiyatında Feminizm ile Birlikte Değişen Kadın Kimliği (1980 ve Sonrası Romanı)” başlıklı Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesine uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan
Semra ER
İmza

Danışman
Prof. Dr. Hatice KÖROĞLU TÜRKÖZÜ
İmza

ABD Başkanı
Prof. Dr. ALİ VOLKAN ERDEMİR
İmza

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Prof. Dr. Hatice KÖROĞLU TÜRKÖZÜ danışmanlığında **Semra ER** tarafından hazırlanan "Modern Kore Edebiyatında Feminizm ile Birlikte Değişen Kadın Kimliği (1980 ve Sonrası Romanı)" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doğu Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı'nda **Doktora tezi** olarak kabul edilmiştir.

28/08/2025

JÜRİ:

Danışman	: Prof. Dr. Hatice KÖROĞLU TÜRKÖZÜ	*İmza*
Üye	: Prof. Dr. S. Göksel TÜRKÖZÜ	*İmza*
Üye	: Doç. Dr. Aylin Yonca GENÇOĞLU	*İmza*
Üye	: Doç. Dr. Fatma Ecem CEYLAN	*İmza*
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Ertuğrul CEYLAN	*İmza*

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun …. /…./…… tarih ve …….. sayılı kararı ile onaylanmıştır.

/ / 2025

Prof. Dr. Atabey KILIÇ

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Bu doktora tezi ile, modern Kore edebiyatında kadın kimliğinin dönüşümünü feminist bir perspektifle ele alma imkânı bulduğum uzun soluklu entelektüel yolculuğumu tamamlamış olmanın huzurunu yaşamaktayım. Özellikle 1980 sonrası Kore romanlarında feminizmle birlikte kadın kimliğinde yaşanan değişimlerin incelenmesi, yalnızca akademik bir sorumluluk olarak değil, aynı zamanda bu alandaki literatürdeki boşluklara katkı sunma ve uluslararası feminist edebiyat eleştirisine özgün bir bakış açısı kazandırma arzusu ile şekillenmiş bir çabanın ürünü olmuştur.

Tez sürecimin her aşamasında bilgi birikimi, tecrübesi ve sabrıyla bana rehberlik eden değerli danışmanım Sayın Prof. Dr. Hatice KÖROĞLU TÜRKÖZÜ'ne en derin şükranlarımı sunarım. Kendisinin yönlendirmeleri ve yapıcı eleştirileri, bu çalışmanın bilimsel derinlik ve yöntemsel tutarlılık açısından sağlam bir temele oturmasında belirleyici rol oynamıştır. Sayın Prof. Dr. S. Göksel TÜRKÖZÜ başta olmak üzere Doç. Dr. Aylin Yonca GENÇÖĞLU, Doç. Dr. Fatma Ecem CEYLAN ve Dr. Öğr. Üyesi Ertuğrul CEYLAN jüri üyelerime de değerli katkıları ve değerlendirmeleri için şükranlarımı sunarım.

Tezin hazırlanması sürecinde, araştırma ve yazım faaliyetlerimi yürütmemde gerekli olanakları sağlayan Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne ve Kore Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nın kıymetli öğretim üyelerine teşekkür ederim. Ayrıca bu süreçte moral ve motivasyon kaynağım olan aileme ve dostlarıma da sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Onların koşulsuz desteği, karşılaşılan zorlukların üstesinden gelmemde en önemli güç kaynağı olmuştur.

Bu çalışmanın, modern Kore edebiyatında kadın kimliği üzerine yapılacak müstakbel akademik araştırmalara katkı sağlamasını ve feminist edebiyat eleştirisine yeni ufuklar kazandırmasını temenni ederim.

Semra ER

Kayseri, 2025

MODERN KORE EDEBİYATINDA FEMİNİZM İLE BİRLİKTE DEĞİŞEN KADIN KİMLİĞİ (1980 ve SONRASI ROMANI)

Semra ER

Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Doktora Tezi, Ekim 2025
Danışman: Prof. Dr. Hatice KÖROĞLU TÜRKÖZÜ

ÖZET

Güney Kore toplumu, köklü ataerkil geleneklerle çağdaş toplumsal cinsiyet eşitliği taleplerinin geriliminde bir dönüşüm süreci içerisinde yer almaktadır. Bu süreçte feminizm, toplumsal yapıyı ve kültürel normları dönüştüren etkin bir teorik ve politik alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu dönüşüm, muhafazakâr değerlerin ve yükselen anti-feminist söylemlerin yarattığı ideolojik dirençle de mücadele etmek durumundadır.

Bu çalışma, Güney Kore'deki feminist hareketin tarihsel gelişimini ve edebiyata yansımalarını incelemektedir. Araştırma, 1980 sonrası feminist örgütlenmelerin ortaya çıkışını hazırlayan erken dönem kadın hareketlerinden başlayarak, 2000'lerde dijital feminizmin yükselişine ve buna karşı gelişen anti-feminist tepkilere kadar uzanan kapsamlı bir analiz sunmaktadır. Aynı zamanda, bu tarihsel sürecin edebiyattaki izlerini sürmekte, özellikle 1980 sonrası Güney Kore romanlarında kadın kimliğinin nasıl temsil edildiğini hem kadın hem de erkek yazarların eserleri üzerinden değerlendirmektedir.

Çalışmada, feminist edebiyat eleştirisi bağlamında nitel araştırma yöntemlerinden tematik içerik analizi kullanılarak, ataerkil toplumun kadın karakterler üzerindeki etkileri incelenmiştir. Evlilik, annelik, iş yaşamı ve bireysel özgürlük gibi temalar, edebî metinler aracılığıyla çok boyutlu bir şekilde ele alınmıştır. Araştırmanın bulguları, kadın kimliğindeki dönüşümün toplumsal, kültürel ve politik bağlamlarla derinden ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Güney Kore feminizm hareketleri, Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, Feminist edebiyat eleştirisi, Anti-feminizm

THE CHANGING FEMALE IDENTITY WITH FEMINISM IN MODERN KOREAN LITERATURE (NOVELS FROM 1980 ONWARDS)

Semra ER

Erciyes University, Graduate School of Social Sciences
PhD Thesis, October 2025
Supervisor: Prof. Dr. Hatice KÖROĞLU TÜRKÖZÜ

ABSTRACT

South Korean society is undergoing a process of transformation marked by the tension between deeply rooted patriarchal traditions and contemporary demands for gender equality. Within this process, feminism emerges as a potent theoretical and political force that reshapes social structures and cultural norms. However, this transformation must also contend with the ideological resistance generated by conservative values and rising anti-feminist discourses.

This study examines the historical development of the feminist movement in South Korea and its reflections in literature. Beginning with the early women's movements that laid the groundwork for feminist organizing after the 1980s, the research provides a comprehensive analysis extending to the rise of digital feminism in the 2000s and the anti-feminist backlash it provoked. Simultaneously, it traces the literary imprints of this historical process, focusing particularly on how female identity has been represented in South Korean novels after the 1980s through the works of both female and male authors.

In the study, a qualitative research method, specifically thematic content analysis, is employed within the framework of feminist literary criticism to investigate the impact of patriarchal society on female characters. Themes such as marriage, motherhood, professional life, and individual freedom are explored in a multidimensional manner through literary texts. The findings of the research reveal that the transformation of female identity is deeply interconnected with social, cultural, and political contexts.

Keywords: Feminist movements in South Korea, Gender inequality, Feminist literary criticism, Anti-feminism

İÇİNDEKİLER

MODERN KORE EDEBİYATINDA FEMİNİZM İLE BİRLİKTE DEĞİŞEN KADIN KİMLİĞİ (1980 ve SONRASI ROMANI)

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK ..... **i**
TEZ ÖZGÜNLÜK SAYFASI ..... **ii**
KILAVUZA UYGUNLUK ..... **iii**
KABUL VE ONAY TUTANAĞI ..... **iv**
ÖN SÖZ ..... **v**
ÖZET ..... **vi**
ABSTRACT ..... **vii**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM

FEMİNİST KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Feminizm Dalgaları 15
1.1.1. Birinci Dalga Feminizm 15
1.1.2. İkinci Dalga Feminizm 18
1.1.3. Üçüncü Dalga Feminizm 20
1.1.4. Dördüncü Dalga Feminizm (Siberfeminizm) 23
1.2. Feminist Teoriler 26
1.2.1. Liberal, Marksist ve Radikal Feminizm 27
1.2.2. Siyah, Postmodern ve Eko-Feminizm 33
1.3. Temel Kavramlar 38
1.3.1. Toplumsal Cinsiyet Kavramı 38
1.3.2. Anaerkil -Ataerkil Toplum (Patrikarya) 41
1.4. Feminist Edebiyat Eleştirisinin Kuramsal Temelleri 43

İKİNCİ BÖLÜM

KORE FEMİNİST HAREKETİNİN TARİHİ

2.1. Erken Dönem Kadın Hareketleri ve Modernleşme (1894-1945) 47
2.1.1. Gabo Reformu (1894-1896) (갑오개혁: Gabo Gaehyeok) ve Kadın Okulları 47
2.1.2. Japon Sömürgeciliği (식민지배: sikminjibae) Döneminde (1910-1945) Kore Kadın Hareketi 53
2.1.3. Kore Kadın Edebiyatının Doğuşu ve Yeni Kadın (신여성: Sinyeoseong) 57

2.2. Kurtuluş ve Sonrası Dönem: Kadın Hareketlerinin İdeolojik Yapılanması ve Sosyal Dönüşümler (1945-1980) 66
2.2.1. Kurtuluş Sonrası Dönemde Kore Kadın Edebiyatının Dönüşümü 75
2.3. Sanayileşme ve Kadın Hareketleri 79
2.4. Güney Kore'de Kadın Hareketinin Dönüşümü: Sınıf Politikaları ve Feminist Yönelimler 83
2.5. Feminizmin Kurumsallaşması ve Dönüşümü (1980-1999) 86
2.5.1. Kore Kadın Gelişim Enstitüsü (KWDI, 한국여성개발원: Hanguk Yeoseong Gaebalwon) 90
2.5.2. Başlıca Muhafazakâr Kadın Örgütleri 91
2.5.3. Başlıca İlerici Kadın Örgütleri 96
2.6. 1990 Sonrası Güney Kore'de Feminist Hareketin Yön Değiştirmesi 111
2.7. 2000 Sonrası Feminist Hareketlerin Dijitalleşmesi ve Yeni Yönelimler 115
2.7.1. Megalia (메갈리아) ve Siber Feminizm 118
2.7.2. Gangnam İstasyonu Cinayeti 121
2.7.3. 4B Hareketi (4B 운동: 4B Undong) 122
2.7.4. Metoo Hareketi (미투) 123
2.7.5. Gizli Kamera "Molka" (몰카) Skandalları 124
2.8. Feminist Mücadelede Güncel Tartışmalar ve Toplumsal Yansımalar 125
2.8.1. Anti-feminist Söylemler 125
2.8.2. Görünmeyen Emek Tartışmaları: Güney Koreli Kadınların Çift Vardiyası: 128
2.8.3. Doğum Kontrolü, Kürtaj Tartışmaları ve Düşük Doğum Oranları 129
2.9. Kadın Politikalarının Kurumsallaşması ve Hukuki Dönüşüm (1983-Günümüz) 132
2.9.1. Kadın Politikaları Danışma Komitesi'nden (여성정책심의위원회) Kadın Aile Bakanlığı'na 132
2.9.2. Yasal Reformlar ve Feminist Taleplerin Kurumsal Yansımaları 136
2.9.3. Aile Reisi Sistemi'nin (호주제: Hojuje) Kaldırılması (2005) ve Ataerkil Hukukun Dönüşümü 140

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1980 SONRASI KORE MODERN ROMANI FEMİNİST OKUMASI

3.1. Anne-Kız İlişkileri 145
3.2. Baba-Kız İlişkileri 153
3.3. Kadın-Kardeş İlişkileri 162
3.4. Genç Kızlık Dönemi 170
3.5. Aşk, Sevgi ve Cinsellik 179
3.6. Evlilik Hayatında Kore Kadını 188
3.7. Annelik 200

3.8. Kadın Bedeni ve Güzellik Algısı Baskısı 218
3.9. Evlilik Dışı Cinsellik 226
3.10. Aile Hayatında Şiddet..... 231
3.11. Kore Kadını ve İş Hayatı: Özgürlükler ve Sınırlılıklar 239
3.12. Kimlik Arayışı 250

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Erkek Yazarların Anlatılarında Koreli Kadının Temsili 255
4.2. Kadın Yazarların Metinlerinde Kadın Kimliğinin İnşası 258

SONUÇ 261
KAYNAKÇA..... 264
EKLER 283

SİMGELER ve KISALTMALAR LİSTESİ

4B **:** 4B Hareketi

ABD : Anabilim Dalı

Bkz : bakınız

BPfA : Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu

CEDAW : Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi

ERÜ : Erciyes Üniversitesi

Hanguk Yeono: Kore Kadın İşçi Birliği

Hojuje : Geleneksel Aile Reisi Sistemi

HYMH : Hanguk Yeoseong Munhak Hakhoe (Kore Kadın Edebiyatı Derneği)

IMF : IMF dış krizi

KNCW **:** Kore Kadın Dernekleri Konseyi (YeoHyeop)

KWVF **:** Kore Kadın Seçmenler Birliği

LGBT+ : Lezbiyen, gey, biseksüel ve trans bireyler

Molka **:** Gizli Kamera

OECD **:** Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü

SBE : Sosyal Bilimler Enstitüsü

TDK : Türk Dil Kurumu

YÖK : Yükseköğretim Kurumu

YWCA : Genç Kadınlar Hristiyan Derneği (Young Women's Christian Association)

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1. Modern Kore edebiyatında feminizm ile birlikte değişen kadın kimliği (1980 ve sonrası romanı)- çalışmasında yer alan romanlar..... 9

Tablo 2.1. Gabo Reformu ve Kadın Eğitimi Hareketi Kapsamında Açılan Okullar …50-51

Tablo 2.2. Japon Sömürge Döneminde Kurulan Kadın Okulları ……..55

Tablo 2.3. 2013-3023 yılları arasında Güney Kore'de evlilik oranları (Statistics Korea, 2024) 131

Tablo 2.4. Güney Kore'de kadın ve erkeklerin evlilik yaşları (Statistics Korea, 2024) 131

GİRİŞ

Konu ve Kapsam

Modern Kore Edebiyatında kadın kimliğinin feminizm etkisiyle dönüşümü, çok yönlü analizlere ihtiyaç duyan bir inceleme alanıdır. Bu çalışma, feminizmin kuram olarak Güney Kore'de yaygınlaştığı (Choi, J., 2021, s. 3; Cho, 1999 s. 84) 1980'lerden günümüze kadar uzanan süreçte Kore toplumunda yaşanan sosyal, politik ve kültürel dönüşümlerin kadın kimliği üzerindeki etkilerini feminist teori bağlamında ele almayı amaçlamaktadır. Araştırmanın odağı, bu dönemde yazılan Kore romanlarında kadın karakterlerin temsil ediliş biçimleri, bu temsillerin feminist hareketlerle artan görünürlüğü ve kadın kimliğinin nasıl dönüştüğüdür.

Çalışmanın kapsamı, 1980 sonrasında kaleme alınmış ve dönemsel temsiller barındıran on adet modern Kore romanı ile sınırlandırılmıştır. Söz konusu tarihsel dönem, Güney Kore toplumunda demokratikleşme sürecinin ivme kazandığı, feminist hareketlerin yükselişe geçtiği ve kadınların toplumsal rollerinde köklü dönüşümlerin yaşanmış olduğu bir evreye karşılık gelmektedir.

Seçilen romanlar aracılığıyla kadın kimliğinin ev içi rollerden kamusal alana uzanan geniş bir yelpazede nasıl şekillendiği analiz edilmiştir. Ayrıca erkek ve kadın yazarların eserlerinde yer alan kadın temsilleri incelenmiş; bu temsillerin toplumsal cinsiyet rolleri ve feminist söylemlerle olan ilişkisi değerlendirilmiştir.

Eser analizlerinde, kadın karakterlerin bireysel ve toplumsal kimlik arayışları, ataerkil düzenle mücadeleleri ve modernleşme sürecindeki konumları derinlemesine incelenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, 1980 sonrası Kore modern romanlarında kadın kimliğinin dönüşümünü feminist edebiyat eleştirisi merkezinde incelemeyi amaçlamıştır. Kadınların toplumsal, bireysel ve kültürel konumlarının edebî metinlerdeki temsilleri; kadın ve erkek yazarların karakter kurguları üzerinden analiz edilmiştir. Bu doğrultuda, feminist hareketlerin ve toplumsal dönüşümlerin edebiyat alanıyla birlikte paralel gelişmesi değerlendirilmiş; kadın kimliğinin tarihsel süreçte geçirdiği dönüşümler çok boyutlu bir bakış açısıyla ele alınmıştır.

Çalışmanın temel inceleme alanını, kadınların aile hayatı, evlilik, annelik, iş hayatı ve kimlik arayışı gibi temalar çerçevesindeki edebî temsilleri oluşturmuştur. Ataerkil toplum yapısının kadın karakterler üzerindeki etkileri; toplumsal normlar, aile dinamikleri ve cinsiyet rolleri aracılığıyla metinlerde nasıl temsil edildiği ortaya konmuştur.

Araştırma, yalnızca edebî metin çözümlemesi ile sınırlı kalmayıp, Kore toplumunda yaşanan sosyokültürel dönüşümlerle bağlantılı bir okuma da sunmuştur. Kadın karakterlerin temsil biçimleri, yazarın cinsiyeti ile dönemin politik ve toplumsal bağlamı çerçevesinde değerlendirilerek çok katmanlı bir analiz gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışma, kadın kimliğinin yalnızca bireysel bir mesele değil; aynı zamanda toplumsal ve kültürel bir sorunsal olarak ele alınması gerektiğini vurgulamıştır. Edebî metinlerin, kadınların öznel deneyimlerini görünür kılmadaki işlevi açığa çıkarılmış; bu metinlerin cinsiyet eşitliği mücadelesine katkı sunma potansiyeli değerlendirilmiştir.

Literatür Değerlendirmesi

Bu çalışmanın kuramsal temellerinin oluşturulmasında, Kore ve Türkiye'de yayımlanmış kitaplar, tezler ve akademik makaleler başta olmak üzere çok sayıda kaynaktan yararlanılmıştır. Aşağıda, literatür incelemesi kapsamında değerlendirilen belli başlı eserlerin içerikleri ayrıntılı biçimde sunulmuştur.

- Kim, Yang-sun (김양선). (2012). Hanguk geun·hyeondae yeoseong munhak jang-ui hyeongseong *(한국 근·현대 여성문학 장의 형성) [Kore modern ve*

çağdaş kadın edebiyat alanının oluşumu]. Paju (파주): Somyeong Chulpan (소명출판).

Kim, Y. tarafından kaleme alınan *Kore Modern Kadın Edebiyat Alanının Oluşumu* adlı eser, Kore edebiyat tarihi içerisinde kadın edebiyatının kuruluş sürecini mevcut edebî sistem ve biçimlere odaklanarak yeniden yorumlamayı amaçlamıştır. Çalışma, edebiyat tarihini yalnızca erkek merkezli anlatılarla sınırlamayan, bunun yerine kadınların edebî faaliyetlerini ve bu faaliyetlerin sistematik biçimde alandaki kurumsallaşma süreçlerini öne çıkaran bir yaklaşım geliştirmiştir.

Eserde, kadın edebiyatı alanının özellikle 1920-1930'lar itibarıyla nasıl şekillendiği tarihsel bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Bu bağlamda, Na Hye-seok (나혜석), Kim Myeong-sun (김명순) ve Kim Won-ju (김원주) gibi kadın yazarların eserleri aracılığıyla, kadın yazımının tematik ve biçimsel farklılıklar yaratarak kendine özgü bir alan oluşturduğu savunulmuştur. Kadın yazarların ortaya çıkışı, sadece bireysel yaratıcı üretim bağlamında değil, aynı zamanda edebî kamunun şekillenmesinde rol oynayan yayın organları çerçevesinde incelenmiştir.

Modern dönemde kadın edebiyatının kurumsallaşma süreci hem ideolojik dönüşümler hem de kadın edebiyatı çevrelerinin yeniden inşa edilmesi üzerinden analiz edilmiştir. Choi Jeong-hui (최정희), Mo Yun-suk (모윤숙) ve Son So-hui (손소희) gibi yazarlar, bu dönemde edebî alanın yeniden şekillenmesinde etkili figürler olarak öne çıkarılmıştır.

Çalışmanın kuramsal açıdan en özgün katkılarından biri, kadın edebiyatında kanonun oluşumu, yazı biçimlerinin sabitlenmesi ve "kadınlık" kavramının edebî düzlemde kurumsallaşması süreçlerine dair geliştirdiği analizlerdir. Kadın yazımının, eril estetik ve biçimsel kalıpların dışında, kendi söylemsel yapısını nasıl kurduğu, "kadın yazımı" ve "kadınlık temsilleri" üzerinden tartışmaya açılmıştır. Yazar, bu bağlamda geleneksel edebiyat tarihine karşı "yıkıcı okuma" gibi feminist metodolojileri önermekte ve cinsiyet perspektifinden edebî yapıyı yeniden sorgulamaktadır.

Bu eser tez kapsamında Kore kadın edebiyatının tarihsel ve ideolojik bağlamda nasıl yapılandığını anlamaya yönelik kuramsal ve yöntemsel katkılar sağlamıştır. Özellikle, kadınların edebî üretimlerinin toplumsal cinsiyet bağlamında analiz edilmesi gerekliliğini

ortaya koyması ve kadın edebiyatının modern dönemdeki dönüşümüne odaklanması bakımından literatürün özgün bir parçası olmuştur.

- Im, Geum-bok (임금복). (2015). *Hyeondae yeoseong soseol-ui peminijeum jeongsinsa (현대여성소설의 페미니즘 정신사) [Modern kadın romanlarında feminist ruhun tarihi].* Seoul (서울): Saemi (새미).

Modern Kadın Romanlarında Feminist Ruhun Tarihi başlıklı çalışma, Kore modern kadın edebiyatında feminist bilinç ve anlatının tarihsel izini sürmeye odaklanmıştır. Temel amacı feminist düşüncenin kadın edebî üretiminde nasıl biçimlendiğini ve bu üretimin tarihsel süreçte nasıl kategorize edildiğini ortaya koymaktır. Eserdeki içerik, çoğunlukla kadın yazarların şiir, sijo[1] (시조) ve roman türlerindeki katkılarını listeleyen, kronolojik ve tür temelli tablolar aracılığıyla düzenlenmiştir. Bu bağlamda, yöntem açısından tarihsel-edebî incelemeye dayalı sınıflandırıcı ve karşılaştırmalı bir yaklaşım benimsenmiştir.

Çalışmada kadın edebiyatının tarihsel görünürlüğüne dair dikkat çekici bir vurgu yapılmıştır. Özellikle kadın edebiyatının yokluğu, kadın yazarların kendi sorun bilincinden yoksun oluşlarıyla ilişkilendirilmiştir. Bununla birlikte, yazarlar arasında dönemselleştirme ve gruplaştırma yapılmış; Baek-cheol (백철) ve Kim Yun-sik (김윤식) gibi literatürde ön plana çıkan figürlerin yanı sıra Na Hye-seok, No Cheon-myeong (노천명) ve Kim Won-ju gibi kadın yazarların yazınsal faaliyetleri farklı edebî kuşaklar bağlamında analiz edilmiştir. Ayrıca sijo şairlerinin edebiyat tarihindeki yetersiz temsiline dikkat çekilmiş ve bu şairlerin yeniden değerlendirilmesi gerektiği yönünde bir çağrı yapılmıştır.

Kadın edebiyatında eksiklik tartışması, feminist edebiyat eleştirisine dair yöntemsel bir tartışma başlatma potansiyeli taşımıştır. Aynı şekilde belirli kadın yazarların anılması,

[1] Sijo, Kore edebiyatındaki en eski klasik nazım biçimidir. Yaklaşık altı-yedi yüzyıllık bir geçmişe sahiptir ve yapı olarak kısa, öz ve dramatik bir şiir formudur. Duygu ve düşünceleri sade ve etkili bir biçimde ifade etmeye elverişlidir. Kore şiirinde hâlâ önemini koruyan tek klasik şiir formu olmasıyla dikkat çeker (Kim, K. M., 2010).

kadın edebiyatında öznel seslerin izini sürmek isteyen araştırmalar için yol gösterici olmuştur.

> ▪ Ko, Jeong-gaphee (고정갑희). (2016). *Peminijeumeun jeonhwan-ida: Iron-gwa munhak dasi sseugi (페미니즘은 전환이다: 이론과 문학 다시 쓰기) [Feminizm bir dönüşümdür: Teori ve edebiyatı yeniden yazmak]. Tal-gyeonggye inmunhak yeongu chongseo 5* (탈경계인문학 연구총서 5, s. Border-transcending humanities research series, No. 5). Seoul: Book Korea (북코리아).

Eser, Hélène Cixous ve Luce Irigaray çizgisinde geliştirilen Fransız "fark teorisi"ni[2] merkeze alarak, kadın bedeninin ve kadınsı yazının ataerkil epistemolojide nasıl bastırıldığını tartışmaktadır. Bu bastırı, fallogosantrizm kavramı[3] aracılığıyla tanımlanmıştır.

Julia Kristeva'nın semiyotik alan[4], abject[5] ve anne bedeni kavramları[6] ise, anlam dışı/semiyotik alanla sembolik düzen arasındaki gerilimi ortaya koyarak feminizmle psikanaliz arasındaki ilişkiye yeni bir boyut kazandırmaktadır. Kristeva'nın bu duruşu, Cixous ve Irigaray'a göre farklılaşmakta, erkek kuramsal alanla diyaloğa girme çabasını ön plana çıkarmaktadır.

Çalışma, bu özellikleriyle çalışmadaki toplumsal cinsiyet, iktidar ve postkolonyal yapılar arasındaki ilişkilerin çözümlenmesinde kuramsal zemin oluşturma potansiyeline sahip olmuştur. Kristeva'nın kavramsallaştırdığı semiyotik ve abject yapılar, kadın bedeninin,

---

[2] Fransız fark teorisi, Hélène Cixous ve Luce Irigaray tarafından geliştirilmiştir. Liberal feminizmin cinsel farklılığı olumsuzlayan yaklaşımına karşı kadın-erkek farklılığını olumlamaktadır.

[3] Fallogosantrizm, Batı düşüncesinin erkek bedeni ve fallusu merkeze alarak dili, mantığı ve bilgiyi erkek egemen biçimde kurduğunu ifade eden bir kavramdır. Bu sistem, kadın deneyimlerini ve bedenini dışlayıp bastırırken; Hélène Cixous, Luce Irigaray ve Julia Kristeva gibi düşünürler tarafından eleştirilmiş ve kadınsı yazı ile aşılmaya çalışılmıştır.

[4] Semiyotik alan, anne bedenine dayalı olup öznenin oluştuğu ve aynı anda inkâr edildiği, simgesel düzenle arabuluculuk yapan akışkan bir alandır. Dilin fallogosantrik yapısına karşı, sürekli dönüşüm yoluyla bir "dil devrimi" imkânı sunmaktadır.

[5] Kristeva'ya göre abject, öznenin bütünlüğünü sağlamak adına dışarıda bırakılan ve "bayağılık" ile ilişkilendirilen reddedilmiş unsur olarak tanımlanmaktadır.

[6] Anne bedeni, semiyotik alanın düzenleyici ilkesi olup özne ile simgesel yasa arasında bir arabulucu işlevi üstlenmektedir. Kristeva, anne bedenini toplumsal sınırlamalara tabi olmakla birlikte kültürel, doğal ve öznel sınırları aşan bir arketip olarak konumlandırmakta ve bu bedeni "sürekli oluşum hâlindeki özne"nin temeli olarak açıklamaktadır (akt. Ko, 2016, s. 38-61).

dilinin ve psikososyal durumlarının edebiyattaki yansımalarını yorumlamada açıcı bir rol oynamıştır.

- Kang, Seon-mi (강선미). (2005). *Hanguk-ui geundae chogi peminijeum yeongu (한국의 근대 초기 페미니즘 연구) [Kore'de erken dönem modern feminizm üzerine bir çalışma].* Seoul: Pureun Sasangsa (푸른사상사).

Bu eser geç Joseon Hanedanlığı (대조선국, Daejoseonguk, 1392-1910) döneminden Japon sömürge dönemine kadar Batılı kadın misyonerler ve onlardan etkilenen Joseon kadınları arasındaki feminist bilincin oluşum sürecini ve özelliklerini araştırmayı amaçlamıştır. Ayrıca sömürge bağlamında Batılı kadınların "imparatorluğun anneleri" olarak rolünü yeniden değerlendirmeyi ve Kore feminizminin bu etkileşimler sonucunda kazandığı benzersiz özelliklerini ortaya koymayı hedeflemiştir.

Kadın misyonerler ve Joseon kadınları tarafından yazılmış mektuplar, günlükler, otobiyografiler, anılar, resmî kilise kayıtları ve misyoner yayınları yorumlanmıştır. Bu yöntemle, kamusal anlatıların dışında bırakılan kadınların öznel deneyimlerine ve zorluklarına odaklanılmıştır.

Eser, Kore'deki feminist bilincin, kadın misyonerlerin modern kadın eğitimi ve Protestan Hristiyanlık aracılığıyla geliştiğini ileri sürmüştür. Misyoner okulların başında gelen Ewha Akademisi (이화학당: Ewha Hakdang), bu sürecin kurumsal temelini oluşturmuştur. Feminizm anlayışı da misyonerlerin annelik rolü üzerinden kadınları yüceltmelerine dayanmaktadır.

Misyoner eğitim kurumları, Joseon kadınları için yeni bireysellik ve toplumsal rol biçimlerinin gelişmesine olanak tanımıştır. Eser, bu tarihsel süreci yorumlarken mevcut milliyetçi ve dindar tarih anlatılarına eleştirel bir yaklaşım getirmiş, Kore feminizminin çok boyutlu doğasına işaret etmiştir.

- Hanguk Yeoseong Munhak Hakhoe (HYMH). (2008). *Hanguk yeoseong munhak yeongu-ui hyeonhwang-gwa jeonmang (한국 여성문학 연구의 현황과 전망) [Kore kadın edebiyatı araştırmalarının durumu ve perspektifleri].* Paju: Somyeong Chulpan (소명출판).

Eser, Kore kadın edebiyatı araştırmalarının mevcut durumunu ve gelecekteki yönelimlerini değerlendiren kapsamlı bir derleme niteliğindedir. Geleneksel Kore edebiyatı ve edebiyat tarihi çalışmalarının sınırlılıklarını aşmayı hedefleyen kadın edebiyatı araştırmalarının gelişim süreci, feminist estetik ve bilgi kuramı çerçevesinde ele alınmıştır.

Eserde, "durumsal evrensellik" (상황적 보편성: sanghwangjeok bopyeonseong) ve "ilişkisel nesnellik" (관계주의적 객관성: gwangyeju-uijeok gaekgwanseong) kavramları önerilerek, cinsiyet perspektifini merkeze alan alternatif bir metodolojik çerçeve geliştirilmiştir. Kadın edebiyatının tarihsel gelişimi, erkek merkezli estetik ve bilgi anlayışına yönelik eleştiriler, sömürge dönemi kadın yazarlarının konumu, "yeni kadın" (신여성: Sin Yeoseong) figürü, kadın bedeninin temsili, marjinal edebi biçimler ve modernite-ulus-cinsiyet ilişkileri ayrıntılı biçimde incelenmiştir.

Çalışma, marjinalleştirilmiş metinlerin görünür kılınması, kadınların "kendi anlatıları" (자기서사: jagiseosa) aracılığıyla edebiyat içindeki yerinin güçlendirilmesi ve kadın edebiyatı tarihinin yeniden inşası yönünde önemli katkılar sunmuştur. Ayrıca modernite, milliyetçilik, sömürgecilik ve ataerki arasındaki kesişimlerin kadın kimliği üzerindeki etkileri tartışılmıştır.

Metinde, Joseon Hanedanlığı dönemi kadın han-si (한시) şairlerinin "zayıfın konuşma biçimi" (약자의 말하기 방식: yakjaui malhagi bangsik) gibi dil stratejilerini kullanarak ataerkil kısıtlamalar altında kendi seslerini oluşturma çabaları ortaya konmuştur. Feminist şiirin, ataerkil sembolik düzenin kadınları yeniden üretimle sınırlayan "baba yasası" (아버지의 법: abeojiui beop) gibi mekanizmalarını nasıl eleştirdiği, Go Jeong-hui (고정희), Choi Seung-ja (최승자) ve Kim Hye-sun (김혜순) gibi şairlerin eserleri üzerinden incelenmiştir.

Sömürge dönemi kadın yazarlarının edebi faaliyetlerinin, erkek merkezli değerlendirme kriterleri ve dış faktörler tarafından nasıl biçimlendirildiği gösterilmiştir. 19. yüzyıl gisaeng[7] kurumunun, yalnızca eğlence ve cinsellikle değil, aynı zamanda idari görevler

[7] Gisaeng (기생), özellikle Joseon Hanedanlığı'nın son dönemlerinde faaliyet göstermekte olan, sanatsal yetenekleri ile çeşitli toplumsal görevleri bir arada yürütmekte olan kadın sanatçılar ve eğlence

ve resmî törenlerle iç içe olan yapısı; Ok So-seon (옥소선) örneği üzerinden, Daewongun (대원군) dönemindeki gisaeng rejiminin sanatsal yetenek ve geleneksel kadın erdemlerini nasıl bir araya getirdiği incelenmiştir.

Modern eğlence mekânları kape[8] (카페) olgusunun, sömürge dönemi Gyeongseong'da (경성) Batı kültürünün sömürgeci bir yansıması ve erotizmin metalaştırıldığı alanlar olarak nasıl işlev gördüğü, kadın garsonların modern kadınsılığı ve özgürlüğü temsil ederken aynı zamanda cinsiyetlendirilmiş bir meta olarak konumlandırılmaları üzerinden analiz edilmiştir.

1960'lar kadın romanlarında romantik aşkın, Kang Sin-jae (강신재) ve Han Mu-suk (한무숙) gibi yazarların eserleri üzerinden ataerkil aile yapısı ve modern kapitalist toplum eleştirisi bağlamında nasıl işlendiği ortaya konmuştur. Kadın bedeninin, özellikle adet kanamasının erkek merkezli sistemlerde kirli ve değersiz olarak görülmesine karşılık, dönüşüm, yenilenme ve özgürleşme potansiyelinin Kristeva'nın abjeksiyon kavramı ve ekofeminist bakış açısıyla nasıl ele alındığı, Kwon Ji-ye (권지예) gibi yazarların eserleri üzerinden incelenmiştir.

Çalışma, feminist estetik ve bilgi kuramını merkeze alarak Kore kadın edebiyatı alanında tarihsel, toplumsal ve kültürel bağlamları bütünleştiren bir değerlendirme sunmakta; alandaki teorik tartışmaları derinleştiren, metodolojik çeşitliliği artıran ve gelecekteki araştırmalara yön verebilecek temel kaynaklardan biri olarak konumlanmaktadır.

---

görevlilerinden oluşan bir toplumsal sınıfı ifade etmektedir. Gisaengler, devlet hizmetinde görev yapmakta olan hükümet gisaengleri (관기: Gwangi) ile özel veya yerel düzeyde çalışmakta olan gisaengler olmak üzere iki ana kategoriye ayrılmaktadır. Bu sınıfın başlıca görevleri arasında müzik ve dans icrası (여악: Yeoak), dikiş (침선: Chimseon), çay servisi (다모: Damo), yetkililere refakat (수청: Sucheong) ve tıbbi uygulamalar (의술: Uisul) yer almaktadır. Gisaenglerin toplumsal konumu, Seul merkezli (경기: Gyeong-gi) ve taşra (지방기: Jibangi) olmak üzere iki temel statüye göre belirlenmektedir. Saray çevresi ve yüksek devlet makamlarında görev yapmakta olanlar, özellikle estetik yetenekleri (재예: Jaeye) ve fiziksel çekicilikleri (색태: Saektae) ile ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte, "ünlü gisaeng" (명기: Myeonggi) statüsüne erişmekte olan kişiler, şarkı (가기: Gagi), şiir (시기: Sigi), dans (가무: Gamu), zekâ ve toplumsal nüfuz bakımından yüksek düzeyde yetkinlik sergilemektedir (HYMH, 2008, s. 375).

[8] 1920'ler ve 1930'lar Gyeongseong'unda (bugünkü Seul) ortaya çıkan bu kapeler (kafeler), sömürgecilik dönemi modernleşmesinin ve kapitalist tüketim kültürünün bir göstergesi olarak, Batı ve Japon estetik unsurlarının iç içe geçtiği mekânlar olarak tanımlanmaktadır. Bu mekânlarda viski, Japon sake, Asahi ve Sapporo birası gibi içecekler sunulmakta; caz, blues, popüler şarkılar ve yeni halk ezgileri çalınmaktadır (HYMH, 2008, s. 406).

▪ Bu çalışmada incelenen tüm edebî metinler ise karakter analizleri, kısa özetleri ve tematik çözümlemeleriyle birlikte EKLER bölümünde ayrıntılı olarak sunulmuştur. Bu nedenle analizlerine literatür değerlendirmesi bölümünde ayrıca yer verilmemiştir. İncelenen eserler kronolojik olarak aşağıda listelenmiştir:

Tablo 1.1. Modern Kore edebiyatında feminizm ile birlikte değişen kadın kimliği (1980 ve sonrası romanı)- çalışmasında yer alan romanlar

	Yayım Yılı	**Yazar**	**Kitap Adı**
1.	1980	Park Wan-seo (박완서)	*Yaşayan Günlerin Başlangıcı* (살아 있는 날의 시작: Sara inneun nal-ui sijak)
2.	1989	Park Wan-seo (박완서)	*Sen Hâlâ Hayal mi Görüyorsun?* (그대 아직도 꿈꾸고 있는가: Geudae ajikdo kkumkkugo inneunga)
3.	1991	Ha Il-ji (하일지)	*Hipodroma Giden Yol* (경마장 가는 길: Gyeongmajang ganeun gil)
4.	1996	Kim Jeong-hyeon (김정현)	*Baba* (아버지: Abeoji)
5.	1998	Bae Su-ah (배수아)	*Cheolsu* (철수: Cheolsu)
6.	2006	Park Hyeon-wook (박현욱)	*Karım Evlendi* (아내가 결혼했다: Anaega gyeolhonhaetda)
7.	2007	Han Kang (한강)	*Vejetaryen* (채식주의자: Chaesikjuuija)
8.	2008	Shin Kyung-sook (신경숙)	*Lütfen Anneme İyi Bak* (엄마를 부탁해: Eommareul butakhae)
9.	2016	Cho Nam-joo (조남주)	*Kim Jiyeong, Doğum: 1982* (82 년생 김지영: Gim Ji-yeong: 82nyeonsaeng)
10.	2017	Min Jin Lee	*Paçinko (Pachinko)*

Araştırmanın Özgün Değeri ve Katkısı

Bu çalışma, modern Kore romanlarında kadın kimliğinin temsiline yönelik feminist bir bakış açısıyla gerçekleştirilmiş ve kapsamlı bir analiz ortaya koymuştur. Özgün değeri, kadın karakterlerin edebî temsillerinin ötesinde bu temsilleri belirleyen tarihsel, toplumsal ve ideolojik bağlamları da incelemiş olmasından kaynaklanmaktadır. Kadın

kimliğinin dönüşüm süreci, bireysel karakter gelişimlerinin ötesinde, kültürel ve politik düzeyde analiz edilmiştir.

Kadın kimliği meselesi, çalışmada hem kadın hem de erkek yazarların eserlerinde irdelenerek anlatılardaki cinsiyete özgü farklılıklar incelenmiştir. Bu yaklaşım, kadın kimliği meselesine tekil değil çoğulcu ve derin bir bakış geliştirmiştir.

Ataerkil yapılar içerisinde kadın karakterlerin karşılaştığı baskılarla, bu baskılara karşı ortaya koydukları söylemsel ve yapısal stratejiler detaylı biçimde analiz edilmiştir.

1980 sonrası Kore edebiyatına odaklanan bu tez, dönemi tarihsel, edebî ve ideolojik boyutlarıyla bütünlüklü olarak ele almış; kadın kimliğinin evrimini izleyen bir kuramsal çerçeve sunmuştur. Literatürdeki boşluklardan birini doldurarak alana özgün bir katkı sağlamayı amaçlamıştır.

Yöntem

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden tematik içerik analizi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Feminist edebiyat eleştirisi kuramsal çerçevesi doğrultusunda, Kore modern edebiyatında 1980 sonrası döneme ait seçilmiş eserlerde kadın kimliğinin temsili, dönüşümü ve tartışmalı boyutları incelenmiştir.

Tematik içerik analizinin tercih edilmesinin temel nedeni, edebî metinlerin çok boyutlu yapısını çözümleme yeteneği ve anlatılar üzerinden toplumsal dinamikleri ilişkilendirme imkânı sunmasıdır. Feminist edebiyat eleştirisi ile bütünleştirilen bu yöntem, kadın kimliğinin edebiyatta nasıl üretildiğini, dönüştüğünü ve temsil edildiğini çok boyutlu bir şekilde analiz etme olanağı sağlamaktadır.

Çalışmanın analiz süreci üç aşamada gerçekleştirilmiştir:

> Seçilen eserler derinlemesine okunarak, kadın karakterlere ilişkin söylemler ve toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında öne çıkan alıntılar belirlenmiş ve not edilmiştir.
>
> Elde edilen veriler, “kadının toplumsal rolü”, “kadın bedeni üzerine söylemler”, “annelik”, “ataerkil otorite”, “kadının iş hayatında yeri” “feminist uyanış ve

direniş” gibi tematik klasörler altında sınıflandırılmıştır. Bu gruplandırılmayla, kadın kimliğine dair ortak ve çatışmalı örüntüler belirlenerek ana anlatı eksenleri oluşturulmuştur.

Eserler temaların başlıkları altında yorumlanmış; kadın ve erkek yazarların anlatılarındaki farklılıklar, feminist teori bağlamında değerlendirilmiştir.

Çalışmada incelenen eserlerin seçiminde, edebî değeri yüksek, halk tarafından kabul görmüş ve kadın kimliği sorununu doğrudan ele alan romanlara öncelik verilmiştir. Bu yaklaşım, tezin hem kuramsal hem de toplumsal algıyı yansıtan bir veri oluşturmayı sağlama amacı gütmesinden kaynaklanmıştır. Çalışmada referans alınan tüm eserlerin bibliyografik detayları ise EKLER bölümünde sunulmuştur.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma, 1980 sonrası Kore modern romanlarıyla sınırlı olup bu tarihsel kısıtlama, kadın kimliğinin edebiyattaki evriminin bütüncül analizini engellemektedir. Özellikle Joseon Dönemi ve sömürge dönemi eserlerinin dışarıda bırakılması bir eksiklik oluşturmaktadır.

Eser seçim sürecinde benimsenen kriterler, temel olarak edebiyat eleştirmenleri ve akademik çevreler tarafından beğenilen metinlerle sınırlı kalmıştır. Bu nedenle, Kore edebiyatındaki kadın temsillerinin yapısının bütün boyutlarıyla temsil edilememesi çalışmanın önemli bir sınırlılığıdır.

Tematik içerik analizinin doğasında bulunan araştırmacı öznelliği de çalışmanın nesnellik düzeyini etkileyecek bir faktördür.

Bu sınırlılıklara rağmen çalışma, titiz bir eser seçimi ve yöntemsel yaklaşımı sayesinde Kore edebiyatında kadın kimliğinin temsiline dair önemli bulgular sunmayı hedeflemiştir. Elde edilen sonuçlar, konuyla ilgili gelecekte yapılacak daha kapsamlı araştırmalar için değerli bir temel oluşturmayı hedeflemiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. FEMİNİST KURAMSAL ÇERÇEVE

"Feminizm" terimi, 19. yüzyılın sonlarında Fransa'da "féminisme" sözcüğüyle ortaya çıkmıştır (Kanadoğlu, 2021, s. 142). Bu kavram, kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olma mücadelesini ifade eden politik bir hareketi tanımlamaktadır. Hooks'a göre (2016, s. 9), en genel anlamıyla feminizm; kadınların cinsiyet temelli ayrımcılığa maruz kalmasını engellemeyi ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamayı amaçlayan bir düşünce sistemidir.

Feminizmin tarihsel kökenleri, kadınların sosyal, ekonomik ve siyasal alanlardaki eşitlik mücadelesine dayanmaktadır. 18. yüzyılda Aydınlanma Çağı ile birey hakları ve özgürlüklerinin tartışılmaya başlanması (Mies vd., 2008, s. 15), kadınların da hak taleplerini gündeme getirmesine zemin hazırlamıştır.

Feminist teorinin odak noktası ise erkek egemen yapının eleştirilmesi ve dönüştürülmesi olarak yorumlanabilir. Feminizm düşüncesinin kuramsal temelleri, Mary Wollstonecraft'ın *Kadın Haklarının Gerekçelendirilmesi* (*A Vindication of the Rights of Woman*, 1792/2021) adlı eserinde atılmıştır. Wollstonecraft, kadınların eğitimden ve toplumsal yaşamdan dışlanmasını eleştirerek kadınların da erkekler gibi akıl sahibi bireyler olduklarını ve eşit haklara sahip olmaları gerektiğini savunmuştur.

Mary Wollstonecraft'ın savunduğu kadın hakları düşüncesi, 19. yüzyılın ortalarından itibaren Batı toplumlarında güçlü bir toplumsal harekete dönüşmüştür. Bu dönemde, birinci dalga feminizm olarak adlandırılan hareket, özellikle kadınların oy hakkı mücadelesiyle ön plana çıkmıştır. İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nde gelişen bu

süfrajet hareketleri[9], kadınların siyasal haklarını elde etmesini hedeflemiştir (Kanadoğlu, 2021, s. 142). 20. yüzyılın başlarına gelindiğinde ise birçok Batı ülkesinde kadınlar oy kullanma hakkını kazanmışlardır (Osmanağaoğlu, 2015, s. 156-157).

Feminizmin akademik bir çalışma alanı olarak yükselişi ise 20. yüzyılın ikinci yarısında ikinci dalga feminizm ile gerçekleşmiştir. Bu dalga, sadece politik haklarla sınırlı kalmayıp aile, iş hayatı ve eğitim gibi sosyal alanlarda yaşanan eşitsizlikleri gündeme getirmiştir.

İkinci dalga feminizmin öncüllerinden Simone de Beauvoir'ın *İkinci Cinsiyet* (1949/2021) adlı eseri ise feminizmin kuramsallaşmasında önemli bir dönüm noktası olmuştur. "Kadın doğulmaz, kadın olunur" (akt. Bora, 2010, s. 37) anlatımını benimseyen Beauvoir, toplumsal cinsiyet kavramını gündeme getirmiş ve biyolojik cinsiyete dayatılan rollerin sorgulanmasını sağlamıştır.

İkinci dalga feminizm, 1970'lerde de akademik dünyada kadın çalışmalarının kurumsallaşmasına öncülük etmiştir. Güneş'e göre (2017, s. 245-246) bu dönemde toplumsal cinsiyet rollerinin eleştirisi ve kadın deneyimlerinin sosyal bilimlere dahil edilmesi yönünde önemli adımlar atılmıştır.

Feminizm, tarihsel gelişim sürecinde farklı dallara ayrılmakla birlikte liberal, radikal, sosyalist ve post-modern feminizm gibi yaklaşımlar aracılığıyla kadınların uğradığı baskıyı çözümlemeye ve buna yönelik çözümler sunmaya çalışmıştır. Bu kuramsal çerçeveler, kadın-erkek ilişkilerini geçmişin derinliklerine taşıyarak insanlık tarihinin en eski topluluklarına dair yeni yorumların kapısını aralamıştır.

Nitekim Paleolitik Çağ'ın avcı-toplayıcı topluluklarında iş bölümü, biyolojik farklılıkların etkisiyle şekillenmiş olsa da bu durum mutlak bir hiyerarşi yaratmamıştır. Kadınların toplayıcılık ve çocuk bakımı gibi sorumlulukları, erkeklerin avcılık faaliyetleri kadar hayati bir yere sahip olmuştur (Malinowski, 2000). Venüs figürinleri gibi sembolik

[9] Süfrajet hareketleri (suffragette movement), 19. yüzyılın sonlarından 20. yüzyılın başlarına uzanan süreçte, kadınların oy hakkı başta olmak üzere siyasal, toplumsal ve ekonomik haklarını elde etmek amacıyla yürüttükleri feminist mücadelelerdir. Michel'e göre (1993, s. 70) Emmeline Pankhurst gibi öncü isimlerin liderliğinde örgütlenen bu hareketler, dönemin patriyarkal yapısına karşı zaman zaman radikal yöntemlere başvurarak dikkat çekmiştir.

buluntular ise kadın bedeninin doğurganlık ve bereketin simgesi olarak saygı gördüğünü düşündürmüştür (Dixson ve Dixson, 2011, s. 1).

Öte yandan, yerleşik hayata geçişle birlikte tarım toplumlarında kadınlar üretim süreçlerinde aktif roller üstlenmiş; bu durum kadınların doğa ve doğurganlık kavramlarıyla ilişkilendirilmesini sağlamıştır. Neolitik dönemde ana tanrıça figürü, yaşamın ve bereketin kaynağı olarak yüceltilmiştir (Mascetti, 2000, s. 181). Mezopotamya, Anadolu ve Mısır uygarlıklarında bu kutsal kadın figürlerinin varlığı, kadınların toplum içinde merkezi bir konumda bulunduğunu göstermektedir. Stone (2000, s. 60), erkek egemenliğinin kurulmasından önce kadınların tanrısal ve liderlik vasıflarıyla toplumda belirleyici roller oynadığını ifade etmiştir.

Ancak zamanla, toplulukların büyümesi ve mülkiyetin önem kazanması ile erkek egemen düzenin temelleri atılmış, mülkiyetin erkekler üzerinden aktarılması ve savaşçı sınıfın yükseldiği bir toplumsal yapı şekillenmiştir (Mies vd., 2008, s. 44; Mojab, 2018, s. 77). Bu süreçte eril tanrılar, ana tanrıçaların yerini almış ve kadınlar kamusal alandan uzaklaştırılarak aile içine hapsedilmiştir. Mascetti (2000), bu dönüşümü mitolojik anlatılarda kadın gücünün nasıl bastırıldığı üzerinden açıklamaktadır. Örneğin, Sümer mitolojisinde Tanrıça Inanna'nın güç kaybı, eril tanrıların üstünlüğüyle ilişkilendirilmiştir. Inanna'nın, Ölüler Ülkesi'nden çıkarken yerine sevgilisi Dumuzi'yi seçerek onun ölümüne sebep olması, bu üstünlüğün sembolik bir ifadesi olarak değerlendirilmektedir (Mascetti, 2000; Stone, 2000, s. 137).

Mitolojik temsillerle başlayan bu dönüşüm, tarihsel süreçte giderek derinleşmiş ve kadınların toplumsal konumunu belirleyen ideolojik temellere dönüşmüştür. Beauvoir'a göre (akt. Butler, 2014, s. 58), bu dönemde kadın öteki olarak tanımlanmış ve erkeklerin doğal üstünlüğü ideolojisi yaygınlaşmıştır.

Nitekim Osmanağaoğlu'na göre (2015, s. 178) modern feminizmin kökleri, 18. yüzyılda Aydınlanma ve kapitalizmle birlikte burjuva sınıfının yükseldiği döneme dayanmaktadır. Kapitalist düzenin gelişmesiyle kadınlar ücretli emek gücü içinde yer almaya başlamış ancak emekleri sistemli biçimde değerden yoksun bırakılmıştır. Mies ve çalışma arkadaşları (2008, s. 10) ise *Son Sömürge: Kadınlar* adlı eserlerinde, kadın emeğinin kapitalist sistem içerisinde nasıl sömürüldüğünü vurgulamaktadır.

Öte yandan Hooks (2016, s. 12), *Feminizm Herkes İçindir* adlı eserinde feminizmin yalnızca kadınların değil aynı zamanda erkeklerin de özgürleşmesini sağlayacak bir hareket olduğunu savunmaktadır. Feminist teori ataerkil yapıların, ekonomik sömürün ve toplumsal dışlanmanın eleştirisini yaparak, daha eşitlikçi ve adil bir toplumun inşasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

1.1. Feminizm Dalgaları

1.1.1. Birinci Dalga Feminizm

Ecevit ve Karkıner'e göre (2011a, s. 144; 2011b, s. 5; Mies vd., 2008, s. 15) birinci dalga feminizm, 18. yüzyılın sonlarında Aydınlanma Çağı ile şekillenmeye başlayan kadın hakları mücadelesinin ilk büyük akımını temsil etmektedir. Bu dönemin temelini, kadınların erkeklerle eşit yurttaşlar olarak kabul edilmemesi ve kamusal yaşamda haklardan sistemli biçimde dışlanması oluşturmuştur. Sanayi Devrimi sonrasında ekonomik hayatta aktif rol alan kadınlar, bu katkılarına rağmen toplumsal ve hukuki olarak dışlanmış bir konumda kalmışlardır. Özellikle burjuva sınıfının yükselişiyle birlikte kadınların aile içindeki rolü yeniden tanımlanmış, kadınlar evin bir parçası olarak görülmüş ve bu çerçevede sınırlandırılmıştır.

Kadınların eğitimsiz bırakılması, ekonomik haklardan yoksunluğu ve siyasi alandaki temsilsizliği, birinci dalga feminizmin temel sorunları olarak öne çıkmıştır. Mary Wollstonecraft'ın *Kadın Haklarının Gerekçelendirilmesi* adlı eseri, bu dönemin entelektüel zeminini hazırlayan ilk önemli çalışmalardan biridir. Wollstonecraft, kadınların eğitim hakkından mahrum bırakılmasını eleştirerek kadınların da akıl sahibi bireyler olarak toplumsal ilerlemede erkekler kadar rol alması gerektiğini savunmuştur.

Öte yandan, Fransız Devrimi sırasında Olympe de Gouges'in kaleme aldığı *Kadın ve Kadın Yurttaş Hakları Bildirgesi* (Déclaration des droits de la femme et de la citoyenne, 1791), kadınların devrimle elde edilen hakların dışında bırakılmasına karşı bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Ancak bu bildirge, dönemin erkek egemen yapısı tarafından dikkate alınmamış ve De Gouges idam edilmiştir (akt. Mojab, 2018, s. 312). Bu durum, kadınların siyasi haklar için mücadelelerinin uzun soluklu ve çetin geçeceğinin ilk işaretlerinden biri olmuştur.

Stone'un (2000, s. 255-256) araştırmasına göre, birinci dalga feminizmin kurumsallaşması 19. yüzyılın ortalarında, özellikle ABD ve İngiltere'de gerçekleşmiştir. 1848 yılında Seneca Şelalesi Kongresi, kadınların örgütlü mücadelesinde bir dönüm noktası olmuştur. Kongrede kabul edilen "*Duygular Bildirgesi*" (Declaration of Sentiments) (Stanton, 1848) kadın hareketinin temel taleplerini ortaya koymuştur. Elizabeth Cady Stanton ve Lucretia Mott'un öncülüğünde düzenlenen kongrede yayımlanan ilk kadın hakları bildirgesi, kadınların oy, mülkiyet ve eğitim haklarına ilişkin taleplerini kamuoyu gündemine taşımıştır. Stanton, kadınların toplumdaki ikincil konumunun siyasi temsil eksikliğiyle doğrudan bağlantılı olduğunu vurgulamış ve bu alanda mücadeleye devam edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Birinci dalga feminizm (Ecevit ve Karkıner, 2011a, s. 81), ağırlık olarak kadınların seçme ve seçilme hakkı mücadelesiyle bilinmektedir. Süfrajetler hareketinin lideri Emmeline Pankhurst, İngiltere'de düzenlediği radikal eylemlerle dikkat çekmiştir. Protesto sürecinde kadınlar, baskılarla karşılaşmış ve bu durum hareketin seyrini doğrudan etkilemiştir. Bu mücadele sonucunda İngiltere'de 1918 yılında kadınlara sınırlı seçme hakkı tanınırken, ABD'de 1920 yılında 19. Anayasa Değişikliği ile (Encyclopedia Britannica, t.y.) kadınlar oy hakkını kazanmıştır.

Birinci dalga feminizmin elde ettiği kazanımlar arasında kadınların mülkiyet haklarını elde etmeleri, eğitim kurumlarına erişimin sağlanması ve siyasi hakların tanınması yer almaktadır. Ancak bu kazanımlar, daha çok beyaz ve orta sınıf kadınların taleplerini yansıtmış işçi sınıfından kadınlar ve etnik olarak dışlanan grupların sorunlarını yeterince kapsamamıştır. Bu durum Mies'e göre (2008, s. 96), hareketin sınıfsal ve ırka dayalı sınırlarını ortaya koyan en önemli eleştirilerden biridir.

Birinci dalga feminizm, toplumsal cinsiyet rollerini köklü bir şekilde sorgulamak yerine, kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olmasını hedeflemiştir. Kadınların erkek gibi olması gerektiği düşüncesi, kadınların özgün deneyimlerinin göz ardı edilmesine neden olmuş ve bu durum sonraki feminist dalgalar tarafından eleştirilmiştir. Hooks (2016, s. 12), bu sınırlılığı feminist hareketin kapsayıcı olmamasıyla ilişkilendirmiş ve kadınların farklılıklarının dikkate alınması gerektiğini savunmuştur.

Birinci dalga feminizm, kadınların kamusal alanda varlık göstermelerinin önünü açarak tarihsel bir dönüşüm sağlamış; kadınların siyasi, ekonomik ve hukuki haklar mücadelesini başlatmıştır. Ancak hareketin sınıfsal ve etnik açıdan kısıtlı kapsayıcılığı, feminist düşüncenin ilerleyen yıllarda daha geniş bir bakış açısıyla ele alınmasına yol açmıştır. Bu anlamda birinci dalga, sonraki feminist hareketler için önemli bir temel oluşturmuş ve kadınların eşitlik mücadelesinin başlangıcı olmuştur.

Sanayi Devrimi'nin etkisiyle birlikte kadınlar fabrikalarda ve sanayi işlerinde çalışmaya başlamış, bu durum kadınların ekonomik hayatta daha görünür hale gelmesine neden olmuştur. Ancak kadınların ekonomik katkıları, ağır çalışma koşulları ve eşitsiz ücretlerle birleşmiş ve bu durum sınıfsal ayrımları daha da belirginleştirmiştir (Mies vd., 2008, s. 59). Kadınların emeği, hak mücadelesinde güçlü bir temel oluştururken, aynı zamanda işçi sınıfı kadınların yaşadığı sorunların göz ardı edilmesine de yol açmıştır.

Birinci dalga feminizm, sadece siyasi haklarla sınırlı kalmamış, kadınların yasal haklarını da hedeflemiştir. Özellikle evlilik içinde mülkiyet hakkı ve boşanma gibi medeni haklar üzerindeki mücadeleler, dönemin önemli kazanımları arasında yer almıştır (Osmanağaoğlu, 2015, s. 27). İngiltere'de kabul edilen *Evli Kadınların Mal Varlığı Yasası (Married Women's Property Act-1870)*, kadınların evlilik sürecinde kazandıkları mülkler üzerinde hak sahibi olmalarını sağlamış ve bu yasal düzenleme, kadınların birey olarak kabul edilmeleri yolunda önemli bir adım olmuştur.

Birinci Dünya Savaşı'nın meydana gelmesiyle ise kadınlar, savaş ekonomisine büyük katkı sağlamış ve toplumsal rollerinde önemli değişimler yaşamışlardır. Erkeklerin cephede yer almasıyla birlikte kadınlar fabrikalarda, hastanelerde ve kamu hizmetlerinde aktif bir rol üstlenmiş; bu katkı, kadınların siyasi haklarının tanınması sürecini hızlandırmıştır. Kadınların kamusal alanda artan görünürlüğü, oy hakkı taleplerinin toplumsal ve siyasal düzeyde daha geniş yankı bulmasını sağlamıştır.

Ecevit ve Karkıner'e göre (2011a, s. 186) bu dönemde kadın hakları mücadelesine destek veren bazı erkek düşünürler de dikkate değerdir. John Stuart Mill'in *Kadınların Köleleştirilmesi* (1869/2017) adlı eseri, kadınların toplumsal eşitliğini savunan en önemli çalışmalardan biri olarak öne çıkmıştır. Mill'in savunduğu fikirler, kadınların yasal ve

sosyal haklarını destekleyen güçlü bir entelektüel zemin oluşturmuş ve hareketin daha geniş kesimler tarafından benimsenmesine katkı sağlamıştır.

Birinci dalga feminizmin ekonomik, yasal ve toplumsal alanlardaki bu gelişimleri, kadınların kamusal hayattaki konumunu değiştirmiş ve feminist hareketin temellerini sağlamlaştırmıştır. Ancak hareketin beyaz, orta sınıf kadınların taleplerini önceliklendirmesi, sınıfsal ve ırka dayalı eleştirilerin de temel kaynağı olmuştur. Buna rağmen birinci dalga feminizm, tarihsel süreçte kadın haklarının kazanılmasında kritik bir dönüm noktası olarak kabul edilmiştir.

1.1.2. İkinci Dalga Feminizm

İkinci Dalga Feminizm, 1960'lı yılların sonlarından 1980'lere kadar süren, kadınların yaşamın her alanındaki eşitsizliklerini ele alan önemli bir feminist hareket olarak tarihteki yerini almıştır. Birinci dalga feminizmin siyasi ve hukuki haklara odaklanmasının ardından ikinci dalga feminizm, özel alan ve kamusal alan ayrımını sorgulayarak kadınların ekonomik, sosyal ve kültürel alanlardaki ezilmişliğini görünür kılmayı amaçlamıştır (Osmanağaoğlu, 2015, s. 18-19). Hareketin ortaya çıkışında İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemin ekonomik ve toplumsal koşulları etkili olmuştur. Savaş sırasında kadınlar fabrikalarda ve çeşitli işlerde çalışarak ekonomik hayata katılmış, ancak savaşın bitimiyle birlikte erkekler işlerine dönerken kadınlar yeniden ev kadını rolüne zorlanmıştır. Kadınların toplumsal alanda geri plana itilmesi, hak arayışını ve kadınların özgürleşme taleplerini daha da güçlendirmiştir (Hooks, 2016, s. 66; Mojab, 2018, s. 271).

Betty Friedan'ın 1963'te yayımlanan *Kadınlık Gizemi* (*Feminine Mystique*) adlı kitabı, ikinci dalga feminizmin fitilini ateşleyen eserlerden biri olmuştur. Friedan, "evlilik ve annelikle mutlu olan kadın" miti üzerinden, kadınların bu rollerle sınırlandırılmasını eleştirerek bunun aslında kadınların potansiyelini körelttiğini vurgulamıştır. Orta sınıf beyaz kadınların yaşadığı "ev içi sıkışmışlık" sorununu görünür hale getiren bu eser hareketin teorik altyapısına büyük katkı sağlamıştır (Friedan, 1983; akt. Osmanağaoğlu, 2015, s. 158).

Aynı dönemde Simone de Beauvoir'ın *İkinci Cinsiyet* (2021) adlı eseri, kadınların tarih boyunca nasıl "öteki" olarak konumlandırıldığını derinlemesine analiz etmiştir. Beauvoir,

"kadın doğulmaz, kadın olunur" tespitiyle kadının biyolojik cinsiyeti ile toplumsal rolleri arasındaki farkı ortaya koymuş ve kadınların toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanan ezilmişliklerine dikkat çekmiştir.

İkinci dalga feminizm, "özel olan politiktir" (Uluocak vd., 2014, s. 45) sloganı etrafında şekillenmiş ve kadınların ev içindeki sorunlarını politik bir tartışma alanına taşımıştır. Ev içi emek, cinsel şiddet, aile içi baskı ve kadınların bedenleri üzerindeki kontrol gibi konular, kadınların bireysel sorunlarından ziyade sistematik ve politik bir baskı mekanizmasının parçası olarak ele alınmıştır. Feministler, özellikle "ev içi emeğin görünmezliği"ne dikkat çekerek kadınların toplumsal üretime katkılarının yok sayılmasını eleştirmiştir. Bu bağlamda "ev işi için ücret" talepleri gündeme getirilmiş, patriarkal aile yapısı ve cinsiyet temelli iş bölümü sorgulanmıştır (Osmanağaoğlu, 2015, s. 38, 458).

Kadınların üreme hakları ve bedenleri üzerindeki kontrolü savunan mücadeleler de ikinci dalga feminizmin merkezinde yer almıştır. Doğum kontrol yöntemlerine erişim, kürtaj hakkı ve kadınların kendi bedenleri üzerinde söz sahibi olması, bu dönemin temel kazanımları arasındadır. ABD'de 1973 yılında Roe v. Wade davası sonucunda kürtajın anayasal bir hak olarak tanınması, kadınların beden politikaları konusunda verdiği mücadelenin bir sonucu olmuştur. Beden üzerindeki kontrol mücadelesi, kadınların cinsel özgürlük talepleriyle birleşmiş ve patriarkanın kadın bedenini denetleme araçlarına karşı önemli bir başkaldırı olarak ortaya çıkmıştır (Hooks, 2016, s. 40; Wilson, 2021, s. 93).

Kadınların iş yaşamında maruz kaldığı eşitsizlikler de ikinci dalga feminizmin ele aldığı konular arasındadır. "Eşit işe eşit ücret" talebi (Hooks, 2016, s. 66), kadınların ekonomik hayatta karşılaştıkları ücret adaletsizliğine karşı önemli bir eleştiridir. Kadınlar, iş gücüne katılım oranları artsa da düşük ücretli, güvencesiz ve prestijsiz işlerde çalıştırılmış (Osmanağaoğlu, 2015, s. 212); erkek egemen sistem, kadınların üst düzey yönetim pozisyonlarına ulaşmalarını zorlaştırmıştır (Hooks, 2016, s. 57). Bu bağlamda feminist hareket, cam tavan [10] kavramını ortaya atarak kadınların kariyer basamaklarında görünmez engellerle karşı karşıya kaldığını ifade etmiştir.

[10] "Cam tavan" (glass ceiling), kadınların profesyonel, toplumsal ve akademik alanlarda belirli bir noktaya kadar yükselebilmelerine rağmen daha üst düzey pozisyonlara erişimlerinin görünmez, yapısal engellerle

Hooks'a göre (2016, s. 98, 108), ikinci dalga feminizmin bir diğer önemli katkısı ise kadın cinselliğini özgürleştirme mücadelesidir. Feministler, kadın cinselliğinin erkek egemen kültür tarafından bastırıldığını savunmuş ve kadınların kendi cinselliğini özgürce yaşama hakkını vurgulamışlardır. Bu doğrultuda heteronormatif cinsellik anlayışına karşı çıkan lezbiyen feministler, hareketin önemli bir parçası haline gelmiştir. Radikal feministler ise heteroseksüelliği patriarkal bir kurum olarak tanımlayarak, kadınların özgürleşmesinin erkeklerden bağımsız bir yaşam kurmakla mümkün olacağını savunmuştur.

Tüm bu kazanımlarına rağmen ikinci dalga feminizm çeşitli eleştirilerle de karşı karşıya kalmıştır. En önemli eleştirilerden biri, hareketin büyük ölçüde beyaz, orta sınıf kadınların sorunlarına odaklanmasıdır. Siyah feministler ve işçi sınıfından kadınlar, beyaz feministlerin "ev içi sıkışmışlık" eleştirilerinin kendi deneyimleriyle örtüşmediğini vurgulamışlardır. Siyah kadınlar, tarih boyunca ekonomik hayatta çalışmak zorunda bırakıldıklarını ve ev kadını rolünden ziyade çift yük altında ezildiklerini ifade etmişlerdir (Hooks, 2016, s. 13, 65). Bu durum, ikinci dalga feminizmin sınıfsal ve ırksal kapsayıcılık açısından yetersiz kaldığı eleştirilerini doğurmuş ve siyah feminizmin doğuşuna zemin hazırlamıştır.

Hareketin eleştirilen bir diğer yönü ise erkekleri dışlayan radikal söylemler olmuştur. Patriarkal sistemi eleştiren bazı radikal feminist grupların erkekleri doğrudan bu sistemin temsilcisi olarak görmesi, feminizmin "erkek düşmanlığı" olarak algılanmasına neden olmuştur (Hooks, 2016, s. 87). Bu durum, feminist hareketin bazı kesimler tarafından yanlış anlaşılmasına ve destek kaybetmesine yol açmıştır.

1.1.3. Üçüncü Dalga Feminizm

Bora'nın araştırmasına göre (2010, s. 39), 1970'li yılların feminist hareketi, kadınları erkeklerin karşısında bütünlükçü bir toplumsal grup olarak tanımlamış; bu tanım, Marksist kuramla rekabet eden bir siyasal bilinç inşasını mümkün kılmıştır. Bu dönemin en belirgin örgütlenme biçimi olan bilinç yükseltme grupları, küçük ve samimi topluluklar üzerinden patriarkanın doğasını kavramayı amaçlamış; ancak ilerleyen süreçte feminist teori, yazılı metinler aracılığıyla kuramsallaşarak akademik bir disiplini

sınırlandırılmasını ifade eden bir kavramdır. Bu engeller, ataerkil kurumlar, toplumsal cinsiyet normları ve sistematik ayrımcılıktan kaynaklanmaktadır.

doğurmuştur. Bu kurumsallaşma süreci, liberal reformizmin yükselişiyle birlikte radikal politik taleplerin zayıflaması ve akademiye özgü sınıfsal ayrıcalıkların etkinleşmesi şeklinde eleştirilmiştir (Hooks, 2016, s. 21, 22).

Batı merkezli feminist teoriler de kadınları, kamusal alandan dışlanmış ve özel alana kapatılmış homojen bir özne olarak tanımlamış; ancak bu çerçeve siyah kadınlar, göçmenler ve üçüncü dünya kadınlarının özgün deneyimlerini yadsımıştır (Bora, 2010, s. 40). Çekirdek aile modeline dayalı bu yaklaşım, geniş aile yapılarında yaşayan ya da sömürgeci şiddete karşı topluluklarına sığınan kadınların gerçekliklerini dışarıda bırakmıştır.

Bu eleştiriler sonucunda feminist kuram içinde kadın kategorisinin evrensel ve bütüncül bir özne olarak kavranmasına yönelik ciddi itirazlar yükselmiştir. Kadınlar arası farklılıkların derinliği, cinsiyetçi tahakkümün genellemeci kavramlarla açıklanmasının yeterli olmadığını ortaya koymuştur (Ecevit ve Karkıner, 2011b, s. 8).

Bu bağlamda feminist düşüncenin en önemli kuramsal sıçramalarından biri, toplumsal cinsiyetin yalnızca biyolojik temelli değil, söylemsel pratikler aracılığıyla inşa edilen bir kategori olduğunun vurgulanması olmuştur (Butler, 2005, s. 37; Ecevit ve Karkıner, 2011a, s. 111). Michel Foucault'nun iktidar ve bilgi ilişkisine dair çözümlemeleri doğrultusunda, cinsiyetin verili değil, belirli tarihsel ve kültürel koşullarda inşa edilen bir kurgu olduğu ileri sürülmüştür (Bora, 2010, s. 39). Judith Butler'ın toplumsal cinsiyetin "performativite" kavramına dayalı kuramı, cinsiyetin zaman içerisinde yinelenen edimler aracılığıyla doğal ve değişmezmiş gibi bir görünüm kazandığını ileri sürmektedir (Butler, 2005, s. 77). Bu anlayış, heteronormatif düzenin inşa ettiği cinsiyet kategorilerini sorgulamış ve sabit ikili cinsiyet sisteminin doğallaştırılamayacağını ileri sürmüştür (Butler, 2005, s. 81; Bora, 2010, s. 38).

Üçüncü dalganın temel teorik açılımlarından biri olan kesişimsellik yaklaşımı [11], toplumsal cinsiyetin sınıf, ırk, etnik köken ve cinsellik gibi eksenlerle iç içe geçmiş bir tahakküm yapısı içerisinde oluştuğunu savunmuştur (Ecevit ve Karkıner, 2011b, s. 15;

[11] Kesişimsellik yaklaşımı (intersectionality), ırk, cinsiyet, sınıf gibi farklı tahakküm sistemlerinin birbirini kesişerek kadınların deneyimlerini şekillendirdiğini ortaya koyan bir çerçevedir. Bu kavram, özellikle marjinal grupların ataerkillik, kapitalizm ve sömürgecilik bağlamında nasıl çoklu baskı ilişkilerine maruz kaldıklarını açıklamaktadır.

Mojab, 2018, s. 265). Bu yaklaşım, kadınlar arasındaki farkların yalnızca kültürel çeşitlilik değil, aynı zamanda yapısal eşitsizlikler üreten iktidar ilişkileri olduğunu vurgulamıştır.

Duruş kuramı[12] ise feminist epistemolojide bilgi üretiminin ezilen grupların konumundan daha bütünlüklü yapılabileceğini öne sürmüş; deneyime dayalı bilgi anlayışı ile geleneksel bilim anlayışının tarafsızlık iddiaları sorgulanmıştır (Ecevit ve Karkıner, 2011a, s. 46). Bu çerçevede, araştırmacının ve araştırılanın öznelliklerinin bilgi üretimine dâhil edilmesi gerektiği savunulmuştur.

Üçüncü dalga feminizm, yalnızca teorik çerçevede değil, eylem alanlarında da belirgin bir dönüşüm yaratmıştır. Ev içi emek ve ekonomik sömürü üzerine yapılan analizler, kadınların evdeki rollerinin sınıfsal ve toplumsal cinsiyet temelli iktidar ilişkilerince belirlendiğini ortaya koymuştur (Bora, 2010, s. 9). Kadınların ev işlerinde uyguladıkları stratejiler, toplumsal cinsiyetin gündelik hayat içinde nasıl yeniden üretildiğine ışık tutmuştur. Ev emeğinin kapitalist sistem içerisindeki rolü üzerine yapılan tartışmalar derinleştirilmiştir (Ecevit ve Karkıner, 2011b, s. 43).

Kadın bedeni ve cinsellik politikaları da feminist mücadelenin temel odaklarından biri hâline gelmiştir. Kadınların cinsiyetçi dış görünüş normlarına karşı özgüven geliştirme çabaları, bedenin feminist özneleşme sürecinde taşıdığı potansiyele işaret etmiştir. Kürtaj hakkı, doğum kontrolü, kadın merkezli sağlık hizmetleri gibi talepler, bu dönemde öncelikli talepler arasında yer almıştır (Hooks, 2016, s. 39, 40).

İşgücü piyasasındaki toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlikler, özellikle dikey ayrışma, ücret farklılıkları ve cam tavan olgusu üzerinden değerlendirilmiştir (Ecevit ve Karkıner, 2011b, s. 47). Kadınların medyada görünürlüğü artmasına rağmen karar alma mekanizmalarındaki yerleri sınırlı kalmıştır.

Hukuk alanında ise feminist kuram, biçimsel eşitliğin ötesinde maddi eşitliğe ulaşmak için pozitif ayrımcılığın gerekliliğini savunmuştur (Ecevit ve Karkıner, 2011a, s. 157).

[12] Duruş kuramı (standpoint theory), bireylerin toplumsal konumlarının ve deneyimlerinin bilgi üretimini ve toplumsal gerçekliği anlama biçimlerini belirlediğini savunan bir yaklaşımdır. Bu kuram, özellikle marjinalleştirilmiş grupların ataerkillik, kapitalizm ve sömürgecilik bağlamındaki deneyimlerinin, egemen bakış açılarının görünmez kıldığı gerçeklikleri açığa çıkararak daha eleştirel ve kapsayıcı bir bilgi sunduğunu ileri sürmektedir.

Medya ve kültür eleştirisi kapsamında, kadınların temsil biçimleri sorgulanmış; özellikle haber metinlerinde kadınların "kurban" ya da "suçlu" olarak kurgulanması eleştirilmiştir (Ecevit ve Karkıner, 2011b, s. 104).

Feminist hareketin dine yaklaşımı da bu dönemde eleştirel bir boyut kazanmıştır. Kadınların tanrı ile doğrudan iletişim kurma ve kutsalı yeniden tanımlama çabaları, bireysel özerkliklerinin bir ifadesi olarak değerlendirilmiştir (Hooks, 2016, s. 128; Ecevit ve Karkıner, 2011b, s. 4). Kadınların yaratıcı güçlerinin bastırılması ve erkek egemenliğinin dinsel sistemlerdeki temsili sorgulanmıştır (Mascetti, 2002, s. 181).

Bununla birlikte, Üçüncü dalga feminizm çeşitli eleştirilerin de odağında yer almıştır. Erken dönem feminist kuramın evrensel kadın kategorisi, postmodern eleştiri bağlamında reddedilmiştir (Ecevit ve Karkıner, 2011b, s. 8). Kimlik politikalarının aşırı vurgulanması, eylem birliği kurmayı zorlaştırmış ve feminist hareketin bütüncül dönüşüm hedefinden uzaklaşmasına neden olmuştur (Bora, 2010, s. 44).

Bazı eleştirmenler, üçüncü dalganın oryantalist bir feminizm kurguladığını ve beyaz kadın modelini evrensel kadın deneyimi olarak sunduğunu öne sürmüştür (Hooks, 2016, s. 61; Heinrich Böll Derneği, 2007, s. 92). Ayrıca materyalist feminist yaklaşımlar, "oyunbaz feminizm"in sınıf ve üretim ilişkilerini görünmez kıldığını savunarak bu yaklaşımı eleştirmiştir (Mojab, 2018, s. 436). Ataerkil değerlerin toplumsal yapılarda direngenliğini koruduğu, bu yapıların yalnızca dışsal değil, aynı zamanda kadınlar tarafından da içselleştirildiği belirtilmiştir (Hooks, 2016, s. 19).

Kapitalist sistemin kadın emeğini görünmez kılması, kadınları hem ev içine hapsederek hem de diğer halkların sömürüsü üzerinden "ekonomi dışı şiddet"in öznesi hâline getirdiği tespit edilmiştir (Mies vd., 2008, s. 36). Üstelik ev emeğinin ücretlendirilmesi talebi dahi bazı siyasi çevrelerce geleneksel aile yapısını koruma aracı olarak yeniden işlevselleştirilmiştir (Mojab, 2018, s. 352).

1.1.4. Dördüncü Dalga Feminizm (Siberfeminizm)

Gedik'e göre (2020) dördüncü dalga feminizm, 2010'lu yıllardan itibaren şekillenmeye başlayan ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle büyük ölçüde dijital platformlarda hayat bulan bir feminist hareket olarak tanımlanmaktadır. Önceki feminist dalgaların mücadele

alanlarına ek olarak, dördüncü dalga feminizm, sosyal medya ve dijital iletişim araçlarını etkin bir şekilde kullanarak küresel ölçekte bir dayanışma ve bilinçlenme yaratmayı amaçlamıştır. İnternetin yaygınlaşması, feminist hareketin hem örgütlenme yöntemlerini dönüştürmüş hem de yeni bir kültürün ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Bu hareketin ortaya çıkışında, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin dijital dünyada da sürmesi ve kadınların siber zorbalık, cinsiyetçi nefret söylemleri ve dijital şiddet gibi yeni baskı biçimleriyle karşılaşmaları etkili olmuştur. İnternetin kadınlara yeni ifade alanları açması, kadınların seslerini yükseltmelerini kolaylaştırmış ancak aynı zamanda çevrim içi cinsiyetçilikle mücadele etmelerini de zorunlu hale getirmiştir. Bu bağlamda dördüncü dalga feminizm, çağrı kültürü ile cinsiyetçiliği, kadın düşmanlığını ve toplumsal normları dijital platformlarda ifşa ederek bir farkındalık yaratmayı hedeflemiştir. Özellikle #MeToo hareketi, dördüncü dalga feminizmin simgelerinden biri haline gelmiş ve kadınların cinsel tacize karşı toplu bir direniş göstermelerini sağlamıştır.

Dördüncü dalga feminizm, önceki dalgalardan farklı olarak teknoloji ve medya odaklı bir mücadele yürütmüş; sosyal medya platformlarını feminist söylemin yaygınlaşması ve kadınların örgütlenmesi için önemli bir araç haline getirmiştir. Twitter, Instagram, Facebook gibi platformlar, kadınların yaşadıkları cinsel taciz ve ayrımcılığı görünür hale getirmelerinde etkili olmuş; dijital aktivizm, feminizmin küresel ölçekte yayılmasını kolaylaştırmıştır. Bu durum, feminizmi daha geniş bir kitleye ulaştırarak kadın hakları mücadelesini çeşitlendirmiştir.

Bu dönemde siberfeminizm de önemli bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. Siberfeminizm, teknolojinin kadınların özgürleşmesinde bir araç olarak kullanılmasını savunurken aynı zamanda erkek egemen teknolojik yapıların eleştirisini de yapmaktadır. Donna Haraway'in "Siborg Manifestosu" (Haraway, 2006), siberfeminizmin teorik temellerinden biri olarak kabul edilir ve teknolojiyi, toplumsal cinsiyet rollerinin aşılması için bir araç olarak görür. Siberfeministler, dijital dünyanın kadınlara kimliklerini yeniden inşa etme fırsatı sunduğunu vurgulamışlardır. Kadınlar, teknoloji aracılığıyla erkek egemen yapıların dayattığı sınırları aşabilecek ve kendilerini daha özgür bir şekilde ifade edebileceklerdir.

Aydemir'e göre (2021) dördüncü dalga feminizmin kazandırdığı en önemli haklardan biri, cinsel taciz ve şiddetle mücadelede küresel bir dayanışma kültürü oluşturmasıdır. *#MeToo* hareketi başta olmak üzere, kadınların çevrim içi platformlarda yaşadıkları tacizi paylaşmaları, bu sorunların yalnızca bireysel olmadığını, aksine toplumsal bir yapısal sorun olduğunu göstermiştir. Aynı zamanda, kadınların dijital platformlarda görünür hale gelmesi, beden politikaları, cinsellik, toplumsal cinsiyet kimliği gibi konuların daha geniş bir tartışma alanı bulmasını sağlamıştır.

Dördüncü dalga feminizm, (Aydemir, 2021, s. 29-274) LGBT+ haklarını ve kimlik politikalarını da içine alarak daha kapsayıcı bir hareket olmuştur. Queer kuramı, toplumsal cinsiyetin ve cinsel kimliklerin akışkan doğasını vurgulamış; cinsiyet rollerinin eleştirisini derinleştirmiştir. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyetin ikili bir sistemde sınırlı kalamayacağını savunan dördüncü dalga feministler, trans bireylerin ve queer topluluklarının haklarını da feminist mücadelenin bir parçası haline getirmiştir.

Ancak dördüncü dalga feminizm, çeşitli eleştirilerle de karşı karşıya kalmıştır. Hareketin dijital platformlara olan aşırı bağımlılığı, feminist mücadelenin yüzeysel ve geçici olmasına neden olduğu gerekçesiyle eleştirilmiştir. Dijital aktivizmin, yalnızca çevrim içi varoluşla sınırlı kalmasının ve somut değişim yaratma noktasında yetersiz olmasının hareketin etkinliğini azalttığı savunulmaktadır (Arruzza vd., 2021, s. 24, 25). Ayrıca sosyal medyada yürütülen feminist söylemlerin bireysel kimliklere ve görünürlüğe odaklanması, kolektif bir politik mücadeleyi zayıflatmakla eleştirilmiştir.

Bir başka eleştiri ise dijital platformların sınıfsal ve coğrafi eşitsizlikleri derinleştirmesidir. Teknolojiye erişimin sınırlı olduğu bölgelerde yaşayan kadınlar, dördüncü dalga feminizmin yarattığı dijital dayanışma ağlarına dahil olamamaktadır. Bu durum, hareketin kapsayıcılığına gölge düşürmekte ve küresel feminist dayanışmanın sadece belirli coğrafyalarda yaşayan kadınlar için erişilebilir olmasına neden olmaktadır (Aydemir, 2021, s. 271).

Dördüncü dalga feminizm, teknolojinin ve dijital aktivizmin olanaklarını kullanarak küresel bir mücadele alanı yaratmış ve kadınların seslerini daha geniş kitlelere ulaştırmıştır. Siberfeminizmle birlikte, toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden inşasında teknolojinin sunduğu olanaklara dikkat çekilmiş; kadınların dijital dünyada daha aktif rol

alması sağlanmıştır. Ancak dijital aktivizmin sınıfsal, coğrafi ve politik eşitsizlikleri derinleştirdiği eleştirisi, dördüncü dalganın etkinliğine dair tartışmaları da beraberinde getirmiştir.

1.2. Feminist Teoriler

Feminizmin teorik çeşitliliği, kadınların farklı tarihsel, sosyal ve kültürel bağlamlarda karşılaştığı sorunları anlamaya ve çözüm üretmeye yönelik farklı yaklaşımlar geliştirilmesine olanak tanımıştır. Liberal feminizm, bireysel hak ve özgürlüklerin genişletilmesine odaklanırken, Marksist feminizm, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kapitalist sistemin bir sonucu olduğunu öne sürer. Radikal ve devrimci feminizm ise ataerkil sistemin kökten değiştirilmesi gerektiğini savunur. Siyah feminizm, ırk, sınıf ve cinsiyetin kesişimselliğini merkeze alarak, beyaz merkezli feminist söylemlere eleştirel bir bakış sunar. Post-modern feminizm ise toplumsal cinsiyetin sabit ve evrensel bir gerçeklik olmadığını vurgulayarak, cinsiyetin birey ve toplum tarafından inşa edildiğini tartışır.

Liberal feminizm (Ecevit ve Karkıner, 2011b, s. 14), kadınların yasal eşitlik ve bireysel özgürlük taleplerine odaklanırken, özellikle eğitim ve işgücüne katılımda erkeklerle eşit fırsatlara sahip olmaları gerektiğini savunur. Ancak bu yaklaşım, toplumsal yapıların köklü dönüşümünü göz ardı ettiği için eleştirilmiştir. Marksist feminizm, kadınların baskı altında kalmasının ekonomik sistemin bir ürünü olduğunu belirtir ve kadınların kurtuluşunun kapitalist üretim ilişkilerinin dönüşümüne bağlı olduğunu ileri süre (Arruzza vd., 2021). Radikal feminizm ise (Aydemir, 2021, s. 24) kadınların baskısının ataerkillikten kaynaklandığını ve bu sistemin sosyal, ekonomik ve kültürel yapıların her düzeyinde yeniden üretildiğini savunur. Bu nedenle, radikal feministler toplumun köklü bir şekilde yeniden yapılandırılmasını önerir.

Siyah feminizm (Hooks, 2016, s. 15), kadınların sadece cinsiyetlerinden dolayı değil, aynı zamanda ırk ve sınıf gibi diğer kimliklerinden dolayı da ayrımcılığa uğradığını vurgular. Özellikle Batı merkezli feminist söylemlerin genellikle beyaz kadınların deneyimlerine odaklanmasını eleştirir ve kadınların maruz kaldığı baskıların kesişimsel bir yaklaşımla incelenmesi gerektiğini savunur. Post-modern feminizm ise cinsiyetin sabit bir gerçeklik olmadığını, aksine bireyler ve toplum tarafından inşa edildiğini tartışır. Bu yaklaşım,

toplumsal cinsiyetin ikili sistemini sorgular ve kimliklerin sabit olmayan, sürekli değişen yapılar olduğunu savunur.

1.2.1. Liberal, Marksist ve Radikal Feminizm

Feminizmin ilk dalgası olan geleneksel ve liberal feminizm, kadınların birey olarak eşit haklara sahip olmaları gerektiğini savunan bir düşünce akımıdır. Bu hareket (Wollstonecraft, 2021, s. 112 akt. Stone, 2000, s. 253), 18. yüzyıl Aydınlanma Çağı'nın birey hakları ve özgürlük ideallerinden doğmuş, kadınların erkeklerle aynı fırsatlara sahip olmalarını talep etmiştir. Liberal feminizm, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini çözmek için mevcut kurumların reforme edilmesi gerektiğini vurgulamış ve kadınların yasal, siyasi ve ekonomik haklarını merkeze almıştır. Bu bağlamda, liberal feministler kadınların eğitimsiz bırakılmasına, siyasi haklardan mahrum edilmesine ve kamusal yaşamdan dışlanmalarına karşı çıkmışlardır.

Mary Wollstonecraft, liberal feminizmin öncülerinden biridir. Onun "*Kadın Haklarının Gerekçelendirilmesi*" adlı eseri, kadınların akıl yürütme kapasitelerinin erkeklerle eşit olduğunu savunarak bu kapasitenin geliştirilmesi için kadınların eğitim alması gerektiğini ileri sürmüştür. Wollstonecraft, kadınların yalnızca ev içindeki rollerle sınırlandırılmasını eleştirerek topluma tam katılım sağlanması gerektiğini vurgulamıştır. Kadınların kamusal yaşamda eşit bir şekilde yer almaları, onların birey olarak haklarını savunmaları açısından önemli görülmüştür.

19. yüzyılın ortalarında John Stuart Mill, liberal feminizmin teorik altyapısını güçlendiren önemli bir isimdir. Mill'in *Kadınların Köleleştirilmesi* adlı eseri (akt. Mojab, 2018, s. 70), kadınların yasal ve toplumsal eşitliklerini savunarak cinsiyet ayrımcılığının hem bireyler hem de toplum üzerinde yıkıcı etkileri olduğunu vurgulamıştır. Mill'e göre (2017, s. 13-19), kadınların kamusal alanda eşit bir şekilde yer almaları, toplumsal ilerlemeyi hızlandıracaktır. Mill, kadınların eğitim, çalışma hayatı ve siyasi haklar gibi temel alanlarda eşit fırsatlara sahip olmalarının bir toplumun gelişimi için gerekli olduğunu savunmuştur.

Liberal feminizm, kadınların siyasi hakları için büyük mücadeleler vermiştir. Bu bağlamda 19. ve 20. yüzyılda kadınların oy hakkı mücadelesi, liberal feminizmin en

belirgin başarılarından biri olarak kabul edilir. Kadınların oy kullanma hakkını elde etmesi, demokratik toplumlarda kadınların siyasi temsiline olanak tanımış ve bu süreç, kadınların siyasi haklarının genişletilmesi açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. Özellikle İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerde gerçekleşen kadın hareketleri, kadınların kamusal yaşamda eşit bir şekilde yer almasını sağlamıştır (Osmanağaoğlu, 2015, s. 179).

Eğitim alanında, liberal feministlerin mücadelesi, kadınların eğitime erişimini artırmıştır. 19. yüzyıl boyunca kadınların üniversiteye giriş hakları ve meslek hayatına katılım için verilen mücadeleler, liberal feminist hareketin önemli kazanımları arasında yer alır. Kadınların ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaları, onların toplumsal statülerini yükseltmiş ve erkek egemen yapılar içinde daha fazla görünürlük kazanmalarına olanak tanımıştır. Eğitimde fırsat eşitliği talebi, kadınların birey olarak potansiyellerini gerçekleştirmeleri açısından temel bir adım olmuştur (Ecevit ve Karkıner, 2011a; Arruzza vd. 2021)

Ancak Arruzza ve diğer araştırmacılara göre (2021, s. 24) liberal feminizmin sınırlılıkları da vardır. Bu feminist eleştirmenler, liberal feminizmin toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini bireysel haklar ve yasal reformlarla çözmeye çalışırken, ataerkil yapıların sistemik sorunlarını yeterince ele almadığını savunmuşlardır. Özellikle aile ve özel alanlardaki cinsiyet eşitsizliklerini görmezden gelmesi, liberal feminizme yöneltilen en büyük eleştirilerden biridir olmuştur (Ecevit ve Karkıner, 2011a, s. 14). Bu bağlamda, radikal ve Marksist feminizm gibi diğer feminist akımlar, liberal feminizmin bu eksikliklerine dikkat çekmiştir (Mojab, 2018, s. 34).

Liberal feminizmin eleştirildiği bir diğer alan ise ırk ve sınıf gibi kesişimsel faktörlerin göz ardı edilmesidir. Liberal feminizm, genellikle beyaz, orta sınıf kadınların deneyimlerine odaklanmış ve farklı toplumsal gruplardan kadınların karşılaştığı eşitsizliklere yeterince yer vermemiştir. Bu durum, siyah feminizm ve üçüncü dünya feminizmi gibi daha kesişimsel yaklaşımların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu yaklaşımlar, liberal feminizmin evrensel bir kadın deneyimi sunduğu iddiasına eleştirel bir bakış sunarak, kadınların farklı bağlamlardaki sorunlarına dikkat çekmiştir (Arruzza vd., 2021, s. 21, 61, 108).

Liberal feminizmin en önemli katkılarından biri, kadınların kamusal alanlarda yer almasını sağlamasıdır. Kadınların siyasi temsiline, ekonomik bağımsızlıklarına ve eğitimde eşitlik taleplerine yönelik verdiği mücadeleler, kadınların toplumsal yaşamda daha güçlü bir şekilde yer almasına olanak tanımıştır. Bununla birlikte, liberal feminizm, toplumsal yapıların ve cinsiyet rollerinin köklü dönüşümünü sağlayacak bir perspektif geliştirmediği için eleştirilmiştir. Bu eksiklikler, feminizmin daha radikal ve eleştirel yaklaşımlar geliştirmesine zemin hazırlamıştır.

Geleneksel ve liberal feminizm, kadınların toplumsal eşitlik mücadelesinde önemli bir yer tutar ve kadınların birey olarak hak ve özgürlüklerini savunmuş, toplumsal yapıların reforme edilmesi için zemin hazırlamıştır. Ancak toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin daha derin ve yapısal sorunlarını ele almak için radikal ve kesişimsel feminist yaklaşımlara ihtiyaç duyulmuştur (Aydemir, 2021, s. 34). Liberal feminizmin bu sınırlılıklarına rağmen, kadın hakları mücadelesinde attığı adımlar, modern feminizmin gelişiminde kritik bir rol oynamıştır.

Öte yandan Marksist feminizm (Mies vd., 2008, s. 112; Aydemir, 2021, s. 36), kadınların baskı ve ezilmişliğini ekonomik sistem, özellikle kapitalist üretim biçimi çerçevesinde ele alan bir feminist teoridir. 19. yüzyılın ikinci yarısında Karl Marx ve Friedrich Engels'in fikirlerinden etkilenerek şekillenmiştir. Marksist feminizm, kadınların ezilmişliğinin temelinde kapitalist ekonomik sistemin yattığını savunur. Kadınların kurtuluşunun, ancak sınıfsız bir toplumun inşasıyla mümkün olabileceğini ileri sürer. Bu nedenle Marksist feministler, cinsiyet eşitsizliğini kapitalist üretim ilişkilerinden ve özel mülkiyetten kaynaklanan bir sorun olarak tanımlar (Ecevit ve Karkıner, 2011a, s. 16; Ecevit ve Karkıner, 2011b, s. 11).

Marksist feministler için kadının toplumsal statüsü, kapitalist sistemin aile yapısı ve iş bölümü ile ilişkilidir. Friedrich Engels'in *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni* (1884/1987) adlı eserinde (akt. Mojab, 2018, s. 59), özel mülkiyetin ortaya çıkışıyla kadınların hane içi işlere mahkûm edildiği ve kamusal üretimden dışlandığı vurgulanır. Engels'e göre, modern çekirdek ailede kadın, erkeğin ekonomik çıkarına hizmet eden bir "ev hizmetkârı" konumundadır. Bu yapı, kadınların bağımsızlıklarını yitirmelerine ve toplumsal üretimde ikincil konuma düşmelerine yol açmıştır.

Marksist feminizmin temel kavramlarından biri, kadınların ekonomik bağımlılığını vurgulayan "ev içi emek" tezidir. Bu teori, kadınların ev içi emeğinin ekonomik değerinin küçümsendiğini ve görünmez hale getirildiğini ileri sürer. Örneğin, kadınların evde gerçekleştirdiği bakım emeği ve ev işleri, kapitalist sistemde üretken olmayan emek olarak değerlendirilir. Bu durum, kadınların ekonomik bağımsızlıklarını engelleyerek erkeklere bağımlı hale gelmelerine neden olur (Arruzza vd., 2021, s. 36; Mies vd., 2008, s. 33).

Marksist feminizm (Demirdöven, 2018, s. 20; Hooks, 2016, s. 17; Arruzza vd., 2021, s. 10), liberal feminizmin kadın-erkek eşitliğini yasal düzenlemelerle sağlamaya çalışan yaklaşımını eleştirir. Marksist feministlere göre, liberal feminizm ekonomik ve sınıfsal boyutları göz ardı ederek yalnızca yüzeysel bir çözüm sunar. Kadınların toplumsal ve ekonomik eşitliğe ulaşması için kapitalist üretim ilişkilerinin tamamen ortadan kaldırılması gerektiğini savunur. Bu bağlamda Marksist feminizm, kapitalizmi ataerkil yapılarla bağlantılı olarak ele alır ve ekonomik sistemin kadınların ezilmesindeki rolüne dikkat çeker.

Marksist feminizmin öncülerinden Clara Zetkin de (1996) kadınların kurtuluşunun yalnızca sosyalist bir devrimle mümkün olabileceğini savunmuştur. Zetkin'e göre, kapitalist sistem kadınları ekonomik olarak sömürür ve sınıfsal mücadeleyle kadınların özgürleşmesi bir arada düşünülmelidir. Zetkin'e göre sosyalist devrim hem sınıf eşitsizliklerini hem de cinsiyet temelli eşitsizlikleri ortadan kaldırmak için bir araçtır.

Marksist feminizm, tarih boyunca kadınların kapitalist sistemde nasıl sömürüldüğünü ve bu sistemin cinsiyet eşitsizliklerini nasıl yeniden ürettiğini anlamak için önemli bir teorik çerçeve sunar. Bununla birlikte, Marksist feminizm, yalnızca ekonomik indirgemeci bir bakış açısıyla eleştirilmiştir. Bazı feministler, Marksist feminizmin cinsiyet eşitsizliklerini yalnızca sınıfsal ilişkilerle açıklamaya çalıştığını ve kadınların özel alanlardaki deneyimlerini yeterince dikkate almadığını belirtir. Littlewood'a göre (2014, s. 56) bu eleştiriler, sosyalist feminizm gibi alternatif yaklaşımların gelişmesine yol açmıştır.

Marksist feminizm, kadınların sınıfsal sömürü ve ataerki arasındaki ilişkileri anlamalarına yardımcı olmuştur. Bu teori, kadınların emeğinin kapitalist sistem içinde

nasıl görünmez hale getirildiğini vurgulayarak toplumsal değişim için önemli bir zemin oluşturmuştur. Ancak, günümüzde feminist düşüncede daha kesişimsel yaklaşımlara yönelme ihtiyacı, Marksist feminizmin eksikliklerini gidermeyi amaçlamaktadır. Ekonomik sistemin yanında, ırk, etnisite ve diğer kesişimsel faktörlerin de dikkate alınması gerekliliği, Marksist feminizmin yeniden değerlendirilmesine zemin hazırlamıştır. Bu tartışmaların ardından, kadınların baskı deneyimlerinin yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda kültürel ve bedensel boyutlarını da merkeze alan yaklaşımlar gelişmiştir; bu çerçevede radikal ve devrimci feminizm öne çıkmıştır.

Radikal ve devrimci feminizm, kadınların maruz kaldığı toplumsal baskının temel kaynağı olarak ataerkil sistemi hedef alan ve bu yapının kökten değiştirilmesi gerektiğini savunan feminist teorilerin bir bileşimidir. Bu akım 1960'lı yılların sonunda Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkmış, medeni haklar hareketi, savaş karşıtı protestolar ve kadınların örgütlenme çabaları içinde şekillenmiştir. Radikal feministler, cinsiyetler arasındaki eşitsizliğin ekonomik, siyasi ve kültürel düzeylerde sistematik bir sorun olduğunu ve bu sistemin yeniden üretildiğini savunmuşlardır. Devrimci bir dönüşümün, kadınların gerçek anlamda özgürleşmesi için elzem olduğu fikri bu teorinin merkezinde yer alır (Arruzza vd., 2021, s. 80; Firestone, 1993, s. 112; Brownmiller, 2005).

Radikal feminizm, kadınların ezilmişliğini sınıf mücadeleleri ya da ekonomik yapılarla sınırlandıran Marksist ve liberal feminist yaklaşımları eleştirerek gelişmiştir. Bu teoriye göre ataerkillik, toplumsal eşitsizliklerin en temel ve yaygın kaynağıdır. Ataerkil sistem, erkeklerin kadınlar üzerindeki tahakkümünü ekonomik, kültürel ve biyolojik düzeylerde sürdüren bir yapıdır. Kadınların cinsellik, doğurganlık ve bedenleri üzerindeki denetim, ataerkilliğin devamı için kritik öneme sahiptir. Shulamith Firestone'un *Cinselliğin Diyalektiği: Kadın Özgürlüğü Davası* adlı eseri, bu ilişkinin kökenlerini inceleyen ilk kapsamlı çalışmalardan biridir. Firestone (1970/1993), kadınların doğurganlık rollerinin ataerkil sistemin temel yapı taşlarından biri olduğunu savunur ve teknolojik ilerlemelerle bu rollerin dönüştürülmesi gerektiğini öne sürer.

Bu bağlamda, radikal feminizm "kişisel olan politiktir" sloganıyla (Osmanağaoğlu, 2025, s. 253), kadınların özel alandaki deneyimlerinin toplumsal yapıların bir yansıması olduğunu vurgular. Evlilik, aile, annelik ve kadınların ev içindeki rollerine ilişkin eleştiriler, bu teorinin önemli tartışma konularını oluşturur. Kate Millett'in *Cinsel Politika*

(1970) adlı çalışması, kültürel normların ve cinselliğin kadınların ezilmesindeki rolünü analiz eder ve erkek egemen ideolojinin bu yapıların devamını sağladığını gösterir.

Radikal feminizmin öncülerinden Susan Brownmiller, *Cinsel Zorbalık-Irza Tecavüz Olgusunun Bir Tarihçesi (1975/1976)* adlı eserinde, tecavüzün bir güç ve tahakküm aracı olarak ataerkil sistemin temel bir parçası olduğunu tartışır. Bu eser tecavüzü bireysel bir suçtan ziyade politik bir mesele olarak ele almış ve feminist harekette cinsel şiddetin merkezi bir tema haline gelmesine katkıda bulunmuştur. Andrea Dworkin ve Catharine MacKinnon gibi diğer radikal feministler ise pornografi ve kadın bedenine yönelik nesneleştirme pratiklerini ataerkilliğin şiddet araçları olarak tanımlamışlardır. MacKinnon'un *Pornografi ve Siyasi Düşünce* (Pornography and Civil Rights) (1988, s. 55) adlı çalışması, pornografinin kadınların cinsel sömürüsünü nasıl meşrulaştırdığını detaylı bir şekilde incelemektedir.

Ayrıca Adrienne Rich'in *Kadından Doğma Deneyim ve Kurum Olarak Annelik* (1976) adlı eseri, anneliğin toplumsal bir kurum olarak kadınların özgürleşmesindeki rolüne dikkat çekmiştir. Rich (1995, s. 93), anneliğin doğal bir rol olarak dayatılmasının kadınların bireysel özerkliklerini sınırladığını savunur ve bu kavramın yeniden tanımlanması gerektiğini belirtir.

Radikal feminizmin en önemli katkılarından biri, kadına yönelik şiddet, tecavüz, pornografi ve aile içi şiddet gibi konuların feminist teorinin merkezi tartışma alanları haline gelmesini sağlamasıdır. Bu hareketin çabaları, birçok ülkede kadına yönelik şiddetin bir insan hakları ihlali olarak tanınmasını sağlamış ve yasal düzenlemelerin yapılmasına katkıda bulunmuştur. Kadın sığınma evlerinin kurulması, aile içi şiddetle mücadele politikalarının geliştirilmesi ve tecavüz yasalarının yeniden düzenlenmesi, radikal feministlerin mücadelelerinin doğrudan sonuçlarıdır (Brownmiller, 2005, s. 95; Millett, 2018, s. 147).

Kadınların bedenleri üzerindeki kontrolün önemine dikkat çekerek doğum kontrol yöntemleri ve kürtaj hakkı gibi konuların kadınların özgürleşmesindeki rolünü de vurgulamıştır. 1973 yılında ABD'de Roe v. Wade kararı ile kürtajın anayasal bir hak olarak tanınmasında, radikal feministlerin kürtaj hakkı üzerindeki mücadelesi önemli bir etken olmuştur (Rich, 1995, s. 98).

Öte yandan radikal feminizm, erkeklerin kadınları baskı altına alan bir sınıf olarak genellenmesi ve bu yaklaşımın biyolojik determinizmle ilişkilendirilmesi nedeniyle eleştirilmiştir. Bazı feministler, radikal feminizmin erkek düşmanlığına yol açabileceği ve bu durumun toplumsal değişim için yapıcı bir strateji olmadığı görüşündedir. Ayrıca radikal feminizmin sınıf, ırk ve etnik farklılıkları yeterince dikkate almadığı, kadınların ezilmişliğini yalnızca ataerkillik bağlamında açıklamaya çalıştığı eleştirilmektedir (MacKinnon, 1988, s. 61).

Diğer bir tartışma konusu ise, radikal feminizmin önerdiği çözümlerin toplumsal değişim için ne kadar uygulanabilir olduğudur. Örneğin, erkeklerin ve kadınların tamamen ayrı toplumsal alanlarda yaşamaları gerektiğini savunan bazı radikal feminist yaklaşımlar, ütopik veya pratik olmayan stratejiler olarak değerlendirilmiştir. Ancak bu eleştiriler, radikal feminizmin feminist teorinin gelişimindeki etkisini azaltmamış, aksine diğer feminist akımların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Brownmiller, 2005, s. 101).

1.2.2. Siyah, Postmodern ve Eko-Feminizm

Siyah feminizm (Ecevit ve Karkıner, 2011a, s. 96), 1970'lerin sonunda radikal ve liberal feminizmleri eleştiren ve genişleten bir feminist yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır. Bu teori, beyaz ataerkil toplumun yanı sıra beyaz kadın hareketini de kadınlar arasındaki sınıfsal, kültürel ve ırka dayalı farklılıkları görmezden gelmekle suçlamıştır. Siyah feministler, kadınların ırkçılık ve cinsiyetçilik gibi çifte baskıya maruz kaldığını ve bu iki dinamiğin birbiriyle etkileşim içinde olduğunu savunmuşlardır.

Siyah feminizm, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin beyaz kadınların deneyimleri üzerinden genelleştirildiği fikrine karşı çıkar. Beyaz feministlerin aileyi ataerkil baskının bir kaynağı olarak tanımlamasına karşılık, siyah kadınlar için aile, ırkçılığa karşı bir dayanışma mekânı ve güç kaynağı olarak görülmektedir. Bu, siyah kadınların maruz kaldığı baskının çok boyutlu yapısını ve bu baskıların çözüm yollarının beyaz feminist teorilere dayalı olarak yeterince kapsayıcı olmadığını ortaya koyar.

Eğitim, siyah feminizmin ele aldığı temel alanlardan biridir. Siyah feministler, eğitimdeki ırkçılık ve cinsiyetçilik uygulamalarına karşı eleştiriler geliştirirken, aynı zamanda siyah kadın ve kız çocuklarının eğitim sisteminde maruz kaldıkları eşitsizliklere dikkat

çekerler. Örneğin, siyah feminist pedagoglar, sınıf ortamının sadece bir baskı alanı olmadığını, aynı zamanda özgürleştirici bir potansiyele sahip olduğunu vurgular. Bu nedenle, eğitim politikalarının eşitlikçi bir şekilde düzenlenmesini savunurlar (Hooks, 2016, s. 45).

Siyah feminizmin en önemli temsilcilerinden biri olan Bell Hooks, beyaz feminist teorilerin siyah kadınları dışladığını ve bu durumun feminist hareket içindeki eşitsizlikleri derinleştirdiğini savunmuştur. Hooks'un eserleri, siyah kadınların maruz kaldığı baskının hem sınıfsal hem de kültürel boyutlarına odaklanarak bu deneyimlerin görünür hale getirilmesini sağlamıştır. Ayrıca Combahee River Collective [13] 'in Siyah Feminizm Bildirisi *(A Black Feminist Statement, 1977*) adlı bildirisi (akt. Mojab, 2018, s. 258), siyah feminizmin teorik çerçevesini oluşturan en önemli metinlerden biridir. Bu bildiri, siyah kadınların eşzamanlı olarak maruz kaldıkları çoklu baskıları analiz ederek feminist teoriye önemli katkılar sağlamıştır.

Siyah feminizm, akademik literatürde ve toplumsal eylemlerde çığır açan eserler ortaya koymuştur. Hooks'un *Feminist Teori: Çeperden Merkeze (Feminist Theory: From Margin to Center, 1984)* adlı kitabı, beyaz feminist hareketin ötekileştirdiği siyah kadınların merkezde yer alması gerektiğini savunur. Bu eser feminist teorinin yeniden yapılandırılmasında kilit bir rol oynamıştır. Ayrıca Patricia Hill Collins'in *Siyah Feminist Düşünce* (Black Feminist Thought, 1990/2000) adlı çalışması, siyah kadınların bilgi üretimi ve sosyal dönüşüm üzerindeki etkilerini ele almıştır.

Siyah feminizm, sosyal ve hukuki hakların genişletilmesine katkıda bulunmuş, özellikle kadına yönelik şiddet, ayrımcılık ve eşitsizliklerle mücadelede etkili olmuştur. Bu hareketin çabaları sayesinde siyah kadınların yaşadığı çifte baskının görünür hale gelmesi sağlanmış, ırkçılık ve cinsiyetçilik arasındaki bağlantılar daha iyi anlaşılmıştır. Eğitim ve istihdam alanında siyah kadınların haklarını savunan birçok yasa ve politika, bu feminist hareketin doğrudan etkisiyle geliştirilmiştir.

Siyah feminizm, feminist hareket içinde farklılık ve kimlik politikalarını merkeze aldığı için zaman zaman ayrılıkçılıkla eleştirilmiştir (Ecevit ve Karkıner, 2011a, s. 97). Bununla

[13] Combahee River Collective (Combahee Nehri Kolektifi), 1974'ten 1980'e kadar Boston, Massachusetts'te faaliyet gösteren bir Siyah feminist lezbiyen sosyalist örgütüdür.

birlikte, siyah feminizm, bu eleştirileri reddederek çeşitliliğin ve farklı deneyimlerin feminist teoriye zenginlik kattığı iddiaları da yer almıştır.

Post-modern feminizm ise 20. yüzyılın ikinci yarısında, özellikle 1980'ler ve sonrasında, feminist düşüncenin evrensel ve sabit anlatılarına bir meydan okuma olarak ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşım, kadınların toplumsal konumunu açıklamada kullanılan geleneksel teorik çerçevelerin eleştirisini merkezine alır. Post-modern feministler, toplumsal cinsiyet, kimlik, güç ve bilgi sistemlerinin sabit ve evrensel olmadığını, aksine tarihsel ve kültürel olarak inşa edilmiş yapılar olduğunu savunurlar. Aydemir'e göre (2021), Judith Butler'ın teorileri ve Michel Foucault'nun post-yapısalcı fikirleri bu akımın temelinde önemli bir yer tutar.

Post-modern feminizm, kadınların deneyimlerinin ve kimliklerinin beyaz, heteroseksüel ve Batılı kadınların çerçevesiyle sınırlı kaldığına dair eleştirilerle şekillenmiştir. Bu teori, toplumsal cinsiyetin ve diğer kimlik kategorilerinin sabit değil, sürekli olarak yeniden yapılandırılan toplumsal söylemlerden oluştuğunu savunur. Judith Butler'ın *Cinsiyet Belası* (2005) adlı çalışması, toplumsal cinsiyetin performans olarak görülebileceğini ileri sürer ve bu performansların toplumsal normlar tarafından nasıl şekillendirildiğini açıklar. Butler'a göre, cinsiyet ve cinsellik, bireylerin doğal özelliklerinden ziyade toplumsal pratiklerin bir ürünüdür.

Post-modern feministler Ayrıca toplumsal cinsiyetin yalnızca erkek ve kadın ikiliğiyle açıklanamayacağını, bunun dışında kalan kimliklerin de teoride ve politikada yer bulması gerektiğini vurgular. Bu yaklaşım, trans bireyler, LGBTQ+ toplulukları ve farklı kültürel bağlamlarda yaşayan kadınların deneyimlerinin feminist teoriye entegre edilmesini sağlar.

Judith Butler, post-modern feminizmin en önemli isimlerinden biri olarak kabul edilir. Onun çalışmaları, toplumsal cinsiyetin sabit bir gerçeklik olmadığını ve kimliğin sürekli yeniden müzakere edilen bir süreç olduğunu vurgular. Michel Foucault'nun güç ve bilgi ilişkileri üzerine yaptığı çalışmalar, post-modern feministlere toplumsal yapıların kadınlar üzerindeki etkilerini analiz etmek için önemli bir çerçeve sunmuştur. Ayrıca Luce Irigaray gibi düşünürler, kadın yazınının ve dilin feminist teoriye nasıl katkıda bulunabileceğini tartışmışlardır. Irigaray'ın kadın ve erkek arasındaki dilsel farklara dair

teorileri, post-modern feminist tartışmaların önemli bir bölümünü oluşturur (Irigaray, 1985, s. 78).

Post-modern feminizm, toplumsal cinsiyet ve kimlik üzerine eleştirel düşünceyi zenginleştiren bir dizi eser ortaya koymuştur. Butler'ın *Cinsiyet Belası* ve *Bela Bedenler (2014)* adlı eserleri, feminist teoride toplumsal cinsiyet ve kimlik kavramlarının radikal bir şekilde yeniden değerlendirilmesini sağlamıştır. Helene Cixous'un *The Laugh of the Medusa (Medusa'nın Gülüşü, 1976)* adlı çalışması, feminist edebiyat teorisinin sınırlarını genişletmiştir.

Bu teoriler, feminist düşüncenin daha kapsayıcı bir hale gelmesine katkıda bulunmuş ve kadınların deneyimlerinin çeşitliliğini teorik tartışmalara dâhil etmiştir. Ayrıca toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine yapılan tartışmaları LGBTQ+ bireylerin haklarıyla bağlantılandırarak, feminist hareketin kapsamını genişletmiştir.

Post-modern feminizm, feminist teori içinde çeşitli eleştirilerle karşılaşmıştır. Bazı eleştirmenler, post-modern feministlerin toplumsal cinsiyet ve kimlik kategorilerini parçalayarak, feminist hareketin kolektif eylem gücünü zayıflattığını iddia etmişlerdir. Ayrıca post-modernizmin bilgi ve hakikat iddialarını reddetmesi, bazı feministler tarafından teorik bir belirsizlik olarak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, post-modern feminizm, bu eleştirilere rağmen feminist teoriye derinlemesine katkılar sağlamış ve kadınların kimliklerini tanımlama biçimlerini çeşitlendirmiştir

Eko-feminizm, erkek egemen toplumların doğaya ve kadınlara aynı türde bir tahakküm uyguladığı fikrine dayanır. Ataerkil toplumlarda doğa, tüketilecek bir kaynak olarak görülürken kadınlar da benzer bir şekilde nesneleştirilmiş ve sömürülmüştür. Eko-feminist teori, bu tahakküm biçimlerini ortadan kaldırmak için ekolojik düşünce ile feminist perspektifin birleştirilmesini savunur. Vandana Shiva (2015), bu konuda önde gelen isimlerden biridir *İnadına Canlı -Kadınlar, Ekoloji ve Hayatta Kalma* adlı kitabında doğa üzerindeki kontrolün, kadının sömürüsüyle paralel ilerlediğini dile getirir. Vandana Shiva, eko-feminist hareketin en etkili isimlerinden biri olarak, özellikle küreselleşme ve biyoçeşitlilik konularında kadınların rolüne dikkat çeker. Shiva'ya göre, Batı merkezli bilimsel bilgi, doğayı ve kadınları birer sömürü nesnesi haline getirmiştir. Doğal

kaynakların korunması ve kırsal kadınların güçlendirilmesi, Shiva'nın teorilerinde önemli bir yer tutar.

Bu teoriye göre, ekolojik krizler ile kadınların toplumsal ve ekonomik hayatta maruz kaldığı baskı arasında doğrudan bir ilişki vardır. Eko-feministler, endüstriyel tarımın kadın emeğini sömürdüğünü ve doğanın dengesini bozduğunu iddia ederek sürdürülebilir tarım politikalarının önemine dikkat çeker (Mies vd., 2008). Ayrıca doğa ile kadınlar arasındaki ilişkiyi anlamak için tarihsel, sosyal ve ekonomik bağlamları analiz ederler.

Eko-feminizmin öncü isimlerinden biri olan Mary Daly (Ecevit ve Karkıner, 2011a, s. 21-29; Mojab, 2018, s. 426), kadınların doğayla olan bağlarını vurgulamış ve ataerkil sistemin bu bağı nasıl manipüle ettiğini eleştirmiştir. Daly'nin teorik çözümlemelerine paralel olarak, eko-feminist düşünce içinde edebî anlatımlar da önemli yer tutar; bu bağlamda Susan Griffin'in çalışması dikkat çeker. Susan Griffin'in *Woman and Nature: The Roaring Inside Her (Kadın ve Doğa: İçindeki Kükreme)* adlı eseri, kadınların ve doğanın maruz kaldığı benzer baskıları şiirsel bir dille ortaya koyar. Bu eser eko-feminizmin temel metinlerinden biri olarak kabul edilir (Griffin, 1978, s. 92). Daly'nin *Gyn/Ecology* ve Griffin'in *Kadın ve Doğa* adlı eserleri, eko-feminist literatürde ve yerel halk hareketlerinde önemli bir rol oynamış, özellikle Hindistan'daki Chipko Hareketi[14] gibi çevre eylemlerinde kadınların liderliğini öne çıkarmıştır. Bu hareketler, kadınların doğaya olan bağlılıklarını güçlendirirken toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesini de desteklemiştir.

Eko-feminizmin katkıları, sadece teorik değil, aynı zamanda pratiktir. Kadınların tarım politikalarına katılımı, sürdürülebilir enerji projeleri ve ekolojik eğitim programları, bu hareketin doğrudan etkileri arasındadır. Ayrıca çevre hukuku ve iklim adaleti politikalarında kadınların sesi daha görünür hale gelmiştir.

Eko-feminizm, doğa ve kadın arasında doğrudan bir bağlantı kurduğu için eleştirilere maruz kalmıştır. Bazı feministler, bu yaklaşımın biyolojik determinizmle suçlanabileceğini ve kadınların doğaya indirgenmesine yol açabileceğini belirtmiştir.

[14] Hindu dilinde sarılmak anlamına gelen chipko kelimesi Kuzey Hindistan'da çoğu kadın olan köylülerin ağaçlara sarılarak onların ticari amaçlarla kesilmesini önleyen köylülerin hareketini anlatmak için kullanılmaktadır. Chipko akımı, zamanla çevre ve kadın eylemciliğinin en iyi bilinen örneklerinden birisi haline gelmiştir (Let's Do It Turkey, b.t.).

Bununla birlikte, eko-feministler, bu eleştirileri reddederek doğa ile kadın arasındaki ilişkinin biyolojik değil, kültürel ve toplumsal olduğunu savunmuşlardır. Ayrıca eko-feminizmin Batı merkezli olmadığı ve farklı kültürel bağlamlarda daha geniş anlamlar taşıdığı vurgulanmıştır.

1.3. Temel Kavramlar

1.3.1. Toplumsal Cinsiyet Kavramı

Toplumsal cinsiyet, biyolojik farklılıkların ötesinde, kadınlık ve erkeklik rollerinin toplum tarafından nasıl şekillendirildiğini ifade eder. Bu kavram, bireylerin biyolojik cinsiyetlerinden bağımsız olarak, sosyal, kültürel ve ekonomik bağlamlarda üstlendikleri rollerin belirlenmesinde önemli bir etkendir. Judith Butler (2005), toplumsal cinsiyetin bireylerin sosyal yaşamda sürekli tekrar eden performanslarıyla oluştuğunu öne sürerken, toplumsal cinsiyet ilişkilerinin sabit değil, dinamik ve değişebilir olduğunu vurgular.

Anaerkil toplumlar, kadınların yalnızca biyolojik roller değil, aynı zamanda ekonomik, sosyal ve kültürel sorumlulukları üstlendiği yapılardır. Bu tür toplumlarda, toplumsal cinsiyet rolleri daha eşitlikçi bir yapıya sahiptir. Örneğin, Çatalhöyük'teki bulgular, kadınların tarımsal üretim, mülkiyetin idaresi ve dini ritüellerde liderlik ettiği bir yapıya işaret etmektedir (Marcos, 2006; Michel, 1993, s. 18).

Bu durum, toplumsal cinsiyetin biyolojik cinsiyetle sınırlı olmadığını ve kültürel bağlamda değişkenlik gösterdiğini kanıtlar niteliktedir. Kadınların ekonomik üretimdeki etkinliği, onların toplumdaki merkezi rollerini desteklemiştir. Bu bağlamda, anaerkil toplumlar, kadınların sadece aile içindeki rollerine değil, aynı zamanda topluluk liderliği ve yönetimindeki etkilerine odaklanır (Mies vd., 2008, s. 116).

Ataerkil toplumlara geçiş, toplumsal cinsiyet rollerini köklü bir biçimde değiştirmiştir. Neolitik Devrim ile tarımın gelişmesi ve mülkiyetin önem kazanması, kadınların üretim süreçlerinden dışlanmasına ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kökleşmesine neden olmuştur. Friedrich Engels'in teorisi (akt. Mojab, 2018, s. 66; Mies vd., 2008, s. 114), ataerkilliğin özel mülkiyetle doğrudan bağlantılı olduğunu ve kadınların üretim araçlarından uzaklaştırılmasının ekonomik bir zorunluluk olarak ortaya çıktığını savunur.

Bu süreçte, Marcos'un aktardığına göre (2006, s. 147-274) dini ve ideolojik sistemler ataerkil düzeni meşrulaştıran bir araç haline gelmiştir. Örneğin, İbrahimî dinlerin pek çoğunda erkeklerin liderliği ve kadınların itaatkâr rolleri kutsal metinler aracılığıyla topluma dayatılmıştır. Bu durum, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kültürel bir norm haline gelmesini sağlamıştır.

Toplumsal cinsiyetin yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda kültürel, ideolojik ve hukuksal düzeylerde nasıl inşa edildiğini anlamak, farklı feminist kuramların bu yapıyı nasıl analiz ettiğini incelemeyi gerektirir. Bu bağlamda, feminist kuramlar toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ilişkin çeşitli açıklamalar sunar:

Marksist feminizm, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ekonomik yapılarla ilişkilendirerek açıklamaya çalışır. Bu teori, kadınların üretim araçlarından dışlanmasının onların ekonomik ve sosyal statülerini zayıflattığını savunur (Naiman, 2006, s. 24). Buna karşın, liberal feminizm toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bireysel hakların genişletilmesiyle aşılabileceğini öne sürer. Radikal feminizm ise toplumsal cinsiyetin, erkek egemen bir kültürün ürünü olduğunu ve bu kültürün kökten dönüştürülmesi gerektiğini savunur (Haraway, 2006, s. 27; Naiman, 2006).

Arruzza ve diğer araştırmacılara göre (2021), tarih boyunca toplumsal cinsiyet, ekonomik, kültürel ve politik dönüşümlerle birlikte değişmiştir. Örneğin, sanayi devrimi sırasında kadınların iş gücüne dahil edilmesi, toplumsal cinsiyet rollerinde geçici bir değişim yaratmış; ancak savaş sonrası dönemde kadınların yeniden ev içi rollere geri döndürülmesi, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin devamlılığını sağlamıştır. Bu dönüşümler, toplumsal cinsiyet rollerinin sabit olmadığını, ancak sosyal ve ekonomik güçler tarafından şekillendirildiğini göstermektedir (Zetkin, 1996, s. 16).

Marcos'un aktardığı (2006, s. 90) toplumsal cinsiyet kavramı ise sadece bireylerin rollerini değil, aynı zamanda toplumların yapısal dinamiklerini anlamak açısından da kritik bir öneme sahiptir. Bu kavramın tarihsel bağlamda nasıl şekillendiğini anlamak, mevcut eşitsizliklerin kökenlerini sorgulamak ve toplumsal değişim için bir temel oluşturmak açısından gereklidir.

Toplumsal cinsiyet kavramı üzerine yapılan çalışmalar, bu terimin biyolojik cinsiyetten farklı olarak sosyal bir inşa sürecine dayandığını ve bireylerin toplumsal rollerini belirleyen önemli bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Judith Butler (2005, s. 20), toplumsal cinsiyetin performatif bir süreç olduğunu ve bireylerin kültürel normları tekrar eden davranışlarıyla inşa edildiğini savunur. Bu yaklaşım, toplumsal cinsiyetin değişken ve yeniden üretilebilir bir doğası olduğunu vurgular. Vatandaş'ın aktardığına göre (2011, s. 31), Ann Oakley ise toplumsal cinsiyetin, biyolojik cinsiyetten bağımsız olarak toplumun değerleri ve normları tarafından şekillendirildiğini belirtir. Bu ayrım, toplumsal eşitsizliklerin temellerini daha iyi anlamamıza yardımcı olur.

Modernleşme sürecinin toplumsal cinsiyet üzerindeki etkileri de dikkat çekici bir diğer konudur. Haraway'e göre (2006) sanayileşme ve modernleşme süreçleri, kadınların iş gücüne katılımını artırırken, ev içi sorumluluklarının devam etmesi eşitsizliklerin farklı biçimlerde sürmesine yol açmıştır. Bu durum, toplumsal cinsiyetin ekonomik değişimlerle nasıl etkileşim içinde olduğunu gösterir. Kadınların hem üretim süreçlerine hem de ev içi rollere dahil edilmesi, onların üzerindeki yükü artırmış, bu da modernleşme sürecinin toplumsal cinsiyet eşitliğine her zaman katkı sunmadığını ortaya koymuştur.

Butler'a göre (2005), toplumsal cinsiyetin sosyal ve kültürel performanslarla ilişkisi, bireylerin kimliklerinin toplumsal normlar aracılığıyla nasıl şekillendiğini anlamamız açısından önemlidir. Judith Butler'ın ortaya koyduğu gibi, toplumsal cinsiyet sabit bir kimlik değil; tekrar eden söylemler ve pratikler yoluyla kurulan performatif bir yapıdır. Ancak bu performansların biçimlenmesinde sadece bireysel tercihler değil, toplumsal ve tarihsel yapılar da etkili olmuştur.

Bu yapılar arasında özellikle dinî ve ideolojik normlar öne çıkar (Aydemir, 2021, s. 136). Tarih boyunca birçok toplumda, semavi dinler aracılığıyla erkek egemenliği meşrulaştırılmış (Hooks, 2016, s. 127); kadınların ikincil rollerde kalması kutsal metinlerle desteklenmiştir. Böylece toplumsal cinsiyet eşitsizliği yalnızca kültürel değil, aynı zamanda kutsal bir düzen olarak da sunulmuştur.

Bu bağlamda farklı feminist kuramlar, toplumsal cinsiyetin doğasını ve eşitsizliklerini açıklamada çeşitli yollar sunar. Marksist feminizm, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ekonomik yapılara bağlayarak, kadınların üretim araçlarından dışlanmasının bu eşitsizliği

derinleştirdiğini savunur. Radikal feminizm, bu eşitsizliğin kökeninde erkek egemen kültürlerin yattığını, bu kültürlerin kökten dönüşmeden eşitliğin sağlanamayacağını ileri sürer. Liberal feminizm ise çözümü bireysel hakların genişletilmesinde ve hukuki eşitlikte arar. Bu farklı yaklaşımlar, toplumsal cinsiyetin hem ekonomik hem de kültürel boyutlarını anlamak için zengin ve çok boyutlu bir teorik çerçeve sunar (Ecevit ve Karkıner, 2011b 10-18; Aydemir, 2021, s. 23).

1.3.2. Anaerkil -Ataerkil Toplum (Patrikarya)

Anaerkil toplumlar, kadının toplumsal, ekonomik ve kültürel hayatta merkezi bir rol oynadığı düzenlerdir. Bu toplumlarda kadınlar, özellikle soyun aktarımı ve mülkiyetin belirlenmesinde kritik bir konuma sahiptir. Ana soylu yapıların görüldüğü bu tür toplumlarda, karar alma süreçleri çoğunlukla kolektif bir yapıya dayanır ve toplumsal bağlar, kadınların etrafında şekillenir. Kadınların güçlü bir dini ve kültürel liderlik konumunda olduğu, arkeolojik bulgularda sıkça işlenmiştir (Marcos, 2006, s. 10; Mies vd., 2008, s. 37).

Anaerkil toplumların en belirgin özelliklerinden biri, kadınların doğurganlık ve besin üretimi üzerindeki kontrolüdür. Bu toplumlarda, kadınlar yalnızca biyolojik doğurganlıklarıyla değil, tarımsal üretimdeki etkinlikleriyle de toplumsal yapının sürdürücüsü olmuşlardır. Ekonomik üretimin bu şekilde kadın merkezli olması, Beauvoir'a göre (1993, s. 11) topluluk içindeki sosyal hiyerarşinin kadınlar lehine gelişmesine olanak tanımıştır.

Dini ve ritüel hayatta da kadınların önemli bir rol üstlendiği görülür. Kadın figürleri, bereket ve üretkenlik sembolleri olarak sıkça karşımıza çıkar. Bu durum, dönemin toplumsal cinsiyet ilişkilerinde eşitliğe dayalı bir yapının varlığını düşündürmektedir. Marcos (2006, s. 97), özellikle Mezopotamya ve Anadolu'daki bazı erken yerleşimlerinin, anaerkil yapının izlerini taşıyan kadın merkezli bir düzenle yönetildiğine dair önemli kanıtlar sunduğunu aktarmıştır.

Anaerkil düzenin sona erip ataerkil düzene geçişi, toplumsal ve çevresel değişimlerin bir sonucu olarak görülmektedir. Neolitik Devrim'in bir parçası olarak, tarımın gelişimi ve hayvanların evcilleştirilmesi, toplumsal iş bölümünü değiştirmiştir. Erkeklerin fiziksel

güce dayalı işleri üstlenmesi, kadınların üretimdeki merkezi rolünü sınırlamış ve ataerkil yapıların temelini oluşturmuştur (Mies vd., 2008, s. 44; Malinowski, 2000, s. 17).

Bu süreçte mülkiyetin kişiselleşmesi ve babadan oğula geçmesi, ataerkil yapıyı daha da kurumsallaştırmıştır. Friedrich Engels'in teorik çalışmalarında belirttiği gibi, ataerkil düzen, özel mülkiyetin ve sınıflı toplumların doğuşuyla paralel gelişmiştir. Engels'e göre (akt. Mies vd., 2008, s. 83), kadınların üretim araçlarından dışlanması, onların toplumsal konumunu kökten değiştirmiştir.

Tarihsel olarak bu geçiş, kadınların toplumsal rol ve statülerinin azalmasıyla sonuçlanmıştır. Erkekler, ekonomik ve siyasi kontrolü ele geçirirken, kadınlar daha çok ev içi rollere ve doğurganlık sorumluluklarına indirgenmiştir. Bu durum, ataerkil sistemin temel karakteristiklerinden biri olan kadının kamusal alanlardan dışlanmasını beraberinde getirmiştir (Beauvoir, 1993, s. 12).

Öte yandan anaerkil toplumun karşıtı anlamına gelen ataerkil toplumlar, erkeklerin egemen olduğu bir yapıyı ifade eder. Bu toplumlarda erkekler, ekonomik üretimden politik karar alma süreçlerine kadar hemen her alanda lider pozisyonundadır. Kadınlar ise çoğunlukla çocuk bakımı, ev işleri ve eş desteği gibi özel alana dayalı rollerde sınırlanmıştır. Bu durumu öncesinde de belirtildiği üzere Simone de Beauvoir, "İkinci Cinsiyet" adlı eserinde, kadının bu düzende "öteki" olarak konumlandırıldığını ve toplumsal yapının erkek deneyimlerini merkeze aldığını vurgular (Beauvoir, 1993, s. 11-12).

Ataerkil toplumlarda mülkiyet, güç ve cinsellik, erkek egemenliğini sürdüren temel unsurlardır. Bu düzen, kadınların toplumsal, ekonomik ve hukuki özgürlüklerini sınırlandırarak, erkeklerin mutlak kontrolünü garanti altına alır. Tarih boyunca bu yapının korunması, savaş, fetih ve kolonizasyon gibi süreçlerle daha da güçlenmiştir (Malinowski, 2000, s. 33).

Ataerkil düzene geçişin nedenleri çeşitli faktörlerin birleşimiyle açıklanmaktadır. Ekonomik değişimler bu dönüşümde önemli bir rol oynamıştır; özellikle üretim araçlarının kontrolünün erkeklerin eline geçmesi, kadınların ekonomik bağımsızlığını zayıflatmış ve onların toplumsal konumlarını daha da kırılgan hale getirmiştir (Mies vd.,

2008, s. 83). Bunun yanı sıra, erkeklerin fiziksel güce dayalı askeri roller üstlenmesi, toplumsal hiyerarşideki konumlarını sağlamlaştırarak ataerkil düzenin güçlenmesine katkı sağlamıştır (Malinowski, 2000, s. 17). Dini ve kültürel normlar da bu dönüşümün önemli bir boyutunu oluşturur. Ataerkil düzeni destekleyen dini ve kültürel inanç sistemleri, kadınların ikincil konumunu meşrulaştırmış ve bu sistemin sürekliliğini pekiştirmiştir (Marcos, 2006, s. 97). Bu bağlamda, tarihsel ve arkeolojik veriler dönüşümün izlerini ortaya koymaktadır. Mies'in çalışması (2008, s. 44-83), ataerkil düzenin kapitalizmle olan bağlantısını ve bu sistemin nasıl köklü bir sömürü düzenine dönüştüğünü detaylandırmaktadır. Ayrıca Malinowski'nin antropolojik çalışmaları, ilk toplumlarda ataerkilliğin kökenlerine dair kapsamlı bilgiler sunmaktadır (Malinowski, 2000, s. 17). Bu nedenler ve kanıtlar, ataerkil düzenin tarihsel süreç içinde nasıl geliştiğini ve kökleştiğini anlamamızı sağlar.

1.4. Feminist Edebiyat Eleştirisinin Kuramsal Temelleri

Feminist edebiyat eleştirisi, edebî metinleri toplumsal cinsiyet perspektifinden analiz eden, özellikle kadınların temsili, yazarların cinsiyeti ve edebî kanonun oluşum süreçlerini sorgulayan bir yaklaşımdır. Bu eleştiri türü, 20. yüzyılın ortalarında, özellikle ikinci dalga feminizmin etkisiyle belirginleşmiş, kadınların edebî dünyadaki görünürlüğünü artırma ve onların maruz kaldığı ayrımcılığı teşhir etme amacıyla ortaya çıkmıştır.

Feminist edebiyat eleştirisinin kökenleri 18. yüzyıla kadar uzansa da modern anlamda bir disiplin olarak şekillenmesi Woolf'un *Kendine Ait Bir Oda* (Wolf, 2019 akt. Aydemir, 2021, s. 143) adlı eseriyle olmuştur.

Feminist edebiyat eleştirisinin ilk örneklerinden bir diğeri, Mary Wollstonecraft'ın *Kadın Haklarının Gerekçelendirilmesi* adlı eserinde görülür. Wollstonecraft, kadınların toplumsal ve edebî alanda maruz kaldığı eşitsizlikleri ele almış, bu eşitsizliklerin hem yazarlar hem de okuyucular üzerindeki etkilerini sorgulamıştır (akt. Süren, 2021, s. 20). 19. yüzyılda ise George Eliot ve Charlotte Perkins Gilman gibi yazarlar, kadın karakterlerin toplumsal rolleri ve edebî anlatılardaki temsili üzerine yazılarında dikkat çekmişlerdir.

20. yüzyılda, özellikle Simone de Beauvoir'un *İkinci Cinsiyet* adlı eseri feminist eleştiriye teorik bir çerçeve sunmuştur. Beauvoir, edebiyatın ataerkil sistemler tarafından nasıl şekillendirildiğini analiz etmiştir (Beauvoir, 2021 akt. Ecevit ve Karkıner, 2011, s. 12).

Feminist edebiyat eleştirisi, metinlerdeki toplumsal cinsiyet temsillerini, karakterlerin ilişkilerini ve yazarın cinsiyetine bağlı olarak eserin oluşum sürecini inceler. Bu bağlamda şu unsurlara odaklanır:

- **Kadın Temsili:** Kadınların edebî eserlerde nasıl temsil edildiği, hangi stereotiplerin yeniden üretildiği veya sorgulandığı önemli bir inceleme alanıdır. Kadın karakterlerin pasif, kurban veya edilgen rollerle sınırlı olup olmadığını sorgular (Gilbert ve Gubar, 2000).

- **Edebî Kriter Eleştirisi:** Feminist eleştirmenler, edebî kriterlerin büyük ölçüde erkek yazarlar tarafından domine edildiğini ve kadın yazarların marjinalize edildiğini vurgular. Bu bağlamda, "sessizleştirilmiş" kadın yazarların yeniden keşfedilmesi ve edebî tarihe entegre edilmesi hedeflenir (Kanadoğlu, 2021).

- **Yazarın Cinsiyeti:** Yazarın toplumsal cinsiyetinin eserin içeriği ve biçimi üzerindeki etkisi de feminist eleştirinin bir diğer odak noktasıdır. Erkek ve kadın yazarların toplumsal cinsiyeti, eserlerindeki karakterlerin, temaların ve anlatım tarzlarının şekillenmesinde etkili olabilir.

Feminist edebiyat eleştirisinin temel amacı, edebî eserlerdeki ataerkil ideolojilerin altını çizmek ve bu ideolojilere meydan okumaktır. Ayrıca kadın yazarların ve karakterlerin edebiyat dünyasındaki görünürlüğünü artırmayı ve onları edebî ikinci sınıf vatandaşlık statüsünden kurtarmayı hedefler (Osmanağaoğlu, 2015).

Feminist edebiyat eleştirisinin sınırları arasında, toplumsal cinsiyetin ötesinde sınıf, ırk ve cinsel yönelim gibi diğer kimlik unsurlarının yeterince dikkate alınmaması gösterilebilir. Özellikle siyah feminizm, bu eleştiriyi feminist eleştiri pratiklerine getirmiştir. Hooks (2016, s. 35), feminist eleştirinin beyaz kadınların deneyimlerine odaklanmasının, farklı ırka dayalı ve etnik geçmişlerden gelen kadınların deneyimlerini göz ardı ettiğini vurgulamıştır.

Feminist edebiyat eleştirisi, post-yapısalcılık ve post-modernizm gibi teorik yaklaşımlarla birleşerek toplumsal cinsiyetin yanı sıra dilin, kültürün ve metinsel yapının sorgulandığı daha geniş bir perspektif sunar. Hélène Cixous ve Luce Irigaray (akt. Ko, 2016), dilin ve anlatının toplumsal cinsiyet ideolojilerinin taşıyıcısı olduğunu belirterek kadın merkezli bir edebî teori geliştirilmesi gerektiğini savunmuşlardır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KORE FEMİNİST HAREKETİNİN TARİHİ

Kore'de kadın hareketlerinin tarihsel gelişimi, ülkenin sömürge deneyimi, savaş, otoriter rejimler ve demokratikleşme süreçleri gibi birbiriyle kesişen sosyopolitik dönüm noktalarıyla yakından ilişkilidir. Tarihin her aşamasında, kadınların toplumsal konumları siyasal ve kültürel dinamiklerle yeniden biçimlenmiş; bu değişimlere bağlı olarak kadın hareketleri de dönemsel farklılıklar gösteren öncelikler, stratejiler ve kimlikler geliştirmiştir.

Güney Kore özelinde, "kadın hareketi" kavramı ulusal kalkınma, sınıf mücadelesi veya devlet politikalarıyla bütünleştirilmiş bir tarihsel süreci tanımlarken; "feminist hareket", 1980'lerle birlikte ataerkil yapıları doğrudan hedef alan özerk bir siyasi kimlik kazanmıştır (Park, 2009; Nah, 2022). Bu nedenle, iki kavramın birbirine indirgenmesi, Kore'deki kadın mücadelesinin evrimini anlamayı zorlaştıran kavramsal bir sorundur. Dolayısıyla, 1980 öncesi ve "kadını başlı başına politik bir özne olarak ele alan feminizm kavramı ve pratiğinin daha net bir şekilde ortaya çıktığı 1980 sonrası" (Park, 2013, s. 273) dönemi analiz edilirken bu iki kavram arasındaki teorik ayrımı net bir şekilde ortaya koymak büyük önem taşımaktadır. Bu ayrım, hareketlerin tarihsel bağlamını doğru okumak ve kadın mücadelesinin evrimini bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirmek açısından kritiktir çünkü kadınların birey olarak nasıl güçlendiklerini daha iyi analiz etmeye yardımcı olacak ve feminist hareketin kendi özgün yönlerini daha görünür hale getirecektir.

1960'lı ve 1970'li yıllarda Kore'de kadın hareketinin önemli bir ivme kazandığı görülse de (Seo, 2008, s. 291), bu dönemdeki kadın mücadeleleri büyük ölçüde işçi sınıfı hareketiyle organik bir bağ içinde şekillenmiştir (Lee, K., s. 2022, s. 123). Bu nedenle,

dönemin toplumsal dinamikleri içerisinde "feminist" kavramı yaygın biçimde kullanılmamış; kadınların örgütlü çabaları daha çok "kadın hareketleri" (여성운동: yeoseong undong) ya da "kadın özgürleşme hareketleri" (여성해방운동: yeoseong haebang undong) şeklinde adlandırılmıştır (Kim, 2011; Cho, 1999).

Dolayısıyla, 1980 öncesi dönemlerde kadınlar önemli toplumsal katkılar sağlamış olsa da bu hareketlerin hepsi feminist bir bilinçten beslenmemiştir. Kadınların yaşadığı sorunlara dair yazılmış bazı metinler ya da fikirler feminist bakış açıları taşısa da bunların dönemin ana akım kadın hareketi içindeki yeri ayrıca değerlendirilmelidir.

2.1.Erken Dönem Kadın Hareketleri ve Modernleşme (1894-1945)

2.1.1. Gabo Reformu (1894-1896) (갑오개혁: Gabo Gaehyeok) ve Kadın Okulları

Gabo Reformu, Joseon Hanedanlığı'nın son dönemlerinde gerçekleşen ve Kore'nin geleneksel feodal yapısından modern bir ulus-devlete geçiş sürecinde kritik bir dönüm noktası teşkil eden kapsamlı bir modernleşme hareketidir.

Bu reform, 1894 yılından itibaren memur seçim sisteminin dönüşümü de dahil olmak üzere idari, ekonomik ve toplumsal alanlarda köklü değişiklikler öngörmüş, aynı zamanda Kore İmparatorluğu'nun (대한제국, Daehanjeguk, 1897-1910) kuruluşuna uzanan tarihsel süreçteki siyasi ve kurumsal evrimin temel dinamiklerinden biri olmuştur. Reform, merkeziyetçi bir devlet yapısı inşa ederek Batı tipi modernleşme modellerini uyarlamayı ve böylece Joseon'un feodal yapısının yol açtığı siyasi ve ekonomik krizlere çözüm üreterek devlet kurumlarını modern ulus-devlet standartlarına göre düzenlemeyi hedeflemiştir (Zhou ve Zhang, 2025, s. 477).

Özellikle Gabo Reformları döneminde, kadınların eğitim hakkı ve kamusal alandaki varlığına yönelik ilk adımlar atılmış ve kadınların toplumsal konumunda önemli bir dönüşüm yaşanmaya başlamıştır. Koreli kadınların özgürleşme bilincinin oluşumunda kritik bir rol oynayan (Laurel, 1996, s. 109) bu tarihsel dönüşüm, Japon sömürge döneminde şekillenecek kadın hareketinin hem toplumsal temelini hem de entelektüel altyapısını oluşturmuştur.

1894 Reformu olarak da bilinen bu reform, Donghak Köylü İsyanı'nın[15] yarattığı iç çalkantılar ve Japonya'nın artan bölgesel etkisi gibi dış faktörlerin kesişiminde ortaya çıkan kapsamlı bir modernleşme girişimi olmuştur. Konfüçyüsçü geleneğin katı toplumsal hiyerarşisini dönüştürerek Batılı devlet modellerini referans alan yeni bir siyasi, ekonomik ve sosyal düzen inşa etmeyi amaçlamıştır (Zhou ve Zhang, 2025; Kang, 2024, s. 145). Nitekim, en dikkat çekici uygulamalarından biri, Joseon döneminde dul kadınların yeniden evlenmelerini yasaklayan kısıtlayıcı yasanın 1894 yılında Gabo Reformu ile kaldırılması[16] (Shim, 2020) olmuştur. Bu değişiklik, toplumsal cinsiyet normlarında köklü bir dönüşümün başlangıcını temsil etmiştir. Reformun temel ilkelerinden biri olan sınıfsal ayrıcalıkları ve geleneksel hiyerarşiyi zayıflatma girişimi sayesinde reformcular, soylu sınıf olan yangbanların (양반) ayrıcalıklarını sistematik olarak zayıflatırken kadınların kamusal alandaki varlığını güçlendirmeye yönelik ilk adımları da atmış oldular. Bu tür ilkeler, kadınların toplumsal hayattaki rollerini artırma ve cinsiyetler arası eşitliği sağlama yönündeki uzun soluklu mücadelenin başlangıcını da oluşturmuştur.

Bu reform hareketinin entelektüel temelleri, 1880'lerin Aydınlanma Dönemi[17] (개화기: Gaehwagi) düşünürlerinin "Doğunun yolu, Batının aleti" [18] yaklaşımına dayanıyordu (Choi, 2009, s. 31). Özellikle eğitim alanındaki reformlar sayesinde, geleneksel olarak

[15] Donghak Köylü İsyanı (동학농민운동: Donghak Nongmin Undong), s. 1894 yılında Kore'de gerçekleşen ve hem feodal sömürüye hem de yabancı müdahalelere karşı bir tepki olarak ortaya çıkan geniş çaplı bir halk ayaklanmasıdır. Bu isyan, özellikle kırsal kesimdeki köylülerin ağır vergi yükü, yolsuzluk ve yerel yöneticilerin keyfi uygulamalarına karşı başlattığı bir direniş hareketidir. Aynı zamanda Doğu Öğretisi anlamına gelen "Donghak" inancının takipçileri tarafından desteklenmiştir. Donghak ideolojisi, insanların eşitliğini, toplumsal adaleti ve ahlaki yaşamı savunarak mevcut toplumsal yapıya karşı alternatif bir düzen önermekteydi. İsyan, kısa süre içinde ülke çapında büyük bir halk hareketine dönüşmüş, ancak Joseon hükümetinin Çin'den yardım istemesi ve ardından Japonya'nın da Kore'ye asker göndermesiyle sonuçlanan dış müdahaleler nedeniyle bastırılmıştır (Park, 2021).

[16] Dul kadınların yeniden evlenmesine izin verilmesi (과부개가 허용: Gwabu Gaega Heoyong).

[17] Aydınlanma Dönemi veya Açılma Dönemi olarak çevrilebilir, Kore'nin 1876'da Ganghwa Antlaşması* (강화도 조약: Ganghwado Joyak) ile dışa açılmasıyla başlayıp 1910'daki Japon ilhakına kadar süren, modernleşme, Batılılaşma ve reform süreçlerinin yaşandığı tarihsel geçiş dönemidir. Köroğlu Türközü'ne göre (2017, s. 9) Koreli aydınlar, reformun Kore halkının iradesi dışında gerçekleşmesi nedeniyle "Geçiş Dönemi" olarak adlandırılmasını tercih etmişlerdir.

* 27 Şubat 1876 tarihinde Joseon Hanedanlığı ile Japonya arasında imzalanan ve Kore'nin tarihindeki ilk modern uluslararası anlaşma olarak kabul edilen antlaşmadır. Anlaşma, adını imzalandığı yer olan Ganghwa Adasından alır (Zhou ve Zhang, 2025).

[18] "Doğunun yolu, Batının aleti" (동도서기(東道西器): Dongdo Seogi), 19. Yüzyılın sonlarında Joseon Hanedanlığı'nın modernleşme çabaları bağlamında ortaya atılan bir düşüncedir. Bu yaklaşıma göre: "Doğunun ahlaki ve kültürel özü korunmalı, Batı'nın teknik bilgi ve teknolojileri ise benimsenmelidir" (Choi, 2009, s. 31.

erkeklere özgü görülen öğrenim ayrıcalığı kadınlara da sağlanmış; böylece kadınların modern eğitim kurumlarına erişimi artmıştır (Park, J. A., 2016, s. 41). Bu gelişme, kadınların toplumsal farkındalıklarını güçlendirmiş ve sosyal hayatta daha görünür hâle gelmelerine olanak tanımıştır. Eğitimli kadınların ekonomik ve toplumsal hayata katılımı hem bireysel konumlarını güçlendirmiş hem de kadın hareketlerinin daha bilinçli ve örgütlü bir şekilde gelişmesine zemin hazırlamıştır.

Gabo Reformu ile ivme kazanan modernleşme süreci, kadınların eğitime ve kamusal yaşama dâhil olmalarına yönelik toplumsal duyarlılığı artırarak sonraki kadın hareketlerinin düşünsel temelini oluşturmuş; 1886 yılında Amerikalı misyoner Mary F. Scranton tarafından kurulan Ewha Akademisi de bu genel modernleşme ve kadınların statüsünü yükseltme çabalarından faydalanmıştır (Kang, 2005, s. 120).

Bu gelişmelerin arka planında, 1885 yılı civarında Kore'ye gelen Amerikalı Protestan misyonerlerin etkisi de belirleyicidir. Bu misyonerler, yalnızca dinî öğretiyle sınırlı kalmayıp, kadınlar için eğitim, istihdam ve aile hayatında reform girişimlerinin başlatılmasında önemli bir rol oynamışlardır. Dönemin önde gelen aydınlanmacı figürlerinden So Chae-pil (서재필), Yun Chi-ho (윤치호) ve Chu Si-gyong (주시경), özellikle Kore yazı sistemi olan Hangıl'ın[19] savunulması konusunda bu misyonerlerle entelektüel iş birlikleri kurmuşlardır (Choi, 2009, s. 9-113).

Gabo Reformu'nun Kore kültüründe yarattığı dönüşümün somut örneklerinden biri 1 Eylül 1898'de, Yangsongdang Yi ssi (양송당 이씨) ve Yanghyondang Kim ssi (양현당 김씨)[20] önderliğinde, yüzlerce kadın tarafından Seul'ün Bukchon (북촌) Mahallesi'nde kurulan Övgü Derneği'dir (찬양회: Chanyanghoe). Choi'nin (2009, s. 208) aktardığına göre, bu dernek kadınların sosyal reformlara katılımını teşvik etmiş; eğitim, toplumsal haklar ve roller konusunda bilinçlenmelerine önemli katkı sağlamıştır.

[19] Hangıl/Hangeul (한글), 1443 yılında Kral Sejong'un (세종대왕, 1397-1450; r.1418-1450) emriyle bilimciler tarafından geliştirilmiş, Kore diline özgü fonetik bir yazı sistemidir.

[20] Tarihsel kaynaklarda "Yi Sosa" ve "Kim Sosa" olarak geçen bu kişilerin gerçek adları sırasıyla "Yangsongdang Yi ssi" (양송당 이씨) ve "Yanghyondang Kim" (양현당 김씨) şeklinde kaydedilmiştir. "Sosa" (소사) ifadesi ise Geç Joseon Hanedanlığı ve Kore İmparatorluğu dönemlerinde kadın çalışanlara ya da eğitmenlere verilen bir unvandır. Kişinin mesleki ya da sosyal statüsünü belirtir ve sıklıkla gerçek adın yerine veya birlikte kullanılır (Choi, 2009).

Bu dönemde meydana gelen kadınların eğitime erişimlerini artırmak için başlatılan Kadın Okulu Kurma Hareketi de (여학교설립운동: Yeo Hakgyo Seolrip Undong) ayrıca dikkat çekicidir. Bu hareket, Övgü Derneği öncülüğünde kadınların okuryazarlık ve temel eğitim alması için okullar açılmasını sağlamıştır (Yoon, 2019, s. 34; Kang, 2005, s. 198). Bu eğitim reformlarının, kadınların sosyal hayatta daha bağımsız ve güçlü roller üstlenmesini kolaylaştırdığı öngörülmüştür.

Övgü Derneği, dönemin toplumsal eşitlik mücadelesine öncülük etmiştir. Bu kadınlar, bağımsız, güçlü ve eğitimli Koreli kadınlar idealinden hareketle halka açık kız okullarının kurulmasını talep etmiş ve bu amaçla 11 Ekim 1898 tarihinde İmparator Gojong'a[21] Kadın Hakları Bildirisi'ni (여권통문: Yeogwon Tongmun) sunmuşlardır. Bu metin, Joseon Hanedanlığı tarihinde kadınlar tarafından kaleme alınarak sunulan ilk toplu dilekçe olmasının yanı sıra, kadınların doğrudan kendi adlarına -devlet destekli kadın okulu talep ettikleri- ilk hak arayışı örneği olarak da kayıtlara geçmiştir (Kim, 2024, s. 303). Ancak, bu girişim maddi yetersizlikler ve muhafazakâr çevrelerin direnişi nedeniyle başarısız olmuştur. Dernek, biyolojik farklılıkların toplumsal eşitsizlikleri haklı çıkarmadığına dikkat çekmiştir. Dilekçeyle birlikte, kadınların da eğitim alarak erkeklerle eşit haklara sahip olması gerektiğini vurgulamış ve dönemin özgürlükçü düşüncelerini şekillendirmiştir (Yoon, 2019, s. 34).

Kore'nin ilk kadın örgütü olarak kabul edilen Övgü Derneği, kadınların aydınlanmasını ve devlet destekli kadın okullarının kurulmasını savunmuş; ayrıca Koreliler tarafından kurulan ilk özel kadın okulu olan Sunseong Kadın Okulu'nu (순성여학교: Sunseong Yeo Hakgyo) açmıştır (Han, 2018, s. 116). Söz konusu dernek, üç ay gibi kısa bir faaliyet süresine rağmen (Kim, 2024, s. 308) kadınların siyasi katılım hakkı, özellikle de kadınların oy kullanma ve karar alma süreçlerine dâhil olma talepleri açısından Kore kadın hareketi tarihinde kalıcı bir iz bırakmıştır.

Övgü Derneği tarafından desteklenmiş diğer okullar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

[21] İmparator Gojong (고종 황제, Gojong Hwangje; 1852-1919, tahta çıkışı, s. 1863-1907), Kore İmparatorluğu'nun kurucusudur.

Tablo 2.1. Gabo Reformu ve Kadın Eğitimi Hareketi Kapsamında Açılan Okullar

Yıl	Okul Adı	Korece Orijinal Adı		Açıklama
1886	Ewha Kız Okulu	이화학당	Ewha Hakdang	Joseon'daki ilk özel kadın eğitim kurumudur. Amerikalı misyoner Mary Scranton tarafından kurulan ilk Batılı tarzda kız okulu.
1898	Sunseong Kız Okulu	순성여학교	Sunseong Yeo Hakgyo	Övgü Derneği tarafından kurulan Koreli kadınlara ait ilk yerli kız okulu.
1899	Jinmyeong Kız Okulu	진명여학교	Jinmyeong Yeo Hakgyo	Kraliçe Myeongseong'un desteğiyle kurulmuştur.
1900	Sookmyung Kız Okulu	숙명여학교	Sookmyung Yeo Hakgyo	Bugünkü Sookmyung Kadın Üniversitesi'nin öncüsü.
1906	Gyeongshin Kız Okulu	경신여학교	Gyeongshin Yeo Hakgyo	Metodist misyonerlerce kurulmuştur.
1906	Yanggyuuisuk	양규의숙	Yanggyu Uisuk	Kadın Eğitimi Derneği tarafından kuruldu.
1906	Jinmyeong Kız Okulu	진명여학교	Jinmyeong Yeo Hakgyo	Özel sermaye ile kurulan bir kız okuludur.
1906	Myeongsin Kız Okulu	명신여학교	Myeongsin Yeo Hakgyo	Daha sonra Sookmyung Kız Okulu adını almıştır.
1907	Yeni Okul	신학원	Sinhagwon	Kadın Eğitimi Derneği'nin bünyesinde kurulmuştur.
1908	Dongduk Kız Okulu	동덕여학교	Dongdeok Yeo Hakgyo	Özel sermaye ile Mart 1908'de kurulmuştur.
1908	Hanşeong Yüksek Kız Okulu	한성고등여학교	Hanşeong Geodung Yeo Hakgyo	Kore İmparatorluğu hükümeti tarafından 1908'de kurulan ilk devlet kız okuludur.
1910	Baehwa Kız Okulu	배화여학교	Baehwa Yeo Hakgyo	Presbiteryen misyonerler tarafından kurulmuştur.

Kaynak: (Kim, 2024; Kim, E. Y., 2019; Han, 2018; Park, J. S., 2016, s. 142)

Gabo Reformu sırasında eğitim alanında gerçekleştirilen modernleşme hamleleri, kadınların toplumsal konumunu dönüştürecek adımların da temelini atmıştır. Bu dönemde açılan kadın okulları, ilerleyen yıllarda gelişecek olan kadın hareketinin önemli bir dayanağı haline gelmiştir.

Gabo Reformu'nun hemen sonrasında, 1898'de kurulan Halkın Ortak Toplantısı Derneği (만민공동회: Manmin Gongdonghoe), bu etkilerin somutlaştığı bir platform olmuştur. İlk gösterisini 10 Mart 1898'de düzenleyen dernek, Gabo Reformu'nun doğrudan bir parçası olmasa da reformların tetiklediği siyasi ve sosyal bilinçlenmenin bir uzantısıdır (Kim, 2024, s. 285). Erkeklerin öncülüğünde kurulmuş olsa da bu dernek kadınların siyasi katılımı ve bağımsızlık hareketlerinde aktif rol alması için kritik bir zemin yaratmıştır. Halkın Ortak Toplantısı Derneği etkinliklerine katılan kadınlar, kamu işlerine dahil olma konusundaki farkındalıklarını artırmış ve toplumsal mücadele deneyimi kazanmıştır (Han, 2022, s. 5).

Kadınların bu harekete desteği, Gabo Reformu'nun yarattığı özgürlükçü ortamdan beslenen eğitim hakkı, meslek edinme ve siyasi katılım talepleriyle şekillenmiştir. Dönemin etkili gazetelerinden İmparatorluk Gazetesi (제국신문: Jeguk Sinmun), kadınların mücadelesine geniş yer vererek toplumsal desteği artırmıştır. Gazetenin yayıncısı Lee Jong-il (이종일), bu süreci Kore'de kadın özgürleşme hareketinin başlangıcı olarak tanımlamıştır (Kim, 2024, s. 25-27).

Kadınların eğitim, siyasal katılım ve toplumsal hak taleplerinde kamusal alanda daha görünür hâle gelmesi, yalnızca bireysel düzeyde değil, toplumsal yapının dönüşümünde de belirleyici bir etki yaratmıştır. Bu gelişmeler, aynı zamanda geleneksel cinsiyet rollerine yönelik eleştirilerin ve dönüşüm taleplerinin güçlenmesine zemin hazırlamıştır. 20. yüzyılın başlarına gelindiğinde, kadın hareketlerinin yönelimleri artık yalnızca yerel reformlarla sınırlı kalmamış; dış dünyadan aktarılan fikirler ve evrensel hak temelli yaklaşımlar, bu hareketlerin ideolojik çerçevesini genişletmiştir. Özellikle Kore'nin feodal toplum yapısının çözülmesi ve Batı kaynaklı modernleşme düşüncelerinin yaygınlık kazanması, kadınların kamusal ve entelektüel hayata katılımını teşvik eden yeni bir sosyal iklimin oluşmasına katkı sağlamıştır (Köroğlu Türközü, 2017, s. 8; Elfving Hwang, 2010, s. 35).

Ancak, Gabo Reformu'nun kadın hakları alanındaki dönüştürücü etkileri sınırlı kalmıştır. Reform süreci, kadınların toplumsal statüsünde köklü değişimler yaratacak yapısal dönüşümleri gerçekleştirmekte yetersiz kalmış, geleneksel patriarkal yapılar büyük ölçüde korunmuştur. Nitekim Choi'nin (2009, s. 5) belirttiği gibi, Kore'nin 1876'daki Ganghwa Antlaşması ile dışa açılması sonrasındaki yıllarda -Gabo Reformu dönemi de dahil olmak üzere- modern kadınlık anlayışının temelleri atılmış olsa da hem aile hem de devlet düzeyinde kadın bedeni ve yaşamı üzerindeki geleneksel kontrol mekanizmaları varlığını sürdürmüştür.

Reformlar, özellikle miras hukuku, evlilik kurumu ve siyasal katılım alanlarında kadın-erkek eşitsizliğini ortadan kaldıracak radikal adımlar atmaktan uzak kalmıştır. Ancak bu sınırlılıklara rağmen, Gabo Reformu Kore'de kadın hakları mücadelesi için önemli bir dönüm noktası oluşturmuştur. Kadın eğitiminin önünü açması ve kamusal alanda kadın varlığını meşrulaştırması bakımından, ilerleyen dönemlerde gelişecek feminist hareketler

için zemin hazırlamıştır (Park, 2015, s. 213). Bu anlamda Gabo Reformu, kadın hakları mücadelesinde bir başlangıç noktası olarak değerlendirilebilir.

2.1.2. Japon Sömürgeciliği (식민지배: sikminjibae) Döneminde[22] (1910-1945) Kore Kadın Hareketi

Kore'de Aydınlanma Dönemi, 1876 yılında başlamış; 1894 Gabo Reformu'yla ivme kazanarak feodal yapıdan kopuşu ve modernleşme sürecinin kurumsallaşmasını sağlamıştır. Bu süreç, 1910 yılında başlayan Japon Sömürge Dönemi'nde (일제강점기: Ilje Gangjeomgi), özellikle 1920'li yıllarda kadın hareketleri ve edebî dönüşümler aracılığıyla daha belirgin hâle gelmiştir (Kim, K., 2005, s. 295).

Japon Sömürge Dönemi ve sonrasında bağımsızlık mücadeleleriyle şekillenen kadın hareketleri, çoğunlukla milliyetçi söylemlerle iç içe geçmiş, kadınları ulusal kurtuluş mücadelesinin bir parçası olarak konumlandırmıştır. Bu süreçte kadınlar, ulusal davaya katkıda bulunan "eğitici anneler" veya "küçük kız çocukları" (Park, 2015, s. 204) olarak tanımlanmış; kadın hakları söylemi çoğunlukla bu çerçevede araçsallaştırılmıştır. Kadın hakları mücadelesi, bu dönemde ya bastırılmış ya da ötekileştirilmiş ve ancak milli ve toplumsal ideolojiler içinde bulunduklarında erkeklerle eşit konum ve yetki verilmiştir.

Sömürge döneminin başlarında, Gabo Reformları'nın mirası olarak kadın eğitiminde sınırlı da olsa bir ilerleme kaydedilmişti. Ancak Japon yönetimi, "iyi eş, bilge anne"[23] ideolojisini benimseyerek kadın eğitimini ev içi rollerle sınırlandırmayı hedeflemiştir. Buna rağmen, misyonerlerin kurduğu okullar ve yurtdışı eğitim imkanları, Koreli kadınlar için yeni ufuklar açmıştır.

Bu dönem, Kore'de zaten mevcut olan toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini daha da derinleştiren bir dönem olmuştur. Geleneksel Kore toplumunun ataerkil yapıları ile Japon emperyal yönetiminin baskıcı ve denetleyici politikaları iç içe geçerek kadınlar üzerinde

[22] 1910 yılında imzalanan Japon-Kore İlhak Anlaşması'nın ardından, Kore tamamen Japonya'nın kolonisi hâline gelmiş; Kore hükümeti kaldırılarak yönetim, doğrudan Japonya tarafından atanan Genel Vali'ye (조선총독부: Joseon Chongdokbu) bırakılmıştır. Bu dönemde Japonya, Kore toplumunu hem siyasi hem de kültürel olarak Japonlaştırmak amacıyla sistematik bir baskı politikası uygulamıştır (Jeong, S. G., 2016).

[23] "İyi eş, bilge anne" (현모양처: Hyeonmoyangcheo): Kavram ilk kez Meiji dönemi Japonya'sında eğitim politikaları çerçevesinde sistemleştirilmiş, daha sonra sömürge Kore'sinde kadın eğitimi ideolojisinin temelini oluşturmuştur. Bu anlayış, kadınların eğitilmesini desteklese de onların rollerini aile içi görevlerle sınırlı tutmuş, bireysel özerklik ve toplumsal katılım yönündeki taleplerle çelişmiştir (Jeong, S. J., 2023).

çok boyutlu ve çok yönlü bir tahakküm sistemi yaratmıştır. Kore'nin tarihsel olarak benimsediği Konfüçyüsçü değerler sistemi, özellikle "üç itaat" ilkesi (삼종지도: Samjongjido) (Shin, 1998, s. 44-71) aracılığıyla kadınların yaşamını erkek egemen bir çerçeveye sıkı biçimde oturtmuştur. Bu ilkeye göre bir kadın; çocukken babasına, evlendikten sonra kocasına, dul kaldığında ise oğluna itaat etmekle yükümlüdür. Böylece kadın kimliği, bireysel bir öznellikten ziyade, daima bir erkek otoritesi aracılığıyla tanımlanmakta ve şekillenmektedir.

Toplumsal hafızaya ve gündelik dile yerleşmiş olan "erkek üstün, kadın aşağı" (남존여비: Namjonyeobi) söylemi (HYMH, 2008, s. 337), bu hiyerarşik düzenin yalnızca ideolojik düzeyde değil, gündelik yaşamın her alanında nasıl normalleştirildiğinin çarpıcı bir göstergesidir. Azertürk ve Akman'ın (2018) da vurguladığı üzere bu tür dilsel kalıplar, Kore toplumunda toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığın ne kadar köklü ve yaygın olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu dönemde Koreli kadınlar, Japon sömürge yönetimi altında yalnızca etnik temelli ayrımcılığa değil, aynı zamanda cinsiyet temelli eğitim politikalarına da maruz kalarak çifte ayrımcılığın hedefi hâline gelmişlerdir. Japon Genel Valiliği tarafından 1911 yılında yayımlanan Joseon Eğitim Kararnamesi (조선교육령: Joseon Gyoyuknyeong), eğitim sisteminin temel amacını "itaatkâr ve sadık tebaa" yetiştirmek olarak tanımlamıştır (Park, J. S., 2016, s. 142). Bu tanım, yalnızca pedagojik bir hedefi belirtmekle kalmayıp, aynı zamanda Japonya'nın sömürgeci asimilasyon politikalarının ideolojik temellerini de yansıtmaktadır.

Söz konusu eğitim sistemi (Park, J. A., 2016, s. 44), yapısal olarak cinsiyet ayrımcılığına dayanmakta olup; Japon erkek ve kadın öğrencilerin yanı sıra Koreli erkek öğrencilerle karşılaştırıldığında dahi, Koreli kız öğrencilerin eğitime erişimini son derece sınırlı bir çerçevede bırakmıştır. Japonya'da hâlihazırda uygulanmakta olan zorunlu eğitim sistemi, Kore için doğrudan geçerli kılınmamış; bu durum hem kız hem de erkek öğrenciler açısından fırsat eşitliğini baltalamıştır. Ancak özellikle Koreli kız çocukları, bu eşitsizlikten en fazla etkilenen kesim olmuştur.

Dönemin Kore basını, erkek ve kız öğrenciler arasındaki kayıt oranlarındaki belirgin farklara sıklıkla dikkat çekmiş ve bu eşitsizliğin temelinde yalnızca sömürgeci eğitim

politikalarının değil, aynı zamanda Koreli ebeveynler arasında yaygın olan ataerkil zihniyetin de yattığını vurgulamıştır (Park, J. A., 2016, s. 44). Böylece, sömürge yönetiminin yapısal eşitsizlikleri ile ataerkil toplumsal normların kesişimi, Koreli kadınların eğitimde ciddi ölçüde geri planda kalmasına yol açmıştır.

Koreli kadınların eğitim alma sürecinde karşılaştıkları tüm yapısal ve toplumsal engellere karşın, kadınlara yönelik eğitimin yaygınlaşmasında sivil toplum girişimleri önemli bir rol üstlenmiştir. Bu bağlamda, Joseon Kadın Eğitim Derneği (조선여자교육회: Joseon Yeoja Gyoyukhoe) gibi kuruluşlar, Cha Mi-risa (차미리사) liderliğinde açılan gece okulları aracılığıyla kadınların eğitimi için alternatif alanlar oluşturmuşlardır (Han, 2018). Söz konusu gece okulları, 15 ila 40 yaş arasındaki kadınları hedeflemiş; bu kadınların yalnızca ev içi yaşama hapsolmalarını önlemeyi, aynı zamanda onları dış dünya ve uluslararası gelişmeler hakkında bilgilendirmeyi amaçlamıştır. Başlangıçta bu okullar, geleneksel olarak toplumun dışına itilmiş kabul edilen gisaengleri kabul etmemekteydi. Ancak 1920'li yılların sonlarına doğru bu dışlayıcı tutum yerini daha kapsayıcı bir anlayışa bırakmış ve geçmişine bakılmaksızın her kadına eğitim hakkı tanınmaya başlanmıştır (Han, 2018, s. 120). Kadın eğitimi alanındaki kurumsallaşmanın önemli örneklerinden Ewha Akademisi, yalnızca bir eğitim mekânı olmanın ötesine geçerek kadınlar için toplumsal bir bilinçlenme alanı işlevi görmüştür.

Tablo 2.2. Japon Sömürge Döneminde Kurulan Kadın Okulları

	Yıl	**Okul Adı**	**Korece Orijinal Adı**		**Açıklama**
1.	1911	Yeongmyeong Kız Okulu	영명여학교	Yeongmyeong Yeohakgyo	Koreli Hristiyan kadınlarca desteklenen okul.
2.	1913	Jeonghui Kız Okulu	정희여학교	Jeonghui Yeohakgyo	Milliyetçi bilinçle kurulan bir eğitim kurumudur.
3.	1914	Yangjeong Kız Okulu	양정여학교	Yangjeong Yeohakgyo	Önemli bir yerli eğitim kurumu hâline gelmiştir.
4.	1920	Joseon Kadın Eğitimi Derneği Akşam Okulu	조선여자교육회: 야학	Joseon Yeoja Gyoyukhoe Yaehak	Cha Mi-risa liderliğindeki bu okul 15 ila 40 yaş arasındaki kadınları hedef alıyor ve onların ev yaşamlarının ötesinde dünya meseleleri hakkında bilgi edinmelerini amaçlamıştır.
5.	1925	Geunhwa Kız Okulu	근화여학교	Geunhwa Yeohakgyo	Joseon Kadın Eğitimi Derneği'nin akşam okulu, 1925 yılında Geunhwa Kız Okulu'na dönüştürülerek statüsü yükseltilmiştir.
6.	1930/ 1931	Myeongseong Enstitüsü[24]	명성학원	Myeongseong hag-won	Joseon Budist Gençlik Ligi'nin girişimiyle 20 Haziran 1930'da iki

[24] Myungsung Kadın Okulu (명성여학교: Myungsung Yeohakkyo), Kore Budist eğitim tarihinde önemli bir yere sahiptir. Kendi kendine yeterlilik ilkesiyle kurulan bu okul, kadın Budist eğitimini kamusal alana

				yıllık bir okul olarak kurulmuş, ardından 1931'de Myeongseong Okulu'na yükseltilmiştir. 1935 yılında resmî hükümet onayını Myeongseong Kadın Meslek Okulu olarak almış ve 1945'e kadar aktif olarak faaliyet göstermiştir.

Kaynak: (Kim, 2024; Kim, E. Y., 2019; Han, 2018; Park, J. S., 2016, s. 142)

Eğitim alanındaki bu sınırlamalara ve eşitsizliklere rağmen hem misyonerlerin kurduğu okullar hem de yerli kadın hareketlerinin geliştirdiği eğitim girişimleri, kadınların toplumsal farkındalıklarını artırarak yeni bir kadınlık tahayyülünün filizlenmesine zemin hazırlamıştır. Koreli kadınlar, çeşitli ideolojiler altında örgütlenerek toplumsal değişim için mücadele etmişlerdir. Bu dönemde özellikle sosyalist kadın aktivistlerin ön plana çıktığı görülmektedir. Wu Bong-un (우봉운), Jeong Jong-myeong (정종명), Sim Eun-suk (심은숙) ve Kim Myeong-si (김명시) gibi isimler, dönemin dikkat çeken kadın özneleri arasında yer almaktadır (Kim, K., 2005, s. 251). Bu kadınlar, Joseon Kadınlar Yoldaşlar Derneği (조선여성동우회: Joseon Yeoseong Donguhoe), Gyeongseong Kadın Gençlik Birliği (경성여자청년동맹: Gyeongseong Yeoja Cheongnyeondongmaeng) ve Geunu Derneği (근우회: Geunuhoe) gibi örgütlerde aktif olarak görev alarak hem sınıfsal hem de toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliklere karşı mücadele etmişlerdir (Kim, K., 2005, s. 253).

Japon sömürge yönetimi altında Koreli kadınlar, ulusal bağımsızlık mücadelesi ile toplumsal cinsiyet eşitliği arasında karmaşık bir varoluş savaşı vermişlerdir. Cheung'un (2014, s. 511) araştırmasına göre, Vatansever Kadınlar Derneği (애국부인회: Aeguk Buinhoe) gibi örgütler, sadece bağımsızlık hareketine katkı sağlamakla kalmamış, aynı zamanda kadınların siyasi alandaki varlığını da güçlendirmiştir. Bu derneğin üyeleri, Japon yönetiminin ağır baskılarına rağmen direniş ağları oluşturmuş ve bu uğurda hapis cezaları dahil çeşitli zulümlere maruz kalmışlardır.

Sömürge döneminin sonlarına doğru, 1945'te kurulan Joseon Kadın Cumhuriyet Partisi (조선여자민국당: Joseon Yeoja Mingukdang), kadın hakları mücadelesinde yeni bir

taşıyan ilk resmî onaylı Budist lisesi olmuştur. Myungsung Kadın Okulu, Changmyeong Okulu (창명학교: Changmyeong Hakgyo) ve Jaha Akademisi (자하학원: Jaha Hagwon) gibi dini olmayan okulları da bünyesine katmıştır (Kim, 2024).

dönemi başlatmıştır. Bu parti, kadınların siyasi katılımını artırma, ekonomik bağımsızlık kazanma ve toplumsal statülerini güçlendirme hedefleri doğrultusunda çalışmalar yürütmüştür. Demokratik yönetim ilkelerini savunan parti, aynı zamanda otoriter yönetim biçimlerine karşı çıkarak Kore'nin yeniden inşasında kadınların aktif rol almasını sağlamaya çalışmıştır.

Ekonomik alanda ise kadınlar, Mançurya Olayı[25], Çin-Japon Savaşı[26] ve İkinci Dünya Savaşı gibi savaşların ve sömürge politikalarının neden olduğu erkek işgücü açığını doldurmak zorunda kalmıştır. Özellikle tekstil sektöründe yoğunlaşan kadın işçiler, Japon ve erkek işçilere kıyasla çok daha düşük ücretlerle ve ağır koşullarda çalıştırılmıştır. Cheung'un (2014, s. 511-515) belirttiği gibi, bu dönemde kadın işçiler sadece ekonomik sömürüye değil, aynı zamanda Japon erkek işverenlerin cinsel taciz ve istismarına da maruz kalmıştır.

Eğitim alanındaki sınırlı ilerlemelere rağmen, geleneksel ataerkil normlar kadınların kamusal alandaki varlığını ciddi şekilde kısıtlamaya devam etmiştir. "İyi eş, bilge anne" ideolojisi, kadınları özel alana hapsetmeyi sürdürürken, erkekler kamusal alandaki hakimiyetlerini pekiştirmiştir. Bu durum, kadınların insan hakları ve özgürlüklerinin sistematik olarak kısıtlanmasına yol açmıştır.

Bu zorlu koşullara rağmen, Koreli kadınlar sömürge döneminde hem ulusal kurtuluş mücadelesinin önemli bir parçası olmuş, hem de toplumsal cinsiyet eşitliği için örgütlü bir mücadele vermişlerdir. Bu ikili mücadele, günümüz Kore feminizminin karakteristik özelliklerinden biri haline gelmiştir.

2.1.3. Kore Kadın Edebiyatının Doğuşu ve Yeni Kadın (신여성: Sinyeoseong)

Köroğlu Türközü'nün (2017) "Japon Sömürgeciliği Döneminde Kore Romanı Üzerine" başlıklı araştırmasında belirttiği gibi 1920'li yıllarda Kore edebiyatında modernleşme

[25] Mançurya Olayı (만주사변: Manju Sabyeon), Japonya'nın 18 Eylül 1931 tarihinde Güney Mançurya Demiryolu'nda kendi askerleri tarafından düzenlediği sahte sabotaj girişimini bahane ederek Mançurya'yı işgaliyle başlayan olaydır. Bu gelişme, Japonya'nın Çin üzerindeki emperyalist politikalarının başlangıç noktalarından biri olarak değerlendirilir (Cheung, 2014).

[26] Çin-Japon Savaşı (중일전쟁: Jungil Jeonjaeng), 7 Temmuz 1937'deki Marco Polo Köprüsü Olayı ile başlamış ve Çin ile Japonya arasında geniş çaplı bir savaşa dönüşmüştür. Bu savaş, Japonya'nın Çin anakarasında genişlemesini hızlandırmış ve 2. Dünya Savaşı'nın Asya-Pasifik cephesinin temelini oluşturmuştur (Cheung, 2014).

süreci hız kazanmış ve bireyin özgürlüğü, toplumsal eşitsizlik, ahlaki çöküş gibi temalar ön plana çıkmıştır. Bu dönemde Batı menşeli realizm, natüralizm ve romantizm gibi akımlar edebiyata yön vermeye başlamış; Kim Dong-in (김동인), Yeom Sang-seop (염상섭) ve Hyeon Jin-geon (현진건) gibi yazarlar toplumun karanlık yönlerini ve bireysel yalnızlığı realist bir biçimde ele almışlardır. Aynı yıllarda, işçi ve köylü sınıfının yaşamını merkeze alan Proletarya Edebiyatı (프롤레타리아 문학: Peullletaria Munhak) gelişmiş ve 1925 yılında Kore Proletarya Sanatçılar Topluluğu (KAPF: 조선프롤레타리아예술가협회) çatısı altında örgütlenmiştir. Ancak Japon sömürge yönetiminin artan baskısı, bu hareketin gelişimini sınırlamıştır. Dönemin bir diğer önemli figürü olan Yi Gwang-su (이광수), edebiyatı ulusal bilinç ve toplumsal reform için bir araç olarak görmüş, eserlerinde ahlaki yenilenmeyi ve geleneksel kurumların dönüşümünü savunmuştur.

Modern Kore edebiyatının şekillendiği bu tarihsel bağlamda, kadın yazarlık da ilk kez belirgin bir kimlik kazanarak edebî alanda görünürlük elde etmiştir. 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan Kim Myeong-sun, Na Hye-seok ve Kim Il-yeop (김일엽) gibi öncü kadın yazarlar, yalnızca bireysel ifade biçimleri geliştirmekle kalmamış, aynı zamanda dönemin aydınlanmacı ideallerine bağlı olarak toplumsal reform çağrısında bulunmuşlardır (Kim, 2009, s. 180). Bu kadınlar, ataerkil geleneksel değerleri sorgulayan, kadınların bilinçlenmesini ve özgürleşmesini savunan metinler üretmişlerdir. Yazdıkları eserlerde yalnızca bireysel deneyimlerini değil aynı zamanda Kore toplumunda kadınların karşı karşıya kaldığı tarihsel eşitsizlikleri de görünür kılmışlardır. Edebî üretimleri, kadınların birer entelektüel ve toplumsal özne olarak yeniden tanımlanmasında belirleyici bir rol üstlenmiştir (Kim-Renaud, 2004, s. 176).

1930'lu yıllara gelindiğinde, edebî sahnede yeni bir kadın yazar kuşağı görünür hâle gelmiştir. Park Hwa-seong (박화성), Choe Jeong-hee ve Jang Deok-jo (장덕조) gibi yazarlar, önceki kuşağın edebî ve toplumsal duruşuna mesafeli bir yaklaşım geliştirerek kadın yazarlığı yalnızca bireysel bir ifade biçimi değil, aynı zamanda kurumsal ve mesleki bir kimlik olarak inşa etmeye çalışmışlardır (Kim, 2009, s. 100). Bu ikinci kuşak yazarlar, edebiyatı ideolojik mücadele aracı olarak görmekten ziyade bireysel estetik deneyimin bir alanı olarak yeniden tanımlamışlardır. Böylelikle Joseon'daki ilk iki kadın yazar

kuşağı, türsel çeşitlilikleri, tematik derinlikleri ve toplumsal konumlanışlarıyla modern Kore kadın edebiyatının kurucu dinamiklerini oluşturmuştur.

Kadın yazarların edebî metinlerinde ele aldıkları temalar bireysel anlatılarla sınırlı kalmamış, aynı zamanda modern Kore toplumunda kadın kimliğinin yeniden inşasına yönelik daha geniş çaplı bir sosyokültürel dönüşümün de öncülü niteliğini taşımıştır. Japon sömürge yönetimi döneminde Koreli kadınların kimlik inşası, geleneksel değerlerle modern normlar arasında gerilimli bir dönüşüm süreci içerisinde şekillenmiştir. Bu bağlamda ortaya çıkan "modern kadınlık" (근대적 여성성: Geundaejeok Yeoseongseong) kavramı, Konfüçyüsçü erdem anlayışı ile Batılı modernite ideallerinin çarpıcı bir sentezini yansıtmıştır. Park'ın (2015, s. 196) da belirttiği üzere, bu kavram hem "itaatkâr, erdemli ve aileye adanmış" geleneksel kadın imgesini korurken hem de milliyetçi söylemlerle beslenen yeni bir kadınlık algısının temellerini atmıştır. 1920'lerin "yeni kadın" figürü ise bu ikili yapının en çarpıcı tezahürü olmuştur. Eğitimli, kamusal alanda görünür ve bireysel haklarını savunan bu kadınlar, ataerkil sistemin dayattığı çifte standartlarla mücadele etmek durumunda kalmışlardır. Bu figür, kadınların geleneksel toplumsal rollerden sıyrılarak modern bir kimlik inşa etme yönündeki çabalarının simgesel temsili olarak değerlendirilmelidir.

Nitekim, geleneksel olarak kadınları evlilik durumlarına (bunyeo:부녀, buin:부인), yaşlarına (gyejib:계집) veya sosyal statülerine (anyeojja:아녀자, yeosa:여사) göre sınıflandıran terimlerin yanı sıra, daha kapsayıcı ve bireysel bir özneye işaret eden "yeoseong" (kadın: 여성) terimi bu dönemde ilk kez basın ve yayın organlarında görünürlük kazanmıştır (Park, 2015, s. 192). Özellikle aydın çevreler tarafından hızla benimsenen bu kavramsal dönüşüm, Koreli kadınların birey olarak tanımlanması ve özneleşmesi yolunda atılmış önemli bir adım olarak okunmalıdır.

Bu nedenle, "yeoseong" teriminin ortaya çıkışı, Kore toplumunda kadın kimliğinin yeniden inşası sürecinin önemli bir göstergesidir. Bu dilsel dönüşüm, Japon sömürge döneminin baskıcı koşullarına rağmen, Koreli kadınların kimlik mücadelesindeki direncinin ve modernleşme sürecindeki aktif rolünün de bir kanıtıdır.

Bununla birlikte, bu dilsel ve kavramsal dönüşümün yarattığı imkanlara rağmen, Yeni Kadın anlatılarının edebî alandaki görünürlüğü sınırlı kalmış ve erkek egemen entelektüel çevrelerin direnciyle karşılaşmıştır. Yeni Kadın anlatılarının ortak özelliği, geleneksel "iyi eş, bilge anne" ideolojisine karşı çıkarak kadınların toplumsal ve ekonomik bağımsızlığını savunmaları olmuştur (Park, J. A., 2016). Ancak bu kadın yazarların metinleri, çoğunlukla duygusallık ve feminen anlatım tarzları gerekçesiyle küçümsenmiş; erkek egemen eleştirmenler tarafından "gettolama" [27] gibi dışlayıcı pratiklerle marjinalleştirilmiştir (Kim, 2022, 89-91). Buna karşılık kadın entelektüeller, "yaratıcı yanılgı" [28] ve kadın deneyimini merkez alan pedagojik yaklaşımlar geliştirerek bu ötekileştirici eğilimlere karşı direnmiş; bu stratejiler, bugün feminist pedagoji[29] olarak adlandırılabilecek bir eleştirel bilinçle, geleneksel bilgi yapılarının dışlayıcı doğasını sorgulamıştır (Kim, M. J., 2020). Bu stratejiler, geleneksel bilgi ve iktidar yapılarını sorgulayan, kadın kimliğini güçlendiren yeni söylemlerin gelişmesine zemin hazırlamıştır.

Öte yandan, modernleşme yönelimli toplumsal hareketler dahi kadın sorunlarına yeterli öncelik tanımamışlardır. Milliyetçi erkek liderler, ulusal kurtuluş mücadelesini kadın haklarından daha öncelikli bir mesele olarak konumlandırarak, kadınların taleplerini geri plana itmişlerdir. Koreli Yeni Kadınların bireysel özgürlük vurgusu, dönemin egemen erkek söylemi tarafından sıklıkla "bencil" ya da "vatansever olmamak" şeklinde ithamlarla bastırılmaya çalışılmıştır (Choi, 2009, s. 43). Bu durum, sömürge koşulları altında mücadele veren feminist aktörlerin yalnızca sömürgeci iktidarla değil, aynı zamanda kendi toplumlarının ataerkil ve muhafazakâr kesimleriyle de eşzamanlı bir mücadele yürütmek zorunda kaldıklarını açıkça göstermektedir. Kadınlar, bir yandan ulusal kimliğin korunması ve bağımsızlık idealleri uğruna çaba sarf ederken, diğer yandan bu ulusalcı söylem içinde kendi haklarını görünür kılma mücadelesini de sürdürmüşlerdir.

[27] Kadın yazarların eserlerinin "kadınsı" veya "kadınlık" olarak olumlanmasının, bu edebiyatı "kadın edebiyatının gettolaşması" eleştirisiyle karşı karşıya bıraktığı belirtilmiştir. Bu durum, kadın ve erkek arasındaki ikili ayrımı pekiştirerek kadın edebiyatının temel bir paradoksu olarak görülmüştür (Kim, 2022, s. 89-101).

[28] Metinleri "doğru okumaya" takılıp kalmamak gerektiğini savunur. Aksine, yaratıcı düşüncenin "yanlış okuma" sonucunda ortaya çıkabileceğine inanılır.

[29] Feminist pedagoji, "evrensel doğru"ya meydan okur ve bunun yerine çeşitli bilgi ve bakış açılarının bir arada var olabileceği bir temel oluşturur.

Koreli Yeni Kadınlar hem ulusal bağımsızlık mücadelesini hem de kadın hakları hareketini eşzamanlı olarak yürüten öncü bir kuşağı temsil etmişlerdir. Bu kadınlar, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini açıkça reddederek; eğitim hakkı, meslek edinme özgürlüğü ve evlilik kurumunun reformu gibi talepler doğrultusunda öznel kimliklerini yeniden inşa etme yönünde önemli adımlar atmışlardır. Ancak bu dönüşüm süreci, iki temel yapısal engelle karşı karşıya kalmıştır. Bunlardan ilki, Kore toplumunun derinliklerine kök salmış olan Konfüçyüsçü ataerkil değer sistemidir; diğeri ise Japon sömürge yönetimi altında uygulanan yoğun kültürel asimilasyon politikalarıdır. Özellikle Korece dilinin kamusal kullanımının yasaklanması ve bağımsız yayın organlarının kapatılması gibi uygulamalar (Elfving-Hwang, 2010, s. 35), kadınların da örgütlenme ve ifade özgürlüğünü ciddi şekilde sınırlamıştır.

Bu baskı ve sınırlamalara rağmen, Yeni Kadın kimliğini inşa eden ve temsilcileri (Kim, I., 2018, s. 18) hâline gelen Hem Na Hye-seok, Kim Il-yeop ve Kim Myeong-sun gibi yazarlar, Yeni Kadın edebiyatındaki "itirafçı romanlar" (고백체 소설: Gobaekche soseol) aracılığıyla modern aşk ve cinsellik gibi konuları analiz etmişlerdir (Lee, M., 2004, s. 302). Bu dönemde gelişen eğitim olanaklarından yararlanarak kendilerini entelektüel düzeyde geliştiren bu kadınlar, değişimin öznesi olmuş ve toplumsal dönüşüm süreçlerine etkin biçimde müdahil olarak bu sürecin yönünü şekillendirmişlerdir.

Yeni Kadın hareketiyle özdeşleşen bu yazarlar, eserlerinde toplumsal cinsiyet normlarını sorgulamış ve kadının birey olarak varoluşunu merkezine almışlardır. Na Hye-seok ve Kim Il-yeop, edebiyatı doğrudan bir sanat pratiği olarak değil, kadınların özgürleşme mücadelesini ifade eden entelektüel bir araç olarak kullanmışlardır. Deneme, eleştiri, makale, anı, şiir, hikâye ve gezi yazısı gibi çok çeşitli türlerde kaleme aldıkları metinlerde bireysel bilinçlenme, ataerkil yapının eleştirisi ve toplumsal dönüşüm gibi temaları işlemişlerdir. Bu çok türlü yazı pratiği, edebî yazı ile kamusal söylem arasındaki sınırları bulanıklaştırarak, kadınların yalnızca edebî değil aynı zamanda düşünsel alandaki varlıklarını da görünür kılmıştır (Kim, Y., 2010 s. 14). Bu nedenle, bu kadın yazarların metinleri, dönemin edebiyat ve düşünce dünyasında kadın bakış açısıyla şekillenen farklı bir bilgi anlayışının erken örnekleridir.

Yeni Kadın hareketinin sembol ismi Na Hye-seok (1896-1948), yalnızca Kore'nin ilk Batı tarzı kadın ressamı olarak değil, aynı zamanda yazılı üretimleriyle modern kadının entelektüel kimliğini kuran öncü figürlerden biri olarak öne çıkmıştır. Kaleme aldığı metinlerde, bireysel uyanış, ataerkil düzenin sorgulanması ve özel ile kamusal alan arasındaki sınırların yeniden tanımlanması gibi temalar belirgin bir şekilde vurgulanmıştır (Chung, 2005, s. 201). Japonya'da aldığı Batı tarzı resim eğitimi, onun geleneksel aile yapısına ve kadınlık rollerine karşı eleştirel bir tutum geliştirmesine olanak sağlamış; bu sayede entelektüel bir yaşam tarzını benimsemesi mümkün hâle gelmiştir (Park, J. A., 2016, s. 53).

Ancak, 1920 yılında Kim Wu-yeong (김우영) ile gerçekleştirdiği evlilik ve sonrasında yaptığı Avrupa seyahati, onun bireysel ve sanatsal özgürlük arayışını toplumun katı normlarıyla karşı karşıya getirmiştir. Eşini aldatması sonucunda evliliğinin sona ermesi, yalnızca özel bir yaşam tercihi olarak değil, dönemin hâkim toplumsal değerleri bağlamında ahlaki sınırları aşan bir kadınlık ihlali olarak algılanmış ve büyük bir skandal olarak kamuoyuna yansımıştır (Chung, 2005, s. 201).

Na Hye-seok'un edebî üretimleri şiir, roman, piyes, günlük, deneme ve gezi yazısı gibi birçok türü kapsamaktadır. Özellikle *Kyung-hee* (경희) adlı romanı, modern kadın eğitiminin önemini vurgulamakta ve geleneksel rollere sıkışmış kadının "bireysel bilinçlenme" (자각: jagak) sürecini derinlikli biçimde ele almaktadır (Kim, Y., 2020, s. 18-20). En radikal metinlerinden biri olan *Boşanma İtirafı* (이혼고백장: Ihon Gobaekjang) ise mülkiyet hakkı, çocuk velayeti ve evlilik kurumuna dair eleştirilerle ataerkil yapının temel ilkelerini sorgulayan melez bir metin[30] niteliğindedir (Kim, Y., 2020, s. 20). Na Hye-seok, yazılarında geleneksel normlara karşı bireysel özerklik,

[30] "Melez metin (혼종적 텍스트-hybrid text)" kavramı, özellikle Kore modern edebiyatında, farklı tarihsel dönemlere, edebî türlere ve kültürel kodlara ait öğelerin tek bir metin içerisinde iç içe geçerek temsil bulduğu anlatı biçimlerini tanımlamak için kullanılmaktadır. Bu tür metinler, sabit tür sınırlarını aşarak aşk hikâyesi (애화, aehwa), anı (수기, sugi), gerçek olay anlatısı (실화담, silhwadam) ya da hayalet hikâyesi (괴담, goedam) gibi çeşitli formları bünyesinde barındırır. Modernleşme sürecindeki toplumsal dönüşümlerin, özellikle de kadın temsillerinin ve kadın yazarların edebî üretime aktif katılımının bir yansıması olarak, bu melez yapılar, geleneksel ile modern değerlerin çakıştığı tematik ve biçimsel hibritliği yansıtmaktadır (Kim Y., 2020).

entelektüel ifade özgürlüğü ve kadınlığın yeniden tanımı yönünde güçlü bir söylem geliştirmiştir.

Kim Il-yeop (1896-1971), Na Hye-seok gibi ilk dönem Yeni Kadın figürlerinden biri olarak, başlangıçta bir edebiyatçıdan ziyade kadın özgürleşmesini savunan bir sosyal düşünür ve entelektüel olarak tanınmıştır. Hayatının ilerleyen dönemlerinde Budist rahibe olarak inzivaya çekilmesi, onun düşünsel evrimini ve bireysel dönüşüm arayışını yansıtmaktadır (Chung, 2005). Kim Il-yeop, ilk olarak aydınlanmacı makaleler ve edebiyat eleştirileri kaleme alarak entelektüel bir duruş sergilemiş, daha sonra kurgu eserlerle edebî ifade alanını genişletmiştir (Kim, Y., 2010 s. 14). En dikkat çekici yapıtlarından biri olan *Kendini Uyandırma* (자각: jagak) adlı romanı, geleneksel kadın rollerinin eleştirisini ve Japonya'da eğitim gören genç kadınlar arasında gelişen serbest aşk ilişkilerini mektup ve itiraf formatında kurgulayan özgün bir yapı sunmaktadır. Bu metin, dönemin toplumsal gerçekliklerini kadın bakış açısından analiz eden öncü örneklerden biridir.

Eserlerinde bireysel öznellik ve radikal düşünsel tutum öne çıkan Kim Il-yeop, kadınların geleneksel kısıtlamalardan kurtulmaları gerektiğini savunan birçok makale yayımlamıştır. Onun yaklaşımı, "insan odaklı" bir çerçevede şekillenmiş ve kadınların yalnızca sınıfsal ya da bireysel hak mücadeleleriyle değil, insanlık temelinde bir varoluşla tanımlanmaları gerektiğini vurgulamıştır (Jeong, H., 2023, s. 162-163). Bu yaklaşım, Kim Il-yeop'un feminizm yalnızca politik değil, etik ve varoluşsal düzeyde de temellendirmektedir.

Kim Myeong-sun (1896-1951), Na Hye-seok ve Kim Il-yeop'un aksine (Kim, Y., 2020, s. 20), edebî sahneye kadın dergileri veya toplumsal hareketler aracılığıyla değil, bağımsız yazınsal üretimiyle tanınmıştır. 1917 yılında Gençlik (청춘: Cheongchun) dergisi tarafından düzenlenen bir edebiyat yarışmasını kazanarak dikkat çeken Kim Myeong-sun, Yeni Kadın hareketine aktif olarak dâhil olmamış olmasına rağmen, özgün edebî üretimiyle dönemin entelektüel ortamında kendi yerini kurmuştur. Şiir, roman, piyes, deneme ve çeviri gibi birçok türde eser vermiş; özellikle kadın duyarlılığı, romantik aşkın başarısızlığı, aile içi çatışmalar ve bireysel gelişim temalarını işlemiştir.

Romanlarında kadın karakterlerin toplumsal kısıtlamalarla yüzleşmeleri ve bu sınırlamalara karşı geliştirdikleri kişisel irade ön plana çıkmaktadır. Özellikle *Dönüp Baktığında* (도라다볼 때: Dorada Bol Ttae) adlı eseri, kadınların sanatsal ve kişisel gelişim arayışlarını dramatik bir yoğunlukla yansıtarak dönemin ataerkil normlarına karşı sessiz ama dirençli bir söylem üretmiştir. Kim Myeong-sun'un edebî faaliyetleri, erken dönem kadın yazarların sıklıkla "esersiz yazar"[31] olarak etiketlenmesine karşı da etkili bir karşı duruş oluşturmuştur (Kim, Y., 2010 s. 14-21). Bu yönüyle onun yazarlığı, kadınların edebî alandaki varlığını kalıcı kılan ve ataerkil yapının dışlayıcı bilgi rejimine meydan okuyan bir üretim alanı olarak önem taşımaktadır.

Kadınların bireysel deneyimlerini kaleme alan yazarlara ek olarak, aynı dönemde kadın sorunlarını kamusal düzleme taşıyan dergi yayıncılığı da gelişmiştir. Bu dergilerin başında *Kadın Dünyası* (여자계: Yeojagye) ve *Modern Kadın* (신여자: Sinyeoja) (Park, J. S., 2016, s. 154) yayınları, Koreli kadınların edebiyata yönelimini teşvik eden önemli mecralar olarak işlev görmüştür. Bu yayınlar aracılığıyla kadınlar hem yazılı kültürle bağ kurma hem de kendi toplumsal konumlarını tartışma imkânı bulmuşlardır. Ancak bu dergiler, kadınların yazma arzularını desteklemelerine rağmen, aynı zamanda belirli ideolojik ve ahlaki çerçeveler içinde tutmaya çalışan düzenleyici bir rol de üstlenmişlerdir (Kim, 2009, s. 185). Bu çelişkili yapı, kadınların edebiyata yönelimini hem bir fırsat hem de bir denetim alanı hâline getirmiştir. Dolayısıyla bu yayınlar, kadınların kamusal alandaki temsiline olanak tanıyan alanlar sunarken, aynı zamanda ataerkil normların yeniden üretildiği yapılar olarak da işlev göstermiştir.

Kore'de modern kadın hareketinin oluşumunda dönüm noktası teşkil eden *Kadın Dünyası* dergisi, 1918 yılında Japon sömürge yönetimi altında yayın hayatına başlamış; Park J. S.'nin (2016) belirttiği üzere, erkek aydınların desteğiyle kurulan bu yayın organı, Japonya'da 1885'te çıkan *Kadın Bilim Dergisi* (女学雑誌: Jogakuzasshi) ile benzer işlevler üstlenerek Kore'de kadın hareketleri yayıncılığının öncüsü olmuştur. Ancak dergi, sonraki dönemlerde ortaya çıkan *Modern Kadın* gibi radikal yayınlar tarafından

[31] İlk nesil kadın yazarlara yönelik olarak kullanılmış ve onların edebî çalışmalarının edebî tarihsel değerlendirmede değersizleştirilmesine yol açan bir ölçüt olarak yerleşmiştir. Kim Yun-sik'in değerlendirmesine göre, bu yazarların "kayda değer bir eser bırakmadıkları" ifade edilerek hayat ile edebiyat ve sanatın karıştırılması gibi nedenlerle edebî tarihte küçümsenmelerine yol açılmıştır (Kim, Y., 2010 s. 14).

eleştirilere maruz kalmıştır. Bu eleştiriler özellikle *Kadın Dünyası*'nın toplumsal sorunlara yüzeysel yaklaşımı ve sömürge koşullarının aciliyetine yeterince eğilmemesi üzerinde yoğunlaşırken (Park, J. S., 2016, s. 151), derginin kadın okuryazarlığını artırma ve feminist bilinç oluşturmadaki tarihsel rolünün (Kim, 2009, s. 102) göz ardı edilemeyeceği vurgulanmalıdır.

Öte yandan, *Modern Kadın* dergisi, Kore'de modernleşme sürecinde kadınlar tarafından doğrudan yayımlanan ilk yayın organlarından biri olarak dikkat çekmiştir. Bu durum, dönemin erkek entelektüel desteğine dayalı kadın dergilerinden farklılaşan önemli bir kırılmayı temsil etmiştir. Derginin kurulmasında iki temel etken rol oynamıştır (Park, J. S., 2016, s. 148): İlki, Japonya'da eğitim almış aydın Koreli kadınlar tarafından oluşturulan *Cheongtaphwe* [32] (청탑회) adlı çalışma grubudur. İkincisi ise Ewha Akademisi kökenli kadınların, doğrudan ya da dolaylı olarak dergiye sağladıkları katkılardır. Bu kurumdan mezun olan Kim Il-yeop, Park In-deok, Sin Jul-li (신줄리) ve Kim Hwal-lan gibi isimler, Modern Kadın dergisinin düşünsel ve kurumsal gelişiminde önemli roller üstlenmişlerdir.

İlk dönemlerinde Hristiyanlığa özgü düşünce ve değerleri yansıtan bir yayın olan *Modern Kadın*'da, yabancı kadınların sahip olduğu tüm hak ve fırsatlara Koreli kadınların da sahip olması ve Hristiyanlığın kadınlara sağladığı eşit haklardan yararlanmaları gerektiği vurgulanmıştır (Jeong, H., 2023, 162). Derginin temel hedefi, kadınların bireysel ve toplumsal düzeyde yeniden inşasına olanak tanıyacak bir farkındalık yaratmak olmuştur. Bu doğrultuda "yeniden yapılanma" (개조: Gaejo) ve "özgürleşme" (해방: Haebang) kavramları, *Modern Kadın*'ın düşünsel çerçevesinin merkezinde yer almıştır. Kadınların özgürleşmesinin yalnızca bireysel bir hak mücadelesi değil, aynı zamanda aile yapılarının ve dolayısıyla toplumun yeniden inşası açısından da zorunlu olduğu savunulmuştur. Bu

[32] "Cheongtap" (청탑(青鞜- Seitō)), 1911 yılında Japonya'da Hiratsuka Raichō öncülüğünde yayımlanmaya başlayan ilk feminist kadın dergisidir. Adını İngiltere'deki "Bluestocking" kadın entelektüel hareketinden alan dergi, Japonya'da kadın kurtuluşunu açıkça savunan ilk yayın organı olarak kabul edilir. "Kadınlar güneştir" (元始、女性は太陽であった) söylemiyle tanınan "청탑", kadınları bağımsız bireyler olarak konumlandırmış, özellikle "ben" söylemini merkeze alarak kolektif kimlik yerine bireysel özne olma hakkını vurgulamıştır. Edebî ağırlıklı içerikleriyle, kadınların sosyal, psikolojik ve entelektüel sorunlarını öykü, şiir ve deneme gibi türlerle işlemeye çalışmıştır (Yoneda, 1999).
Cheongtaphwe (veya Cheongtap Topluluğu) (청탑회) ise 1920 yılında Kore'de Kim Won-ju (edebî adıyla Kim Il-yeop) liderliğinde kurulan ve büyük ölçüde Japonya'da eğitim almış kadınlardan oluşan öncü bir kadın edebî topluluğudur (Kim, 2009, s. 102).

bakış açısı, dergiyi yalnızca kültürel bir yayın değil, aynı zamanda politik ve ideolojik bir araç olarak konumlandırmaktadır.

Modern Kadın'da yayımlanan yazılar, modernleşen Kore'de kadınların aşk, evlilik ve toplumsal rollerle kurdukları ilişkileri sorgulayan önemli metinleri içermiştir. Kim'in (2009) değerlendirmesine göre, dergide yer alan edebî metinler ve tartışma yazıları, özellikle "aşk romanı" türü üzerinden yürütülen tartışmalarda, kadınların bireysel arzuları ile toplumun ahlaki normları arasında yaşanan gerilimleri ortaya koymuştur. *Modern Kadın*, yalnızca edebî eserlerle sınırlı kalmamış; Batılı düşünürlerin eserlerinden yapılan çevirilere, çağdaş toplumsal meselelere ve kültürel tartışmalara da yer vererek dönemin entelektüel gündemini yansıtan içerikler üretmiştir (Park, J. S., 2016, s. 148). Dergi, bu yönüyle hem feminist bilinçlenme sürecine katkıda bulunmuş hem de kadınların kendi seslerini duyurmaları için mecralar yaratmıştır. Kadınların kamusal alanda özneleşmesini sağlayan bu tür yayınlar, Kore'deki erken dönem kadın hareketinin kurumsallaşmasında ve kültürel zemininin oluşmasında belirleyici olmuştur.

2.2. Kurtuluş ve Sonrası Dönem: Kadın Hareketlerinin İdeolojik Yapılanması ve Sosyal Dönüşümler (1945-1980)

Kore'nin Japon sömürge yönetiminden kurtuluşu (1945) ve ardından gelen Kore Savaşı (1950-1953), Kore toplumunda derin siyasi ve sosyal dönüşümlere yol açmıştır. Bu dönem, ideolojik kutuplaşmanın zirveye ulaştığı, sol ve sağ ideolojilerin çatıştığı ve yeni bir ulus inşa etme çabalarının kadınların toplumsal konumunu ve rollerini yeniden şekillendirdiği kritik bir evre olarak öne çıkmıştır. Kadınlar ve güzellik arasındaki ilişki, dönemin sosyal ve ekonomik değişimleri, modernleşme, cinsiyet temelli iş bölümü, tüketici kapitalizmi, küresel medya ve neoliberalizm gibi bağlamlar içinde gelişmiştir (Kim, A. R., 2019, s. 136).

Kurtuluş sonrası dönemde Kore Yarımadası'nda gelişen kadın hareketleri, dönemin siyasi ve toplumsal koşulları doğrultusunda farklı ideolojik çizgilerde örgütlenmiştir. Bu hareketler, sadece Japon sömürge yönetiminden miras kalan kurumsal ve kültürel yapılarla değil, aynı zamanda yeni bir ulus-devlet inşa sürecinin beraberinde getirdiği toplumsal dönüşümler ve sınıfsal çelişkilerle de karşı karşıya kalmıştır. Bu çerçevede, Lee N.'ye (2020, s. 7) göre 1946 yılının Mayıs ayında ABD Askerî Hükümeti (미군정청:

Migunjeongcheong) tarafından yürürlüğe konulan Kadın Ticaretini ve Ticari Sözleşmeleri Yasaklama Yasası (부녀자매매 또는 매매계약금지: Bunyeojamaemae ttoneun maemaegyeyakgeumji) (Migunjeongcheong, 15 Mayıs 1946), insan ticaretine karşı hukuki bir çerçeve sunmuş olsa da Japon döneminden miras kalan kamu genelevi sistemi (공창제도: gongchang jedo) fiilen ortadan kaldırılmamış aksine sistemin devamlılığı örtük biçimde korunmuştur.

Bu durum, özellikle savaş sonrası dönemde cinsiyet temelli yapısal eşitsizliklerin devam ettiğini gözler önüne sermiştir. Bu çelişkili tabloya karşılık, farklı ideolojik pozisyonlara sahip kadınlar, 14 Ağustos 1946'da bir araya gelerek Kapanan Genelevler Mağdurlarını Koruma Birliği'ni[33] kurmuş ve kamusal fuhuş sisteminin kaldırılması amacıyla ortak bir mücadele başlatmışlardır (Lee, N., 2020, s. 7). Bu gelişme, kadın hareketlerinin ideolojik farklılıklarına rağmen, toplumsal adalet ve kadın hakları gibi temel konularda iş birliği yapabildiklerini göstermesi bakımından dikkat çekici olmuştur.

Kurtuluş dönemi, Koreli kadınlar açısından yalnızca sömürge yönetiminin sona ermesini değil, aynı zamanda derinlemesine kökleşmiş ataerkil yapılardan kurtulma yönündeki umutları da temsil etmiştir. Bu dönemde, kadınların özgürleşmesini hedefleyen çeşitli siyasi örgütler ortaya çıkmış; "Kurtuluşun Nora'sı Olalım"[34] (Kim, E. H., 2020a, s. 53, 148) gibi sloganlarla kadınlar aktif siyasete katılmışlardır. Söz konusu örgütlenmeler, halka açık genelev sisteminin kaldırılması, aile hukukunun reformu ve kadınlara seçme-seçilme hakkının tanınması gibi somut talepler etrafında şekillenmiştir (Kim, E. H., 2020a, s. 159; Park, 2010, s. 194). Bununla birlikte, tek eşliliğe dayalı modern aile yapılarının kurulması yoluyla kadınların aile içindeki konumunu güçlendirme yönünde de çaba gösterilmiştir (Kim, E. H., 2020a, s. 159). Ancak, tüm bu ilerici taleplere ve teorik

[33] Kapanan Genelevler Mağdurlarını Koruma Birliği (폐업공창구제연맹: Pyeop Gongchang Guje Yeonmaeng), Kamusal fuhuş sisteminin kaldırılması sonucunda sosyal veya ekonomik zorluklar yaşayan kadınlara yönelik yardım, destek veya rehabilitasyon faaliyetlerini desteklemek için kurulmuştur.

[34] "Kurtuluşun Nora'sı Olalım" ifadesi, Henrik Ibsen'in Bir Bebek Evi (A Doll's House) adlı tiyatro oyunundaki Nora karakterine gönderme yapmaktadır. Nora, patriarkal aile yapısının içinde bastırılmış bireysel özbenliğini keşfederek evini ve ailesini terk eder. Kore'nin Japon sömürge yönetiminden kurtulduğu dönemde bu figür, kadınların hem sömürgeciliğe hem ataerkil düzene karşı özgürleşme arzusunu simgeleyen bir model olarak benimsenmiş ve "Kurtuluşun Nora'sı Olalım" sloganı, kadınların toplumsal uyanışını temsil eden güçlü bir metafora dönüşmüştür.

düzeydeki tartışmalara rağmen, kadın hareketlerinin söylemleri beklenen ölçüde fiili edebî ya da toplumsal pratiklere dönüşememiştir (Kim, E. H., 2020a, s. 148).

Kurtuluş sonrası dönemde, ideolojik ayrışma kadın hareketlerine de yansımıştır. Sol kanatta yer alan Ko Myeong-ja (고명자) ve Choe Hwa-seong (최화성) gibi sosyalist kadınlar, özgürleşme taleplerini sosyalist ideoloji temelinde formüle etmişlerdir. Ko Myeong-ja, kadınların ekonomik bağımsızlıklarını ve kendi kendilerini özgürleştirme iradelerini, tüm özgürlük mücadelelerinin ön koşulu olarak değerlendirmiştir. Choe Hwa-seong ise Sovyet kadınlarının yaşamlarını örnek göstererek onları kadın özgürleşmesi açısından bir model olarak sunmuştur (Ryu, 2021b, s. 35-48).

Aynı ideolojik çizgide yer alan bir diğer önemli figür olan Kim Myeong-si, "kadın general" (여장군: yeojanggun) unvanıyla anılmış ve dönemin gazete ile dergilerinde geniş yer bulmuştur (Park, 2010, s. 187; Ryu, 2021b, s. 40). Ancak bu devrimci kadın figürlerin kamusal temsilleri çoğunlukla ulusal mücadele bağlamına indirgenmiş; bireysel sosyalist sesleri ve cinsiyet temelli talepleri arka planda kalmıştır. Nitekim Kim Myeong-si de kadın özgürleşmesine dair ihtiyatlı bir yaklaşım benimseyerek açık cinsiyet eşitliği taleplerinden ziyade ulusal birliği önceliklendirmiştir (Ryu, 2021b, s. 40). Bu yaklaşım, sosyalist çevrelerin kadın sorunlarını sıklıkla ulusal ve sınıfsal mücadelenin ikincil bir boyutu olarak görme eğilimiyle örtüşmüştür.

Sağ kanatta ise, Mo Yun-suk, Bağımsızlığı Teşvik Derneği Yurtsever Kadınlar Birliği (독립촉성애국부인회: Dongnipchokseong Aeguk Buinhoe) gibi milliyetçi kadın örgütlerinde ön plana çıkmıştır (Lee, 2021, s. 213; Ryu, 2021b, s. 50). Mo Yun-suk'un milliyetçiliği, dönemin egemen söylemiyle uyumlu biçimde, radikal feminist taleplerden ziyade ulusal birlik ve güç vurgusu etrafında şekillenmiştir. Bununla birlikte, yazılarında daha karmaşık ve hatta çelişkili tavırlar sergileyerek dönemin ideolojik baskılarını ve ataerkil normlarını yansıtmış; militarist erkeklik idealine olumlu göndermelerde bulunmuştur (Lee, 2021, s. 214, 235).

Bu ideolojik yelpazede, Koreli kadınlar bir yandan kimlik inşası mücadelesi verirken, diğer yandan sömürgecilik sonrası ulus-devletin dayattığı yeni kadınlık normlarıyla yüzleşmek zorunda kalmışlardır.

1950-1953 yılları arasında Kore Savaşı, Güney Koreli kadınların yaşamlarını ve toplumsal rollerini köklü biçimde etkilemiştir. Savaş, geleneksel aile yapılarında sarsıntılara yol açmış, kadınların toplumsal rollerinde dönüşüm yaratmıştır (Kim, Y., 2019; You, 2025). Savaş sonrasında pek çok kadın, savaş dulları (전쟁미망인: jeonjaeng mimang-in), yerinden edilmiş ailelerin kadın üyeleri (여성이산가족: yeoseong isan gajok) ya da ABD askerî üs bölgelerinde yaşayan kadınlar (군기지촌 여성: gungijichon yeoseong) hâline gelmiştir.

Bu dönemde kadınlar, aile geçimini sağlama sorumluluğunu üstlenirken, aynı zamanda ataerkil ideolojik yapının kendilerine biçtiği geleneksel rolleri sürdürmek zorunda kalmışlardır. 1950'lerde kadınların imalat sektöründeki istihdam oranı %5'in altında kalmıştır (Jung, 2007, s. 52). Bu sınırlı istihdam koşulları nedeniyle kadınların büyük bölümü, pazar satıcılığı ve gündelik temizlik işleri gibi gayriresmî ve güvencesiz alanlarda çalışmıştır. Ev içi emek ile kamusal alandaki ekonomik faaliyetler arasındaki sınır ise büyük ölçüde belirsizleşmiştir. Kentsel yaşam, güvensizlik, şiddet ve aldatma gibi temalar etrafında şekillenmiş; bu durum hem toplumsal değişimlere hem de "fedakâr annelik" idealinin yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır (Jung, 2007, s. 36). Aynı dönemde Amerikan kültürü hızla yayılmış; ABD, "iyiliksever bir ülke" olarak algılanmış ve Kore toplumunun tüketim alışkanlıklarını, yaşam tarzlarını ve kadın öz farkındalığını etkilemiştir. Bu etkiyle birlikte bazı kadınlar özel yaşamlarını kamusal alana taşıma yönünde çaba göstermiştir. Ancak Helena Michie'nin "kültürel kör nokta" (Michie, 1992, akt. Jung, 2007, s. 36) kavramıyla ifade ettiği gibi, ataerkil ideolojinin güçlenmesi nedeniyle bu çabalar yeterince görünür olamamış ve toplumsal karşılık bulamamıştır.

Kore Savaşı sonrasında şekillenen Soğuk Savaş düzeni ve ulusal yeniden inşa çabaları, ataerkil yapının yeniden güç kazanmasına neden olmuş; bu durum, kadınların bağımsız siyasi ve toplumsal rollerinin ciddi biçimde kısıtlanmasına yol açmıştır. Bu süreçte, "ahlak bozucu" (풍기문란: punggimullan) politikalar, Batı kültürüne maruz kalan kadınları cezalandırmak amacıyla sosyal yeniden yapılanma söylemi içinde devreye sokulmuştur (Kim, E. H., 2020a, s. 145,149). Erkekler hem sömürgecilikten kurtuluşun hem de ulus-devletin inşasının temel öznesi olarak yüceltilirken, savaş sonrası dönem adeta eksik erkekliğin tamamlanmasının sahnesine dönüşmüştür (Lee, 2008, s. 243). Kadınların özgürleşmesini ulusal özgürlükle doğrudan ilişkilendiren "Kadınların

özgürleşmesi olmadan milletin tam özgürleşmesi olmaz" sloganı yerini, "geleneksel değerlerin yeniden canlandırılmasına" bırakmıştır (Kim, E. H., 2020a, s. 148).

Savaş sonrası dönemde Konfüçyüsçü ataerkil değerlerin yeniden güç kazanması hem toplumsal normlarda hem de edebî temsillerde açıkça görülmüş yeni kadın eğilimi, eğitim ve sosyal reformla ilişkilendirilmiş ve kurtuluş sonrası kadın tartışmalarını etkilemeye devam etmiştir. Ancak, bu kavramın uygulamadaki karşılıkları, toplumsal sınıf, bölgesel koşullar ve ideolojik bağlamlara göre farklılıklar göstermiştir.

Bu süreçte ortaya çıkan kadın örgütleri, farklı ideolojik yönelimlerle hem toplumsal reformlar hem de kültürel üretim alanlarında çeşitli girişimlerde bulunmuştur. 1945 yılının Aralık ayında kurulan Kore Kadınlar Genel İttifakı (조선부녀총동맹: Joseon Bunyeo Chongdongmaeng) (Ryu, 2021b, s. 44), sol eğilimli bir kadın teşkilatı olarak toplumsal cinsiyet eşitliği ve anti-feodal dönüşüm hedefleriyle sahneye çıkmıştır. Bir "aydınlanma hareketi" olarak tanımlanabilecek bu örgüt, özellikle kamu genelevlerinin kapatılması ve kadın okuryazarlığının artırılması gibi somut hedeflere odaklanmış; kadınların temel haklara erişimini yaygınlaştırma konusunda ciddi adımlar atmıştır.

Örgütün önde gelen figürleri arasında Heo Jeong-suk (허정숙), Kim Myeong-si, Park Jin-hong (박진홍) ve Lee Sun-geum (이순금) gibi kadın aktivistler yer almıştır (Park, 2010, s. 192). Ancak 1947 yılının ağustos ayında lider kadrosunun tutuklanması üzerine Kore Kadınlar Genel İttifakı faaliyetlerini durdurmak zorunda kalmış ve bu durum, Güney Kore'deki sol kanat kadın hareketinin ivme kaybetmesine yol açmıştır (Park, 2010, s. 198).

Buna karşılık, Kore Kadınlar Genel İttifakı'nın karşısında sağ kanadı temsil eden en önemli örgütlerden biri, 1946 yılının Nisan ayında kurulan Bağımsızlığı Teşvik Derneği Yurtsever Kadınlar Birliği olmuştur (Ryu, 2021b, s. 50). Bu örgüt, kadınların ulusal yeniden yapılanma sürecindeki rolünü vurgularken aynı zamanda sağ-milliyetçi çizgide faaliyetler yürütmüştür. Örgütün lider kadrosunda Mo Yun-suk gibi önemli figürler yer almış ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulu gibi uluslararası platformlarda gözlemci olarak faaliyet göstermiştir. Kadınların eğitim, aile ve toplum içindeki geleneksel rollerini koruyarak ulusal bütünlüğü pekiştirmeyi amaçlayan Bağımsızlığı Teşvik Derneği

Yurtsever Kadınlar Birliği, özellikle kadınların modern vatandaşlık bilinciyle donatılmasını hedefleyen projelere yönelmiştir (Lee, 2021, s. 213).

Kamu genelevlerinin kapatılmasını izleyen süreçte Kim Mal-bong (김말봉) tarafından kurulan Umut Evi (희망원: Heemangwon) ise dönemin sosyal sorunlarına yönelik pratik çözümler üretmeyi amaçlayan bir rehabilitasyon kurumu olarak faaliyet göstermiştir. 1947 yılında hayata geçirilen bu girişim, cinsel sömürüden kurtulan kadınlara kendi ayakları üzerinde durabilecekleri bir yaşam inşa etme fırsatı sunmuştur. Umut Evi, kadınlara iş becerileri kazandırmak ve toplumsal aidiyet hissi aşılamak gibi işlevlerle kadın hareketi içinde özgün bir konum edinmiştir (Ryu, 2021a, s. 441).

Öte yandan, 1948 yılının ortalarında kurulan ve kültürel bir oluşum olan Kadınlar Küçük Tiyatrosu (여인소극장: Yeoin Sogeukjang) ise Kore Savaşı'nın başlangıcına kadar (1950) faaliyet göstermiş ve tamamı Ewha mezunu kadınlardan oluşan nadir tiyatro örneklerinden biri olmuştur. Ewha Kadın Üniversitesi (이화여자전문학교: Iwha Yeoja Jeonmunhakgyo) profesörü Park No-gyeong (박노경) tarafından öğrencileriyle birlikte kurulan Kadınlar Küçük Tiyatrosu, yedi çeviri oyunu sahnelemiş ve tiyatro çevrelerinde "yeni tiyatro hareketinde ilginç bir renk" olarak tanımlanmıştır. Ancak kadınların tüm rolleri üstlenmesi, topluluğun Lillian Hellman'ın Watch on the Rhine (라인강의 감시) adlı anti-faşist oyunu sırasında eleştirilmiş ve bu eleştiriler sonucunda erkek oyuncular kadroya dâhil edilmiştir. Park No-gyeong'un Kore Savaşı sırasında hayatını kaybetmesiyle birlikte de Kadınlar Küçük Tiyatrosu da fiilen dağılmıştır (Kim, M., 2025, s. 186, 187).

Bu dönemde kurulan kadın örgütlenmeleri, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine karşı verilen mücadelenin ve kadınların kendi öznelliklerini inşa etme arayışlarının önemli bir parçasıdır. Bu örgütlerin tarihi, dönemin zorlu koşullarına rağmen kadınların gösterdiği direniş ve yenilikçi yaklaşımları gözler önüne sermiştir. Muhafazakâr kadın örgütlerinin liderleri sıkça milletvekili seçilmiş, devletin çeşitli yüksek mevkilerine atanmış (So, 2015, s. 84) zaman zaman kadın hakları konusunda da girişimlerde bulunmuşlardır. Bunlardan biri de Aile Hukuku reformu hareketi (가족법 개정 운동: Gajokbeop Gaejeong Undong) olmuştur.

Bu hareket, 1953 yılında başlayıp 2005 yılına kadar süren uzun soluklu bir mücadeleyi temsil etmektedir (Lee, N., 2020, s. 9). Aile Hukuku, kadınların yasal hakları ve statüleri açısından önemli değişiklikleri hedeflemiş, modernleşen toplumda kadınların bireysel özerkliklerini artırmayı amaçlamıştır. 1953 yılında kabul edilen Aile Hukuku'na karşı, bu kadın örgütleri evlilik, evlat edinme, velayet, miras ve ataerkil aile yapısının kaldırılmasını içeren beş maddelik bir reform talep dosyasını Ulusal Meclis'e sunmuşlardır (Ahn, 2014, s. 78-79). Her ne kadar talepleri 2005 yılında ancak tam anlamıyla karşılık bulmuş olsa da bu süreç kadınların hukukî haklarının iyileştirilmesi açısından öncü bir adım niteliğinde olmuştur.

1950'li ve 1970'li yıllar, Güney Kore'de muhafazakâr kadın hareketlerinin etkili olduğu bir dönem olmuştur. 1946 yılında sol görüşlü kadın aktörlerle yollarını ayıran sağ kanat kadın hareketi mensupları, kamuoyunda sol kanada kıyasla daha zayıf bir meşruiyete sahip olmuşlardır. Bu meşruiyet açığına rağmen, sağ görüşlü kadınlar Amerikan Askerî Hükümeti döneminde ve ardından kurulan Güney Kore'nin ilk hükümeti ile kurdukları ittifak sayesinde siyasal ve toplumsal güç kazanmaya başlamışlardır. Özellikle Syngman Rhee[35] hükümetiyle olan yakın ilişkileri, bu kadın örgütlerinin Rhee'nin uzun süreli iktidarını destekleyen açıklamalar yapmalarına neden olmuştur. Bu sebeple, 1960 yılında gerçekleşen 4 Nisan Devrimi (4 월 혁명: Sawol Hyeongmyeong) sonrasında, Rhee karşıtı kitlelerin tepkisi yalnızca devlete değil, aynı zamanda bu iktidarı destekleyen kadın örgütlerine de yönelmiştir. Örneğin, devrim sonrası dönemde, Kore Kadınlar Birliği (대한부인회: Daehan Buinho) içerisinde "Reform Komitesi" (혁신대책위원회: Hyeoksin Daechaek Wiwonhoe) kurulmuş ve bu örgütün de demokratikleşmenin bir parçası hâline gelmesi gerektiği ifade edilmiştir (Dong-a Ilbo, 11.05.1960). 1961 yılındaki askerî darbenin ardından ülkedeki tüm sivil örgütler gibi muhafazakâr kadın örgütleri de feshedilmiştir. Ancak 1963 yılında yeniden sivil örgütlerin kurulmasına izin

[35] Syngman Rhee (이승만:1875-1965), Güney Kore'nin ilk devlet başkanı olup 1948-1960 yılları arasında Birinci Cumhuriyet döneminde görev yapmıştır. Amerikan eğitimi almış bir entelektüel olarak bağımsızlık hareketlerine öncülük etmiş; anti-komünist söylemleriyle tanınmıştır. ABD'nin desteğiyle iktidara gelmiş, otoriter uygulamaları nedeniyle 1960'taki 19 Nisan Devrimi sonucunda istifa etmek zorunda kalmıştır (Lee, H., 2022, s. 43-62).

verilmesiyle birlikte, 1959 yılında kurulan Kore Kadın Dernekleri Konseyi [36] faaliyetlerine devam etmeye başlamıştır (Suh, 1989, s. 82).

1960'lar ve 1970'lerde, Kore toplumu hızlı bir sanayileşme ve demokratikleşme süreçlerinden geçerken, kadın hareketinin örgütlenme biçimleri ve hedefleri önemli değişimler göstermiştir. Bu dönem, hem devletin kadınlara yönelik politikalarının biçimlendiği hem de farklı ideolojik yaklaşımlara sahip kadın örgütlerinin ortaya çıktığı bir evre olmuştur.

Amerika Birleşik Devletleri'nin Kore'deki askeri yönetimi ve Kore Savaşı sürecinde, sol eğilimli ve ilerici kadın hareketleri ciddi biçimde baskı altına alınmış; bu hareketler ya zayıflatılmış ya da tamamen ortadan kaldırılmıştır. Buna karşılık, sağ/muhafazakâr kadın hareketleri, Syngman Rhee, Park Chung-hee [37] ve Chun Doo-hwan [38] gibi otoriter yönetimlerle iş birliği içerisinde varlıklarını sürdürmeyi başarmışlardır. Bu muhafazakâr eğilimli kadın hareketleri, çok eşliliğin kaldırılması ve aile hukukunun reforme edilmesi gibi kadın haklarıyla ilişkili alanlarda çalışmalar yürütmüşlerdir.

Park Chung-hee yönetimindeki otoriter dönemde kadınlara yönelik "rehberlik ve seferberlik" politikaları, özellikle Yushin Rejimi [39] döneminde yoğunlaştırılmıştır. Bu rejim süresince kadınlar yalnızca aile ve ev hayatı alanlarında değil, aynı zamanda Yeni Köy Hareketi (새마을운동: Saemaeul Undong), anti-komünist faaliyetler ve ulusal güvenlik kampanyalarında da aktif biçimde görevlendirilmişlerdir. Kadın örgütleri bu kampanyalara gönüllü olarak katılım sağlamış, bu da kadın hareketlerinin yalnızca devlet

[36] (한국여성단체협의회: Hanguk Yeoja Danche Hyeobuihoe, kısaca 여협: YeoHyeop, KNCW).

[37] Park Chung-hee (박정희:1917-1979), 1961 yılında askerî darbe ile iktidarı ele geçirmiş, 1963-1979 yılları arasında Güney Kore devlet başkanlığı yapmıştır. "Han Nehri Mucizesi" olarak adlandırılan sanayileşme sürecine liderlik etmiş, ancak 1972'de ilan edilen Yushin Anayasası ile otoriter rejimini pekiştirmiştir. 1979 yılında istihbarat başkanı tarafından düzenlenen suikast sonucu hayatını kaybetmiştir (Lee, H., 2022, s. 65-83).

[38] Chun Doo-hwan (전두환:1931-2021), 1979'da askerî darbe ile yönetime el koymuş ve 1980-1988 yılları arasında Güney Kore'nin devlet başkanlığını yürütmüştür. Görev süresince ekonomik kalkınmayı hedefleyen politikalar izlemiş, ancak 1980 Gwangju Demokratik Hareketi'nin bastırılması başta olmak üzere ciddi insan hakları ihlalleriyle eleştirilmiştir. 1987'de halk hareketlerinin baskısıyla demokratikleşme süreci başlamış, sonrasında yargılanarak mahkûm edilmiştir (Lee, H., 2022, s. 91).

[39] Yushin Sistemi (유신체제: Yusin Cheje), Güney Kore'de 17 Ekim 1972 tarihinde Başkan Park Chung-hee tarafından ilan edilen ve modern Kore tarihinde en baskıcı siyasal rejimlerden biri olarak değerlendirilen otoriter anayasa düzenidir. Yushin kelimesi, "yenilenme" veya "reform" anlamına gelse de fiilen Başkan Park'ın süresiz iktidarını meşrulaştırmak amacıyla uygulamaya konmuş, demokratik kurumları etkisizleştiren, yürütme gücünü sınırsızlaştıran ve halkın siyasal katılımını büyük ölçüde sınırlayan bir sistemdir (Hong, 2013).

tarafından yönlendirildiği değil, aynı zamanda bizzat devletçi bir çizgiyi benimsedikleri kuşkusunu doğurmuştur (Suh, 1989).

Kore Kadın Dernekleri Konseyi, Yushin döneminde güvenlik söylemlerine dayalı çok sayıda etkinlik düzenlemiştir. Bu kapsamda verdikleri konferanslar, seminerler, anti-komünist eğitimler, sınır bölgelerine yönelik inceleme gezileri ve birleşme eğitimi gibi faaliyetlerle, rejimin ideolojik söylemini yaygınlaştırmışlardır. KNCW'nin bu tür faaliyetlerine, 1972 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı (보사부: Bosabu) tarafından düzenlenen Yeni Köy Hareketi Teşvik Konferansı'na aktif katılım da dâhildir (Chung, 2006, s. 15).

Bu iş birliği sayesinde, muhafazakâr kadın örgütleri hükümet desteği kazanmış ve devlet kaynaklarından yararlanarak büyümeye devam etmişlerdir. Nitekim 1963 yılında, başlangıçta Sağlık Bakanlığı tarafından düzenlenen ve daha sonra KNCW'ye devredilen Ulusal Kadınlar Kurultayları (전국여성대회: Jeonguk Yeoja Daehoe) da bu sürecin bir parçası olmuştur (Hwang, 2001, s. 177; Shin, 2016, s. 333). KNCW, bu etkinlik aracılığıyla muhafazakâr kadın hareketlerinin ulusal ölçekteki merkezi hâline gelmiştir (KNCW, 1993, s. 64).

Choi J.'ya göre (2021, s. 25, 38), 1948'den itibaren Syngman Rhee rejimiyle başlayan ve 1970'lere dek süren otoriter yönetimler altında, devletin kadın politikası, kadınları "aydınlatılması" ve "seferber edilmesi" gereken birer nesne olarak değerlendirmiştir. Bu anlayış doğrultusunda kurulan Kadın Bürosu, kamusal alanda kadınlara yönelik çeşitli "aydınlatma projeleri" (계몽사업: Gyemong Saeop) yürütmüştür. Bu projeler kapsamında genelevlerin kapatılması, yerel kadın yönetim birimlerinin oluşturulması, eğitim çalıştaylarının düzenlenmesi, annelere yönelik eğitim kurumlarının açılması ve *Yeni Ev* (새살림: Saesallim) (Lee, 2021) gibi rehberlik bültenlerinin yayımlanması gibi faaliyetler gerçekleştirilmiştir.

Kore Savaşı sonrasında ise kadın politikalarına "koruma" işlevi de eklenmiştir. Bu kapsamda, genelevlerin kapatılmasının ardından cinsel emekçi kadınlara yönelik rehabilitasyon ve yönlendirme çalışmaları yapılmış; bu amaçla Ulusal Anne-Çocuk Evleri (국립모자원: Gungnip Mojawon) ve Kız Kardeş Evleri (자매원: Jamaewon) gibi

kurumlar kurulmuştur. Bu dönemde devletin temel kadın politikası, bir yandan genel kadın nüfusa yönelik rehberlik ve aydınlatmayı, diğer yandan ise savunmasız kadınlara yönelik koruma mekanizmalarının oluşturulmasını esas almıştır. Söz konusu politika, 1970'li yılların sonuna kadar temel bir değişikliğe uğramadan uygulanmaya devam etmiştir (Oh, 2004, s. 115).

1970'li yıllarda Kore'de kadın politikaları, oldukça dar kapsamlı kalmış; çoğunlukla aile planlaması ve aile hukuku reformu gibi nüfus temelli düzenlemelere odaklanmıştır. Mağdur kadınlar için yürütülen politikalar, Sağlık ve Sosyal İşler Bakanlığı veya Çalışma Bakanlığı gibi kamu kurumlarının belirli alt birimleri tarafından sınırlandırılmış şekilde uygulanmıştır (Choi, J., 2020, s. 25). Bu bağlamda, genel kadın sorunlarını bütüncül biçimde ele alan kapsamlı bir kamu politikası geliştirilmemiş; öncelik, savunmasız kadınların temel refahına verilmiştir.

2.2.1. Kurtuluş Sonrası Dönemde Kore Kadın Edebiyatının Dönüşümü

Kim E. H.'nin çalışmalarına göre (2020a, s. 145;2020b, s. 48), Kurtuluş sonrası dönemde Kore kadın edebiyatı, Japon sömürge yönetiminin sona ermesinin ardından hızla değişen siyasi ve toplumsal koşullar çerçevesinde bir dönüşüm süreci yaşamıştır. Özellikle Kore Savaşı ve ardından gelen Soğuk Savaş ortamının etkileri, kadın edebiyatının şekillenmesinde belirleyici olmuştur. Bu dönem, kadın yazarların sayıca artmasıyla edebiyat alanında adeta bir rönesansa sahne olmuş, ancak eşzamanlı olarak ataerkil bakış açıları ve söylemler nedeniyle kadınların edebiyat alanında ötekileştirilmesine de zemin hazırlamıştır. "Kadın yazar" (여류: yeoryu) ve "asil kız yazar" (규수작가: gyusujakga) gibi ataerkil tanımlamalar, kadınların edebî üretimlerinin ciddiyetle ele alınmasını engellemiş ve onları merkezden uzaklaştırmıştır.

Kadın yazarların eserlerine yönelik olarak kullanılan "burjuva kadın yazar" (부르주아 여류) etiketi, bu eserlerin nitelikli değerlendirilmesini engellemiş ve erkek yazarların hâkim olduğu bir edebiyat kanonunun oluşmasına katkıda bulunmuştur (Kim, E. H., 2020b, s. 43; Kim, E. H., 2020a, s. 145). Mo Yun-suk, Choe Jeong-hee ve Jang Deok-jo ve Son So-hee gibi sağ eğilimli kadın yazarlar, bu süreçte feminist talepler yerine ulusal birlik ve güç vurgusuyla öne çıkmış ve eserleriyle dönemin egemen anti-komünist ideolojisine destek vermişlerdir (Kim, E. H., 2020b, s. 58; Lee, 2021, s. 214). Japon

sömürge dönemindeki işbirlikçi geçmişlerini tamamen geride bırakamayan bu yazarlar, meşruiyetlerini 1 Mart Hareketi'ne katılım anılarına dayandırarak, edebiyat ve yayıncılık alanındaki ayrıcalıklı konumlarını korumuşlardır. Böylelikle, "sisteme uyumlu kadın yazarlar" olarak değerlendirilmiş ve militarist erkeklik idealini destekleyen kültürel faaliyetlerde etkin rol üstlenmişlerdir (Park, 2010, s. 212; Kim, E. H., 2020b, s. 41, 58).

Diğer taraftan bu dönemde kadın hareketlerinin talepleri yalnızca siyasi ve hukuki alanla sınırlı kalmamış, kültürel üretim alanına da yansımıştır. *Kadın Kültürü* (여성문화: Yeoseong Munhwa), *Kadın Kamuoyu* (여성공론: Yeoseong Gongnon) ve *Hanım* (부인: Buin) gibi kadın odaklı dergilerin yanı sıra Aile Gazetesi (가정신문: Gajeong Sinmun) ve Kadınlar Gazetesi (부녀신문: Bunyeo Sinmun) gibi yayınlar (Kim, E. H., 2020b, s. 49) aracılığıyla kadın yazarların kültürel görünürlüğü artmıştır.[40]

Bu ortamda Kim Mal-bong, *Gain'in Pazarı* (가인의 시장: Gainui Sijang) adlı eserinde halka açık genelev sisteminin sorunlarını işleyerek yeniden edebiyat sahnesine çıkmıştır. Park Hwa-seong ise *Deli Fırtınanın İçinde* (광풍(狂風) 속에서: Gwangpung Sogeseo) hikâyesiyle çok eşliliğin kadınlar üzerindeki baskısını çarpıcı bir şekilde ortaya koymuştur (Kim, E. H., 2020b, s. 49-50). Bu dönemin edebî eserleri, kadınların tarihsel ve toplumsal dönüşüm süreçleri içindeki deneyimlerini güçlü biçimde yansıtmıştır. Park Gyeong-ri (박경리), kocası ve çocuklarını kaybetmesinin etkisiyle kaleme aldığı romanlarında, kadın onurunun tarihsel çalkantılar içerisinde nasıl hiçe sayıldığını ele almıştır. Otobiyografik unsurların yoğun olduğu bu eserler, kadınların değişen toplumsal

[40] Aynı dönemde yayımlanan diğer önemli kadın odaklı yayınlar arasında şunlar da yer almaktadır: Kadın Öğrenciler Enstitüsü (여학원: Yeohakwon), Yeni Kadınlar (신여원: Sinyeowon), Kadınlar Halk Gazetesi (부녀일보: Bunyeo Ilbo), Kadın Gazetesi (여성신문: Yeoseong Sinmun) ve Yeni Dünya (신천지: Sincheonji). 1950'li ve 1960'lı yıllarda ise Kadın Dünyası (여성계: Yeoseonggye), Yeni Aile (새가정: Sae Gajeong), Kadınlar (여원: Yeowon) ve Ev Kadını Yaşamı (주부생활: Jubu Saenghwal) gibi dergiler, kadınların edebiyatla ilişki kurmaları ve yazarlıklarını sürdürmeleri açısından önemli platformlar olmuştur. Ko Myeong-ja gibi kadınlar, Halkın Yorumları (인민평론: Inmin Pyeongnon) ve Bağımsızlık Haberleri (독립신보: Dongnip Sinbo) gibi sol eğilimli yayınlarda yazarken; Jung Chung-ryang (정정량), Kadınlar (여원: Yeowon) dergisinde köşe yazarlığı yaparak kamusal alandaki kadın eleştirmen eksikliğini telafi etmiştir. Bu yayınlar, erkek egemen edebiyat ortamında "ikinci sınıf medya" olarak görülse de kadın yazarların hem ciddi edebiyat hem de popüler yazarlık sahasında görünürlük kazandığı, edebî üretimlerini sürdürebildikleri mecralar olarak işlev görmüştür (Kim, E. H., 2020b).

koşullarda kimliklerini nasıl yeniden kurduklarını "kendini onaylama yazımı"yla göstermiştir (Kim, E. H., 2020a, s. 150; Jung, 2007, s. 54).

Öte yandan, Kang Shin-jae ve Park Gyeong-ri gibi yeni kuşak kadın yazarlar ise savaş sonrası Soğuk Savaş döneminin kadınlar üzerindeki baskıcı etkilerini sorgulamaya başlamıştır (Kim, E. H., 2020b). Bu yazarlar, ataerkil toplumsal yapıdaki çatlakları genişletmeye yönelik edebî stratejiler geliştirmiştir. Kang Shin-jae'nin öyküleri, dönemin kadınlarının karşılaştığı sorunlara meydan okuyan "kötü kadın" karakterleriyle açıkça bir "cinsiyet politikası" taşımaktadır. Ayrıca ataerkil tabuları aşan ve toplumsal normları tehdit eden "tehlikeli kadın" figürlerine de eserlerinde yer vermiştir. Kang'ın yazım stratejisi, kadın arzularını merkeze alarak ataerkil toplumun tekil kadınlık tanımlarını sorgulamaktadır. Bunun yanı sıra, kadınların gündelik yaşamlarına ve iç dünyalarına odaklanmanın toplumsal ilgisizlik ya da muhafazakârlıkla eşdeğer olmadığı özellikle vurgulanmıştır.

Kang Shin-jae'nin, *Haebangchon'a Giden Yol* (해방촌가는 길: Haebangchon Ganeun Gil) adlı eseri savaş sonrası dönemde Amerikan askerleriyle ilişki kuran kadınlar üzerinden milliyetçi anlatılara doğrudan meydan okumuştur. Eserde "Yang Gongju"[41] figürü, yaygın milliyetçi söylemlerin aksine ulusal travma ya da ahlaki yozlaşmanın sembolü olarak değil, bağımsız ekonomik özneler olarak temsil edilmiştir. Bu kadın karakterler, cinsel emek yoluyla bile olsa erkek egemen sistemden bağımsız bir yaşam sürdürme iradesi sergilemişlerdir. Fakat bazı anlatılarda bu bağımsız figür, ailesi için kendini feda eden bir karakterle birleştirilmiş ve bu temsil biçimi, sömürge geçmişine sahip alt sınıf kadınların cinselliğine dair karmaşık meseleleri basite indirgemiştir. Benzer biçimde, Han Mu-suk da eserlerinde eleştirel düşüncenin yalnızca erkeklere özgü bir ayrıcalık olduğu yönündeki anlayışı reddeden entelektüel kadın karakterler yaratmıştır (Kim, E. H., 2020b, s. 46-65). Böylece hem düşünsel hem de toplumsal alanda kadın öznelliğine yer açmaya çalışmıştır.

[41] "Yang Gongju" (양공주) terimi, Korecede kelime anlamıyla "Batılı prenses" veya "Batılı hanımefendi" anlamına gelmekle birlikte, özellikle Kore Savaşı sonrası dönemde Amerikan askerleriyle cinsel/ekonomik ilişki kuran Koreli kadınları tanımlamak için kullanılan sosyolojik bir terim haline gelmiştir (Piao, 2024; Kim, E., 2003).

Kadın yazarların ortaya koyduğu bu yenilikçi yaklaşımlar, edebiyat eleştirmenleri tarafından sıklıkla hedef haline getirilmiştir. Han Mal-suk'un (한말숙) *Mit Kayalığı* (신화의 단애: Sinhwa-ui Danae) adlı eseri, sözde "ucuz erotizm" içerdiği gerekçesiyle eleştirilere maruz kalmış ve tartışmalara neden olmuştur. Kang Shin-jae ise edebî temellerinin zayıf olduğu yönündeki suçlamalara açık ve güçlü bir biçimde karşılık vermiştir (Kim, E. H., 2020b, s. 62-64). Bu durum, kadın yazarların yalnızca yazınsal üretimlerine değil, aynı zamanda edebiyat sahnesindeki konumlarına da yönelen cinsiyet temelli önyargılara işaretin sonucudur.

Savaş sonrasında yurtdışından dönen Korelilerin hikâyeleri de edebiyatta geniş yer bulmuş; ancak bu anlatılar çoğunlukla erkeklerin "milliyetlerini" yeniden kazanmalarına ve ulusal kimlik inşasına odaklanmıştır. Erkeklerin hapishane deneyimleri, zorla çalıştırılmaları, öğrenci-askerlikleri ve sürgünleri gibi yaşadığı zorluklar edebiyatta ön plana çıkarılırken, kadınların yaşadığı travmalar genellikle erkeklerin yokluğu veya zarar görmeleri bağlamında ikincil bir düzeyde sunulmuştur. Kadınlar ise ya görünmez kılınmış ya da eğer yer almışlarsa, sıklıkla sapkın cinsellik (örneğin eski seks işçileri) ile tanımlanmışlardır. Bu temsiller, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyet normlarının ve ahlaki yargıların edebî üretimde nasıl yeniden üretildiğini gözler önüne sermiştir (Lee, 2008, s. 234, 235, 250).

Ryu'ya göre (2021a, s. 434-439) Kurtuluş, sömürge döneminin acı, merhamet ve melankoli gibi duygularından; sevinç, coşku ve özlem gibi duygulara yönelen kolektif bir duygusal boşalmayı beraberinde getirmiş ve bu duygusal çeşitlilik, kadın yazarlar tarafından stratejik bir şekilde değerlendirilmiştir. Böylece, dinamik ve kırılgan siyasi atmosferde kendi konumlarını ifade etme fırsatı bulmuşlardır. Bazı kadın yazarlar, kadın hakları ve ulusal yeniden yapılanma ideallerini savunmak amacıyla duygusal çağrılara başvurmuş; fakat bu süreçte, toplumsal farklılıkları birleştirici bir dil oluşturma çabası, zaman zaman bu farklılıkların basitleştirilmesine yol açmıştır. Diğer yazarlar ise ilerleyen yıllarda duygusal anlatımı terk ederek bireysel öz yeterlilik ve pratik yaşama odaklanan, daha sade ve gerçekçi bir yazın tarzına yönelmişlerdir.

Mevcut edebiyat kanonu, kadın yazarları sistematik bir biçimde dışlayarak onların edebî üretimlerini "ikinci sınıf" olarak konumlandırmıştır. Bu eleştiri yalnızca kadın yazarların

temsil edilme biçimiyle sınırlı kalmamış; aynı zamanda, söz konusu kanonun kadın okuyucuları erkek anlatıcılar ve eril personalarla özdeşleşmeye zorladığı, böylece kadınların kendi seslerini bastırmak durumunda bırakıldığı da ileri sürülmüştür (Kim, E. H., 2020b, s. 44). Bu çerçevede, edebiyatın ana akımında kadın yazarların dışlanması, feminist eleştirilerin önemli bir konusu hâline gelmiştir. Kadın okuyucuların genellikle erkek anlatıcıların bakış açısıyla yazılmış metinlerle özdeşleşmeye zorlanmaları, edebiyatta yeni ve daha kapsayıcı bir seçki oluşturulması gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu doğrultuda, Changbi Yayınları (창비사: Changbi-sa) tarafından yayımlanan *20. Yüzyıl Kore Romanları* (20 세기 한국 소설: 20segi Hanguk Soseol) gibi derleme eserler bu ihtiyaca yanıt vermeyi amaçlamış; ancak Kim Myeong-sun gibi bazı kadın yazarların bu seçkilerde yer almaması, bu çabaların sınırlı kaldığını göstermiştir (Kim, E. H., 2020b, s. 46). Kadınların yazma eylemi ise yalnızca edebî bir üretim değil; aynı zamanda, kendilerini "yazan varlıklar" olarak tanımladıkları ve "meslek olarak yazma" pratiğine yöneldikleri dinamik bir kimlik inşası süreci olarak değerlendirilmiştir (Kim, E. H., 2020a, s. 149). Nitekim, bu dönem erkek merkezli edebiyat pratiklerinin sorgulandığı ve alternatif bir edebî özne inşasının imkânlarını ortaya koyulduğu bir süreç olarak değerlendirilmelidir.

1965 yılının Eylül ayında kurulan ve kurucu üyeleri arasında Kang Shin-jae, Kim Nam-jo (김남조), Kim Hu-ran (김후란), Mo Yun-suk, Park Gyeong-ri, Park Hwa-seong, Son So-hee, Lee Young-hee (이영희), Lim Ok-in (임옥인), Jeon Suk-hui (전숙희), Jo Gyeong-hui (조경희), Choi Jeong-hee, Han Mal-suk ve Han Mu-suk gibi dönemin önemli kadın yazarları bulunan Kore Kadın Yazarlar Derneği (한국여류문학인회: Hanguk Yeoryu Munhakinhoe), 1967 yılında altı ciltten oluşan *Kore Kadın Edebiyatı Seçkisi* (한국여류문학전집: Hanguk Yeoryu Munhak Jeonjip) adlı antolojiyi yayımlamış önceki nesil "yeni kadın" yazarlarını kanon dışı bırakarak, derneğin "hanım yazar" (규수작가: Gyusu jakga) kimliğini benimsediğini göstermiştir. Bu etiketlemeler ise edebî alandaki cinsiyet eşitsizliklerini derinleştirmiştir (Kim, E. H., 2020a, s. 152).

2.3.Sanayileşme ve Kadın Hareketleri

Sanayileşme, Güney Kore'deki kadın hareketlerinin genişlemesine hem fırsatlar hem de zorluklar sunmuştur. Kadınların ekonomik hayata aktif katılımı, onların bireysel ve

toplumsal düzeyde güçlenmesine katkı sağlamış, ancak toplumsal cinsiyet eşitliği için uzun vadeli bir mücadele gerekliliğini de ortaya koymuştur. Kadınlar, bu süreçte sadece ekonomik bağımsızlık için değil, aynı zamanda sosyal ve politik haklarını genişletmek için de önemli adımlar atmışlardır.

Kim H.'ye göre (2012, s. 166-169) sanayileşme, Güney Kore'deki kadın hareketlerinin genişlemesinde merkezi bir rol oynamıştır. 20. yüzyılın ortalarından itibaren hız kazanan ekonomik kalkınma süreci, özellikle ihracata dayalı sanayileşme politikaları ile kadınların çalışma hayatına aktif bir şekilde katılmalarını sağlamıştır. 1960'lı ve 1970'li yıllarda uygulamaya konulan bu politikalar, kadın emeğinin ekonomik üretime dahil edilmesini artırmış ve toplumsal cinsiyet rollerinin sorgulanmasını tetiklemiştir. Bu süreç, kadınların ekonomik bağımsızlık kazanmalarına yönelik önemli adımlardan biri olmuştur

Özellikle tekstil, konfeksiyon ve elektronik gibi emeğin yoğun olduğu sektörlerde kadınlar, ucuz iş gücü olarak yoğun bir şekilde istihdam edilmişlerdir. Kadınların bu alanlarda çalışmaya başlaması, hem ekonomik anlamda ailelerine katkı sağlamalarına hem de toplumda daha görünür hale gelmelerine yol açmıştır. Ancak bu durum, beraberinde çeşitli sorunları da getirmiştir. Kadın işçiler düşük ücretler, uzun çalışma saatleri ve iş yerinde ayrımcılık gibi sıkıntılarla karşı karşıya kalmışlardır. Bu koşullar, kadınların hak taleplerini artırmış ve sendikal hareketlere daha aktif bir şekilde katılmalarını sağlamıştır (Lee ve Sung, 2017).

Sanayileşme aynı zamanda toplumsal ve kültürel değişimlere de neden olmuştur. Hızla kentleşen Güney Kore'de, kırsal alanlardan şehirlere göç eden kadınlar, geleneksel aile yapılarından uzaklaşarak daha bireyselci bir yaşam tarzı benimsemeye başlamışlardır. Bu değişim, kadınların eğitim ve iş gücüne katılım oranlarını artırmış, kadın hareketlerinin entelektüel temellerini güçlendirmiştir. Eğitimin yaygınlaşması ve kadınların mesleki alanlara girişinin hızlanması, kadınların kendi haklarını savunabilmeleri için güçlü bir altyapı oluşturmuştur (Kim, M., 2003).

Sanayileşmenin yarattığı ekonomik büyüme ile kadınların iş gücüne katılımı artmış olsa da bu süreç toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini ortadan kaldırmada yeterli olmamıştır. Kadınlar, genellikle erkeklere göre daha düşük ücret almış, üst düzey pozisyonlara ulaşmada cam tavan gibi engellerle karşılaşmışlardır. Bu eşitsizlikler, 1970'ler ve

1980'ler boyunca kadın işçilerin düzenlediği grevler ve toplu hareketlerle sonuçlanmıştır. Bu hareketler, sadece ekonomik hak taleplerini değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliği ve insan hakları taleplerini de gündeme getirmiştir. Örneğin, kadın işçilerin önderlik ettiği fabrikalardaki grevler, kadınların ekonomik sömürüye karşı durdukları önemli mücadeleler olarak tarihe geçmiştir (Chun, 2017, s. 45-47). Ayrıca sanayileşme sürecinde kadınlar hem iş gücündeki varlıkları hem de toplumsal hayattaki rolleriyle ilgili olarak yeni farkındalıklar geliştirmiştir. Kadınların hak taleplerini içeren bu süreç, feminist hareketlerin gelişmesine zemin hazırlamış ve toplumsal yapıda kadınların sesinin daha gür çıkmasını sağlamıştır (Kim, A. R., 2019, s. 131-173).

Öte yandan Konfüçyüsçü toplumsal değerler, kadınların iş gücüne katılımını desteklemekten ziyade genellikle engellemiştir. Kadınlardan aile içindeki rollerini sürdürmeleri ve çalışma hayatında pasif kalmaları beklenmiştir. Bu durum, kadınların iş yerindeki ayrımcılık ve damgalama ile karşı karşıya kalmasına neden olmuştur. "Kadının yeri evidir" anlayışı, kadınların mesleki yaşamlarına yönelik ön yargılar yaratmış ve kadınların liderlik pozisyonlarına ulaşmalarını daha da zorlaştırmıştır.

Sanayileşme döneminde kadınlar, aile ve iş yaşamını dengeleme konusunda da ciddi zorluklarla karşılaşmıştır. Çocuk bakımı ve ev işleri hala büyük ölçüde kadınların sorumluluğunda kalmış, bu da onların iş yerindeki performanslarını ve kariyer ilerlemelerini olumsuz etkilemiştir. Kadınlar, iş ve aile yükümlülüklerini aynı anda yerine getirmek zorunda kalmışlardır.

Özellikle Park Chung-hee rejimi, ülkenin ekonomik kalkınma ve sanayileşme süreçlerinde dönüştürücü bir evreyi temsil etmektedir. Bu dönem, devletin kalkınma odaklı politikalarıyla öne çıkmış ve toplumsal yapının derinlemesine etkilendiği bir süreç olmuştur. Bu bağlamda, kadınların toplumsal ve ekonomik yaşamdaki rolleri ile konumları da rejimin ideolojik çerçevesi ve uygulanan devlet disiplini altında şekillenmiştir. Rejimin liderlik anlayışında "paternalizm" ve "kayırmacılık" (favoritism) önemli rol oynamıştır. Paternalizm, "hükümdar mülayim bir ebeveyn gibidir" imajını çağrıştırırken kayırmacılık; bir bireye, aileye veya sınıfa özel ilgi gösterilmesini ifade etmiştir. Bu anlayış, kadınların toplumsal hayattaki konumunu da etkilemiş; bireysel özgürlüklerden ziyade, devletin ve ailenin çıkarları doğrultusunda belirlenen rollere uyum

sağlamaları beklenmiştir. Dönemin "kadınlara dair politikalarının" (부녀정책: bunyeojeongchaek) "annelik" (모성: moseong) kavramına odaklanması (Park, 2024, s. 175), kadınların birincil rolünün aile ve çocuk bakımı olarak algılandığını göstermektedir. Bu durum, kadınların ekonomik katkılarının bir ölçüde görünmezleşmesine katkıda bulunmuş olabilir.

1970'li yıllara kadar kadın politikası, kadınları büyük ölçüde devletin "aydınlatma" veya "seferberlik" hedeflerinin öznesi olarak görmüş, istihdamdaki cinsiyet ayrımcılığı veya evli kadın işçiler için annelik koruması gibi konulara yeterli politika önemi verilmemiştir (Won, 2007, s. 199, 201). Park Chung-hee rejimi döneminde, Kore Kadın Dernekleri Konseyi, 1959) gibi muhafazakar kadın örgütleri "ruhani aydınlanma," aile planlaması ve Yeni Köy Hareketi (새마을운동: Saemaul Undong) gibi devlet kampanyalarında aktif olarak kullanılmıştır. Bu, kadın örgütleri ile hükümet arasındaki yakın ilişkiyi ortaya koymaktadır (Hwang, 2017; Suh, 1989). Bu bağlamda, kadınlara yönelik devlet politikaları, uzun süre boyunca kadınları birer birey olarak tanımaktan ziyade, ulusal hedeflere hizmet edecek birer araç olarak konumlandırmıştır.

Öte yandan bu süreçte, feminist terimlerin Koreceye çevrilmesinde yaşanan zorluklar, dönemin akademik ve entelektüel çevrelerinde feminist düşüncenin henüz tam olarak kök salmadığını veya yaygınlaşmadığını da göstermektedir. Nitekim, İngiliz edebiyatı alanındaki feminist edebiyat eleştirisinin Güney Kore'de 1970'lerin sonlarında ortaya çıktığı ve 1980'lerin sonlarında gelişim gösterdiği belirtilmektedir (Lee, S., 2022). Bu bağlamda, kadın edebiyatının ise 1990'lardan 2010'lara kadar "yeni temalar" ve "kadına özgü bakış açıları" oluşturarak gelişim gösterdiği vurgulanmaktadır. Ayrıca "cinsiyet eşitliği" (남녀평등: namnyeopyeongdeung) ve "kadın özgürleşmesi" (여성해방: yeoseonghaebang) gibi terimlerin günlük yaşamda ve medyada ancak 1990'larda yaygınlaşmaya başladığı belirtilmektedir (Kim, Y., 2020).

Bu durum, 1960-1979 yılları arasında kadın sorunlarına odaklanan açık ve örgütlü bilinçlenme hareketlerinin, özellikle üniversite ve aydın çevrelerinde, henüz başlangıç aşamasında veya sınırlı bir etki alanına sahip olduğunu düşündürmektedir. Kim Su-a'nın (2017) çalışması, feminist medya çalışmalarının 2017'ye kadar olan eğilimlerini incelerken, "ilgili konuda sürekli ilgi gösteren bir akademisyen grubunun oluştuğunu ve

kadın yüksek lisans öğrencilerinin feminist çalışmaları başlattığını" belirtmesi, daha sonraki dönemlerde (1980'ler ve sonrası) akademik alanda feminist bilincin arttığına işaret etmektedir. Dolayısıyla, 1960-1979 dönemindeki aydın çevrelerdeki bilinçlenme hareketlerinin, özellikle kadın hakları bağlamında, literatürde belirgin ve detaylı bir şekilde yer almadığı görülmektedir. Rejimin otoriter yapısı ve devletin kalkınma hedeflerine odaklanması, bağımsız sivil toplum örgütlerinin faaliyet alanlarını doğal olarak daraltmış olabilir.

2.4.Güney Kore'de Kadın Hareketinin Dönüşümü: Sınıf Politikaları ve Feminist Yönelimler

1970'li yıllarda kadın işçi hareketlerinin yükseldiği dönemde, Güney Kore'de kadın emeği birçok sanayi kolunda baskın hale gelmiş; ancak sendikal örgütlenme süreçlerinde kadınların sesi yeterince duyulmamıştır. Bu dönem, demokratik sendikal hareketlerin biçimlenmeye başladığı bir zaman dilimi olmakla birlikte toplumsal cinsiyet eşitliği konuları arka planda kalmıştır. Örneğin, Cheonggye Giyim İşçileri Sendikası'nda (청계의류 노동조합: Cheonggye Uiryu Nodongjoap) kadın üyeler çoğunlukta olmasına rağmen, tüm şube yöneticileri erkeklerden seçilmiş; bu durum sendikal liderliğin eril normlara göre şekillendiğini göstermiştir. "Mücadeleye liderlik erkek işi" söylemi bu yapıyı meşrulaştırmış ve kadın emeğini görünmezleştirmiştir (2021). Aynı zamanda, sendikal mücadelelere dışarıdan destek sunan erkek aydınlar da cinsiyet körü bir yaklaşım sergilemiştir.

Buna karşı, tamamen kadın üyelerden oluşan Control Data Sendikası (컨트롤 데이터 노동조합: Control Data Nodongjoap) gibi istisnai örnekler (You, 2020, s. 390), kadın işçi hareketlerinin potansiyelini göstermiştir. Bu sendika, regl izni, evlilik nedeniyle işten çıkarılmanın engellenmesi, doğum izinleri gibi talepleri dile getirerek somut kazanımlar elde etmiş; ayrıca işyeri kreşi kurarak kadın emeğinin yeniden üretim sorumluluklarıyla birlikte değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Bu gelişmeler, kadın işçi hareketlerinin yalnızca ekonomik değil aynı zamanda toplumsal dönüşümün öznesi konumuna erişebileceğini göstermiştir.

Dini çevrelerde de ilerici kadın hareketinin bir akımı ortaya çıkmıştır. 1967 yılında kurulan Kore Kilise Kadınları Birliği (한국교회여성연합회: Hanguk Gyohoe Yeoseong Yeonhaphoe - Gyoyeoyeon), 1970'lerden itibaren demokratikleşme hareketini, kadın işçilerin çalışma koşullarının iyileştirilmesini ve insan hakları sorunlarını desteklemiştir. Özellikle, 1965 Kore-Japonya normalleşmesinden sonra Japon turistlere yönelik "Gisaeng turizmi" (기생관광: Gisaeng Gwan-gwang) olarak bilinen seks turizmi sorununu ele alan tek örgüt olmuştur.

Kore akademik dünyasına kadın çalışmalarının (여성학: Yeoseonghak) girişi de 1970'lerin sonlarına denk gelmektedir. 1976 yılında Ewha Kadın Üniversitesi (이화여자대학교: Ihwa Yeoja Daehakgyo) profesörleri Lee Hyo-jae (이효재), Yoon Hoo-jung (윤후정) ve Jang Pil-hwa (장필화) gibi isimler, Kore'de ilk kez üniversite düzeyinde kadın çalışmaları derslerinin açılmasını önermiştir. Bu dersler, kısa sürede diğer üniversitelere yayılmış ve 1982'de Ewha Üniversitesi'nde Kadın Çalışmaları Bölümü'nün kurulmasıyla devam etmiştir (Choi, J., 2021).

1980'li yıllara gelindiğinde, demokratikleşme sürecinin ivmesiyle birlikte kadın hareketi genişlemiş, sınıfsal temelli feminist örgütlenmelere alan açılmıştır. 1983 yılında kurulan Kadın Dostları Derneği (여성 평우회: Yeoseong Pyeonguhoe), başlangıçta tüm kadınları hedef almış; zamanla emekçi, çiftçi ve kent yoksulu kadınlara yönelerek cinsiyet eşitliğini siyasal demokratikleşmeyle bütünleştirmiştir (You, 2020). Dernek içindeki ideolojik gerilimler, özellikle reformizm eleştirisi bağlamında radikalleşmeyi tetiklemiş; bu yapı, 1987'de Kadın Yurttaşlar Derneği (여성민우회) olarak yeniden yapılandırılmıştır.

Kadın Yurttaşlar Derneği, kadın kurtuluşunu bireysel haklar üzerinden değil sistemsel yapısal dönüşümle ilişkilendirmiş; muhafazakâr kadın örgütlerini "yandaş ve lider odaklı" olmakla eleştirmiş ve feminizmi tüketici kooperatifleri gibi günlük yaşam uygulamalarına entegre etmeyi hedeflemiştir. Aynı yıl kurulan Kore Kadın İşçiler Derneği (한국 여성 노동자회: Hanguk Yeoseong Nodongjahohoe) kuruluş bildirgesinde demokratikleşme, işçi hakları ve kadın eşitliğini kopmaz, ardışık ama bütüncül hedefler olarak formüle etmiştir.

Muhafazakâr kadın hareketleri, otoriter rejimlerle olan geçmiş bağlarına rağmen 1980'lerde aile hukuku reformu gibi alanlarda aktif rol oynamıştır. Bu alan hem muhafazakâr hem ilerici kadın örgütlerinin ortak çalışabileceği nadir zeminlerden biri olmuştur. Örneğin, aile reisliği sisteminin kaldırılması 2005 yılına kadar süren uzun vadeli mücadeleleri gerektirmiştir (Lee, 2020, s. 411).

Kadın hareketinin uluslararası bağlantısı özellikle 1995 Pekin Dünya Kadın Konferansı ile güçlenmiş; konferans, şiddeti insan hakları ihlali olarak tanımlayarak Kore'de toplumsal cinsiyet politikalarının yeniden çerçevelenmesine katkı yapmıştır (Lee, N., 2020). Bu süreçte, toplumsal cinsiyetin ana akımlaşması ve devlet ile feminist örgütler arasında stratejik iş birliklerinin gelişmesi hızlanmıştır.

1970'ler ve 1980'lerde, Kore Kilisesi Kadınlar Birliği (교회 여성 연합: Gyohoe Yeoseong Yeonhap) gibi dini kökenli kadın örgütleri demokratikleşme mücadelesine aktif biçimde katılmış; yine "gisaeng turizmi" gibi konuları kamuya taşıyarak devletin kalkınmacı politikalarına feminist bir eleştiri yöneltmişlerdir. Buna rağmen, bu kampanyalar genellikle "iffet" ve "namus" söylemleriyle sınırlı bir eleştirellik sunmuştur.

Kamu otoritesi kaynaklı cinsel şiddet vakaları, kadın hareketleri arasında eşi gerçek anlamda dayanışma yaratmış; 1984 ve 1986'daki polis şiddeti olayları, ilerici ve muhafazakâr örgütleri ortak bir zeminde buluşturmuştur. Bu dayanışma, diktatörlüğe karşı mücadeleyi toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle kesiştiren yeni bir siyasi söylem üretmiştir. Ancak mağdur kadınların yalnızca "iffetli" kimlikleriyle savunulmaları, patriarkal söylemlerin yeniden üretimini gündeme getirmiştir. Merkezî kadın yardım hatlarında erkek şiddetine ilişkin olayların bastırılması eğilimleri, feminist hareketin içsel çelişkilerini de ortaya koymuştur.

Liberalizmin feminizme etkisi, özellikle Yeni Kadın (새로운 여성: Saeroun Yeoseong) figürüyle ilişkilendirilmiş ve bireysel gelişimi ön plana çıkaran bir çerçeve oluşturmuştur (Park, J. S., 2016). Ancak sosyalist feministler bu yaklaşımın kolektif mücadeleyi ihmal ettiğini vurgulayarak alternatif bir kurtuluş söylemi geliştirmiştir (Kim, K., 2016; Kim Jeongrye:).

2000'li yıllarla birlikte neoliberalizmin yükselişi, toplumsal cinsiyet eşitliğini bireysel sorumluluk eksenine indirgemiş; bu, "ben-önce feminizm" eleştirilerinin temelini oluşturmuştur (Lee, 2011). Bu eleştiriler, feminizmin kolektif kurtuluş idealinden uzaklaştığını, bireyselcilik ve tüketim odaklı bir araçsallığa dönüştüğünü ileri sürmüştür.

Neoliberal koşullar altında kadınlar arası farklılıklar belirginleşmiş; erkek egemen yapılar kadınların güçlenmesini "ayrıcalık" olarak sunarak anti-feminist söylemleri meşrulaştırmıştır (Cho, 2006; Kang I., 2013). Özellikle dijital platformlar, genç feministlerin örgütlenme aracına dönüşürken aynı zamanda kadın düşmanlığı söylemlerinin yayılmasına da zemin hazırlamıştır (Lee, 2019; Kim, S., 2019).

2.5.Feminizmin Kurumsallaşması ve Dönüşümü (1980-1999)

İkinci dalga feminizmin Batı'daki kökenlerini 1960'lar ve 1970'lere dayandırsa da Güney Kore'deki Kadın Çalışmaları'nın akademik bir alan olarak 1980'lerde başladığını belirtmektedir (Lee, 2007). Ancak bu gelişmenin zeminini hazırlayan etkenler, 1980 öncesine dayanan bazı uluslararası süreçlerle ilişkilidir. Özellikle 1947 yılında kurulan Birleşmiş Milletler Kadın Komisyonu (유엔 여성지위위원회: UN Yeoseong Jiwi Wiwonhoe) ve 1975'te gerçekleştirilen Birinci Dünya Kadın Konferansı [42] gibi uluslararası gelişmeler, Güney Kore'deki kadın hareketleri üzerinde dolaylı etkiler yaratmıştır (Lee, 2007, s. 342). Bu gelişmeler, 1960'lı ve 1970'li yıllarda ortaya çıkan küresel feminist dalganın, Kore'deki feminist bilinçlenmenin ideolojik altyapısını beslediğini ve ilerleyen on yıllarda sivil toplum temelli örgütlenmelere zemin oluşturduğunu göstermektedir. Her ne kadar bu erken dönemde doğrudan Güney Kore'de kurulmuş feminist STK'lara ilişkin açık ve sistematik kaynaklar sınırlı olsa da sonraki kuşak feminist örgütlenmelerin bu dönemin etkilerini taşıdığı açıktır. Dolayısıyla, 1960'lar ve 1970'ler, doğrudan örgütlü hareketler olmasa da 1980'lerde ivme kazanacak

[42] World Conference of the International Women's Year (IWY), s. 1975 yılında Meksika'nın Meksiko kentinde düzenlenen Birleşmiş Milletler Kadınların Statüsüne İlişkin İlk Dünya Konferansı, uluslararası düzeyde kadınlara yönelik ayrımcılığın hâlen devam ettiğine dikkat çekmiş ve toplumsal cinsiyet eşitliği alanında küresel diyalogun temelini atmıştır. Bu konferans sonucunda, 1976-1985 yılları arası "BM Kadın On Yılı" ilan edilmiş; eşitlik, kalkınma ve barış olmak üzere üç temel hedef belirlenmiştir. Ayrıca UNIFEM ve INSTRAW gibi önemli kurumların temelleri atılmış ve sivil toplumun politika süreçlerine katılımı yönünde önemli adımlar atılmıştır United Nations (n.d.).

feminist oluşumların düşünsel ve küresel bağlamının şekillendiği bir hazırlık evresi olarak değerlendirilebilir.

Güney Kore'deki feminist hareket, 1980 sonrası dönemde demokrasi mücadelesi ve işçi hareketleri gibi diğer toplumsal hareketlerle yakından ilişki kurmuş, ancak aynı zamanda kendi içinde ve devletle olan ilişkilerinde çeşitli gerilimler yaşamıştır.

1980'li yıllar, Güney Kore'de askeri diktatörlüğe karşı yoğun bir demokrasi mücadelesine sahne olmuştur. Feminist hareket, bu geniş kapsamlı mücadelenin bir parçası olarak kadın hakları taleplerini yükseltmiştir. 1980'lerde feminist şiir gibi sanatsal ifadeler, patriarkal diktatörlüğe ve fallogosantrizmin şiddetine karşı yıkıcı bir ses çıkarmış, insan hakları ve işçi hareketleriyle paralel bir şekilde baskı altında olanların özgürleşmesini savunmuştur (HYMH, 2008).

1987 Demokrasi Hareketi (민주화 운동) sonrası Güney Kore toplumunda belirginleşen eşitsizlik sorunları, feminist hareketin "demokrasiyi feminizm tamamlar" şiarıyla "gerçek eşitliğin" (Cho, 2006) önemini vurgulamasını sağlamıştır. "Demokrasiyi feminizm tamamlar" sloganı, Güney Kore'de "gerçek eşitlik" olmadan demokrasinin tamamlanamayacağını vurgulamıştır.

1980'ler, Chun Doo-hwan rejiminin Asya Oyunları ve Olimpiyat Oyunları öncesinde Birleşmiş Milletler ve uluslararası toplumun baskısını hissettiği, hükümetin kadın politikalarını meşruiyetini telafi etmek için kullandığı bir dönem olmuştur. Bu siyasi fırsatlar ve toplumdaki ilerici değişimler, muhafazakâr kadın örgütlerinin de daha aktif rol almasına yol açmıştır. 1980'li yıllar sonrasında üniversite kadın hareketlerinin tarihi, genel toplumsal dönüşüm bağlamında da ele alınmalıdır (Oh, 2004, s. 117). Bu dönemde Kadın Hareketi (여성운동) olarak tanımlanan bu faaliyetler, kadınların politik faaliyetlere katılımını teşvik eden, onların rolleri ve yaşamlarına getirilen sınırlamalara meydan okuyan ve kadınlar arasında ağlar oluşturan bir aktivite olarak tanımlanır (Cheong ve Lee, 2020).

Kadın Hareketinin, özellikle ilerici hükümetler döneminde devletle kurduğu işbirlikçi ilişkiler aracılığıyla kurumsallaşması ve "devlet feminizmi" (국가페미니즘) ve

“femokratlar” (페모크라트) gibi aktörlerin ortaya çıkması, önemli bir dönüm noktası olmuştur (Cheong DaWool, 2020).

Özellikle üniversite ortamında faaliyet gösteren başlıca ilerici kadın örgütleri ise dönemin genel öğrenci hareketi ve demokratikleşme mücadelesi bağlamında şekillenmiştir. Bu dönemde kadın hareketi, büyük ölçüde Ulusal Demokrasi Hareketi’nin (민족민주운동: minjokminju undong) alt birimi olarak konumlanmış ve “cinsiyet” veya “kadın” sorunları, esasen kapitalizm ve emperyalizmin çelişkilerinden türeyen ikincil meseleler olarak ele alınmıştır. Bu dönemin önde gelen kadın örgütlenmesi, üniversitelerdeki Kadın Öğrenci Hareketi (여학생 운동: yeohaksaeng undong) olmuştur. Bu hareket, kadın öğrencileri toplumsal değişim özneleri olarak örgütlemeyi amaçlamış, genel öğrenci hareketinin akışına katılırken aynı zamanda kadın öğrencilerin yaşam sorunlarını kendi pratikleriyle çözmeye çalışmıştır (Kim, 2007, s. 197). Kadın öğrenci hareketinin örgütlü yapısı genellikle üniversitelerdeki Genel Kadın Öğrenci Konseyleri (총여학생회: chong-yeohaksaenghoe) ve Kadın Sorunları Araştırma Kulüpleri (여성문제연구동아리: yeoseongmunje yeongu dongari) aracılığıyla tezahür etmiştir (Kim, 2007, s. 26, 37). Örneğin, 1984 yılındaki Kadın Öğrenci Cinsel Taciz Olayı (1984 년 여학생 추행 사건: 1984nyeon Yeohaksaeng Chuhaeng Sageon), çeşitli üniversite kadın öğrenci konseyleri ve toplumsal kadın hareketi kuruluşlarının aktif katılımıyla kamuoyuna taşınmıştır (Kim, 2007, s. 26).

1980’lerde kadın öğrenci hareketine katılan kadın öğrenciler, erkeklerle eşit aktivistler olarak kabul edilmek için kadınsı özelliklerini gizleme ve kendilerini cinsiyetsiz varlıklar olarak gösterme eğilimindeydiler. Aynı zamanda, örgüt içi faaliyetlerde talep edilen bakım emeği gibi çeşitli kadınsı rolleri de üstlenmek gibi çelişkili bir yük taşıyorlardı (Heo, 2000; Jeon, 2001; Kim, 2007). Örneğin, çocuk bakımı hareketleri (탁아운동: taga undong) veya tutuklu yoldaşları kurtarma girişimleri (구속동지구출사업: gusokdongji guchul saeop), kadın öğrencilerin öğrenci hareketinin yarı-ailevi topluluğu içinde üstlendiği kadınsı rolleri sergilemekteydi. 1980’li yıllardaki öğrenci hareketinin militan atmosferi ve demokrasi yanlısı yönelimi, kadın aktivistlerden erkeksi görünümler ve tavırlar talep ederken, aynı zamanda öğrenci hareketi içinde anneler veya ablalar gibi roller üstlenmelerini bekliyordu.

Ancak, 1980'lerin sosyal ve politik ortamında, cinsel şiddet genellikle halka veya toplumsal hareketlere yönelik devlet baskısı olarak yorumlanmıştır. Bu nedenle, dönemin olayları "cinsel şiddet" yerine "cinsel baskı" veya "kadın insan hakları ihlali" olarak adlandırılmıştır. Örneğin, 1984 yılındaki Kadın Öğrenci Cinsel Taciz Olayı'nda[43] kullanılan sloganlar, cinsel tacizden ziyade hükümetin baskısına odaklanmaktaydı (Kim, 2007, s. 28). Benzer şekilde, 1986 yılındaki Bucheon Polis Karakolu Cinsel İşkence Olayı[44] gibi vakalarda da öğrencilerin kolektif müdahaleleri, imza kampanyaları ve mahkeme gözlem faaliyetleri yer almış, ancak bu olaylar da yine devlet baskısı bağlamında değerlendirilmiştir (Min, 1999 akt. Kim, 2007, s. 17, 31).

1980'lerin ikinci yarısından itibaren, kadın öğrenci hareketi örgütleri öğrenci hareketi ve kadın öğrenci hareketinin çifte yükü ve kadın öğrenci hareketinin konumu konusundaki belirsizlikler nedeniyle zorluklarla karşılaşmıştır. Bu durum, 1980'lerin sonlarından itibaren Seul bölgesindeki genel kadın öğrenci konseylerinin ya feshedilmesine ya da genel öğrenci konseyi bünyesindeki alt kuruluşlara indirgenmesine yol açmıştır (You, 2022; Kim, 2007, s. 198). Bu durum, 1990'lı yıllarda kadın öğrenci hareketinin zayıflamasına ve genç feminist pratiklerinin yaygınlaşma eğilimine işaret etmektedir (Kim, 2007, s. 196). Toplumsal kadın hareketi kuruluşlarında kadın kavramı ise, 1980'lerde kadın işçiler, kadın çiftçiler, ev hanımları ve kadın öğrenciler gibi sosyal kategoriler aracılığıyla tanımlanmış olup, 1990'lardaki gibi ataerkil bir toplumda mağduriyet deneyimlerini paylaşan cinsiyetli bir kategori olarak ele alınmamıştır (Kim, 2007, s. 68)

---

[43] 1984 sonbaharında meydana gelen bu olayda, Kyunghee Üniversitesi (경희대학교) kadın öğrencilerinin polis tarafından cinsel tacize uğramasıyla başlamıştır. Olayın ardından, aralarında kadın örgütleri, öğrenci örgütleri ve Hıristiyan örgütlerinin bulunduğu yaklaşık 10 örgüt, "Kadın Üniversite Öğrencilerini Taciz Eden Polise Karşı Mücadele Komitesi"ni (여대생추행사건대책협의회: Yeodaesaengchuhaengsageon Daechaek Hyeobuihoe - Seongchuhaeng Daechaek Hyeobuihoe) kurmuştur. Demokratikleşme hareketi içindeki ve dışındaki güçler, bu olaya aktif olarak katılmıştır. Ancak, bu olaylarda da kadınların "namus" (정조) ve "bekaret" (순결) gibi kavramlar üzerinden mağdur olarak sunulması eleştirilere yol açmıştır.

[44] (1986 년 부천서 성고문 사건: 1986nyeon Bucheonseo Seonggomun Sageon): 1986 yılında ortaya çıkan bu olay, kadın hareketinin kapsamını aşarak daha geniş bir etki yaratmıştır. Kwon In-suk'un (권인숙) cinsel işkenceye maruz kaldığını ifşa etmesiyle başlayan süreçte, 9 avukattan oluşan bir ekip, olayı "bir bireyin tesadüfi bir eylemi" olarak değil, "polis gücü içindeki cinsel işkencenin sistematik bir suçu" olarak tanımlamış ve sorumluları yargıya taşımıştır. Bu olay, kadın örgütlerini ilk kez doğrudan "diktatörlüğü devirme" çağrısı yapmaya itmiş ve anti-diktatörlük hareketinin ve muhalefet partilerinin geniş çaplı desteğini almıştır. Ancak, tıpkı önceki cinsel taciz olaylarında olduğu gibi, bu vakada da "namus" ve "bekaret" kavramlarına dayalı bir söylem hâkim olmuş, bu da cinsiyetler arası güç ilişkilerinin yeterince vurgulanmasını engellemiştir.

2.5.1. Kore Kadın Gelişim Enstitüsü (KWDI, 한국여성개발원: Hanguk Yeoseong Gaebalwon)

1980'li ve 1990'lı yıllar, Güney Kore'de feminist söylemin hem toplumsal hem de kurumsal alanda kökleşmeye başladığı bir dönem olarak öne çıkmıştır. Bu dönemde, kadın hareketi yalnızca sokak temelli taleplerin ötesine geçerek devlet politikalarını etkileme gücü kazanmış; kamusal alanın yanı sıra akademik çevrelerde de görünürlük elde etmiştir. Özellikle 1980'lerin sonlarından itibaren, cinsiyet eşitliği yasalarının oluşturulması ve "femokrat" (feminist bürokrat) aktörlerin kamu yönetimi içerisinde rol almaya başlaması, kadın haklarının devletin kurumsal mekanizmaları aracılığıyla temsil edilmesini olanaklı kılmıştır (Cheong ve Lee, 2020, s. 146). Bu süreçte, kadın sorunlarına dair sistematik bilgi üretimi ve akademik araştırma ihtiyacı giderek belirginleşmiş, toplumsal cinsiyet perspektifiyle yürütülen çalışmalar bilimsel meşruiyet kazanmıştır (Cho, 2016, s. 247). Bu bağlamda kurulan Kore Kadın Gelişim Enstitüsü, feminist bilinçlenmenin yalnızca bir sivil toplumsal mesele olmaktan çıkarılıp, devlet destekli araştırma ve politika üretiminin temel dayanaklarından biri haline getirilmesinde kilit bir rol üstlenmiştir. Enstitü, kadın sorunlarının çok boyutlu analizine imkân tanımış; böylelikle feminizmin akademikleşmesi sürecinin taşıyıcı kurumu konumuna gelmiştir.

Kore Kadın Gelişim Enstitüsü'nün kurulması, dönemin kadın hareketinin önemli başarılarından biri olarak kabul edilmiştir. Enstitünün kuruluşuna yönelik çabalar, özellikle Ulusal Meclis'teki kadın üyeler tarafından titizlikle yürütülmüş ve bu süreçte stratejik bir söylem geliştirilmiştir. Lee S.'ye göre (2020, s. 372-381), enstitünün kurulması için öne çıkan kadın milletvekilleri Kim Hyun-ja (김현자) ve Kim Mo-im (김모임), kadınların yeteneklerinin geliştirilmesinin ve toplumsal katılımlarının ülke kalkınmasıyla doğrudan ilişkili olduğu argümanını öne sürmüştür. Bu yaklaşım, milliyetçilik ve ekonomik büyümeye odaklanmış olan erkek milletvekillerinin muhtemel muhalefetini zayıflatmak amacıyla stratejik bir söylem tercihi olarak benimsenmiştir. Kim Hyun-ja, Kore Kadın Gelişim Enstitüsü Yasası (한국여성개발원법안: Hanguk Yeoseong Gaebalwon Beopan) olarak bilinen kurumun kurulmasına yönelik yasayı geçirmek için erkek milletvekilleri ve ilgili yetkilileri ikna etmek amacıyla ısrarlı, saygılı ve ikna edici lobi faaliyetleri gerçekleştirdiğini ifade etmiştir. Kim Mo-im Ayrıca doğrudan devlet başkanlığına bağlı bir kadın statüsünü iyileştirme komitesi ve bir kadın

insan kaynakları geliştirme enstitüsü kurulmasını ve istihdamda cinsiyet eşitliği kanununun çıkarılmasını savunmuştur.

Kim Hyun-ja, kadınları ulusal kalkınmaya katkı sağlayan bireyler olarak konumlandırmış ve bu doğrultuda, kadınların kalkınma sürecinin öznesi olarak eğitilip yetiştirilebilmesi için profesyonel bir araştırma kurumuna ihtiyaç duyulduğu tezini ileri sürmüştür. Ayrıca Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (여성에 대한 모든 형태의 차별철폐에 관한 협약: Yeoseonge Daehan Modeun Hyeongtaeui Chabeolcheolpyee Gwanhan Hyeopyak) (CEDAW) ve 1985 Dünya Kadınlar On Yılı raporu gibi uluslararası diplomasileri, özel bir kurumun gerekliliğini vurgulayan bir baskı aracı olarak kullanmıştır (Lee, S., 2020, s. 379).

Kore Kadın Gelişim Enstitüsü'nün kuruluşu ve faaliyetleri, dönemin kadın hareketi içinde farklı perspektiflerden değerlendirilmiştir. Sim Jeong-in (심정인) gibi bazı eleştirmenler, Kore Kadın Gelişim Enstitüsü'nü ve onun 'Kadın Gelişim Temel Planı' ile 'Cinsiyet Ayrımcılığını İyileştirme Rehberleri' gibi girişimlerini "reformist" (Kim, Y., 2018, s. 253) kadın hareketlerinin örnekleri arasında göstermiştir. Bu "reformist" yaklaşımlar, genellikle devlet sübvansiyonlarına bağımlı olmak, sosyal hizmet odaklı olmak, liderlerinin iktidarla bağlantılı veya ayrıcalıklı kesimlerden gelmesi ve kadın sorunlarına köklü çözümler yerine kısmi politika iyileştirmeleri getirmesi nedeniyle eleştirilmiştir (Lee, 2023, s. 268).

Dolayısıyla, Kore Kadın Gelişim Enstitüsü, 1980'li yılların Kore kadın hareketinin "muhafazakâr" veya "kurumsal" kanadına yakın konumlandırılmış, daha radikal ve yapısal dönüşüm hedefleyen "ilerici" kadın örgütlerinden ayrı bir çizgide yer almıştır (Kim, Y., 2018). Enstitünün kuruluşu, kadınların toplumsal konumunu yükseltme ve cinsiyet eşitliğini kurumsallaştırma hedefinde önemli bir adım teşkil etse de bu adımların kapsamı ve etkisi, kadın hareketinin kendi içindeki farklı ideolojik ve stratejik ayrımların bir parçası olarak tartışılmıştır.

2.5.2. Başlıca Muhafazakâr Kadın Örgütleri

Güney Kore'de faaliyet gösteren başlıca muhafazakâr kadın hareketleri ve örgütleri, 1980 sonrasında ülkenin demokratikleşme süreciyle birlikte önemli değişimler geçirmiş, siyasi

iktidarla karmaşık ilişkiler kurmuş ve kadın hakları mücadelesinde kendi özgün yaklaşımlarını sergilemişlerdir. Bu dönemde öne çıkan örgütler arasında Kore Kadın Dernekleri Konseyi, Kore YWCA (한국 YWCA 연합회: Hanguk YWCA Yeonhaphoe), Kore Kadın Seçmenler Birliği ve Kore Aile Hukuku Danışma Merkezi bulunmaktadır.

2.5.2.1. Kore Kadın Dernekleri Konseyi (한국여성단체협의회: Hanguk Yeoseong Danche Hyeobuihoe)

Kore Kadın Dernekleri Konseyi, 26 Aralık 1959'da siyaset dışı, dinler üstü ve saf kadın hareketlerini hedefleyen sekiz örgütün birleşimiyle kurulmuştur. 1959 yılında kuruluşundan bu yana kadınlara yönelik ayrımcılığın kaldırılması ve kadın haklarının geliştirilmesi konusunda faaliyet gösteren Güney Kore'nin önde gelen muhafazakâr kadın örgütlerinden biridir ve 2025 yılı itibarıyla 60 üye kuruluş, 17 bölgesel kadın dernekleri konseyi ve yaklaşık 5 milyon üyeye sahiptir (KNCW, 2025). Kim Hwal-lan, Park Maria (박마리아) ve Mo Yun-suk gibi tanınmış isimler başlangıçtan itibaren bu kuruluşta yer almıştır (Choi, J., 2021, s. 43).

Lee'ye göre (2020), Kore Kadın Dernekleri Konseyi, siyasi olmayan bir duruş sergilemesine karşın hükümetle yakın ilişkiler sürdürmüştür. Konsey'in faaliyetleri 1961 yılındaki askeri darbe sonrasında kısa süreliğine askıya alınmış, ancak 1963 yılında yeniden başlatılarak devlet politikalarıyla uyumlu biçimde, kadınların eğitimi, kültürel gelişim ve sosyal hizmetlere odaklanan bir çizgide sürdürülmüştür.

Ulusal Kadınlar Kurultayları (전국여성대회: Jeonguk Yeoseong Daehoe), başlangıçta doğrudan hükümet tarafından düzenlenirken, sonraki dönemlerde hükümetin finansal desteğiyle Konsey'e devredilmiştir (Choi, J., 2021, s. 44). 1980'li yıllarda Chun Doo-hwan rejiminin siyasi meşruiyetini güçlendirme girişimleri kapsamında Konsey, 1980 Anayasa değişikliği sürecinde toplumsal cinsiyet eşitliğine dair talepler öne sürerek siyasi fırsatlardan faydalanmıştır. 1986 yılında Konsey Başkanı Hong Sook-ja'nın (홍숙자) Uluslararası Kadınlar Konseyi (국제여성위원회: Gukje Yeoseong Wiwonhoe; ICW) başkanlığına seçilmesinin ardından, Ulusal Kadınlar Kurultayı'nın teması "Koreli Kadınların Kurtuluşu ve Demokratikleşme" olarak belirlenmiştir. Bir sonraki yıl, 1987'de

ise tema "çağdaş kadınların misyonu: demokratikleşmeye giden yol" olmuştur (Choi, J., 2021, s. 45).

Aynı dönemde Konsey, kamusal tartışmalara da öncülük etmiştir. 1987 yılında "Anayasa Değişikliği ve Kadınlar" başlıklı, 1988'de ise "Kadınların Siyasete Katılımı için Halkla İlişkiler" başlıklı açık oturumlar düzenlenmiştir (Lee, S., 2020, s. 383-384). Yine 1987 yılında Konsey, hükümetin 13 Nisan Anayasal Koruma Tedbirini desteklemekle birlikte aynı yıl, üniversite öğrencisi Park Jong-chul'un (박종철)[45] işkence sonucu ölümünün soruşturulması çağrısında bulunarak çelişkili görülen bir tutum sergilemiştir (Lee, S., 2020; Choi, J., 2021).

Uluslararası alanda faaliyet göstermeyi kuruluşundan itibaren önemseyen Konsey, kuruluşunu takiben ICW'ye katılmıştır. 1975 yılında Meksika'da düzenlenen Dünya Kadın Konferansı'na katılan Konsey, 1976 yılında ise Kore tarihinde ilk kez uluslararası bir kadın konferansına ev sahipliği yaparak, uluslararası alandaki prestijini güçlendirmiştir. Bu süreçte hükümetle kurduğu yakın ilişkilere bağlı olarak birikim ve güven kazanan Konsey, 1982 yılında ICW Genel Kurulu'nu Seul'de düzenleyebilmiştir. Konsey'in uluslararası arenada aktifleşmesi, feminist pratiklerin geliştirilmesi ve devletten görece bağımsız bir alan kazanma konusunda önemli fırsatlar sağlamıştır. Ayrıca Konsey, kadınların toplumsal konumunu iyileştirme mücadelesinde uluslararası deneyimlerden faydalanarak somut adımlar atmıştır (Lee, S., 2020, s. 374).

Öte yandan Konsey'in faaliyetlerinde bazı sınırlılıklar da gözlenmiştir. Özellikle Yushin Rejimi döneminde Konsey'in hükümet politikalarıyla uyumu oldukça yüksek düzeyde gerçekleşmiş (Lee, S., 2020, s. 64), 1980'li yıllarda ise demokratik olmayan rejimlerle ilişkisi, Yushin dönemine kıyasla daha az mutlak bir nitelik göstermiştir (Lee, S., 2020, s. 61).

[45] Güney Kore'nin askeri diktatörlük yönetimine karşı düzenlenen öğrenci protestolarında aktif bir rol oynayan Park Jong-cheol, 14 Ocak 1987 tarihinde Güney Kore'de polis tarafından sorgu sırasında işkenceye maruz bırakılarak öldürülmüştür. Bu olay, devlet şiddetinin simgesi hâline gelmiş ve demokratikleşme sürecinde toplumsal tepkiyi tetiklemiştir. Hükümetin 4.13 Anayasası'nı destekleyen Kore Kadın Örgütleri Konseyi, bu olaya ilişkin olarak gerçeğin açıklanması ve sorumluların cezalandırılmasını talep eden bir bildiri yayımlamıştır (Choi, J., 2021).

2.5.2.2. Kore YWCA (한국 YWCA 연합회: Hanguk YWCA Yeonhaphoe)

1922'de kurulan YWCA, Güney Kore'deki en eski kadın örgütüdür. Hristiyan değerlere dayalı toplumsal cinsiyet eşitliğini, kadınların eğitimi ve aydınlanması yoluyla gerçekleştirmek olmuştur (Yu, 2013). 1960'lardan itibaren aile hukukunda reformlar gerçekleştirmek üzere başlatılan çalışmalarda da merkezi bir rol üstlenmiştir. 1980 anayasa değişikliği sürecinde, Anayasa'ya açık toplumsal cinsiyet eşitliği maddelerinin eklenmesini savunan kendi anayasa değişikliği önerisini sunmuştur (Lee, S., 2020; Park, 2009).

YWCA, geleneksel olarak muhafazakâr bir çizgiye sahipti ve sıkça hükümetle yakın ilişkiler içinde bulunmuştur (Chung, 2006, s. 12). Ancak, Hristiyan tabanı sayesinde zaman zaman siyasi değişimlerden bağımsız hareket edebilmiş, hatta rejime meydan okuyan eylemlere imza atmıştır. Özellikle, demokratikleşme hareketlerine etkin biçimde katılmıştır. Mayıs 1987 tarihine kadar 365 gün boyunca süren "Demokrasi İçin Ulusal Dua Toplantısı" (민주화기도회: Minjuhwa Gidohoe), Haziran Demokratik Ayaklanması'nın (6 월 항쟁: Yukwol Hangjaeng) hemen öncesine kadar sürdürülmüş, böylece rejime karşı toplumsal tepkilerin manevi zemininin oluşmasına katkıda bulunmuştur. Ayrıca işkencenin ortadan kaldırılmasına yönelik seminerler düzenleyerek insan hakları alanındaki duyarlılığını sürekli olarak dile getirmiştir. YWCA, faaliyet alanlarını 1980'lerde çevrecilik ve barış hareketleri gibi yeni konulara doğru genişletmiştir. Özellikle Kore Yarımadası'nın birleşmesi sorunuyla ilgilenerek barış çalışmalarına ağırlık vermiştir. Aynı dönemde tüketici hareketlerini daha sistemli ve yoğun biçimde yürütmüştür. 1984 yılında "Aile Hukuku Revizyonu İçin Ulusal Kadınlar Birliği"ne (가족법개정을 위한 여성연합회: Gajokbeop Gaejeongeul Wihan Yeoseong Yeonhaphoe) katılarak bu alanda aktifliğini sürdürmüştür (Lee, S., 2020, s. 409).

1988 yılında Kore YWCA, Kore Kadın Dernekleri Konseyi'nden ayrılarak kadın hareketleri içinde ilerici ve muhafazakâr kesimler arasında bir "üçüncü örgüt" olarak kendini konumlandırmıştır. Bu doğrultuda, kadın haklarıyla ilgili spesifik konularda odaklanmış dayanışmalar geliştirerek kadın hareketine özgün bir katkıda bulunmuştur (Choi, J., 2021).

1988 yılında ise "kadınların arzu ettiği milletvekili imajı" başlıklı tartışmayı düzenleyerek aile hukuku reformu ve toplumsal cinsiyet eşitliği istihdam yasasını destekleyecek milletvekili adaylarının önemine dikkat çekmiştir. Kasım 1987 tarihinde yürürlüğe giren İstihdamda Cinsiyet Eşitliği Kanunu'nun uygulamasına katkı sağlamak amacıyla yasa yürürlüğe girmeden kısa bir süre öncesinde ise yasanın içeriğini topluma anlatmak amacıyla "yasanın gerçekliğini anlama" konulu bir seminer düzenlemiştir (Lee, S., 2020).

Demokratikleşme hareketlerine aktif katılımına rağmen Kore YWCA'nın kadın hakları taleplerindeki anlayışı büyük ölçüde geleneksel kalmıştır. Özellikle kadın ve aile konusunda geleneksel değerlere bağlı tutumu, demokratikleşme ve eşitlik söylemleriyle çelişkili bulunmuştur.

2.5.2.3. Kore Kadın Seçmenler Birliği (한국여성유권자연맹: Hanguk Yeoseong Yukwonja Yeonmaeng (KWVF))

1969 yılında kurulan Kore Kadın Seçmenler Birliği, kadınların siyasi katılımını amaçlayan ilk örgüttür (KWVF, 2000). Başlangıçta farklı siyasi görüşlerden üyeler içermiş, ancak üyeleri genelde elit kesimden gelen kadınlardan oluşmuştur. 1980 öncesinde demokratikleşme hareketlerine katılarak üçüncü dönem anayasa değişikliğine karşı çıkmıştır. Bu nedenle lideri Kim Jeong-rye geçici olarak gözaltına alınmıştır (Lee, S., 2020, s. 373). Birlik, aile hukuku reformları, sendikal hareketlerin desteklenmesi ve Miss Universe karşıtı kampanyalar gibi çeşitli kadın hakları mücadelelerine katılmıştır (Choi, J., 2021, s. 51). 1980'lerde Anayasa'ya toplumsal cinsiyet eşitliği maddelerinin eklenmesi için öneriler sunmuş ve "tek eşlilik" kampanyalarına öncülük etmiştir (Lee, S., 2020). Ancak sağa kayış sonrası kadın hakları konusundaki faaliyetlerinin etkisi zayıflamış ve tarafsız bir pozisyona çekilmiştir.

1980'de Kim Jeong-rye'nin askeri rejim altında Ulusal Güvenlik Yasama Konseyi'ne (국가보위입법회의: Gukgabo'wi Ippeophoeui) atanması, örgütün faaliyetlerini durdurmuş ve politik olarak sağa kaymasına neden olmuştur. Bu değişim, genç ve radikal üyelerin ayrılmasına ve Kadın Barış ve Arkadaşlık Derneği'nin kurulmasına yol açmıştır (Choi, J., 2021, s. 51).

2.5.2.4. Kore Aile Hukuku Danışma Merkezi (한국가정법률상담소: Hanguk Gajeong Beopryul Sangdamso)

Kore Aile Hukuku Danışma Merkezi, 1956 yılında Lee Tae-young (이태영) tarafından kurulmuş, kadınların hukuki haklarını savunmayı ve aile hukukunu reforme etmeyi amaçlayan ilk özel hukuk yardım kuruluşudur (Gwak, 2006, s. 10). 1966'da Kore Kadın Dernekleri Konseyi'ne katılarak muhafazakâr kadın hareketiyle uyum göstermiş, Yushin rejimi döneminde devlet destekli bilgilendirme kampanyalarına katılmıştır (Suh, 1989, s. 88). Ancak kurucusu Lee Tae-young'un ilerici kimliği sayesinde 1980'lerde demokrasi hareketlerine yönelmiş; Park Jong-cheol'un ölümünü anma töreni gibi etkinliklerde yer almıştır (Choi, J., 2021, s. 54).

Merkez, aile hukuku reformlarının öncüsü olmuş; özellikle Dongseongdongbon Bulhonje (동성동본불혼제) yani aynı soyada sahip kişilerin evlenmesini yasaklayan uygulamanın kaldırılması gibi ayrımcı uygulamaların kaldırılması için çalışmıştır (So, 2015, s. 81; Ahn, 2014, s. 101). 1984'te, CEDAW'ın koşulsuz onayını talep etmiş ve "Aile Hukuku Revizyonu İçin Ulusal Kadınlar Birliği"nin kurucuları arasında yer almıştır (Choi, J., 2021, s. 54). Her ne kadar 1980'lerde daha aktifleşmiş olsa da demokratikleşme sürecindeki rolü sınırlı kalmış; 1990'a dek Konsey'e bağlılığı nedeniyle muhafazakâr bir yapı olarak değerlendirilmiştir.

2.5.3. Başlıca İlerici Kadın Örgütleri

2.5.3.1. Kadın Barış ve Arkadaşlık Derneği (여성평우회: Yeoseong Pyeonguhoe)

Kadın Barış ve Arkadaşlık Derneği, 1980'lerde Güney Kore'de ilerici kadın hareketinin önemli bir bileşeni olarak ortaya çıkmıştır. Choi J.'ye aktardığına göre (2021, s. 55), derneğin ismi 1975 Dünya Kadınlar Yılı'nın "eşitlik, barış ve gelişme" mottosundan esinlenerek oluşturulmuştur. "Eşitlik" ve "barış" (평: pyeong) kavramlarıyla kadınları hedefleyen "arkadaşlık" (우: u) kavramının birleşimiyle 'Pyeonguhoe' (평우회) adını almıştır. Bu isim seçimi, derneğin temel felsefesini ve vizyonunu -toplumda eşitliği ve barışı tesis etme amacı gütme- yansıtmaktadır.

Kuruluş manifestosunda Kadın Barış ve Arkadaşlık Derneği, cinsiyet ayrımcılığının ortadan kaldırılmasının yanı sıra siyasi demokratikleşme ve ulusal birleşme hedeflerini de benimsemiştir. Dernek, hareketinin öznesi olarak "tüm kadınları" tanımlamıştır. Manifestoda belirtildiği üzere, "tüm kadınlar, toplumsal statüleri ne olursa olsun, eşit olmayan muamele görmüş veya görmekte olan ortak bir deneyime sahiptirler. Bu nedenle, birbirlerinin koşullarına kayıtsız kalamayan ortak bir kader topluluğuyuz" (Choi, J., 2021, s. 56) ifadesi yer almaktadır.

Bu geniş kapsamlı tanımlama, "işçi kadınlar", "kırsal kesimde yaşayan kadınlar", "kent yoksulu kadınlar" ve "ev içi sorumluluğu tek başına üstlenen, evde izole edilmiş kentli ev hanımları" (Choi, J., 2021, s. 56; You, 2022) gibi farklı toplumsal gruplardan kadınları kapsayarak, derneğin kuruluş aşamasındaki temel amacının, tüm kadınların maruz kaldığı toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılığı ortadan kaldırmak olduğunu açık biçimde yansıtmaktadır.

Kadın Barış ve Arkadaşlık Derneği'nin kurucu ilkeleri, Koreli kadınları sadece "ataerkil sistemin kurbanları" olarak değil, aynı zamanda "sanayi toplumunun yabancılaşmış kesimleri" ve "ulusal bölünme trajedisinin kurbanları" olarak konumlandırmıştır. Bu yaklaşım, kadınları siyasi aktörler ve tarihin özneleri olarak tescil ederek kadın hareketinin ajandasına ve örgütsel yapısına dair önemli tartışmaları da beraberinde getirmiştir (Lee, 2016, s. 417).

Kadın Barış ve Arkadaşlık Derneği, belirlediği hedefler doğrultusunda çeşitli alanlarda faaliyet göstermiştir. Bu faaliyetler arasında kadın entelektüellere yönelik sistematik feminist eğitimler önemli bir yer tutmuştur (You, 2022, s. 382). Dernek, kadınların toplumsal sorunlara ilişkin farkındalıklarını artırmayı ve onları feminist bir bakış açısıyla güçlendirmeyi amaçlamıştır.

Bu amaçlar doğrultusunda faaliyet gösteren Kadın Barış ve Arkadaşlık Derneği'nin en somut ve dikkat çekici eylemlerinden biri, 1985 yılında Seongdo Tekstil işçileriyle dayanışma içinde yürütülen mücadeledir. 10 Haziran 1985'te, Seongdo Tekstil kadın işçilerine yönelik polis şiddeti ve cinsel tacizi üzerine dernek, 10 kadın örgütü ve 17 üniversite kadın öğrenci birliğiyle birlikte "Seongdo Tekstil İşten Çıkarılan Kadın İşçiler İçin İşe İade Komitesi" (성도섬유해고노동자를위한복직추진위원회:

Seongdoseomyu Haegoyeoseongnodongjareul wihan Bokjikchujinwiwonhoe) adlı bir yapı oluşturmuştur (You, 2020, s. 476).

Daha sonrasında ise 18 Haziran'da Tom Boy mağazaları önünde pankartlı protestolar düzenlenmiştir (Dong-a Ilbo, 20.06.1985). Bu olaylar, ilerici kadın örgütleri ile kadın öğrenci birlikleri arasındaki ilk ortak eylem olmuş ve sonraki You'ya (2020, s. 476) göre sonraki etkileşimler için önemli bir zemin hazırlamıştır.

Kadın Barış ve Arkadaşlık Derneği, 1985 genel seçimleri öncesinde Kadınlar Federasyonu (여성연합회: Yeoseongyeonhaphoe) tarafından başlatılan "Kadın Seçmenler Beyannamesi" (여성유권자 선언: Yeoseong Yugwonja Seoneon) adlı deklarasyona da katılım sağlamıştır. Bu deklarasyon, adil seçimlerin yapılmasını, Aile Hukuku (가족법: Gajokbeop) da dahil olmak üzere tüm ayrımcı yasaların gözden geçirilmesini, işçi kadınların ve kadın çiftçilerin haklarının güvence altına alınmasını ve kamu gücü tarafından kadınlara yönelik cinsel şiddetin durdurulmasını talep etmiştir.

Dernek, daha geniş siyasi mücadelelere katılım konusunda iç tartışmalar yaşamıştır. Özellikle 1985'teki Kampüs İstikrar Yasası'na Karşı Mücadele (학원안정법저지투쟁: Hagwonanjeongbeopjeojitujaeng) örneğinde, yönetim kurulundaki entelektüel kadınlar, açık bir kadın sorunu içermeyen bu tür mücadelelere katılmaktan çekinmişlerdir. Onlara göre "siyasi mücadelenin kitleler için ikna edici olabilmesi için kadın sorunları üzerinden yapılması" gerekmekteydi (You, 2017). Buna karşılık, öğrenci hareketi kökenli kadın aktivistler, demokratikleşme hareketinin kadın hareketleri için geniş bir alan açtığını ve "hareket organlarının birlikte var olması" için dayanışma içinde işbirliği yapılması gerektiğini savunarak mücadeleye aktif katılımı desteklemişlerdir.

Uluslararası alanda da faaliyet gösteren Kadın Barış ve Arkadaşlık Derneği, Kadın Yurttaşlar Derneği ve Kadın Sosyal Eğitimi Derneği gibi kuruluşlara uluslararası destek sağlamıştır (Yoon, 2023, s. 333). Bu durum, derneğin yerel ve uluslararası düzeyde kadın hareketini destekleme misyonunu göstermektedir.

Kadın Barış ve Arkadaşlık Derneği'nin faaliyetleri ve yönelimi, dönemin diğer ilerici kadın örgütleri tarafından çeşitli eleştirilere tabi tutulmuştur. Özellikle Demokratikleşme Hareketi Gençlik Federasyonu (민주화운동청년연합:

Minjuhwaundongcheongnyeonyeonhap) Kadın Departmanı gibi gruplar, Kadın Barış ve Arkadaşlık Derneği'nin "tüm kadınlara" odaklanmasını ve daha ılımlı, açık kitlesel bir yaklaşım benimsemesini eleştirmiştir. Bu eleştiriler, derneğin taban hareketlerinden veya devrimci değişimden ziyade genel bir kapsayıcılığı hedeflediği algısıyla ilişkili olmuştur (Kang, 2004, s. 120).

2.5.3.2. Kore Kadın Hattı (한국여성의전화: Hanguk Yeoseongui Jeonhwa)

Kore Kadın Hattı, kadınlara dayatılan insanlık dışı yaşam koşullarına karşı mücadele etme misyonuyla kurulmuştur. Kuruluş tüzüğünde belirtildiği üzere, örgüt "kadınlara insani olmayan bir yaşamı dayatan tüm kurum, gelenek ve görenekleri ortadan kaldırmayı" amaçlamaktadır (akt. Choi, J., 2021; Korea Women's Hotline, 1983). Temel hedefleri arasında, erkekler ile kadınlar arasında eşit ve onurlu bir ilişki kurarak adil ve barışçıl bir aile ve toplum inşa etmek yer almaktadır (Han, 2009). Bu hedefler, örgütün kuruluşundan itibaren kadın hakları alanında belirgin bir odaklanmaya sahip olduğunu göstermektedir (So, 2015, s. 73).

Kore Kadın Hattı, hedef kitlesini sadece belirli bir sınıf veya kesimle sınırlamamış, "şiddete maruz kalan eşler" için danışmanlık hizmetini ana faaliyet alanı olarak belirlemiştir. Bu yaklaşım, derneğin kadın işçiler ve diğer dezavantajlı grupların yanı sıra, tüm sosyal sınıflardan kadınları kapsayıcı bir şekilde ele aldığını ortaya koymaktadır. Ancak bu geniş kapsamlı yaklaşım, zaman zaman örgütün kimliği üzerine tartışmalara yol açmış; bazı çevreler tarafından "hareket mi, danışmanlık mı?" ikilemiyle sorgulanmıştır (Han, 2009). Bu durum, örgütün genel toplumsal değişimden ziyade bireysel danışmanlık hizmetlerine odaklandığı algısını yaratmış ve kimi eleştirmenler tarafından burjuva orta sınıf kadın hareketi olarak nitelendirilmiştir (Park, 2009). Özellikle Demokratikleşme Hareketi Gençlik Federasyonu gibi gruplar, Kore Kadın Hattı ve Kadın Barış ve Arkadaşlık Derneği gibi kuruluşların tüm kadınları merkeze alan ılımlı ve açık kitle hareketleri yapmasını eleştirmiş, kendi hareketlerini ise "taban kadın merkezli" ve "devrimci" olarak konumlandırmıştır (Kang, 2004, s. 120).

Kore Kadın Hattı, kuruluş felsefesi doğrultusunda çeşitli toplumsal mücadelelerde aktif rol oynamıştır. Örgütün en belirgin faaliyetlerinden biri, Kadın Barış ve Arkadaşlık

Derneği örneğindeki gibi Seongdo Tekstil işçileriyle dayanışma içinde yürütülen mücadeledir.

Kore Kadın Hattı, aile hukuku reformu mücadelesinde de öncü bir rol oynamıştır. Örgütün kuruluşundan çok önce, 1952 yılından itibaren, kurucusu Lee Tae-young gibi kadın hukukçular ve aktivistler, yeni medeni kanundaki cinsiyet ve evlilik ayrımcılığına ilişkin hükümleri düzeltmek veya ortadan kaldırmak için diğer kadın örgütleriyle birlikte çalışmışlardır. Ataerkil soy bağı sistemine dayalı ayrımcı medeni kanunun çıkarılması, Lee Tae-young'u Kore Aile Hukuku Danışma Merkezi'nin selefi olan Kadın Hukuk Danışmanlık Merkezi (여성법률상담소: Yeoseong Beopnyul Sangdanso)'ni kurmaya ve aile hukuku reformunu daha da hızlandırmaya teşvik etmiştir (Gwak, 2006, s. 10; So, 2015, s. 73).

Örgüt, kamu otoritesi tarafından gerçekleştirilen cinsel şiddet vakası (공권력에 의한 성폭력 사건- Gonggwollyeoge Uihan Seongpongnyeok Sageon) gibi kamu gücünü temsil eden aktörler tarafından kadınlara uygulanan cinsel şiddet vakalarıyla da mücadele etmiştir. Polis tarafından bir üniversite öğrencisine yönelik cinsel taciz olayında, ilerici kadın örgütleri ve kadın öğrenci birlikleri arasındaki ilk ortak eyleme katılmış ve bu, daha sonraki iş birlikleri için önemli bir zemin oluşturmuştur (You, 2020, s. 476;). Bu tür olaylar, kadın hareketinin "diktatörlüğe son" (독재타도: dokjaetado) talebini ilk kez dillendirmesine yol açmıştır (Shin, 2007, s. 241).

Kore Kadın Hattı'nın faaliyetleri ve yaklaşımı, dönemin diğer ilerici kadın örgütleri ve aktivistler tarafından çeşitli eleştirilere maruz kalmıştır. Özellikle cinsel şiddet ve fuhuşla ilgili konularda, ilerici kadın örgütlerinin bile kadınlar üzerindeki "iffet" kavramının ikili yükünü yeterince sorgulamadığı belirtilmiştir (Eom, 2006; Park, 2014). Bu durum, cinsel şiddete karşı mücadelede bile, kamu otoritelerine odaklanmanın dış desteği kolaylaştırması nedeniyle, var olan namus ideolojisine uyum sağlandığı eleştirisini getirmiştir (Shin, 2007). Örneğin, Bucheon Polis Cinsel İşkence Olayı[46] (부천서

[46] Bucheon Karakolu Cinsel İşkence Olayı (부천서 성고문 사건: Bucheonseo Seonggomun Sageon) 1986 yılında Güney Kore'nin Bucheon kentinde meydana gelmiş, bir kadın işçi ve aktivist olan Kwon In-sook (권인숙)'un gözaltında polis memuru tarafından cinsel işkenceye maruz kaldığı bir insan hakları ihlali vakasıdır. Olayın ifşa edilmesi, dönemin askeri rejimine karşı büyük kamuoyu tepkisi doğurmuş, feminist

성고문사건: Bucheonseo Seonggomunsageon) gibi önemli davalarda bile, Kore Kadın Hattı içinde, failin bir aktivist erkek olması durumunda "aktivist çevredeki cinsel saldırıları örtbas etme" eğilimi olduğu yönünde anlatılar bulunmaktadır (Kim, 2017, s. 39;). Bu tür içsel tartışmalar, örgütün cinsel şiddetle ilgili kendi algısındaki potansiyel sınırlılıkları göstermektedir.

Tüm bu tartışmalara rağmen, Kore Kadın Hattı, Güney Kore kadın hareketinin gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Aile hukuku reformu gibi temel konularda yasal ve toplumsal değişimi tetiklemiş, kadınlara yönelik şiddet konusunda farkındalık yaratmış ve farklı kadın grupları arasında dayanışmayı teşvik etmiştir. Örgütün "danışmanlık mı, hareket mi?" ikilemi, aslında kadın sorunlarının karmaşıklığını ve farklı düzeylerde müdahale ihtiyacını yansıtmaktadır.

2.5.3.3. Demokratik Gençlik Birliği Kadınlar Departmanı (민청련 여성부: Mincheongnyeon Yeoseongbu)

Demokratik Gençlik Birliği Kadınlar Departmanı, belirlenen ideolojik hedefleri doğrultusunda çeşitli alanlarda aktif rol almıştır. Temel rollerinden biri, kadın hareketinde açık siyasi mücadeleyi sürdürmek ve kadın kitle mücadelelerini desteklemek olmuştur. Bu, departmanın salt kadın sorunlarına odaklanmakla kalmayıp, bu sorunları genel demokrasi hareketinin bir parçası olarak siyasi bir zemine oturtma çabasını göstermektedir (Lee, 2020, s. 79).

Diğer ilerici kadın örgütleriyle dayanışma içinde hareket eden Demokratik Gençlik Birliği Kadınlar Departmanı (Kim, 2000, s. 20), aşağıdaki önemli meselelerde aktif katılım sağlamıştır:

- Gisaeng Turizmine Karşı Hareket: Bu hareket, uluslararası alanda kadının metalaştırılmasına karşı bir duruş sergilemiştir.
- Kadın İşçilerin İnsan Hakları Sorunları: Kadın işçilerin çalışma koşullarındaki eşitsizliklere ve hak ihlallerine dikkat çekilmiştir.

hareketin toplumsal meşruiyet kazanmasında ve cinsel şiddet karşıtı söylemlerin merkezî hale gelmesinde önemli bir kırılma noktası olmuştur (Dong-A Ilbo, 2012).

- Üniversite Öğrencisi Kadınlara Yönelik Cinsel Taciz Olayları: Kamu gücü tarafından kadınlara yönelik cinsel şiddet vakaları, departmanın temel mücadele alanlarından biri olmuştur. Nitekim, bu tür "kamu gücü tarafından uygulanan cinsel şiddet" sorunları, kadın hareketi ile ana akım öğrenci hareketi ve insan hakları grupları arasında ilk kez ortak eylemlerin gerçekleştirilmesine zemin hazırlamış ve müteakip iş birlikleri için önemli bir emsal teşkil etmiştir. Ayrıca Demokratik Gençlik Birliği Kadınlar Departmanı bu sorunları siyasi meseleler olarak gündeme taşımıştır.
- Otobüs Muavini İntihar Olayları: Bu olaylar, kadınların karşılaştığı ağır toplumsal ve ekonomik baskıları ve bunun getirdiği insani trajedileri vurgulamıştır.

Departman, bu olayları sadece bireysel vakalar olarak ele almakla kalmamış, onları toplumsal yapının ve devlet iktidarının neden olduğu siyasi sorunlar olarak değerlendirmiştir.

Departman Ayrıca kadın hareketi teorilerini geliştirmeye yönelik çabalar sarf etmiştir. Kendi yayın organı olan Demokrasiye Giden Yol[47] aracılığıyla kadın hareketi teorilerini oluşturma çalışmalarını sürdürmüştür (Kim, 2000; Mun, 2005). Bu, sadece pratik mücadelelerle yetinmeyip, aynı zamanda kadın sorunlarının derinlemesine analizi ve çözümlerine yönelik entelektüel birikim oluşturma vizyonunu yansıtmaktadır.

2.5.3.4. Bir Başka Kültür(또하나의문화: Ddo Hanaui Munhwa)

Bir Başka Kültür, 1984 yılında süreli yayın mukgeoji (무크지)[48] olarak kurulmuş ve kadın entelektüellerden oluşan bir topluluk tarafından oluşturulmuştur ve dönemin önde gelen feminist söylem üretici gruplarından biri olarak konumlanmıştır. Hareket, kendini "insanca yaşam biçimlerini içeren alternatif bir kültürü yaratmayı ve pratiğe dökmeyi

[47] Demokrasiye Giden Yol (민주화의 길: Minjuhwa-ui Gil), Güney Kore'de 1980'li yıllarda askeri rejime karşı gelişen geniş ölçekli sivil direniş hareketlerinin toplamını ifade eder. Bu süreç, 1980 Gwangju Katliamı'ndan (광주항쟁) başlayarak, 1987 Haziran Demokrasi Hareketi'ne (6 월 민주항쟁) kadar uzanan dönemde zirveye ulaşmış; işçi sendikaları, gençlik hareketleri, entelektüel çevreler ve feminist gruplar bu dönüşümün temel aktörleri olmuştur (Mun, 2005).

[48] "Mook" (dergi-kitap formatında süreli yayın). 1980'li ve 1990'lı yıllarda Kore feminist hareketi içinde "무크지", düşünsel tartışmaların, edebî ürünlerin ve feminist analizlerin yayıldığı önemli bir mecradır. Özellikle Başka Bir Kültür gibi oluşumlar, bu tür mook'lar aracılığıyla kadın yazını, sanat eleştirisi ve toplumsal cinsiyet tartışmalarını kamusallaştırmıştır.

amaçlayan bir ortaklar topluluğu" olarak tanımlamıştır. Kuruluş misyonu, erkek ve kadınların gerçek dostlar olarak iş birliği yaptığı ve çocukların özgürce büyüyebildiği bir toplum yaratma arayışına dayanmaktadır. Bu alternatif kültürün topluma ekilmesiyle esnek bir toplumsal sistem dönüşümünün hedeflendiği belirtilmiştir (Kim, Y., 2018, s. 258).

Kim Y.'ye göre (2018, s. 258) Bir Başka Kültür, dönemin diğer bazı kadın örgütlerinden, örneğin Barış ve Arkadaşlık Derneği veya Kore Kadın Hattı gibi oluşumlardan belirgin bir farkla, tüm kadınların yaşadığı cinsiyet ayrımcılığı sorununa odaklanmayı açıkça beyan etmiştir. Bu yaklaşım, sadece "taban kadınlarına" (기층여성: gicheung yeoseong) odaklanan gruplardan farklı bir perspektif sunmuştur (Bae, 2022, s. 169). Hareketin ideolojik duruşu, mevcut erkek egemen, kapitalist odaklı kültüre meydan okuyan bir alternatif kültür yaratma çabasını yansıtmaktadır.

Bir mukgeoji olarak, dönemin yasal sınırlamalarının süreli yayıncılığı zorlaştırdığı bir ortamda, basılı yayıncılığın önemli bir işlev üstlendiği görülmektedir (Lee, 2016, s. 418). Bu yayınlarda özellikle "ev hanımlaşma" olgusu ile ev hanımlarının çeşitli deneyimleri ele alınmış ve tartışılmıştır (Kim, Y., 2018, s. 260). Hareket, çağdaş kadın hareketinin ev hanımlarının bakış açılarını göz ardı ettiği yönündeki eleştirileri dile getirmiştir (Kim, Y., 2018, s. 260). Bu çerçevede, ev işleri ile ev hanımlığının "geçim" (살림: sallim) ve "yaşam" (생명: saengmyeong) kavramları üzerinden yeniden değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Kim, Y., 2018, s. 261). Ayrıca "eşe yönelik şiddet" gibi meseleler de hareketin gündeminde yer almış ve bu tür durumlar "kadın hakları" bağlamında ele alınmıştır (Lee, 2016, s. 452).

Bu oluşum, "yazma" eylemini merkezi bir kültürel ve politik pratik olarak benimsemiştir. Bu yaklaşım, bireylerin kendi yaşamlarını ifade etmelerine, kendilerini sorgulamalarına ve bilinçlenmelerine olanak tanıyan bir araç olarak görülmüştür. Hareket, bilginin elitler tarafından tepeden dayatılması yerine, her bireyin kendi deneyimini yazıya dökerek bilinçlenmesinin mümkün olduğunu savunmuştur. Bu sayede, toplumsal cinsiyet ve sınıf gibi geleneksel kategorileri aşan bir alternatif kültür yaratılması hedeflenmiştir (Lee, 2016, s. 435).

Hareketin üçüncü sayısı “Kadın Kurtuluş Edebiyatı” (여성해방의 문학: yeoseonghaebang-ui munhak) başlığıyla yayımlanmıştır. Bu sayıda, “feminist edebiyat ve kadın hareketi” tartışılmış ve “kadın kurtuluş edebiyatı”nın “yaşamın kendisi harekettir” teziyle eşdeğer olduğu savunulmuştur (Lee, 2016, s. 436). Cho Y.’nin (2016) vurguladığı üzere, Go Jeong-hui gibi hareketle yakın ilişki içinde olan şairler ve yayıncılar, kadın eleştirmenlerin edebiyat dünyasındaki “mutlak eksikliğini” sürekli dile getirmişlerdir. Go Jeong-hui, edebiyatı kadın kurtuluş bilincini kamusal alana taşıyan bir platform olarak görmüş ve “öfke” duygusunun eylemin başlangıç noktası olduğunu belirtmiştir.

“Bir Başka Kültür, “kadın kültürü” kavramını patriarkal egemenliği aşmayı hedefleyen ve “gerçek bir insan kurtuluş topluluğu” arayışında olan bir alternatif kültür olarak geliştirmiştir. Bu kültürün, kadınların kendi deneyimleri üzerinden yoğun bir şekilde toplumsal cinsiyet sorununu kavrayanlar tarafından şekilleneceği düşünülmüştür (Cho, 2016, s. 259). Buna bağlı olarak Park Wan-seo (박완서) gibi orta sınıf ev hanımı yazarların edebî hayal gücü, toplumsal eleştiriyi ve bireysel mülkiyet ile dağıtıcı adaleti sorgulayan önemli katkılarda bulunmuştur (Lee, 2016, s. 452).

Hareket, 1980’li yıllarda yükselen anti-diktatörlük ve halkçı mücadelelerle etkileşim hâlinde olmuş; ancak kendi kültürel üretim pratiğini bu halk kültürel hareketlerinden ayrı bir çizgide sürdürmüştür. Buna rağmen, o dönemdeki geniş karşı-kültürel hareketlerin -egemen kültüre karşı çıkan tüm hareketlerin- bir parçası olarak kabul edilmiş ve özellikle kadınların yazma pratikleri yoluyla kendine özgü bir kültürel alan oluşturmuş ve bu alanda anlamlı bir konum elde etmiştir (Bae, 2022, s. 167). Ulusal Demokrasi Hareketi bünyesindeki kadın sorunlarına ilişkin tartışmalara katılmış ve kadınların özgün deneyimlerini savunmuştur (Cho, 2016, s. 242). Bununla birlikte, kadınların genel olarak yaşadığı ayrımcılık sorunlarına odaklanmasıyla, sadece taban kadınlarına yönelik faaliyet yürüten diğer örgütlerden ayrılmıştır. Hareketin 1990’larda “aşırı kadınsılık” eleştirilerine maruz kalması, kadın yazımındaki cinsiyet sinyallerine yapılan vurgudan kaynaklanmıştır (Lee, 2024; Cho, 2016, s. 242). Bu durum, *Bir Başka Kültür* hareketinin feminist kimliğini ve kültürel etkisini gösteren önemli bir detaydır.

2.5.3.5. Kore Kadın Minwoo Derneği (한국여성민우회: Hanguk Yeoseong Minwoohoe)

Kore Kadın Minwoo Derneği, 12 Eylül 1987 tarihinde kurulmuştur. Örgütün kuruluşu, Kore Kadın Minwoo Derneği öncesinde faaliyet gösteren Kadın Barış ve Arkadaşlık Derneği adlı kadın örgütünün dağılmasının ardından, bu örgütün önde gelen bazı üyelerinin gündelik yaşam siyaseti ve kitlesel faaliyetler ihtiyacını derinlemesine hissetmeleriyle gerçekleşmiştir. Kuruluş beyannamesinde, temel hedeflerini "kadın kurtuluşunun gerçekleşmesi" ve "bölünmüş vatanın birliği ve demokratik toplum" olarak açıkça belirtmiştir (Choi, J., 2021, s. 50, 87). Bu hedefler, örgütün sadece cinsiyet eşitliği mücadelesini değil, aynı zamanda ülkenin genel demokratikleşme ve birleşme hareketleriyle de derin bir bağ kurduğunu göstermektedir.

Kore Kadın Minwoo Derneği, kendi dönemindeki muhafazakâr kadın hareketlerine karşı eleştirel bir duruş sergilemiştir. 1950'lerden bu yana süregelen bu hareketleri hükûmet yanlısı kadın hareketleri, lider odaklı yönetim ve yalnızca ünlü kadın şahsiyetlerin yaptığı hareketler olarak nitelendirerek eleştirmiştir (Choi, J., 2021, s. 50, 87). Bu eleştirel bakış açısı, Kore Kadın Minwoo Derneği'nin, kadın sorunlarının köklü bir şekilde çözülmesi için toplumsal yapının değişmesi gerektiği yönündeki temel prensibini yansıtmaktadır (Choi, J., 2021, s. 50, 87). Bu bağlamda, örgüt ilerici kadın hareketi kuruluşu olarak sınıflandırılmıştır (Choi, J., 2021, s. 50, 87).

Dernek, 1980'li yılların ortalarından itibaren ortaya çıkan "yeni kadın hareketi" (새로운 여성운동: saeroun yeoseongundong) içinde önemli bir yer tutmuştur. Bu yeni hareket, kadın haklarına ilişkin kamuoyunda güçlü bir söylem oluşturmada, özellikle de cinsel şiddet gibi konuları ele alarak, otoriter iktidara karşı mücadelede başarılı olmuştur (Park, 2009, s. 142).

Kore Kadın Minwoo Derneği, yapısı itibarıyla farklı kadın gruplarının ihtiyaçlarına yönelik bölümlere sahip olmuştur. Örneğin, Kim Sang-hui (김상희) adlı kadın aktivist, örgütün ev hanımları bölümü genel sekreteri olarak görev yapmıştır (Kim, Y., 2018, s. 258). Bu durum, Kore Kadın Minwoo Derneği'nin, ev hanımları gibi belirli toplumsal

kesimlerin deneyimlerine odaklanarak, kadın hareketini geniş bir tabana yayma çabasını göstermektedir.

Örgüt, diğer ilerici kadın örgütleriyle benzer bir yaklaşıma sahip olmuştur. Bu örgütler, taban kadınları yerine tüm kadınların yaşadığı cinsiyet ayrımcılığı sorununa odaklanmayı açıkça taahhüt etmişlerdir (Choi, J., 2021, s. 98). Bu kapsayıcı perspektif, Kore Kadın Minwoo Derneği'nin, farklı toplumsal kesimlerden gelen tüm kadınların ortak deneyimlerini görünür kılma ve bu deneyimler üzerinden eşitlik mücadelesi yürütme hedefini pekiştirmiştir.

Ayrıca Kore Kadın Minwoo Derneği, uluslararası ağlarla da güçlü ilişkiler kurmuştur. Örgüt, Kadın Sosyal Eğitimi ile birlikte uluslararası destek almıştır (Yoon, 2023, s. 333). Bu uluslararası bağlantılar, örgütün faaliyetlerinin ve savunduğu değerlerin küresel düzeyde tanınmasına ve desteklenmesine katkıda bulunmuştur.

2.5.3.6. Kore Kadın İşçi Birliği (한국여성노동자회: Hanguk Yeoseong Nodongjahojeonap)

Kore Kadın İşçi Birliği, 1987 yılında kurulmuş olup, Güney Kore'de kadın işçilerin haklarını savunmak ve kadın hareketini desteklemek amacıyla faaliyet göstermiştir. Birliğin kuruluşunda, 1970'li ve 1980'li yılların demokratik sendika (민주노조: minjunojo) hareketlerinden gelen kadın liderler önemli rol oynamıştır (You, 2022, s. 404). Birliğin temel amaçlarından biri, yeni sendika oluşumlarını teşvik etmek ve desteklemek olmuştur. Bu amaç doğrultusunda "iki kişi bile bir araya gelse, sendika kurmaya başlayın" gibi sloganlar kullanılmıştır. Örgütün kısaltması Hanguk Yeono (한국여노) olarak da geçmektedir (You, 2022, s. 382, 404).

Kore Kadın İşçi Birliği, kendini ilerici bir kadın örgütü olarak tanımlamış, kadınların özgürleşmesi ile ulusal birleşme ve demokratik bir toplumun gerçekleştirilmesi hedeflerini benimsemiştir. Önceki muhafazakâr kadın hareketlerini yandaş ve lider merkezli olmakla eleştirmiş, kadın sorunlarının çözümü için toplumsal yapısal değişimin şart olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca geniş katılımlı bir tabana dayanmayan siyasal mücadelenin kavramsal radikalizme yol açarak sıradan kadınlardan uzaklaşabileceği

uyarısında bulunmuş ve geniş kitlelere hitap eden bir kadın hareketi hedeflemiştir (Choi, J., 2021, s. 67).

İşçi Birliği içerisinde, kadın işçiler ve kadın entelektüeller olmak üzere iki ana grup faaliyet göstermiştir. Bu iki grubun rolleri birbirinden farklı ancak tamamlayıcı nitelikte olmuştur. Kadın işçiler, daha çok liderlik ve sendikal hareketlere destek ve rehberlik sağlama görevlerini üstlenmişlerdir. Örneğin, Bae Ok-byeong (배옥병) adlı kadın işçi, Maxtech (맥스테크: Maekseutecheu) şirketinde sendika kuruluşunu desteklemiş ve şirketin göstermelik kapanışına karşı mücadelelere katılmıştır (You, 2022).

Kadın entelektüeller ise araştırma ve inceleme, politika oluşturma ve pratik uygulama gibi alanlarda etkili olmuşlardır. Lee Hye-ran (이혜란) bu grupta öne çıkan isimlerden biri olup, kültürel faaliyetlere odaklanarak iki yılda altı oyun sahnelemiş ve ülke çapında onlarca performans sergileyerek kadın işçi hareketlerinin popülerleşmesine katkıda bulunmuştur. Bu iki grup, deneyim ve uzmanlık alanlarındaki farklılıklarına karşın karşılıklı saygı ve öğrenme ilişkisi içinde, pratik faaliyetler aracılığıyla birbirini tamamlayan bir dinamik oluşturmuşlardır (You, 2022).

Kore Kadın İşçi Birliği ve bağlı olduğu ilerici kadın hareketleri, çeşitli kadın sorunlarını gündeme getirmiş ve bunlara karşı mücadele etmiştir:

- *Aile Hukuku Reformu: 1*980'li yılların kadın hareketinin en önemli hedeflerinden biri olmuştur. 1977'deki küçük çaplı reformun ardından, aile reisliği sistemi (호주제: hojuje), aynı soyad ve köken evlilik yasağı" (동성동본 금혼조항: Dongseong Dongbon Geumhon Jo-hang), ve ayrımcı miras hükümleri gibi sorunlar devam etmiştir (Lee, S., 2020, s. 303). Kore Kadın Örgütleri Birliği gibi ilerici kadın örgütleri, Aile Hukuku Reformu Özel Komitesi'ni kurarak hem geleneksel (dilekçeler) hem de doğrudan eylem (sokak protestoları: 가두투쟁: gadutujjaeng) yöntemlerini kullanmıştır. Bu hareket, muhafazakâr ve ilerici kadın gruplarının iş birliğini de içermiştir. 1989'daki reform, erkek hane reisliği ve aynı soyadı evlilik yasağını tamamen ortadan kaldırmasa da birçok ayrımcı hükmü kaldırmıştır. Bu hükümler nihayet 2005 yılında tamamen yürürlükten kaldırılmıştır (Choi, J., 2021, s. 74).

- *Kamusal Otorite Tarafından Cinsel Şiddet/Taciz (공권력에 의한 성폭력/성추행: gonggwonnyeok-e uihan seongpoknyeok/seongchuhang) Mücadelesi*, s. 1984'teki polis tarafından kadın üniversite öğrencilerine yönelik cinsel taciz olayı, ilerici kadın örgütleri ile kadın öğrenci konseyleri arasında ilk koalisyonun kurulmasına yol açmıştır. Ancak, söylem genellikle saflık ve iffet kavramları etrafında dönmüş, mağdurları pasif kız evlatları olarak çerçevelemiş ve toplumsal cinsiyet hiyerarşisini doğrudan sorgulamaktan kaçınmıştır. Bu durum, erkeklerin kadınlara yönelik cinsel şiddetine karşı direnişin kapsamını sınırlamıştır. 1986'daki Bucheon Polis Cinsel İşkence Olayı, bu sınırlılıkları daha da belirginleştirmiş ve ilerici kadın gruplarının ilk kez "diktatörlüğe son" çağrısı yapmasına ve daha geniş demokratik güçlerle ittifak kurmasına neden olmuştur (Choi, J., 2021, s. 78, 122).

Bu bağlamda, Kore Kadın İşçi Birliği, kadın işçilerin ve kadın entelektüellerin bir araya gelerek sınıf ve toplumsal cinsiyet tabanlı ayrımcılıklara karşı mücadele ettiği hem yasal ve kurumsal reformları hem de tabandan gelen örgütlenmeyi hedefleyen önemli bir kadın örgütü olmuştur.

2.5.3.7. Üniversite Kadın Öğrenci Konseyleri (총여학생회: Chong yeohak saenghoe)

Kore'de 1980'li yıllarda başlayan demokratikleşme hareketleri ve kadın hareketlerinin yükselişiyle birlikte, üniversite öğrencilerinin toplumsal değişimdeki rolü de yeniden şekillenmiştir. Bu bağlamda, Üniversite Kadın Öğrenci Konseyleri, kadın öğrencilerin haklarını savunmak, kampüs içi ve dışı cinsiyet ayrımcılıklarına karşı mücadele etmek ve kadınların özgün deneyimlerini kamusal alana taşımak amacıyla örgütlenmiş önemli bir yapı olarak ortaya çıkmıştır.

Üniversite Kadın Öğrenci Konseyleri, Güney Kore üniversitelerinde kadın öğrencilerin temsilini ve haklarını sağlamak üzere kurulmuş öğrenci örgütlenmeleridir. Başlangıçta, genel öğrenci konseyleri içerisinde "kadın öğrenci bölümleri" şeklinde varlık gösteren bu yapılar, zamanla kendi bağımsız kimliklerini kazanmıştır (Choi, J., 2021, s. 39; Lee, M. H., 2024, s. 309). Özellikle 1980'li yılların demokratikleşme rüzgarları ve sivil toplum hareketlerinin genişlemesiyle birlikte, kadınların üniversite yaşamındaki deneyimleri ve

karşılaştıkları sorunlar daha belirgin hale gelmiştir. Bu dönemde, erkek egemen öğrenci hareketleri içinde kadınların genellikle yardımcı rollerle sınırlı kalması, iyiliksever ataerkillik ve marjinalleştirme gibi durumlar, kadın öğrencilerin kendi özerk örgütlenmelerini kurma ihtiyacını doğurmuştur (Kim, H., 2012, s. 173).

1970'li yılların sonlarında ve 1980'li yılların başlarında, dönemin halk hareketi bağlamında kadınların rolü ve kadın hareket ile olan ilişkisi üzerine önemli tartışmalar yaşanmıştır. Bu tartışmalar, kadınların özgül sorunlarının genel sınıf veya ulusal kurtuluş mücadelesi içinde ikincil görülmesi eleştirisini beraberinde getirmiştir (Cho, 2016, s. 242-243, 246). Özellikle eğitimli orta sınıf kadınların, işçi ve köylü kadınların sorunlarından farklı deneyimler yaşadığı, ancak tüm kadınların "kadın" kimliği altında eşit muamele görmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda, Üniversite Kadın Öğrenci Konseyleri gibi yapılar, kadınların ezilmesinin özgün, tarihsel ve maddesel bir çelişki olduğunu kabul ederek kadınları ayrı ve bağımsız bir toplumsal kategori ve eylem öznesi olarak konumlandırmaya çalışmışlardır (Kim, 2007, s. 127).

Üniversite Kadın Öğrenci Konseyleri ve onlarla bağlantılı kadın öğrenci hareketleri, kampüs içinde ve daha geniş toplumda çok çeşitli sorunlara odaklanmışlardır:

Kadın öğrenciler, üniversite eğitimleri sırasında dahi cinsiyet ayrımcılığına maruz kalmışlardır. Örneğin, bazı profesörlerin kadın öğrencilerin belirli dersleri almasını engellemesi gibi durumlar yaşanmıştır (Choi, J., 2021, s. 34). Mezuniyet sonrası iş hayatında da kadınlar, düşük ücretler, cinsiyet temelli işe alım ve terfi engelleri gibi sorunlarla karşılaşmışlardır. Kadın işçilerin düşük ücretli ve vasıfsız işlere yönlendirilmesi, erkek ve kadın çalışanlar arasındaki farklı bordro sistemleri gibi uygulamalar, kadınların hak mücadelelerinin önemli bir parçasını oluşturmuştur (Choi, J., 2021, s. 35). Bu tür ayrımcılıklar, kadın öğrencilerin gelecekteki mesleki yaşamlarında karşılaşacakları zorlukları da gözler önüne sermiş ve öğrenci konseylerini bu konulara odaklanmaya teşvik etmiştir.

Bucheon Polis Cinsel İşkence Olayı ve Öğrenciye Yönelik Cinsel Taciz Olayı haricinde, 1990'lı yıllara gelindiğinde, cinsel şiddet kavramının kapsamı genişlemiş ve tüm kadınların ortak sorunu olarak görülmeye başlanmıştır. Bu dönemde, cinsel şiddet, kadınların "cinsel özerklik hakkı" ihlali olarak tanımlanmış ve mağdur merkezli bir

yaklaşım benimsenmiştir. Üniversite kampüslerinde cinsel şiddet karşıtı öğrenci tüzükleri oluşturulması için çalışmalar yapılmıştır (Kim B., 2004).

Bu olayların haricinde öne çıktığı olaylar ise aşağıdaki gibidir:

- Goryeo Üniversitesi İsyan Olayı (고려대 난동 사건: Goryeodae Nandong Sageon), 1990'larda Goryeo Üniversitesi erkek öğrencilerinin Ehwa Kadın Üniversitesi kampüsünü işgal ederek sergiledikleri eylemler, kampüs feministleri tarafından "cinsel şiddet" ve "cinsiyet temelli şiddet" olarak tanımlanmıştır. Bu olay, " Yabani Çiçekler Topluluğu (들꽃모임: Deulkkot Moim)" adlı kadın öğrenci feminist gruplarının kurulmasına öncülük etmiştir (Kim B., 2004).
- Hanchongnyeon Kadın Öğrenci Cinsel Taciz Olayı (한총련 여학우 성추행 사건: Hanchongnyeon Yeohagu Seongchuhang Sageon): Bu olay, öğrenci hareketi içindeki cinsiyet çatışmasını daha da belirginleştirmiş ve kampüste cinsel şiddeti ele almak için "Kadın Dayanışma Konseyi" (여성연대회의: Yeoseong Yeondaehoeui) gibi yeni örgütlenmelerin kurulmasına yol açmıştır (Kim B., 2004, s. 116, 120). Bu konseyler, cinsel şiddet sorununu üniversite ve toplumdaki cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan bir kadın sorunu olarak tanımlamıştır.

Üniversite Kadın Öğrenci Konseyleri hareketinin özgünlüğü, sadece belirli sorunlara odaklanmasından ziyade, kadın kimliği ve kadınların toplumsal konumu üzerine geliştirdiği eleştirel yaklaşımlarda yatmaktadır. 1980'li yılların başlarında, kadın hareketinin genel "halk hareketi" veya "işçi hareketi" içinde erimesi gerektiği yönünde bir eğilim varken, Üniversite Kadın Öğrenci Konseyleri gibi yapılar, kadın sorunlarının kendine özgü doğasını vurgulamıştır (Cho, 2016, s. 242-243). Kadınların, sınıf veya ulusal aidiyetlerinden bağımsız olarak "kadın" olmaları nedeniyle yaşadıkları baskı ve ayrımcılıkların, ayrı bir mücadele alanı gerektirdiği tezi güçlenmiştir (Cho, 2016, s. 268; Kim B., 2004, s. 127). Öte yandan, Yabani Çiçekler Topluluğu ve Kadın Dayanışma Konseyi gibi gruplar, cinsel şiddetle mücadele etmek amacıyla kurulmuştur. Lee Jeong-soon'un (2023, s. 115) vurguladığı gibi, Yabani Çiçekler Topluluğu güvenli bir kadın kültürü yaratmayı ve kadınların otonom bağlarını vurgulamayı amaçlarken; Kadın Dayanışma Konferansı, cinsel şiddet karşıtı akademik yönetmeliklerin çıkarılmasında önemli bir rol oynamıştır.

2.6.1990 Sonrası Güney Kore'de Feminist Hareketin Yön Değiştirmesi

1980'li yıllarda, Güney Kore'de toplumsal yapının bütününü sorgulayan "kadınların özgürlük hareketi" etkinliğini sürdürmekteyken, 1990'lı yıllarda "feminizm" (페미니즘) kavramının daha yaygın biçimde kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bu durum, toplumsal yapı içinde kadın haklarının geliştirilmesi yönündeki talepleri destekler nitelikte olmakla birlikte, aynı zamanda ayrılıkçılık çağrışımı da taşımıştır (Kim, 2002).

1987 yılı Haziran Direnişi'nin ardından başlatılan demokratikleşme süreci, kadınların kamusal ve siyasal alanlarda daha görünür roller üstlenebilmeleri için uygun bir zemin oluşturmuştur. Bununla birlikte, söz konusu süreçte kadınlar demokrasinin kurumsallaşmasına rağmen erkek egemen güç yapıları tarafından dışlanmaya devam etmiş ve bu, toplumsal dönüşümle birlikte varlığını sürdüren yapısal bir çelişkiyi ortaya koymuştur. 1990'lı yıllar, Güney Koreli kadınların bu ikilemleri aşmak ve "demokratikleşme sonrası demokrasi"nin niteliğini derinleştirmek üzere kapsamlı mücadele süreçlerine yöneldikleri bir dönem olmuştur (Lee, M. H., 2024, s. 310). Bu bağlamda kadın hareketi, toplumsal cinsiyet eşitliği reformları ile kimlik siyasetine odaklanarak yeni bir yönelim sergilemiştir (Hwang, 2017; Lee, M. H., 2024).

1990'lı yıllarda özellikle üniversitelerde cinsel şiddete karşı yürütülen mücadele ön plana çıkmıştır. Bu hareket, cinsel şiddeti "toplumsal cinsiyet temelli şiddet" bağlamında yeniden ele alarak, üniversite kampüsleri ile öğrenci topluluklarındaki toplumsal cinsiyet çatışmalarını görünür hâle getirmiştir (Kim, 2007, s. 95, 100). Yine Kim B.'nin (2007, s. 115, 116) vurguladığı üzere, üniversite feministleri cinsel şiddetin kadın ve erkek arasındaki yapısal güç eşitsizliğinden kaynaklandığını vurgulayarak bu sorunu sadece bireysel bir suç ya da münferit bir olay olarak değil toplumsal ilişkiler sisteminin bir ürünü olarak değerlendirmişlerdir. Bu bağlamda, özyönetim tüzüğü oluşturma hareketleri başlatılmıştır. Ewha Kadın Üniversitesi gibi kurumlarda ve özellikle Kore Üniversitesi öğrencilerinin olay çıkarması gibi vakalar, "kadın toplulukları" anlayışının güçlenmesine ve cinsel şiddetin "kadınlara yönelik şiddet" olarak tanımlanmasına katkı sunmuştur.

Jang'ın (2021, s. 179-184) araştırmasına göre, 1990'lı yıllar ise özellikle Yonsei Üniversitesi başta olmak üzere birçok üniversitede öğrenci temelli feminist gruplar

kurulmuş ve bu gruplar kampüs içi cinsel şiddet karşıtı hareketlerin öncülüğünü üstlenmiştir.

Yonsei Üniversitesi bünyesinde kurulan feminist oluşumlar arasında, Cinsel Siyaset Bürosu (성정치국: Seongjeongchiguk), Cinsel Siyaset Birliği Kelebek (성정치 연합 나비: Seongjeongchi Yeonhap Nabi), Kadın Özerk Birliği (Hazırlık) (여성자치연합 (준): Yeoseong Jachi Yeonhap (Jun)), ve Lesbos (레스보스: Reseuboseu) gibi gruplar dikkat çekmektedir. Bu gruplar, kampüslerde cinsel şiddete karşı toplumsal farkındalık yaratmakla kalmamış, aynı zamanda feminist pedagojiye dayalı alternatif eğitim ve yayın faaliyetlerinde bulunmuşlardır.

Bu dönemde feminist hareket, "kişisel olan politiktir" sloganı çerçevesinde, kadınların özel yaşam alanlarında edindikleri deneyimlerin politik doğasını sorgulamaya başlamıştır (Lee, M. H., 2024). Kadınların bedenleri üzerindeki kendi kaderini tayin hakkı ile cinsel özerklik gibi kavramlar, feminist mücadelenin merkezinde konumlanmıştır (Lee, M. H., 2024; Lee, 2023, s. 309).

Özellikle 1997 (Jang, 2021, s. 184) sonrasında, Yuvarlaklaşan Sağ Taraf (Doğu) (동그래지는 온쪽이(동쪽): Donggeuraejineun Onjjogi (Dongjjok)), Uhm (움: Um), Mücadeleci Zihniyet (쟁이정신: Jaengijeongsin), Azac, İki Dudak (두입술: Duingnip-sul), Mulgunamu (물구나무: Mulgunamu), Feminary ve Wicca gibi grup isimleri altında örgütlenen kadın öğrenciler, yalnızca cinsel şiddet meselesiyle sınırlı kalmayan bir feminist söylem inşa etmişlerdir. Bu söylemler, heteronormatif yapılar, sınıf ayrımcılığı ve kadınların gündelik yaşam deneyimleri gibi çok boyutlu meseleleri de gündemlerine almıştır.

Bu oluşumların önemli bir ortak özelliği, kampüs içi "sessizliğin kırılması" yönünde oluşturulan yayınlar, broşürler ve atölye etkinlikleriyle, üniversite yönetimlerine ve öğrenci topluluklarına yönelik kurumsal baskı unsurları üretmiş olmalarıdır. Örneğin, "Tüm Ayrımcılığa Karşı/İsyan" (모든 차별에 반한다/모반: Modeun Chabyeore Bandanda/Moban) grubu, yalnızca cinsiyet temelli ayrımcılığı değil, aynı zamanda ırk, cinsel yönelim ve sınıf temelli ayrımcılık biçimlerini de hedef almıştır (Kim, 2007, s. 153).

Bu dönemde üniversite dışı feminist ağların da oluşmaya başladığı görülmektedir. Özellikle Kadınlar Federasyonu Konferansı (여성연합회의: Yeoseong Yeonhap Hoeui), Hareket Toplumunda Cinsel Şiddeti Kökünden Yok Etme 100 Kişilik Komitesi (운동사회 성폭력 뿌리 뽑기 100 인 위원회: Undong Sahoe Seongpoknyeok Ppuri Ppobgi Baek-in Wiwonhoe), ve Yabani Çiçekler Topluluğu gibi yapılar, üniversite-feminist gruplarıyla iş birliği yaparak toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadeleye ivme kazandırmıştır.

Bu feminist yapılar yalnızca bireysel mağduriyetleri görünür kılmakla kalmamış, aynı zamanda üniversite yönetmeliklerinin dönüştürülmesine yönelik hukuki ve toplumsal baskı mekanizmaları da oluşturmuştur. Nitekim bu dönemin sonunda birçok üniversite kampüsünde cinsel taciz karşıtı yönergelerin yürürlüğe girmesi, feminist hareketin kurumsal düzeyde dönüştürücü gücünü de ortaya koymaktadır (Kim E., 1995, s. 128-130).

1990'lı yıllarda ortaya çıkan kadın edebiyatı ise sınıf ve ulus-merkezli ideolojilere sıkışmış politik yaklaşımları, toplumsal cinsiyet perspektifiyle genişleterek kadın olmanın karmaşık ve çoğul anlamlarını sorgulamaya yönelmiştir. Bu yönelim, kadın öznesinin yeniden keşfedilmesini, kadınsı yazının deneyimlenmesini ve post-birey temsiline öncülük edilmesini mümkün kılmıştır (Lee, M. H., 2024). Aynı zamanda, 1980'li yıllarda erkek egemen dönüşüm hareketlerine aktif biçimde katılmış olmalarına rağmen değerleri tanınmamış ve dışlanmış kadınların çelişkili deneyimlerini ve tarihsel katkılarını yeniden değerlendirme imkânı da sunmuştur.

1980'li yıllardan itibaren Güney Kore'deki feminist hareketin performatif ifadeleri, "kadın işçiler" ve "demokrasi" temaları etrafında şekillenmiş ve bu temalar küçük tiyatrolarda, mitinglerde ve gösteri alanlarında sahnelenirken 1990'lı yıllarda ataerkil sistem içerisindeki doğum, gebelik, çocuk yetiştirme ve üretken emek yükünün doğurduğu sömürü; erkeklerle kurulan güç ilişkilerindeki baskı ve şiddet; ve bu koşullara rağmen özne olarak varlığını sürdürebilen kadınların temsilleri, sanatsal ve edebî anlatıların merkezine yerleşmiştir.

Bu dönemde, özellikle orta sınıf ailelerdeki kadınların deneyimleri "iş planlaması" ve "yönetim" gibi kavramlar çerçevesinde tartışılmıştır. Park Wan-seo'nun eserlerinde görüldüğü üzere, orta sınıf kadınlar yalnızca çocuk bakımı ve ev işleriyle sınırlı kalmamış,

aynı zamanda kariyer sahibi çalışan kadınlar olarak, toplumun ataerkil beklentileri ve baskılarıyla da yüzleşmek zorunda kalmışlardır. Bu süreçte ev içi zaman yönetimi ve verimli ev idaresi gibi pratikler, kadınlara yüklenen yeni görevler hâline gelmiş ve böylelikle iyi bir hayat süren hanımefendi yaşam tarzından uzak, denetim altındaki bir gerçeklik inşa edilmiştir (Oh, 2021). Gazeteci, öğretmen, güzellik salonu yöneticisi ya da üniversite öğretim görevlisi gibi mesleklerde çalışan üniversite mezunu kadın karakterler, Park Wan-seo'nun 1980'lerde kaleme aldığı romanlarında sıklıkla yer bulmuştur. Bu anlatılarda, ev aletlerinin yaygınlaşmasıyla birlikte kadınların zamanı "verimli" kullanma ve ev işlerini "planlama" becerileri vurgulanmış; böylece kadınlar üzerinde işlevsel ancak örtük bir kontrol mekanizması inşa edilmiştir.

Ancak 1997 yılında Güney Kore'yi etkisi altına alan IMF dış kriz (IMF 외환위기: IMF Oehwan-wigi), 1990'lı yıllarda kadın öznesinin keşfine yönelik geliştirilen kuramsal ve toplumsal açılımları derinden sarsmıştır. Krizle birlikte aile yapıları çözülmüş, aşk ilişkileri anlamını yitirmiş ve "hayatta kalma" olgusu toplumun en acil gündemi hâline gelmiştir. Bu durum, özellikle genç kadınların karşılaştıkları sosyoekonomik gerçekliklere dair farkındalıklarını artırmıştır. Ne var ki feminist hareket, neoliberal sermayenin demokratik alanı geriletici baskılarına karşı güçlü ve süreklilik arz eden bir direniş hattı oluşturabilme kapasitesini ortaya koyamamıştır (Lee, M. H., 2024).

1990'ların sonlarına doğru Kore kadın hareketi, neoliberal ekonomi politikalarının toplumsal etkileriyle yeni bir döneme girmiştir. Kadınların bireysel öznellikleri ön plana çıkarken, dijital iletişim araçlarının yaygınlaşması da 2000'li yıllarda mücadele biçimlerini köklü biçimde değiştirmiştir. 2000'li yıllara kadar Güney Kore'deki feminist hareket, büyük ölçüde demokratikleşme süreçleri, işçi sınıfı mücadelesi ve halk hareketleri gibi geniş politik çerçeveler içinde şekillenmiş; kadınların sorunları çoğu zaman bu genel mücadelelerin gölgesinde kalmıştır. 1980'lerde Hristiyan Akademi[49] (크리스챤 아카데미: Keuriseuchyan Akademi) gibi oluşumlar aracılığıyla "kadının

[49] Hristiyan Akademi (크리스챤 아카데미: Keuriseuchan Akademi), Kore Savaşı sonrası dönemin karmaşık toplumsal yapısı içerisinde, ülkenin geleceği üzerine derinlemesine düşünen entelektüellerin çabalarıyla ortaya çıkan önemli bir kurumdur. Başlangıçta, 1959 yılında Kang Won-yong (강원용) liderliğindeki Hristiyan entelektüeller tarafından "Hristiyan Sosyal Sorunları Araştırma Topluluğu" (기독교사회문제연구회: Gidokgyo Sahoe Munje Yeonguhoe) adı altında bir düşünce kuruluşu olarak kurulan Akademi, 1965 yılında Alman akademi hareketinden esinlenerek " Hristiyan Akademi Vakfı" (재단법인 크리스챤 아카데미: Jaedanbeobin Keuriseuchan Akademi) adını almıştır (Park, 2009, s. 147).

insanlaşması" ve "kadın toplumsal eğitimi" gibi söylemlerle kadın öznelerin bilincinin artırılması hedeflenmiş, 1990'larda ise cinsel şiddet ve kadın insan hakları kavramları feminist gündemin merkezine yerleşmiştir (Park, 2009). Bu dönemde hareket, kamusal feminizm yönünde kurumsal ve yasal reformlara odaklanmasına rağmen, neoliberal ekonomik koşulların yarattığı yeni eşitsizlik biçimlerine yeterince yanıt verememiştir.

1990'lı yıllarda kadın yazarlar, romantik aşk kurgusunu parçalayarak hem bu ideolojiden hem de ataerkil aile sisteminden kurtulmayı hedeflemişlerdir. 1997 IMF krizi ve 2008 küresel mali kriz sonrasında yükselen kadın düşmanlığı (여성 혐오: Yeoseong Hyeom-o) ve toplumsal gericilik dalgası (백래시: Baeklaesi), aşkı toplumsal cinsiyet çatışmalarının somutlaştığı bir alan hâline getirmiştir. Bu süreç, "erosun sonu" olarak adlandırılan kültürel bir kırılmayı da beraberinde getirmiştir (Kim, 2021).

Bae Su-ah gibi yazarların edebî üretimleri, "yeni"nin değeri üzerinden anlam kazanmış ve 1980'li yıllarla ortaklaşa kurulan epistemolojik zemin üzerinde yeniden yorumlanmıştır (Lee, M. Y., 2024). Bae Su-a'nın romanlarındaki "çocuk" imgeleri, toplumun dönüşüm potansiyeline yönelik olumsuz bakışı temsil etmiş ve "olgunlaşmamışlık" göstergesi olarak eleştirilmiştir. Bununla birlikte, bu "çocuk" figürleri yalnızca tüketim kültürüne batmış ya da popüler kültürü taklit eden bireyler olarak değil, aynı zamanda henüz kuramsallaştırılmamış yeni bir toplumsal sınıf olan prekaryayı simgeleyen gerçeklik biçimleri olarak değerlendirilmiştir (Kwon, 2019; Lee, M. Y., 2024).

1990'lı yıllarda feminist hareketin yayıncılık alanındaki faaliyetleri de çeşitlenmiştir. *Bir Başka Kültür* gibi dergiler aracılığıyla, cinsellik, aşk ve evlilik gibi temalara dair radikal feminist yaklaşımlar içeren eserler yayımlanmıştır. Bu yayınlar, kadınların aşk ve cinsellik konusunda dayatılan dar toplumsal kalıplara karşı daha özerk ve özgür bir yaşam biçimini talep ettiklerini ortaya koymuştur (Kim, H., 2012, s. 193).

2.7. 2000 Sonrası Feminist Hareketlerin Dijitalleşmesi ve Yeni Yönelimler

2000'li yıllara gelindiğinde, Güney Kore'deki feminist hareket hem küresel hem de yerel dinamiklerin etkisiyle belirgin bir dönüşüm sürecine girmiştir. Bu dönüşüm; dijitalleşme, kuşak farklılıkları, yeni medya pratikleri ve anti-feminist karşıtlıklar bağlamında ele

alındığında, hareketin mücadele biçimleri ile yeni kuşakların ifade araçlarını kapsayacak şekilde çeşitlenmiştir.

Bu yıllardan itibaren, ülkenin hızla dijitalleşen toplumsal yapısıyla eşzamanlı olarak feminist hareket de anlamlı bir yapısal ve söylemsel dönüşüm geçirmiştir. Bu süreçte feminizm, geleneksel örgütlenme modelleri ve söylem biçimlerinden uzaklaşarak, çevrim içi platformlar aracılığıyla yeni ifade ve direniş biçimleri geliştirmiştir. Söz konusu dönüşüm, özellikle genç kuşak kadınların aktif katılımıyla ivme kazanmış; popüler kültürdeki toplumsal cinsiyet temsillerine yönelik eleştiriler artmış ve feminist söylem, toplumun farklı kesimlerinden gelen anti-feminist tepkilerle doğrudan yüzleşmek zorunda kalmıştır.

2000'li yıllar sonrası Güney Kore feminizmi, günlük yaşamdaki toplumsal cinsiyet ayrımcılığına karşı direnişi ana gündemlerinden biri olarak benimsemiştir. Bu bağlamda, cinsel şiddet ve ücret eşitsizliği gibi sorunlara karşı "etiket hareketi" (해시태그 운동: haesitaegeu undong) aracılığıyla kadınların dayanışması belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır. Özellikle "#MeToo hareketi" (미투 운동: Me Too Undong), cinsel şiddet mağdurlarının deneyimlerini kamuoyuna taşıyarak geniş bir empati ve dayanışma kazanmıştır (Lee, 2018; Jeong, I., 2016, s. 185).

Bireyselleşmiş direniş biçimleri de bu dönemde öne çıkmıştır. Örneğin, kadınların toplumsal güzellik normlarına karşı direnişini ifade eden "tal-corset" (탈코르셋: tal-koruset) hareketi, dijital ekonomide popüler feminizmin bir parçası olarak görülmektedir (Lee, 2019, s. 158). Bu hareketler, kadınların bireysel bedenleri ve yaşam tarzları üzerinden toplumsal baskılara meydan okumasını simgelemektedir. Aynı zamanda, medya temsillerindeki toplumsal cinsiyet ayrımcılığına karşı tüketici hareketleri gibi yeni medya pratikleri aracılığıyla direniş sergileme eğilimi de gözlemlenmiştir (Lee, 2018). Bu, feminist söylemlerin sadece politik alanla sınırlı kalmayıp, bireysel seçimler ve tüketim alışkanlıkları üzerinden de ifade bulduğunu göstermektedir.

Güney Kore'deki feminist hareketin dönüşümü, kuşak farklılıklarını da beraberinde getirmiştir. 2010'lu yılların ortasındaki "feminizm yeniden başlatma" (페미니즘 리부트: feminism reboot) akımı, 2000'li yılların genç feministlerinden farklı bir ivme kazanmıştır

(Son, 2015, s. 14). Bu yeni kuşak, geleneksel feminist örgütlenmelerden ve kurumsal feminizmden (제도적 페미니즘: jedojeok peminisŭm) farklı olarak; daha hızlı, daha yaygın ve çoğu zaman anonim çevrim içi platformlarda örgütlenmeyi tercih etmiştir.

Hareketin kurumsal feminizmle ilişkisi ise karmaşık bir nitelik taşımaktadır. "#MeToo hareketi" gibi hareketler sonrasında Güney Kore feminist siyasetinde bir dönüşüm ihtiyacı doğmuş, ana akım devlet feminist stratejisi yerine yeni bir feminist teori ve siyasetin gerekliliği vurgulanmıştır (Baik, 2019, s. 92). Bu tartışmalar, hareketin içindeki farklılıkları ve yeni kuşakların, feminizmin kapsamını ve önceliklerini yeniden tanımlama çabasını yansıtmıştır.

Bu dönemde Güney Kore'de popüler kültür, toplumsal cinsiyetin temsili ve feminist söylemlerin dolaşıma girmesi açısından önemli bir alan hâline gelmiştir. Üçüncü dalga feminizmin Batı'daki gelişiminde de popüler kültürle güçlü bir etkileşim kurduğu ve bu alanı eleştirel bir inceleme nesnesi olarak değerlendirdiği çeşitli çalışmalarla ortaya konmuştur (Budgeon, 2011, s. 205). Benzer biçimde, Güney Kore bağlamında da popüler kültür hem feminizmin görünürlüğünü artırmak hem de kadınların güçlenme süreçlerine katkı sağlamak açısından verimli bir zemin sunmuştur.

Güney Kore'de yeni feminist öznenin oluşum süreci yalnızca üçüncü dalga feminizmle sınırlı kalmamış, aynı zamanda postmodern feminist kuramın etkilerini de yoğun biçimde taşımıştır. Postmodern feminizm, bütüncül anlatılar ve tekil bir "kadın" kimliğini hedef alan eleştirileriyle öne çıkmış; kadınlar arasındaki ırk, etnik kimlik, sınıf, eğitim düzeyi ve bölgesel farklılıklar gibi unsurlar üzerinden çoğulculuğu (다원성: Dawonseong) vurgulamıştır (Song, 2017). Bu yaklaşım, feminizmin "tüm kadınları temsil etme" idealinden uzaklaşarak, farklı kadınlık deneyimlerinin ve öznelliklerinin tanınması yönünde önemli bir paradigma kaymasına işaret etmiştir.

Postmodern feminizmin çoğulculuk vurgusu doğrultusunda, queer kuram da bu eleştirel çerçevenin bir uzantısı olarak ortaya çıkmış ve cinsel yönelim ile cinsiyet kimliğine dair ikili sistemlere karşı daha kapsayıcı bir yaklaşım geliştirmiştir. Queer kuram, toplumsal normlara uymayan cinsel azınlıkları tanımlarken, heteronormatif yapılarla kurulan düzenin dışına çıkan kimliklerin de görünür kılınmasını amaçlamıştır. Öte yandan, çok kültürlü feminizm, beyaz merkezli bakış açılarına karşı çıkarak, farklı etnik ve kültürel

grupların eşit biçimde temsil edilmesini ve kültürel farklılıklara saygı duyulmasını savunmuştur (Lee ve Choi, 2005). Bu teorik açılımlar, Güney Kore'deki feminist hareketin, özellikle genç kuşaklar arasında daha önce dışlanmış ya da görmezden gelinmiş kimlikleri ve deneyimleri kapsayıcı bir biçimde ele alma çabasını derinleştirmiştir.

Bu çoğulcu ve kapsayıcı yaklaşımların somut bir yansıması, feminist romanların yayıncılık sektöründe geniş okuyucu kitlesine ulaşmasıyla gözlemlenmiştir. Bu bağlamda Cho Nam-joo'nun 2016 yılında yayımlanan *Kim Jiyeong, Doğum: 1982* (82 년생 김지영: 82nyeonsaeng Gim Jiyoung) adlı romanı, Güney Kore'de feminist bir metin olarak dikkat çekmiş ve milyonlarca kopya satarak önemli bir toplumsal etki yaratmıştır (Park, 2022, s. 25). Söz konusu eser, kadınların gündelik yaşamda karşılaştıkları cinsiyet temelli eşitsizlikleri görünür kılmış ve feminist tartışmaların ana akım kamusal alanda yaygınlaşmasına katkı sunmuştur.

Ancak popüler kültürün sunduğu bu olanaklara rağmen, aynı alan içerisinde kadın düşmanlığı ve cinsel ayrımcılık da yoğun biçimde yer almaya devam etmiştir. Özellikle internet ortamında ve medya ürünlerinde üretilen mizojinist içerikler, feminist hareketin eleştirel dikkatini çekmiş ve çevrim içi direniş pratiklerinin şekillenmesinde etkili olmuştur. Feminist topluluklar, bu dijital kadın düşmanlığına karşı eleştirel söylemler geliştirerek, yeni medya araçları üzerinden alternatif bilgi üretimi ve karşı-anlatılar inşa etme yönünde stratejiler geliştirmişlerdir.

2.7.1. Megalia (메갈리아) ve Siber Feminizm

2010'lu yıllarda dijital medya ve teknolojilerin yaygınlaşması, Güney Kore'de feminist söylemin geniş kitlelere ulaşmasında belirleyici bir rol oynamıştır. Bu dönüşüm, özellikle "dijital yerliler" olarak tanımlanan genç kuşak kadınlar tarafından yönlendirilmiş; çevrim içi platformlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı geliştirilen kolektif tepkilerin ifadesi için yeni olanaklar sunmuştur. Bu bağlamda dikkat çeken en önemli örneklerden biri, erkek egemen söylemleri ters yüz eden radikal yöntemleriyle öne çıkan Megalia hareketi olmuştur. Megalia, dijital aktivizme dayalı stratejileriyle, kendisinden önceki geleneksel feminist hareketlerden hem yöntem hem de söylem düzeyinde önemli ölçüde ayrışmıştır.

Güney Kore'de çevrim içi feminist hareketlerin kökeni, 1998 yılında yaşanan "Hwanyangnyeon ID silme olayı"na (화냥년 아이디 삭제사건: Hwanyangnyeon Aidi Sakje-sageon) kadar uzanmaktadır. Bu olayda, çevrim içi bir platformda cinsel tacize uğrayan bir kadın kullanıcıya değil, aksine mağduru korumak yerine onu cezalandıran platform yönetimine tepki gösterilmiştir. Söz konusu olay, dijital alanda kadınlara yönelik uygulanan çifte standartları görünür kılmış ve çevrim içi kadın dayanışmasının ilk örneklerinden biri olarak kolektif feminist bilincin şekillenmesinde önemli bir eşik oluşturmuştur.

Lee J. H.'nin (2019) araştırmasına göre, bu birikim üzerine inşa edilen Megalia hareketi, 2015 yılı sonrasında erkek şiddeti ve toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılığa karşı "nefretin aynalanması stratejisi" gibi provokatif yöntemler geliştirmiştir. Bu strateji, erkeklerin kadınlara yönelttiği nefret söylemlerini simetrik biçimde tersine çevirerek, ataerkil şiddetin kuramsal ve kültürel mantığını ifşa etmeyi hedeflemiştir. Aynı zamanda Megalia, dijital kız kardeşlik söylemleri çerçevesinde "birbirimizin cesaretiyiz" gibi kolektif özne kurma pratiklerini ön plana çıkarmış; feminist hareketin çevrim içi alanda yeni bir dayanışma dili geliştirmesine katkı sunmuştur.

Megalia hareketinin toplumsal etkisi, 2016 yılında gerçekleşen Gangnam İstasyonu cinayeti ile birlikte daha da görünür hâle gelmiştir. Söz konusu olayda, failin yalnızca kadınları hedef aldığı yönündeki bulgulara rağmen, polis tarafından cinayetin "rastgele" bir eylem olarak sınıflandırılması, feminist çevrelerin sert tepkisine neden olmuştur. Feministler, bu cinayeti açık biçimde "kadın nefreti suçu" (여혐범죄: Yeohyeom Beomjoe) olarak tanımlamış ve devletin kayıtsız yaklaşımını protesto etmiştir (Kim, M. J., 2020). Cinayetin hemen ardından Gangnam İstasyonu'nda düzenlenen yapışkan not eylemleri, kadınların kamusal alandaki güvenlik endişelerini görünür kılarken aynı zamanda kadınlar arası dayanışmanın somut bir ifadesine dönüşmüştür. Bu süreç, çevrim içi feminist aktivizmin fiziksel alanda da kolektif eyleme dönüştüğü ve feminist hareketin kitleselleştiği bir dönüm noktası olmuştur.

Megalia, "biyolojik kadınların" katılımına öncelik veren ve siyasi partilerden bağımsız bir "tarafların hareketi" olarak örgütlenmiştir (Kim, M. J., 2020). Geleneksel "elit merkezli kadın hareketi" yerine, doğrudan mağdurların deneyimlerini merkeze alan bu

yapı, feminist mücadelenin dönüşümüne işaret etmektedir. Ayrıca "Talcorset"[50] gibi kampanyalarla kadınların güzellik normlarından özgürleşmesi hedeflenmiş, "Boryeok"[51] gibi dijital eylemlerle cinsiyetçi söylemlerin altı çizilmiştir (Jeong, 2020, s. 6). Akademik çevrelerde ise hareketin toplumsal cinsiyet teorisiyle bağlantısının zayıf olduğu ve "serilik" [52] kavramının ötesinde evrensel bir kadın kimliği inşa etme gerekliliği vurgulanmıştır (Kim, S., 2017).

Feminist hareketlerin özellikle çevrim içi platformlarda radikal bir dönüşüm geçmesiyle birlikte Megalia hareketi, erkek düşmanlığını teşvik ettiği ve nefret söylemi kullandığı iddialarıyla kamuoyunda tartışmalara yol açmış; maruz kaldığı hukuki baskılar sonucunda eşcinsel karşıtlığını reddeden bir tutum benimsemiş ve bu karara katılmayan üyeler ise ayrılarak Womad (워마드) adlı daha radikal bir platform oluşturmuştur (Kim, M. J., 2020). Megalia'nın Facebook sayfasının kapatılmasıyla da hareketin görünürlüğü azalmış, ancak feminist mücadelenin çevrim içi alandaki etkisi derinleşmiştir.

Megalia, dijital aktivizm ve radikal stratejilerle Güney Kore'de feminist hareketin sınırlarını genişletmiş, ancak iç çelişkileri ve toplumsal kabul sorunları nedeniyle kalıcı bir dönüşüm sağlayamamıştır. Hareketin yarattığı tartışmalar, feminist mücadelenin hem dijital hem de fiziksel alanlarda nasıl örgütlenmesi gerektiğine dair kritik soruları gündeme getirmiştir.

---

[50] (탈코르셋: tal-koreuset), kadınların davranışlarını kısıtlayan toplumsal normları simgelemektedir. Megalia üyeleri, bu kısıtlamalardan kurtulmayı teşvik eder ve bu eylemi "tal-corset" (korseden kurtulma) olarak adlandırmaktadır. "Ex-corset" terimi, kadınların güzellik standartlarını reddetmelerini ve feminenlik ile güzellik arasındaki bağlantıyı bozmayı ifade etmektedir.

[51] "Boryeok" terimi Korecede "보지" (boji - vajina (argo ifade) ve "화력 지원" (hwaryeok jiwon - ateş desteği) kelimelerinin birleşimiyle Megalia üyeleri tarafından oluşturulmuş birleşik bir kelimedir. Megalia'nın izlediği bir diğer strateji olan, genellikle dijital haber sitelerinin yorum bölümlerini işgal etme pratiğini tanımlar ve provokatif yorumlar yaparak veya yapılan yorumlara upvote yaparak gerçekleştirilir. Bu eylemler, zaman zaman cinsiyetçi kullanıcıları rahatsız etmek, bazen de feminist düşünceleri yaymak amacı taşımaktadır (Jeong, 2020, s. 6).

[52] Serilik (seriality), Iris Marion Young tarafından geliştirilen bir kavramdır ve kadınlar gibi toplumsal grupların birbirine benzemek zorunda olmadan da ortak yapısal koşullar içinde benzer deneyimler yaşayarak gevşek bir kolektiflik oluşturabileceğini ifade eder. Yani kadınlar tek bir kimliğe indirgenemez; ancak aynı toplumsal sistemin içinde benzer baskılarla karşılaştıkları için birlikte hareket edebilirler. Bu yaklaşım, özcü olmayan ama ortaklıkları tanıyan bir feminist dayanışma anlayışına temel sağlar (Young, 1994).

2.7.2. Gangnam İstasyonu Cinayeti

17 Mayıs 2016'da Seul'un Gangnam İstasyonu yakınlarında işlenen cinayet, Güney Kore'de kadın nefretine karşı kitlesel tepkinin tetikleyicisi olmuştur. Fail Kim, 23 yaşındaki kadın kurbanı "kadınlar tarafından görmezden gelinme" gerekçesiyle öldürdüğünü itiraf etmiş (Kim, M. J., 2020), ancak polis olayı başlangıçta "rastgele cinayet" olarak sınıflandırmıştır (Lee, 2019, s. 103). Feminist gruplar, failin tuvalete giren altı erkeği serbest bırakıp yalnızca bir kadını hedef almasının, bunun bir "kadın nefreti suçu" olduğunu gösterdiğini savunarak resmî söylemi eleştirmiştir (Kim, M. J., 2020).

Kadınlar, devletin pasif tutumuna karşı Gangnam İstasyonu'nun 10 numaralı çıkışına yapışkan notlar bırakarak kolektif bir anma eylemi gerçekleştirmiş; bu notlar daha sonra sergilenmiş ve kitap haline getirilmiştir (Moon, 2016). Cinayet, çevrim içi feminist söylemi sokak eylemlerine dönüştüren ve "oyun değiştirici" olarak nitelenen bir süreci başlatmış (Cho, 2006); medyada kadın düşmanlığı ve Megalia ile ilgili haberlerin artışı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin anaakım tartışmalara girmesini sağlamıştır.

Gangnam İstasyonu cinayeti sonrasında Hyehwa İstasyonu (혜화역: Hyehwa yeok) protestoları gibi eylemlerde "yalnızca biyolojik kadınların" katılımına izin verilmesi ve katılımcıların kimliklerini gizlemek için maske kullanması dikkat çekmiştir (Kim, M. J., 2020, s. 73).

Gangnam İstasyonu olayıyla birlikte 'aynalama' stratejisine benzer olarak 'karşı tepki mücadelesi' başlamıştır. Kadınlar, bu cinayet olayını ve kadın nefreti kavramının nasıl tanımlanması gerektiği konusunda yalnızca erkeklerle değil, aynı zamanda hükümet ve muhafazakâr medya gibi kurumlarla da mücadele içine girmek zorunda kalmışlardır.

Hükümet, cinayetin kadın nefretiyle bağlantısını reddetse de olay sonrasında "Kadın Güvenliği Emniyet Birimi" kurmak zorunda kalmış (Cheon, 2016, s. 353-354) muhafazakâr medyanın suçu "akli dengesizlik" olarak çerçeveleme çabaları (Lee, 2019) ise feminist hareketin devlet ve medya kurumlarıyla mücadelesini keskinleştirmiştir.

2.7.3. 4B Hareketi (4B 운동: 4B Undong)

Womad tarafından kadınların toplumsal cinsiyet rollerine karşı bir direniş biçimi olarak öne çıkan akımlardan biri de 4B'dir. "Bihon" (비혼-evliliğe hayır), "bichulsan" (비출산-çocuk doğurmaya hayır), "biyeonae" (비연애-romantik ilişkilere hayır) ve "bisekseu" (비섹스-cinsel ilişkilere hayır) kelimelerinin birleşiminden oluşan bu terim, Güney Kore'deki kadınların erkeklere karşı duruşunu simgeleyen bir slogan haline gelmiştir (Jeong, 2020, s. 6). Jeong'un ifadesine göre bu hareket kadınların bedenlerini ve üreme yeteneklerini devletin 'gelecek oluşturma' amacıyla bir araç olarak gören ataerkil sisteme ve doğurganlık odaklı politikalara doğrudan bir karşı duruş sergilemektedir.

4B hareketi devlet destekli ataerkil yapıya karşı çıkarak, kadınların kendi bedenleri üzerinde söz sahibi olmaları gerektiğini savunmaktadır. Evlilik, çocuk yetiştirme, flört ve cinsel ilişkiler gibi geleneksel beklentileri reddederek; kadınların bu sosyal rollerin dışına çıkmalarını teşvik ederken bireysel tercihlerini ve yaşam tarzlarını desteklemektedir.

Jang'a göre (2011), Güney Kore'nin dünya genelinde en düşük doğum oranlarına sahip olması, 4B Hareketi'nin demografik etkisini somutlaştırmaktadır. Choi Y.'nin (2020) araştırmasına göre kadınlar, çocuk yetiştirmenin getirdiği finansal ve duygusal yüklerle birlikte kariyerlerinin kesintiye uğraması riskini gerekçe göstererek bu reddiyeyi benimsemiştir.

Yeni nesil kadın hareketleri, geleneksel evlilik ve partner ilişkilerini, kadınlar üzerinde fazladan yük oluşturan ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini pekiştiren yapılar olarak değerlendirmektedir. Güney Kore toplumunda kadınların eğitim düzeyinin yükselmesine ve ücretli iş gücüne katılımlarının artmasına rağmen, ev işleri ve çocuk bakımı gibi sorumlulukların hâlâ büyük ölçüde kadınlar tarafından üstlenildiği belirtilmektedir (Choi, Y., 2020). Uzun çalışma saatlerinin aile yaşamı ile iş yaşamı arasındaki dengeyi bozduğu ve bu durumun toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini yeniden ürettiği vurgulanmaktadır (Lee ve Kim, 2012).

Bu bağlamda, kadınların evlilik ve çocuk sahibi olmanın bireysel refahlarını olumsuz etkilediğine dair algıları artış göstermektedir. Söz konusu algı, özellikle "bekar yaşam"ın tercih edilmesi ve "geç evlilik" oranlarının yükselmesiyle görünür hâle gelmiştir (Mun,

2012). Bu yönelimler, kadınların kişisel gelişimlerini ve mesleki kariyerlerini önceleyen bir yaşam stratejisi benimsediklerini ve geleneksel cinsiyet rollerinin dayattığı fedakârlıklardan uzak durmaya çalıştıklarını yansıtmaktadır.

Nitekim, düşük doğum oranları Güney Kore'nin karşı karşıya olduğu en önemli demografik sorunlardan biri hâline gelmiştir ve bu durum, doğrudan kadınların çocuk sahibi olmamayı tercih etmeleriyle ilişkilidir (Jang, 2011, s. 2). Kadınların bu tercihi, çocuk bakımının yoğun fiziksel ve duygusal yükü, kariyerlerine ara vermek veya tamamen bırakmak zorunda kalmaları ve çocuk yetiştirme sorumluluğunun toplumsal olarak büyük ölçüde annelerin omzuna yüklenmesi gibi yapısal nedenlerle açıklanmaktadır (Choi, Y., 2020, s. 179). Kadınlar, çocuk sahibi olmanın yaşam kalitelerini düşürdüğünü ve bireysel özgürlüklerini sınırladığını düşünerek, geleneksel annelik ideolojisini sorgulamakta ve reddetmektedirler.

Bu bağlamda yükselen 4B hareketi, kadınların bedenlerine, duygularına ve emeklerine yönelik patriarkal tahakküme karşı radikal bir direniş hattı inşa etmiştir. Hareketin "cinsel ilişki yaşamama" ilkesine dayanan tutumu, ataerkil toplumda kadın bedeninin nesneleştirilmesine ve cinsellik üzerinden denetlenmesine karşı bir karşı duruş olarak okunmaktadır. 4B hareketi, kadınların bedensel, ekonomik ve duygusal özerklik mücadelelerini görünür kılmakta; devletin doğum odaklı nüfus politikalarından güzellik endüstrisine kadar uzanan patriarkal mekanizmalara karşı kolektif bir feminist itiraz geliştirmektedir. Bu yönüyle hareket, Güney Kore'de feminist söylemin sınırlarını yeniden tanımlayan ve kadınların yaşam tercihlerini politikleştiren önemli bir dönüşümün parçası olmuştur.

2.7.4. Metoo Hareketi (미투)

Birikmiş cinsel şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı küresel bir tepki olarak ortaya çıkan #MeToo hareketi, gelir eşitsizliği, istihdam, terfi, doğum ve çocuk bakımı gibi çoklu toplumsal meseleleri kapsayarak kadınların kolektif seslerini yükseltmelerine olanak tanımıştır (Kim, A. R., 2019).

Hareketin Güney Kore'deki kritik dönüm noktası, 29 Ocak 2018'de Tongyeong Savcılık Ofisi savcısı Seo Jihyeon'un (서지현), eski müdürü An Taegeun (안태근) tarafından

maruz bırakıldığı cinsel tacizi JTBC Haber Odası'nda ifşa etmesiyle yaşanmıştır (Lee, N., 2020, s. 16). Savcı Seo'nun sekiz yıl sonra gelen bu açıklaması, cinsel şiddet mağdurlarının işyerinde ikincil mağduriyet korkusuyla sessiz kalmak zorunda bırakıldığını gözler önüne sermiştir. Üst düzey bir hukukçunun bile tacize uğraması, toplumda şok etkisi yaratmış ve sinema ile K-Pop endüstrilerinden başlayarak çeşitli sektörlerdeki kadınların benzer deneyimlerini paylaşmasına yol açmıştır.

Bu süreç, feminist edebiyat araştırmaları ve kadın çalışmaları alanında akademik yayınların ve ilgili derneklerin sayısında belirgin artışa sebep olmuştur (Oh, 2019, s. 32). Ancak hareket, "rahatsızlık yaratma uzmanı" (프로불편러: Peurobulpyeonleo) gibi aşağılayıcı terimlerle karşılaşmış, feministlerin meseleleri abarttığı yönünde bir algı oluşturulmaya çalışılmıştır (Nah, 2022). Hareket, feminist teori içinde temsil sorunlarını da gündeme getirmiştir. Kim Su-a (2018) gibi teorisyenler, kadınların ortak bir "öz"ü olup olmadığını ve feminist siyasetin tüm kadınları temsil kapasitesini sorgulamıştır. Bu bağlamda "kesişimsellik" kavramı, deneyimlerin cinsiyet, ırk, sınıf ve cinsel yönelim gibi çoklu eksenlerde şekillendiğini vurgulayarak şahsiyetçi yaklaşımları aşmaya çalışmıştır (Kim B., 2018).

#MeToo Hareketi, 1980'lerden beri Güney Kore'deki kadın politikaları kurumsal düzeyde gelişme kaydetmiş olsa da bu politikaların etkinliğini yeniden sorgulatırken, toplumsal cinsiyet eşitliğinin anlamı ve uygulanma biçimlerine dair tartışmaları derinleştirmiştir.

2.7.5. Gizli Kamera "Molka" (몰카) Skandalları

Feminizm tartışmalarının merkezinde yer alan Megalia'nın faaliyetleri içerisinde gizli kamera skandalları da bulunmaktadır. Megalia, çocuk pornografisi ve soyunma odalarına koyulan gizli kamera çekimlerinin Soranet adlı yetişkin sitesinde paylaşıldığını gündeme taşıyarak kapatılmasını sağlamış ve önemli bir güç sağlamıştır.

Megalia kullanıcıları, Aralık 2015'te web yöneticileriyle yaşanan çatışmaların ardından Megalia'nın yerini alan Womad'ı yeni bir yaşam alanı olarak kurmuşlardır. Megalia gibi 'Womad'ın kadın nefretine yönelik aynalama stratejisi, 2015 yılından sonra feminizmi toplumsal bir mesele haline getirmeye yönelik bir çalışmadır. 'Womad'ın nefret

aynalama stratejisi gerçekte erkekleri tehdit etmediği gibi "nefret söylemi" temeline dayanmaktaydı. Bu strateji, gizli kamera suçlarına karşı cinsiyet eşitliği talebi oluşturarak kadınların cinsiyet ayrımcılığına olan farkındalığını artırmayı ve kadın dayanışması gücüyle yasa ve mevzuatların iyileştirilmesine katkıda bulunmayı amaçlamıştır. Jo (2019, s. 153) nefret aynalama stratejisiyle birlikte cinsiyet ayrımcılığının öylece ortadan kalkmadığını; cinsiyet eşitliğini kadınların kazanması gerektiğini ve yine çözüm için muhatapın bizzat kadınlar olduğunu vurgulamıştır.

2018 yılında ise Koreli kadınlar bu kez "Molka" sorunu ile karşı karşıya kalmıştır. Umumi tuvaletler ve soyunma odalarında gizli kameralarla elde edilen görüntülerin sosyal medyada kapalı erkek grupları içerisinde paylaşılması yaygın bir sorun haline gelmiştir.

Dönemsel olarak gizli kamera skandallarıyla uğraşan Güney Koreli kadınların maruz kaldığı son gizli kamera skandalı ise 2024 yılında ortaya çıkmıştır. 200 bin kişilik telegram gruplarında aile bireylerine ait özel görüntüleri yapay zekâ ile değiştirerek paylaşan Güney Koreli incel erkekler hakkında Kore medyasının haber yapmayı reddetmesi sonucu Twitter'da bir araya gelen Güney Koreli kadınlar, yaşadıkları taciz olaylarını anlatarak globalde gündem olmasını sağlamışlar, böylece haber yapmayı reddeden Güney Kore medyasına baskı kurarak Güney Kore'de de gündeme gelmesini ve tedbir alınmasını sağlamışlardır.

2.8. Feminist Mücadelede Güncel Tartışmalar ve Toplumsal Yansımalar

2.8.1. Anti-feminist Söylemler

2000'li yıllardan itibaren Güney Kore'de feminist hareketin hem akademik hem de toplumsal düzeyde görünürlük kazanması, buna paralel olarak anti-feminist söylemlerin de güçlenmesine yol açmıştır. Feminist kuramın kurumsal olarak kabul görmeye başlaması, bazı kesimler tarafından "kadınların artık ayrıcalıklı konumda olduğu" şeklinde yorumlanmış; bu da kadın hakları taleplerinin mevcut düzen için tehdit olarak algılanmasına yol açmıştır. Gang'a göre (2013), özellikle genç erkekler arasında yükselen bu tepki, neoliberal bireycilik, ekonomik güvencesizlik ve sosyal medya aracılığıyla

yayılan dezenformasyonla birleşerek anti-feminizmi yalnızca politik bir duruş değil, aynı zamanda kültürel bir direniş biçimi hâline getirmiştir.

Bu söylemler, feminizmin eşitlik talebini "haksız avantaj" arayışı olarak çarpıtarak kadınları hem güçlü hem de "tehlikeli" figürler olarak konumlandırmaktadır. Lee (2011), bu çerçevede kadınların artık "zayıf" bir grup olarak algılanmadığını, dolayısıyla eşitlik taleplerinin toplumda bencilce bulunabildiğini belirtir. Bu algı, feminist söylemlere yönelik sistematik tepkileri beslemekte; özellikle kadınların ifade alanlarında suskunluk, dışlanma ve itibarsızlaştırma biçiminde tezahür etmektedir. Medya ve popüler kültür, bu karşıtlığın yoğunlaştığı mecralar hâline gelirken, kadınların temsili sıklıkla alaycı, bastırıcı ya da çarpıtıcı anlatımlarla yeniden üretilmektedir. Bu bağlam, çağdaş edebiyatta sıkça karşılaşılan "bastırılma", "yabancılaşma" ve "dil kaybı" gibi temaların arka planını oluşturmaktadır.

Anti-feminizmin yükselişi, kültürel değerlerin ve ekonomik koşulların ürettiği bir söylem dönüşümüdür. Gang (2013), neoliberal politikaların bireysel başarıyı yücelten yapısının, kolektif dayanışmayı görünmez kıldığını ve kadın hakları taleplerini kişisel çıkar arayışı gibi gösterdiğini belirtir. Bu durum sadece kadınlara değil, aynı zamanda erkeklere de toplumsal roller bağlamında krizler yaşatmaktadır. Ekonomik belirsizlik ve iş güvencesizliği, genç erkeklerin geleneksel "aile geçindirme" rollerini sorgulamasına yol açmakta; bu kırılganlık hali ise kadınlara yönelik öfke ve düşmanlığı besleyen bir zemin oluşturmaktadır (Cheon, 2016).

Toplumsal cinsiyet dinamiklerinin dönüşümünde, özellikle "erkekliğin tehdit altında olduğu" algısı öne çıkmaktadır.

Kim ve Kweon (2022), genç erkeklerin kadınların sosyal ve ekonomik alanlarda yükselişini kendi toplumsal statülerine yönelik bir tehdit olarak algıladıklarını ve bu algının cinsiyet eşitliğine yönelik politikalara karşı direnç göstermelerine yol açtığını belirtmektedir. Bu çerçevede, toplumsal yapısal cinsiyet ayrımcılığı gibi sistemsel sorunların çoğu zaman bireysel yetersizliklere indirgenerek algılandığı, genç işsizliği gibi konuların ise kadın hareketleri ya da feminizmle ilişkilendirilmediği görülmektedir. Yapısal eşitsizliklerden kaynaklanan zorlukların bireyler tarafından kişisel başarısızlık olarak içselleştirilmesi, erkeklerde "sömürülme" hissinin gelişmesine zemin

hazırlamaktadır (Moon, 2016, s. 60). Ancak bu duygulanım, çoğu zaman yanlış hedeflere yönelmekte; göçmenler, kadınlar ve diğer dezavantajlı toplumsal gruplar, sistemsel mağduriyetlerine rağmen sömüren öteki olarak temsil edilmektedir. Bu çarpıtılmış algılar, feminist edebiyat gibi eleştirel üretim alanlarına da yönelen karşıtlık biçimlerine dönüşmekte; kadın yazarlar ve feminist anlatılar, tematik ve ideolojik düzeyde de hedef alınmaktadır. "Kimchinyeo" (kimchi kadını) veya "Kkolpemi" (çirkef feminist) (Jeong, 2020, s.82) ifadelerinin yanı sıra *Kim Jiyeong, Doğum: 1982* romanında olduğu gibi "ana kene" gibi terimler, kadınların toplumsal varlığını ve entelektüel üretimini aşağılamaya yönelik bir dil politikası hâline gelmiştir.

Anti-feminist söylemin sosyal medyanın yanı sıra kültürel üretim alanlarını da biçimlendirmeye başladığı bu dönemde özellikle K-pop sektörü, kadın sanatçılar üzerindeki normatif baskılarla bu sürecin merkezine yerleşmektedir. Kadın sanatçıların dış görünümleri, davranışları ve sözleri sürekli denetlenmekte; feminizme dair en küçük ima, sosyal medya linçleriyle karşılanmaktadır. Bu nedenle birçok sanatçı sessiz kalmayı ya da görüşlerini dolaylı ifadelerle sınırlamayı tercih etmektedir.

Bu durum, edebiyatta sıkça rastlanan "konuşamayan kadın" imgesini bireysel travmaların ve sistematik susturma stratejilerinin bir yansıması hâline getirir. Kadın karakterlerin suskunluğu, çoğu zaman bireysel bir ruhsal çöküntüden çok, toplumsal baskının içselleştirilmiş bir sonucu olarak temsil edilir. Bu bağlamda sessizlik, bir eksiklik ya da mağduriyetin ötesinde ataerkil yapılar karşısında kadına biçilen edilgenliğin sembolüdür. Dolayısıyla feminist edebi metinlerin anlamı, sadece içerikleriyle değil, üretildikleri toplumsal bağlamla da beraber değerlendirilmelidir. Özellikle *Kim Jiyeong, Doğum: 1982* gibi eserler, bireysel açıdan bir kadının hikâyesini anlatmakla kalmaz; aynı zamanda sistematik olarak bastırılan, görünmez kılınan ve siyasal olarak etkisizleştirilen Kore kadınını edebi formla işler. Anlatının merkezindeki karakterin yaşadığı etkisizleştirilme, maruz kaldığı toplumsal şiddet kadar; devlet söylemi, medya temsilleri ve aile yapıları tarafından da inşa edilmektedir. Bu nedenle anti-feminizm, sosyal bir tepki olmanın yanı sıra edebi temsillerin biçimini belirleyen ideolojik bir etken olarak da değerlendirilmelidir.

2.8.2. Görünmeyen Emek Tartışmaları: Güney Koreli Kadınların Çift Vardiyası:

Park'a göre (2015; 213) Güney Kore'de çalışan kadınlar ve ev hanımları, düşük maaşlar, karşılığı olmayan ev işleri, istikrarsız istihdam koşulları ve cinsiyet ayrımcılığı gibi sorunlarla şekillenmektedir. Erkeklerin ev işlerine ve çocuk bakımına katılımında yeterince artış olmaması, geleneksel cinsiyet normlarının güçlü bir şekilde devam ettiğini ve bu normların değişmesinin zaman alacağını göstermektedir. Kadınlar, hem ücretli hem de ücretsiz işlerde daha fazla zaman harcayarak üzerlerindeki yükü artırmakta, bu durum kariyer gelişimlerini ve yaşam kalitelerini olumsuz etkilemektedir. Bu bağlamda, erkeklerin ev içindeki rollerinin yeniden tanımlanması gerekmektedir. Toplumda eşitlik sağlanması için erkeklerin ev işlerine ve çocuk bakımına daha fazla katılım göstermesi teşvik edilmelidir. Böylece kadınların yükü hafifletilmiş olacak, erkeklerin de aile içindeki rollerini yeniden düşünmelerine ve daha dengeli bir iş-yaşam dengesine ulaşmalarına yardımcı olacaktır.

Lim ve Gang'a göre (2015 s. 81; 2013, s. 240) özellikle, çalışma hayatında yer alan Güney Koreli kadınlar, cinsiyet ayrımcılığı ve işgücü piyasasındaki erkek egemenliği, kapitalizm ve cinselleştirilmiş işler gibi birçok sorunla karşı karşıya kalmışlardır. İşgücü piyasasındaki cinsiyet eşitsizliği ise yoksulluğun kadınlaşmasına yol açmıştır. Düşük ücretler, güvencesiz durum, emekli maaşlarının olmaması ve erkeklere kıyasla nispeten uzun yaşam süresi, kadınların yoksulluğuna katkıda bulunmuş faktörlerdir.

Özellikle 2000'lerden sonra yüksek eğitimli, genç, yüksek maaşlı ve düzenli işlerde çalışan kadınlar ile düşük eğitimli, yaşlı, düşük maaşlı ve düzensiz işlerde çalışan kadınlar arasındaki fark belirginleşmiştir. Her ne kadar yüksek eğitimli kadınların istihdam oranları görece düşük kalsa da bazı yüksek eğitimli kadınlar uzmanlık alanlarına yönelik kariyerlerinde ilerleme kaydetmişlerdir. Ancak, 20'li yaşlardaki kadınların istihdam oranları yüksek olmasına rağmen, 30'lu yaşlara gelindiğinde çocuk yetiştirme ve bakım sorumlulukları nedeniyle bu oranlarda bir düşüş gözlemlenmiştir. Kadın istihdamındaki bu artış, çift gelirli ailelerin sayısında artışa yol açmış ve iş-aile çatışmalarını derinleştirmiştir. Ancak bu durum, geleneksel "geçim sağlayan erkek" modelinin geçerliliğini kaybettiği anlamına gelmemekte aksine, kadınların işgücüne katılımı artık normal bir adım olarak kabul edilirken, ev işleri ve sorumlulukları hala büyük ölçüde kadınların yükümlülüğü olarak görülmektedir. Geleneksel cinsiyet rolleri, ev işleri ve

“erkek işi” ile “kadın işi” ayrımı gibi konularda hâlâ geçerliliğini korumakta ve ev merkezli ideolojiler devam etmektedir (Gang, 2013, s. 238).

OECD (2023) verilerine göre, Güney Kore’de yaşlı kadınların fakirlik oranı, erkeklerden yaklaşık 20,6 puan daha yüksek bir seviyede seyretmektedir. Bu durum, kadınların genellikle daha düşük emeklilik gelirine sahip olmalarının yanı sıra, daha uzun yaşam süreleri nedeniyle de ekonomik zorluklar yaşama olasılıklarının daha fazla olduğunu göstermektedir. Kadınların genellikle daha düşük emeklilik gelirine sahip olmaları, bu durumu etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Kadınların iş gücüne katılım oranları, erkeklere göre daha düşük olduğu için, emeklilik dönemlerinde aldıkları maaşlar da genellikle daha az olmaktadır. Ayrıca kadınların daha uzun yaşam sürelerine sahip olmaları, yaşlılık döneminde daha uzun süre boyunca ekonomik zorluklarla başa çıkmak zorunda kalmalarına neden olmaktadır. Bunların yanı sıra, sosyal güvenlik sisteminin yetersizliği ve yaşlılıkta karşılaşılan ekonomik zorluklar, yaşlı kadınların durumunu daha da zorlaştırmaktadır. Güney Kore’deki sosyal destek sisteminin, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalması, özellikle kadınların daha fazla mağduriyet yaşamasına yol açmaktadır. Lim (2015, s. 84) ise bugün Kore toplumunda geç evliliklerin artması, düşük doğum oranları, artan boşanma oranları ve tek kişilik hanelerin ve tek kadınlı hanelerin artmasının kadınların toplumsal huzursuzlukla başa çıkmak için hayatta kalma stratejilerinden biri olarak değerlendirilebileceğini vurgulamaktadır.

2.8.3. Doğum Kontrolü, Kürtaj Tartışmaları ve Düşük Doğum Oranları

Güney Kore’de düşük doğum oranları, feminizm tartışmalarının odak noktalarından biridir. An ve diğerlerine göre (2022, s. 12) ekonomik sorunlar ve sosyal adaletsizlikler, genç nüfusun evliliğe ve çocuk sahibi olmaya karşı tutumunun en temel nedenidir. Feminizm etkisiyle aile kurmaktan vazgeçen Koreli kadınların varlığı inkâr edilemese de birçok Koreli kadın aile kurmayı istemekte ancak özellikle Koreli erkeklerde ve kadınlarda geleceğe dair olan güvensizlik ve huzursuzluk bu duruma engel oluşturmaktadır.

Ekonomik ve diğer pek çok neden Güney Kore’de aile yapısında önemli değişiklikler yaşanmasına neden olmuştur. Gang’ın araştırmasına göre (2013, s. 240) üç veya daha fazla kuşağın bir arada yaşadığı hanelerin sayısı azalırken, tek kuşaklı ve tek aileli

hanelerin sayısı önemli ölçüde artmıştır. 2010 yılı itibarıyla dört kişilik hanelerin oranı %22,5'e düşmüş, iki kişilik ve tek kişilik haneler hızla artmıştır. Evlilik yaşı yükselmiş, 2011 yılında erkeklerde ortalama evlenme yaşı 31,9 kadınlarda ise 29,1 olmuştur. Aynı dönemde düşük doğum oranları artış göstermiş, 2005'te 1,08 olan doğum oranı, 2011'de 1,24'e çıkmıştır.

Tablo 2.3. 2013-3023 yılları arasında Güney Kore'de evlilik oranları

Yıl	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Evlilik Sayısı (1000 Kişi Üzerinden)	322.8	305.5	302.8	281.6	264.5	257.6	239.2	213.5	192.5	191.7	193.7
Değişim Yüzdesi	-1.3	-5.4	-0.9	-7.0	-6.1	-2.6	-7.2	-10.7	-9.8	-0.4	1.0

Kaynak: Statistics Korea, 2024

Güney Kore'de 322,8 bin evliliğin meydana geldiği 2013 yılına göre, 2023 yılı itibarıyla evlilik oranları hala düşük seviyelerde kalmaya devam etmektedir. Ancak 2023'te 2021 ve 2022 yıllarında sırasıyla 192,5 bin ve 191,7 bin evlilikle süregelen düşüş grafiği, 2022'de %1,0'lık bir artış göstermiş ve 194 bin evlilik gerçekleşmiştir. Evlilik yaşı ise 2013 yılına göre artış göstererek erkeklerde 34.0, kadınlarda ise 31,5 olarak belirlenmiştir (Statistics Korea, 2024).

Tablo 2.4. Güney Kore'de kadın ve erkeklerin evlilik yaşları

	2003	2013	2023
Erkek	30,1	32,2	34
Kadın	27,3	29,6	31,5

Kaynak: Statistics Korea, 2024

Güney Kore'de düşük doğum oranını direkt olarak etkileyen geç evlilik veya evlenmeme kararı, Güney Koreli erkek ve kadınlar özelinde farklı nedenler barındırmaktadır. Güney Koreli erkekler için evlilik kararında en önemli unsurlardan biri, evlilik sonrası ailenin ekonomik yükünü üstlenme sorumluluğudur. Güney Kore'deki toplumsal cinsiyet normları, erkeklerin aile geçimini sağlama görevini vurgulamakta ve bu da ekonomik olarak güvende olan erkeklerin evliliğe daha olumlu yaklaşmasına yol açmaktadır. An ve diğerlerine göre (2022, s. 13) ekonomik zorluklarla karşı karşıya olan Güney Koreli

erkekler, sorumluluğun baskısıyla evlilikten kaçınabilmektedir. Güney Koreli kadınlar açısından ise ekonomik durum farklı bir rol oynamaktadır. Ekonomik olarak bağımsız olan Güney Koreli kadınlar, bu bağımsızlıklarını koruma isteğiyle evlilikten uzak durma eğilimindedirler. Ancak ekonomik güvenceye sahip olmayan kadınlar evliliği bir çözüm yolu olarak görebilmekte ve bu nedenle evlenme konusunda daha istekli olabilmektedirler.

Erkekler başta olmak üzere evlilikten kaçınma ve düşük doğum oranları, toplumda "aile krizi" ve "aile çeşitliliği" tartışmalarını da beraberinde getirmiştir. Aile Krizi Teorisi, 1990'ların sonlarında, IMF Krizi'nin ardından hane reisinin geçimini sağlayan kişi rolünün sarsılması, boşanmaların artması, düşük doğum oranları ve geç evlilik olgusunun hızlanarak parçalanmaya yol açmasıyla yayılmıştır (Lim ve An'dan akt. Gang, 2013, s. 240).

Kim H.'ye (2011, s. 186) göre doğum oranlarının düşüşünü engellemek için devlet, ailelerin çocuk sahibi olmasını teşvik eden çeşitli yasalar ve politikalar geliştirmiştir. Bu kapsamda doğum yardımları, çocuk bakım hizmetleri ve eğitim destekleri gibi maddi yardımlar sunulmuştur. Örneğin, 2002 yılında "siz sadece doğurun devlet büyütecek" politikası Roh Moo-hyun (노무현) Hükümeti'nin (2003-2008) başlıca sözlerinden biridir. Aynı şekilde "Sağlıklı Aileler Çerçeve Yasası" ve 2007 yılında kabul edilen "Kadın ve Erkek Eşitliği ile İş-Yaşam Dengesi Destekleme Yasası" gibi yasalar, çalışan ebeveynlerin iş ve aile yaşamlarını dengelemelerine yardımcı olmayı amaçlamıştır. Hükümet Ayrıca doğumun sosyal önemini vurgulayan kampanyalar düzenleyerek toplumda bu konudaki algıyı değiştirmeyi hedeflemiştir. Çocuk bakım hizmetlerinin artırılması ve vergi indirimleri gibi mali teşvikler de ailelerin çocuk sahibi olma kararlarını olumlu yönde etkilemeyi; böylelikle doğum oranlarını artırmayı ve aile yapısını güçlendirmeyi amaçlamıştır. Koreli Feminist kadınlara göre, aile yapısındaki bu değişim ve çeşitliliğin desteklenmesi gerektiği savunulurken, devlet ve diğer kuruluşlar tarafından ise bu durum aile yapısının zayıflaması olarak değerlendirilmiştir.

Öte yandan, Jang K. (2011, s. 10) ise Kore toplumunda bireyselleşmenin de bekârlık ve düşük doğum oranını arttırdığını ve evliliğin getirdiği iş-aile denge çatışmasından kaçmayı yönlendirdiğini vurgulamaktadır. Güney Kore'de yükselen bir trende sahip bireyselleşme, neoliberalizm, ekonomik sıkıntılar ve feminizm etkisine rağmen 21.

yüzyılda bile Korelilerin evlilik algısı, çiftlerin aile içinde çocuk sahibi olma normları ve aileci tutumları, Kore toplumunun normatif veya kültürel düzeyde 'bireyci' hale geldiğine inanmak için hala açık bir temel olmadığını göstermektedir. Nitekim, Koreliler evlilikle ilgili normlarında henüz önemli bir değişiklik göstermemişlerdir. 2006 yılı itibarıyla yapılan araştırmalara göre (Statistics Korea, 2008), "mutlaka evlenilmeli" veya "evlenmek daha iyi" diyenlerin oranı %66 civarındadır. Bu oran, 1998 yılına göre önemli bir değişiklik göstermemektedir. 2023 yılına gelindiğinde ise, Güney Koreli halkın evliliğe tutumunda büyük ölçüde bir negatif yönelim görülmemektedir. Genç yetişkinlerin evliliğe olan olumlu bakışı son yıllarda azalsa da Güney Kore'de insanların büyük çoğunluğu halen evliliğe olumlu bakmaktadır (Statistics Korea, 2023). Bu da toplumda evliliğin hala güçlü bir norm olarak varlığını sürdürdüğünü göstermektedir. Güney Kore toplumu boşanma konusunda da evliliğe paralel olarak hala oldukça muhafazakâr görüşlere sahiptir. 2004 yılı verilerine göre, "hiçbir durumda boşanmamalı" diyenlerin oranı %20 civarındayken, "mümkünse boşanmamalı" diyenlerin oranı %40'tır. Bu durum, bireylerin evlilik kurumuna olan bağlılıklarını ve boşanma konusundaki olumsuz tutumlarını ortaya koymaktadır (Statistics Korea, 2008).

Güney Kore'de evlilik yaşına ulaşmış gençler evlenmeme nedenleri arasında ekonomik koşulları ve evlilik için gerekli maddi kaynakların yetersizliğini en önemli etken olarak göstermektedir. Ayrıca çocuk sahibi olma kararlarını etkileyen unsurlar arasında ekonomik durum, aile içindeki cinsiyet eşitliği, çocuk bakım hizmetleri ve ebeveyn izni gibi etkenler, orta yaş ve üzeri bireylere kıyasla daha fazla ön plana çıkmaktadır.

2.9.Kadın Politikalarının Kurumsallaşması ve Hukuki Dönüşüm (1983-Günümüz)

2.9.1. Kadın Politikaları Danışma Komitesi'nden (여성정책심의위원회) Kadın Aile Bakanlığı'na

Güney Kore'de kadın politikaları, 1980'li yıllardan itibaren kurumsal düzeyde önemli bir gelişim kaydetmiştir. Bu süreç, başlangıçta Başbakanlığa bağlı bir yapıdan, kadınların haklarını ve eşitliğini hedefleyen merkezi bir idari birime dönüşümü içermektedir (Kim vd, 2008, s. 140). Kadın politikaları alanında kurumsal gelişim ise 1983 yılında Başbakanlık bünyesinde kurulan Kadın Politikaları Danışma Komitesi (여성정책심의위원회) ile başlamıştır. Bu komite, 1988 yılında Kadınlardan Sorumlu

İkinci Devlet Bakanlığı (정무장관 제 2 실) ve 1998 yılında doğrudan devlet başkanlığına bağlı Kadın Özel Komitesi (여성특별위원회) biçiminde evrilmiştir. Nihayetinde, 2001 yılında Kadın Bakanlığı (여성부) kurulmuş, bu kurum kadın politikalarının işlevselliğini daha da uzmanlaştırmış ve güçlendirmiştir. Ardından, 2005 yılında Kadın Aile Bakanlığı (여성가족부) adını alarak faaliyet alanını genişletmiştir (Kim vd, 2008, s. 148-149, 158).

Bu kurumsal dönüşümde uluslararası gelişmeler ve yerel kadın hareketleri belirleyici olmuştur. Özellikle CEDAW ve Dünya Kadınlar Konferansları, Güney Kore'de kadın hareketleri ile yasama faaliyetlerini doğrudan etkilemiştir (Lee, S., 2020, s. 379). Won'un çalışmasına göre (2007, s. 195, 203), bu komiteyle birlikte 1985 yılında Kadın Kalkınma Temel Planı (여성발전기본계획) resmî olarak kabul edilmiş; aile hukukunda yapılan değişiklikler gibi cinsiyet ayrımcılığını azaltmaya yönelik kurumsal iyileştirmeler gündeme gelmiştir. Aynı yıl yürürlüğe giren Cinsiyet Ayrımcılığını İyileştirme Rehberi (남녀차별개선지침), devlet düzeyinde ayrımcılık kavramını resmî olarak ilk kez tanımlamıştır.

Kadın Bakanlığı (여성부), Pekin Eylem Platformu'nun [53] uygulanmasına yönelik uluslararası yükümlülükler ve güçlü kadın hareketi talepleri doğrultusunda 2001 yılında oluşturulmuştur (Seo, 2002, s. 106). Bu bakanlık, yürütme yetkisi, kanun teklifi sunma yetkisi ve yarı yargısal işlevlere sahip merkezi bir idari kurum olarak yapılandırılmıştır.

Seo'nun araştırmasına göre (2002, s. 106, 119-122), Kadın Bakanlığı ve daha sonra Kadın Aile Bakanlığı, çok boyutlu görevler üstlenmiştir. Bu görevler kapsamında, Temel Kadın Gelişimi Yasası (여성발전기본법) çerçevesinde kadın politikalarının koordinasyonu ve cinsiyet ayrımcılığının giderilmesi ön plana çıkmıştır. Kurum ayrıca aile içi ve cinsel şiddet mağdurlarının korunması, fuhuş mağdurlarının önlenmesi ve rehabilitasyonu gibi hassas alanlarda da aktif faaliyet göstermiştir.

[53] Beijing declaration and platform for action (BPfA), 1995 yılında Pekin'de gerçekleştirilen Dördüncü Dünya Kadın Konferansı sonucunda kabul edilen Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu, kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği alanında vizyoner bir çerçeve sunmaktadır (United Nations ESCWA, n.d.).

Buna ek olarak, Japon işgali döneminde zorla çalıştırılan "konfor kadınları" (일본군위안부) için sosyal destek sağlama ve "Çalışan Kadınların Evi[54]"ni mevcut Çalışma Bakanlığı'ndan devralma görevini üstlenmiştir (s. 123).

2000'li yıllarda ise Güney Kore'de kadın politikaları "cinsiyet eşitliği" paradigmasına yönelmiştir. Bu süreçte cinsiyet ana akımlaştırma[55] (성주류화), iş ve aile politikalarını kapsayan bakım anlayışı ile kadın hareketini politika süreçlerine dahil eden yenilikçi "cinsiyet yönetişimi"[56] (젠더 거버넌스) stratejileri benimsenmiştir (Lee ve Kim, 2012).

Kadın Aile Bakanlığı, güvenlik başta olmak üzere istihdamı teşvik, kariyer kesintisi yaşamış kadınlara destek, çok kültürlü aileler, tek ebeveynli aileler ve okul dışı gençler (학교밖 청소년) gibi alanlarda etkin rol üstlenmiştir (Chung, 2022 s. 12). Ayrıca diğer bakanlıklar tarafından karşılanamayan cinsiyet etki değerlendirmesi (성별영향평가) gibi özgün ve önemli görevleri de yürütmüştür.

Kadın Aile Bakanlığı'nın rolü, daha yakın dönemde özellikle 2022 devlet başkanlığı seçimleri sırasında tartışmalara yol açmıştır. Örneğin, savcı ve politikacı olan Yoon Suk-yeol (윤석열), "yapısal cinsiyet ayrımcılığı yoktur" ve "Kadın Aile Bakanlığı tarihsel misyonunu tamamlamıştır" iddialarını dile getirmiştir (Chung, 2022 s. 1). Bu görüşe karşı çıkan kesimler ise, bakanlığın yalnızca kadınlara yönelik bir kurum olmadığını, dünya genelinde 97 ülkede benzer kadın ya da cinsiyet eşitliği düzeyinde bakanlıkların mevcut olduğunu ve kurumun eşsiz işlevlere sahip olduğunu vurgulamıştır. Bakanlığın görevlerinin diğer kurumlara devredilmesi durumunda kadın, genç ve çocukların güvenliği ile refahının tehlikeye gireceğine; cinsiyet eşitliği politikalarının geri çekileceğine dair ciddi endişeler dile getirilmiştir.

Politika oluşturma sürecinde cinsiyet eşitliği kavramının kapsamı sık sık tartışmalı hale gelmiş; "cinsiyet eşitliği" (성평등) yaklaşımı tam anlamıyla benimsenememiştir. Bu

[54] Çalışan Kadınların Evi (일하는 여성의 집), genellikle Kore'de çalışan bekar kadınların barınma ve destek hizmeti alması amacıyla kurulmuş sosyal tesisleri ifade eden bir yapıdır.
[55] Yani, "gender mainstreaming": kadın politikalarının temel bir yaklaşımı olup, toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmeyi amaçlar.
[56] Yani, "gender governance": kavramı, kadın politikalarının dönüşümünde temel bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır. Bu kavram, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamayı ve kadınların toplumsal yaşamın tüm alanlarına tam katılımını hedefleyen bir politika uygulama biçimi olarak tanımlanabilir

bağlamda, Temel Kadın Gelişimi Yasası 'nın isminin "Cinsiyet Eşitliği Temel Yasası" (성평등기본법) olarak değiştirilmesi tartışması uzun süre Ulusal Meclis'te çözülmemiştir (Lee ve Kim, 2012, s. 11, 21). Hükûmet, cinsiyet ana akımlaştırma stratejisini uygularken kadın hareketini aktif şekilde sürece dahil etmeyen uzman-bürokratik model benimsemiştir ancak bu model eleştirilere yol açmış; cinsiyet odaklı politikaların sonuç odaklı hale gelmesi ve kaynak tahsisinin sınırlanması neoliberal etkilerle ilişkilendirilmiştir. Ayrıca bu modelin mevcut politika paradigmasını sorgulamadan cinsiyet perspektifini entegre etme eğiliminde olması, katılımcı-demokratik yaklaşımın daha köklü değişimler yaratma ihtiyacını beraberinde getirmiştir.

Güney Kore'de kadın politikalarının gelişimi, demokratikleşme süreciyle eşzamanlı biçimde ilerlemiş ve sivil toplum alanındaki kadın hareketlerinin etkisiyle yön kazanmıştır (Seo, 2002). Ancak güncel politikaların, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini yalnızca istatistiksel veriler üzerinden değerlendirme eğilimi, erkek merkezli norm ve değerleri dönüştürmekte yetersiz kalabilmektedir. Bu yaklaşım, mevcut toplumsal cinsiyet rollerini sorgulamak yerine onları yeniden üretme ve pekiştirme riskini beraberinde getirmektedir.

Bu bağlamda, Kadın Aile Bakanlığı'nın kurumsal varlığının sürdürülmesi ve işlevselliğinin artırılması, Güney Kore'de toplumsal cinsiyet eşitliği hedeflerine ulaşılması bakımından hayati önemdedir. Bakanlık düzeyindeki uygulamaların etkinliği, yalnızca kurumsal yapının varlığına değil; aynı zamanda bu yapının içerisindeki politika yapıcıların toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki dönüşüm odaklı yaklaşımlarına bağlıdır.

Kadın politikalarının kurumsal düzeyde derinleşmesi, yalnızca güncel uygulamaların içeriksel niteliğiyle sınırlı kalmayıp, geçmişteki siyasal dönüşüm süreçleri ile kadın hareketlerinin devlet aygıtı içindeki kurumsallaşma kapasitesinin birikimsel sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu süreç, feminist mücadelenin hem kamusal alanda hem de devlet politikalarında ne ölçüde kurumsallaştığını göstermesi bakımından belirleyici bir göstergedir.

2.9.2. Yasal Reformlar ve Feminist Taleplerin Kurumsal Yansımaları

Güney Kore'deki ilerici kadın hareketi, 1990'lı yılların sonundan itibaren Kim Dae-jung (김대중) (1998-2003) ve Roh Moo-hyun hükümetleri döneminde yaşanan demokratikleşme süreçleri ve hükümetlerle kurulan stratejik iş birlikleri sayesinde önemli kurumsal kazanımlar elde etmiştir. Bu süreçte, kadın hareketinin talepleri doğrultusunda politika alanında sağlam yapılar oluşturulmuş; kadınların politika üretim ve karar alma süreçlerine doğrudan katılımını mümkün kılan bir yapının ortaya çıkmasına olanak tanınmıştır. Bu bağlamda, devlet kurumlarında görev alan ve "femokrat" olarak adlandırılan kadın bürokratlar, toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı politikaların uygulanmasında kritik roller üstlenmiştir (Cheong ve Lee, 2020, s. 146).

Kadınlara yönelik şiddetle mücadele, 1980'li yıllardan itibaren kadın örgütlerinin temel gündem maddelerinden biri haline gelmiş ve bu mücadele, toplumsal cinsiyet temelli yasal düzenlemelerin hazırlanmasına doğrudan etki etmiştir. Özellikle cinsel şiddetin "ciddi bir suç" olarak tanımlanması yönündeki söylem, kadın hakları hareketlerinin uzun süreli çabalarının sonucunda toplumsal ve yasal düzeyde kabul görmüştür (Shim, 2005, s. 144-145). Bu çabaların somut bir çıktısı olarak, Cinsel Suçların Cezalandırılması ve Mağdurların Korunması Yasası (성폭력 특별법: Seongpokryeok Teukbyeolbeop), kadın örgütlerinin talepleri doğrultusunda 1994 yılında yasalaşmıştır (Lee, M. H., 2024).

1995 yılında yürürlüğe giren Temel Kadın Gelişimi Yasası (여성발전기본법: Yeoseongbaljeon Gibonbeop), Kadın ve Aile İşleri Bakanlığı kurumsal yapısını güçlendirmiştir.

Benzer biçimde, aile içi şiddetle mücadele alanında da kadın hareketi belirleyici bir rol üstlenmiş ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Yasası (가정폭력특별법: Gajeongpokryeok Teukbyeolbeop), bu örgütlerin katkılarıyla 1998 yılında yürürlüğe girmiştir (Park, 2009, s. 168; Lee, M. H., 2024, s. 268). 1999'da kabul edilen Cinsiyet Ayrımcılığını Önleme Yasası (남녀차별금지법: Namnyeo Chabyeolgeumjibeop) ise ilk kez kamusal alanda cinsiyet temelli ayrımcılığı resmî olarak yasaklamıştır. Bu dönemde feminist örgütlenmeler, cinsel şiddeti yalnızca bireysel suç ya da ahlaki sapma değil, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan yapısal bir sorun olarak ele almış ve bu doğrultuda

kavramsal çerçeveler geliştirmiştir. Bu yasal reformlar, Güney Kore kadın hareketinin devlet mekanizmaları ile kurduğu ilişki sayesinde de toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik dönüşümün hukuki ve kurumsal zeminini güçlendirmiştir.

2.9.2.1. İstihdamda Cinsiyet Eşitliği Yasası (남여고용평등법: Namnyeo Goyong Pyeongdeungbeop)

3989 sayılı İstihdamda Cinsiyet Eşitliği Yasası'nın (RG, 4 Aralık 1987, Sayı 10802), hazırlanma sürecinde, 1983 yılında yaşanan Kim Young-hee (김영희) davası ile 1985'te gündeme gelen Lee Kyeong-suk (이경숙) davası belirleyici rol oynamıştır. Her iki olayda da kadın çalışanların evlilik gerekçesiyle işten çıkarılmaları, kamuoyunda geniş bir tepkiyle karşılanmış ve söz konusu yasanın gerekliliği konusunda toplumsal bir uzlaşı oluşmasına zemin hazırlamıştır. Hükûmetin bu konudaki ilk adımları gecikmeli gerçekleşmiş olsa da 1987 yılında gerçekleşen Haziran Demokrasi Hareketi ile Temmuz-Eylül İşçi Büyük Mücadelesi (7·9 월 노동자 대투쟁: Chirgweol Nodongja Daetujjaeng), yasanın kabul sürecini hızlandıran toplumsal baskı unsurları olmuştur (Choi, J., 2021, s. 70). Söz konusu yasa, işe alım, terfi, ücretlendirme ve işten çıkarma gibi alanlarda cinsiyete dayalı ayrımcılığı önlemeyi hedeflemiş; ancak yalnızca 2.5 milyon Kore wonu ile sınırlı para cezası öngörmesi ve uygulama mekanizmalarının yetersizliği, etkinliğini önemli ölçüde sınırlamıştır (Lee, S., 2020, s. 393-394).

2.9.2.2. Cinsel Suçların Cezalandırılması ve Mağdurların Korunması Yasası (성폭력범죄의 처벌 및 피해자보호 등에 관한 법률: Seongpokryeok Teukbyeolbeop) (1995)

4702 sayılı Cinsel Suçların Cezalandırılması ve Mağdurların Korunması Yasası'nın (RG, 5 Ocak 1994, Sayı 12609) yürürlüğe girmesi, yalnızca yasal bir düzenleme değil, aynı zamanda Güney Kore'deki feminist hareketin teorik ve pratik düzeydeki başarısının bir ifadesi olarak değerlendirilmelidir. Söz konusu yasa, cinsel şiddetin bireysel değil toplumsal bir sorun olduğu yönündeki anlayışı kurumsal düzeyde meşrulaştırmış, mağdurların hak temelli yaklaşımlarla korunmasının önünü açmıştır. 1994 yılında yürürlüğe girmesi, 1980'li yıllarda Güney Kore kadın hareketinin "cinsel şiddet" kavramını toplumsal söyleme başarıyla taşımasının doğrudan bir sonucu olarak değerlendirilmektedir (Park, 2009).

Kadın örgütleri tarafından yürütülen yoğun kampanyalar, cinsel şiddet meselesinin kamu gündeminde merkezi bir konu haline gelmesini sağlamıştır. Ancak, bu dönemde kamuoyundaki söylemler ve hatta bazı feminist kesimlerdeki yaklaşımlar, cinsel şiddeti geleneksel ahlaki normlar çerçevesinde tartışma eğilimindeydi. Özellikle mağdurların "kız evlat", "eş" veya gelecekteki "anne" kimlikleri üzerinden tanımlanması, cinsel saldırının kadınların bireysel hakları temelinde değil, aile ve toplumun korunması ekseninde meşrulaştırılmasına neden olmuştur. Bu bağlamda, "saflık" ve "iffet" gibi muhafazakâr kavramlar, feminist söylemin daha kapsayıcı ve yapısal analizini gölgelemiştir (Shin, 2007, s. 258).

Bu sınırlayıcı yaklaşımlara karşı olarak kadın hareketi, cinsel şiddetin toplumsal cinsiyet temelli bir insan hakları ihlali olduğunu savunan "mağdur merkezli yaklaşım" anlayışını geliştirmiştir. Bu anlayış, yalnızca yasal reformların değil, aynı zamanda toplumsal algının da dönüştürülmesini hedeflemiştir (Kim, 2007; Lee, M. H., 2024). Bu süreçte Kadınlar Birliği Konferansı gibi örgütlerin yürüttüğü sistematik mücadeleler ve kamuoyu kampanyaları, cinsel şiddet yasalarının çıkarılmasında ve uygulanabilirliğinde belirleyici rol oynamıştır.

2.9.2.3. Temel Kadın Gelişimi Yasası (여성발전기본법: Yeoseongbaljeon Gibonbeop) (1995)

5136 sayılı 1995 yılında kabul edilen Temel Kadın Gelişimi Yasası (RG, 30 Aralık 1995, Sayı 13202), kadın politikalarının ulusal düzeyde kurumsallaşması için bir dönüm noktası niteliğindedir (Lee, M. H., 2024). Bu yasa, kadınların toplumsal yaşama aktif katılımını teşvik etmeyi, toplumsal cinsiyet ayrımcılığını ortadan kaldırmayı ve tam toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamayı amaçlayan ulusal bir politika çerçevesi sunmuştur. Kadın sorunlarına yönelik özel bir devlet kurumunun kurulması fikri, 1980'li yılların başlarına, Kore Kadın Kaynakları Geliştirme Enstitüsü'nün[57] (한국여성자원개발원: Hanguk Yeoseong Jawon Gaebalwon) kurulması yönündeki önerilere kadar uzanmaktadır (Lee, S., 2020). Kadın milletvekilleri, kadınların yeteneklerinin geliştirilmesinin ve toplumsal katılımlarının ulusal kalkınmayla doğrudan ilişkili olduğunu savunarak, erkek

[57] 1980'lerde adı geçen alternatif bir kuruluş önerisidir. Milletvekili Kim Mo-im, kadınları insan kaynağı olarak gören kalkınmacı bir yaklaşımla bu adı önermiştir; fakat kurumun adı Kore Kadın Gelişim Enstitüsü Yasası (한국여성개발원: Hanguk Yeoseong Gaebalwon) olarak kalmıştır (Lee, S., 2020, s. 371).

milletvekillerini milliyetçi ve kalkınmacı bir çerçevede ikna etmeye çalışmıştır. Bu süreçte, CEDAW gibi uluslararası diplomatik argümanlar da özel bir kadın kuruluşunun gerekliliğini vurgulamak için kullanılmıştır (Lee, S., 2020, s. 381).

2.9.2.4. Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Yasası (가정폭력특별법: Gajeongpokryeok Teukbyeolbeop) (1998)

15826 sayılı Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Yasası (RG, 1 Temmuz 1998, Sayı 13944), 1998 yılında yürürlüğe girerek aile içi şiddeti bağımsız bir suç kategorisi olarak tanımlamış ve mağdurların korunmasını sağlamayı amaçlamıştır (Lee, M. H., 2024). 1980'li yıllarda edebiyat ve toplumsal tartışmalar aracılığıyla "eş dövme" (매 맞는 아내: mae matneun anae) veya "eşe yönelik şiddet" (아내폭력: anae-pokryeok) gibi kavramlarla kadınların ev içi şiddet deneyimleri görünür hale gelmiştir (Lee, 2016). Özellikle *Başka Bir Kültür* adlı kadın entelektüel grubunun yayınladığı Kadın Kurtuluş Edebiyatı başlıklı üçüncü sayıda, eş şiddeti temel bir tema olarak ele alınmış, şiddet mağduru kadınların acılarını ve yaralarını ifade etme olanağı sunulmuştur (Lee, 2016, s. 435, 452). Bu eserler ve genel kadın hareketi, aile içi şiddetin özel bir "mahrem alan" sorunu olmaktan çıkarılıp kamusal ve siyasi bir mesele olarak tanınmasını sağlamış, bunu bir insan hakları sorunu bağlamında değerlendirmiştir (Jeong Heejin, 2003, s. 173-175; Lee, 2016, s. 440). 1983 yılında kurulan Kore Kadın Hattı'nın, esas olarak dayak yiyen kadınlara danışmanlık hizmeti sunması, hedefinin "kadınlara insanlık dışı bir yaşamı dayatan tüm kurumları ve gelenekleri ortadan kaldırmak ve erkeklerle kadınlar arasında eşit insan ilişkilerine dayalı adil ve barışçıl bir aile ve toplum inşa etmek" olması da bu yasanın çıkarılmasına temel sağlamıştır denilebilir.

2.9.2.5. Cinsiyet Ayrımcılığını Önleme Yasası (남녀차별금지법: Namnyeo Chabyeolgeumjibeop) (1999)

1999 yılında çıkarılan bu yasa, istihdamdan eğitime, kamu hizmetlerinden mal ve hizmetlere kadar geniş bir yelpazede cinsiyet temelli ayrımcılığı yasaklayan kapsamlı bir yasal düzenlemedir (Lee, M. H., 2024). Bu yasa, daha önce 1987 yılında yürürlüğe giren İstihdamda Cinsiyet Eşitliği Kanunu gibi istihdamda cinsiyet eşitliğini hedefleyen düzenlemelerin eksikliklerini giderme ihtiyacından doğmuştur. 1987 Yasası, "eşit değerli

işe eşit ücret" (동일가치노동, 동일임금: dongil gachi nodong, dongil imgeum) ilkesini içermemesi ve işe alma, terfi, evlilik, hamilelik veya doğumla ilgili işten çıkarmalardaki ayrımcılığa yönelik cezalarının yetersizliği nedeniyle eleştirilmiştir (Lee, S., 2020, s. 393-394). Bu nedenle özellikle 1999 yılında çıkarılan bu yasa, üniversitelerdeki cinsel taciz ve şiddet politikalarının oluşturulmasında doğrudan etkili olmuştur (Kim, 2007). Bu yasa, toplumsal cinsiyet ayrımcılığı sorununa daha bütünsel bir yaklaşım getirerek kadınların toplumsal yaşamın çeşitli alanlarında karşılaştığı ayrımcılıklarla mücadele etmeyi hedeflemiştir.

2.9.3. Aile Reisi Sistemi'nin (호주제: Hojuje) Kaldırılması (2005) ve Ataerkil Hukukun Dönüşümü

1958 yılında yürürlüğe giren Güney Kore Medeni Kanunu, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı pek çok ayrımcı hüküm içermekteydi. Bu hükümler, Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı görülmüş ve kadın hareketlerinin temel mücadele alanlarından birini oluşturmuştur (Lee, S., 2020, s. 396). Özellikle Aile Reisi Sistemi (호주제: Hojuje), "aynı soyad ve köken evlilik yasağı" (동성동본 금혼제: Dongseong Dongbon Geumhonje), kadınlara yönelik eşitsiz akrabalık tanımlamaları, ebeveynlik ve miras haklarında cinsiyete dayalı ayrımcılık gibi düzenlemeler eleştirilmiştir.

1980'li yıllardan itibaren kadın örgütlerinin ortak hedefi hâline gelen bu düzenlemelere karşı, aile hukuku reformu yönünde toplumsal bir baskı oluşmuştur. 1987 Haziran Demokrasi Hareketi sonrasında ortaya çıkan "bölünmüş hükümet" (여야소: Yeoyaso) yapısı, yasama süreçlerinde reform taleplerine alan açmıştır. 1989'da gerçekleştirilen kısmi değişikliklerle, aile reisinin yetkileri sınırlandırılmış; akrabalık, ebeveynlik ve miras düzenlemeleri daha eşitlikçi biçimde yeniden yapılandırılmıştır (Lee, S., 2020, s. 409).

Ancak bu değişiklikler, kadın hareketlerinin taleplerini karşılamaktan uzak kalmıştır. Aile Reisi Sistemi, ancak 2005 yılında yürürlükten kaldırılmıştır (Lee, 2019, s. 72). Bu sistem, ataerkil yapının ve erkek çocuk tercihi ideolojisinin (남아선호사상: Nama Seonho Sasang) yasal dayanağı olarak eleştirilmiş; kadınların doğurganlıkları üzerinde baskı kurulmasına yol açtığı vurgulanmıştır (Lee, S., 2020, s. 398). Reform süreci boyunca

muhafazakâr siyasal yapı ve parti disiplini, kadın milletvekillerinin dahi ayrımcı hükümlere karşı açık bir tutum geliştirmesini zorlaştırmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. 1980 SONRASI KORE MODERN ROMANI FEMİNİST OKUMASI

1980'li yıllardan itibaren Güney Kore'de kadın yazarlar, feminist düşünceyi edebî üretimlerine entegre ederek ataerkil sistemin dayattığı yapısal baskı ve cinsiyet temelli ayrımcılığa karşı eleştirel bir anlatı dili geliştirmişlerdir. Bu bağlamda feminizm, yalnızca teorik bir düşünsel çerçeve olmanın ötesine geçerek, edebî alanda kökleşmiş ve etkili bir akım niteliği kazanmıştır (Kim, 2011). Kadın yazarların eserlerinde aile içi roller, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadın kimliği arayışı gibi temaların işlenmesiyle birlikte, feminist edebiyatın toplumsal görünürlüğü ve etkisi belirgin biçimde artış göstermiştir.

Söz konusu dönemde kadın hareketi, yalnızca edebiyatla sınırlı kalmamış; aynı zamanda işçi sınıfı mücadelesi ve demokrasi hareketleriyle iç içe geçen çok boyutlu bir siyasi ve sosyal zemine oturmuştur. Özellikle *Bir Başka Kültür* dergisi, kadın hakları mücadelesini emek hareketiyle bütünleştirerek hem cinsiyete hem de sınıfa dayalı sömürü biçimlerini eşzamanlı olarak ele almıştır (Cho, 2016, s. 241). Bu çifte yönlü baskı, Güney Kore kadın edebiyatında "ikili sömürü" kavramı çerçevesinde tanımlanmış; kadınların hem kapitalist üretim ilişkileri hem de ataerkil düzen tarafından nasıl sistematik biçimde mağdur edildikleri edebî anlatılarda yansıtılmıştır (Kim, 2011).

Geleneksel Kore edebiyatında kadın karakterler, genellikle "iyi kadın" ve "kötü kadın" biçiminde ikili karşıtlıklarla temsil edilmişken, 1980 sonrası dönemde bu indirgemeci kategorizasyonların aşılmaya başlandığı görülmüştür (Nah, 2022, s. 40). Feminist hareketlerin etkisiyle kadın yazarlar, ataerkil normları sorgulayan ve yeni kadın öznellikleri kurmaya yönelen metinler üretmişlerdir.

Günümüzde ise Kore toplumunda kadınların ve toplumsal cinsiyetin konumu, dijital teknolojilerin yaygınlaşması ve neoliberal politikaların etkisiyle daha karmaşık bir dönüşüm sürecine girmiştir (Kim, A. R., 2019, s. 131). Bu dönüşüm, edebiyatta kadın temsillerinin daha eleştirel, çoğulcu ve katmanlı biçimlerde işlenmesine zemin hazırlamıştır.

Bu bölümde, 1980 sonrası Güney Kore modern romanında feminist temaların ve kadın temsillerinin geçirdiği evrim ayrıntılı biçimde incelenmiştir. İnceleme kapsamında, dönemin önde gelen kadın ve erkek yazarlarının eserleri analiz edilerek, toplumsal cinsiyet rolleri, ataerki eleştirisi ve feminist direniş stratejileri değerlendirilmiştir. Bu bağlamda analiz edilen edebî metinlerin kısa özetleri EKLER'de sunulmuştur.

Bu bölümde incelenecek eserler, Güney Kore modern edebiyatında feminist temaların gelişim sürecini ve toplumsal cinsiyet temsillerinin dönüşümünü somutlaştıran örneklerden seçilmiştir. Özellikle 1980'den günümüze kadarki süreçte kadın kimliğinin ataerkil toplumsal yapılarla çatışmasını ortaya koyan ve feminist direniş stratejilerini görünür kılan eserler tercih edilmiştir. Seçilen romanlar, feminist hareketlerin Kore'deki tarihsel gelişimi ve feminist teorilerin dönüşümü bağlamında yorumlanmıştır.

1980-1990 arası dönemde, geleneksel toplum yapısı içindeki kadın kimliği ve çatışmaları anlatan eserler özellikle dikkat çekmektedir. Park Wan-seo'nun *Yaşayan Günlerin Başlangıcı* (살아 있는 날의 시작: Sara inneun nal-ui sijak) adlı romanı, kadınların geleneksel aile ve toplum düzenindeki rollerinin getirdiği iç çatışmaları merkeze aldığı için seçilmiştir. Bu dönemde erkek yazarlar da kadınların ve toplumsal cinsiyet dinamiklerinin edebiyattaki temsilinde önemli rol oynamışlardır.

1990'lı yıllarda ise feminist temalar, kadınların bireysel özgürlük arayışı ve toplumun sınırlayıcı yapılarıyla çatışması çerçevesinde şekillenmiştir. Bu bağlamda, Park Wan-seo'nun *Sen Hâlâ Hayal mi Görüyorsun*? (그대 아직도 꿈꾸고 있는가: Geudae ajikdo kkumkkugo inneunga) ve Ha Il-ji'nin (하일지) *Hipodroma Giden Yol* (경마장 가는 길: Gyeongmajang ganeun gil) eserleri, kadınların özgürlük mücadelesi ile bireysel varoluşlarını sorgulama sürecini ele almaları bakımından önemlidir. Aynı dönemde Kim Jeong-hyeon'un (김정현) *Baba* (아버지: Abeoji) ve Bae Su-ah'ın (배수아) *Cheolsu*

(철수) adlı eserleri ise aile içi cinsiyet rolleri üzerinden feminist eleştiriyi derinleştirmekte ve ataerkil aile yapısının kadın kimliğini nasıl şekillendirdiğini sorgulamaktadır.

2000'lerden sonraki süreçte, Güney Kore toplumundaki neoliberal politikaların yükselişi, kadınların ekonomik bağımsızlık mücadelelerinin edebî temsillerde daha belirgin hale gelmesine neden olmuştur. Park Hyeon-wook'un *Karım Evlendi* (아내가 결혼했다: Anaega gyeolhonhaetda) romanları, evlilik kurumu içinde kadınların ekonomik bağımsızlık arayışlarını ve bu süreçte yaşadıkları çatışmaları göstermeleri açısından önemlidir. Ayrıca Han Kang'ın *Vejetaryen* (채식주의자: Chaesikjuuija) eserleri beden politikaları, eko-feminizm ve şiddet temaları üzerinden feminist söylemin radikalleşmesini temsil eden öncü eserlerdir.

2010'lu yıllarda feminist temalar, neoliberal politikaların kadınlar üzerindeki sistematik baskısını görünür kılan eserlere odaklanmıştır. Bu bağlamda Shin Kyung-sook'un (신경숙) *Lütfen Anneme İyi Bak* (엄마를 부탁해: Eommareul butakhae) romanı, annelik ve görünmeyen emek kavramlarını sorgulayarak neoliberal toplumda kadın kimliğinin nasıl dönüştüğünü vurgulamaktadır. Cho Nam-joo'nun (조남주) *Kim Jiyeong, Doğum: 1982* (82 년생 김지영: Gim Ji-yeong: 82nyeonsaeng) romanı ise günümüz Güney Kore'sinde kadına yönelik yapısal ayrımcılığı ele alan güçlü bir örnektir. Min Jin Lee'nin *Paçinko* eseri ise çok kültürlü ve diasporik feminizmin Kore edebiyatındaki yansımalarını ele almak için seçilmiştir.

Söz konusu eserlerin feminist edebî eleştiri yöntemleriyle incelenmesi, Güney Kore edebiyatındaki kadın temsillerinin dönüşümünü ve feminist direnişin edebiyatta aldığı biçimleri derinlemesine irdeleme olanağı sunmaktadır. Bu eserler, feminist kuramsal çerçeve bölümünde tartışılan liberal, radikal ve postmodern feminizm yaklaşımlarının pratik uygulamaları olarak yorumlanmıştır. Ayrıca ikinci bölümde ele alınan Güney Kore feminist hareketinin tarihsel dönüşümleriyle edebiyat alanındaki gelişmelerin karşılıklı etkileşimi incelenerek, modern Kore edebiyatının feminist hareketlerdeki rolü ve etkisi de sorgulanmıştır. Özellikle kadın karakterlerin "utanma" ve "kendinden nefret" gibi içselleştirilmiş duygularla mücadeleleri (Kim, Y., 2019, s. 235) ve son dönemde öne çıkan "aynalama" stratejileri, bu bölümde ele alınan edebî metinler üzerinden

yorumlanacaktır. Böylece feminist teorinin edebî pratiklerle buluştuğu noktalar belirlenerek, Kore modern romanında feminizmin nasıl şekillendiği ve evrim geçirdiği somutlaştırılmış olacaktır.

3.1.Anne-Kız İlişkileri

Park Wan-seo'nun 1980 yılında kaleme aldığı *Yaşayan Günlerin Başlangıcı* adlı eserinde anne-kız ilişkileri, Kore toplumunun geleneksel ataerkil ve ekonomik beklentileri çerçevesinde şekillenmektedir. Cheong-hui'nin (청희) kendi yaşlı annesine bakma durumu, onun için ayrı bir "sefalet" (Park, 2012b, s. 216-217) nedenidir. Kayınvalidesine ömrünün sonuna kadar bakmış olmasına rağmen, kendi annesine bakmak için kocasının onayına ihtiyaç duyması, onu "yatak odası siyaseti" (Kim, Y., 2019, s. 249) gibi geleneksel ve kadını alçaltıcı araçları kullanmaya mecbur bırakır. Bu durum, karakterin "daha da sefil" hissetmesine yol açar, zira bedenin arzuyu temel alan bir araçsallaştırılması ve sömürüsü söz konusudur. Kocası, annesine bakmasını kendi ahlak dışı davranışları için bir "bahane" olarak kullanırken, toplumun da bu durumu onaylaması, Cheong-hui'nin annesi ile olan ilişkisi üzerinden çaresizliğini ve ataerkil sisteme mahkûmiyetini derinleştirir. Kayınvalidesi Song Bu-in (송부인) ile olan ilişkisi ise geleneksel Kore toplumunda kadının konumunu ve kadınlar tarafından içselleştirilmiş toplumsal cinsiyet rollerini çarpıcı bir biçimde sergiler. Kayınvalidesinin "ne kadar bilgili ve iyi eğitimli olursa olsun bir kadının sadece bir kadın olduğu" (Park, 2012b, s. 80) yönündeki sert hükmü, Cheong-hui'nin bağımsız yaşam arayışlarını bastıran temel bir ideolojik baskı unsuru olarak işlev görür.

Cheong-hui'nin kocası In-cheol'ün (인철) tecavüzüne uğrayan Ok-hui (옥희) ise ailesi için yaptığı fedakârlıklarla ataerkil toplumun kadınlara yüklediği erdemli geleneklerin bir kurbanı olarak tasvir edilir. Eserde Ok-hui, anneyle olan ilişkisiyle değil, aile içerisindeki toplumsal konumu ve özellikle ağabeyleriyle kurduğu ilişkiler üzerinden tanımlanır. Ok-hui'nin konumu, Kore kültüründe yaygın olan 'kız kardeşin ağabeyi için fedakârlık etmesi gerektiği' şeklindeki cinsiyetçi ve hiyerarşik ahlak anlayışının yansıması olarak değerlendirilmelidir. Yazar tarafından kötü karakter olarak değil kazandığı parayı annesine veren ve ağabeylerinin geçimini sağlayan bir mağdur olarak gösterilir.

Ok-hui'nin ailevi sorumlulukları, genç bir kadının ekonomik emeğinin ataerkil aile yapısı içerisinde nasıl erkek kardeşlerinin çıkarına sunulduğunu gözler önüne serer. Park Wan-seo, bu durumu açıkça toplumumuzun geleneksel değerlerinin tipik bir kurbanı ifadesiyle tanımlar (Kim, Y., 2019). Ok-hui'nin yaşadığı sömürü, cinsiyet ve sınıf temelli baskıların kesişiminde kadınların nasıl ikincil konumlandırıldığını çarpıcı biçimde yansıtan (Madsen, 2000, s. 184) sosyalist bir bakış açısı sunar.

Benzer biçimde, Park Wan-seo'nun 1989 yılında kaleme aldığı ve eleştirel çevrelerde büyük yankı uyandıran *Sen Hâlâ Hayal mi Görüyorsun?* adlı romanında ise anne-kız ilişkileri, başkarakter Cha Mun-gyeong'un (차문경) kimliğinde derin etkiler bırakan hem destekleyici hem de baskılayıcı bir dinamik olarak tezahür eder. Mun-gyeong'un vefat etmiş annesiyle kurduğu anı temelli ilişki, onun kişisel inançları ve değer sisteminin şekillenmesinde belirleyici olmuştur. Annesi dindar bir Katolik olmasına karşın, inancını çocuklarına zorla dayatmaz; buna karşın Mun-gyeong'un annesine ait haçlı kolyeyi saklamaktan "çocukça bir gurur" (Park, 2012a, s. 374) duyması, dini değerlerin dolaylı yoldan içselleştirildiğini göstermektedir.

Bu bağlamda, anneden miras kalan değerlerin, yeni bir evlilik ilişkisi ve erkek egemen bağlamda nasıl sorgulandığı ya da bastırıldığı, Mun-gyeong'un potansiyel eşi Kim Hyeok-ju'nun (김혁주) kolyeye duyduğu rahatsızlık aracılığıyla görünür kılınır (Park, 2012a, s. 374). Bu olay, toplumsal normlar ve kişisel inançların çatışma alanında anne-kız ilişkilerinin dolaylı etkisini açığa çıkarır.

Mun-gyeong'un kendi anneliğine dair tahayyülü ise geleneksel Kore toplumundaki annelik ideallerinin ötesine geçer. Hamileliği sürecinde Lim Seon-saeng (임 선생) ile yaptığı diyalogda bir erkek çocuk yerine kız çocuk sahibi olmayı arzulaması, yalnızca kişisel bir tercih değil, aynı zamanda patriarkal sistemin dayattığı cinsiyetçi rollere karşı bir direnişin göstergesidir: "Kız çocuk doğurmak istiyorum. İlerideki çocuğumun erkek olacağını hayal bile etmek istemiyorum" (Park, 2012a, s. 394). Bu sözler, "baba yasası"

(아버지의 법: Abeoji-ui Beop)[58] olarak adlandırılan ataerkil kurumsallığa doğrudan bir meydan okuma niteliği taşır (Kim, Y., 2012, s. 505).

Mun-gyeong'un doğacak çocuğunun erkek olsaydı kadınları ezme ve kullanma hakkına sahip olacağına dair kaygısı, "yeni tür bir erkek" (신종 남자: Sinjong Namja) yetiştirme arzusu ile birleşir ve bu, anneliği toplumsal dönüşümün potansiyel bir aracı olarak konumlandırır. Bu yaklaşım, feminist bilinçlenmenin annelik deneyimiyle nasıl kesişebileceğine dair önemli bir örnek sunar.

Ha Il-ji'nin *Hipodroma Giden Yol* adlı eserinde de anne-kız ilişkilerine yönelik doğrudan ve detaylı bir temsilin eksikken; romanın ana kadın karakterleri, daha çok bireysel iç dünyaları ve erkeklerle olan ilişkileri aracılığıyla tanımlanır. Bu durum, ataerkil bir anlatı evreninde kadınların diğer kadınlarla kurdukları bağların sıklıkla ikincil planda kaldığını ve görünmezleştirildiğini göstermektedir. Feminist kuram bağlamında değerlendirildiğinde, anne-kız ilişkileri, kadın kimliğinin oluşumunda belirleyici bir rol oynayan; toplumsal cinsiyet normlarının, değer aktarımının ve direnç biçimlerinin şekillendiği kritik bir alan olarak kabul edilir (Madsen, 2000, s. 171). Ancak Ha Il-ji'nin bu romanında söz konusu ilişkinin yeterince işlenmemesi, kadın karakterlerin kimlik inşasında kuşaklararası kadınlık deneyimlerinin görünürlüğünü sınırlar. Bu bağlamda eser, kadın öznenin patriarkal düzende yalnızlaştırılmasını ve kadınlar arası dayanışmanın zayıflatılmasını ima eden bir yapı sergiler. Aynı şekilde, *Baba* adlı eserde de Jeong-su'nun (정수) eşi Yeong-sin (영신) ile kızı Ji-won (지원) arasındaki ilişki sınırlıdır. Eserde, Yeong-sin'in kocasının hastalığına karşı gösterdiği şefkat ve dayanışma vurgulanırken, anne-kız dinamiğine dair belirgin bir bağlam sunulmaz. Romanında bu ilişkinin temsiline dair yokluk, eserin kadın karakterlerin iç dünyasına yeterince nüfuz etmediğini düşündürmektedir. Nitekim, erkek yazarlar ve kadın yazarlar arasındaki farklılığı da somut şekilde göstermektedir. Öte yandan, Ji-won annesinin fedakârlıklarının bilince bir genç kızdır.

[58] Kore feminizmi ve toplumsal cinsiyet çalışmalarında "baba yasası" ifadesi, sıklıkla baba figürü üzerinden erkek egemen sistemin eleştirisi amacıyla kullanılır. Diğer anlamda, ailede babanın sözü kanun gibidir anlayışının eleştirisidir denilebilir. Kim, Y. (2012) ise, "baba yasası"nı, bireyin iç dünyasını ve maddi koşullarını düzenleyen patriarkal ideoloji ve kurumların toplamı olarak tanımlar.

... Ben ortaokula başladığımda, annem de benimle ortaokul öğrencisi oldu. Ben liseye başladığımda annem de tekrar lise öğrencisi oldu. Babanın düşük maaşıyla özel ders alamayan kızının notları düşmesin diye, annem kendi kendine ortaokul, lise öğrencisi olup benimle geceleri uyanık kaldı. Ama baba, anneme hiçbir zaman 'çok çalıştın, teşekkür ederim' demeden, her zaman kendi hayatınızı yaşadınız… (Kim, 1996 s. 91)

Bu sınırlı temsiliyetlerin aksine, yine bir kadın yazar olan Bae Su-ah'ın *Cheolsu* adlı eserinde anne-kız ilişkisi belirgin bir biçimde çatışma, duygusal yük ve toplumsal baskı ekseninde şekillenmektedir. Anlatıcının annesi, alkol bağımlılığı ve finansal sorunlar nedeniyle kızları üzerinde hem duygusal hem de ekonomik anlamda baskı kurar. Anlatıcının, annesinin içki içmesinden ve sarhoş konuşmalarından rahatsızlık duyması, bu ilişkinin ne denli kırılgan ve zorlayıcı olduğunu ortaya koyar:

"Annem tekrar içmeye başlamıştı. Ona kızmayı düşündüm ama vazgeçtim. Çok yorgun olmalıydım. Sarhoş olmak onun seçimiydi, sevmediğim o sarhoş sohbetleri de öyle" (Bae, 2015, s. 82).

Annenin, kızının ekonomik güvencesizliği üzerinden yaptığı suçlamalar ise, bu ilişkideki sömürü boyutunu açıkça yansıtır: "Bana biraz para veriyorsun diye kendini beğenmişlik taslama... Bana borçlusun! Çocuk büyütmek ne kadar pahalı biliyor musun?" (Bae, 2015, s. 87-88). Bu ifadeler, Kore toplumundaki kadınların kuşaklar arası olarak aktardıkları baskı mekanizmalarının bir yansımasıdır. Annenin geçmişteki güzellik yarışması birinciliği ile şimdiki perişan hali arasındaki keskin tezat, kadın bedenine yönelik toplumsal değerlerin geçiciliğine ve kadının toplumdaki konumunun bu değerlere bağlı olarak nasıl hızla değiştiğine işaret eder.

Bu anne figürü hem ataerkil sistemin mağduru hem de bu sistemin yeniden üreticisi olarak konumlanmaktadır. Anlatıcının, annesinin geçmişte yaptığı "pis işler" ile kendi yaşamına dair duyduğu korku arasında kurduğu ilişki, kadınlık deneyiminin nasıl bir travma ve yük aktarma sürecine dönüştüğünü gösterir. Annenin "değişen hiçbir şey olmayacak!" (Bae, 2015, s. 90) şeklindeki sözleri, kadının özneleşme potansiyelinin bastırıldığı bir kadercilik duygusunu yansıtır. Ancak anlatıcının "belki de ondan öğrenecek bir şeylerim

vardı" (Bae, 2015, s. 142) demesi, bu karmaşık ilişkinin, salt bir çatışma değil aynı zamanda hayatta kalma bilgisinin kuşaklar arası aktarımı olarak da okunabileceğini ortaya koyar.

Park Hyeon-wook'un *Karım Evlendi* adlı eserinde ise İn-a (이나) karakteri ile annesi arasındaki ilişki coğrafi mesafeler üzerinden dolaylı bir biçimde temsil edilir. İn-a'nın ailesinin Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşaması, onun kendi evliliği üzerindeki kararlarını daha bağımsız biçimde verebildiğine işaret eder (Park, 2016, s. 101). Bu durum, modern Koreli kadının geleneksel aile yapılarından fiziki olarak uzaklaştığında özerkliğini nasıl artırabildiğini gösterir.

Annesinin fiziksel olarak uzak oluşuna rağmen, İn-a'nın hamilelik haberini ilk olarak annesiyle paylaşması, aralarındaki temel sevgi ve bağlılık bağının sürdüğünü ortaya koyar. Bununla birlikte, özellikle hamilelik ve çocuk bakımında yaşanan yalnızlık, geleneksel destek sistemlerinin eksikliğinin modern kadının üzerindeki yükü nasıl artırdığını gösterir. İn-a'nın, "Burada hiç akrabam yok ve siz bütün gün şirkettesiniz" (Park, 2016, s. 284) sözleri, yalnızlaşmış anneliğin duygusal ve fiziksel yükünü görünür kılar.

Bu temsiliyet modern kadının hem özgürleşme hem de yalnızlaşma süreçlerini eşzamanlı deneyimlediğine işaret eder. Geleneksel ataerkil yapılardan kopuşun sağladığı bireysel özerklik, aynı zamanda kadınların bakım emeği yükünü yalnız başına üstlenmek zorunda kaldıkları yeni bir baskı biçimini de beraberinde getirir. Böylece, *Karım Evlendi*, çağdaş Kore toplumunda kadının bireysel karar alma kapasitesini artırırken, ataerkil normlardan tamamen arındırılmış bir yapı sunmayan bir geçiş döneminin izlerini taşır.

Han Kang'ın *Vejetaryen* adlı eserinde ise anne-kız ilişkisi, Kore toplumunun kadın bedeni üzerindeki denetim mekanizmalarını açığa çıkaran bir yapı sunar. Başkarakter Yonghe'nin vejetaryen olma kararı, yalnızca kişisel bir tercih değil, aynı zamanda toplumsal normlara karşı bir beden direnişi olarak okunabilir. Bu tercihi, annesi başta olmak üzere ailesi tarafından yoğun bir biçimde baskılanır. Annenin, aile toplantısında Yonghe'ye zorla et yedirmeye çalışması, ataerkil sistemin kadın bedenini denetleme arzusunun somut bir göstergesidir (Han, 2017, s. 66, 68).

Anne figürünün bu baskıcı tavrı, kuşaklar boyunca içselleştirilmiş toplumsal bir normun yansımasıdır. Annenin, kızının et yememesine karşı gösterdiği tepki -örneğin keçi etinden yapılmış doğal ilacı içmeye zorlaması ve bunun ardından Yonghe'nin kusması (Han, 2017, s. 85, 87-89)-, kadın bedeninin itaat etmesi gereken bir alan olarak konumlandırılmasına dair tipik bir örnektir. "Annen baban alın teri dökerek kazandı bu parayı. Sen nasıl benim kızım olabilirsin?" (Han, 2017, s. 90) sözleri, aile içi emek ile çocuklardan beklenen itaat arasındaki çarpık ilişkiyi açığa çıkarır.

Yonghe'nin kız kardeşi İnhe ile anneleri arasındaki ilişki ise daha geleneksel bir çerçevede kurulmuştur ancak Yonghe'nin tercihleri karşısında annenin gösterdiği çaresizlik ve sonrasında İnhe ile iletişimi kesmesi (Han, 2017), koşullu sevgi anlayışını ve ataerkil aile yapısında kadınlar arası ilişkinin nasıl sınırlandığını gözler önüne serer. *Vejetaryen*, bu yönüyle kadın bedeninin özerkliğini, anne-kız ilişkisi ekseninde sorgulayan ve ataerkil normların içselleştirilmiş biçimlerine dikkat çeken güçlü bir metin olarak değerlendirilebilir.

Shin Kyung-sook'un *Lütfen Anneme İyi Bak* adlı romanı ise Güney Kore toplumundaki anne-kız ilişkilerini, bireysel kimlik inşasını ve toplumsal cinsiyet rollerinin nesiller arası aktarımını eleştirel bir bakışla inceler. Eser, anlatıcının annesi Park So-nyeo üzerinden, geleneksel anneliğin çelişkilerini ve kadın öznelliğinin nasıl görünmez kılındığını ortaya koyar. Roman boyunca anne, başlangıçta "hep orada olan ağaç" (Shin, 2012, s. 173) metaforuyla betimlenirken, kayboluşu sonrasında birey olarak varlığı fark edilir. Bu durum, ataerkil düzenin kadınları nasıl "doğal" bir arka plana indirgediğine dair keskin bir eleştiri sunar.

Park So-nyeo'nun okuma yazma bilmemesi, onun toplumsal konumunun sınırlarını ve kadınların kültürel sermayeden dışlanışını simgeler. Kızının annenin mektuplarını yazması ve okuması, "yazılı kültürün dışına itilmiş bir kadının edebî sesinin nesiller arası aktarımı" (Shin, 2012, s. 17-20) olarak okunabilir. Benzer şekilde, annenin kızına yönelik "kız çocuğuna yakışır şekilde davranma" talimatları (Shin, 2012, s. 25), geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden üretimini gösterir. Ancak anne, aynı zamanda kızının eğitimle "başka bir dünyaya gitmesi" (Shin, 2012, s. 26) için çabalar, bu da karakterin içsel çelişkilerini ve dönüşüm arzusunu yansıtır.

Annenin kayboluşu sonrası kızlarının yaşadığı suçluluk duygusu, ataerkil aile yapısının kadın ilişkilerini nasıl şekillendirdiğini açığa çıkarır. “Sen kötü bir kızsın” (Shin, 2012, s. 233) gibi geri dönüşler, annenin duygusal ihtiyaçlarının nasıl ihmal edildiğini vurgular. Diğer yandan, annenin Namson Yetimhanesi’ndeki gönüllü çalışmaları ve Braille kitaplarına ilgisi (Shin, 2012, s. 164-171), onun bireysel anlam arayışını ve kızının başarılarıyla kurduğu dolayımlı ilişkiyi gösterir.

Romanın en çarpıcı imgelerinden biri olan Pietà motifi, anneliğin yalnızca fedakârlıkla değil, kırılganlıkla da tanımlandığını vurgular: Anne, acı içinde kızının kucağına yığılır ve sonunda “beni kucakla” (Shin, 2012, s. 265) talebiyle öznelliğini dayatır. Bu sahne, kadınların görünmez emeğinin ve duygusal yüklerinin somutlaştırılmasıdır. Shin Kyung-sook, bu anlatıyla, anneliği bir “kutsal metin” olarak değil, çatışmaları ve arzuları olan bir deneyim olarak yeniden yorumlar.

Cho Nam-joo’nun *Kim Jiyeong, Doğum: 1982* adlı romanı, kadınların yaşadığı cinsiyet temelli eşitsizlikleri ve bu eşitsizliklerin kuşaklar arası aktarımını, başkarakter Jiyeong’un annesi Kim Eun-yeong üzerinden çarpıcı bir şekilde gözler önüne serer. Roman, anne-kız ilişkisini hem sevgi dolu hem de baskıcı yönleriyle sunar; böylece bu ilişkinin bireysel kimlik inşasındaki karmaşık rolü feminist bir bakış açısıyla sorgulanır.

Kim Eun-yeong’un annelik pratiği, toplumun kadınlardan beklentilerini içselleştirmiş bir kuşaktan gelmesinin sonucu olarak şekillenmiştir. Jiyeong’un ortaokuldayken takip edilmesi üzerine annesinin ona tokat atması (Cho, 2021), mağdurun cezalandırılması şeklinde tezahür eden ataerkil zihniyetin somut bir örneğidir. Bu durum, kadının kendi güvenliği için edilgenlik ve itaatle donatılması gerektiği yönündeki toplumsal kabulün, anne figürü aracılığıyla yeniden üretildiğini gösterir. Annenin ardından çantayı kontrol etmesi ve Jiyeong’un başını okşaması ise, koruyuculuk ve şefkatin, cezalandırma eylemiyle birlikte sunulduğu çelişkili bir annelik örüntüsünü ortaya koyar (Cho, 2021).

Kim Eun-yeong’un yaşam öyküsü, Güney Koreli kadınların tarihsel bağlamda maruz kaldığı toplumsal eşitsizlikleri somutlaştırır. “Okulu bitirdikten sonra erkek kardeşinin üniversite masraflarını karşılamak için çalışmaya başlaması” (Cho, 2021, s. 10-11), kadın emeğinin aile içindeki erkek bireylerin başarısına tahsis edilmesinin tipik bir örneğidir. Annenin, kendi eğitiminden vazgeçerek erkek kardeşinin eğitimine katkıda bulunması,

bakım emeğinin cinsiyetlendirildiği bir toplumda, kız çocuklarının potansiyelinin nasıl kurban edildiğini gösterir. Bu durum, feminist kuramda sıkça vurgulanan "görünmez emek" kavramı ile örtüşür.

Annenin, Jiyeong ve ablası hakkında "keşke erkek doğursaydım" şeklinde mırıldanması (Cho, 2021, s. 13), ataerkil toplumda kız çocuklarının değersizleştirilmesini ve bu değerin anneler aracılığıyla da yeniden üretildiğini göstermektedir. Ancak aynı zamanda Kim Eun-yeong, kızlarının kendisinin yapamadığı şeyleri yapmalarını istemekte ve bu uğurda çalışmaktadır: Jiyeong'un eğitimi için ek işler yapmakta, onun iyi okullara gitmesini sağlamaya çalışmaktadır (Cho, 2021, s. 13-38). Bu çaba, annenin kendi geçmişinden kaynaklanan yoksunlukları telafi etme arzusunu ve kızlarına daha eşitlikçi bir gelecek sunma niyetini yansıtır.

Annenin Jiyeong'a yönelik nasihatleri -örneğin "kız çocukları her zaman dikkatli olmalı, iyi notlar almalı ve uslu durmalı" (Cho, 2021, s. 25)-, kız çocuklarının toplum içinde "makbul bireyler" olarak yetiştirilmesine ilişkin geleneksel kodları açığa çıkarır. Bu ifadeler, annenin sevgi dolu yönleriyle birlikte, toplumsal normların taşıyıcısı olma rolünü de üstlendiğini gösterir. Aynı şekilde, Jiyeong'un annesinin, kızının maruz kaldığı ayrımcılık karşısında onu savunmak için okula gitmesi (Cho, 2021, s. 49), bu karmaşık ilişkinin içinde annenin aynı zamanda bir direniş alanı oluşturabileceğini gösterir. Ve Jiyeong'a "iyi bir evlilik" yapması yönündeki telkinleri (Cho, 2021, s. 53-54), ataerkil toplumda kadının nihai amacının iyi bir eş ve anne olmaya indirgenmesini pekiştirir. Bu söylem, annenin kendi hayat deneyimiyle şekillenmiş bir gelecek tasavvurunu temsil ederken, kız çocuklarının bireysel arzularının toplumsal normlara feda edilmesi riskini de gözler önüne serer.

Son eser olan Min Jin Lee'nin *Paçinko* adlı romanı, Koreli kadın kimliğinin tarihsel ve kültürel bağlamda şekillenişini, Sunja ve annesi Yangjin arasındaki ilişki üzerinden çok boyutlu biçimde ele alır. Roman, Kore toplumunun geleneksel cinsiyet normları, ekonomik zorluklar ve göç deneyimleri bağlamında anneliği yalnızca biyolojik bir rol değil, aynı zamanda kültürel bir direniş ve hayatta kalma stratejisi olarak konumlandırır.

Yangjin'in kızına olan yaklaşımı, ataerkil sistemin kadınlar üzerindeki baskısına karşı dolaylı bir koruma pratiği olarak değerlendirilebilir. Üç erkek çocuğunu kaybetmiş bir

annenin hayatta kalan kızı Sunja'yı, geleneksel cinsiyet rollerine hazırlamanın ötesinde, ticari beceriler kazandırarak yetiştirmesi -Sunja'yı balık pazarına göndererek satış yapmayı öğretmesi (Lee, 2017, s. 7)-, onun kızına yönelik güçlendirici bir annelik sergilediğini gösterir. Bu yönüyle Yangjin, ataerkil toplumda doğrudan güç elde edemeyen kadınların, kız çocuklarını hayata hazırlayarak dolaylı bir direnç oluşturduğunu temsil eder.

Romanın kritik dönüm noktalarından biri, Sunja'nın Hansu'dan hamile kalması ve bu durumun ailesine getirdiği sosyal baskıdır. Yangjin'in duyduğu şok ve utanç, Kore toplumunda evlilik dışı gebeliklerin kadına yüklediği toplumsal damgayı açıkça ortaya koyar (Lee, 2017, s. 60). Ancak bu duruma rağmen, Yangjin'in kızının geleceğini korumak adına Isak'ın evlilik teklifini büyük bir minnetle kabul etmesi (Lee, 2017, s. 87), annelik pratiğinin yalnızca normlara uymakla sınırlı olmadığını; gerektiğinde bu normları esneterek çocuğun iyiliği için alternatif yollar arayabileceğini gösterir. Bu, anneliğin toplumsal itibardan çok bireysel sorumluluk ve sevgiyle şekillenen bir değer alanı olduğunu vurgular.

Sunja'nın evliliği öncesinde Yangjin'in ona aile yadigarı yüzükleri vermesi ve geleneksel nasihatlerde bulunması -"tutumlu ol, para biriktir, kocana iyi bak" (Lee, 2017, s. 109-110)-, kadınlar arası bilgi ve değer aktarımının kuşaklar arası sürekliliğini gözler önüne serer. Ancak bu aktarım, yalnızca geleneksel normların tekrarı değil, aynı zamanda kadının bilgeliğinin bir göstergesi olarak da değerlendirilebilir. Bu yönüyle *Paçinko*, anneliği yalnızca biyolojik değil, kültürel ve ekonomik bir aktarımsal güç olarak konumlandırır; böylece anne-kız ilişkisini, kadınların tarihsel direncinin bir anlatısı hâline getirir.

3.2.Baba-Kız İlişkileri

Kore edebiyatında baba figürü, ataerkil sistemin bir taşıyıcısı, otoritenin somutlaşmış hâli ve kadın kimliğinin şekillenişinde belirleyici bir yapı taşı olarak ortaya çıkar. *Sen Hâlâ Hayal mi Görüyorsun?* adlı eserde ana karakter Cha Mun-gyeong'un doğrudan babasıyla ilişkisi yerine, Kim Hyeok-ju'nun kızı Si-nae üzerinden Mun-gyeong'a yönelttiği duygusal manipülasyonlar aracılığıyla baba figürü betimlenir. Hyeok-ju'nun, sevgisini bahane ederek kendi çıkarlarını Si-nae'nin duygusal ihtiyaçları üzerinden Mun-gyeong'a

dayatması, patriarkal düzende babalığın, çocukların duygularını kendi lehine araçsallaştırabileceğini gösterir (Park, 2012a, s. 388). Kim, Y.'nin de belirttiği üzere, romandaki "baba yasası", hem maddi hem de normatif olarak işlev görür (Kim, Y., 2012, s. 502). Kim'e göre, "baba yasası" olarak tanımlanan bu yapı, erkeklerin evlilik dışı ilişkilerde çocukları reddetmesini meşrulaştırırken, kadını "kullanılmış" statüsüne indirger. Si-nae ile olan ilişkisi, toplumsal cinsiyet normlarının erkeğe yüklediği baba rolünü ve bu rolün, kadınların evlilik öncesi konumlarını nasıl şekillendirdiğini ortaya koyar.

Mun-gyeong, Hyeok-ju ile evlenmeyi düşündüğünde, kızı Si-nae hakkında bilgi edinmek ister. Neredeyse "daha az acemice bir anne olabilmek için" (Park, 2012a, s. 36) Si-nae'nin nasıl bir çocuk olduğunu, annesini ne kadar hatırladığını, uysal mı yoksa hareketli mi olduğunu, neşeli mi yoksa melankolik mi olduğunu, sağlıklı mı yoksa zayıf mı olduğunu öğrenmek ister. Ancak Hyeok-ju, Mun-gyeong'un bu ilgisini hiç hoş karşılamaz ve "önceki karısından olan çocuğu bu kadar mı gözüne batıyor?" (Park, 2012a, s. 36) gibi sert sözlerle onu azarlar. Hyeok-ju kızı ile ilişkisini kullanır; Mun-gyeong'un samimi merakını yanlış yorumlayarak onu kızına karşı düşmanca bir tutum sergilemekle suçlar ve duygusal bir baskı oluşturma çabası taşır.

Ha Il-ji'nin *Hipodroma Giden Yol* adlı eserinde, J karakterinin varlıklı bir aileden gelmesi, ekonomik bağımsızlığını kazanmış olması, babasından ziyade toplumsal konumun ürünü olarak yorumlanır. R karakterinin babasının ona yazı yazabileceği bir alan sağlaması (Lee, D., 2004, s. 6-7), feminist kuram açısından ataerkil düzende entelektüel alanın kontrolünün erkeklerde olduğunu ve kadınlara bu alanın ancak bir lütuf olarak sunulduğunu düşündürür. Romanda baba-kız ilişkileri doğrudan bir anlatı nesnesi olmaktan çok, toplumsal yapıların ve ataerkil normların kadın karakterler üzerindeki etkisini şekillendiren bir arka plan mekanizması olarak karşımıza çıkar. Özellikle R karakteri üzerinden temsil edilen erkek egemen sistem, bireysel baba figürünün ötesinde ataerkilliğin bütüncül etkisini yansıtır. Kadın karakterlerin entelektüel ve ekonomik bağımsızlık çabalarının, babadan çok bu sistemin temsilcisi olan diğer erkek karakterlerle ilişkiler aracılığıyla kurgulanması da bu etkiyi perçinlemektedir.

Baba adlı eserde, baba-kız ilişkisi, Jeong-su'nun kızı Ji-won'un alkol kullanımı ve eve sarhoş gelmesinden sonra babasına yazdığı mektupla görünür hâle gelir. Ji-won'un

mektubunda yalnızca babasına duyduğu öfke değil, aynı zamanda derin bir sevgi ve endişe de yer alır. Mektubun tonu, ataerkil yapıda kız çocuklarının duygusal yükümlülüklerinin nasıl şekillendiğine dair önemli ipuçları sunar. Özellikle Ji-won'un babasının sağlığı için tüm ailenin dua ettiğini belirtmesi, ailede kız çocuklarının sadece birey değil, duygusal dengeyi gözeten bir figür olarak da konumlandığını gösterir.

> *Sevgili Baba*
>
> *Baba, ben şu an sizden çok derin bir hayal kırıklığı yaşıyorum. Bu hayal kırıklığı öfkeye yakın. (...) Her zaman sarhoş haliniz, yalpalayan, sallanan, zayıf ve değersiz görünüşünüz. Biz neden babanın böyle bir haline alışmak zorundayız? Biz de başkaları gibi gurur duyulacak, başarılı ve harika bir babaya sahip olmak istiyoruz. (...) Baba, sizin başardığınız nedir? Başkaları gibi bir şeyi feda edip büyük bir sosyal itibar mı kazandınız? Yoksa anneme gösterişli bir zenginlik hazırlamak için çok para mı biriktirdiniz? (...) Benim istediğim tek şey, babanın gerçekten yerini bulmasıdır. Sevgili annem için ve size sıcak sevgi besleyen Hee-won için (Kim, 1996 s. 90).*

Mektup, Jeong-su için acımasız bir hançer gibidir ve başta inanmaz; bunu bir yanılsama sanır. Ancak mektubu okuduktan sonra hissettiği yoğun duygularla birlikte şiddetli bir fiziksel acı da yaşar ve mektubu çekmeceye fırlatır. Daha sonra mektubu tekrar alır ve nazikçe katlayarak bağrına basar, onu kızından aldığı ilk mektup olarak görür ve kıymet verir. Ji-won, hastanede babasını ziyaret ettiğinde ise bu mektup için pişmanlık duyduğunu ve düşüncesizce davrandığını söyleyerek özür diler. Bu durum, baba-kız arasındaki duygusal mesafenin kapanmaya başladığını gösterir.

Kate Millett'in *Cinsel Politika* adlı eserinde belirttiği üzere, ataerkillik yalnızca maddi değil, aynı zamanda duygusal ve simgesel otorite biçimlerini de kapsar. Millett'e göre, "toplumdaki tüm iktidar kaynakları erkeklerin elindedir ve siyasetin özü iktidardan geçer" (Güneş, 2017, s. 248). Bu çerçevede, Ji-won'un mektubu, babanın ailedeki mutlak otoritesini sorgulayan değil, onaylayan bir çizgide ilerler. Babaya yönelik sevgi dolu hitaplar ve "iyileşmesi için edilen dualar", bu otoritenin kırılmadığını, tersine içselleştirildiğini gösterir.

Öte yandan, mektup aynı zamanda Ji-won'un yaşamına ve ailesine dair algısını şekillendiren travmaları da yansıtır. Ataerkil aile yapısında kız çocuklarının duygusal işleyişten sorumlu olduğu bir ortamda, babanın davranışları yalnızca kendi sağlığını değil, kızının dünyaya bakışını da etkilemiştir. Ji-won'un mektubunda ifade edilen kırgınlık, sevgi ve sorumluluk duygusu, bu tür bir yapı içerisinde kadın bireyin yalnızca çocuk değil, adeta ailenin "duygusal bekçisi" olduğunu ortaya koyar. Vatandaş (2007), geleneksel Kore ailesinde kız çocuklarının ataerkil değerlere uyum sağlayacak şekilde yetiştirildiğini ve bu yapı içerisinde duygusal yükleri içselleştirdiklerini vurgular. Bu nedenle, Baba adlı eserdeki mektup, sadece bireysel bir duygulanım metni değil; aynı zamanda ataerkil normların içselleştirilmiş biçimlerinin görünür olduğu, kız çocuklarının sevgi, öfke ve sorumluluk arasında sıkıştığı bir sosyokültürel çözümleme alanı olarak değerlendirilebilir. Baba figürü, burada yalnızca bir otorite değil; aynı zamanda "duygusal eksen"in merkezinde yer alan bir yapı taşıdır.

Cheolsu adlı eserde ise baba figürü, genellikle yokluğu, suça karışmış geçmişi ve bunun aile üzerindeki etkileriyle temsil edilir. Anlatıcının babası, yolsuzluk nedeniyle cezaevine düşmüş ve bu durum hem ekonomik hem de duygusal düzeyde ciddi bir boşluk yaratmıştır. Babaya ait anlatı, çoğunlukla onun hapishaneden gönderdiği dramatik mektuplar aracılığıyla iletilir:

"Kendimi öldürmek istiyorum. Ben bir şey yapmadım. Bana zehirli kâğıtlara yazılmış mektuplar gönderin. Hepsini yutacağım" (Bae, 2015, s. 81).

Bu sözler, yalnızca bireysel çaresizliği değil, aynı zamanda ataerkil düzenin erkeğe yüklediği sorumlulukların ve iktidarın kaybı karşısında yaşanan yıkımı da gözler önüne serer.

Anlatıcının, babasının masumiyetine duyduğu şüphe ise, ataerkil yapının meşruiyetini sorgulayan eleştirel bir farkındalığa işaret eder: "Doğrusu, şu ya da bu şekilde yozlaşmıştı. Bence kimse hak etmediği bir kaderle karşılaştığını söylemeye gerçekten ehil değildir. Kimse tamamen masum değildir" (Bae, 2015, s. 84). Buradaki yaklaşım, bireysel etikle toplumsal çürümenin iç içe geçtiği bir zeminde baba figürünün, sadece aile içinde değil, aynı zamanda sistemin bir taşıyıcısı olarak da konumlandırıldığını gösterir.

Bu bağlamda anlatıcının, babasına hitaben "baba, çivi yut" (Bae, 2015, s. 87) demesi, geleneksel bir hürmetin değil; aksine, derin bir öfkenin ve hesaplaşmanın ifadesi olarak okunur. Anlatıcı bu cümleyi, babasının hapishanede çivi yutarak açlık grevine katılan diğer mahkûmlarla ilgili haberleri (Bae, 2015, s. 85) okuduktan sonra yazar. Bu söz yalnızca bir bireyin babasına yönelik duygusal tepkisi değil; aynı zamanda ataerkil figürün çöküşüne dair sembolik bir talep olarak değerlendirilebilir.

Baba figürü bu romanda yalnızca "yok" değil, aynı zamanda bir "yük" olarak kodlanır. Anlatıcının babasının suça bulaşmış olması, sadece bir ailevi kriz değil; aynı zamanda ataerkil yapının çürümesiyle gelen bir travmadır. "Sınıf ve koşulların hapishanesi" (Bae, 2015, s. 83) içerisinde sıkışan anlatıcı -bu figür üzerinden- hem babasına hem de onun temsil ettiği toplumsal düzene karşı öfkesini dile getirir. Böylece baba, yalnızca ailesinden değil, etik ve ahlaki sorumluluktan da uzak düşmüş bir figür olarak karşımıza çıkar.

Karım Evlendi eserinde, In-a'nın babasıyla olan ilişkisi, tıpkı annesiyle olan ilişkisi gibi sınırlı ve yüzeysel biçimde işlenmiştir. Eserde, babanın Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşadığı bilgisi verilmekte (Park, 2016, s. 94), bu da onun In-a'nın yaşamı üzerindeki etkisinin hem fiziksel hem de sembolik olarak sınırlı kaldığını göstermektedir. Baba figürünün mekânsal uzaklığı, karakterin ailevi denetimden ve geleneksel ataerkil bağlardan bir ölçüde bağımsızlaşmasına zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda, baba figürü, klasik Kore ataerkil yapısında beklenen denetleyici, yönlendirici ya da otorite kurucu işlevinden saparak, bir tür "yokluk" durumuna dönüşür.

Anlatıcının, In-a'nın kızının "anne tarafından büyükbabasına benzediğini" ifade etmesi (Park, 2016, s. 245), baba ile kurulan bağın doğrudan deneyimlerden değil, dolaylı gözlemlerden ibaret olduğunu gösterir. Bu tür yüzeysel benzetmeler, ataerkil sistemde babanın genetik ya da görsel etkisine vurgu yaparken, duygusal ya da yapısal etkisini geri plana iter. Feminist eleştiri açısından değerlendirildiğinde, babanın fiziksel olarak uzakta oluşu, In-a'nın kendi kimliğini şekillendirmede dışsal baskıdan uzak bir alan inşa etmesini mümkün kılmıştır. Ancak bu özgürlük, eserin baba karakterine ilişkin detaylı bir portre sunmaması nedeniyle, yalnızca varsayımsaldır. Dolayısıyla, *Karım Evlendi* romanında In-a'nın babasıyla olan ilişkisi, karakterin özerkliğini ima eden bir arka plan unsuru olarak konumlandırılsa da bu ilişkinin psikolojik, sosyolojik ya da kültürel

boyutları derinlemesine irdelenmemiştir. Baba figürü, In-a'nın bireyselleşme sürecini doğrudan şekillendiren değil, ancak bu sürecin önünü kapatmayan, arka planda kalan bir sembol olarak varlığını sürdürür.

Vejetaryen adlı romanda, baba figürü ataerkil şiddet ve denetimin somut bir temsili olarak kurgulanmıştır. Yonğhe'nin babası, Vietnam Savaşı gazisi kimliğiyle geleneksel erkeklik ideallerine sıkı sıkıya bağlı, otoriter ve kontrolcü bir karakter olarak betimlenir. En dikkat çekici yönlerinden biri, Yonğhe'nin on sekiz yaşına kadar babasından sürekli fiziksel şiddet görmüş olmasıdır (Han, 2017, s. 29). Bu durum, bireysel bir travmanın ötesinde, Kore toplumundaki ataerkil normların aile içindeki uygulanışını ve kız çocukları üzerindeki tahakkümünü gözler önüne serer.

Aile yemeği sahnesinde babanın, Yonğhe'yi zorla et yemeye teşvik etmesi ve bu teşviki şiddetle pekiştirmesi

"Babanın sözünü dinle ve ye. Bunları hep senin iyiliğin için söylüyoruz" (Han, 2017, s. 36), ataerkil sistemin kadının bedeni üzerindeki mutlak kontrol arzusunu yansıtır. Yonğhe'nin ağzına zorla et tıkıştırılması ve ardından yüzüne tokat atılması (Han, 2017, s. 35-38), bedeninin sınırlarının ihlaline ve öznelik hakkının elinden alınmasına işaret eder. Bu eylemler, feminist bir okumayla kadına yönelik hak ihlali olarak değerlendirilebilir; zira kadının bedenine, kararlarına ve iradesine yönelik bu saldırı, onun toplumsal konumunu yeniden tanımlamaya yöneliktir.

Bu sahnenin ardından Yonğhe'nin meyve bıçağıyla bileğini keserek kendisine zarar vermesi (Han, 2017, s. 39), ataerkil şiddete karşı geliştirilen içsel bir direniş biçimi olarak okunabilir. Kadının kendi bedeni üzerindeki son kontrolünü, şiddet yoluyla dahi olsa yeniden ele alma girişimi, bastırılmış öznenin bir tür haykırışı olarak yorumlanabilir. Bu noktada, İnhe'nin babasının tavırlarını sorgulaması (Han, 2017, s. 41), aile içi ataerkil tahakkümün bile mutlak ve sorgulanamaz olmadığını; kadınların, bu tahakkümle yüzleşme ve onu eleştirme potansiyeline sahip olduğunu gösterir.

Öte taraftan, *Lütfen Anneme İyi Bak* romanında, baba figürü aile içindeki ataerkil rollerin ve duygusal ihmalkârlığın temsilcisi olarak yapılandırılmıştır. Baba Lee Eun-gyu (이은규), kaybolan anne Park So-nyeo'nun yokluğu üzerinden geçmişe dönerek aile içi

ilişkilerdeki hatalarını ve ihmalkârlıklarını itiraf eder. Kızına hitap ettiği bölümde, annenin hastalığını sürekli kendi sorunlarının gerisine attığını, ona hak ettiği ilgiyi göstermediğini belirtir:

"O zaman bile annenizi hasta gibi görmedim ve Seul İstasyonu'na iner inmez öne doğru yürüdüm... Hayatım boyunca böyle yaşadım ve bu sadece bir alışkanlıktı" (Shin, 2012, s. 183).

Bu ifadeler, babanın sorumluluktan kaçışını duygusal bir gerekçeyle meşrulaştırma çabasını ve aynı zamanda duygusal körlüğünü açıkça gözler önüne serer. Annenin kayboluşuyla başlayan bu yüzleşme süreci, babanın sadece bireysel kayıplarıyla değil, aynı zamanda bir sistemin aile içi duygusal yapıları nasıl şekillendirdiğinin de bir göstergesi olarak işlev görür. Baba, kendi babasının ona "erkekler sağlam durmalı" (Shin, 2012, s. 130) telkinleriyle yetiştirmesi gibi ataerkil beklentilerin kurbanı olarak, duygusal zayıflık gösteremeyen ve eşine yeterince değer veremeyen bir figür haline gelir. Annenin "benimle neden yaşadın?" (Shin, 2012, s. 180) diye sorduğu anlar, babanın da kendini sorgulamasına yol açar. Bu sorgulama, romanda cinsiyetçi rollerin ve beklentilerin aile içi ilişkilerde yarattığı tahribatı derinlemesine inceler.

Roman boyunca annenin yokluğu, baba figürünün içsel çözülmesini ve pişmanlıklarını tetikler. Özellikle büyük oğul Hyeongcheol'un (형철), annenin evi terk etmesi karşısındaki tepkisi, babanın sadakatsizliğinin aile üzerindeki yıkıcı etkisini yansıtır. Annesinin evi terk etme nedeni olarak "babalarının başka bir kadını eve getirmesi" gösterilir (Shin, 2012, s. 96-98). Hyeongcheol'un annesini mutlu etmek için "savcı" olma hayali kurması (Shin, 2012, s. 97), hem annenin yaşadığı mağduriyeti fark eden bir çocuğun duygusal tepkisidir hem de ataerkil toplumda annesini ancak bir erkeğin kurtarabileceği düşüncesinin bir yansımasıdır.

Babanın, annesiyle tanışma anısını anlatırken onu un dolu bir kabı taşırken gördüğünü ve yardım teklif ettiğini söylemesi (Shin, 2012, s. 212), ilişkinin başlangıcında bile toplumsal cinsiyet rolleri ve iktidar dinamiklerinin devrede olduğunu ima eder. Baba "yardım eden", anne ise "yardıma muhtaç" konumundadır. Feminist eleştiri açısından bu anlatı, ataerkil evlilik sisteminin temelindeki eşitsizliğe işaret eder.

Bu yönleriyle roman, ataerkil aile yapısında baba figürünün ihmalkâr, duygusal olarak mesafeli ve zaman zaman da tahakküm kuran konumunu eleştirir. Anne karakterinin yokluğu, yalnızca bir bireysel kayıp değil, aynı zamanda bir sistemin aile içi duygusal yapıları nasıl şekillendirdiğinin de göstergesi olarak işlev görür.

Kim Jiyeong, Doğum: 1982 adlı romanda baba-kız ilişkisi, Kore toplumunun geleneksel ataerkil yapısının bir yansıması olarak karşımıza çıkar. Jiyeong'un babası, duygusal olarak mesafeli, toplumsal cinsiyet beklentilerine sıkı sıkıya bağlı bir figür olarak resmedilir. Jiyeong'un okuldan dönerken bir adam tarafından takip edilmesine karşı babasının tepkisizliği ve bu olayın ardından annesinin gösterdiği öfke, aile içinde cinsiyete dayalı farklı tutumları gözler önüne serer:

"Niye o kadar uzaktaki bir kursa gidiyorsun? Niye her önüne gelenle konuşuyorsun? Niye eteğin bu kadar kısa?" (Cho, 2021, s. 54).

Kadına yönelik şiddetin sorumluluğunu mağdura yükleyen, kadının giyim kuşamına ve davranışlarına odaklanan ataerkil normların bir yansımasıdır. Bu sessizlik ve ardından gelen suçlama, Jiyeong'un kendi güvenliği için sürekli tetikte olması, kıyafetlerine dikkat etmesi ve tehlikeli insanlardan uzak durması gerektiği inancını pekiştirir.

Annesinin "Senin suçun değildi. Dünyada çok fazla kötü erkek var. Benim bile kaç kere başıma geldi. Kötü olmaları onların sorunu, senin bir suçun yok" (Cho, 2021, s. 54) sözleri ise babasının tutumunun aksine, toplumsal cinsiyet rolleri ve şiddet konusunda daha eleştirel bir bakış açısı sunar.

Jiyeong'un annesi Oh Misook'un üçüncü çocuğunun da kız olabileceği endişesiyle kocasına sorduğunda, babasının yanıt vermeyip yüzünü duvara dönmesi ve "Şom ağızlılık etme... Saçma sapan konuşma da uyu" (Cho, 2021, s. 20) demesi, babanın erkek çocuk arzusundaki kararlılığını ve olası bir kız çocuğuna yönelik rahatsızlığını dolaylı yoldan ortaya koymaktadır. Erkek çocukların ailenin devamı ve onuru olarak görülmesi, kız çocuklarının ise ikinci planda bırakılması şeklindeki ataerkil önceliğin tipik bir örneğidir.

Nitekim, Jiyeong'un babası, oğluna karşı gösterdiği yoğun ilgiyi kızlarına göstermemekte, bu durum aile içinde açık bir cinsiyet ayrımcılığına yol açmaktadır. Ev

içinde yeni pişmiş pilavın önce babaya, sonra babaanneye ve erkek kardeşe verilmesi; en güzel yemek parçalarının erkek kardeşin ağzına girmesi (Cho, 2021, s. 18); eşyalar konusunda erkek kardeşinkilerin kusursuz, kız kardeşlerinkilerin ise uyumsuz olması gibi durumlar, açık bir cinsiyet ayrımcılığını gözler önüne serer. Jiyeong'un ablası Eunyeong'un, erkek kardeşlerinin anneleri tarafından "daha küçük" olduğu gerekçesiyle ev işlerinden muaf tutulmasına karşı "Erkek desene sen şuna" (Cho, 2021, s. 48) diyerek tepki göstermesi, bu eşitsizliğin farkında olunduğunu gösterir.

Bu ayrımcılık, kızların akademik gelişimine yönelik duyarsızlıkla da pekişir; Jiyeong'un babası kızlarının dersleriyle ilgilenmezken, annenin eğitim konusundaki gayreti gölgede bırakılır. Ayrıca babanın evde kahvaltı gibi temel ihtiyaçları anneden beklemesi (Cho, 2021, s. 12), geleneksel ev içi rolleri kadına atfeden cinsiyetçi düzenin sürdürücüsü olduğunu gösterir. Jiyeong'un öğretmeninin kız öğrencilere karşı sergilediği haksız tutumlara karşı babasının sessiz kalması da yalnızca bir ebeveynin pasifliğini değil, aynı zamanda kız çocuğunun haklarını savunmaktan imtina eden bir erkek figürünün varlığını gözler önüne serer. Bu bağlamda, Jiyeong'un babası yalnızca bir birey değil, aynı zamanda ataerkil sistemin ev içindeki yansıtıcısı olarak ele alınır. Kızlarının duygusal ihtiyaçlarına karşı duyarsız kalışı, toplumsal cinsiyet rollerinin erkek bireyleri duygusal sorumluluktan muaf kılmasının bir sonucudur. Böylece roman, ataerkil yapının aile içinde kadınlar ve kız çocukları üzerindeki etkilerini, baba figürü aracılığıyla sert ve çarpıcı bir şekilde ortaya koyar.

Paçinko adlı romanda Sunja'nın babası Hoonie ile olan ilişkisi, Kore toplumunda nadiren rastlanan sevecen ve destekleyici bir baba-kız ilişkisi örneği sunar. Toplumsal normların dışında konumlanan Hoonie, doğuştan fiziksel engelli (Lee, 2017, s. 11) olması nedeniyle toplumun "güçlü erkek" beklentisinin dışında kalmış, bu durum onu daha şefkatli ve duyarlı bir figür haline getirmiştir. Sunja, çocukluk döneminde babasının mutluluğunu kendi görevi olarak görür ve onu "sadık bir evcil hayvan gibi" takip eder (Lee, 2017, s. 24). Bu benzetme, çocuğun saf bağlılığını ifade ederken aynı zamanda Sunja'nın babasına duyduğu koşulsuz sevgiyi de ortaya koyar.

Hoonie'nin, Sunja'ya okuma-yazma öğretmesi ve pazarda hesap yapma becerilerini geliştirmesi (Lee, 2017, s. 102), kızına yaşam becerileri kazandırarak onun ekonomik ve zihinsel bağımsızlığını destekler. Ataerkil sistemde genellikle erkek çocukların eğitimine

öncelik verildiği düşünüldüğünde, bu tutum geleneksel yapıya bir karşı çıkış niteliği taşır. Hoonie'nin bu eğitici ve destekleyici yaklaşımı, onun yalnızca bir baba değil, aynı zamanda kız çocuğunun potansiyelini tanıyan ve geliştiren bir birey olduğunu gösterir. Hoonie'nin ölümü sonrası Sunja'nın yaşadığı derin üzüntü ve "neşeli bir kızdan düşünceli bir genç kadına" dönüşmesi (Lee, 2017, s. 29), bu ilişkinin karakter üzerindeki dönüştürücü etkisini açıkça gösterir. Sunja, babasının nazik sözleri ve sıcaklığını gelecekte kendi çocuklarına aktararak babasının sevgi dolu mirasını sürdürür. Bu bağlamda Hoonie figürü, ataerkil sistemde baskı ve şiddetle özdeşleşen baba imajının aksine, olumlu bir örnek teşkil eder. Hoonie'nin toplumsal beklentilerin dışında bir baba figürü olması, patriarkal yapı içinde bireysel erkeklerin de dönüştürücü roller üstlenebileceğini gösterir.

3.3.Kadın-Kardeş İlişkileri

Hâlâ Hayal mi Görüyorsun? eserinde Cha Mun-gyeong karakterinin hayatında kadın-kardeş ilişkileri hem duygusal destek hem de toplumsal baskının somutlaştığı bir zemindir. Mun-gyeong'un ahlaki ve sosyal duruşu, çevresindeki kadın akrabalarıyla olan etkileşimleriyle şekillenir. Eserde kız kardeşleri ve yengeleri her pazar onu arayarak "pazar günü ablanın evine gitsen ne olur?" diyerek yalnızlığına çare olmaya çalışır (Park, 2012a, s. 42); bu eylem, duygusal dayanışmanın yanı sıra bekarlık durumunun sürekli gündeme gelmesini sağlar.

Mun-gyeong'un meslektaşı Lim Öğretmen ise kadın-kardeş ilişkilerinin doruk noktasını temsil eder. Mun-gyeong'un hamileliği ve işini kaybetme tehdidine karşı verdiği yalnızlıkla yüz yüze kaldığı dönemde, Lim ona duygusal dayanışma ve pratik destek sunar. Mun-gyeong'un hamileliğini kabul etme ve toplumun eleştirilerine karşı durma kararını başlangıçta sorgulasa da sonunda onu destekleyeceğini belirtir:

"Başkaları dedikodu yapıp parmakla gösterse de ben senin tarafını tutmaya hazırım" (Park, 2012a, s. 98).

Mun-gyeong'un işten atılması üzerine yaşadığı çaresizliği ve Lim'in omzunda ağlamasını betimleyen pasajlar, aralarındaki güçlü duygusal bağı gösterir. Lim, Mun-gyeong'un emeklilik ikramiyesini basit bir "kuş yemi" (Park, 2012a, s. 106) olarak görmesini

düzelterek bunun kendi kazandığı ve değerini bilmesi gereken birikim olduğunu vurgular. Ayrıca bebeği için kendi çocuklarının eski giysilerini ve ihtiyaç duyabileceği eşyaları getirerek (Park, 2012a, s. 105) somut destek sunar. Ayrıca Lim'in önerdiği ekonomik düzenlemeler, onun maddi bağımsızlığını koruyabilmesi adına hayati bir adımdır (Park, 2012a, s. 124-126). Burada iş birliği, duygusal bir ittifakın yanı sıra ekonomik bir stratejiye dönüşmüştür.

İletişimlerinde zaman zaman fazla duygusal veya kadınsı söylemlerle birbirlerini eleştirseler de bu ifadeler ilişkiyi yıpratmaz; aksine dostça bir sınama mekanizması sunar. Lim Öğretmen'in Mun-gyeong'u tenkit ederken dahi destek vermeye devam etmesi, kadınlar arasında hem özgürleştiren hem de samimiyeti besleyen bir bağın varlığını gösterir. Bu ilişki, feminist literatürdeki kadın merkezcilik (woman-centeredness) kavramını somutlaştırır. Kim Yang-seon'un betimlediği üzere, bu karakterler "erkeklerin ikiyüzlülüğünü ve utanmazlığını üstlenen" varlıklar değildir; aksine "daha sağlam ve kalıcı bir dayanışma" kurabilen kadınlar olarak yansır (2012). Eagleton'un (1991) feminist analizindeki vurguya paralel olarak, bu dayanışma biçimi ataerkil karşıtı bir bilinçle örülmüştür. Mun-gyeong ve Lim arasındaki etkileşim, ataerkil dile karşı kurulmuş kolektif bir dil yaratarak, kadın-kardeş ilişkilerini toplumsal dayanışma ve bireysel özerkliğin kesişim alanı haline getirir.

Hipodroma Giden Yol adlı romanında kardeş ilişkisi öncelikli olarak ataerkil gururla karakterize edilen R üzerinden gerçekleşir. R, çevresindeki herkesi -ailesi, karısı, kız kardeşleri ve hatta sevgilisi J'yi- kendi dehası ve yaratıcı faaliyetleri için birer araç olarak görür. Ancak kız kardeşleri ile olan ilişkisi sınırlı olarak ifade edilir. R karakterinin kız kardeşlerinden söz edildiği kısa pasajlar, ataerkil toplumda kadınların birbirleriyle olan bağlarının, doğrudan temas kadar dolaylı beklenti ve yük aktarımları üzerinden de şekillenebileceğini ortaya koymaktadır. R'nin kız kardeşlerinin fabrika işçisi olduğu ve kendi evlerine dahi sahip olamadıkları (Ha, 2005, s. 218) anlatılırken, bu kadınların ekonomik güçsüzlükleri vurgulanır.

Kadınların birbirleriyle olan ilişkilerinin sadece kan bağıyla değil, aynı zamanda ortak deneyim ve mücadeleyle şekillendiği feminist teoride önemli bir vurgudur. Ancak romandaki kardeşlik tasviri, kadın karakterlerin kolektif bir direniş veya dayanışma pratiği geliştirmediklerini gösterir. Bunun yerine, erkek egemen bakış açısına içkin bir

şekilde temsil edilmeleri, onların sosyal baskı karşısında pasif ve izole kalmalarına yol açar. Bu durum, kadınların bireysel özne olarak güçsüzleştirilmesi anlamına gelir ve sosyalist feministlerin vurguladığı gibi, toplumsal cinsiyet sosyalleşmesi süreçlerinin görünür kılınmasını engeller.

Cheolsu eserinde ise aile içi kadın ilişkilerini, özellikle kız kardeşler arasındaki farklı nesillerin deneyimlerini ve toplumsal baskılara karşı geliştirdikleri bireysel stratejileri derinlemesine ele alır. Romanın anlatıcısı ile on yaş küçük kardeşi Mia arasındaki bağ, yaş farkı, sosyal uyum düzeyleri ve kişilik farklılıkları temelinde karmaşıklaşır.

Anlatıcı, Mia'nın "gerçekten kardeş gibi hissetmiyoruz" (Bae, 2015, s. 15) ifadesiyle, bir duygusal uzaklığı ve iletişimsizliği aktarır (Bae, 2015, s. 19-20). Burada anlatılmak istenen, ikilinin "odaları hiç paylaşmadıklarını, aynı erkekten hoşlanmadıklarını ya da dantelli bir iç çamaşırı yüzünden hiç kavga etmedikleri"dir. Dahası "birbirlerinin varlığından zar zor haberdar olarak hayatlarını sürdürdüklerini" (Bae, 2015, s. 15) ekleyerek bu kopukluğu daha da vurgular.

Mia'nın "saçlarını tıpkı diğer kızlar gibi örmek" ve "çoraplarını tıpkı diğer kızlar gibi katlamak" istediğini, doğum günlerinde "arkadaşlarından kurabiye ve çiçek hediyeleri" aldığı; sınıf gezisine çıkma isteği ve "eğer gidemezse arkadaşlarının kendisiyle konuşmayı bırakacağı" endişesi, onun toplumsal kabul ve aidiyet arayışını açıkça ortaya koyar (Bae, 2015, s. 17). Mia'nın bu temsili, anne veya babadan farklı olarak, onun toplumsal kabul arzusunu ve aidiyet arayışını öne çıkarır.

Mia'nın sınıf gezisi için ağlaması üzerine, anlatıcı ona "hiçbir şey olmadığını" ve "tüm kızların bunu yaşadığını" söyleyerek teselli etmeye çalışır. Anlatıcı, bu ihtiyaca karşılık empati göstererek ve "restorandan alacağı maaşı" (Bae, 2015, s. 19) Mia'nın gezisi için kullanabileceğini söyleyerek hem koruyuculuğunu hem de kardeşine duygusal desteğini ortaya koyar. Bae Su-ah burada nesiller arası farklılıkların kardeşlik bağlarını doyurmadığını, buna rağmen bir şefkatin yine de var olduğunu gösterir.

Anlatıcı, Mia'yı ailedeki "geleceğe dair umutları olan tek kişi" olarak tanımlar. Mia'nın babasına yazdığı bir kartta sarf ettiği "Büyüyünce lezbiyen olacağım" ifadesi, onun sadece geleneksel meslek hayallerinden öte, "yepyeni bir dünyada" var olma arzusunu ve

“gözlerimizin gördüğünden tamamen farklı bir şey olması gerektiği” inancını yansıtır (Bae, 2015, s. 82). Mia’nın lezbiyen olma hayalinin gerçekleşmemesi (Bae, 2015, s. 94), anlatıcının bakış açısından, bireysel özgürleşme ve alternatif bir yaşam kurma isteğinin, toplumsal beklentilerin ve gerçekliğin bireysel arzular üzerindeki baskıcı etkisini gözler önüne serer.

Han Kang’ın *Vejetaryen* adlı eseri, kadın-kardeş ilişkilerini psikolojik, sosyokültürel ve feminist katmanlarda derinlemesine işleyen nadir anlatılardan biridir. Bu yapı, özellikle Yonğhe ile ablası İnhe arasındaki çok boyutlu ilişkide şekillenir. İki kız kardeşin bağları hem aile içi dinamikler hem de ataerkil şiddet karşısında geliştirilen direnç pratikleri açısından incelenmeye değerdir.

İnhe, kardeşi Yonğhe’yi yalnızca bir aile bireyi olarak değil, aynı zamanda bakıma muhtaç bir “sorumluluk” olarak görür: “Ona karşı duyduğu şey anne şefkatine benzer bir sorumluluk duygusuydu” (Han, 2017, s. 112). Bu ifade, Kore kültüründe kadına biçilen geleneksel bakım yükümlülüğünün bir yansımasıdır. Özellikle kadınlar arası ilişkilerde bu tür bakım temelli sorumluluklar, toplumsal cinsiyet rollerinin içselleştirilmiş biçimleriyle kendini gösterir.

İnhe’nin bu sorumluluk hissi, yalnızca duygusal değil, aynı zamanda pratik bir fedakârlığa da dönüşür: Yonğhe’nin hastane sürecini yönetir, masraflarını karşılar ve fiziksel bakımını üstlenir (Han, 2017, s. 119). Burada, kadın-kardeş ilişkisi, feminist kuramda vurgulanan kadınlar arası ‘bakım etiği’ne dayanan bir bağlam kazanır. Ancak, bu destek aynı zamanda çelişkilerle örülüdür. İnhe, kardeşinin iç dünyasını anlamakta zorlanmakta ve onun yaşadığı travmayı çoğu zaman “tuhaflık” veya “yabancılık” olarak kodlamaktadır.

Daha da önemlisi, İnhe’nin zaman zaman, istemeden de olsa ataerkil baskının bir taşıyıcısına dönüştüğü görülür. Bu durum, İnhe’nin kendi konumunu, toplumsal normları ve ailevi beklentileri sorguladığı anlarda bile belirginleşir:

İnhe, babasının Yonğhe’ye aile yemeği sırasında tokat atması ve zorla et yedirme girişimine “Babam da çok ileriye gitti” (Han, 2017, s. 41) diyerek tepki verse ve babasının kolunu tutarak araya girmeye çalışsa da bu şiddeti tamamen engelleyemez. Çocukluktan

itibaren babalarından dayak yiyen Yonğhe'ye karşı duyduğu "anne şefkatine benzer bir sorumluluk" (Han, 2017, s. 112) duygusu, aynı zamanda, İnhe'nin bu ataerkil düzenin bir parçası olarak kendine biçilen rolü (yardımsever abla) kabullenişinin bir sonucu olarak da okunabilir. Kendisi de babasının otoritesine karşı Yonğhe kadar açık bir direniş sergilememiştir. İnhe, kardeşinin sağlığı ve yaşamı için endişelenirken, onu "normalleştirmeye" çalışan sistemin bir parçası haline gelir. Yonğhe'nin hastaneye yatırılmasına ve burnundan hortumla zorla beslenmesine rıza göstermesi (Han, 2017, s. 120), hatta doktorun Yonğhe'nin "aşırı baskın anneyle olan sorunlar" (Han, 2017, s. 121) nedeniyle yemeği reddettiği teorisini dinlemesi, ataerkil toplumun akıl sağlığı adı altında bireyler üzerindeki kontrolünü yansıtır.

İnhe, kocasının Yonğhe'ye karşı beslediği cinsel obsesyonu ve onu sanatsal bir nesne olarak kullanma niyetini bilmese de kocasının "Moğol lekesi" üzerinden gelişen sapkın arzularına ve Yonğhe'nin bedeninin nesneleştirilmesine dolaylı olarak zemin hazırlar. Kocasının İnhe'de "eksik" bulduğu şeyin, Yonğhe'nin "yaban ağacına benzeyen bir güç" taşıması olduğunu fark etmesi, ataerkil bakış açısıyla kadınların birbirleri üzerinden nasıl değerlendirildiğini gösterir. İnhe'nin, kendi kocasının Yonğhe ile yaptığı çekimleri izlemesi ve ardından "pislik herif!" (Han, 2017, s. 103) diyerek ona bağırması, bu ataerkil tahakkümün yarattığı dehşetle yüzleştiği anın bir zirvesidir.

Lütfen Anneme İyi Bak adlı eserinde kadın-kardeş ilişkileri, ailevi sorumluluklar, kuşaklar arası değer çatışmaları ve kadınlık halleri üzerinden şekillenen çok boyutlu bir anlatı sunar. Romanın merkezinde kaybolan anne karakterinin ardından yaşanan duygusal çözülmeler, özellikle büyük kız kardeş ile küçük kız kardeş Jiheon (지헌) arasındaki ilişkiyi görünür kılar.

Kız kardeşlerin ilişkisi, annenin kayboluşuyla derinleşen bir sorgulama sürecine dönüşür. Jiheon, anneleri Park So-nyeo'nun (박소녀) hayatı boyunca bir "üretim fabrikası gibi" çalıştığını ifade ederken, bu fedakârlığın ardındaki bireysel arzulara dikkat çeker:

"Annemin mutfağı gerçekten sevdiğini sanmıyorum, abla?" (Shin, 2012, s. 64) … "Ben annem gibi yaşayamam ama annem annem gibi yaşamak istemiş midir?" (Shin, 2012, s. 246).

Bu sorgulamalar, annenin kadına atfedilen geleneksel görevleri yerine getirirken maruz kaldığı duygusal ihmalin altını çizerken, kız kardeşler arasındaki diyalogları da toplumsal normlara karşı farkındalık üzerinden tanımlar.

Jiheon'un, annesi gibi fedakâr olamayacağını itiraf etmesi, modern kadının annelik, kariyer ve bireysellik arasında sıkıştığını gözler önüne serer:

"Annem gibi yapamam. Yapamam da. Çocuklarımı beslerken bile sık sık sinirleniyorum. Çocuklarımın ayaklarımı tuttuğunu hissedince bunaldığım oluyor." (Shin, 2012, s. 245).

Bu ifadeler, sadece Jiheon'un kişisel yetersizlik duygusunu değil, aynı zamanda büyük kız kardeşle arasındaki duygu alışverişinin niteliğini de belirler. Ablasına yönelik bu açıklamalar, onların ilişkisinde dürüstlüğe ve duygusal açılmaya dayalı bir yakınlık yaratır.

Buna karşın, kız kardeşlerin sorumluluk paylaşımı konusunda zaman zaman çatıştığı görülür. Jiheon'un Santiago'ya gitme planı, kişisel özgürlüğe dair arzularını simgelerken, ablasının "gitme! gitme! abla!" (Shin, 2012, s. 193) sözleri, bu arzularla ailevi sorumlulukların çarpıştığı noktayı temsil eder. Bu sahne, kız kardeşlerin aynı duygusal acıyı paylaşsalar da bu acıya verdikleri tepkilerin farklılığını gözler önüne serer.

Kadın-kardeş ilişkilerinin bir başka katmanı, annenin kaybıyla ortaya çıkan "suçluluk" duygusudur. Jiheon'un kendisini yeterince iyi bir evlat olarak görmemesi, ablasıyla aralarındaki ilişkinin de bu eksiklik hissiyle biçimlenmesine neden olur. Bu bağlamda kız kardeşler arası ilişki, yalnızca duygusal bir destek ağı değil, bir çatışma alanı hâline gelir.

Kim Jiyeong, Doğum: 1982, Kore toplumunda kadın olmanın sistematik olarak görünmez kılınan boyutlarını açığa çıkarırken, kız kardeşler arası ilişkileri de patriarkal yapıların içinde şekillenen bir dayanışma ve empati alanı olarak ele alır. Jiyeong'un ablası ile ilişkisi, özellikle toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılığın fark edilmesinde ve bu ayrımcılığa karşı ortak bir bilinç geliştirilmesinde belirginleşir.

Ablası ile arasındaki yaş farkının az olması (Cho, 2021, s. 17), bu ilişkinin hem rol model hem de sırdaş yönlerini güçlendirir. Ablanın derslerdeki başarısı (Cho, 2021, s. 10), Jiyeong'un gözünde bir örnek teşkil ederken, aynı zamanda ev içindeki kadın emeğine

dair sorumlulukların dağılımında da bir ortaklık yaratır. En belirgin ayrım, babalarının erkek kardeşlerine duyduğu açık ayrıcalıklı muameledir: Bu tutum, kız kardeşler arasında bir rekabetten ziyade, birlikte maruz kalınan cinsiyetçi ayrımcılık karşısında bir dayanışmayı doğurur.

Ablanın, Jiyeong'a derslerinde yardım etmesi (Cho, 2021, s. 22), sadece akademik destek değil, aynı zamanda kız kardeşler arasında bilgi aktarımına dayalı bir güçlenme örneğidir. Ancak bu akademik dayanışmanın arkasında, ailevi ekonomik zorluklar ve kız çocuklarına sunulmayan fırsatlar nedeniyle, ablanın üniversite yerine doğrudan çalışma hayatına atılması gerçeği yatar (Cho, 2021, s. 29). Bu tercih, bir özveri olarak değil, patriarkal sistemin dayattığı bir zorunluluk olarak okunabilir.

Ablanın iş yaşamında kadınlara yönelik ayrımcılığa karşı gösterdiği direnç (Cho, 2021, s. 31), Jiyeong için hem bir bilinçlenme kaynağı hem de gelecekte karşılaşacağı zorluklar için bir rehber işlevi görür. Ablanın iş yerinde kendisini savunması ve bu direnişi sürdürebilmesi, feminist bir bakış açısıyla, kadınlar arasındaki deneyim paylaşımının toplumsal değişim için taşıdığı potansiyeli gösterir.

Paçinko'da ise Sunja'nın Isak'ın karısı Kyunghee ile kurduğu ilişki, klasik anlamda kız kardeşlikten ziyade, feminist kuramın öngördüğü "duygudaş dayanışma" (Eagleton, 1991) düzleminde okunabilir.

Sunja'nın evlilik dışı hamileliği nedeniyle toplumdan dışlandığı, ailesiyle olan bağlarının zedelendiği ve ekonomik olarak belirsiz bir geleceğe sürüklendiği bir dönemde Kyunghee'nin ona yaklaşımı hem ailevi hem toplumsal bağlamda bir "kurtarıcı kardeş" figürü oluşturur. Kyunghee, Sunja'yı "küçük kız kardeş" olarak gördüğünü ifade eder (Lee, 2017, s. 136) ve onu hem fiziksel hem de duygusal olarak himaye eder. Özellikle Sunja'nın ev işlerinde zorlandığı ve yabancı bir çevrede uyum sağlamakta güçlük çektiği anlarda Kyunghee'nin desteği, patriarkal sistem içinde kadınların birbirine nasıl tutunduğunu gösterir.

Bu destek sadece duygusal düzeyde kalmaz; ikili birlikte kimchi (김치)[59] yapıp satarak ailenin geçimini sağlamaya da çalışırlar. Bu ekonomik iş birliği, feminist ekonomi kuramlarının vurguladığı gibi, kadın emeğinin dayanışma eksenli biçimlerde de örgütlenebileceğini kanıtlar. Kyunghee'nin kendi çocuk sahibi olamaması ve Sunja'nın çocukları Noa ve Mozasu'ya bir teyze figürü olarak yaklaşması, annelik rolünün biyolojik sınırların ötesine geçtiğini ve kadınlar arası ilişkilerin bu rolleri nasıl dönüştürebileceğini gösterir. Kyunghee, Sunja'nın bebeğini bir "nimet" olarak görür ve onun doğumunu büyük bir mutlulukla karşılar. Sonraki yıllarda, Sunja da Kyunghee'ye aynı şekilde destek olur, Yangjin'in ölümünden sonra Kyunghee'ye bakar. Bu durum, kadınlar arası ilişkilerin, toplumsal cinsiyet rolleri ve annelik beklentilerini nasıl dönüştürebileceğini ortaya koyar. Kyunghee'nin Sunja'ya yönelik koşulsuz desteği ve çocuklarına gösterdiği sevgi, kadın dayanışmasının derin ve çok boyutlu doğasını sergiler.

Romanda yer alan hizmetçi kızlar Dokhee ve Bokhee ile Sunja arasındaki ilişkiler de sınıfsal farklılıklar içinde kurulmuş farklı türden kardeşlik bağlarını açığa çıkarır. Dokhee'nin Isak'a duyduğu hayranlık ve Sunja'nın evliliğini kıskanması, ancak buna rağmen onun başarısına sevinmesi, kıskançlık, empati ve onay gibi karmaşık duyguların kadınlar arası ilişkilerde nasıl iç içe geçebileceğini yansıtır. Dokhee'nin "Ama o Sunja ile evlendi" (Lee, 2017, s. 96), ifadesi, bu evliliğin kendisi gibi bir hizmetçi için ulaşılamaz bir statüye işaret eder. Bokhee'nin "O farklı. Sen ve ben hizmetçiyiz" (Lee, 2017, s. 97) şeklindeki doğrudan sözleri, bu sınıfsal ayrımı vurgulayarak, evliliğin hizmetçi kızlar için ne denli imkânsız görüldüğünü pekiştirir.

Tüm bu kıskançlık ve sınıfsal bariyerlere rağmen, kızlar arasında derin bir sevgi ve dayanışma bağı mevcuttur. Dokhee ve Bokhee, Sunja'yı kendilerine "küçük kız kardeş" (Lee, 2017, s. 98) gibi gördüklerini belirtirler ve onu "akıllı ve sabırlı" buldukları için yaşından daha olgun hissettiklerini ifade ederler.

Feminist eleştiri bu gibi durumlarda, kadınlar arası bağların sadece yapısal baskılara karşı savunma mekanizmaları olmadığını; aynı zamanda çok boyutlu, çelişkili ve dönüşebilir bir alan olduğunu vurgular (Hooks, 2016).

[59] Çin marulu (lahanası), Japon turpu ve yeşil soğan başta olmak üzere çeşitli sebzelerin acı baharatlarla karıştırılarak fermente edilmesiyle hazırlanan geleneksel bir Kore turşusudur.

3.4.Genç Kızlık Dönemi

Yaşayan Günlerin Başlangıcı adlı eserde, Cheong-hui yaşamına orta yaşlı bir kadın olarak başlar; üniversitede yarım zamanlı öğretim görevlisi olan In-cheol'un karısıdır. Ancak eserin derinliklerine inildiğinde, Cheong-hui'nin geçmişte kendi entelektüel potansiyelini gerçekleştirmeye ne kadar yakın olduğu ortaya çıkar. Kendisi de bir zamanlar üniversitede öğretim görevlisidir ve hatta kocasından daha yetenekli olduğu ve ilk kendisinin kadrolu öğretim görevlisi olacağı söylentileri (Park, 2012b, s. 38) dolaşmaktadır.

Cheong-hui'nin genç kızlık dönemi, onun entelektüel gelişimi ve toplumsal rollerle kurduğu ilişki üzerinden ele alınmaktadır. Bu dönem, karakterin eğitim hayatındaki başarıları ve bireysel kimliğini yapılandırma süreci açısından merkezi bir öneme sahiptir. Cheong-hui'nin çocukluk ve ilk gençlik yıllarında eğitime olan ilgisi, özellikle üniversite hayatına hazırlık süreci, onun eleştirel düşünce becerileriyle birleşerek entelektüel bir özne olarak biçimlenmesini mümkün kılar. Akademik kariyerindeki engellerin, sadece kişisel bir sorun olarak değil, aynı zamanda daha geniş bir toplumsal cinsiyet ve sınıf eşitsizliği çerçevesinde okunması gerekmektedir. Nitekim "kadının yeteneklerinin, erkeklerin/eşlerin yeteneklerinden daha başarılı olmaması gerektiği" anlayışı, kadınların kamusal ve akademik alanlardan sistematik olarak dışlanmasının açık bir göstergesidir (Madsen, 2000).

Sen Hâlâ Hayal Mi Kuruyorsun? adlı eserde, Cha Mun-gyeong'un genç kızlık dönemi doğrudan anlatılmasa da bu döneme ait bazı ipuçları metin içinde dolaylı olarak sunulmaktadır. Özellikle Mun-gyeong'un meslek hayatı ve bireysel bağımsızlığına dair vurgular, onun genç kızlık dönemine dair sosyokültürel bağlamı çözümlemeye imkân tanır.

Mun-gyeong'un bir öğretmen olarak mesleki kimliğini sürdürmesi, bu bağlamda genç yaşlardan itibaren eğitimli bir kadın olarak toplumsal alanda varlık göstermeye çalıştığını

düşündürmektedir (Park, 2012a, s. 104). Bu, Kore Savaşı sonrasının travmatik ortamında kadınların kamusal alanda yer edinme çabalarının bir yansımasıdır.[60]

Mun-gyeong'un çevresi tarafından ilk evliliğinin başarısızlığı nedeniyle "sabırsızlıkla" suçlanması (Park, 2012a, s. 379), onun genç kızlık döneminden itibaren sabırlı ve tahammülkâr olması gerektiğine dair ataerkil beklentilerle karşı karşıya kaldığını göstermektedir. Özellikle "sabır" kavramının ve "eski bir plak gibi"nin tekrar edilmesi (Park, 2012a, s. 47), bu kültürel kodun kadınlara erken yaşlardan itibaren içselleştirildiğine işaret eder.

Bu noktada, feminist kuramda genç kızlık dönemi, sadece biyolojik değil, aynı zamanda ideolojik bir inşa süreci olarak tanımlanır (Madsen, 2000, s. 7). Dolayısıyla, Mun-gyeong'un karakterizasyonu, genç yaşta kadınların aile, toplum ve gelenekler tarafından şekillendirilen cinsiyet normlarıyla nasıl kuşatıldığını ortaya koyar. Onun öğretmenlik mesleğine bağlılığı ve evliliğe dair yaşadığı çatışmalar, genç kızlık dönemindeki bireysel hedeflerin ve toplumsal rollerin çatıştığı bir alan olarak okunabilir.

Hipodroma Giden Yol'da J'nin genç kızlık dönemine ilişkin sunulan anlatılar, toplumsal cinsiyet normlarının ve sınıfsal yapıların kadın kimliği üzerindeki etkilerini anlamak açısından çarpıcıdır. J'nin gençlik yılları, toplumsal kabullerin dışına çıkma arzusu ile hayatta kalma zorunluluğu arasında sıkışmış, kimlik inşasının çelişkileriyle örülmüş bir evre olarak sunulur.

J karakteri, aşk, entelektüel yakınlık ve ekonomik güvenlik arasında yaptığı tercihlerin biçimlendirdiği bir çatışma alanı içinde yaşar. J'nin, sevdiği adam R ile olan ilişkisinden vazgeçip ekonomik olarak avantajlı bir evlilik yapmayı seçmesi, kadınların genç yaşlardan itibaren yapısal eşitsizlikler içerisinde rasyonelleştirilmiş seçimlere zorlandığını gösterir. Bu tercih, feminist kuram açısından değerlendirildiğinde, kapitalist patriarkal sistemde kadınların ekonomik güvenceyi, bireysel arzularının önüne koymak zorunda bırakılmasının tipik bir örneğidir.

[60] Yazar Park Wan-seo'nun kendi biyografisinde yer alan, Seul Ulusal Üniversitesi (서울대학교: Seoul Daehakgyo) Edebiyat Fakültesi'ndeki eğitimini savaş nedeniyle tamamlayamaması (Park, 2012a, s. 355), eserdeki karakterin de benzer bir sosyo-tarihsel koşullar altında gençliğini yaşadığını ima etmektedir.

J'nin anlatıda öznesizleşmiş bir figür olarak tanımlanması, onun kimliğinin kendi arzu ve değerlerinden çok, dışsal beklentiler tarafından şekillendiğini açıkça ortaya koyar. Özellikle R'nin cinsel taleplerine başlangıçta direnen ancak sonrasında boyun eğen J'nin tutumu, genç kadınların cinsel özerkliklerini koruma mücadelesinde karşılaştıkları sistematik baskılara işaret eder. Bu bağlamda J'nin bedeni, ataerkil cinselliğin tahakküm alanı hâline gelir; genç kızlık, burada, masumiyetin değil, kırılganlığın ve uyum baskısının sahnesidir.

Eserde J karakteri üzerinden inşa edilen genç kadın kimliği, bireysel bir gelişim süreci olmaktan çok, toplumsal yapılar ve erkek bakışının yönlendirdiği bir oluşum olarak tasvir edilir. J'nin seçimleri, özneleşemeyen bir kadının dış dünyaya verdiği tepki değil, hayatta kalma stratejilerinin dışavurumu olarak şekillenir. Bu, genç kızlık döneminin ataerkil normlarla kuşatılmış yapısını ve bireysel özerkliğin sistematik olarak bastırılışını görünür kılar.

> *Onun konuşma tarzı, ellili yaşlarında, görece sağlam temellere sahip bir hanımefendinin, kendisinden biraz daha genç, durumu daha yoksul, ya da daha düşük rütbeli, yani tabiri caizse, pejmürde bir esnaf kadınına karşı sergilediği o gururlu ve kendinden emin tavırdı. R, yemeğini bırakıp biraz şaşkın bir yüzle ona bakakaldı (Ha, 2005, s. 42).*

J, R dışındaki kişilerle, özellikle de kendisinden daha düşük rütbeli veya yoksul olarak algıladığı kişilerle konuşurken gururlu ve kendinden emin bir entelektüel olarak tasvir edilir. Ancak R'nin karşısında ise daima sindirilmiş ve hor görülen bir pozisyondadır. R'nin J'ye sürekli olarak zihinsel üstünlüğünü hissettirmesi ve J'nin bu duruma boyun eğmesi, ataerkil cinselliğin bir tahakküm alanı haline geldiğini gösterir. Dolayısıyla, R'ye karşı gösteremediği direnişi, başka kadınlar üzerinde bir güç gösterisi olarak dışa vurması, ataerkil sistemin mağdurlarının bile, sistemin değerlerini nasıl yeniden üretebildiğine dair bir örnek sunar.

Cheolsu adlı romanda, anlatıcının genç kızlık dönemi, toplumsal eşitsizlik, yoksulluk ve hayal kırıklıkları ile şekillenen bir evre olarak betimlenir. Anlatıcı, çocukluk ve gençliğini sınırlı kaynaklar ve ağır sorumluluklarla geçirirken, bireysel potansiyelinin bastırıldığı

bir dünyada var olmaya çalışır. Bu durum, feminist kuramın işaret ettiği yapısal eşitsizliklerin genç kadın birey üzerindeki etkilerini somutlaştırmaktadır.

Anlatıcının çocukluk hayali veteriner olmaktır: "Bir zamanlar veteriner olmayı hayal etmiştim. Çoktan vazgeçtiğim bir hayaldi" (Bae, 2015, s. 11). Ancak bu hayal, ekonomik yoksunluklar nedeniyle ulaşılmaz hale gelir. "Bu hayali gerçekleştirmek için üniversiteye geri dönmem gerekirdi, ama bu imkansızdı. Ailemde para kazanan tek kişi bendim" (Bae, 2015, s. 11-12). Feminist kuramın sosyalist perspektifine göre, bu durum, emeğin cinsiyete dayalı bölüşümünü ve genç kadınların ailevi yükümlülükler nedeniyle eğitim ve kariyer fırsatlarından dışlandığını ortaya koyar (Madsen, 2000, s. 189).

Anlatıcının ve erkek kardeşinin sınıf gezilerine katılamamış olması ("Okul gezileri bizim için hiçbir zaman bir seçenek olmamıştı" (Bae, 2015, s. 17), sosyoekonomik eşitsizliğin genç bireyler üzerinde nasıl ayrımcı etkiler yarattığını gösterir. Bu durum, anlatıcının "uyumsuzluk" duygusunu içselleştirmesine neden olur: "Ne o ne de ben ailemizin yoksulluğuna ya da gruba uyum sağlayamamamıza yas tutmadık" (Bae, 2015, s. 18). Burada yoksulluk sadece maddi bir eksiklik değil, aynı zamanda aidiyet duygusunun da dışlanması anlamına gelir.

1988 yılında Gyeonggi Eyaleti'ndeki (경기도: Gyeonggi-do) bir üniversitede aldığı geçici memurluk işi, anlatıcının gençlik dönemindeki iş gücü piyasasıyla ilişkisini ortaya koyar: "Özel bir nitelik veya uzmanlık gerektirmeden herkesin yapabileceği türden bir büro işiydi" (Bae, 2015, s. 116). Bu ifade, genç kadınların istihdamdaki marjinalleşmesini ve kariyer olanaklarının sınırlılığını yansıtır. Anlatıcının kendini "bir çark dişlisi" olarak tanımlaması (Bae, 2015, s. 8), kapitalist-emek sisteminde bireyin görünmezleşmesini ve toplumsal cinsiyet rollerinin genç kadınların yaşam alanlarını nasıl kısıtladığını vurgular.

Anlatıcının genç kızlık dönemi, ataerkil toplumda kadınların ekonomik bağımsızlık mücadelesi, kişisel arzularının bastırılması ve yapısal baskılarla biçimlenmesi bağlamında okunmalıdır. Bu dönem, sistemin kadınlara dayattığı sınırlamaların en yoğun hissedildiği, özneleşmenin önündeki engellerin belirginleştiği bir evre olarak kurgulanmaktadır.

Karım Evlendi adlı romanda In-a'nın tutkulu bir FC Barcelona taraftarı olması ise onun yalnızca futbola olan ilgisini değil, aynı zamanda bu ilginin politik ve entelektüel altyapısını da gözler önüne serer. George Orwell'ın *Katalonya'ya Selam* adlı eserine olan hayranlığı ve André Malraux, Ernest Hemingway, Pablo Neruda, Simone Weil ve Albert Camus gibi isimlere duyduğu ilgi (Park, 2016, s. 30), onun genç yaşlardan itibaren politik direniş, bireycilik ve adalet kavramlarıyla iç içe bir düşünce evrenine sahip olduğunu gösterir.

Bu bağlamda, In-a'nın genç kızlık dönemi, ataerkil yapıların kadın kimliğine yüklediği pasif ve bağımlı rollerin dışına çıkarak, alternatif bir kadınlık tahayyülünün temellerini atar. Onun futbol gibi geleneksel olarak erkeklerle ilişkilendirilen bir alana tutkuyla bağlı olması, kadın kimliğinin cinsiyetçi sınırlarını zorlayan bir pratik olarak değerlendirilmelidir. Feminist bakışla, bu ilgi alanı, In-a'nın kamusal alanda kendine özgü bir yer edinme çabasının ve heteronormatif cinsiyet rollerine karşı direnişinin simgesidir.

Ayrıca In-a'nın erkek anlatıcıyla olan ilişkisi bağlamında evlilik kurumuna dair geliştirdiği eleştirel yaklaşım, onun genç yaşta benimsediği düşünsel değerlerin pratik yaşamındaki yansımasıdır. Evliliği tek eşlilikle sınırlandırmayan ve kurumsal yapıları sorgulayan tavrı, genç kızlık döneminden itibaren şekillenen bireysel özgürlük anlayışının bir uzantısıdır.

Bu yönleriyle In-a, genç kadın kimliğini yalnızca duygusal değil, aynı zamanda düşünsel ve politik boyutlarıyla kuran bir figür olarak öne çıkar. Onun genç kızlık dönemine dair bu entelektüel arka plan, feminist kuramın "kadın öznesi" inşasına dair temel varsayımlarını somutlaştırmaktadır.

Öte yandan, *Vejetaryen* adlı romanında başkarakter Yonghe'nin genç kızlık dönemi, ilerleyen yaşlarındaki radikal dönüşümünün psikolojik ve toplumsal arka planını anlamak açısından kritik bir evre olarak kurgulanır. Yonghe'nin bireysel özneleşme süreci, bu dönemde yaşadığı travmatik deneyimlerle doğrudan ilişkilidir. Ataerkil şiddet, aile içi denetim ve bedensel bütünlüğe yönelik sistematik müdahaleler, genç kadın kimliğinin baskı altında şekillenmesine neden olur.

Yonğhe, on sekiz yaşına kadar babasından düzenli olarak fiziksel şiddet görmüştür. Bu durum, onun bedenini ve zihinsel yapısını şiddet karşısında savunmasız ve kırılgan hale getirir. Kız kardeşi İnhe'nin de belirttiği üzere, Yonğhe bu şiddete doğrudan direnmez; fakat bu pasif görünüm yanıltıcıdır: "Yalnızca tüm bu şiddeti iliklerine kadar kabul etmiş olmalıydı" (Han, 2017). Bu ifade, Yonğhe'nin bedensel ve ruhsal düzlemde yaşadığı içsel direnişin başlangıç noktası olarak yorumlanabilir.

Yonğhe'nin çocukluk dönemine dair aktarılan bir diğer önemli anı, dokuz yaşındayken kız kardeşiyle dağda kaybolduklarında söylediği şu ifadedir: "Hadi geri dönmeyelim" (Han, 2017). Bu cümle, toplumsal düzenin sınırlarını çok erken yaşta sorgulamaya başladığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Çocuklukta kurulan bu simgesel isyan, ileriki yaşlarda ortaya çıkacak olan vejetaryenlik kararı, yemek yemeyi reddetme ve konuşmayı bırakma gibi bedensel itaatsizlik eylemlerinin öncülüdür.

Yonğhe'nin kalçasında bulunan "Moğol lekesi" (Han, 2017, s. 107) de, onun ataerkil güzellik normlarının dışında kalan, doğal ve ilkel bir kimliğe sahip olduğunu simgeler. Bu leke, aynı zamanda onun toplumsal denetimden bağımsız, içsel ve özerk bir benlik taşıdığını metaforik olarak temsil eder. Bedensel belleğe kazınmış bu işaret, feminist eleştiride kadının kendi bedeni üzerindeki haklarını talep etmesinin bir simgesi olarak yorumlanabilir.

Genç yaşta sessizleşmeye başlayan Yonğhe'nin giderek içe kapanması (Han, 2017), onun çevresindeki şiddet ve tahakküm ortamına karşı geliştirdiği bir tür psikolojik savunma mekanizmasıdır. Bu sessizlik, patriarkanın dayattığı "makbul kadın" modeline karşı pasif bir başkaldırı formudur. Başlangıçta et kesme konusundaki becerisi (Han, 2017, s. 31), ataerkil düzende kadına atfedilen mutfak emeğine uyum çabası gibi okunabilirken, sonradan eti reddetmesi, bu uyumun radikal bir kopuşla sona erdiğini gösterir. Bu dönüşüm, genç kızlık dönemindeki baskıların, ilerleyen yaşlardaki direniş biçimlerinin zeminini oluşturduğunu ortaya koyar.

Lütfen Anneme İyi Bak adlı eser, hem anne karakteri Park So-nyeo'nun hem de onun büyük kızı olan anlatıcının genç kızlık dönemlerine dair iki kuşak arasında karşılaştırmalı bir okuma imkânı sunar. Roman, genç kızlık dönemini sınıfsal eşitsizlik, toplumsal cinsiyet rolleri ve eğitime erişim bağlamında sorgulayan feminist bir yapı içerir.

Park So-nyeo'nun genç kızlık dönemi, savaş sonrası Kore'nin kırsal kesimindeki kadınların yoksulluk, eğitim yoksunluğu ve zorunlu evlilik gibi yapısal baskılar altında biçimlenen yaşamlarına ışık tutar. Üç yaşında babasını kaybetmiş olması (Shin, 2012, s. 86, 303-304), onun çok erken yaşta yetişkin sorumlulukları üstlenmek zorunda kaldığını gösterir. Eğitime erişiminin engellenmiş olması "okula gönderilmemiş olması" ve "ömrünün karanlıkta geçtiği" ifadeleriyle anlatılır (Shin, 2012, s. 86, 186)- onun yalnızca bilgiye değil, aynı zamanda toplumsal özerkliğe ulaşımını da engelleyen ataerkil düzenin bir tezahürüdür. Bu durum, feminist teoride kadınların bilgi ve güçten dışlanmasının sistemik boyutuna işaret eder (Vatandaş, 2007, s. 30-31).

On yedi yaşında, savaş sonrası kaotik ortamda görücü usulüyle evlendirilmesi (Shin, 2012, s. 183) ise, kadının kendi bedenine ve geleceğine dair söz hakkının toplum tarafından nasıl bastırıldığını dramatik biçimde ortaya koyar. Annesine "Evlenmesem olmaz mı?" diye sorması ve onunla birlikte yaşamak istemesi (Shin, 2012, s. 185), bireysel özlemleri ile toplumsal beklentiler arasındaki gerilimi görünür kılar. Toplumsal baskılar ve "dağdaki adamlar tarafından kaçırılma" korkusu (Shin, 2012, s. 186), kadını evlilik adı altında daha büyük bir tahakküm sistemine mahkûm eder.

Öte yandan, anlatıcı olan büyük kızın genç kızlık dönemi, annesinin kuşağına kıyasla daha fazla fırsat ve özgürlük alanı içerse de toplumsal cinsiyet rollerinin gölgesinden tam olarak çıkamaz. Annesinin onun ortaokul kaydı için verdiği mücadele (Shin, 2012, s. 57-59), kadınlar arası kuşaklar boyunca süren eğitim hakkı arayışının bir simgesidir. Anlatıcının "solak" olmaması için annesi tarafından uyarılması (Shin, 2012, s. 55), kadın bedenine atfedilen davranış normlarının ne kadar derinlere kök saldığını gösterir.

Anlatıcının genç kızlık döneminde kendi odasına sahip olması, ders çalışabilmesi ve hayallerini gerçekleştirme fırsatı bulması (Shin, 2012, s. 256-257), annesinin yaşayamadığı hayatı kızına açma çabasının bir sonucudur. Bu, feminist kuramın kuşaklar arası aktarılan özgürlük potansiyeli fikriyle örtüşmektedir. Annenin, kızının başarılarıyla gurur duyması (Shin, 2012, s. 257), yalnızca bireysel değil, aynı zamanda kolektif bir kadın özneleşme sürecine işaret eder.

Cho Nam-joo'nun, *Kim Jiyeong, Doğum: 1982* adlı romanında da ana karakter Jiyeong'un genç kızlık dönemi Güney Kore'de kadın kimliğinin nasıl şekillendirildiğini

gösteren sosyokültürel bir zemin olarak işlenir. Toplumsal cinsiyet normlarının, dışsal denetim mekanizmalarının ve ataerkil yapıların kadın kimliği üzerindeki etkisinin en belirgin biçimde hissedildiği bir süreçtir.

Jiyeong'un ortaokul döneminde bir erkek öğrenci tarafından takip edilmesi (Cho, 2021, s. 5), genç kızların kamusal alanda maruz kaldığı cinsel tacizin sistematik doğasını ve kadınların güvenlik endişelerinin çocuk yaşlardan itibaren başladığını ortaya koyar. Bu olay, onun kamusal mekân algısının, cinsiyet temelli korkular ve sınırlamalarla örüldüğünü gösteren ilk travmatik kırılmalardan biridir. Bu bağlamda, feminist kuramın özel alan-kamusal alan ayrımına dair eleştirileriyle uyumlu biçimde, Jiyeong'un kimliği dışsal tehditlerin şekillendirdiği bir sınırlandırma süreciyle oluşur.

Akademik açıdan başarılı bir öğrenci olması (Cho, 2021, s. 21) ve annesinin eğitime verdiği destek, Jiyeong'un bireysel potansiyelini ortaya koysa da bu başarıya eşlik eden "utangaç" ve "içine kapanık" kişilik özellikleri (Cho, 2021, s. 22), toplumsal cinsiyet rolleriyle şekillenen bir sosyalizasyon sürecinin göstergesidir. Annesinin sıkça tekrarladığı "Kız çocukları her zaman dikkatli olmalı, iyi notlar almalı ve uslu durmalı" (Cho, 2021, s. 25) gibi ifadeler, ataerkil kültürde kadınlara yönelik itaatkârlık, uysallık ve kontrol altında kalma beklentilerinin içselleştirilme biçimini temsil eder. Bu normlar, toplumsal düzenin kadınlar üzerinde kurduğu ideolojik tahakkümün erken yaşlardaki izdüşümüdür.

Lise döneminde Jiyeong'un karşılaştığı bir başka baskı alanı ise dış görünüşe verilen aşırı önemdir. Kızların birbirlerinin kıyafetlerini, saç stillerini ve makyajlarını sürekli gözlemlemesi (Cho, 2021, s. 34), bedenin toplumsal bir "gösteri nesnesi"ne dönüşmesini yansıtır. Jiyeong'un "zayıf kalmak için diyet yapması" (Cho, 2021, s. 35) ve bu baskıyı içselleştirerek dış görünüşüne dikkat etmesi (Cho, 2021, s. 39), feminist teoride "gözetlenen beden" (the surveilled body) (Kilpela vd., 2017) kavramıyla açıklanabilir. Bu süreç, kadınların özne olmaktan çok, nesne haline getirildiği bir performatif kadınlık evresine işaret eder.

Üniversite giriş sınavları ve ardından kariyer yapma arzusu (Cho, 2021, s. 38-41), Jiyeong'un bireysel hedeflerinin ve toplumsal statü arayışının başlangıç noktasıdır. Ancak, ilk iş görüşmesindeki gerginlik (Cho, 2021, s. 43) ve özellikle toplu taşımada

maruz kaldığı taciz deneyimleri (Cho, 2021, s. 45-48), kadının kamusal alanda karşılaştığı süreğen tehdit ve kırılganlık hâlini pekiştirir. Bu durum, kadının kamusal alanda sadece potansiyel mağdur değil, aynı zamanda sürekli olarak kontrol edilen ve tehdit altındaki bir beden olarak konumlandırıldığını gösterir.

Jiyeong'un okul hayatında gözlemlediği, erkek öğretmenin kız öğrencileri daha sık cezalandırması (Cho, 2021, s. 49-50), eğitim sistemindeki cinsiyetçi önyargıların genç yaşlardan itibaren içselleştirildiğini ve yeniden üretildiğini gözler önüne serer. İş hayatına atıldığında karşılaştığı kadın çalışanlara yönelik ayrımcılık (Cho, 2021, s. 58-59), genç kızlık döneminde edinilen deneyimlerin yetişkinlikte de süreklilik gösterdiğini ve yapısal cinsiyet eşitsizliklerinin tüm yaşam döngüsünü etkilediğini doğrular.

Paçinko'da ise Sunja'nın genç kızlık dönemi, masumiyetin, toplumsal beklentilerin ve dış etkenlerin kesiştiği bir evre olarak betimlenir. Busan'daki (부산) yatılı evde büyüyen Sunja, çalışkan, dikkatli ve ailesine karşı sorumluluk sahibidir (Lee, 2017, s. 24). Pazara yaptığı günlük geziler, onun dış dünyayla ilk önemli etkileşimlerini sağlar. Burada Hansu ile karşılaşması, onun genç kızlık masumiyetini ve dünya hakkındaki sınırlı bilgisini keskin bir şekilde ortaya koyar. Hansu'nun ona "Çin'deki askerler için toplanan kızlar" hakkında yaptığı uyarılar (Lee, 2017, s. 35), Koreli genç kadınların sömürge döneminde yaşadığı tehlikeleri ve cinsel sömürü riskini vurgular. Sunja'nın bu uyarıları ilk başta anlamaması, onun naifliğini ve tehlikelere karşı duyarsızlığını gösterir. Feminist eleştiri bağlamında, bu durum, kadınların kendi bedenleri ve gelecekleri üzerindeki kontrol eksikliğini, sistemik şiddetin her zaman hissedilen bir tehdit olduğunu ve kadınların kimliklerinin bu tehditler altında şekillendiğini ortaya koyar.

Sunja'nın Hansu ile olan ilişkisi, onun genç kızlık dönemindeki cinsel uyanışını ve aşk arayışını temsil eder. Hansu'nun dikkatini çekmesi, ona hediyeler alması ve ona dünyayı anlatması (Lee, 2017, s. 44, 45, 48), Sunja'nın daha önce hayal etmediği bir dünyanın kapılarını aralar. Onun Hansu'nun kendisiyle evleneceğine inanması (Lee, 2017, s. 47), genç bir kadının, kendisini toplumsal güvence altına alacak evlilik kurumu üzerinden gelecek hayalleri kurduğunu gösterir. Ancak Hansu'nun evli olduğunun ortaya çıkması (Lee, 2017, s. 50), Sunja'nın genç kızlık dönemindeki masumiyetinin ve romantik

beklentilerinin acımasız gerçeklikle yüzleşmesini tetikler. Bu, kadınların aşk ve evlilik arayışlarında karşılaştıkları hayal kırıklıklarını ve kırılganlıklarını yansıtır.

3.5.Aşk, Sevgi ve Cinsellik

Yaşayan Günlerin Başlangıcı eserinde aşk ve sevgi, kadınların evlilik öncesi romantik beklentileri ile evlilik sonrası gerçeklik arasında belirgin bir çelişki sunar. Cheong-hui, başlangıçta "karşılıklı fedakârlık" beklentisiyle evlendiğini ifade eder; ancak zamanla ev içi yükümlülüklerin eşitsiz dağılımı ve eşinin baskıcı tutumu ile karşılaşır. Bunun kocası tarafından manipüle edilen bir yanılsama olduğu ortaya çıkar.

> *O kadın, fedakârlık hakkında hala bir kız çocuğu gibi güzel bir imgeye sahip olsa da bu yalnızca karşılıklı fedakârlıkla sınırlıydı. Tek taraflı fedakârlık, fedakârlıktan ziyade bir istismardı. Kadın, kendi fedakârlığının tek taraflı olduğunu fark eder etmez, üzerine aniden soğuk su dökülmüş gibi dehşete kapıldı; acımasızca istismar edildiği ve sinsice aldatıldığı hissine kapıldı (Park, 2012b, s. 318).*

Öte yandan eşi, Cheong-hui'yi "kadın olarak çekici değil" gibi aşağılayıcı ifadelerle sık sık azarlar ve kendi erkekliğini sürekli dayatır. In-cheol'un Cheong-hui'nin cinsel tatminindeki "acı çekmemesini" bahane ederek onu "cansız bir tahta parçası gibi" olarak nitelendirmesi, Cheong-hui'yi kocasının cinsel beklentilerini karşılamak adına "aç bir kadın rolü yapmaya" itmiştir. Bu "mükemmel oyunculuk", In-cheol'un kendi "çekicilik eksikliğini" gizlemesine olanak tanırken, Cheong-hui'ye "utanç ve umutsuzluk" (Park, 2012b, s. 27-32) hissettirir.

Sen Hâlâ Hayal mi Görüyorsun? eserinde Cha Mun-gyeong ve Kim Hyeok-ju arasındaki ilişki, aşkın romantik mitleriyle toplumsal dinamiklerin nasıl örtüştüğünü berrak bir biçimde ortaya koyar. Mun-gyeong, Hyeok-ju ile "kaderî" karşılaşmalarını "tesadüfi uyum" olarak adlandırarak, bu yönelimlerinin gereğinden hızlı geliştiği hissine kapılır; üniversite yıllarında yaşanan belirsiz hoşlantıları bile "ilk aşk" olarak algılamayı arzular (Park, 1989). Bu tanım, kadınların romantik beklentilerinin toplumsal mitolojilerden ne denli etkilenebileceğini sergiler.

Mun-gyeong'nin üç yıl boyunca cinsel ilişkiyi evliliğin kutsallığına ve ölen eşine sadakatine dair kişisel "ahlak" gerekçeleriyle ertelemesi, Hyeok-ju tarafından "fahişe gibi davranmakla" yorumlanır (Park, 2012a, s. 373). Bu eleştiri, cinselliğe yönelik kadın perspektifinin erkekler tarafından nasıl saptırıldığını ve toplumsal cinsiyet normlarıyla çatıştığını görünür kılar. Kadın cinselliğine yönelik çifte standartları ve ataerkil toplumun kadından beklediği "iffet" veya "kullanışlılık" (Filer, 1985, s. 88) gibi rollerin çarpışmasını gözler önüne serer.

İlişkinin ilerleyen evresinde Hyeok-ju, Mun-gyeong'den kızı Si-nae'ye karşı belirli bir tutum sergilemesini beklerken, aslında Mun-gyeong'un boşanmış bir kadın olmasından kaynaklanan toplumsal damgalanmadan duyduğu endişeyi taşımaktadır (Park, 2012a, s. 380-381). Bu durum, aşk ve sevginin bireyin duygusal alanıyla sınırlı kalmayıp, toplumsal ve ailevi amaçlarla da şekillendiğini gösterir. Mun-gyeong, bu manipülasyonu "tiksinç bir şekilde" hisseder (Park, 2012a, s. 417). Kate Millett'in Cinsel Politika'sında belirtildiği üzere, romantik ilişkiler erkek egemen güç yapılarını yeniden üretmeye elverişli araçlar olabilir (Eagleton, 1991, s. 1, 28).

Hipodroma Giden Yol adlı romanda aşk ve sevgi, klasik anlamlarının ötesine geçerek ekonomik ve kurumsal güç ilişkilerinin araçları halini alır. R'nin J'ye duyduğu aşk, öncelikli olarak cinsel arzu ve yazınsal/statüsel çıkar üzerine kuruludur (Lee, D., 2004, s. 7, 9). R, J'nin yaptığı "maddi" desteklere fedakârlık veya sevgi olarak anlam yüklemez; bu destekler onun 'dehasına' duyulan borç olarak tanımlanır. Bu tavır, ataerkil ilişki düzeninde erkeklerin kadın emeğini doğal bir hak olarak görerek sömürdüklerine işaret eder.

J ise bu dinamik içinde kendi değerini sorgular: "Ben bir fahişe miyim?" (Ha, 2005, s. 52) diyerek takas ilişkisi içindeki nesneleşmesini vurgular. J'nin ayrılma nedeni, sevgiden ziyade R'nin yoksulluğudur; bu ise aşkın ekonomik gerçekliklere karşı kırılganlığını ortaya koyar. R'nin eşi ise romanda "ortadan kaldırılması gereken bir nesne" olarak tanımlanır (Lee B., 2004, s. 300). R'nin eşinin evlilik içindeki görünmez emeğini ve fedakârlığını görmemesi, ataerkil sistemde kadın emeğinin değersizleştirilmesine bir diğer metaforik göndermedir. Bu yapıda aşk ve sevgi, kadınların öznelliğini parçalar, ilişkileri sömürgeleştirir.

Baba adlı romanının erkek başkarakteri Jeong-su'nun, genç bir kadın olan So-ryeong ile yaşadığı kısa süreli duygusal yakınlaşma, erkek öznenin yalnızlığına bir "teselli" işlevi görürken, So-ryeong'un genç kadın olarak kendi arzuları, sevgi anlayışı ya da duygusal öznelliği neredeyse tamamen silinmiştir. Bu durum, feminist anlatı analizinde sıklıkla eleştirilen bir yapı olan "kadın karakterin erkek hikâyesine hizmet eden yan figür" kalıbına karşılık gelir (Showalter, 1985, s. 13). So-ryeong, Jeong-su'nun hayatına ani bir şekilde girer ve onun ölümcül hastalığıyla ve içsel yalnızlığıyla mücadele ettiği bir dönemde ona duygusal bir sığınak sunar. Ama burada kadının tek taraflı fedakâr bir hizmeti mevcuttur. Nitekim, kadın karakterin gençliği ve aşk ilişkileri, sadece erkeğin duygusal ihtiyaçlarına yanıt olarak temsil edildiğinde, bu aşk ilişkisi karşılıklı bir bağ olmaktan çıkar; yalnızca ataerkil öznenin psikolojik eksikliklerini tamamlayan bir düzeneğe dönüşür. So-ryeong'un Jeong-su ile olan etkileşimleri, Jeong-su'nun rahatlaması ve yalnızlığının hafiflemesi üzerine kuruludur. Örneğin, Jeong-su'nun otel odasından ayrıldığında ona eşlik etmek istemesi, ona "çocuk gibi" davranması ve onun karamsar ruh halini neşelendirmeye çalışması bu duruma örnektir

Daha da dikkat çekici olan, Yeong-sin'in So-ryeong ile karşılaşmasının ardından ona kocasını "rahatlatmasını" istemesidir. Bu sahne, kadının evlilik bağını korumak uğruna duygusal ve cinsel özerkliğinden feragat ettiğini ima eder. Ayrıca bu anlatı, kadınlar arası rekabet ya da dayanışmanın toplumsal rollerle nasıl şekillendiğini gösterirken, kadının kendi aşk anlayışını veya gençliğindeki deneyimlerini bastırmak zorunda kaldığını düşündürür. Güneş'in (2017, s. 246) belirttiği gibi, kadınların aşk ve evlilikten beklentileri, sıklıkla özgürleşme değil, görev ve sorumluluk temelli bir bağlılıkla sınırlandırılmaktadır.

Bae Su-ah'ın *Cheolsu* eserinde, modern Kore toplumunda kadınların aşk ve sevgi deneyimlerinin duygusal yalıtım, içsel yabancılaşma ve bedensel özerklik ekseninde nasıl kırılganlaştığını gözler önüne serer. Romanın isimsiz kadın anlatıcısı ile Cheolsu arasındaki ilişki, geleneksel bir romantik çift olarak algılansa da içeriği tamamen duygusal boşluk ve iletişimsizlikle örülüdür. Anlatıcının "O bana hiçbir şey hissettirmedi, ben de ona hiçbir şey hissettirmedim" (Bae, 2015, s. 46) şeklindeki ifadesi, sadece bireysel bir kopukluk değil, aynı zamanda aşkın, genç kadın öznelliğinde duygusal bir karşılık bulamadığı bir ortamı betimler.

Cheolsu'nun diğer kız arkadaşlarına karşı ilgisi, aşk veya şehvet değil, yalnızca "tutkudan çok basit bir merak" (Bae, 2015, s. 35) biçiminde tanımlanır. Onun olaylara karşı "kayıtsız" (Bae, 2015, s. 37) tutumu, erkek özneliğin sevgiyi sıradanlaştıran yaklaşımını temsil eder. Burada aşk, kadın için bir yakınlık ve bağ kurma arzusu olabilecek iken, erkek karakterde sadece rastlantısal bir alışkanlık olarak belirmektedir. Dolayısıyla, ilişki içinde oluşmayan duygusal derinlik, anlatıcının kişisel gelişimini de ketler.

Bu yüzeysel ilişkinin en çarpıcı noktalarından biri, anlatıcının Cheolsu ile yaşadığı cinsel deneyimin soğuk ve mekanik oluşudur: "Duygusuz ve heyecansız bir ilk öpücüktü" (Bae, 2015, s. 40), "Cheolsu'nun bedenine dokunmak alışılmadık ve rahatsız ediciydi" (Bae, 2015, s. 51). Bu ifadeler, sadece bedensel bir mesafeyi değil, kadının cinsel deneyimini bir yabancılaşma biçimi olarak yaşadığını ortaya koyar. Feminist kuramda sıkça tartışıldığı üzere, kadın bedeninin arzu nesnesi olarak konumlandırılması, öznellikten uzak bir cinsellik deneyimiyle sonuçlanır (Bartky, 1990, s. 130).

Anlatıcının, Cheolsu'nun annesi tarafından sorgulanması (Bae, 2015, s. 55-56), evlilik öncesi ilişkilerde kadınların üzerindeki ataerkil kontrolü de yansıtır. Aile, kadının özel ilişkisine müdahil olarak onun aşk yaşamını da denetim altına alır. Cheolsu'nun ailesinin "formülsel hayatları" (Bae, 2015, s. 133), anlatıcının kendi özerkliğini ve özgün duygulanım biçimlerini bastırmak pahasına toplumsal normlara uymaya zorlayan bir yaşamı simgeler. Anlatıcının bu yaşam biçimini bilinçli şekilde reddetmesi, genç kadın öznesinin kendilik inşasını sürdürme arzusunun altını çizer.

Romanın ilerleyen bölümlerinde anlatıcının kendini "soğuk", "buz gibi" (Bae, 2015, s. 59) ve "kurttan bir kızın kalbi hiç kıpırdamamış gibi gözleri" (Bae, 2015, s. 60) ile tanımlaması, aşkın romantik sıcaklığına karşı geliştirilmiş bir savunma mekanizmasıdır. Bu yabancılaşma, kadının toplumsal rollere ve sevgiyi tanımlayan normlara karşı geliştirdiği bir direnç olarak okunabilir. Cheolsu'nun getirdiği tavuğu lağıma atması (Bae, 2015, s. 134), sadece ilişkisel bir kopuş değil, aynı zamanda bakım emeğiyle özdeşleşen geleneksel kadınlık rollerine yönelik radikal bir reddi temsil eder. Buna karşın, anlatıcının tavuğa hitaben "bir gün seve seve senin tuvaletin olacağım" (Bae, 2015, s. 143) demesi, ataerkil düzene hem karşı koyan hem de ona boyun eğen bir çelişkinin içselleştirilmiş tezahürüdür. Bu paradoksal ifade, kadın kimliğinin toplumsal koşullanmalarla nasıl yaralı ve parçalanmış hale geldiğini imgeler.

Böylece Cheolsu, aşkı bir tamamlanma biçimi olarak değil, duygusal travmaların ve sosyal beklentilerin kesişiminde deneyimlenen kırılgan ve çoğu zaman işlevsiz bir alan olarak betimler. Genç kadın karakterin aşkı hissedememesi, sadece bireysel bir eksiklik değil, içinde bulunduğu kültürel ve ekonomik bağlamın sonucudur. Bu bağlamda eser, aşkın romantik ideallerden uzaklaşarak, kadın öznelliği içinde soğukluk, kendine yabancılaşma ve kopuşla tanımlandığı bir anlatı kurar.

Karım Evlendi adlı roman, aşk ve sevgi kavramlarını tek eşli, sahiplenici anlayışların dışına çıkararak, alternatif ilişki biçimlerini feminist perspektiften tartışmaya açar. Romanın kadın karakteri İn-a geleneksel romantik aşk mitini sorgulayan ve toplumsal normlara meydan okuyan duruşuyla, Kore edebiyatında özgün bir kadın figürü olarak öne çıkar. İn-a, ilişkilerin "dışlayıcı ve tekelci bir yapıya sahip olması gerektiğini düşünmediğini" açıkça dile getirerek (Park, 2016, s. 20), aşkı sahiplenme ve sadakatle özdeşleştiren ataerkil ilişki düzenine karşı pozisyon alır. Anlatıcıya doğrudan "sadece seni sevmeyeceğim" (Park, 2016, s. 21) diyerek aşkı çoklu duygusal bağlar üzerinden kurgulama hakkını savunur.

İn-a'nın ilişkide talep ettiği özgürlük, yalnızca teorik bir görüş değil, aynı zamanda eylemsel bir tercihtir. Hem partnerine koşulsuz bir özgürlük sunar hem de aynı özgürlüğü kendisi için talep eder: "Ben seni tekelleştirmeyi düşünmüyorum. Sen de bana öyle davranabilir misin?" (Park, 2016, s. 22). Bu yaklaşımı, cinsel ilişki alanına da yansıtır: "öyle olabilir. Niyetim dışında öyle olabilir ve hatta duruma göre tamamen niyetim doğrultusunda da öyle olabilir" (Park, 2016, s. 22). Bu tür bir ilişki biçimi, Anthony Giddens'ın (1994) kavramsallaştırdığı "akışkan aşk" modeline yakındır. Giddens, akışkan aşkın heteronormatif ya da zorunlu olarak tek eşli olması gerekmediğini vurgular. İn-a'nın ilişkilere dair bu yeni yorumu, Kore toplumunun geleneksel cinsiyet rollerine dayanan ilişki beklentilerine yönelik güçlü bir hiciv de içerir.

Ayrıca İn-a, romantik aşkı tarihsel bir ideoloji olarak ele alır. Onun ifadesiyle, "romantik aşk" yalnızca "iki yüz yıldır var olan bir fantazidir" (Park, 2016, s. 24). Bu görüş, tek eşlilik ve "tek gerçek aşk" mitinin tarihsel kökenlerini sorgularken, aynı zamanda bu ideolojinin kadınlara yüklediği sadakat ve fedakârlık rollerini de deşifre eder. İn-a, Na Hoon-a'nın romantik aşkı "gözyaşı tohumu" olarak nitelendiren tanımını hatırlatır ve bu bağlamda aşkın yıkıcı potansiyelini vurgular (Park, 2016, s. 198). Bu yorum, aşkın

yalnızca idealize edilmiş bir duygu değil, aynı zamanda acı ve baskı üreten bir toplumsal yapı olduğunu ima eder.

İn-a'nın duruşu, Kore toplumunda kadına yüklenen evlilik, sadakat ve tek eşlilik temelli ilişki normlarına karşı radikal bir itirazdır. İn-a, bedenini ve duygularını ataerkil kontrol mekanizmalarından özgürleştirerek aşkı bireysel özgürlük ve karşılıklı rıza temelinde yeniden tanımlar. Bu yaklaşımıyla, geleneksel kadın kimliğinden ayrılarak kendi mutluluk tanımını kuran bir özneye dönüşür. Bu bağlamda İn-a, yalnızca edebî bir karakter değil, aynı zamanda aşkın ideolojik yönünü deşifre eden feminist bir aktör olarak konumlanır.

Vejetaryen adlı romanında aşk ve sevgi kavramları özellikle evlilik ilişkisi açısından derin bir feminist eleştiriye konu edilir. Romanın erkek anlatıcısı, karısı Yonghe ile evliliğini "özel bir cazibesinin olmamasının yanı sıra belli bir eksikliğinin de görünmemesinden ötürüydi" diyerek tanımlar (Han, 2017, s. 4). Yonghe'nin "sıradan" olması ve "pasif karakteri" anlatıcının güvensizliklerini yatıştıran, "sorunsuz" bir ev yaşamı vaat eden özelliklere dönüştürülür (Han, 2017, s. 4-6). Bu yaklaşım, evliliği bireysel bir aşk kurumu olmaktan çıkarıp erkek için bir konfor alanına indirger.

Yonghe'nin vejetaryenliğe geçişiyle anlatıcının cinsel arzusu zayıflar; "koku yüzünden" (Han, 2017, s. 29) gibi açıkça bahanelerle uzaklaşılırken, asıl cinsel ilgisi baldızı İnhe'ye yönelir (Han, 2017, s. 108). Bu yönelim, evlilik içindeki ilişkiyi boşaltan, evlilik dışı cinsel fantezilerin gücünü ve aktarımını ortaya koyar.

Daha da çarpıcı olarak, anlatıcının Yonghe ile evlilik içinde yaşadığı cinsel ilişkinin öyküsünde; "şiddetle direnen karıma küfürler savurarak, üç denemeden birinde içine girmeyi başarıyordum" ifadesi (Han, 2017, s. 56) evlilik içi tecavüzü doğrudan tarif eder. Bu anlatım, romanın "aşk" iddiasını iktidar ve kontrol arzusuyla sorgulamasına olanak tanır, yani romantik ilişkilere dayanan aşk kavramını açıkça yozlaşmış bir yapıya indirger.

Baldız İnhe'nin kendi evliliği de aşk eksikliğini işleyen diğer bir alanı temsil eder. Eşi onu "Sen bana fazla iyisin" (Han, 2017, s. 246) sözleriyle nitelendirdiğinde, burada evliliğin işlevsel uyuma dayalı rutin bir ilişki biçimine dönüştüğü ima edilir. Bu durum,

romanda evlilik içinde kadınların araçsallaştırıldığını ve gerçek sevginin yeşermesinin zorlaştığını gösteren bir tabloyu ortaya koyar.

Vejetaryen romanında aşk ve sevgi, ataerkil normların içinde bırakılmış, kadın bedeni ve duygusallığı üzerinden iktidar ilişkilerine maruz bırakılmıştır. Yonghe'nin vejetaryen eylemi ve bedensel özerklik arayışı, evlilik biçimindeki bu baskıya tepki niteliğindedir. Romanda, aşkın diyaloğu yerine cinsellik, arzunun devamı gibi bencil bir yapı benimsenmiştir. Bu bağlamda, Han Kang, romantik aşk söylemini deşifre ederek eşitlik fikrine dayanmayan evlilik ilişkilerinin altında yatan güç dinamiklerini açıkça ortaya koyar.

Lütfen Anneme İyi Bak eserinde ise aşk ve sevgi, genellikle fedakârlık, sessiz bağlılık ve uzun süreli emek üzerinden tanımlanır; özellikle de annenin deneyimindedir. Annenin ailesine olan sevgisi, çocuklarına yönelik bitmek bilmeyen emeğinde ve yiyecek hazırlamasında somutlaşır. Çocukları için yiyecekleri saklaması, çamurda çalışması ve onlara sürekli yemek yedirmesi (Shin, 2012, s. 90-91), onun sevgisinin temelini oluşturur. Anlatıcının kendi çocukluk anılarında, annenin okuma yazma bilmediği için ağabeyine yazdığı mektupları okuduğunda annenin "gözlerinden yaşlar döküldüğünü" (Shin, 2012, s. 20) görmesi, annenin sessiz sevgisinin ve endişesinin bir göstergesidir.

Annenin anlatıcının babasına karşı duyduğu sevgi ve özlem, romanda oldukça pasif ve çoğu zaman tek taraflı olarak tasvir edilir. Babası evden uzaktayken, anne onu arayıp "Ne zaman döneceksin?" (Shin, 2012, s. 176) diye sorar, ancak babanın cevabı her zaman "Beni özlüyor musun? Hiç de değil..." (Shin, 2012, s. 177) şeklindedir. Annesinin babasına karşı duyduğu bu sessiz özlem, ataerkil bir evlilikte kadının duygusal ihtiyaçlarının nasıl göz ardı edildiğini gösterir.

Ancak, annenin kayınbiraderi Gyun (균) ile olan ilişkisi de çarpıcıdır. Gyun'ün ölümünün annenin hayatındaki en büyük travmalardan biri olduğu, onunla konuşmak istememesi ve bu konuda "hiçbir zaman ağlayamadığı" (Shin, 2012, s. 35) şeklinde ifade edilir. Daha sonra Gyun'ün annenin hayatında "sarsılmaz bir arkadaş" ve "sırtını dayayabileceği tek kişi" (Shin, 2012, s. 218) olarak tarif edilmesi, annenin duygusal olarak yalnızlığını ve eşinden alamadığı desteği Gyun'den bulduğunu gösterir. Gyun'ün annenin yokluğunda ev işlerine yardım etmesi, hatta ikinci kızının doğumunda annenin üşümemesi için incir

ağacını kesip yakması (Shin, 2012, s. 220), ikisi arasındaki derin bağı ve karşılıklı sevgiyi ortaya koyar. Bu ilişki, annenin hayatındaki gizli, kişisel ve derin bir sevgi alanını temsil eder.

Kim Jiyeong, Doğum: 1982 adlı romanında aşk ve sevgi kavramları, bireysel arzular çerçevesinde değil; daha çok toplumsal beklentiler, ekonomik güvence ve pratik yaşam gerçeklikleriyle iç içe geçmiş biçimde kurgulanmaktadır. Roman, Jiyeong'un gençlik ve evlilik dönemi üzerinden, modern Kore toplumunda kadına biçilen romantik rollerin sınırlılıklarını ve bu rollerin kadın kimliği üzerindeki baskıcı etkilerini gözler önüne serer.

Annesinin Jiyeong'a "iyi bir koca bulması ve evlenmesi gerektiğini" söylemesi (Cho, 2021, s. 53-54), aşkın kişisel bir tercih olmaktan ziyade, evliliğin güvenli bir gelecek kurmanın aracı olarak konumlandığını göstermektedir. Bu anlayış, yalnızca aile içi yönlendirmelerde değil, aynı zamanda iş hayatında da kadınların karşılaştığı eril yapıların bir yansımasıdır.

Jiyeong'un iş yerindeki erkek meslektaşı Bay Kim'in ona gösterdiği ilgi (Cho, 2021, s. 57), geleneksel romantik ilişkilerin kıvılcımını oluşturabilecek bir etkileşim olarak sunulsa da bu ilişkinin Jiyeong üzerindeki etkisi veya karşılıklı duygusal boyutu detaylandırılmaz. Bu suskunluk, kadınların romantik yaşamlarının genellikle dışsal dinamiklerle sınırlandırıldığına işaret eder.

Jiyeong'un evlilik hakkındaki tereddütleri (Cho, 2021, s. 59), yalnızca duygusal kararsızlıktan değil, evliliğin beraberinde getirdiği sorumluluklar ve kariyerine olası etkileri üzerinden şekillenir. Bu kaygılar, evliliğin bir "sevgi kurumu" olmaktan çok, kadınların kamusal alandan özel alana çekilmesini teşvik eden bir mekanizma olarak işlemesine eleştirel bir bakış sunar.

Kadın iş arkadaşlarının, evlenilecek erkeklerin "iyi maaşlı biri olması" gerektiğine dair söylemleri (Cho, 2021, s. 61-62), aşkın metalaştığı düzen içinde evlilik kurumunun ekonomik temeller üzerine inşa edildiğini göstermektedir. Bu, aşk ve evliliğin duygusal birliktelikten ziyade, sosyal yükseliş ve güvence sağlayan stratejik bir birlikteliğe dönüştüğü anlamına gelir.

Jiyeong'un flört etme konusundaki isteksizliği (Cho, 2021, s. 65), iki farklı eksende değerlendirilebilir: ya bireysel duygusal ilgisizlik ya da toplumsal cinsiyet normlarının kadınlar üzerindeki etkisi nedeniyle gelişen bir geri çekilme. Bu durum, kadınların ilişkilere karşı geliştirdiği duygusal mesafenin ardında, eşitsizliklerin, ayrımcılığın ve beklentilerin tetiklediği yapısal baskılar olduğunu düşündürür.

Son olarak Jiyeong'un, "ilişkilerin kariyer ve aile beklentileriyle iç içe geçtiği" yorumunu yapması (Cho, 2021, s. 67), aşkın bireysel bir deneyimden çok, yapısal olarak kadınların toplumsal rollerine entegre edilen bir araç haline geldiğini ortaya koyar. Feminist bir bakışla, bu durum kadınların aşk ve evlilik gibi alanlarda bile bireysel özerkliklerini yitirme riskine maruz kaldığını ve geleneksel normların dışına çıkmanın çeşitli duygusal ve sosyal bedeller doğurabileceğini gösterir.

Paçinko eserinde aşk ve sevgi motifleri, kadın karakterlerin hayatlarında hem "kurtuluş yolu" hem de derin hayal kırıklığı kaynağı olarak işlev görür. Roman, bu ikilemi çeşitli karakterler üzerinden eleştirisel ve feminist bir bakış açısıyla işlemiştir.

Sunja'nın Hansu'ya duyduğu ilk aşk; fiziksel çekim ve ona sunulan yeni dünya görüşüyle şekillenmiş, umutlarla örülmüştür (Lee, 2017, s. 28). Hansu'nun varlığı, Sunja'yı hem mekânsal olarak hem de toplumsal kimlik olarak genişleten bir aidiyet hissi yaratır: "Yeongdo'nun (영도) dışında, Busan'ın dışında, hatta Kore'nin dışında bir şeyin parçası" hissettirir (Lee, 2017, s. 47). Ancak Hansu'nun evli olması gerçeğiyle yüzleşmesi, Sunja'nın bu idealize aşkının yerle bir olmasına sebep olur (Lee, 2017, s. 50), bu da onun romantik aşkın kırılganlığıyla ve hayal kırıklığıyla baş etmek zorunda kaldığı aşırı bir dönüşümü işaret eder.

Isak'ın Sunja ile kurduğu ilişki, romantik aşkın ötesinde fedakârlık ve dini temeller üzerine inşa edilir. Isak, Sunja'yı ve doğmamış çocuğunu toplumsal damgadan kurtarmak amacıyla evlenir (Lee, 2017, s. 73, 75). Bu evlilik, ilk bakışta bir pratik anlaşma olsa da; onun "çocuğun Tanrı'dan bir hediye olduğu" inancı (Lee, 2017, s. 61) ve Sunja'ya karşı beslediği şefkati, ilişkide zamanla gerçek bir sevgiye dönüşür (Lee, 2017, s. 90, 130, 613). Isak'ın Sunja'dan Tanrı'yı sevmesini istemesi (Lee, 2017, s. 89), bu bağın ruhsal bir temele dayanarak kurulmuş olduğunu göstermektedir.

Bu iki aşk hikâyesi, kadınların ataerkil toplumlarda romantik ilişkileri farklı stratejilerle deneyimlediğine dair feminist bir argüman sunar. Sunja'nın Hansu ile yaşadığı aşk, onu hayal kırıklığına sürükleyen bir bedel öderken; Isak ile evliliği daha derin, karşılıklı bir saygı ve inançla kurulan bir yapı oluşturur. Bu durum, aşkın hem bireysel bir kurtuluş hem de sistem içinde sürdürülmesi gereken bir strateji olabileceğini göstermektedir.

3.6.Evlilik Hayatında Kore Kadını

Yaşayan Günlerin Başlangıcı eserinde, Cheong-hui'nin evlilik hayatı, en başından itibaren ataerkil normların çizdiği rollerle sınırlanmış, kayınvalidesine bakma yükümlülüğü onun yaşam alanını büyük ölçüde daraltmıştır (Park, 2012b, s. 22-23).

Cheong-hui'nin bireysel başarılarını ve kimliğini yok sayarak onu yalnızca eş ve gelinlik kimlikleriyle sınırlandırmaktadır. Kadının aile içindeki konumunu küçümseyen bu yaklaşım, dönemin kadınlarının evlilik hayatında karşılaştıkları baskının yapısal boyutunu yansıtmaktadır (Park, 2012b, s. 191).

Cheong-hui ve In-cheol arasındaki ilişkinin temeli de gerçek bir uyumdan ziyade, yüzeysel bir dengeye dayanmaktadır. Evlilikleri, dışarıdan bakıldığında "nadiren kavga eden", "iyi anlaşan bir çift" (Park, 2012b, s. 49, 416, 462) izlenimi verse de aralarındaki bağ aslında derin bir yalnızlık ve yabancılaşma ile örülüdür.

"Herkes onların uyumlu bir çift olduğunu söylerdi. Taraflardan biri gizlice ahlaka aykırı bir şey yaparken yakalanmış da değildi. Belki de öyle bir şeyin olmasını arzuluyorlardı; bu sahte uyumdan bir tür kırılma yaşanabilsin diye." (Park, 2012b, s. 49).

Bu anlatımla eser, kadın ile erkek arasındaki görünürde uyumlu ilişki biçiminin, derinlerde yatan iktidar mücadelesi ve sistematik baskı unsurlarıyla örülü olduğunu gözler önüne sermektedir.

In-cheol'ün alaycı ve küçümseyici tavırları, Cheong-hui'yi sürekli olarak kendi değerini sorgulamaya itmektedir. Özellikle kayınvalidesinin hastalığı gibi meselelerde onu suçlaması ve acımasız insan olarak nitelemesi, duygusal manipülasyonun bir diğer örneğidir:

“Sen dediğin insan gerçekten acımasızsın. Annem bu hâle gelene kadar sen ne yapıyordun? Para kazanacağım diye zengin kadınlarla gevezelik etmek ya da güzellik merkezi yöneteceğim diye eğitimsiz kızları etrafına toplayıp duruyordun.” (Park, 2012b, s. 164)

Cheong-hui’nin hissettiği bu kopukluk duygusu yalnızca eşiyle sınırlı kalmaz; çocuklarıyla, hatta evdeki nesnelerle bile araya mesafe koyan bir yabancılaşmaya dönüşür. Bu duygusal mesafe, onun evin içinde bile tamamen yalnız hissetmesine neden olur.

Sen Hâlâ Hayal Mi Görüyorsun? Eserinde ise ataerkil baskıların tanıdık baskısının örnekleri devam etmiştir. Cha Mun-gyeong, ilk evliliğinin sona ermesinin ardından ailesi tarafından “sabırsızlık”la suçlanmış ve sürekli eleştirilmiştir (Park, 2012a, s. 367). Bu durum, kadından evlilikte edilgen, itaatkâr ve tahammüllü olması beklenen geleneksel anlayışı yansıtmaktadır. Ataerkil yapının belirlediği toplumsal normlar içinde, erkekler saldırganlık ve etkinlik ile tanımlanırken, kadınların sabır ve sessizlikle evlilik sorunlarına “katlanması” gerektiği düşüncesi meşrulaştırılmaktadır (Madsen, 2000, s. 44).

Cha Mun-gyeong’un Hyeok-ju ile olan ilişkisi ise kadının cinselliğinin nasıl denetlenip yargılandığını ortaya koyar. İlk cinsel deneyiminde, toplumsal beklentilere uygun olarak “kadınsı bir rol” üstlenmiş ve arzularını bastırmaya çalışmış olmasına rağmen, Hyeok-ju tarafından “duyarsız” olmakla itham edilmiştir (Park, 2012a, s. 360, 496). Bu durum, kadınların toplumsal cinsiyet performansları erkek beklentileriyle örtüşse dahi, ataerkil normlar içinde değersizleştirilebileceğini göstermektedir. Hyeok-ju’nun, bir kadının yatağına erkek davet etmeden önce odadaki dini ikonaları gizlemesi gerektiğini ima etmesi, kadının cinsel benliğinin yalnızca erkek bakışıyla değil, aynı zamanda dinsel ve ahlaki normlarla da denetlendiğini ortaya koymaktadır (Park, 2012a, s. 363).

Öte yandan, ataerkil ölçütlere tam anlamıyla uyum sağlayan Jeong Ae-suk karakteri “güzel ve itaatkâr bir eş” idealine tam anlamıyla uyum sağlamış bir kadın figürüdür (Park, 2012a, s. 500). Onun iş hayatındaki başarısına rağmen evlenir evlenmez işini bırakacağını belirtmesi, kadının ekonomik özerkliğinin evlilik içinde ikincil bir değere indirgenmesini temsil etmektedir (Park, 2012a, s. 372). Bu yaklaşım, kadınların mesleki başarılarının,

evlilik kurumundaki "kadınsı" edilgen rol ile çelişmemesi gerektiği yönündeki toplumsal baskıyı yansıtır (Madsen, 2000, s. 44).

Hipodroma Giden Yol eseri bağlamında kadının evlilikteki konumu görünmezlik ve hor görülmeden beslenmektedir. Eserdeki kadın karakterin isimsiz olması, bir eş olarak varoluşsal inkarının bir tezahürü olarak okunmalıdır. Kadının ev içindeki emeği, duyguları ve mülkiyet hakları, sistematik biçimde görünmez kılınmış; karşılaştığı şiddet ve baskılar ise evliliğin doğallaştırılmış sınırları içinde meşrulaştırılmıştır. Bu durum ise, 1980'lerde yükselen Güney Kore kadın hareketlerinin ortaya koyduğu temel eleştirilerle paralellik göstermiş kadınların yalnızca eş ve anne rollerine indirgenmesini, kamusal ve bireysel öznelliklerinin yok sayılmasını ifşa etmiştir.

Eserde eş olan kadının takma adı dahi yoktur, sesi bastırılmıştır, mekânı sınırlandırılmıştır. Ancak bu suskunluk, zaman zaman öfkeye dönüşen bir direniş potansiyelini de içinde barındırmaktadır.

Kadın karakter, ev işleri, çocuk bakımı ve eşinin ailesine hizmet gibi geleneksel rollere hapsedilmiştir. Onun ekonomik bağımlılığı, toplumsal baskılarla birleşerek, maruz kaldığı yapısal şiddeti daha da derinleştirmiştir. Özellikle R'nin evdeki eşyalar üzerinde uyguladığı denetim, ev içi mikro-iktidar ilişkilerini ve kadının kişisel alanının nasıl ihlal edildiğini gözler önüne sermektedir. R, karısına eski buzdolabının atılıp atılamayacağını sorduğunda, kadın tereddütle karşılık verir:

"Ama onu babam almıştı…" (Ha, 2005, s. 33).

Bu diyalog, kadının kendi eşyası üzerindeki kontrolünün dahi sembolik bir erkek figür - burada babası -aracılığıyla meşrulaştırıldığını göstermektedir. Bireysel tercih değil, ataerkil bir referans noktası belirleyici olmuştur. R'nin bu müdahaleleri kitaplara ve kişisel eşyalara yöneldiğinde, kadının tepkisi bastırılmış öfkenin dışavurumu hâlini alır:

"Hah, o zaman hepsini atın gitsin! Şu kitabı da atın, masayı da atın… Hepsini atın gitsin! Gardırobu da atın…" (Ha, 2005, s. 34).

Bu sahne, kadının karar süreçlerinden dışlanmasının ve pasif konumunun, öfke aracılığıyla bir tür direnişe dönüşmesini temsil etmektedir. Ancak bu tepki, sistematik

ataerkil tahakküm karşısında etkisiz kalır; çünkü duygusal patlama, kadının eylem kapasitesini artırmaz, yalnızca çaresizliğini görünür kılar.

R'nin boşanma talebi ise kadının rızasını ve duygusal emeğini göz ardı eden açık bir ataerkil müdahaledir. R, karısına boşanma gerekçelerini şu şekilde sıralar:

"Öncelikle büyüdüğümüz ekonomik ortam, karakterimiz, düşünce biçimimiz, hobilerimiz, ideallerimiz ve hatta inancımız bile birbirimizden farklı." (Ha, 2005, s. 63).

Bu gerekçelendirme biçimi, liberal feminist kuramın özellikle vurguladığı üzere, evliliğin eşitlikçi bir ortaklık değil, erkeğin kişisel memnuniyetine ve bireysel hedeflerine göre biçimlenen bir yapı olarak işlediğini gösterir (Tong, 2009, s. 49). Kadının bu söyleme karşı varoluşsal bir direnç sergilemeye çalışması ise, ataerkil normların ürettiği hiyerarşik ilişkiyi değiştirmeye yetmemektedir.

Nitekim R, eşinin kendisini terk etmeye "cesaretinin" olmadığını düşünerek onu bir mal gibi görmekte ve kendi çıkarları için boşanma sürecini sürdürmektedir (Lee, B., 2004, s. 295).

Ekonomik bağımsızlığı bulunmayan eşin, evlilik içinde "sınırsız tüketici" rolüne hapsedilmesinin (Madsen, 2000, s. 41) örneği olan bu durum, R'nin kendi entelektüel hedefleri uğruna eşinin fedakarlıklarını görmezden gelmesi, patriarkal kapitalizmde kadının konumunu ve ev içi emeğin görünmezliğini pekiştirmektedir (Lee, D., 2004, s. 7).

Kim Jeong-hyeon'un Baba adlı romanında, evlilikte kadının konumu *Yaşayan Günlerin Başlangıcı* eserindeki ile benzer şekilde sorgulanmaktadır.

Yeong-sin karakteri üzerinden evlilikte kadının konumu ve toplumsal cinsiyet rolleri derinlikli bir biçimde sorgulanmaktadır. Roman, dışarıdan "sakin ve huzurlu" (Kim, 1996, s. 46) görünen evlilik yapısının ardındaki duygusal boşlukları ve eşitsizliği ifşa etmektedir. Bu yapı, geleneksel Kore toplumunda kadına yüklenen sessiz fedakârlık ve duygusal görünmezlik rollerini yansıtmaktadır.

Yeong-sin ile eşi Jeong-su'nun yaklaşık yedi ila sekiz yıldır ayrı odalarda uyudukları belirtilmektedir (Kim, 1996, s. 34). Bu fiziksel ayrılık, evlilikteki duygusal mesafenin

somut bir göstergesi olarak değerlendirilmelidir. Söz konusu durum, "resmî bir ayrılık" (Kim, 1996, s. 34) olarak tanımlanmasa da Yeong-sin'in eşinin odasını hiç ziyaret etmemesi, onun evlilik içinde kendisine ait bir sınır ve mesafe oluşturma çabasına işaret etmektedir. Öte yandan Jeong-su'nun, ailesinin ona "ilgisiz ve resmi" yaklaştığını hissetmesi, iletişimsizlik ve duygusal kopukluk halinin iki yönlü yaşandığını ortaya koymaktadır. Yeong-sin'in "göğsünde hiçbir şey saklamadığı"nı söylemesi (Kim, 1996, s. 181) ise, onun bastırılmış iç dünyasını açıklamakta yetersiz kalan bir sessizliğin ifadesidir.

Roman, yalnızca kadınların bastırılmışlığını değil, aynı zamanda ataerkil beklentilerin kadınlar tarafından nasıl içselleştirildiğini de yansıtır. Yeong-sin'in popüler kültürü küçümsemesi (Kim, 1996, s. 46) ve eşinin mesleki başarısızlığını "beceriksizlik" ve "korkakça kaçış" olarak nitelendirmesi (Kim, 1996, s. 169), onun erkeklik normlarını benimsediğini gösterir.

> *Benim neyim bu kadar eleştiri ve küçümseme konusu oldu senin için? Ne kadar zavallı ve yetersiz olursam olayım, en azından senin kocandım, çocuklarımızın babasıydım. Peki neden beni küçümsedin ve uzak durdun? Hayatımın başarısız olması o kadar mı utanç verici ve iğrendiriciydi senin için? Evet, dürüst olayım, ben de bu hâlimden nefret ettim ve öfkelendim. Ama elimden başka bir şey gelmedi. Aşağılanmak ve sefil olmaktansa, böylece sıradan bir hayat yaşamak istedim. Sadece bu kadarıyla bile mutluydum. Statüden çok insanı sevdim; kirli ilişkilerdense sade ve huzurlu dostlukları tercih ettim. Arkadaşlar, içki… bunun nesi kötü? Böylece tutunmasaydım, hayatı nerede hissedip nerede nefes alacaktım? Aile mi? Ne zamandan beri beni gerçekten ailenin bir parçası olarak gördünüz ki? Sen ve çocuklar, beni ne zaman aileden saydınız? (Kim, 1996, s. 163).*

Arkadaşlar, içki… bunun nesi kötü?" şeklindeki sözler, erkeğin sorumluluktan kaçışını, toplumsal cinsiyet normlarına yaslanarak meşrulaştırma çabasını göstermektedir. Bu ifade, erkek için sosyal kabul görmüş davranışların -örneğin dostluk ve alkol yoluyla kaçış- kişisel tercih düzeyine indirgenerek olağanlaştırıldığını; oysa aynı durumun kadın için aynı biçimde algılanmayacağını ortaya koymaktadır.

Anlatının genelinde, erkeğin duygusal tepkileri haklılaştırılmakta; buna karşılık kadının evlilik içerisindeki yükü ve duygusal emeği görünmez kılınmaktadır. Erkek karakterin kendine tanıdığı bu ayrıcalıklı konum, ataerkil sistemin içselleştirilmiş bir devamı olarak değerlendirilebilir.

Alıntı, mağduriyet diliyle örtülmüş bir güç ilişkisini de açığa çıkarmaktadır. Kadın karakterin ve çocukların deneyimleri, anlatının merkezine yerleşen erkek perspektifi aracılığıyla bastırılmış; duygusal karmaşa ve başarısızlık, kadının tutumu üzerinden gerekçelendirilmiştir. Erkek karakterin pasifliği ve sorumluluktan kaçışı, ev içi emeğin ve duygusal bakımın bütünüyle kadına yüklendiği bir düzende "normal" gösterilmekte, erkeği kompleks bir figür olarak sunarken, kadının yaşadığı yapısal baskıyı perdelemektedir.

Öte yandan, Kore toplumu tarafından kadına dayatılan "bilge anne, iyi eş" ideali ise, Yeong-sin üzerinde farklı yansımalar yaratmıştır. Eşinin yalnızlığını ve içsel boşluğunu fark ettiğinde, kendisini "kibirli" ve "dikkatsiz" olmakla suçlamaktadır (Kim, 1996, s. 243). Bu, kadınların aile içindeki her türlü sorunda öz sorumluluk yüklenmeye yönlendirildiği patriarkal değer sisteminin sürdürülebilirliğini açıklar.

Ancak Yeong-sin, bu yapısal baskıya rağmen yalnızca bir mağdur figürü değildir; tersine, zorluklar karşısında direnç gösteren, duygusal olarak karmaşık ama kararlı bir özne olarak sunulmuştur. Hastalığının son dönemlerinde eşine özenle bakması, yemeklerini hazırlaması ve eşyalarını ortak yatak odasına taşıması (Kim, 1996, s. 232), hem sevgi hem de sorumluluk duygusunun bir göstergesidir. Cenaze töreniyle ilgili eşinin vasiyetine -yakılmak ve organlarını bağışlamak istemesine- karşı çıkarak, kendi seçtiği cenaze kıyafetlerini ve mezar yerini hazırlaması (Kim, 1996, s. 333, 334), onun bu zor durumda dahi kendi özerkliğini ifade etme kapasitesini ortaya koymaktadır. Böylece Yeong-sin, geleneksel kadınlık rollerine sıkışmadan, bu roller içinde kendi hakikatini inşa etme potansiyelini de sergilemiştir.

Evlilik kurumunun eleştirel bir perspektifle ele alındığı *Karım Evlendi* eserinde, kadının geleneksel roller içindeki konumu ve bu rollerle ilişkili toplumsal beklentiler sorgulanmıştır. Özellikle In-ah karakteri üzerinden romantik aşk, tek eşlilik ve evlilik kavramları ataerkil normların sınırları dışında yeniden değerlendirilmiş, bireysel

özerkliği vurgulayan bir kadın öznesi yaratılmıştır. Yazar Park Hyeon-wook, "Aşk ve evlilik hayatı kolaylaştırmak içindir… İnsanların romantik aşkın var olduğuna ve böyle bir aşk yaşayabileceklerine inanmaya başlamaları yalnızca 200 yıl öncesine dayanıyor" (Park, 2016, s. 22-23) diyerek romantik aşk anlayışının tarihsel ve kültürel bir inşa olduğuna işaret etmiştir.

Aynı şekilde yazarın görüşü ile örtüşen In-ah'ın tek eşliliğe karşı tutumu da eserde belirgin şekilde ifade edilmiştir: "Kurumlar insanlar tarafından oluşturulmuştur. Tek eşlilik insan toplumunu sürdüren bir sistem olabilir; fakat insan doğasıyla örtüşmez" (Park, 2016, s. 157). Bu ifade, toplumsal kabulleri radikal bir feminist eleştiri ile sorgulamakta, Judith Butler'ın (1990, s. 25) toplumsal cinsiyet rollerinin biyolojik değil, kültürel olarak üretildiği tezini anımsatmaktadır.

Öte yandan anlatıcı, In-ah'ın ev işlerini başarıyla yerine getirme yeteneğini, titizliğini ve tutumluluğunu özellikle vurgulayarak (Park, 2016, s. 27, 28, 109), onu Kore toplumundaki geleneksel eş idealine yakınlaştırmaktadır. Ancak In-ah, bu rolleri yalnızca geleneksel anlamda kabullenmez; aksine, aynı anda birden fazla ilişki yürütüp farklı evlerde yaşayarak tek eşliliğe ve geleneksel sadakat normlarına doğrudan meydan okur. Anlatıcının onu "süper kadın" (슈퍼우먼) olarak tanımlaması (Park, 2016, s. 195) da bu kimliğin geleneksel ve modern roller arasında nasıl dengelendiğini göstermektedir.

Ancak eserin son bölümündeki bu temsil, feminist bir perspektiften bakıldığında bazı çelişkileri de içinde barındırmaktadır. In-ah'ın ileri düzeyde açık fikirli ve modern bir kadın olarak sunulmasına rağmen, çocuğu nedeniyle işini bırakması ve ideal ev kadını kimliğini kusursuzca yerine getirmesi, erkek yazarın feministliği kendi erkek-merkezli algısı üzerinden kurguladığını düşündürmektedir. Bu durum, gerçek anlamda bir özgürleşme yerine, ataerkil beklentilere hizmet eden yapay bir ikiliğin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Başka bir deyişle, kadın karakterin radikal görüşleri ve eylemleri, nihayetinde geleneksel ev işlerini titizlikle yerine getirmesiyle dengelenmekte, böylece erkek bakış açısına uygun, toplumsal olarak kabul edilebilir sınırlar içinde tutulmaktadır. Bu bağlamda In-ah'ın temsilindeki söz konusu çelişki, feminist teoride sıkça eleştirilen, kadınların hem modern hem de geleneksel rolleri eşzamanlı ve kusursuzca yerine

getirmesini bekleyen ataerkil "süper kadın" (Olufunwa, 2012) mitini yeniden üretmektedir.

Vejetaryen eseri, Kore toplumunda evlilik içindeki kadın konumunun, geleneksel cinsiyet rollerine dayalı olduğunun kanıtlarından biridir. Yonğhe'nin evlilik hayatı boyunca üstlendiği roller -sabahları erken kalkıp kahvaltı hazırlamak, sessiz olmak, yarı zamanlı çalışarak aile bütçesine katkı sağlamak- kadının sadece ev içi düzenin sürdürücüsü değil, aynı zamanda erkeğin konfor alanının bekçisi olarak konumlandırıldığını göstermektedir (Han, 2017, s. 6).

Eşinin, Yonğhe'nin "çok konuşmamasını" ve "eve geç gelişleri sorun hâline getirmemesini" memnuniyetle karşılaması (Han, 2017, s. 6), evlilik içinde kadının sessizliği ve tepkisizliğinin makbul bir davranış formuna dönüştürüldüğüne işaret etmektedir. Kadının bu bağlamda temizlikçi gibi bir varlık olarak tanımlanması, kadının sadece fiziksel emeğiyle değil, duygusal emeğiyle de evlilik kurumuna hizmet eden görünmez bir özneye indirgenmesini ortaya koymaktadır.

Eserde, kadının kendi bedeni üzerindeki özerkliğini kullanması dahi evlilik içinde bir tehdit olarak algılanmaktadır. Yonğhe'nin sutyen giymemesi gibi kişisel tercihlerinin eşi tarafından "tembellik" ve "duyarsızlık" olarak tanımlanması kadının bedeninin bile kocasının rızasına tabi tutulduğu ataerkil denetim mekanizmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum, Bartky'nin (1990) vurguladığı üzere beden politikalarının feminist teori bağlamında nasıl normatif ve cinsiyetçi bir disiplin aracı olarak işlediğini somutlaştırmaktadır.

Romanda yalnızca Yonğhe'nin değil, ablası İnhe'nin de evliliğe dair hayal kırıklıkları dile getirilmiştir. İnhe'nin "güvenlik" ve "istikrar" uğruna sevgi ve arzudan feragat etmesi (Han, 2017), kadınların evlilik kurumunu bireysel doyumdan çok, ekonomik ve toplumsal güvencelerle ilişkilendirmek zorunda kaldıklarını göstermektedir. Bu yönüyle roman, yalnızca bireysel bir başkaldırının değil, aynı zamanda sistematik bir baskının görünür kılındığı kolektif bir kadın deneyiminin temsilidir.

Anne figürü üzerinden evlilik kurumunun kadın üzerinde inşa ettiği baskı biçimleri gözler önüne seren *Lütfen Anneme İyi Bak* eseri, annenin evlilik içindeki temsilini, ataerkil

sistemin kadını nasıl görünmez kıldığını, emeğini nasıl değersizleştirdiğini ve onu sistematik bir duygusal şiddet döngüsüne nasıl hapsettiğini ortaya koyan güçlü bir eleştiri sunar. Eun-gyu karakteri, ev içi sorumluluklardan kaçan, zaman zaman evi terk eden ve eşinin emeğini yok sayan bir figür olarak çizilir (Shin, 2012, s. 172-173, 283). Bu tavır, yalnızca bireysel bir sorumsuzluk değil, aynı zamanda ataerkil kültürün erkeğe bahşettiği ayrıcalıklı konumun bir yansımasıdır.

Romanda anne, ev işlerini, çocuk bakımını ve hatta kırsal alandaki tarla işlerini tek başına üstlenir (Shin, 2012, s. 23-24, 126). Bu durum, toplumsal cinsiyet rollerinin kadına yüklediği çoklu emek biçimlerini açıkça gözler önüne serer. Onun emeği, yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda duygusal bir yük taşır. Arlie Hochschild'ın "duygusal emek" (Hochschild, 1983 akt. Duman, 2017) kavramı bu bağlamda önemlidir; zira anne, ailesinin duygusal ihtiyaçlarını da sürekli olarak karşılamakta, ancak bu emek görünmez kılınmaktadır.

Romanın şu pasajında eşin itirafı, erkeğin eşine yönelik anlayışını açıkça bir biçimde ortaya koyar:

> *Adam kurumuş, sertleşmiş yüzünü iki eliyle hırpalayarak ovuşturdu. Karısı, eğer o zamanlar kızlarının yazdığı kitabı kendisine okumasını isteseydi, gerçekten bunu yapar mıydı? Karısını kaybetmeden önce, onu neredeyse tamamen unutmuş gibi yaşamıştı. Hatırladığı zamanlarda ise ya bir şey istiyor ya bir şeyden şikâyet ediyor ya da onu görmezden geliyordu. Alışkanlık denilen şey korkutucuydu. Başkalarının yanında kibar bir üslupla konuşurken, karısının yanında dili hemen sertleşiyordu. Bazen yalnızca bu bölgedeki insanların kullandığı küfürleri ağzından kaçırdığı da oluyordu. Karşısında karısı olduğunda, sanki bir yerlerde yazılıymış gibi, ona kibar konuşmaması gerekiyormuş gibi davranıyordu. Evet, durum tam olarak böyleydi (Shin, 2012, s. 139).*

Alıntı, erkeğin eşine yönelik dilinin nasıl otomatikleşmiş bir şiddete dönüştüğünü gösterir. Pierre Bourdieu'nün "habitus" kavramı (2001 akt. Arpacı, 2020) bu durumu açıklamada oldukça işlevseldir: erkeğin kadına yönelik kaba dili, toplumsal olarak içselleştirilmiş bir tahakküm mekanizmasıdır. Kadının sürekli hakarete ve kabalığa maruz kalması, ev içi ilişkilerde duygusal şiddetin nasıl olağanlaştırıldığının bir göstergesidir.

Bu evlilikte annenin, kocasının hastalığı karşısında kendi sağlık sorunlarını görmezden gelmesi (Shin, 2012, s. 318) ve sürekli evde bulunarak adeta bir "görünmez varlık" haline gelmesi de yine ataerkil sistem karşısındaki konumunu hem bir mağduriyet hem de bir tür sessiz direniş olarak tanımlar. Eşinin, annenin hastalıklarını göz ardı edip kendi rahatsızlıklarını ön plana çıkarması (Shin, 2012, s. 201), ataerkil toplumlarda kadın acılarının nasıl silikleştirildiğinin ve erkeğin deneyiminin nasıl merkeze alındığının çarpıcı bir örneğidir.

Kim Jiyeong, Doğum: 1982 romanının temel anlatılarından biri, kadının evlilik içindeki emeğinin görünmezliği ve bu emeğin ataerkil sistem tarafından doğal ve sorgulanamaz olarak sunulmasıdır. Kim Jiyeong'un annesi Oh Misook, üç çocuk ve kayınvalide bakımını üstlenmekle kalmamış, aynı zamanda aile ekonomisine katkı sağlamak amacıyla sürekli ek işler aramıştır. Evde ev içinde gerçekleştirilen dikiş, sandık kurma, poşet yapıştırma gibi faaliyetler, kadının kamusal alanda tanınmayan ancak aile yaşamında zorunlu hale gelen çok boyutlu emek biçimlerini somutlaştırır. Jiyeong'un babasının "Sana rahat bir hayat sunamadığım için üzgünüm" itirafı ile Oh Misook'un "Senden böyle bir şey bekleyen yok... Zaten öyle bir şey yapmıyorsun" yanıtı (Cho, 2021, s. 25), geleneksel ataerkil aile yapısındaki rol dağılımının günümüzde nasıl işlevsizleştiğini gözler önüne seren önemli bir diyalog olarak karşımıza çıkar.

Bu sahnede, modern toplumda ataerkil değerlerin geçirdiği dönüşümün izleri görülür. Baba karakteri, geleneksel erkeklik rolünün dayattığı "aile reisi ve bakım sağlayıcı" kimliğini yerine getiremediği için suçluluk duymakta, ancak bu duygu samimi bir özeleştiriden çok, toplumsal beklentilere verilen yüzeysel bir tavır niteliği taşımaktadır. Oh Misook'un keskin cevabı ise bu rollerin uzun zamandır kâğıt üzerinde kaldığını, erkeğin sorumluluklarını fiilen üstlenmediğini açıkça ortaya koyarak ataerkil sistemin içsel çelişkilerini teşhir eder.

Benzer temalar Jiyeong'un kendi evlilik yaşamında da tekrar eder. Jeong Daehyun ile yaptığı evlilik, toplumun ideal eş modeline uygun bir uyumlanma çabasıdır. Ancak bu birliktelik, Jiyeong'un kariyer hedeflerinden vazgeçmek zorunda kaldığı bir süreç hâline gelmiştir. Evliliklerinin erken dönemlerinde bile, ev işleri ve çocuk bakımı gibi sorumlulukların büyük kısmı Jiyeong'un üzerine yıkılmıştır.

Evlenmesinin ardından, Jiyeong'un çocuk sahibi olması yönündeki aile baskıları ve kayınvalidesinin bedeni üzerinden yaptığı yorumlar (Cho, 2021, s. 110), kadının bedenine dair toplumsal denetimin evlilik içinde de sürdüğünü göstermektedir. Kocasının bu baskılar karşısında sessiz kalması ve ardından Jiyeong'u "aşırı tepki göstermekle" suçlaması, kadınların yaşadıkları psikolojik baskının eş tarafından nasıl geçersizleştirildiğini ortaya koymaktadır.

Ev işlerine yönelik "yardım" söylemi de romanda eleştirilen bir diğer konudur. Daehyun'un "yardım edeceğim" şeklindeki ifadeleri (Cho, 2021, s. 111, 112), feminist literatürde sıkça tartışılan, ev içi emeğin kadınlara ait olduğu varsayımının bir sonucudur. Jiyeong'un "Burası senin de evin değil mi?" diyerek gösterdiği tepki (Cho, 2021, s. 119), bu söylemin cinsiyetçi doğasını sorgulayan önemli bir kırılma anıdır.

Toplumsal şiddet, yalnızca aile içerisinde değil, dış çevrede de Jiyeong'un (김지영) kimliğini tehdit eden bir unsur olarak karşımıza çıkar. Parkta oturan erkeklerin onu "ana kene" olarak aşağılamaları (Cho, 2021, s. 137), ev kadınlarının toplum nezdindeki statüsünün nasıl değersizleştirildiğini gösterir. Daehyun'un bu sözleri küçümsemesi ise, kadının maruz kaldığı duygusal zararın ciddiyetinin erkek özne tarafından kavranmadığını ortaya koymaktadır.

Tüm bu örnekler, evlilik hayatının kadın için yalnızca toplumsal meşruiyet ve sevgi ilişkisi değil, aynı zamanda bir tahakküm alanı olduğunu ortaya koymaktadır. Jiyeong'un zamanla depresyona sürüklenmesi ve farklı kimliklere bürünerek varlığını yeniden tanımlamaya çalışması (Cho, 2021, s. 3), bu baskının birey üzerindeki psikolojik yıkımını gözler önüne sermektedir.

Konfüçyüsçü değerlerin hâkim olduğu *Paçinko* eserinde ise kadın karakterlerin evlilik hayatları üzerinden kurulan temsiller, kadına yüklenen rollerin sorgulanmasına olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, kadınların evlilik içinde yalnızca eş ya da anne olarak değil; hizmet eden, fedakârlık gösteren ve sessizce boyun eğen bireyler olarak konumlandırıldığı görülmektedir.

Romanın başında yer alan Yangjin karakteri, söz konusu toplumsal beklentilere ilişkin örneklerden biridir. Kocası Hoonie ile olan evliliklerinde, ekonomik geçim zorlukları

karşısında evin mahrem alanı olan yatak odalarını kiraya vererek ek gelir elde etmeyi kabul etmeleri (Lee, 2017, s. 3), evlilik birliğinde kadının öznel alanlarının nasıl feda edildiğini göstermektedir. Yangjin, gün boyunca sessizce çalışan, kendi ihtiyaçlarını ön plana almayan, ev işlerini ve misafir ağırlama görevlerini kesintisiz sürdüren bir figür olarak çizilmiştir (Lee, 2017, s. 6, 13). Kadının bu konumu, Konfüçyüsçü aile yapısında ideal eş profilinin itaatkâr, hizmet eden ve fedakâr kadın olarak içselleştirildiğini tekrar ortaya koymaktadır. Hoonie'nin, yemek sırasında karısına kendisi kadar et ve balık verdiğini düşünmesi (Lee, 2017, s. 78), ilk bakışta bir nezaket göstergesi gibi sunulsa da bu detay, kadınların aile içinde genellikle ikincil planda beslendiği bir toplumsal normun örtük yansıması olarak değerlendirilebilir.

Romanın bir diğer kadın karakteri olan Sunja'nın evlilik deneyimi, daha karmaşık ve çok boyutlu bir yapı arz etmektedir. Sunja'nın, evlilik yoluyla hem kendi toplumsal konumunu hem de doğacak çocuğunun statüsünü güvence altına almak amacıyla Papaz Baek Isak ile evlenmesi, evliliğin bir sevgi ilişkisinden ziyade, stratejik bir hayatta kalma aracı olarak kurgulandığını ortaya koymaktadır. Sunja'nın Papaz Shin'e söylediği "acı verici fedakârlığı için Papaz Baek'e çok minnettarım. Ona hizmet etmek için çok çalışacağım. Japonya'daki hayatını daha iyi hale getirmek için elimden gelen her şeyi yapacağım" ifadesi (Lee, 2017, s. 92), kadının evlilikteki konumunu ve hizmet etme yükümlülüğünü açıkça göstermektedir.

Yine romanda yer alan Kyunghee karakterinin evlilik hayatı, kadının içsel bir denge kurma çabasıyla dikkat çeker. Kocası Yoseb'in, Kyunghee'nin çalışma isteğine karşı çıkması (Lee, 2017, s. 185), ataerkil sistemin erkek özneye tanıdığı tekil geçim yükümlüsü rolünü ve bu rolün kadınların kamusal alana çıkışını nasıl bastırdığını göstermektedir. Kadının, eşinin kural ve beklentilerine uyum sağlayarak bile olsa kendi yaşam alanını yaratma çabası, feminist literatürde "pasif direniş" olarak adlandırılan stratejilerle örtüşmektedir. Kyunghee, Yoseb'in sık sık yaşadığı öfke patlamalarına rağmen (Lee, 2017, s. 203), eşine sadakat göstermeyi ve onun sağlığıyla ilgilenmeyi sürdürmektedir (Lee, 2017, s. 220, 279). Bu durum, kadının maruz kaldığı sözlü ve duygusal şiddete rağmen evlilik birliğini koruma sorumluluğunun kendisine ait olduğunu içselleştirdiğini ortaya koymaktadır.

Yoseb'in evin tümünü kontrol etme eğilimi (Lee, 2017, s. 171), kadının bireysel alanının sürekli olarak erkek otoritesi tarafından denetlendiğini göstermektedir. Buradaki baskı, yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda sembolik bir şiddet biçimi olarak değerlendirilebilir (Bourdieu, 2001 akt. Arpacı, 2020). Kadınların evlilik içindeki konumları büyük ölçüde, eşlerinin ekonomik gücü ve toplumsal itibarıyla doğrudan ilişkili olması nedeniyle ekonomik bağımsızlığın olmayışı, kadınları ataerkil düzen içerisinde edilgenleşmeye ve boyun eğmeye zorlayan temel yapısal unsurlardan biridir.

3.7.Annelik

Yaşayan Günlerin Başlangıcı'nda annelik, romanda hem şefkatin hem de suçluluğun taşıyıcısı hem aidiyetin hem de tahakkümün aracı olarak yapılandırılmıştır. Cheong-hui'nin evlilik sonrası ailedeki konumunun belirlenmesinde en kritik unsur, doğurganlık kapasitesi ve özellikle ilk erkek çocuğu dünyaya getirmesi olmuştur. Kayınvalidesinin 'artık benim evimin insanı oldun' algısı, anneliğin yalnızca biyolojik bir olgu değil, aynı zamanda kadını ataerkil ailenin bir parçası haline getiren aidiyet mekanizması olarak işlev gördüğünü ortaya koymuştur. Bu bağlamda ortaya çıkan "rahim-aile stratejisi", kadının rahmi aracılığıyla aile içerisindeki yerini güvence altına alma çabasını ifade etmektedir. Kadının bedeni, bu strateji çerçevesinde bir iktidar aracı haline getirilmiş; bu aracın mülkiyeti ise erkek egemen düzenin denetimine bırakılmıştır (Kim, Y., 2019).

Öte yandan, Jeong ailesinin ilk oğlu ve en büyük torunu olan Cheong-hui'nin oğlu Myeong-gu'yu bir yetişkin olarak görse de "Ben kendi oğlum hakkında ne kadar bilgi sahibiyim ki?" (Park, 2012a, s. 535) şeklindeki bir sorgulama ile dışarıdan sergilediği "iyi anne" imajının ardında, kendi annelik kapasitesi ve oğluyla olan ilişkisinin derinliği hakkında içsel bir belirsizlik ve çatışma yaşadığını gösterir. Devamında gelen pasajda ise:

> *Sen doğduğunda evimizde adeta büyük bir bayram havası vardı. Sen, bizim ilk oğlumuz ve aynı zamanda Jeong ailesinin büyük torunu olmuştun. O sıralar hâlâ hayatta olan ve ev işlerinin idaresini elinde tutan büyükannen, gençliğinin verdiği enerjiyle, doğum yapan ben ve ilk torunu olan seni fazlasıyla titizlikle düşünmüş ve özenle ilgilenmişti. Ben yalnızca seni zar zor emzirebilecek durumdaydım. Tüm bebek bakımını, hatta senin ilk gülüşlerini bile büyükannen tek başına sahiplenmişti (Park, 2012a, s. 535).*

Cheong-hui, oğluna dair en temel bakım sorumluluklarını dahi yerine getiremediğini itiraf ederken, "zar zor emzirebildiğini" ifade eder. Bu sözler, fiziksel bir yetersizlikten çok, onun annelik rolünün sistematik olarak elinden alındığının göstergesidir. Myeong-gu'nun bakımı ve duygusal ihtiyaçları, tamamen büyükannesi Song Buin'in kontrolü altındadır. Cheong-hui'nin, "Tüm bakımını ve hatta senin ilk gülüşlerini bile büyükannen tek başına sahiplenmişti" sözleri, onun nasıl görünmez kılındığını ve annelik deneyiminden mahrum bırakıldığını açıkça ortaya koyar.

Myeong-gu'nun anıları, büyükannesinin yalnızca pratik bakım işlerini değil, torununun duygusal bağlılığını da tekeline aldığını gösterir. Büyükannesinin sürekli olarak "Evde en çok kimi seviyorsun?" sorusunu yöneltmesi ve bu soruya "Büyükannemi en çok seviyorum" (Park, 2012a, s. 536) yanıtını duymak istemesi, onun torunu üzerinde kurduğu psikolojik baskının bir göstergesidir. Myeong-gu'nun ilerleyen yaşlarda bu sorudan rahatsız olması, bu kontrol mekanizmasının yarattığı bunaltıcı atmosferi yansıtır.

Bu noktada geçmişin yalnızca nostaljik bir hatırlama olarak değil, şimdiki zamana yönelik bir sorgulamanın aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Myeong-gu'nun "Anne, şimdi neden bu konuyu açtınız?" (Park, 2012a, s. 536) sorusu, Cheong-hui'nin bu anıları rastgele gündeme getirmediğini; aksine mevcut yaşam koşullarını ve özellikle de kocası In-cheol ile olan ilişkisini yeniden değerlendirmeye başladığını ima etmektedir. Cheong-hui'nin bu soruyla başlattığı geçmişe dönüş, yalnızca oğluyla olan ilişkisini değil, aynı zamanda yaşamı boyunca bastırılmış kadın kimliğini, bastırılmış benliğini ve edilgen annelik rolünü de gün yüzüne çıkarmaktadır.

Sen Hâlâ Hayal mi Görüyorsun? eserinde de kayınvalidelerin erkek çocukları ve onların evlilikleri, gelinlerinin hayatları üzerindeki baskısının görünürlüğü sürmektedir.

Romanda, Hyeok-ju'nun annesi Hwang Yeo-sa, ailenin erkek soyunun devamına yönelik saplantılı yaklaşımıyla, anneliğin kadının değerini belirleyen asli unsur olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Yeo-sa, oğlunun iki kız çocuğu sahibi olmasına rağmen, erkek evlâdın doğmamasını aile soyunun kesintiye uğraması olarak değerlendirmiş ve bu durumu "önemsiz bir mesele" olarak görmenin mümkün olmadığını ifade etmiştir (Park, 2012a, s. 406). Nitekim geleneksel Kore toplumunda özellikle Joseon Dönemi'nden itibaren güçlenen ataerkil aile yapısı içerisinde erkek çocuk doğurmak, kadının hem

toplumsal varlığını meşrulaştıran hem de ailesel saygınlığını pekiştiren bir norm haline gelmiştir. Erkek çocuk doğuramayan kadınlar "yedi ceza"dan biriyle damgalanarak evlilik kurumunun dışına itilebilmiştir (Köroğlu Türközü ve Er, 2024, s. 103). Bu tarihsel ve kültürel bağlamda, doğurganlık özellikle erkek çocuk doğurma ve soy devamlılığı baskısı, kadınları yalnızca bedenleri üzerinden değil, ruhsal düzlemde de tahakküm altına almıştır.

Hyeok-ju'nun ikinci eşi Jeong Ae-suk, iki kız çocuğu doğurduktan sonra rahim ameliyatı geçirmek zorunda kalmış ve bu süreçte derin bir kayıp duygusuna kapılmıştır. Ae-suk, rahmini "her şeyi" olarak nitelendirmiş; onu kaybettikten sonra "insanlığının bile değiştiğini" dile getirmiştir. Bu anlatım, anneliğin ve doğurganlığın, kadının kimliğiyle ne denli bütünleşmiş olduğunu açıkça ortaya koymaktadır (Park, 2012a, s. 500-501). Neticede, Ae-suk, "aşağılık kompleksi" ve "ailenin soyunu kuruttuğu" yönündeki suçluluk duygularıyla başa çıkmaya çalışırken, içselleştirilmiş ataerkil normlarla da mücadele etmek zorunda kalmıştır (Park, 2012a, s. 501).

Eserdeki ana karakter Cha Mun-gyeong'un annelik serüveni ise istenmeyen bir gebelik üzerinden temsil edilmiştir.

Cha Mun-gyeong, romanın annelik teması bağlamında dikkat çekici bir dönüşüm sergilemektedir. İlk evliliğinde isteyerek çocuk sahibi olmamış olan Mun-gyeong, ikinci ilişkisi sürecinde bedeninde açıklayamadığı bir değişiklik fark ettiğinde, hamile olabileceğini sezmiştir: "vücudunda bir tuhaflık hissetti. Hamileydi sanki." Hamileliğin ilk evrelerinde belirgin bir fiziksel belirti yaşamamış; aksine bu sessizliğin içinde "garip bir şekilde rahatlamış ve şükretmiş", fakat aynı anda "hafif bir eksiklik hissi" (Park, 2012a, s. 57, 78) de yaşamıştır. Bu çelişkili hisler, onun annelik deneyimine dair karmaşık yaklaşımını ortaya koymaktadır

Ancak bu içsel denge, çocuğun babası Hyeok-ju'nun gebeliği reddetmesiyle dramatik biçimde sarsılmıştır. Mun-gyeong, doğmamış çocuğunun kötü bir baba figürüyle karşılaşacak olmasından dolayı yoğun bir duygusal çöküntü yaşamış ve "kötü bir babayla karşılaşan fetüs için üzülerek hıçkıra hıçkıra ağlamış"tır. "Ah, o çocuk, göbeği açık babasının omzunda poposunu sallayarak bebeklik mutluluğunu bilemeyecek" (Park, 2012a, s. 65, 66) cümlesi, onun anne olma fikrine ne kadar derin bir duygusal bağla

yaklaştığını ve daha gebeliğin başında bile güçlü bir şefkat ve koruma içgüdüsü geliştirdiğini göstermektedir.

Mun-gyeong, anneliği toplumsal bir görevden ziyade öznel bir bağlılık ve sorumluluk hâline getirmekte; ataerkil aile yapısının dışında, kendi bedeni ve kimliği üzerinden tanımlamaktadır. Özellikle, çocuğunu nüfusuna alıp kendi soyadını verme kararıyla birlikte düşünüldüğünde, bu sahne onun anne olarak kendi otoritesini ve varlığını ilan ettiği bir kırılma anına dönüşmektedir.

Mun-gyeong, oğlunu "babasının haklarından bağımsız yeni bir nesil erkek" olarak yetiştirme hayalini kurmakta ve böylece hem toplumsal cinsiyet rollerini hem de geleneksel erkeklik kavramını sorgulayan bir vizyon da ortaya koymaktadır (Park, 1989).

Hipodroma Giden Yol adlı romanda, R'nin annesi Güney Kore toplumunda kök salmış geleneksel anne figürünün somut bir temsili olarak yapılandırılmıştır. Bu figür, çocuklarına duyduğu karşılıksız sevgi, sürekli fedakârlık hali, evlatlarının refahı ve aile birliğini koruma çabası etrafında şekillenmektedir. R'nin Paris dönüşünde annesinin sergilediği ilk tepkiler, onun temel ihtiyaçlarına ve maddi durumuna yönelik içten kaygıyı açığa çıkarmaktadır. Annesinin ilk sözleri olan "Çok aç kaldın mı?" (Ha, 2005, s. 32), koşulsuz şefkatin ve annelik kimliğinin temel biyolojik boyutunun ifadesi niteliğindedir. Benzer şekilde, ekonomik durumunu sorgulayan "Paran olmadan nasıl idare ettin?" (Ha, 2005, s. 32) sorusu da geleneksel bir annenin, oğlunun maddi refahını önemseme refleksinin göstergesidir.

R'nin annesi yalnızca oğluyla değil, ailenin genel refahı ve iç huzuru ile de yakından ilgilenmektedir. R'nin karısına gönderdiği mektubun ardından yaşanan karışıklığa dair "Niye boş yere o mektubu gönderdin? O mektup yüzünden kıyamet koptu, ağlayıp sızlamalar oldu" (Ha, 2005, s. 33) şeklindeki sözleri, gelin-kaynana ilişkisinde aile barışını koruma sorumluluğunu da annelik rolünün bir parçası olarak gördüğünü ortaya koymaktadır.

Annenin fiziksel emeği, evin geçimi için gösterdiği çaba ve bu emeğin görünmezliği, kadınların ataerkil toplum yapısı içinde karşılıksız hizmet üreticisi olarak konumlandırıldığını gösterir. Sabahın erken saatlerinde, hatta geceleri sebze tarlasında

çalışması; “R’nin babası ve annesi musluğun başında ıspanak sayıyorlar” (Ha, 2005, s. 48) ve “R’nin annesi ıspanak demetlerini bağlıyor” (Ha, 2005, s. 69) gibi sahnelerde görünür kılınır. Bu sahneler, annenin emeğinin oğlunun üniversite eğitimi gibi yüksek hedeflerin gerçekleşmesi için vazgeçilmez bir zemin sunduğunu göstermektedir. Kadının hastalığa ve yorgunluğa rağmen üretkenlikten vazgeçmemesi, toplumun kadınlardan beklentilerini ve bu beklentilerin baskılayıcı doğasını gözler önüne sermektedir: “Artık sebze yetiştiremeyeceğiz. Baban iki yıldır biraz çalışsa böyle oluyor” (Ha, 2005, s. 69).

R’nin annesinin çocuğunun doğumu için yüz gün tapınakta dua ettiğini anlatması ise, Kore kültüründe anneliğin kutsallığına dair yerleşik değerleri yeniden üretmektedir: “Annem beni doğururken tapınakta yüz gün ibadet ettiğini söylemişti” (Ha, 2005, s. 66). Ancak bu kutsallık, modernleşme ile sarsılmakta ve annenin gelininin Hristiyan olması karşısında duyduğu endişede ifadesini bulmaktadır: “Ben gittikten sonra sürekli tapınağa gidip benim sağlığım için dua eden bir annenin açısından bakınca, gelininin aniden kiliseye gitmesi ne kadar endişe verici bir durum olabilirdi ki? Öyle değil mi?” (Ha, 2005, s. 66).

R’nin karısı ise ataerkil evlilik yapısı içinde sıkışmış, geleneksel rollerle modern arzular arasında derin bir gerilim yaşayan bir kadın ve anne figürüdür. R’nin eve dönüşünde karısıyla arasında kurduğu ilk temasın yalnızca resmî bir tokalaşma ile sınırlı olması, onun eşine birey olarak değil, evin ve çocukların işlevsel bir parçası olarak yaklaştığını göstermektedir: “Geldin mi?” (Ha, 2005, s. 34).

Annelik bağlamında, R’nin karısı çocuklarıyla güçlü bir ilişki kurma çabasındadır. Onları R ile buluşturmak istemesi ve “Çocukları görünce nasıl hissettin?” (Ha, 2005, s. 35) sorusu, annelik rolüne olan bağlılığını göstermektedir. Ancak R’nin çocuklarına karşı kayıtsız tutumu, kadının ebeveynlik emeğini görünmez kılar ve yalnızlaştırır.

R’nin karısının geçmişteki bir erkek ilişkisini açıklamak zorunda kalması, Kore toplumunda kadına yönelik bekâret ve saflık ideolojilerinin ne denli baskın olduğunu gösterir. “Evlenmeden önce bir erkek arkadaşım vardı” (Ha, 2005, s. 67) ifadesiyle dile getirilen itiraf, kadının geçmişi üzerinden ahlaki yargılara maruz bırakıldığını ve ev içi ilişkilerde bu geçmişin bir baskı aracına dönüştürüldüğünü ortaya koymaktadır.

Boşanma sürecinde R'nin entelektüel gerekçelerle boşanma istemesi karşısında eşinin verdiği yanıt, onun yaşamı bir güvenlik aracı olarak sürdürme zorunluluğundan doğan pragmatik bakış açısını yansıtır: "Ay, yaşamak için ne sebep gerekir ki? Başkaları bir sebep için mi yaşıyor sanıyorsun? Sadece yaşadıkları için yaşıyorlar" (Ha, 2005, s. 65). Bu yaklaşım, modernleşen toplumsal yapıya rağmen kadınların hâlâ aileyi temel bir yaşamsal güvence olarak gördüğünü göstermektedir.

R'nin yurt dışına gitme kararına karısının verdiği "Önce kız kardeşinin hayatını zindan edeceğim, babanın ölüsünü göreceksin, seni mahvedeceğim. Pis insan. Bir bak bakalım yurt dışına çıkabiliyor musun? Bırakacağımı mı sanıyorsun!" (Ha, 2005, s. 200) şeklindeki öfke dolu tepki, onun çaresizliğini ve ataerkil yapıda elinden alınan gücünü geri kazanma arzusunu ortaya koymaktadır.

Baba adlı romanın başkarakteri Yeong-sin aracılığıyla sunulan annelik tasviri de geleneksel Kore toplumunda kadınlara yüklenen beklentileri, bu beklentilerin doğurduğu fedakârlıkları ve anneliğin görünmeyen boyutlarını açıkça ortaya koymaktadır.

Yeong-sin'in çocukları Ji-won ve Hui-won için gösterdiği özveri, annenin aile refahı ve çocukların başarısı uğruna bireysel kimliğinden nasıl feragat ettiğini gözler önüne sermektedir. Kızının eğitimi için İngilizce ve matematik derslerine bizzat çalışarak yardımcı olması (Kim, 1996, s. 82), annenin hem zaman hem de zihinsel çaba anlamında üstlendiği ağır yükü ortaya koyar. Bu durum, ailenin babası Jeong-su'nun düşük maaşı nedeniyle özel ders almanın mümkün olmamasıyla açıklanmaktadır. Feminist bir perspektiften değerlendirildiğinde, bu sahne Kore toplumundaki yoğun eğitim baskısı bağlamında, annelerin omuzlarına yüklenen görünmeyen emeği ve sorumluluğu simgeler. Yeong-sin'in kendi gelişiminden feragat ederek çocuklarının akademik başarısına odaklanması, geleneksel akıllı anne, iyi eş idealinin kadının bireysel varoluşunu nasıl sınırladığını göstermektedir. Çocukların okulunun uzaklaşmasıyla birlikte Yeong-sin'in araba kullanmayı öğrenmesi ve bir araç satın alması da (Kim, 1996, s. 27) annelik rolünün gerektirdiği pratik fedakârlıkların bir başka örneğidir.

Yeong-sin yalnızca akademik değil, aynı zamanda duygusal destek anlamında da ailede merkezî bir figürdür. Çocuklarının arkadaşlık ilişkileri, bireysel sorunları ve hayata dair endişeleri konusunda danıştığı kişi annedir. Bu bağlamda, duygusal işçiliğin büyük

ölçüde kadının sorumluluğuna verildiği ataerkil aile yapısı açığa çıkmaktadır (Kim, 1996, s. 28). Ji-won'un annesini "evde kafeslenmiş yalnız bir kuş" olarak tanımlaması (Kim, 1996, s. 59), anneliğin ev içi rollerle sınırlandırılması sonucu ortaya çıkan görünmezliğin ve yalnızlığın sembolü hâline gelir. Ji-won'un annesi için sevdiği meyveleri almayı düşünmesi de (Kim, 1996, s. 60) annenin aile içindeki duygusal merkezin birincil taşıyıcısı olduğunu ortaya koymaktadır.

Roman, Yeong-sin'in çocuklarının geleceği adına finansal anlamda da ailenin yükünü omuzladığını göstermektedir. Kocasının bilgisi dışında önemli miktarda parayı biriktirmesi (Kim, 1996, s. 244), onun ekonomik öngörüsünü ve takdir edilmeyen emeğini görünür kılar. Bu birikimi özellikle oğlu Hui-won'un gelecekteki eğitimi için planlaması (Kim, 1996, s. 246), kadının uzun vadeli düşünebilme becerisi kadar aile içi sorumluluğunun da bir göstergesidir. Ataerkil düzende sıklıkla görünmez kılınan bu tür ekonomik faaliyetler, kadınların aile içindeki güç alanlarını ve karar süreçlerindeki etkilerini yansıtır.

Cheolsu'da ise, anlatıcı karakterin ailesiyle, özellikle annesiyle olan ilişkisi ve etrafındaki kadın figürleriyle kurduğu etkileşimler, annelik temasının sorgulamasını mümkün kılmaktadır. Roman, anneliği yalnızca biyolojik bir rol olarak değil, aynı zamanda kültürel, duygusal ve ekonomik bir baskı aracı olarak da ele almaktadır. Bu yönüyle metin, feminist edebiyat eleştirisi çerçevesinde değerlendirildiğinde, anneliğin kadınlar üzerindeki etkilerini görünür kılar.

Anlatıcının annesi, Kore toplumundaki geleneksel annelik anlayışının karmaşık ve çoğu zaman yıpratıcı doğasını temsil eder. Annesi, geçmişte bir güzellik yarışmasında elde ettiği başarıya rağmen, zamanla alkol bağımlılığı ve maddi yoksunlukla mücadele eden, kırılgan bir figüre dönüşmüştür. Bu değişim, toplumsal güzellik ve başarı kodlarının geçiciliğini ve anneliğin kadınlar için nasıl bir tükeniş sürecine dönüşebileceğini göstermektedir. Annesinin hemşirelik yaptığı dönemde üstlendiği "hastaların kendi yakınlarının bile yapmayacağı işler" ve daha sonra işini kaybetmesi (Bae, 2015, s. 83-88), onun ekonomik hayatta kalma mücadelesini ve bu mücadelenin çocukları için nasıl bir fedakârlık zeminine oturtulduğunu ortaya koymaktadır. Ancak bu fedakârlık, anlatıcıya yöneltilen sürekli bir borç söylemine dönüşür: "Bana hâlâ çok borçlusun. Borcun ben ölene kadar bitmeyecek" (Bae, 2015, s. 88). Bu ifade, annelik temasını bir yük ve sonsuz

bir minnet beklentisi olarak konumlandırır ve anlatıcının omuzlarına ağır bir sorumluluk yükler.

Roman aynı zamanda anneliğin yargılayıcı ve denetleyici yönlerini de gözler önüne sermektedir. Cheolsu'nun annesi, anlatıcıyla ilk karşılaşmalarında sergilediği sorgulayıcı ve denetleyici tavır ile bu yönü somutlaştırır. Üniversite, meslek, sağlık durumu, ekonomik gelir gibi konularda yönelttiği sorular, yalnızca bir tanıma çabası değil, aynı zamanda sınıfsal ve toplumsal uygunluk denetimi niteliğindedir. Anlatıcının garsonluk yaptığını öğrenmesi üzerine verdiği "Ah, Tanrım" tepkisi ve üniversite mezunu birinin özel ders vermesi gerektiğini ima etmesi, annelerin çocuklarının hayat partnerleri üzerindeki kontrol arzularını ve statü beklentilerini açığa çıkarır (Bae, 2015, s. 85-86). Bu bağlamda annelik, yalnızca bakım verme değil, aynı zamanda çocukların seçimlerine yön verme ve bu süreçte denetim uygulama işleviyle de şekillenmektedir.

Anlatıcının kendi annesiyle ilişkisi ise sürekli bir çatışma ve duygusal kopukluk ekseninde ilerlemektedir. Annesinin alkol aldığı bir akşamda anlatıcının "Bütün gün evdeydin. En azından akşam yemeği yapabilirdin" şeklindeki sitemi, annelik rolünün yetersizlikle damgalandığı durumlara karşı duyulan öfkenin dışavurumudur. Annenin babaya duyduğu umudu koruma arzusu ve dini inançlarıyla anlatıcının alaycı ve mesafeli yaklaşımı "Bunun ne önemi var artık?", "Gerçekten inanıyor musun?" arasında belirgin bir kuşak çatışması hissedilir (Bae, 2015, s. 141). Bu farklılık, yalnızca düşünsel düzeyde değil, aynı zamanda duygusal kopuşun da bir göstergesidir. Annenin "Kalbinde bir bıçakla doğdun sen" şeklindeki ağır ithamı, kızına karşı duyduğu hayal kırıklığını ve artık onu anlayamamanın getirdiği çaresizliği ifade eder.

Roman, ayrıca annelik temasını yalnızca geçmişteki deneyimlerle sınırlı bırakmaz; geleceğe dair bir yazgı ve kaçınılmazlık biçiminde de sunar. Anlatıcının, "Cheolsu büyüyüp annesi ve babası gibi oluyor. Tıpkı benim annem ve babam gibi olmam gibi" şeklindeki gözlemi, ebeveynlik rollerinin nesiller boyu tekrar eden yapısını vurgular (Bae, 2015, s. 141). Bu, yalnızca anneliğin değil, tüm ebeveynlik deneyiminin kaderle özdeşleştirildiği bir varoluşsal algıya işaret eder. Bu döngüsel yapı, Mia'nın yaşadığı saç dökülmesi, üzgünlüğü ve kendini "tahnit edilmiş bir şeye dönüşmüş" gibi hissetmesiyle daha da somutlaştırılır. Bu imgeler, kadın bedeninde ve ruhunda biriken yorgunluğun ve bastırılmışlığın dışa vurumu olarak yorumlanabilir.

Karım Evlendi romanında, kadın başkahraman In-ah, annelik deneyimini evlilik dışı bir bağlamda yaşayan, toplumsal normlara ve ataerkil beklentilere karşı çıkan bir figür olarak öne çıkmaktadır. Hamile kalması üzerine anlatıcının yaşadığı kriz, yalnızca kişisel bir çatışma değil, aynı zamanda toplumun kadına, anneliğe ve aile kurumuna yüklediği değerlerin de sarsıntıya uğramasına neden olur (Park, 2016, s. 243). Anlatıcının biyolojik babalık üzerinden kurduğu sahiplenme ve denetim arayışı, In-ah'ın cevabıyla doğrudan boşa çıkarılır: "Benim çocuğum. Senin çocuğun. Ve aynı zamanda onun çocuğu" (Park, 2016, s. 244).

In-ah, hamilelik sürecinde yüksek maaşlı işinden ayrılarak çocuğunun sağlığına odaklanma kararı alır. Bu durum, hem geleneksel "çalışan anne" idealine hem de kapitalist üretim baskısına bir karşı duruş niteliği taşır. Kadın karakter, "Hamileliğin ilk dönemleri önemliymiş. Doktor, zihinsel ve fiziksel dinlenme önerdi; şirkette çalışarak bunu yapamam" (Park, 2016, s. 256-257) diyerek anneliği bir kariyer kesintisi değil, özerk bir seçim alanı olarak konumlandırır. Bu tutum, annenin çocuğu için üstlendiği fedakârlığın bilinçli bir tercihe dayandığını göstermektedir.

Bu bağlamda, kadın karakterin toplumsal yapı içerisinde karşılaştığı yapısal engeller de dikkate değerdir. In-ah, hamile kadınların iş hayatında maruz kaldığı güvencesizliğe dikkat çeker ve geçici iş gücünün %70'ini kadınların oluşturduğunu vurgular. "Çalışan kadınların yüzde yetmişi geçici işçi. Zaten her an kovulma riskiyle karşı karşıyayken hamile kaldıklarını söyleyebilirler mi? Söyleyemezler. Şirketler hemen işten çıkarır. O yüzden söyleyemiyorlar ve daha da çok çalışıyorlar, bu da düşükle sonuçlanıyor" (Park, 2016, s. 257, 258). Bu açıklama, annelik sürecinin yalnızca bedensel değil, aynı zamanda ekonomik ve toplumsal kırılganlıkla örülü olduğunu gözler önüne sermektedir. Bu noktada, kadınların annelik ile çalışma yaşamını bir arada sürdürmelerini güvence altına alması gereken yasal düzenlemelerin uygulanmadığı gerçeği de açıkça ifade edilir. In-ah, "Yasalar uzak bir yerde. O yasa neredeyse hâlâ sadece Ulusal Meclis'te. Yasal olarak, hamilelik nedeniyle işten çıkarma mümkün değil ama gerçekte, bu sadece yaygın bir durum" (Park, 2016, s. 258) diyerek yasa ile pratik arasındaki uçuruma dikkat çeker.

Roman yalnızca anneliği biyolojik ve psikolojik boyutlarıyla değil, aynı zamanda sosyoekonomik bağlamda da işler. In-ah'ın çocuk yetiştirme sorumluluğunu Jae-gyeong ile paylaşma kararı, geleneksel "annelik yalnızca kadının sorumluluğundadır" anlayışını

kırar. Anlatıcının bu duruma verdiği tepki, toplumsal normların bireysel ilişkiler üzerindeki baskısını yansıtır (Park, 2016, s. 280, 285). Kadın karakterin, "Çocuk sahibi olmak koca olmadan da mümkün. Bir gün bir çocuğum olacak ve onu tek başıma mutlu bir şekilde büyüteceğim" sözleri ise anneliğin evlilik kurumundan bağımsız olarak da var olabileceğini vurgular. Bu ifade, hem feminist literatürdeki "bekar annelik" tartışmalarına göndermede bulunmakta hem de kadınların toplumsal normları yeniden müzakere edebilme potansiyelini ortaya koymaktadır.

Kim Jiyeong'un annelik yolculuğu ise evlilikle birlikte iş yaşamından çekilmek zorunda kalmasıyla başlatılmıştır: "Kim Jiyeong evlenip iş kariyerine veda etmek zorundadır, nihayetinde artık o da bir anne olacaktır" (Cho, 2021 s. 11). Bu anlatı, Güney Kore'de kadınların annelik rolü nedeniyle profesyonel hayatlarından vazgeçmeye zorlandığı toplumsal yapının yansımasıdır. 2014 yılında Güney Kore'de her beş evli kadından birinin evlilik, doğum ve çocuk bakımı nedeniyle işinden ayrılmış olması, bu durumun bireysel değil, yaygın bir toplumsal sorun olduğunu göstermektedir.

Karım Evlendi adlı romanla benzer şekilde annelik, kadının bireysel ve ekonomik özerkliğini doğrudan etkileyen bir dönüşüm sürecidir.

Toplum, anneliği kutsarken bu rolü üstlenen kadınları gündelik yaşamın fiziksel ve duygusal yükleriyle baş başa bırakır. Kadının emeğini görünür ve meşru bir toplumsal değer olarak kabul etmemektedir. Jiyeong'un parkta tanık olduğu "Bu devirde kadın olmak varmış… Kocanın maaş kartı cebinde, elinde kahve… Ana kene parka çıkmış" (Cho, 2021, s. 136) ifadesi, evde çocuk büyüten kadınların yük olduğu, üretkenlikten uzaklaştığı yönündeki cinsiyetçi algının somut bir tezahürüdür. Bu küçümseyici söylem, kadınların annelik ve ev işlerinde özverili olmalarının hiçbir biçimde değer görmemesinin kültürel temelini gözler önüne serer.

Jiyeong'un bu söyleme tepkisi, bireysel bir çıkış değildir. Kadın emeğinin sistematik olarak değersizleştirilmesine karşı bir bilinçlenmenin ifadesidir: "Acıdan inleye inleye çocuk doğurdum. Ve onu kendim büyütebileyim diye hayatımdan, kariyerimden, hayallerimden, kendimden, her şeyden vazgeçtim. Ve sonuçta ana kene oldum. Söylesene, ben daha ne yapayım?" (s. 137). Bu cümle hem toplumun kadına dayattığı özveri beklentisini hem de bu özverinin ardından gelen yok sayılmayı çarpıcı biçimde dile getirir.

Bu bağlamda Jiyeong'un evliliği ve annelik deneyimi, onun özne olarak var olma mücadelesiyle doğrudan bağlantılıdır. Evlilik ve annelik, toplumun gözünde kadını "tamamlayan" kimlikler olarak idealize edilse de bu kimliklerin içinde kadınlar sıklıkla yalnızlaşmakta, görünmezleşmekte ve kendi varlıklarını ifade edemez hâle gelmektedir. Jiyeong'un annelik deneyimi, özneleşme çabasını sekteye uğratan bir bastırma mekanizması olarak işlev görür. Irigaray'ın (1985) kadınların "kendi diline ulaşamadığı sürece yalnızca işlevsel bir varlık" olarak kalacağı yönündeki saptaması, Jiyeong'un sessizliğinde ve içsel çözülmesinde vücut bulur. Burada Butler'ın (2005) toplumsal cinsiyetin performatif doğasına ilişkin yaklaşımı, Jiyeong'un yaşadığı kimlik çözülmesini kavramak açısından da aydınlatıcıdır. Jiyeong'un annelik rolüne dair toplumsal beklentileri yerine getirmeye çalışması, aslında bu normatif performansı sürdürme çabasıdır. Ancak bu tekrarlar özneleşmeye değil öznenin kaybına yol açar çünkü Butler'ın da (2005) belirttiği gibi toplumsal cinsiyet performansları özneyi kurarken aynı zamanda onu sınırlandırır. Jiyeong'un kendi deneyimlerine dayalı bir dil geliştirememesi, bu performatif yapının içinde öznelliğinin bastırıldığını gösterir.

Jiyeong'un doğum sonrası yaşadığı fiziksel ve zihinsel yorgunluk, idealize edilmiş annelik anlatısının ötesine geçen bir gerçekliği yansıtmaktadır. "İki saatte bir emzirdiğinden, en uzun uykusu da bu kadardı... baştan ayağa vücudunun her yeri ağrıyordu" (Cho, 2021 s. 122). Jiyeong'un yaşadığı bu yoğun yük, toplumun annelikten beklediği fedakarlıkla örtüşmekte, ancak bu emeğin değeri sıklıkla göz ardı edilmektedir.

Benzer bir durum Karım Evlendi'de de işlenmiştir. In-ah'ın çocuk bakımında diğer partnerinden yardım alması, anlatıcı tarafından kıskanılan bir durum olsa da annenin yalnızlığa mahkûm edilmeyişini ve yükünü paylaşma çabasını gösterir (Park, 2016, s. 280). Her iki anlatıda da annelik, kolektif destekten yoksun bırakılmış bir yük olarak yansıtılmaktadır.

Jiyeong'un annesinin söylediği "Annelik sevgisi böyle muhteşem bir şey işte" (Cho, 2021, s. 124) gibi ifadelerin, Jiyeong için baskılayıcı olduğu görülmektedir. Annelik sevgisinin bir "dogma" olarak sunulması (Cho, 2021, s. 126), kadının yaşadığı gerçek duygusal ve fiziksel yüklerin bastırılmasına neden olmaktadır.

Romanda sunulan istatistiksel veriler, yalnızca Kim Jiyeong'un bireysel deneyimini değil, aynı zamanda Güney Kore'de kadınların karşı karşıya kaldığı yapısal eşitsizlikleri de gözler önüne sermektedir. Evlilik ve annelik, kadınların iş gücüne katılımında belirgin bir kırılmaya yol açmaktadır. Nitekim 20-29 yaş arası kadınlarda %63.8 olan iş gücüne katılım oranı, 30-39 yaş aralığında %58'e düşmektedir (Cho, 2021, s. 121). Bu düşüş, kadınların doğurganlık çağında iş yaşamından uzaklaştığını ortaya koymaktadır. Öte yandan, doğum izni kullanım oranının yalnızca %20 olması ve kadın yönetici oranının 2014 itibarıyla %18.37'ye dahi ulaşamaması (Cho, 2021, s. 80), anneliğin kadınların profesyonel yaşamda karşılaştığı kurumsal engelleri derinleştirdiğini göstermektedir. Bu veriler, kadınların annelikle birlikte yalnızca özel alanda değil, kamusal alanda da sistemli bir şekilde dışlandığını ortaya koymaktadır.

Ayrıca Jiyeong'un gittiği psikiyatristin, eşinin çocuk bakımı nedeniyle kariyerini bırakmak zorunda kalmasını anlayarak kendi muayenehanesinde bekar kadın çalıştırmayı tercih etmesi (Cho, 2021, s. 144), bu ayrımcılığın yalnızca bireysel algılarda değil, kurumsal tercihlerde de ne kadar kökleştiğini tekrar göstermektedir.

Han Kang'ın *Vejetaryen* adlı romanında, annelik ve bakım emeği temaları, kadın kimliğinin kültürel ve toplumsal çerçevede nasıl kurulduğunu açığa çıkaran güçlü izleklerden biri hâline gelmiştir.

Yonghe'nin annesi, kızının yeme alışkanlığını değiştirmesiyle birlikte fiziksel ve psikolojik bir gerileme yaşadığını fark ettiğinde, bunu kendi ebeveynlik sorumluluğu içinde çözmeye çalışır. Dışarıdan duygusuz ve mesafeli görünse de kocasının, kayınvalidesinin sesindeki tedirginliği fark etmesi bu içsel kaygıyı açık eder: "Karım, kayınvalidemin ilgilenmiyor göründüğü ikinci kızıydı ama yine de analık yüreği bu olsa gerekti" (Han, 2017, s. 27). Seul'e gelirken özel olarak karakeçi etinden hazırlattığı geleneksel şifalı karışım, annenin çaresizliğiyle birlikte geleneksel annelik inancına olan bağlılığını da yansıtır: "Seul'e gelmeden önce hazırlatmıştım. Birkaç ay boyunca et yemediği için vücut direnci çok düşmüştür diye…" (Han, 2017, s. 42). Bu tür bir yaklaşım, annenin çocuğunu iyileştirme çabasının özünde, kadın bedenini yeniden denetime alma arzusunu da barındırmaktadır.

Aile toplantısında Yonghe'yi et yemeye zorlaması, annenin kendi kuşağından miras aldığı doğruları dayatmasının bir tezahürü olarak ortaya çıkar. "Kayınvalide bu sefer çubukla tanğsuyuktan bir parça alıp karımın ağzına doğru iterek konuştu. 'Hadi, çabuk 'a' de bakayım'" (Han, 2017, s. 35). Bu sahne, biyolojik bağların, bireysel özerkliği gözetmeden davranmaya nasıl gerekçe üretilebildiğini açıkça gösterir. Yonghe'nin direnişi karşısında annenin yüz ifadesi, derin bir hayal kırıklığını yansıtır: "Kadının yaşlı yüzü ağlayacakmışçasına gerildi" (Han, 2017, s. 36). Ardından gelen sitem ise yalnızca bireysel bir öfke değil, nesiller arası beklenti kırılmasının dışavurumudur: "Annen baban alın teri dökerek kazandı bu parayı. Sen nasıl benim kızım olabilirsin?" (Han, 2017, s. 90).

Annelik temasını taşıyan bir diğer figür, Yonghe'nin ablası İnhe'dir. Geleneksel roller ile modern yaşam arasında denge kurmaya çalışan bir kadın olarak, çocuğuna ve işine yönelik sorumluluklarını birbirine ezdirmeden sürdürmeye çabalar. Doğum sonrası kozmetik dükkânını çalışanlarına bırakıp sadece akşamları denetimle yetinmiş, çocuğunun anaokuluna başlamasıyla birlikte işin başına tam zamanlı dönmüştür. Günlük hayatındaki yük artarken ailesine ayırabildiği zaman daralmış; yalnızca pazar günlerini onlara ayırabilmiştir: "Bu yüzden hep yorgun olurdu ama karısı doğuştan sabırlı sayılırdı. Sadece pazar gününü, tek bir günü ailesine ayırması, karısının neredeyse tek talebiydi" (Han, 2017, s. 56).

İnhe'nin anneliği, yalnızca fiziksel bakım düzeyinde değil; aynı zamanda çocuğunun ruhsal gelişimi ve güvenliğiyle ilgili kaygıları üzerinden de belirginleşir. "Tüm bu olayları ona nasıl açıklayabilir? … Böyle büyümesini devam ettirmekten başka bir dileği de yoktu" (Han, 2017, s. 153) cümlesi, onun çocuğun dünyasını bozmadan, sarsmadan ilerlemek istediğini gösterir. Ciu'nun gördüğü rüyaya verdiği cevap, bu arzunun somutlaşmış halidir: "Bak, annen burada. Beyaz bir kuşa dönüşmedi, değil mi?" (Han, 2017, s. 154). Bu sahnede annelik, yalnızca fiziksel varlıkla değil, çocuğun anlam dünyasına güven sunan bir sığınak olarak temsil edilmiştir.

İnhe'nin yaşamındaki kriz anlarında çocuğuna duyduğu bağlılık, onun kendi varlığını sürdürebilmesinin temel dayanaklarından biri hâline gelir. "Ciu olmasaydı, o çocuğun yüklediği sorumluluk olmasaydı… Belki kendisi de o ipi elinden kaçırıverecekti" (Han, 2017, s. 144). Bu cümle, annenin yalnızca bir başkasını değil, aynı zamanda kendisini de

ayakta tuttuğunu ve anneliğin yalnızca bir yük değil, aynı zamanda bir direnç noktası olduğunu gösterir.

İnhe'nin Yonghe'ye duyduğu sorumluluk, biyolojik annelikten farklı olarak, bakım emeğinin etik ve duygusal bir uzantısına dönüşür. Jeong'un Yonghe ile çektiği videoyu izledikten sonra hissettiği öfke ve koruma arzusu, bu bağın altını çizer: "Kardeşini koruması gerektiği düşüncesiydi. Bu reddedilemez sorumluluk duygusundan güç alıp girişte yerde duran kamerayı eline almıştı" (Han, 2017, s. 118). Hastane sahnesinde, Yonghe'ye zorla mama verilirken İnhe'nin müdahalesi ve kardeşini kucaklaması (Han, 2017, s. 151), bakım sorumluluğunun yalnızca çocuklara değil, savunmasız herkese yöneltilebilecek bir etik tavır olduğunu düşündürür. Bu yönüyle İnhe, anneliği yalnızca doğurmakla sınırlamayan, duygusal yakınlık ve sorumlulukla tanımlayan alternatif bir figür olarak karşımıza çıkar.

Lütfen Anneme İyi Bak, kaybolan bir annenin izini sürerken, Kore toplumunda anneliğin görünmez emeğini, bastırılmış arzularını ve aile içindeki sessiz özverisini gün yüzüne çıkararak, bu rolün kuşaklar boyunca aktarılan yüklerini sorgulayan güçlü bir anlatı kurmaktadır. Annenin kayboluşu, yalnızca fiziksel bir yokluğu değil, aynı zamanda ailesinin onun varlığına dair geç ve kırılgan farkındalık sürecini de tetiklemiştir. Bu kayıp, annenin yaşamı boyunca görünmeyen emeğini, bastırılmış arzularını ve ihmal edilmiş bireyselliğini görünür kılan bir kırılma noktası oluşturmuştur.

> *Yine de sizin büyüdüğünüz zamanlar güzeldi. Başımı sarı bezle düzeltmeye bile vaktim olmasa da sizin sofrada kaşıkları çarparak yemek yediğinizi görünce dünyada kıskanılacak hiçbir şey kalmazdı. Hepiniz sadeydiniz. Bir kabak çorbası bile yapsam lezzetli lezzetli yerdiniz, arada bir balık buharında pişirsem yüzleriniz aydınlanırdı… Hepiniz iştahlıydınız, birden büyümeye başladığınızda korkardım bile (Shin, 2012, s. 73).*

Bu pasajda, kadının öznelik hakkını çocuklarının mutluluğu karşısında gönüllü biçimde silikleştirmesini de gözler önüne serer. Annenin kendine ait arzulara, zamana ya da bedensel bütünlüğe sahip olamayışı; "başını sarı bezle düzeltmeye bile vakit bulamaması", yalnızca yoğunluk değil, yapısal olarak kadına reva görülen görünmezliğin ve tükenişin

sonucudur. Kadının sofra başında çocuklarının yüzünü izlerken hissettiği "kıskanılacak hiçbir şey kalmadı" düşüncesi, ataerkil kültürün annelik kimliğini nasıl romantize ederek idealleştirdiğini; ancak bu idealin kadın için nasıl bir kendinden feragat anlamına geldiğini acı bir biçimde açığa çıkarmaktadır. Eserde annelik rolü, sevgiyle donatılmış olsa da kadın öznesinin kimlik mücadelesiyle çatışan bir alan olarak, romanın merkezî sorgulama noktalarından birine dönüşmüş; ataerkil sistemin kadını yalnızca veren, izleyen, sabreden konumuna hapsettiğini güçlü bir biçimde görünür kılmıştır.

Annenin görünmeyen emeği, yalnızca fiziksel bakım ya da ev içi görevler ile sınırlı kalmayıp, ailesinin duygusal yüklerini de sessizce üstlendiği bir hizmet alanına dönüşmüştür. Onun bu emeği, genellikle doğal kabul edilmiş ve fark edilmemiştir. Ancak annenin kayboluşuyla birlikte, özellikle çocuklar ve baba figürü nezdinde geçmişe dönük bir muhasebe başlatılmış; annenin varlığı, yokluk üzerinden anlam kazanmıştır.

"Senin doğuşun, anneme hep bir sevinç kaynağıydı, bunu hatırla. (...) Senden önce doğup da bu dünyadan göçen bir çocuk vardı. (...) Yeniden ölü bir çocuk doğurmaktan duyduğum üzüntü ve korku içinde kıvranırken, bana teselli veren, bu dünyaya gelen çocuk sendin" (Shin, 2012, s. 254-255) ifadeleri, annenin iç dünyasında bastırılmış acıların, travmaların ve kayıpların, annelik deneyimi içerisinde nasıl şekillendiğini açığa çıkarmaktadır. Roman, annenin yalnızca yaşayanlara değil, yaşanamayanlara da bir beden sunduğunu, doğrudan ifade edilmeyen ama varlığı sezdirilen acıların taşıyıcısı olduğunu da görünür kılmıştır.

Annenin özlemi ve hayatına dair geç farkındalık, yalnızca çocuklarıyla sınırlı kalmamış, eşi için de bir vicdan muhasebesine dönüşmüştür. "Sen ancak şimdi karının kafasının karışık durumunu ihmal ettiğini acıyla anladın. (...) Karısına bakmayı hiç düşünmemiş olan sen, karısının karmakarışık olmuş zaman kavramını anlayamamıştın" (Shin, 2012, s. 141, 142) sözleri, annenin yalnızca ev içi sorumlulukların taşıyıcısı değil, aynı zamanda duygusal ve zihinsel bütünlüğü görmezden gelinen bir özne olarak konumlandığını gösterir. Bu ifade, bakım veren kadın emeğinin patriarkal sistemde nasıl doğal kabul edildiğini; erkeğin ise bu emeği fark etmek bir yana, kadının çözülüşünü dahi sıradan bir halsizlik olarak yorumladığını sergilemektedir. Annenin zihinsel dağınıklığı bile uyuyor sanmak ile geçiştirilmiş, varoluşsal alarm hâlleri yorgunlukla karıştırılmıştır. Böylece, kadının yalnızlığı yalnızca duygusal değil; bir yok sayılma biçimi hâline gelmiştir:

Bedenine, zaman algısına ve iç dünyasına dair tüm sinyaller, eşi tarafından okunamamış, okunması da beklenmemiştir. Bu körlük, ataerkilliğin kadını "hep orada" varsayan ama hiçbir zaman gerçekten görmeyen yapısal körlüğüdür.

Öte taraftan, annenin sessiz direnişi, çoğu zaman küçük eylemlerde ya da iç monologlarda kendini göstermiştir. "Mutfak bana hapishane gibi geldiğinde, (...) çirkin bir fıçı kapağını seçer ve duvara doğru var gücümle fırlatırdım (...) Fıçı kapağının kırılma sesi bana ilaç gibi gelirdi" (Shin, 2012, s. 72) satırları, annenin içinde sıkıştığı rutini parçalama arzusunu ve bastırdığı öfkeyi simgelemektedir.

Annenin yalnızca bir aile figürü değil, bir zamanlar gençliğe, oyunlara ve hayallere sahip bağımsız bir özne olduğu bilgisi, özellikle kızının bakış açısıyla yavaş yavaş yüzeye çıkar. Annesini, geçmişte avludan geçerken "abi!" diye seslenerek dayısına doğru koşan bir kız çocuğu olarak hayal etmesi (Shin, 2012, s. 38), onun kişisel tarihine dair unutulmuş bir sahneyi hatırlatmakla kalmaz; aynı zamanda annenin toplumsal rollerle örselenmiş öznel kimliğine dair bir içsel uyanışı da beraberinde getirir. Bu imge, anneye dair tek boyutlu algının çözülmeye başladığı noktayı temsil eder: Kızının belleğinde yalnızca ev işlerine koşan, yemek pişiren ya da hastalandığında bile sessizce direnen bir figür değil; çocuk olmuş, sevinmiş, bağ kurmuş, koşmuş bir beden olarak da yeniden can bulur.

Böylece anne, sadece başkaları için yaşayan değil, bir zamanlar kendi arzuları olan, sevgiye, oyuna ve özgürlüğe ihtiyaç duyan bir birey olarak yeniden tahayyül edilir. Kızının, bu geçmişe ait görüntüyle kurduğu duygusal temas, aynı zamanda kendi kimliğine ve kadınlık deneyimine dair bir yüzleşme işlevi görür. Annesinin bireyselliğini keşfetmek, onun görünmeyen emeğini onurlandırmanın yanı sıra, kuşaklar boyunca bastırılmış kadın özneliklerinin izini sürmenin bir yoluna dönüşür. Böylece anlatı, annelik temasını yalnızca fedakârlık ya da kayıp üzerinden değil, unutulmuş bireysellikler üzerinden de sorgulayan bir zemine oturur.

Lee Min-jin'in *Paçinko* (2017) adlı romanın açılışında Yangjin'in doğmamış çocuklarına dair duyduğu derin endişe, kadının anne olma arzusunu taşısa da bu arzuya toplumsal bir sorumluluk yüklendiğini açık biçimde gösterir. Eşi Hoonie'nin bedensel farklılıklarını çocuklarına aktarabileceği korkusu (Lee, 2017, s. 11), yalnızca bir anne olarak değil, bir "nesil üreticisi" olarak kadının bedenine yüklenen kültürel anlamların da altını

çizmektedir. Peş peşe yaşadığı düşükler ve nihayet hayatta kalan çocuğu Sunja'ya yönelttiği tüm sevgisi, anneliğin yalnızca doğurma değil, aynı zamanda sürekli bir kayıp ve yeniden inşa süreci olduğunu göstermektedir. Yangjin'in bir şamana başvurma gereği duyması, modern tıbbi olanaklara ulaşamayan kadınların annelik kaygılarını geleneksel bilgi sistemleriyle yatıştırmak zorunda bırakıldığını ve yalnızlaştırıldığını da gözler önüne sermektedir.

Sunja'nın anneliği ise, yalnızca annesinden devralınan fedakârlığın bir devamı değildir; aynı zamanda toplumla, inançla ve ahlakla sürekli müzakere etmek zorunda kalan bir kadının kimlik mücadelesidir. Hansu'yla yaşadığı ilişki sonucunda hamile kaldığında karşılaştığı en büyük engel, biyolojik değil; kültürel ve ahlaki sınırların dışına düşmüş bir kadına biçilen utançtır. Papaz Isak'ın evlilik teklifi bu bağlamda sadece kişisel bir kurtuluş değil, çocuğun toplum içinde bir yer edinmesini mümkün kılan bir toplumsal onay belgesi niteliğindedir (Lee, 2017, s. 82). Annelik böylece, bireysel arzunun değil, toplumsal meşruiyetin aracı hâline gelmektedir.

Sunja'nın oğlu Noa için gösterdiği yoğun çaba, annelik kimliğinin ekonomik boyutunu da ön plana çıkarır. Sunja'nın Waseda Üniversitesi'nde okuyabilmesi için kimchi satarak ve ev yapımı şekerlemeler üreterek ailesini geçindirmeye çalışması (Lee, 2017, s. 185, 285), kadın emeğinin hem görünmezliğini hem de bu emeğin ailevi sorumluluklar için nasıl sınırsız bir özveriye dönüştürüldüğünü göstermektedir. Noa'nın eğitimi için verilen bu mücadele, Sunja'nın yalnızca bir anne değil, aynı zamanda bir yatırımcı, bir koruyucu ve bir işçi olarak da varlık gösterdiğini açığa çıkarır. Kadın kimliği, bu noktada bireysel gelişimden feragatle çocukların geleceğine adanmış bir projeye dönüşmüştür.

Sunja'nın anneliği, zamanla sadece çocuklarının güvenliğini sağlamakla sınırlı olmayan bir varoluş biçimine evrilir. Savaşın getirdiği tehditler karşısında dahi ilk endişesi oğullarının hayatta kalmasıdır (Lee, 2017, s. 230). Bu koruyucu refleks, annenin yalnızca şefkatli bir figür olmadığını, aynı zamanda sürekli tetikte olması gereken bir kriz yöneticisi olduğunu da gösterir. Hansu'nun eğitim masraflarını karşılamayı teklif etmesine karşı duyduğu gurur, kadının kendi emeğiyle çocuklarına gelecek sunma arzusunu ve anneliğin kendiliğinden bir özveri olmadığını vurgulamaktadır.

Kyunghee'nin çocuk sahibi olamaması üzerinden şekillenen huzursuzluğu ve kocasının geleneksel kadınlık tanımı, annelikle özdeşleştirilen kadınlık algısının toplumsal olarak ne kadar kökleşmiş olduğunu açığa çıkarır. Bu noktada kadın, yalnızca anne olduğu ölçüde "tam" kabul edilmekte; doğurmayan, bakım vermeyen ya da "eksik" kalan kadınlar toplum tarafından dışlanmaktadır. Evlilik dışı hamilelik gibi durumlarda kadını ve çocuğunu maruz bırakan damgalanma, Sunja'nın yalnızca biyolojik değil, aynı zamanda sosyal bir koruma arayışına yönelmesine neden olmuştur (Lee, 2017, s. 83).

Roman, kadın bedenine yüklenen bu türden kültürel anlamları yalnızca annelikle sınırlamaz; yaşlanmayla birlikte görünmez hâle gelen kadınları da kapsar. Sunja'nın ilerleyen yaşlarda "kimsenin bir odaya girerken fark etmediği" biri hâline gelmesi, fiziksel güzelliğin geçici bir güç biçimi olduğunu; kadınların üretkenlikten uzaklaştıkça toplum nezdinde görünmezleştiğini ima eder. Min Jin Lee, işçi sınıfından ve göçmen topluluklardan kadınların bu "gerçek" güzelliklerini görünür kılmaya çalışır; çünkü bu kadınların bedensel görünürlüğü değil, emekleri ve direnişleri anlatının merkezindedir.

Annelik, romanda yalnızca bir görev değil; aynı zamanda umudun, endişenin ve çelişkilerin birleştiği bir sınav alanı olarak betimlenmiştir. Yangjin'in ölümünden önce Sunja'ya Kyunghee'ye bakması yönündeki vasiyeti (Lee, 2017, s. 536), anneliğin nesiller arası bir sorumluluk silsilesi olduğunu gösterir. Etsuko'nun çocukları arasında yaşadığı duygusal eşitsizlik hissi, annelik içinde dahi adil olamamanın kadınlara yüklediği suçluluk duygusunu açığa çıkarır. Sunja'nın Isak'ın mezarı başında Noa'yı yanında hayal etmesi (Lee, 2017, s. 622), annelik bağının yalnızca yaşam süresince değil, ölümden sonra da sürdüğünü ve bu bağın kadınlar için bir teselli alanına dönüştüğünü ifade eder.

Yumi'nin tekrarlayan düşükler ve sağlık sorunlarıyla örülü annelik deneyimi ise kadın bedenine yöneltilen doğurganlık baskısının ne denli yıkıcı olabileceğini ortaya koyar. Kadının sürekli "stolik" olması yönündeki telkinler (Lee, 2017, s. 424), duyguların bastırılmasını ve sessizliğin kadınlıkla özdeşleştirilmesini yeniden üretmektedir. Solomon'un doğumu, bu travmanın ardından gelen bir "ödül" gibi sunulsa da, ataerkil toplumun erkek çocuk üzerinden kadınlara biçtiği değer hâlâ varlığını sürdürmektedir (Lee, 2017, s. 433).

3.8.Kadın Bedeni ve Güzellik Algısı Baskısı

Yaşayan Günlerin Başlangıcı adlı eserde kadın bedeni ve güzellik algısı baskısı, ataerkil normlar bağlamında derin bir biçimde ele alınmaktadır. Romanın ana karakteri Cheong-hui, makyaj yapmaya ve dış görünüşüne özen göstermeye başladığında, bu değişim yalnızca estetik bir tercih olarak değil, aynı zamanda ev içindeki rolleriyle -özellikle eş ve anne kimlikleriyle- yeniden şekillenen bir benlik inşası olarak sunar (Kim, Y., 2019). Bu durum, kadının bedenine yönelik müdahalelerin, yalnızca bireysel tercihler değil, aynı zamanda toplumsal rollerin ve kimliklerin birer uzantısı olduğunu göstermektedir.

Romanda, kadınların dış görünüşleri üzerinden yargılanma ve bu doğrultuda kendilerini dönüştürme çabaları, güzellik standartlarının yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda sınıfsal ve ekonomik boyutlara da sahip olduğunu ortaya koyar. Cheong-hui'nin toplumdaki yerine dair farkındalığı, sınıfsal konumunun bedeni üzerindeki etkileriyle birleştiğinde, kadın bedeninin ataerkil sistem içinde çok yönlü bir denetim nesnesi haline geldiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda eser, yalnızca bireysel bir kadın hikâyesi sunmakla kalmaz; aynı zamanda kadın bedeni üzerindeki baskının, sınıfsal ayrımlar ve ekonomik statü ile nasıl iç içe geçtiğini de irdelemektedir.

Bu çok boyutlu baskının feminist kuramlar bağlamında değerlendirilmesi, özellikle sosyalist feminist yaklaşım çerçevesinde daha da anlam kazanmaktadır. Sosyalist feminist teori, kadın bedenine yönelik ataerkil denetimin yalnızca ideolojik değil, aynı zamanda ekonomik araçlarla da gerçekleştirildiğini savunur. Bu teoriye göre, kadın bedeni üzerindeki kontrol, kadının üretim sürecine katılımı ve sınıfsal pozisyonu ile doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla, Cheong-hui'nin güzellik anlayışına dair dönüşümü, yalnızca bireysel bir seçim olarak değil, sınıf temelli bir varoluş stratejisi olarak da okunabilir.

Sen Hâlâ Hayal mi Görüyorsun? romanında kadın bedenine ve güzellik algısına yönelik baskı, doğrudan fiziksel güzellik normları üzerinden değil, toplumsal normlar ve cinsellik çerçevesinden dolaylı olarak işlenmektedir. Romanın başkarakteri Mun-gyeong, Hyeok-ju ile yaşadığı ilk cinsel deneyim sonrasında kendisini "tecavüze uğramış gibi utanç içinde" (Park, 2012a, s. 371) hissetmekte ve bu deneyimin ardından aynaya bakmaktan kaçınmaktadır. Bu durum, kadın bedeninin toplumsal bir nesneye indirgenmesi ve

cinselliğin kontrol altına alınmasının, kadında içselleştirilmiş bir utanç duygusu doğurduğunu göstermektedir. Toplumun kadın cinselliğini belirli normlar çerçevesinde meşrulaştırması, bu normların dışında yaşanan deneyimleri kişisel travmaya dönüştürebilmektedir.

Bu bağlamda, Josephine Donovan'ın feminist edebiyat eleştirisinde ifade ettiği gibi, edebî metinlerde kadın bedeninin idealize edilmesi ya da çarpıtılması, ataerkil ideolojilerin yeniden üretimi işlevini görür (Donovan, 2017). Mun-gyeong'un hamileliği ilerledikçe bedenindeki değişiklikler hem fiziksel hem de sosyal düzeyde baskıya dönüşmektedir. Özellikle okul ortamında meslektaşlarının ve öğrencilerin onun büyüyen karnına gösterdiği gizli tepkiler (Park, 2012a, s. 397-398), toplumun kadın bedenini nasıl gözetlediğini ve değerlere uygun davranmadığında nasıl dışladığını açıkça ortaya koyar. Okul müdürünün bile Mun-gyeong'dan çekinmesi ve onu görmezden gelmeye çalışması (Park, 2012a, s. 398), hamile bir kadının bile kurumsal yapılar tarafından tehdit olarak algılanabileceğini gösterir.

Mun-gyeong'un bu duruma karşı tutumu ise pasif değil, doğrudan dirençle tanımlanır. Bedenini gizlemeyi reddetmesi, onun bu süreçte "utanç kaynağı" (Park, 2012a, s. 397) yaratmak yerine, bedenini kamusal alanda savunma kararlılığını simgeler. Doğum iznini yasal hakkı olarak kullanacağını belirtmesi, kadının bedenine dair kararları toplumdan bağımsız biçimde alma iradesini göstermektedir.

Kim, Y., Hyeok-ju'nun Jeong Ae-suk'u (정애숙) tercih etmesinde, onun "güzelliği ve itaatkâr kişiliğinin" (Kim, Y., 2012, s. 502) etkili olduğunu belirtmektedir. Ae-suk karakteri, "feminenlik" kavramını bir "hayatta kalma stratejisi" (Madsen, 2000, s. 507) olarak benimsemekte ve ataerkil toplumda kabul görmek adına kadınlık rollerini sergilemektedir. Bu durum, toplumsal olarak dayatılan güzellik ve davranış normlarına uymanın, kadınlara belirli sosyal avantajlar sağlasa da kişisel özgürlüklerinden ödün verme pahasına gerçekleştiğini göstermektedir.

Hipodroma Giden Yol romanında kadın bedeninin doğrudan güzellik standartlarına ilişkin baskılarla tematik olarak işlenmediği görülmekle birlikte, metin dolaylı biçimde toplumsal cinsiyet rolleri ve tüketim kültürü aracılığıyla bu baskıyı görünür kılar. Romanın bağlamında kadın karakterler sıklıkla "pasif tüketiciler" olarak temsil edilirken,

kadınsı bireyselliğin bastırılması ve yok edilmesi (Lee, D., 2004, s. 79), toplumsal cinsiyet bilinçliliği üzerindeki kısıtlamalarla doğrudan bağlantılı bir durumu ortaya koyar. Bu bağlamda, kadınların toplumsal beklentiler doğrultusunda kendi bedenlerini ve kimliklerini biçimlendirme zorunluluğu, ataerkil yapıların sürekliliğini sağlayan bir başka mekanizma olarak değerlendirilebilir.

Özellikle R'nin eşi üzerinden kurulan anlatı, kadın bedeninin ve görünümünün nasıl ekonomik ve ahlaki yargılara maruz bırakıldığını gösterir. R'nin eşinin "R'nin kazandığı parayı yiyen, kibir ve lüks içinde yaşayan biri" olarak betimlenmesi, onun tüketim alışkanlıkları ve dış görünüşü üzerinden şekillenen bir sosyal yargıyı temsil eder. Bu durum, ataerkil toplumda kadınların yalnızca ekonomik değeri ve toplumsal rolleri üzerinden tanımlandığını ve özgürce kendi bedenleri üzerinde söz sahibi olamadıklarını gösterir (Madsen, 2000, s. 9, 153-154). Kadınların görünüşleri, yaşantıları ve tüketim biçimleri, erkek merkezli normlar aracılığıyla kontrol edilmekte ve değerleri buna göre belirlenmektedir.

Bu bağlamda, J karakterinin sorgulamaları, ataerkil yapılar içerisinde kadının hem ekonomik hem de cinsel anlamda nesneleştirilmesine yönelik bir farkındalık geliştirdiğini ve buna karşı sorgulayıcı bir pozisyon benimsediğini göstermektedir.

Cheolsu'da ise kadın bedeni, sıklıkla yorgunluk, toplumsal beklentiler ve estetik normlar tarafından şekillendirilen baskılar bağlamında ele alınır. Anlatıcının "Yirmi dört yaşındaydım ama yorgundum. Uzun zamandır tuvaletten kalktığımda bile başım dönüyordu" (Bae, 2015, s. 12) şeklindeki sözleri, modern toplumda kadınların maruz kaldığı fiziksel yıpranmayı ve sürekli angarya işleri üstlenmenin beden üzerindeki yıkıcı etkilerini gözler önüne serer. Bu durum, bedensel yorgunluğun, toplumsal cinsiyet temelli emek rejiminin kadınlar üzerindeki baskıcı doğasını yansıttığını göstermektedir.

Estetik beklentilere karşı duyulan yabancılaşma, anlatıcının kendine dair algısında açıkça hissedilir: "Rujla saklayamadığım kuru dudaklar. Kan çanağı gözler ve aç karnına mide bulantısı. Pürüzlü cildin, pürüzlü dilin dehşeti" (Bae, 2015, s. 12). Bu betimlemeler, anlatıcının idealize edilmiş kadınlık imgelerinden uzaklaştığını ve bedeninin metalaştırılmasına direnç gösterdiğini ortaya koyar. Kadın bedeni burada bir performans aracı değil, ağır yaşam koşullarının izlerini taşıyan bir mücadele sahasıdır.

Anlatıcının annesinin geçmişte güzellik kraliçesi olarak tanımlanmasına karşın, şimdiki haliyle alkolik ve bakımsız bir figür haline gelmesi, kadın bedeninin toplumsal değerinin geçiciliğini ve güzellikle olan bağının kırılganlığını eleştirir: "Şimdi ise mutfakta, yanaklarında yastık izleriyle ve eski, kirli pijamalarla bana yan gözle bakan anneyle ilişkilendirmek komikti" (Bae, 2015, s. 84). Bu, güzelliğin geçiciliği, kadınların yalnızca gençlikleri süresince değer gördüğü yönündeki ataerkil algının içselleştirilmiş bir yansımasıdır.

Mia karakterinin "gelişimini yarıda bırakmış gibi görünen göğsü" (Bae, 2015, s. 19) ve saç dökülmesi (Bae, 2015, s. 169), yalnızca fiziksel özellikler değil, aynı zamanda psikolojik baskıların ve travmaların bedensel tezahürleri olarak okunabilir. Mia'nın "Taksidermi oluyorum" (Bae, 2015, s. 170) ifadesi ise, kadın bedeninin başkalarının arzularına hitap edecek şekilde şekillendirilmesi ve böylece yaşayan bir varlık olmaktan çıkarılması anlamında metaforik bir anlatımı temsil eder. Kadın bedeni burada, bir sergileme nesnesi olarak konumlandırılmış, özne olmaktan uzaklaştırılmıştır.

Roman boyunca bedenine yönelik şiddet ve yabancılaşma duygusu yoğun biçimde işlenir. Anlatıcının "yakılmak", "parçalanmak" (Bae, 2015) gibi ifadeleri, bedene yönelik hem dışsal hem de içsel şiddetin ne denli yoğun yaşandığını gözler önüne serer. "İçimdeki çirkin bir şeyi" (Bae, 2015, s. 61) keşfetmekten duyulan korku, güzellik standartlarına uymama kaygısının ve kendilikle yüzleşememenin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Bu durum, ataerkil güzellik normlarının kadınların iç dünyalarında da nasıl bir tahakküm kurduğuna dair önemli bir göstergedir.

Karım Evlendi adlı romanda, kadın bedeni ve güzellik algısı, büyük ölçüde anlatıcının erkek bakış açısıyla şekillenmektedir. Metinde, anlatıcı İn-a'yı tanıdığında "göze çarpan bir güzel" olarak tanımlamamış, aksine "göz alıcı güzelliktense sevecen yüzlerin daha güzel olduğunu" fark ettiğini ifade etmiştir (Park, 2016, s. 6-7).

Erkeklerin kadınlara verdiği "puanlama" metaforu, güzellik algısının dönüşen bir yapıda olduğunu vurgular. Anlatıcı, İn-a'nın başlangıçta düşük bir puanla başladığını ancak kişilik ve iş etiği sayesinde bu puanın 100'e yükseldiğini belirtir (Park, 2016, s. 7). Bu durum, güzelliğin salt fiziksel özelliklerle sınırlı olmadığını, kadın karakterin toplumsal ve entelektüel özelliklerinin de güzellik algısını şekillendirdiğini göstermektedir.

Ancak anlatıcı başlangıçta ideal olarak kabul edilen fiziksel nitelikleri şöyle tanımlar: "büyük ve güzel gözlü, uzun boylu, ince ve büyük göğüslere sahip bir kadın" (Park, 2016, s. 8). İn-a bu tanıma uygun düşmemekle birlikte, anlatıcının cinsel deneyimler sonrası ona yönelen çekimi şöyle dile gelir:

"…Minyon vücudunun kollarımın arasına nasıl oturduğu hissini, ancak başka kadınları kucakladıktan sonra anladım ki, tam da istediğim şey buydu. Titremesi pek mümkün görünmeyen minyon göğüsleri, herhangi bir seks tanrıçasının dolgun göğüslerinden daha güzel görünüyordu" (Park, 2016, s. 49)

Bu ifadeler, anlatıcının güzellik algısının kişisel deneyimle evrildiğini ancak hâlâ eril öznel beğeniyi temel aldığını göstermektedir.

Lütfen Anneme İyi Bak adlı romanda, kadın bedeni, estetik ve cinsel çekicilikten ziyade işlevsellik, emek ve özveri ekseninde kurgulanır. Romanın merkezinde yer alan anne karakteri Park So-nyeo, bedensel özellikleriyle değil, yaşamı boyunca üstlendiği bakım, üretim ve dayanıklılık rolleriyle tanımlanır. "Ellerinin ömür boyu çalışmaktan kararmış ve kalınlaşmış olması" (Shin, 2012, s. 35), kadının bedenine yansıyan görünmez emeği ve ataerkil düzen içinde toplumsal kabul gören fedakârlık kültürünü temsil eder.

Annenin, "fotoğraf çektirmeyi sevmemesi" ve "kızına fırfırlı elbiseler alırken, kendisi için sade giysiler tercih etmesi" (Shin, 2012, s. 11-12), onun bedensel görünümünü ikincil bir mesele olarak gördüğüne işaret eder. Bu tercihler, kadınlığın süs ve estetikle ilişkilendirildiği ataerkil değer sistemine karşı doğrudan bir direnişten çok, kadın bedeninin salt işlevsel bir araç olarak içselleştirildiğini gösterir. Böylece kadın bedenine dair toplumsal beklentiler, bireysel arzuların bastırılması üzerinden yeniden üretilir.

Roman boyunca annenin bedeninde biriken fizyolojik acılar -"şiddetli baş ağrıları", "kronik bağırsak problemleri", "göğsündeki kitle", ve nihayet "inme geçirmesi"- onun bedeninin yıllar boyu maruz kaldığı görünmeyen yüklerin izdüşümüdür. Üstelik bu acıların "kimseye belli edilmeden" ve "hasta olarak görülmekten kaçınılarak" taşınması, ataerkil aile yapısında kadına biçilen görünmez özveri rolünün beden üzerindeki baskısını ortaya koyar. Feminist bağlamda bu durum, kadın bedeninin yalnızca duygusal ve fiziksel

emek deposu olarak konumlandırılmasının, kadının öz değerini aşındıran yapısal bir şiddet biçimi olduğunu gözler önüne serer.

Benzer bir şekilde, annenin en küçük kızı Jiheon'un doğum sonrası yaşadığı zorlanma (Shin, 2012, s. 251-252), modern eğitimli kadınların dahi annelik normlarıyla başa çıkmakta zorlandıklarını ve bu normların beden üzerinde nasıl yeniden tahakküm kurduğunu ortaya koyar. Jiheon'un annenin hayatını "çocuklara adanmış bir fabrika gibi" tanımlaması (Shin, 2012, s. 311), yalnızca kendi deneyimini değil, annesinin de bedenini annelik kurumuna adamış olmasının trajik boyutunu açığa çıkarır.

Romanın dikkat çeken bir diğer yönü, annenin yaşamı boyunca ilk kez kişisel bir istek dile getirdiği sahnede ortaya çıkar: "vizon kürk manto" alma arzusu (Shin, 2012, s. 290-291). Bu talep, annenin bastırılmış öznel benliğinin ve kadın bedenine ilişkin güzellik/konfor ihtiyacının ilk defa gün yüzüne çıkışıdır. Ancak bu istek dahi, kızının ekonomik sıkıntılarına tanıklık etmesiyle yeniden bastırılır (Shin, 2012, s. 292). Feminist kuram açısından bu sahne, kadınların kendilerini yalnızca başkaları için var eden "işlevsel bedenler" olarak görmeye koşullandığını ve bu koşullanmanın bireysel özlemleri nasıl susturduğunu sembolize eder.

Vejetaryen adlı roman, kadın bedeni ve güzellik algısı konularını hem toplumsal estetik normlara karşı direniş hem de ataerkil ideolojinin bedeni kontrol etme süreci üzerinden işler. Romanın merkezindeki Yonghe güzellik dayatmalarını reddeden bedeniyle sistematik bir mücadele sergiler.

Yonghe'nin öznelliği, öncelikle kocası tarafından "soluk cildi, çıkık elmacık kemikleri, modern görünmekten korkuyormuşçasına sade kıyafetleri" şeklinde tanımlanmasıyla başlar (Han, 2017, s. 4). Bu tanım, onun geleneksel güzellik algılarının dışında bir duruş sergilediğini ve pasif de olsa bu normlara karşı direnç geliştirdiğini göstermektedir. Yonghe'nin "sütyen takmayı sevmemesi" ise bedenin estetik kontrolüne karşı bilinçli bir vazgeçiştir (Han, 2017, s. 7).

Yonghe'nin vejetaryenliğe geçiş ve ardından hızla ilerleyen kilo kaybı süreci, ataerkil toplumun sağlıklı ve estetik beden tanımlarına meydan okuyan bir estetik politikadır. Metin, bu fiziksel değişimi "hastalıklı birininki gibi çökmüş görünüyordu" (Han, 2017, s.

27) ve “bir deri bir kemik kalmıştı” (Han, 2017, s. 30) ifadeleriyle vurgulayarak, bu direnişi bedensel bir dönüşümle somutlaştırır. Kadının ikincil cinsiyet niteliklerinden arınması, “ucube bir kız çocuğu görüntüsüyle Yonğhe uzanmakta” ifadesiyle metaforik düzeyde aktarılır (Han, 2017).

Ayrıca Yonğhe’nin kalçasındaki “Moğol lekesi” (Han, 2017, s. 107) onun doğal beden tanımını, fabrikasyon güzellik normlarının ötesine taşıyan bir sembol haline getirir. Kayınbiraderin bu lekeyi sanatsal bir merakla bedeninde resmetmesi, bedenine yönelik ‘estetikleştirme’ çabasıyken aynı zamanda onu bir sanat nesnesine dönüştürme girişimidir (Han, 2017, s. 155). Bu durum, kadın bedeninin başkalarının arzularına nesne olarak sunulmasına dair eleştirel bir gerilimi de barındırır.

Romanındaki bu anlatı, feminist kuramsal çerçevede bedenin politikleştirilmesi ve estetik normlara karşı bir direniş örneği olarak okunabilir. Yonğhe’nin bedeni, yalnızca fiziksel değişim anlamında değil, aynı zamanda cinselliğe, arzuya ve güzelliğe dayalı ataerkil ideolojilere doğrudan bir meydan okuma işlevi görür. Bu anlatı, kadın bedeni üzerindeki estetize etme - mülkiyet - kontrol üçlüsüne karşı bir direniş stratejisi olarak anlam kazanır.

Cho Nam-joo’nun kaleme aldığı *Kim Jiyeong, Doğum: 1982* romanında kadın bedeni üzerindeki güzellik normları, hem bireysel kimlik gelişimini etkileyen hem de sosyal uyum baskısı üreten bir yapı olarak temsiliyet bulur. Roman, Jiyeong’un genç kızlık döneminden itibaren maruz kaldığı toplumsal güzellik baskılarını detaylı bir şekilde ortaya koyar.

Lise döneminde “dış görünüşe verilen önem çok fazlaydı” (Cho, 2021, s. 34) cümlesiyle başlayan tasvir, genç kızların birbirlerinin kıyafetlerini, saç stillerini ve makyajlarını sürekli değerlendirmesiyle devam eder. Bu durum, görünüşün kadın kimliğinin ayrılmaz bir parçası olarak içselleştirildiğini ve akran denetimi yoluyla yeniden üretildiğini göstermektedir. Jiyeong’un arkadaşlarıyla birlikte zayıf kalmak için uyguladığı diyetler, beden dismorfiği ve yeme bozuklukları gibi psikolojik sorunların toplumsal güzellik algıları üzerinden nasıl doğallaştırıldığını ve görünmez kılındığını ortaya koyar. Jiyeong’un kendi dış görünüşüne fazlasıyla dikkat etmesi de (Cho, 2021, s. 39), bu normların içselleştirilmiş bir formuna işaret eder.

Kadın bedeni üzerindeki bu estetik baskı, Jiyeong'un profesyonel yaşamına geçtiğinde daha da belirginleşir. İş yerinde kadınlar arasındaki konuşmalarda, "kadınların iş hayatında başarılı olmak için çekici görünmeleri gerektiği inancı yaygındı" (Cho, 2021, s. 69) ifadesiyle güzellik artık yalnızca bireysel değil, kurumsal bir sermaye olarak da değerlendirilir. Jiyeong'un her sabah işe giderken makyaj yapması (Cho, 2021, s. 70), yalnızca görünümünü değil; mesleki yeterliliğini, güvenilirliğini ve hatta çalışma azmini temsil etmek üzere kadın bedeninin nasıl bir 'performans' alanına dönüştürüldüğünü göstermektedir.

Feminist kuram açısından değerlendirildiğinde, *Kim Jiyeong, Doğum: 1982* romanı, kadının kamusal ve özel alanda sürekli bir estetik denetime tabi tutulduğunu; toplumsal cinsiyet normlarının kadın bedenini sürekli olarak disipline ettiğini ve bu disiplinin, özneleşme sürecinde içselleştirilmiş bir kontrol biçimi oluşturduğunu ileri sürer. Jiyeong'un maruz kaldığı güzellik normları, yalnızca dışsal beklentilerle sınırlı kalmayıp, onun benlik algısını ve toplumsal konumunu belirleyen temel ölçütlerden biri haline gelir.

Paçinko romanında kadın bedeni ve güzellik algısı, toplumsal konumlanma ve ekonomik imkânlarla doğrudan bağlantılı olarak işlenir. Roman, özellikle ana karakter Sunja'nın bedenini, ataerkil normlara karşı direnç sergileyen, yaşamsal ve kimliksel bir alan olarak kurgular.

Sunja'nın fiziksel görünümü "güzelden ziyade yakışıklı", "soluk bir tahta blok gibi sağlam vücudu", "sert işler için yapılmış" biçiminde tanımlanır (Lee, 2017, s. 24). Bu betimlemeler, onun geleneksel feminenlik kalıplarının dışında, ama yine de emeğe dayalı estetiğin simgesi olarak tanımlandığını göstermektedir. Sunja'nın ellerinin "çalışan eller" (Lee, 2017, s. 32) olarak anılması, bedenin güzellik yerine emekle ilişkilendirilmesini sağlar.

Hansu'nun Sunja'daki çekim noktası ise "sağlamlığına" ve "göğsünün ve kalçasının dolgunluğuna" yönelir (Lee, 2017, s. 51). Bu yönelim, Sunja'nın geleneksel güzellik standartlarından farklı bir kimlikle sahip olmasının dahi, ataerkil bakış açısından yeni biçimlerde çekicilik üretebildiğini; bununla birlikte bedenin ekonomik değere dönüştüğünü göstermektedir.

Japonya'ya, özellikle Osaka'ya doğru taşındıklarında Sunja'nın geleneksel kıyafetlerle "uygunsuz" ve "köylü" olarak algılanması (Lee, 2017, s. 149), bedensel imgelerin kültürel ve etnik kodlarla nasıl değişkenleştiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, güzellik algısının yalnızca estetize edilmiş bir kategori olmadığını; aynı zamanda sosyo-kültürel ötekileştirmeyi pekiştiren bir mekanizma olduğunu göstermektedir.

Romanın ilerleyen bölümlerinde yazar, kadın bedeninin sınıfsal ve ırka dayalı boyutlarını da ele alır. Sunja'nın yaş alması ve güzelliğini yitirme korkusu; "artık hiçbir erkeğin onu istemeyeceğine" inanması (Lee, 2017, s. 252), ataerkil sistemin kadın değerini yalnızca cinsel çekicilikle ilişkilendirmesinin bireysel psikolojide nasıl derin yaralar açtığını göstermektedir. Bu durum, güzelliğin toplumsal sermaye olarak çalıştığı, ancak kadının benliğini sınırlayan bir araç haline geldiği eleştirisini desteklemektedir.

Paçinko, feminist bir literatürde kadın bedeninin politikleşmesine dikkat çeker; bedeni emek, etnik kimlik ve ataerkil ödülleme sistemine göre yeniden tanımlar. Sunja gibi karakterler üzerinden, kadın bedeninin güzellik, çalışma ve ekonomik sermaye arasında nasıl hareketler gerçekleştirdiği net bir şekilde ortaya konur.

3.9.Evlilik Dışı Cinsellik

Sen Hâlâ Hayal mi Görüyorsun? adlı romanda Cha Mun-gyeong'un Hyeok-ju ile yaşadığı evlilik dışı cinsel ilişki ve sonrasında yaşadığı hamilelik, ataerkil toplum yapısında kadının bedeninin nasıl ahlaki yargılarla denetlendiğini ortaya koyar. Mun-gyeong'un yaşadığı "utanç" ve "aşağılanma" duygusu (Park, 2012a, s. 371), kadın cinselliğinin yalnızca evlilik içinde meşru kabul edildiği bir sosyal yapının sonucudur. Toplumun, özellikle boşanmış bir kadının hamileliğini, "sorumsuz bir cinsel davranışın sonucu" olarak değerlendirmesi (Kim, Y., 2012, s. 502), Butler'ın (2005) ifade ettiği gibi, cinselliğin eril düzenin sınırları içerisinde anlam kazandığını ve bu sınırların dışında kalan deneyimlerin gayri meşrulaştırıldığını gösterir.

Mun-gyeong'un işinden edilmesi ve ekonomik bağımsızlığını kaybetmesi, evlilik dışı cinsellik yaşayan kadınların yalnızca toplumsal değil, ekonomik olarak da cezalandırıldığını gözler önüne serer. Kadının öğretmenlik mesleğini, "hayatını sürdürme aracı" ve "kendine saygısının temeli" olarak görmesi, patriarkanın yalnızca cinsellik

değil, ekonomik bağımsızlık üzerinde de tahakküm kurduğunu ortaya koyar. Bu durum, Beauvoir'ın kadının ekonomik olarak bağımlı kılındığı sürece özgürleşemeyeceğine dair tespitlerini doğrular (Beauvoir, 2019).

Ancak Mun-gyeong, toplumun dayattığı bu ahlaki yargılara karşı çıkarak, "Benim çocuğum için tek yol, bu çocuğu gizlememek. Utanmamak. Yasal olarak belirlenmiş doğum öncesi ve sonrası iznini de gururla kullanacağım, bekle ve gör." (Park Wanseo,1989, s. 99) diyerek bir direniş sergiler. Bu ifade, yalnızca kişisel bir kararlılık değil, aynı zamanda ataerkil normların kadın bedeni üzerindeki denetimine karşı bir meydan okumadır. Onun annelik anlayışı, çocuğunu ataerkil toplumun önyargılarına karşı korumak ve ona utanılacak bir geçmiş yaşatmamak üzerine kuruludur.

Mun-gyeong'un yaşadığı bu deneyim yalnızca sembolik düzeyde değil, aynı zamanda maddi düzeyde de ciddi sonuçlar doğurmuştur. Hamileliği sebebiyle öğretmenlik mesleğinden uzaklaştırılması, ataerkil toplumun evlilik dışı cinsellik yaşayan kadınları yalnızca ahlaken değil, ekonomik olarak da cezalandırdığını göstermektedir. Mun-gyeong'un öğretmenliği yalnızca bir meslek değil, aynı zamanda "hayatını sürdürme aracı" ve "kendine saygısının temeli" olarak görmesi, bu durumun yıkıcılığını daha da artırmaktadır. Simone de Beauvoir'ın kadının özgürleşebilmesi için öncelikle ekonomik bağımsızlığa sahip olması gerektiği yönündeki tespiti (Beauvoir, 2019), burada bir kez daha doğruluk kazanmaktadır. Patriarka, yalnızca kadın bedeni ve cinselliği üzerinde değil, onun üretim gücü ve kamusal yaşama katılımı üzerinde de denetim tesis etmektedir.

Mun-gyeong'un hikâyesi, ataerkil toplumda kadın bedeninin nasıl bir mücadele alanına dönüştüğünü gösterir. Onun hamileliği, yalnızca kişisel bir deneyim değil, toplumsal cinsiyet rejimine karşı bir politik direniş haline gelir. Park Wan-seo, bu karakter üzerinden, Güney Kore'nin 1980'lerindeki muhafazakâr toplum yapısını eleştirirken, aynı zamanda kadınların bedenleri ve yaşamları üzerinde söz sahibi olma mücadelesine edebî bir ses verir.

Hipodroma Giden Yol adlı romanda evlilik dışı cinsellik, kadının özne olmaktan çıkarılarak bir haz nesnesine indirgenmesinin çarpıcı bir örneği olarak işlenir. Evli bir erkek olan R'nin bekar bir kadın olan J ile yaşadığı ilişki, kadın bedeninin nasıl kontrol ve tahakküm nesnesine dönüştürüldüğünü sergiler. R'nin J'ye yönelik "rahmine

boşalmak istiyorum" (Ha, 2005, s. 184) vb. şeklindeki ifadeleri, kadının cinselliğini yalnızca kendi arzusunun aracı olarak gördüğünü ortaya koyar.

J'nin bu ilişkiye başlangıçtaki direnişi ve ardından gelen boyun eğişi, onun "benliğinin yok oluşu" (Lee, D., 2004, s. 8-9) şeklinde betimlenir. Bu süreç, kadın kimliğinin cinsel ilişkiler yoluyla nasıl aşındırıldığını gösterirken, feminist edebiyat eleştirisinin kadın karakterlerin içsel çatışmalarına odaklanmasının önemini ortaya koyar. J'nin sık sık kendine yaşadıklarını sorması, ataerkil sistemin kadınları cinsel deneyimleri üzerinden yargılamasının bir sonucudur.

Baba adlı eserde, daha önce bahsedildiği gibi Jeong-su'nun, So-ryeong adlı genç bir kadınla yaşadığı kısa süreli karşılaşma, evlilik dışı cinselliğin erkekler açısından "yalnızlığa teselli" aracı olarak meşrulaştırıldığı bir anlatıdır. Bu karşılaşma, erkek karakterin ihtiyaçlarını gidermeye yönelik bir deneyim olarak sunulurken, kadının motivasyonu ya da duygusal durumu hakkında hiçbir bilgi verilmez. Jeong-su'nun eşi Yeong-sin'in bu ilişkiye onay verir şekilde davranması ise, kadınların eşlerinin cinsel ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlü görüldüğü patriarkal anlayışı pekiştirir. Bu anlatı, kadının cinsel öznelliğini tamamen görünmez kılar ve cinselliği yalnızca erkek merkezli bir bakışla ele alır. Böylece, evlilik dışı cinsellik kadın açısından bir özneleşme değil, nesneleşme süreci olarak resmedilir.

Cheolsu'da ise evlilik dışı cinsellik, kadın karakterin hem duygusal hem de fiziksel olarak yabancılaştığı bir deneyim olarak ele alınır. Kadının rızasının önemsenmediği, erkek arzusu merkezli bir cinsel düzeni açığa çıkarır.

Cinsel deneyimin şiddet, aşağılama ve kontrolle nasıl iç içe geçtiğini de dramatik biçimde ortaya koyar. "Bana söyle, birlikte olduğun ilk erkek kimdi?" ve "yalan söyleme" (Bae, 2015, s. 171) gibi zorlayıcı sorular, kadının geçmişinin denetlenmesi arzusunu yansıtır. Adamın "Sen soğuksun. Kış yağmuru gibi soğuksun. Senin gibi bir kadın cezayı hak ediyor" (Bae, 2015, s. 172) sözleriyle birlikte "Aşağı in ve bir köpek gibi sürün" (Bae, 2015, s. 173) gibi emirleri, cinselliğin bir aşağılama ve egemenlik pratiğine dönüştüğünü açık eder.

Anlatıcının “Yak beni. Benzin dök ve bedenimi ateşe ver” (Bae, 2015, s. 176-177) şeklindeki kendine zarar verme arzusu, kadın bedeninin bu deneyimler sonucunda nasıl bir çöküş ve parçalanma yaşadığını gösterir. Irigaray’ın (1995) belirttiği gibi, kadın bedeni ataerkil söylemde kendi anlamını kaybeder; erkek özne için yalnızca bir yansıtma yüzeyidir. Bu bağlamda, anlatıcının kendi bedenine yönelik duyduğu yabancılaşma ve yok olma arzusu, kadının nesneleştirilmişliğine karşı beden üzerinden bir tür sessiz isyan olarak okunabilir.

Karım Evlendi romanında İn-a karakteri, geleneksel tek eşlilik anlayışına karşı çıkarak evlilik dışı cinselliği kendi rızası ve felsefi tercihi doğrultusunda savunur. İn-a, “Sana ait olamam, sen de bana ait değilsin” (Park, 2016, s. 22) derken, ataerkil evlilik kurumunun tek taraflı denetim yapısına açık bir eleştiri getirir.

İn-a’nın Kore tarihinden örneklerle, Goryeo dönemindeki çok eşlilik uygulamalarını meşrulaştırma çabası (Park, 2016, s. 70-72), ataerkil tarih yazımına karşı feminist bir karşı-anlatı üretir. Ayrıca “coolidge etkisi” ve “sperm savaşı” gibi biyolojik argümanları kullanarak çok eşliliği savunması, kadınların da biyolojik ve cinsel haklar açısından eşit varlıklar olduğunu ortaya koyar (Park, 2016, s. 117, 213). İn-a’nın bu duruşu, kadın cinselliğinin ahlaki değil, doğal ve politik bir hak olduğunu vurgular.

Vejetaryen adlı romanda evlilik dışı cinsellik, anlatıcının baldızı İnhe’ye duyduğu takıntılı arzu üzerinden temsilleştirilir. Anlatıcı, baldızının kalçasındaki “moğol lekesi”ni gördükten sonra ona karşı yoğun bir fetiş geliştirir: “Baldızımın kalçasındaki mavi bene benzeyen lekeyi gördüm, bu beni büyüledi” (Han, 2017, s. 107-108). Bu bakış, kadının bedeninin fantezi nesnesi olarak kullanılmasını ve ataerkil düzende kadının sadece erkek arzusu üzerinden anlamlandırıldığını gösterir.

Anlatıcının, kendi eşi Yonğhe’yi, İnhe’ye ulaşmak için bir araç olarak kullanması ve bunu cinsel bir projeye dönüştürmesi, evlilik dışı cinselliğin yalnızca arzu değil, aynı zamanda tahakküm ve şiddetle iç içe geçtiğini ortaya koyar: “Yonğhe’yi hayal ederek onunla birlikte oldum…” Anlatıcının kendini “benmerkezci ve sorumsuz” olarak tanımlaması (Han, 2017, s. 181), bu ataerkil davranış biçimlerinin farkında olunmasına rağmen nasıl normalleştirildiğini gösterir.

Bu şiddet döngüsünün kırıldığı an, İnhe'nin anlatıcının kurduğu sanat projesini keşfetmesi ve ambulans çağırması olur (Han, 2017). Bu sahne, kadının ataerkil fanteziye karşı bir sınır koyması ve ahlaki düzenin yeniden kurulması açısından önemlidir. Judith Butler'ın (1999) belirttiği gibi, cinsellik yalnızca bireysel eylemlerle değil, normatif yapılarla ve iktidar ilişkileriyle biçimlenir; bu durumda kadın bedeninin araçsallaştırılması hem evlilik dışı hem de evlilik içi cinselliğin ataerkil bağlamını gözler önüne serer.

Lütfen Anneme İyi Bak adlı romanda evlilik dışı cinsellik, baba karakterin bir başka kadınla yaşadığı ilişki üzerinden ele alınır: "Babam başka bir kadınla ilişki yaşıyordu… Beyaz tenli ve parfüm kokan bir kadın" (Shin, 2012, s. 119). Bu betimleme, annenin hayatı boyunca taşıdığı emek yorgunluğu ile bu "idealize edilmiş" kadın imgesi arasındaki çelişkiyi ortaya koyar.

Annenin bu duruma verdiği ilk tepki evden ayrılmak olurken, çocuklarını düşünerek geri dönmesi (Shin, 2012, s. 121), geleneksel kadınlık rolünün ve anneliğin nasıl bir fedakârlık alanı olarak işlediğini sergiler. "Bir daha babanı görmek istemiyorum" (Shin, 2012, s. 122) demesine rağmen geri dönmesi, kadının kişisel arzularını bastırıp aile birliğini öncelemesini gösterir.

Paçinko romanında evlilik dışı cinsellik, kadınların yaşamında geri dönülmez sonuçlara yol açan bir felaket olarak tasvir edilir. Sunja'nın Hansu ile evlilik dışı ilişkisinden hamile kalması, toplumun kadını nasıl damgaladığını ve bu durumun aile onuru üzerinde ne derece yıkıcı bir etki yarattığını açıkça gösterir: "Sunja mahallenin önünde utanarak yürüyordu. Karnındaki çocuk, onun suçuymuş gibi" (Lee, 2017, s. 54, 60).

Sunja'nın evliliğe zorlanmadan önce karşılaştığı suçlamalar, kadının yalnızca kendi bedeni değil, aynı zamanda ailesinin ve toplumun namusu olarak görülmesinin tipik bir örneğidir. "Bazı kadınlar utancından kendini nehre atmıştı" (Lee, 2017, s. 77) ifadesi, Kore toplumunda kadının cinsel özerkliğini kullanmasının nasıl ölümle bile sonuçlanabileceğini sergiler. "Bu durumu sen yarattın, tövbe etmelisin" sözleri (Lee, 2017, s. 97), dini normların da ataerkil baskının araçlarından biri olarak kullanıldığını gösterir.

Simone de Beauvoir'ın belirttiği gibi, kadın yalnızca biyolojik değil, aynı zamanda kültürel ve ahlaki olarak da "ikinci cinsiyet" konumundadır (2019, s. 19-21). Sunja'nın doğmamış çocuğuna isim kazandırmak için Isak ile evlenmek zorunda kalması (Lee, 2017, s. 73, 75), kadınların bireysel kimliklerinin ancak erkeklerin verdiği "meşruiyet" sayesinde kabul edilebildiğini gözler önüne serer.

3.10. Aile Hayatında Şiddet

Park Wan-seo'nun *Yaşayan Günlerin Başlangıcı* adlı eserinde, Cheong-hui'nin evliliği, özellikle eşi Jeong In-cheol'un davranışları ekseninde, ataerkil iktidar ilişkilerinin somutlaştığı bir sahneye dönüşmüştür. In-cheol'un "erkeklik" kavramını ideolojik bir üstünlük aracı olarak kullanması, bu iktidar yapısının temelini oluşturmaktadır. Özellikle Cheong-hui'nin, eşinin randevu saatlerine uymamasını "erkekliğin" bir göstergesi olarak içselleştirmesi, psikolojik şiddetin içten içe nasıl normalleştirildiğini ortaya koymaktadır:

"O, erkekliği severdi; neredeyse buna tapardı. Onun inandığı erkeklik anlayışına, eşiyle yaptığı randevuları hatırlamamak da dâhildi... Eşinin zamanı da ona aitti." (Park Wan-seo, s. 1980, s. 17)

Bu aktarım, ataerkil sistemin kadını bir birey değil, erkeğin uzantısı ve mülkü olarak konumlandırdığını; kadının zaman, mekân ve iradesi üzerinde söz hakkının olmadığını açıkça göstermektedir.

Jeong In-cheol'un, Cheong-hui'ye yönelttiği psikolojik şiddet, sıklıkla tekrarlanan "çekici değilsin" ifadesiyle örülmektedir. Bu tür aşağılayıcı dil, Cheong-hui'nin öz-değerini sorgulamasına ve kendisini eşinin beklentilerine göre tanımlamak zorunda hissetmesine neden olmuştur:

"Ne biçim kadın bu, taş gibi... Tüh, hiç çekici değil." (Park, s. 1980, s. 29)

Bu manipülatif söylem karşısında Cheong-hui'nin, bilinçli biçimde "çekici olmayan" biri gibi davranmaya başlaması, ataerkil tahakkümün kadının psikolojik dünyasında yarattığı yıkımı gözler önüne sermektedir.

Yazarın diğer eseri *Sen Hâlâ Hayal mi Görüyorsun*?'da aile içi şiddet, yalnızca fiziksel bir baskı biçimi olarak değil daha çok psikolojik, ekonomik ve yapısal düzeylerde işleyen

bir tahakküm sistemi olarak temsil edilmiştir. Özellikle Mun-gyeong'un yaşamı üzerinden kurgulanarak, ataerkil normların ve geleneksel değer yargılarının kadınlar üzerinde kurduğu baskının yapısını gözler önüne sermektedir. Hyeok-ju'nun annesi Hwang Yeo-sa'nın Mun-gyeong'a yönelttiği duygusal ve sözel şiddet, boşanmış bir kadın olmanın "kötü kader" (Park, 2012a, s. 381) olarak damgalanmasıyla anlam kazanmaktadır. Hwang Yeo-sa'nın, Mun-gyeong'un hamileliğini "hesaplanmış" bir davranış ve oğluna karşı bir "şantaj" olarak değerlendirmesi (Park Wan-seo, 1989, s. 386), geçmişe dayalı patriarkal yargıların kadın düşmanlığı ile birleşerek nasıl kurumsallaştığını (Madsen, 2000, s. 35) açıkça ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda eserde vurgulanan "baba yasası", kadınların ekonomik özerkliklerini ellerinden alan; görünmez ancak yıkıcı etkiler doğuran bir yapısal şiddet biçimi olarak değerlendirilmiştir. Mun-gyeong'un, öğretmenlik mesleğinden uzaklaştırılması ve "ekonomik geçim kaynağı"ndan mahrum bırakılması (Kim, Y., 2012, s. 503), tek ebeveynli aile yapısına yönelik toplumsal dışlamanın bir tezahürü niteliğindedir. Bu durum, kadınların toplumsal rollerine ilişkin normatif yargıların, bireysel haklar ve özerklik üzerindeki sınırlandırıcı etkisini gözler önüne sermektedir.

Kim, Y. (2012, s. 509), Park Wan-seo'nun eserini, "kapitalist ataerkil sistemin bayağılığını ve ikiyüzlülüğünü" açığa çıkaran bir anlatı olarak değerlendirmektedir. Mun-gyeong'a yöneltilen muamele, münferit bir talihsizlikten ziyade sistematik ayrımcılık ve ataerkil değer sistemlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Hyeok-ju'nun ailesinin Mun-gyeong'u "istediği gibi ezilebilecek ve kullanılabilecek bir kadın" olarak görmesi (2012, s. 508), kadının hem emeğinin hem de bedeninin nasıl metalaştırıldığını göstermektedir.

Kadınların yalnızca soyun devamını sağlama ya da toplumsal statünün bir aracı olarak konumlandırılması, ataerkil şiddetin yapısal karakterini ifşa etmektedir. Bu çerçevede kadınların arzuları, iradeleri ve özne oluşları ya yok sayılmakta ya da tümüyle inkâr edilmektedir. Mun-gyeong'un yaşadığı "utanç", "öfke" ve "nefret" duyguları (Park Wan-seo, 1989, s. 379, 385, 429), bu çok boyutlu şiddetin bireysel düzeydeki yansımaları olarak değerlendirilmektedir. Kim, Y.'nin (2012, s. 500) vurguladığı üzere, Yazarın

kullandığı “intikam yazımı” stratejisi, bu şiddet türlerini görünür kılarak okurda empatik bir farkındalık yaratmayı amaçlamıştır.

Bu şiddet anlatısının bir başka örneği ise Ha Il-ji’nin *Hipodroma Giden Yol* adlı eserinde sunulmuştur. Bu eserde aile içi ve toplumsal şiddet, entelektüel bir erkek olan R karakterinin J’ye yönelik cinsel, psikolojik ve ekonomik baskıları üzerinden temsil edilmiştir. R karakteri, cinsel birliktelik talebini baskı yoluyla sürdürmekte; J’nin açık rızasını yok saymakta ve fiziksel müdahalede bulunmaktadır (Ha, 2005, s. 22-23). Bu durum, yalnızca bedenin değil aynı zamanda zihinsel sınırların da ihlali olarak değerlendirilebilir. R’nin J’ye “Fahişelerin en pis fahişesisin!” (Ha, 2005, s. 24) şeklinde hitap etmesi, duygusal şiddetin en çarpıcı örneklerinden biridir.

Feminist kuram, bu tür rızaya dayanmayan cinsel davranışları, yalnızca fiziksel zorlamaya değil; aynı zamanda duygusal ve psikolojik baskıya dayanan bir şiddet biçimi olarak değerlendirmektedir. R’nin, J üzerindeki tahakkümü yalnızca cinsellik alanıyla sınırlı kalmamakta; onun akademik emeğini küçümseyerek “dolma kafa” (Ha, 2005, s. 122) biçiminde aşağılamasıyla entelektüel alanda da sürdürülmektedir.

R’nin, J’den 30 milyon won değerinde “fahişe hizmeti” talep etmesi (Ha, 2005), kadının emeğini ve bedenini metalaştıran kapitalist-patriarkal tahakküm biçimini gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda J’nin maruz kaldığı şiddet, bireysel bir sorun olmaktan öte, yapısal ve sistematik bir cinsiyet eşitsizliğinin göstergesidir.

R karakterinin evlilik sürecinde eşine yönelik duygusal ve sosyal şiddeti de dikkat çekicidir. Eşinin cinsel hayat geçmişini ailesi önünde açıklama tehdidi (Ha, 2005, s. 107-109), kadının toplumsal itibarı üzerinde kurulan denetimin bir biçimi olarak değerlendirilmelidir. Bu durum, patriarkal yapının “namus” ve “geçmiş” gibi kavramlar üzerinden kadınlar üzerindeki kontrolünü ortaya koymaktadır.

J’nin R’ye karşı sergilediği direnç, özneleşme mücadelesi ve nihayetinde onu terk etme kararı (Ha, 2005, s. 111), çağdaş feminist hareketlerin kadınlara atfettiği özerklik arayışının bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Ataerkil sistemin yalnızca fiziksel saldırılarla değil, duygusal istismar, ihmal ve otorite ilişkileriyle de işlediği düşünülür. Bu bağlamda, Kim Jeong-hyeon’un Baba adlı

romanında, başkarakter Jeong-su'nun alkol kullanımı ve sık sık sarhoş halde eve gelmesi, kızı Ji-won'da hayal kırıklığı ve öfkeye yol açar. Bu durum, fiziksel şiddet içermese de duygusal yıpranma ve psikolojik ihmal bağlamında aile içi şiddet biçimi olarak değerlendirilebilir (Kim Jeong-hyeon, 1996).

Bir babanın bağımlılığı ve bu davranışlarının aile üzerindeki etkisi, ataerkil tahakkümün gündelik tezahürlerinden biridir. Walby'nin tanımıyla ataerkillik, kadınlar üzerinde egemenlik kuran ve onları baskılayan bir sosyal yapı olarak, bu tür ailevi işlev bozukluklarını doğurabilir (Walby, 1990, akt. Güneş, 2017, s. 253). Dolayısıyla, babanın bağımlılığı ve bunun aile bireylerine yansıması, aile içi duygusal şiddetin bir biçimi olarak okunmalıdır.

Cheolsu romanında ise şiddet daha çok duygusal manipülasyon ve sosyal kontrol biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Annenin "bana borçlusun" gibi suçlayıcı sözleri (Bae, 2015, s. 88), annenin sevgisini koşullara bağlaması ve bireyi suçluluk duygusuyla kontrol etme arzusunu açığa çıkarmaktadır. Ayrıca Cheolsu'nun annesinin, genç kadına yönelik sorgulayıcı tutumu (Bae, 2015, s. 55), kadınların evlilik potansiyeli temelinde yargılanmasının toplumsal bir norm hâline geldiğini göstermektedir.

Ataerkil zihniyetin kadının cinselliği üzerindeki tahakküm biçimlerini gözler önüne seren bir diğer eser olan Park Hyeon-wook'un *Karım Evlendi* adlı romanında da anlatıcının partneri İn-a'nın ikinci bir adamla evlenme isteği karşısında geliştirdiği tepkiler, giderek fiziksel şiddet eğilimine dönüşür. İn-a'yı tokatlamak üzereyken kendini zorla durdurduğunu ifade etmesi ve yeni partnerine yönelik şiddet fantezileri kurması (Park, 2016), ataerkil kontrolün kaybı karşısında ortaya çıkan saldırganlığa işaret eder.

Romanın en çarpıcı sahnesi, anlatıcının İn-a'ya uyguladığı cinsel şiddettir. İn-a'nın "Acı çekiyorum" demesine rağmen cinsel birleşmenin sürdürülmesi, evlilik içi rızanın hiçe sayıldığını ve kadının bedeninin bir öfke aracı olarak kullanıldığını ortaya koyar: "Okşamak değil, dayağa benziyordu" (Park, 2016, s. 192). Bu sahne, evlilik içi tecavüz bağlamında incelenmesi gereken bir şiddet örneğidir.

Anlatıcının kendini "şiddeti sevmeyen" biri olarak tanımlamasına rağmen, kontrolü kaybettiğinde şiddete yönelmesi (Park, 2016, s. 305), ataerkil mülkiyet anlayışının

içselleştirilmiş hâlini yansıtır. İn-a'nın "Benim çocuğuma kötü davranan biriyle yaşayamam ki" (Park, 2016, s. 297) sözleri, potansiyel aile içi şiddetin yalnızca geçmişe değil, geleceğe de yönelik bir tehdit olarak varlığını sürdürdüğünü gösterir. Roman, kadınların cinsel ve duygusal özerklik taleplerinin ataerkil yapılarla nasıl çatıştığını ve bu çatışmanın şiddetle bastırılmaya çalışıldığını açık biçimde ortaya koymaktadır.

Han Kang'ın *Vejetaryen* adlı romanında, aile içi şiddet farklı biçimlerde ele alınır. Ana karakter Yong-hye'nin, çocukluk döneminden itibaren babasından gördüğü fiziksel şiddet, onun psikolojik yapısında derin yaralar açmıştır. Aile yemeğinde, et yemeyi reddettiği için babası tarafından zorla et yedirilmeye çalışılması ve fiziksel müdahaleye maruz kalması, erkek egemenliğinin kadının bedeni üzerindeki otoritesini açıkça gözler önüne serer. Bu olayın hemen ardından Yong-hye'nin bileklerini keserek kendine zarar vermesi (Han, 2017, s. 75-76), ataerkil baskıya karşı bir direniş biçimi olarak değerlendirilebilir. Bu eylem, kadının bedeni üzerindeki tek denetim alanını kullanarak sessiz bir başkaldırıda bulunması anlamına gelir.

Yong-hye'nin eşi tarafından maruz bırakıldığı cinsel şiddet, evlilik içinde kadının rızasına başvurulmadan gerçekleştirilen birlikteliğin, ataerkil tahakkümün bir başka boyutunu oluşturduğunu gösterir. Kocanın onu "temizlikçi ya da sessiz bir yardımcı" gibi görmesi, kadını birey olmaktan çıkararak işlevsel bir nesneye indirgemektedir. Bu yaklaşım, kadının yalnızca ev içi hizmet sağlayan bir unsur olarak konumlandırıldığını ortaya koyar.

Yong-hye'nin gördüğü rüyalar, maruz kaldığı şiddetin zihinsel düzeyde nasıl içselleştirildiğini göstermektedir. Parçalanmış bedenler, hayvansı imgeler ve kan unsurları, bilinçaltındaki travmatik deneyimlerin simgesel karşılıklarıdır. Psikiyatrik tedavi sürecinde dahi Yong-hye'nin yiyecekleri reddetmesi ve fiziksel direniş göstermesi (Han, 2017, s. 257), beden üzerindeki son kontrol alanını koruma çabasıdır. Bu durum, ataerkil düzenin bedeni kuşatıcı yapısına karşı, pasif ama etkili bir karşı duruş niteliği taşır.

Yong-hye'nin kız kardeşi In-hye'nin, yaşananları sorgularken dile getirdiği engellenemez miydi endişesi, yalnızca tanıklık eden bireyin vicdanını değil, aynı zamanda toplumun şiddet karşısındaki sorumluluğunu da hatırlatır. Eserde, aile içi şiddetin yalnızca fiziksel

değil, psikolojik ve sembolik düzeylerde de işlenebileceği güçlü bir şekilde ortaya koyulur.

Shin Kyung-sook'un *Lütfen Anneme İyi Bak* adlı romanında, aile içi şiddet hem fiziksel hem duygusal hem de ihmalkârlık biçiminde işlenir. Romanın merkezindeki anne karakterin yaşamı, görünmeyen ama sürekli işleyen bir baskı düzeneği içinde şekillenir. Bu baskı, yalnızca eşinden ve çocuklarından değil, aynı zamanda geniş aileden ve ataerkil normlardan da beslenir.

Fiziksel şiddet, annenin çaresizliğinin ve bastırılmış öfkesinin dışavurumu şeklinde kendini gösterir. Eşinin sadakatsizliği ve büyük oğlunun yemeği reddetmesi üzerine, annenin çocuğunu dövmesi (Shin, 2012, s. 120-121), içinde bulunduğu çıkmazlığın bir sonucudur. Benzer şekilde, mutfakta sakladığı küpleri kırarak öfkesini dışa vurması (Shin, 2012, s. 88-89), kadının sessiz direnişini ve bastırılmış duygularını temsil eder.

Sözel ve duygusal şiddet, annenin maruz kaldığı değersizleştirici tutumlarda belirginleşir. Eşinin "Sen hiçbir şey bilmiyorsun!" (Shin, 2012, s. 170) gibi sözleri, annenin entelektüel ve duygusal kapasitesini küçümser. Çocukların, özellikle anlatıcının ve erkek kardeşlerin, anneye karşı sergilediği sabırsızlık ve ilgisizlik (Shin, 2012, s. 50-51, 135, 232-233), kadının görünmeyen emeğinin nasıl sistematik biçimde değersizleştirildiğini gösterir. Annenin yalnızca bir kez kullandığı "Sen kötü bir kızsın" ifadesi (Shin, 2012, s. 233), uzun süre bastırdığı duyguların nadir bir dışavurumudur.

İhmalkârlık, annenin sağlık sorunları aracılığıyla görünür kılınır. Şiddetli baş ağrıları, bağırsak rahatsızlıkları ve göğsündeki kitle gibi ciddi belirtiler (Shin, 2012, s. 24, 35, 39, 87, 200-201, 231-232), aile bireyleri tarafından uzun süre görmezden gelinmiştir. Baba, annenin acı çektiğini bilmesine rağmen kendi sağlık sorunlarını önceliklendirmiş; anne ise "hasta gibi görünmek istemediği" için şikâyet etmemiştir (Shin, 2012, s. 201). Bu durum, ataerkil yapının kadınlara yüklediği sessiz fedakârlık rolünün, bireyin kendi ihtiyaçlarını bastırmasına nasıl neden olduğunu açıkça ortaya koyar.

Romanın bir diğer dikkat çekici yönü, kadınlar arası güç ilişkileri bağlamında ortaya çıkan şiddettir. Babaannenin, anneye ve diğer aile üyelerine yönelik fiziksel ve sözel

şiddeti patriarkal değerlerin kadınlar tarafından da nasıl içselleştirildiğini ve yeniden üretildiğini gösterir.

Cho Nam-joo'nun *Kim Jiyeong, Doğum: 1982* adlı romanı, Güney Kore toplumunda kadınların karşı karşıya kaldığı cinsiyet temelli eşitsizlikleri, gündelik hayatın sıradan akışı içinde gözler önüne serer.

Romanda duygusal ihmal ve cinsiyet temelli ayrımcılık, aile içi şiddetin örtük biçimlerini oluşturur. Jiyeong'un küçük yaşlardan itibaren erkek kardeşleriyle aynı haklara sahip olmaması; daha fazla sorumluluk üstlenmek zorunda kalması, sessiz, uyumlu ve özverili bir birey olmaya zorlanması, onun kişisel gelişimini bastıran sistematik bir baskıdır. Bu durum, feminist kuram bağlamında görünmez şiddet olarak değerlendirilebilir.

Annenin, kendi yaşamında maruz kaldığı ayrımcılığı fark edip Jiyeong'un yetiştirilmesinde bu kalıpları yeniden üretmemeye çalışması da önemlidir. Ancak bu çabanın sınırlılığı, sistemin gücünü ve bireysel direnç alanlarının dar oluşunu gösterir. Jiyeong'un yaşadığı psikolojik çöküş ve sesinin başka kadınların sesiyle karışması, yalnızca kişisel bir travma değil, nesiller boyu aktarılmış toplumsal baskının bir sonucu olarak okunur.

Eserdeki aile temsili, geleneksel rollerin sorgulanmadan yeniden üretildiği bir yapı olarak resmedilir. Kadınların ev içinde sessizce katlandığı eşitsizlikler, onları giderek görünmez kılar. Jiyeong'un hikâyesi, bu görünmezliğin psikolojik sonuçlarını somutlaştırarak, aile içi şiddetin yalnızca eylemle değil, ihmal ve eşitsizlikle de sürdürülebileceğini çarpıcı biçimde ortaya koyar.

Kim Jiyeong, Doğum: 1982 adlı eserinde aile içi şiddet, kadınların ataerkil yapıyı devam ettirmesiyle de gerçekleşmektedir. …"Babaannesi Go Sunbun Hanım, Jiyeong' un kardeşinin mamasından yemesinden ölesiye nefret ederdi. Jiyeong hasbelkader babaannesine yakalanmaya görsün, sırtına öyle bir tokat yerdi ki mama, deyimin gerçek anlamıyla ağzından, burnundan gelirdi"… (Cho, 2021, s. 18) babaannenin öfkesi bireysel bir öfke patlaması değil, kadınlar arası kuşaklar boyunca aktarılan baskı zincirinin ve ataerkil sistemin kadınlar tarafından yeniden üretiminin bir göstergesidir.

Roman boyunca aile içindeki diğer şiddet biçimleri, fiziksel olmaktan çok yapısal ve duygusal düzeydedir. Jiyeong'un babasının erkek çocuk tercihi ve ailedeki kadınları ikinci plana atması, kız çocuklarının aile içindeki görünmezliğini ve değersizleştirilmesini ifade etmektedir. Bu durum, bireyin özsaygısını zedeleyen sistematik bir duygusal ihmal biçimi olarak okunmalıdır. Babasının küçük erkek kardeşe karşı sergilediği açık ayrımcılık (Cho, 2021, s. 9-14) ve kızlarının duygusal ihtiyaçlarına yönelik ilgisizliği (Cho, 2021, s. 54), cinsiyet temelli adaletsizliği ve pasif şiddeti vurgulamaktadır.

Jiyeong'un annesinin, kayınvalidesi ve eşi tarafından sürekli olarak erkek çocuk doğurma baskısına uğraması (Cho, 2021, s. 13) da kadının içselleştirdiği ataerkil değerleri kız çocuklarına yansıtmasının açık bir örneğidir. Bu tür söylemler, bireyin kendi varoluşsal değerini sorgulamasına neden olmakta; kadınlık deneyimini, daha çocukluk çağında, bir eksiklik veya dezavantaj olarak inşa etmektedir.

Paçinko adlı eser, aile içi şiddet olgusunu fiziksel, duygusal, ekonomik ve yapısal boyutlarıyla ele alarak, kadın karakterlerin patriarkal baskılar karşısında verdiği direnişi feminist bir perspektifle görünür kılmaktadır. Eserde yer alan farklı kadın karakterlerin deneyimleri, şiddetin sadece doğrudan fiziksel saldırılarla sınırlı kalmadığını; aksine, ataerkil sistemin sürekliliğini sağlayan bir baskı düzeni olarak tezahür ettiğini göstermektedir.

Romanda doğrudan fiziksel şiddet, Japon kadınlar üzerinde betimlenmiştir. Öte yandan, ekonomik şiddet Yoseb'in eşi Kyunghee'nin çalışmasına karşı çıkması ve evdeki tüm ekonomik kaynakları kontrol etmesi biçiminde somutlaşmıştır. Yoseb'in, çalışkan bir erkeğin ailesine tek başına bakabileceğine ve bir kadının evde kalması gerektiğine inanması (Lee, 2017), ataerkil normların ekonomik alandaki tezahürünü yansıtmaktadır. Bu durum, kadının ekonomik bağımsızlığının bastırılması ve erkek otoritesine tabi kılınması bağlamında değerlendirilmelidir. Ancak Kyunghee ve Sunja'nın Yoseb'in bilgisi dışında kimchi üretip satarak aileyi geçindirmeye çalışmaları, kadınların bu baskılara karşı geliştirdiği pragmatik direniş biçimlerini gözler önüne sermektedir. Bu direniş, 1980'li yıllarda Güney Kore'de kadın hareketlerinin işgücü katılımı ve ekonomik özerklik talepleriyle doğrudan örtüşmektedir (Bae, 2003, s. 176).

Romanda yer alan psikolojik ve sözel şiddet ise özellikle Sunja'nın annesi Yangjin'in söylemleri üzerinden ortaya çıkmaktadır. Yangjin'in, Sunja'yı Hansu ile olan ilişkisi nedeniyle sürekli aşağılaması ve oğulları Noa ile Mozasu'nun "kan" üzerinden karşılaştırılması, kadınların namus, soy ve ahlak gibi toplumsal normlar yoluyla nasıl denetlendiğini ve suçlandığını göstermektedir. "Noa, o zavallı çocuk, kötü bir tohumdan geldi... Mozasu daha iyi bir kandan geliyordu" (Lee, 2017) gibi ifadeler, feminist kuramda "kurbanı suçlama" mekanizması olarak ele alınmaktadır. Yangjin'in nesiller arası aktardığı katlanma ve acı çekme felsefesi, kadınların kaderinin sabır ve sessizliğe indirgenmesini yansıtmaktadır.

Eserde, ırk, sınıf ve cinsiyetin kesişiminde yer alan kadın karakterler, Japonya'daki Koreli kadınların (재일조선인여성: Jaeil Joseonin Yeo-seong) yaşadığı çoklu ayrımcılığı gözler önüne sermektedir. Sınırlı iş olanakları, toplumsal dışlanma ve ekonomik zorunluluklar, pek çok kadını hosteslik ya da seks işçiliği gibi istismara açık mesleklere itmiştir. Yumi'nin annesi ve Noriko'nun yaşadıkları, bu yapısal şiddetin trajik örnekleri olarak sunulmuştur. Ancak roman, bu zor koşullar altında dahi kadınların geliştirdiği dayanışma pratiklerine ve özgürlük mücadelelerine de dikkat çekmektedir. Sunja ile Kyunghee'nin kimchi üretimi yoluyla ekonomik özerklik kazanma çabaları, bu direniş biçimlerinden biridir ve feminist dayanışma ruhunu yansıtmaktadır.

3.11. Kore Kadını ve İş Hayatı: Özgürlükler ve Sınırlılıklar

Kore toplumunun geleneksel ataerkil yapısı, kadınların rollerini genellikle ev içi emek ile sınırlamıştır (Moon, 2016). Ancak 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yaşanan ekonomik ve sosyal dönüşümler, kadınların iş gücüne katılımını artırmış, yeni özgürlük alanları yaratırken, var olan cinsiyetçi sınırlılıkları da daha belirgin hale getirmiştir.

Yaşayan Günlerin Başlangıcı adlı eser, Kore toplumundaki kadınların 1980'li yıllarda profesyonel hayat ile ev içi roller arasında yaşadıkları sıkışmışlık ve çelişkileri ele almaktadır. Bu nedenle, romanın merkezinde yer alan ana karakter Cheong-hee, güzellik salonu ve akademisi sahibi olarak kendi işini kurmuş, bu sayede ekonomik bağımsızlığını elde ederek toplumdaki geleneksel kadın rollerinin dışına çıkmıştır (Oh, 2021, s. 46). Bu durum, Kore toplumunda kadının ekonomik bağımsızlığına ulaşmasının ve bireysel özgürlük alanları yaratmasının somut bir örneğini teşkil etmiştir.

Bununla birlikte Cheong-hee'nin elde ettiği ekonomik özgürlük, onu geleneksel rollerde beklenen sorumluluklardan muaf tutamamıştır. Profesyonel hayatı ve ev içi rolleri bir arada yürütmek durumunda kalan Cheong-hee, böylece feminist literatürde sıkça tartışılan "çift yük/vardiya" sorununu deneyimlemiştir (Bae, 2018, s. 74; Oh, 2021, s. 46). Romanın anlatımı içerisinde Cheong-hee'nin iş yerinde geçirdiği yorucu bir günün ardından eve döndüğünde kayınvalidesine özel yemekler hazırlamak zorunda olması, kadınların profesyonel başarılarına rağmen geleneksel ataerkil normlara boyun eğmeye devam ettiğini açıkça ortaya koymuştur. Cheong-hee, çocuklarının eğitimi, yemek hazırlıkları ve aile içi sosyal ilişkilerin yönetilmesi gibi birçok ek sorumluluğun yükünü tek başına taşımış, mükemmel bir eş ve anne olma beklentisinin yarattığı toplumsal baskıyla mücadele etmek zorunda kalmıştır.

"Çift yük" sorunsalı *Vejetaryen*'de Yonghe'nin kız kardeşi İnhe aracılığıyla derinlemesine işlenmektedir. İnhe, hem çalışmakta hem de oğlu ve hasta kız kardeşinin bakımını üstlenmektedir. Profesyonel yaşamda başarılı ve ekonomik olarak bağımsız bir kadın olmasına rağmen, toplumsal olarak hâlâ bakım emeği ile özdeşleştirilmiş ve duygusal yüklerle kuşatılmıştır. Bu bağlamda İnhe, ekonomik bağımsızlığın kadını patriarkal sorumluluklardan tam anlamıyla kurtarmadığını gösteren bir figürdür.

Romanda ele alınan bir diğer önemli sınır, kadınların profesyonel yaşamlarında harcadıkları emeğin diğer alanlarda olduğu gibi görünmez kılınmasıdır. Cheong-hee'nin iş hayatındaki başarısı ve çabası, kapitalist toplum tarafından "üretken olmayan emek" (Bae, 2018, s. 77) kapsamında değerlendirilmiş, böylelikle onun çabaları görünmez hale getirilmiştir.

Ayrıca eserde akademik kariyerde cinsiyet ayrımcılığı sorunu da ön plana çıkmıştır. Cheong-hee, eşi ile aynı üniversitede öğretim görevlisi olarak görev yaparken, ondan daha başarılı olduğuna dair söylentiler nedeniyle eşinin moralini bozmamak amacıyla görevinden istifa etmek zorunda bırakılmıştır. Bu karar, hayatının en büyük pişmanlığı olarak tanımlanmış ve Cheong-hee tarafından "tuz basılmış yara gibi" acı verici bir travma olarak dile getirilmiştir.

Benzer şekilde, *Paçinko*'da da "çift yük" teması Sunja karakteri üzerinden işlenmiştir. Sunja, hem ekonomik üretkenliği hem de toplumsal sorumlulukları bir arada taşıyan ve bu sorumluluk altında ezilen göçmen kadındır.

Roman boyunca kadın karakterlerin ekonomik özgürlük arayışları, ailedeki erkeklerin karar mekanizmaları, geleneksel toplumsal değerler ve etnik kimliklerinden kaynaklanan yapısal bariyerlerle sürekli engellenmiştir. Eğitim olanaklarının kısıtlılığı, istihdamda yükselme fırsatlarının sınırlılığı ve sistematik psikolojik baskılar, Koreli göçmen kadınların özgürleşme çabalarının ne denli çok boyutlu engellerle kuşatıldığını gözler önüne sermektedir.

Japonya'daki Koreli göçmen kadınların hem kadın hem de etnik azınlık olmaları sebebiyle düşük statülü işlerde çalışmaya zorlanmaları, onları çift yönlü bir dışlanmışlıkla karşı karşıya bırakmıştır. Özellikle *Paçinko* salonları gibi toplumsal olarak damgalanmış mekânlarda çalışmak zorunda kalmaları, bu kadınların hem ahlaki denetime hem de ekonomik sömürüye maruz bırakıldığını göstermektedir. Kadınların iş gücüne katılımı, saygınlık temelinde değil; zorunluluk, fedakârlık ve görünmezlik ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Sunja'nın gelini Kyunghee ve torunu Hana gibi diğer kadın karakterler aracılığıyla ise farklı kuşaklara ait kadınların çalışma yaşamına dair deneyimleri aktarılmıştır. Kyunghee, geleneksel kadınlık normlarına uygun biçimde ev içi emek ve duygusal bakım sorumluluklarıyla tanımlanırken, Hana cinselliği ve ekonomik özerkliği üzerinden sistemin dışında bir yaşam sürmeyi tercih eden bir figür olarak sunulmuştur. Ancak Hana'nın seks işçiliğine yönelmesi ve bunun sonucunda karşılaştığı toplumsal damgalama, kadının kendi bedeni üzerindeki özneleşme çabasının dahi sistem tarafından bastırıldığını ve dışlanma tehdidiyle denetlendiğini göstermektedir.

Sen Hâlâ Hayal mi Görüyorsun? eseri, Kore toplumunda kadınların evlilik, iş yaşamı ve kimlik arayışları arasındaki karmaşık ilişkilere feminist bir perspektiften odaklanmaktadır. Romanın ana karakteri Mun-gyeong, geleneksel ve modern roller arasında sıkışıp kalmış, ekonomik bağımsızlık ve bireysel kimlik kazanma çabaları içinde, toplumun sert yargılarıyla karşı karşıya kalmıştır.

Mun-gyeong, öğretmenlik mesleğini kaybetmesinin ardından kendi ekonomik bağımsızlığını kazanmak amacıyla "Ak Kuyruksallayan Yuvası" (할미새 둥지: Halmisae Dungji) isimli bir çocuk bakım hizmeti açarak yeni bir girişim başlatmıştır (Park, 2012a, s. 120, 121). Bu girişimi sayesinde Mun-gyeong kendine güven duygusu kazanmış, ekonomik açıdan güçlenerek birikim hesabında para biriktirebilmiş ve böylece ekonomik güvenceyi elde etmiştir. Kendi işini kurmak ona yalnızca ekonomik bağımsızlık sağlamamış, aynı zamanda geleneksel kadın rollerinin dışına çıkarak toplumda kendine ait yeni bir yer edinme çabası içinde olduğunu da göstermiştir.

Öte yandan roman, Mun-gyeong'un elde ettiği bu ekonomik bağımsızlığın toplumsal yargılar ve geleneksel cinsiyet normları karşısında nasıl sınırlılıklar içerdiğini net biçimde ortaya koymuştur. Öğretmenlikten ayrılmak zorunda bırakıldıktan sonra yaşadığı çaresizlik ve yoksulluk korkusu onu derinden etkilemiş, ekonomik girişimlerine rağmen çevresindeki insanların onun işini küçümsemesi ve ekonomik başarısını sorgulaması, toplumsal baskının boyutlarını açıkça ortaya koymuştur.

Ayrıca eserde, iş hayatındaki cinsiyet ayrımcılığı meselesi de derinlemesine işlenmiştir. Mun-gyeong'un hamile kalması sebebiyle okuldan ayrılmaya zorlanması, Kore toplumunda ahlak kurallarının kadın merkezinde çalıştığının net bir kanıtı olmuştur. Ayrıca kadınların annelikle kariyerlerini birlikte sürdürme girişimlerinde karşılaştıkları yapısal engelleri de temsil etmektedir. Bu durumun ardından Mun-gyeong'un ekonomik bağımsızlığını sağlamak adına "kadın işi" olarak görülen hazır yemek dükkânı açma yolunu seçmesi, toplum tarafından geleneksel kadın rollerine yönlendirilmenin açık bir örneğini oluşturmuştur (Madsen, 2000, s. 36).

Hipodroma Giden Yol, kapitalist modernleşmenin yol açtığı yabancılaşma, ilişkilerdeki çözülme ve kadınların hem ekonomik hem de cinsel sömürüye maruz kalışı gibi temaları çarpıcı bir şekilde işlemektedir. Roman, ekonomik bağımsızlık arayışı içindeki kadın karakterlerin eril tahakküm ve maddi bağımlılık ilişkilerinden tam anlamıyla kurtulamadıklarını, aksine bu ilişkilerin sömürü biçimlerinin bir parçası hâline geldiklerini göstermektedir.

Romandaki kadın karakterler, yüzeysel olarak kendi geçimlerini sağlıyor gibi görünseler de erkeklerin maddi desteğine ve korumasına ihtiyaç duyarak varlıklarını

sürdürebilmişlerdir. Bu durum, kadınların ekonomik bağımsızlıklarının yapısal olarak nasıl kırılgan hâle geldiğini ortaya koymuştur. Ana kadın karakter, evli bir adamla ilişkisini sürdürebilmek ve yaşam standardını koruyabilmek için maddi anlamda ona bağımlı kalmıştır. Kadının ekonomik özgürlüğü, görünürde bir bağımsızlık olsa da gerçekte, patriarkal-kapitalist sistemin içinde sınırlandırılmış ve eril tahakküme eklemlenmiş bir pozisyonda kalmıştır.

Kadın karakterin, yaşadığı içsel çatışmalar aracılığıyla duygusal ve ekonomik açıdan nasıl bir boşlukta yer aldığı da roman boyunca yoğun şekilde betimlenmiştir. Kadın, bir yandan ilişkide olduğu erkekle duygusal bağını sürdürmeye çalışırken, diğer yandan onun karısıyla olan evliliğini sonlandırmaması karşısında yaşadığı hayal kırıklığını bastırmak için lüks tüketim, alışveriş, kozmetik ve estetik gibi geçici doyumlara yönelmiştir. Lee Dukhwa'ya göre (2004, s. 6) bu durum, kadının arzularının, özsaygısının ve beden algısının nasıl piyasa dinamikleriyle şekillendirildiğini göstermiştir. Kadınların tüketim yoluyla değer kazanabildiği bir düzende, bedensel imgeye yüklenen anlam, ataerkil kapitalizmin cinsiyetlendirilmiş estetik normlarının yeniden üretimine hizmet etmiştir.

J'nin iş yaşamındaki konumu, süreklilikten ve güvenceden yoksun bir istihdam biçimiyle şekillenmiştir. Üniversitenin yan kampüsünde saatlik öğretim görevlisi olarak çalışan J, aldığı ücretle yalnızca yol masraflarını dahi karşılayamaz durumdadır (Ha, 2005, s. 51, 71). Akademik birikimine rağmen bu kadar düşük ücretli ve marjinal bir konumda bulunması, kadınların eğitim düzeylerine rağmen emeklerinin nasıl değersizleştirildiğini göstermektedir.

J'nin ekonomik olarak kendi ayakları üzerinde duramaması yalnızca maaş yetersizliğiyle sınırlı kalmaz. Finansal olarak başkalarına bağımlı bir yaşam sürmesi hem toplumsal hem de bireysel düzeyde sorgulanmakta hatta aşağılanmaktadır. R'nin onu "tek yeteneği zengin ebeveynlerinin altında keyif sürmek ve zengin bir erkeği baştan çıkarmak" (Ha, 2005, s. 218) olarak tanımlaması yalnızca bireysel bir aşağılama değil kadınların ekonomik başarılarının kendi çabalarıyla değil erkekler aracılığıyla mümkün olabileceğine dair derin yerleşik bir önyargıyı yansıtır. Kadın emeğinin sistemli biçimde küçümsendiği bu algı J'nin ekonomik özerklik geliştirmesini engellemektedir.

Karakterin mesleki kimliği de ekonomik bağımsızlık gibi sorunlu bir zemine sahiptir. J'nin doktor ve edebiyat eleştirmeni unvanlarını R'nin yardımıyla elde ettiği ima edilir (Ha, 2005, s. 111). R'nin bu başarıları kendisine mal etmesi J'nin mesleki kimliğini de başkasının desteğine bağlı hale getirir. Bu durum karakterin yalnızca ekonomik değil aynı zamanda profesyonel varlığında da özneleşemediğini göstermektedir. J'nin bu konuda hissettiği derin üzüntü kimliğine dair duyduğu kırılganlığın duygusal boyutunu açık eder.

R'nin J'den büyük R, J'den 30 milyon won istediğinde, J, "Ama bende o kadar para olmadığını biliyorsunuz" ve "İşim bile yokken bu kadar parayı nereden bulabilirim?" (Ha, 2005, s. 159) yanıtı onun ekonomik çaresizliğini daha da görünür hale getirir. Kendisinde bu miktarda para olmadığını ifade ederken aynı zamanda işsiz olduğunu hatırlatır. Bu ifadeler kadın karakterin kırılgan ekonomik zeminde hayatta kalmaya çalışırken karşılaştığı baskıların boyutunu ortaya koyar.

Tüm bu unsurlar J karakterini güvencesiz çalışma koşulları profesyonel kimlik boşluğu ve mali belirsizliklerle baş etmeye çalışan bir kadın olarak çizer. Onun ekonomik bağımsızlık kuramadığı koşullarda hem duygusal hem mesleki varlığı sürekli sorgulanır hale gelir. Bu durum iş yaşamının kadınlar açısından yalnızca bir istihdam meselesi olmadığını aynı zamanda kimlik ve öznellik inşası açısından da belirleyici bir alan olduğunu göstermektedir.

Baba eserindeki ana kadın karakterlerden biri olan Yeong-sin, ailesinin geçim yükünü üstlenmiş, ev ekonomisinin idaresini başarıyla gerçekleştirmiştir. Maaşı veya bir işi olmamasına rağmen, ekonomik yapının sürdürülebilirliğinde kritik bir rol üstlenmiştir. Yeong-sin'in hesap tutma, bütçe yapma ve ailenin ekonomik istikrarını sağlama çabaları, toplum tarafından takdir edilmemiş ve üretkenlik kriterlerine göre değerlendirilmediği için görünmez kılınmıştır.

Roman boyunca Yeong-sin'in, aile yapısı içerisindeki konumu, onun maddi katkısından ziyade, "iyi eş ve iyi anne" olarak tanımlanması üzerinden şekillenmiştir. Bu tanımlama, kadının öznel değerini bireysel yetkinliklerinden değil, toplumsal rollerine uygun davranmasından türeten ataerkil değer sistemini açıkça ortaya koymuştur. Yeong-sin'in hem eşine hem de çocuklarına karşı duyduğu sorumluluk, onun bireysel özlemlerini ve ekonomik bağımsızlık arzusunu bastırmasına neden olmuştur.

Romanda öne çıkan bir diğer karakter olan So-ryeong ise çalışma yaşamında ciddi ölçüde psikolojik şiddete ve mobbinge maruz bırakılmıştır. So-ryeong, iş yerindeki müşteriler tarafından küçümsenmiş, 'insanlık onurunu zedeleyici şekilde aşağılanmış', 'müşterilerin kullandığı kaba veya cinsel içerikli esprilerle de karşılaşmıştır (Kim, 1996, s. 118). Bu durum, iş yerlerinde kadınların maruz kaldığı yapısal cinsiyet ayrımcılığına dair önemli bir örnek teşkil etmiştir. So-ryeong'un karşılaştığı bu türden ayrımcılık, yalnızca bir kadın olması nedeniyle değil, aynı zamanda sesini yükselten, taleplerde bulunan ve boyun eğmeyen bir kadın olmasından da kaynaklanmıştır. Bu bağlamda karakter, ataerkil sistemin sadece kadına değil, "itaat etmeyen kadına" karşı da baskıcı bir yapı inşa ettiğini göstermiştir.

1980'li yılların son dönem Güney Kore toplumunda genç bir kadının sınıfsal ve toplumsal dışlanmışlık deneyimini merkezine alarak, kadının hem ekonomik hem de psikolojik sıkışmışlığını minimalist ve soğukkanlı bir üslupla ortaya koyan Cheolsu'da, romanın anlatıcısı olan isimsiz genç kadın karakter, toplumun periferisinde yaşayan, düşük gelirli bir aileye mensup, üniversite eğitimini yarıda bırakmak zorunda kalmış bir birey olarak betimlenmiştir. Bu yapı, onun iş hayatında karşılaştığı eşitsizliklerin ve yaşadığı sınırlılıkların sınıfsal ve cinsiyete dayalı boyutunu aynı anda görünür kılmıştır.

Anlatıcı karakter, evin geçimini sağlama yükünü üzerine almış, çeşitli geçici ve düşük ücretli işlerde çalışmak zorunda kalmıştır. Özellikle çalıştığı fotokopi dükkânında yaşadığı deneyimler, onun hem fiziksel hem de duygusal olarak nasıl sömürüldüğünü gözler önüne sermiştir. Sık sık mesai saatleri dışında da çalışmak zorunda kalması, işyerinde angarya ve mobbing'e maruz kalması (Bae, 2015, s. 12), neoliberal emek rejiminin kadın işçiler üzerinde kurduğu baskıcı ve sömürücü yapının ifadesi olarak okunmuştur.

Kadın karakterin karşı karşıya kaldığı bir diğer önemli durum, ailesine ekonomik destek sağlama zorunluluğu nedeniyle kendi eğitimini ve hayallerini askıya almış olmasıdır. Üniversiteye girme hakkını kazanmış olmasına rağmen, ailesinin maddi durumu nedeniyle bu hakkı kullanamamış; bunun yerine, erkek kardeşinin eğitimine kaynak aktarmak zorunda kalmıştır. Bu durum, Kore toplumunda kız çocuklarının eğitime erişiminin erkek kardeş lehine nasıl ikincilleştirildiğini, aile içinde kadın emeğinin ve

potansiyelinin nasıl bastırıldığının tipik bir örneğidir. Karakter ‘evin erkeği’ gibi çalışsa da bu emeğin karşılığı verilmemiştir.

Karım Evlendi adlı romanda kadın karakter In-ah, ekonomik olarak bağımsız, kendine güvenen ve serbest meslek sahibi bir birey olarak tasvir edilmiştir. Maddi açıdan hiçbir erkeğe bağlı kalmaksızın yaşamını sürdürebilmesi, onun yalnızca bireysel değil aynı zamanda toplumsal konumunu da belirleyen temel bir unsur hâline gelmiştir (Park, 2016, s. 257). In-ah’nın sahip olduğu bu ekonomik özerklik, evlilik kurumu içerisindeki kadın kimliğini dönüştüren güçlü bir örnek sunmuş; ataerkil yapının dayattığı geleneksel kadın rollerine alternatif bir yaşam biçiminin mümkün olduğunu göstermiştir.

Ancak In-ah’nın ekonomik bağımsızlığı, onu bütünüyle toplumsal cinsiyet normlarının etkisinden kurtaramamıştır. Özellikle hamileliği sonrası çalıştığı yayınevinden ayrılmak zorunda kalması, biyolojik bedenin iş yaşamı üzerindeki belirleyici etkisini gözler önüne sermiştir. Bu durum, kadınların annelikle birlikte kariyerlerine ara vermeye yöneltilmeleri ya da tamamen çekilmeleri gibi yapısal eşitsizlikleri meşrulaştıran toplumsal pratiklerin hâlen geçerliliğini koruduğunu göstermektedir. In-ah’nın deneyimi, ekonomik güce sahip olmanın tek başına kadınları cinsiyetçi normlardan korumaya yetmediğini, biyolojik gerçekliklerin toplumsal anlamlandırılması yoluyla kadın emeğinin sınırlandırılmaya devam ettiğini ortaya koymaktadır.

Lütfen Anneme İyi Bak adlı romanın merkezinde yer alan anne karakter, hayatını neredeyse bütünüyle ailesine adamış, varlığı yalnızca başkalarının ihtiyaçlarını karşılamakla tanımlanan bir kadın figürü olarak kurgulanmıştır. Yaşamı boyunca çocuklarının eğitimiyle, eşinin sağlığıyla, evin düzeniyle ve gündelik bakım işlerinin tüm detaylarıyla meşgul olmuş; bu süreçte sergilediği yoğun emek, toplumsal olarak “doğal kadın görevleri” şeklinde algılandığı için değersizleştirilmiştir. Onun çalışmaları, ancak ortadan kaybolduğunda ya da yokluğu hissedildiğinde fark edilen, görünmez bir emek biçimi olarak anlatılmıştır.

Roman boyunca karakterin düzenli bir işte çalışmadığı vurgulanmakta, bu durum onun ekonomik bağımsızlık geliştirememesine neden olmaktadır. Ancak bu, onun üretken bir birey olmadığı anlamına gelmez. Aksine, kırsalda sebze ve tahıl yetiştirerek ailesinin geçimini sağlayan, akrabalarının maddi sıkıntılarına çözüm bulan ve evin ekonomik

dengesini gözeten bir kadın olarak aktif biçimde üretime katılmıştır. Ne var ki bu katkılar, resmî üretim alanlarının dışında kaldığı için ne ekonomik ne de sosyal düzeyde görünür hâle gelebilmiştir. Kadının emeği, kapitalist üretim sisteminin değer ölçütlerine uymadığı için görmezden gelinmiş ve dolayısıyla da sistematik biçimde yok sayılmıştır.

Roman, kadının eğitim olanaklarından mahrum bırakılışını da bu görünmezliğin tarihsel kökenleriyle ilişkilendirir. Küçük yaşta çalışmaya zorlanan ve erkek kardeşlerinin eğitimi uğruna kendi öğrenim hakkından vazgeçmek durumunda kalan bu karakter, yaşamı boyunca hem kültürel hem de ekonomik sınırlılıklara maruz kalmıştır. Eğitim hakkından dışlanması, onun iş yaşamına katılımının önündeki en temel yapısal engellerden biri olmuş; bu durum, karakterin toplumsal öznelliğini kuramamasına da neden olmuştur.

Anlatı boyunca anne karakterin ne adıyla ne mesleğiyle anılması, onun yalnızca ilişkisel kimlikler üzerinden tanımlandığını gösterir. Eş, anne ya da abla gibi aile içi roller dışında bir kimlik inşa edememiştir. Bu temsiliyet, ataerkil toplumun kadını yalnızca başkalarının konumları üzerinden var eden bakış açısını yansıtır. Kendi arzularını dile getirme, hayal kurma ya da bireysel yönelimlerini ifade etme hakkı tanınmamış bir kadın figürü olarak, tamamen başkalarının ihtiyaçlarıyla tanımlanmıştır. Romanın bu karakter üzerinden inşa ettiği sessizlik, yalnızca bireysel bir trajedi değil; aynı zamanda toplumsal hafızadaki kadın silinmişliğinin güçlü bir temsili hâline gelmiştir. Kadının isminin dahi anılmaması ya da gerekli görülmemesi, onu özne olmaktan uzaklaştıran sistematik bir silikleştirmenin simgesel anlatımıdır.

Kim Jiyeong, Doğum: 1982 adlı romanda ana karakter Kim Jiyeong, üniversite mezunu, donanımlı ve yetkin bir genç kadın olarak iş gücüne katılmasına rağmen, daha işe alım sürecinden itibaren cinsiyete dayalı ayrımcılıkla karşı karşıya bırakılmıştır. Erkek adayların askerlik hizmeti nedeniyle kısa süreli bir iş gücü kaybı yaşaması, buna karşılık kadınların doğum ve çocuk bakımı gibi sebeplerle uzun vadeli bir "yük" olarak değerlendirilmesi, işverenlerin kadın çalışanlara ilişkin yapısal önyargılarını açıkça ortaya koymaktadır (Cho, 2021, s. 47). Kim Jiyeong'un iş görüşmelerinde evlilik ve çocuk sahibi olup olmayacağı yönünde özel yaşamına dair yöneltilen sorular, Güney Kore iş piyasasında kadınların yalnızca mesleki yeterlilikleriyle değil, potansiyel annelikleriyle de değerlendirildiğini göstermektedir.

Romanda, Kim Jiyeong'un iş yerindeki deneyimleri kadınların iş yaşamındaki eşitsiz konumunu açık biçimde gözler önüne sermektedir. Erkek meslektaşlarıyla aynı nitelikte işler yürütmesine rağmen daha düşük ücretle çalışması, terfi süreçlerinin cinsiyete göre belirlenmesi ve karar alma mekanizmalarına dahil edilmemesi (Cho, 2021, s. 51-55), iş yerindeki cinsiyetçi yapının kurumsallaşmış niteliğini yansıtmaktadır. Erkek çalışanların iş dışı sosyal etkinliklere katılma imkânlarının daha geniş olması ve yöneticilerle gayriresmî ilişkiler kurabilmeleri, kadın çalışanların bu süreçlerin dışında bırakılmasına ve dolayısıyla yükselme fırsatlarını kaybetmelerine yol açmaktadır. Kadınların ev içi yükümlülükleri nedeniyle kurumsal ağların dışında kalması, erkek egemenliğinin yalnızca geleneksel aile yapısında değil, modern iş hayatında da yeniden üretildiğini göstermektedir.

Kim Jiyeong'un evlilik sonrası iş hayatını terk etmek zorunda kalması ise bireysel bir karar gibi görünse de aslında toplumsal beklentiler ve yapısal engellerle şekillenen bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Doğum sonrası çocuğun bakım yükünün tümüyle kadına yüklenmesi, devletin yetersiz çocuk bakım hizmetleri ve esnek olmayan iş modelleri, onun mesleki varlığını sürdürememesine neden olmuştur. "Annelik cezası" (Kahn vd, 2014) olarak adlandırılan bu yapısal ayrımcılığın somut bir örneği niteliğindedir. Kadının üretken bir birey olarak sistemin dışına itilmesi, yalnızca ekonomik bağımsızlığını değil aynı zamanda kimliğini de kaybetmesine yol açmıştır.

Roman, Kim Jiyeong'un yaşadığı psikolojik çözülme üzerinden, iş yaşamından dışlanmanın kadın kimliğinde yarattığı tahribatı da güçlü bir biçimde dile getirmiştir. Kariyerini sonlandırmak zorunda kalan, ekonomik bağımsızlığını yitiren ve tüm enerjisini ev içi bakım hizmetlerine yönlendiren karakter, zamanla kendi benliğini kaybetmeye başlamış ve başka kadınların kimlikleriyle konuşarak bir tür ruhsal kırılma yaşamıştır. Bu durum, ekonomik dışlanmışlığın yalnızca maddi sonuçlar doğurmadığını, aynı zamanda kadın kimliği üzerinde derin bir psikolojik yıkım yarattığını da ortaya koymaktadır.

Anlatı, yalnızca bireysel düzeydeki eşitsizlikleri değil, tarihsel süreklilik arz eden toplumsal yapıları da ifşa etmektedir. Kim Jiyeong'un annesi ve kayınvalidesi gibi önceki kuşak kadınların yaşantıları üzerinden yapılan karşılaştırmalar, kadınların eğitime erişimden dışlandığı, ekonomik güvenceden yoksun bırakıldığı ve tüm yaşamlarını erkekleri desteklemek üzere yapılandırdığı bir geçmişe işaret etmektedir. Bu tarihsel

bağlam, günümüz kadınlarının karşılaştığı sınırlılıkların tesadüfi değil, patriarkanın kuşaklar boyu aktardığı yapısal mirasın bir sonucu olduğunu göstermektedir.

Romanda kadın karakterlerin iş yerinde karşılaştığı cinsel taciz ve mobbing örnekleri, kadınların yalnızca emekleriyle değil, bedenleriyle de kontrol edilmekte olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle genç kadın stajyerlerin erkek yöneticiler tarafından fiziksel temasa zorlanmaları, dış görünüşlerine dair yorumlara maruz kalmaları ve işten çıkarılma tehdidiyle sindirilmeleri, iş hayatında kadına yönelen şiddetin hem fiziksel hem de simgesel düzeyde kurumsallaştığını göstermektedir.

Jiyeong'un katıldığı bir iş yemeği sahnesi, çalışma hayatında kadına yönelik fiziksel ve sözlü tacizin olağanlaştırıldığı bir ortamı açıkça ortaya koymaktadır. Müşteri firmanın müdürü, Jiyeong'u yanına oturmaya zorlamış; yüz hatları hakkında yorumlarda bulunmuş ve kişisel yaşamına yönelik uygunsuz sorular yöneltmiştir. Devamında yaptığı müstehcen şakalar, yalnızca Jiyeong'un sınırlarını ihlal etmekle kalmamış; aynı zamanda bu tür davranışların erkek egemen çalışma kültürü içinde meşru görüldüğünü göstermiştir. Jiyeong'un rahatsızlığını dile getirmesi ise "Yanında bu kadar erkek varken neden korkuyorsun?" (Cho, 2021, s. 99) gibi alaycı ve tehditkâr ifadelerle karşılanmış; bu durum, kadının hem fiziksel hem de psikolojik olarak güvende hissetmediği bir çalışma ortamını betimlemiştir.

Kurumsal terfi ve proje atamalarında da kadın çalışanların sistematik olarak dışlandığı görülmektedir. Jiyeong ve bir diğer kadın çalışan Kang Hyesu, şirkette kurulan yeni ve kritik bir proje departmanına dahil edilmemiş; performans açısından daha yetersiz olan erkek çalışanlar bu pozisyonlara getirilmiştir (Cho, 2021, s. 103, 104). Patronun bu tercihi, kadınların evlilik ve annelik gibi nedenlerle kariyerlerinin sürdürülebilir olmadığı varsayımına dayandırılmıştır. Bu açıklama, kadınların yalnızca potansiyel "anne" kimliğiyle tanımlanarak profesyonel rollerinin görmezden gelindiğini ve bu önyargıların açık bir mobbing aracına dönüştüğünü göstermektedir. Patronun, kadın çalışanlara baştan "daha az yorucu müşteriler" (Cho, 2021, s. 102) verdiğini söylemesi de kadınların iş yükünün sınırlandırılmasını koruma adı altında gerçekleştiren bir ayrımcılık örneği olarak öne çıkmaktadır.

Ayrıca Jiyeong'un erkek meslektaşlarıyla aynı işi yapmasına rağmen daha düşük maaş aldığını öğrenmesi, Güney Kore'de kadınların karşılaştığı ekonomik eşitsizliğin bir yansımasıdır. OECD verilerine göre (s. 104), Güney Kore, cinsiyetler arası maaş farkının en yüksek olduğu ülkeler arasında yer almaktadır. Bu durum, kadın emeğinin sistematik olarak değersizleştirildiğini ve ekonomik adaletsizliğin kurumsal yapılar tarafından sürdürülmekte olduğunu göstermektedir.

Romanda dikkat çeken ve son derece travmatik bir olay da gizli kamera vakasıdır. Jiyeong'un çalıştığı reklam ajansının kadınlar tuvaletine yerleştirilen gizli kamerayla kaydedilen görüntülerin bir güvenlik görevlisi tarafından porno sitelerine yüklenmesi, kadın çalışanların ciddi düzeyde psikolojik hasar yaşamasına yol açmıştır. Olayın ortaya çıkmasının ardından şirket içindeki erkek çalışanların bu videoları izlediği anlaşılmış; bazı kadınlar istifa etmiş, bazıları ise intihara teşebbüs etmiştir (Cho, 2021, s. 127, 128). Şirketin yönetimi ise bu durumu örtbas etmeye çalışmış ve mağdurları suçlayarak ikincil bir mağduriyet yaratmıştır. Bu vaka, iş yerinde kadına yönelik dijital şiddetin kurumsal yapı tarafından nasıl görmezden gelindiğini ve şiddetin yalnızca fiziksel ya da sözlü değil, teknolojik araçlar yoluyla da sürdürülebildiğini açık biçimde göstermektedir.

Bu anlatılar ve roman içerisinde desteklenen verilerle birlikte Jiyeong'un hikayesi yalnızca bir bireysel yaşam öyküsü olmanın ötesine geçmiş, Güney Kore'deki kadınların çalışma hayatındaki çok boyutlu eşitsizliklerini belgeleyen sosyolojik bir metne dönüşmüştür.

3.12. Kimlik Arayışı

1980 sonrasında Kore modern romanında kadın karakterlerin kimlik inşası ataerkil ideolojinin, ailevi yapının, ekonomik sistemin ve kültürel normların etkileriyle biçimlenen kolektif bir direniş alanı olarak ortaya çıkmaktadır.

Toplumsal normlarca şekillendirilmiş pasif kadın kimliği, kadının kendini gerçekleştirme olasılığını sistemli biçimde sınırlandıran bir yapıdır. Han Kang'ın *Vejetaryen* romanında bu durum, karakterin toplumun beklentilerine mutlak uyum sağlayan bir eş kimliğiyle başlaması üzerinden anlatılmıştır. Yonğhe, kocasının gözünde sıradan, dikkat çekmeyen, sessiz ve "sorunsuz" bir kadındır. Eşi, onu "özel bir cazibesi olmadığı ama belirgin bir

kusuru da bulunmadığı" için tercih ettiğini açıkça ifade etmektedir (Han, 2017). Yonghe toplumun kadına biçtiği rollerle şekillenmiş ve edilgenleştirilmiş bir kimliğe hapsolmuştur.

Ancak Yonghe'nin gördüğü rüyanın ardından vejetaryenliğe yönelmesi, toplumsal normlara, aile içi rollere ve beden politikalarına karşı radikal bir başkaldırıya dönüşür. Sütyen takmayı reddetmesi, eşiyle cinsel teması kesmesi, yalnızca fiziksel değil, sembolik düzeyde de bir kopuşu temsil eder. Onun eylemleri, kadının bedeni üzerindeki ataerkil denetimi sarsar ve bireysel özerklik arayışına işaret eder. Eşi tarafından anormal ve benmerkezci olarak nitelendirilen bu değişim, Yonghe'nin içsel dönüşümünün başlangıcıdır. Kadın karakterin, kendi benliğini bir bitkiye dönüştürme arzusu; patriarkal sistemin ve tür merkezli şiddetin tamamen dışında, saf bir varoluş biçimine duyduğu özlemi ifade etmektedir. Bu arzunun temelinde yatan şey, bedeni yeniden sahiplenme, arındırma ve nihayetinde insanın yıpratıcı doğasından kaçma isteğidir.

Yonghe'nin bu bedensel kopuşu, kadın bedeninin ataerkil sistemin hem fiziksel hem de simgesel bir nesnesi haline getirilişine karşı doğrudan bir direniş olarak yorumlanabilir. Kadının kendi arzularını, varoluşunu ve doğayla ilişkisini merkez alan bu dönüşüm; "bedenin bir hakikat alanı" olarak yeniden tanımlandığı bir süreci işaret etmektedir. Toplumsal normlarca sınırlandırılmış kadınlık imgelerinin ötesine geçen Yonghe, bu radikal kopuşla birlikte yalnızca kendi kimliğini değil, kadınlığın tanımını da sorguya açar.

Benzer biçimde, *Hipodroma Giden Yol* (2005) romanındaki J karakteri de kadınların patriarkal yapı içinde nasıl psikolojik, entelektüel ve ekonomik olarak bastırıldıklarını gösteren önemli bir örnektir. J'nin kendisini sürekli "entelektüel olarak yetersiz" hissetmesi, özellikle erkek karakter R ile olan ilişkisi bağlamında, onun kendi düşünsel ve duygusal kapasitesini sorgulamasına neden olmaktadır. R'nin tez çalışmasıyla akademik unvan kazanan J, bu başarının "kendisine ait olmadığı" duygusuyla sarsılmakta, öz yeterlilik algısı derinden örselenmektedir. J'nin, dış dünyaya karşı sergilediği entelektüel kibir ile R karşısındaki aşağılanmış konumu arasındaki gerilim, onun parçalanmış kimliğini açıkça ortaya koymaktadır.

Kadın karakter, ekonomik bağımsızlıktan yoksun olmanın ötesinde, profesyonel kimliğini dahi başka bir erkeğin gölgesinde kurmak zorunda kalmıştır. J'nin yaşadığı entelektüel güvensizlik ve özgüven eksikliği, ataerkil sistemin kadınlara "kendilik inşa etme" imkânı tanımayan yapısıyla doğrudan ilişkilidir.

Park Wan-seo'nun eserleri, *Yaşayan Günlerin Başlangıcı* ve Sen Hâlâ Hayal mi Görüyorsun?, Kore toplumunun modernleşme sürecinde dönüşen kadın kimliklerini ve bu sürece eşlik eden ataerkil çelişkileri feminist bir perspektiften sorgulayan anlatılardır. Bu metinlerde, toplumsal cinsiyet rolleri ile bireysel benlik arasında sıkışan kadın karakterler aracılığıyla, kadınların görünmeyen mücadeleleri ve bastırılmış arzuları görünür kılınmaktadır.

Yaşadığımız Günlerin Başlangıcı romanının başkarakteri Cheong-hee, dışarıdan bakıldığında toplumun "iyi eş, iyi anne" kalıbına uyan bir figür olarak çizilmiştir. Ekonomik açıdan kocasından daha güçlü bir konumda bulunmasına rağmen, evlilik içindeki hiyerarşik yapıda sürekli olarak küçümsenmekte, değersizleştirilmektedir. Cheong-hee'nin kimlik arayışı, ataerkil normlara koşulsuz itaati sorgulamasıyla başlamakta; bu sorgulama zamanla duygusal kopuşa ve bireysel benliğini yeniden inşa etme çabasına evrilmektedir.

Karakterin içsel dönüşümünde en belirleyici etkenlerden biri, kayınvalidesinden duyduğu "Kadın, kadındır" ifadesidir. Bu cümle, geleneksel kadınlık normlarının içselleştirilmesini teşvik eden ve kadının potansiyelini bastıran ataerkil zihniyetin somut bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır (Kim, Y., 2019). Cheong-hee'nin yaşadığı kendinden nefret etme duygusu ise dışlanma ve aşağılanmanın içselleştirilmiş bir biçimidir.

Roman, Cheong-hee'nin makyajsız yüzüne bakma eylemini, bir tür kendilikle yüzleşme ve toplumsal rollerden sıyrılma girişimi olarak sunmaktadır. Bu sahne, kadının toplumsal maskelerden arınarak kendi benliğini yeniden tanımlama çabasını sembolize eder (Kim, Y., 2019). Bu bağlamda, evlilik kurumu yalnızca duygusal ya da ekonomik bir birliktelik değil; aynı zamanda kadını bastıran ve özne olmaktan alıkoyan bir yapılar bütününe dönüşmektedir.

Bu yönüyle yazar, patriarkal düzenin kadın üzerindeki tahakkümünü görünür kılarken, aynı zamanda bu düzene karşı geliştirilen sessiz ama derin direniş biçimlerini de edebî düzlemde temsilleştirmektedir.

Cho Nam-joo'nun *Kim Jiyeong, Doğum: 1982* adlı eseri, Güney Kore'de kadın olmanın beraberinde getirdiği kimlik bunalımını, özneleşme arayışını ve ataerkil düzen içinde kadın kimliğinin inşa sürecinde yaşanan zorlukları feminist bir bakış açısıyla ele alan önemli kurmaca metinlerden biri olarak öne çıkmıştır. Romanın merkezinde yer alan Kim Jiyeong, yalnızca kendi yaşam öyküsünü değil, aynı zamanda kuşaklar boyunca biriken kadın deneyimlerinin kolektif sesini de taşımaktadır. Jiyeong'un zaman zaman başka kadınların kimliğine bürünerek konuşması -hayatta olan ya da ölmüş kadınların diliyle kendini ifade etmesi- onun bireysel kimliğinin nasıl parçalandığını, toplumsal cinsiyet rolleri ve yapısal eşitsizlikler altında benliğinin nasıl silinmeye başladığını göstermektedir. Bu parçalanma hâli, yalnızca bireysel bir psikolojik çöküş değil, aynı zamanda kadınların sistematik olarak bastırıldığı bir düzenin sonucu olarak okunmalıdır. Kocasının bu durumu başta yorgunlukla açıklamaya çalışması (Cho, 2021), kadının ruhsal sağlığının toplum tarafından nasıl hafife alındığının bir göstergesi olmuştur.

Jiyeong'un kimlik bunalımı, çocukluk döneminden itibaren yapılandırılmış toplumsal cinsiyet normlarının baskısıyla şekillenmiştir. Daha doğmadan erkek çocuk beklentisinin nesnesi haline getirilmesi (Cho, 2021, s. 2), onun dünyaya gelişinden itibaren ikinci planda konumlandırıldığını ortaya koymaktadır. Gündelik yaşamda erkek kardeşine sunulan ayrıcalıklar Jiyeong'un daha küçük yaşlarda toplumsal değer hiyerarşisinde kendini "önemsiz" biri olarak görmesine yol açmıştır.

Evlilik sonrasında ise Jiyeong'un yalnızca "anne" ve "ev kadını" kimliklerine hapsedilmesi, ataerkil sistemin kadınlara çizdiği sınırlı rollerin bir yansımasıdır. Eşi tarafından ev işlerine "yardımcı" olma niyetiyle yaklaşılması, ev içi emeğin hâlâ kadına ait olduğu yönündeki derin yerleşik toplumsal kabulleri açığa çıkarmaktadır. Jiyeong'un bu konudaki tepkisi ise, feminist bir bilinçlenmenin ve eşitlik talebinin ifadesi niteliğindedir. "Ana kene" söylemiyle parktaki erkeklerce aşağılanması (Cho, 2021), çocuğu için kariyerinden vazgeçen kadınlara yönelik toplumsal küçümsemenin ne denli içselleşmiş olduğunu gözler önüne sermektedir.

Jiyeong'un kimlik mücadelesi, farkındalıkla başlayan ve her aşamasında bedel ödenen bir sürece işaret etmektedir. Üniversite yıllarında sosyal ve aktif bir birey olarak varlık gösterebilen Jiyeong'un, mezuniyet sonrası iş yaşamında uğradığı ayrımcılıklar ve engellemelerle birlikte benliğini adım adım yitirmeye başlaması, kadınların sistematik olarak nasıl dışlandığını göstermektedir. Özellikle annelik sonrası yaşadığı psikolojik çöküntü, depresyon belirtileri ve bedensel ağrılarının tıbbi olarak ciddiye alınmaması (Cho, 2021), kadın bedeninin ve ruhunun patriarkal tıbbî söylemler tarafından nasıl değersizleştirildiğini ortaya koymaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Erkek Yazarların Anlatılarında Koreli Kadının Temsili

1980 sonrası Güney Kore edebiyatında erkek yazarların kadın karakterleri betimleme biçimleri, ataerkil ideolojinin doğrudan ya da dolaylı yansımalarını taşımaktadır. Bu anlatılarda kadınlar çoğunlukla "öteki" olarak konumlandırılmakta; erkek öznenin arzu, kontrol ve sahiplenme temelli bakış açısıyla şekillendirilmektedir. Kadın karakterlerin bu şekilde kurgulanışı, feminist kuramın görünmeyen emek, cinsel tahakküm, entelektüel küçümseme ve doğurganlık üzerinden kurulan iktidar gibi temel meselelerini edebî düzlemde görünür kılmaktadır.

Özellikle Park Hyeon-wook'un *Karım Evlendi* romanında İn-a karakteri, hem toplumsal normlara başkaldıran bir figür olarak konumlandırılmış hem de annelik üzerinden geleneksel rollere iade edilmiştir. İn-a'nın çok eşli ilişkiyi savunması modernliğin simgesi olarak sunulurken, hamilelik sonrası "ideal eş" kimliğine geri dönmesi, erkek bakışının sınırlarını aşamadığını göstermektedir. Bu durum, anlatıcının kadın kimliğini hem özgürleştirme hem de sınırlama yönündeki çelişkili tavrını gözler önüne sermiştir. Yine aynı romanda İn-a'nın cinsel taleplerinin "doğaya aykırı" olarak sunulması (Park, 2016, s. 271-274), kadının bedeni üzerindeki kontrolün eril ideolojiye göre yeniden düzenlendiğini göstermektedir. Anlatıcı olan koca, İn-a karakterini başlangıçta "hiç de çekici gelmemişti" (Han, 2017, s. 4) ve "sıradan bir eş olma görevini sorunsuzca yerine getiren" (Han, 2017, s. 6) bir kadın olarak tanımlamaktadır. Bununla birlikte, onun evlilik kurumunun tek eşliliğine meydan okuyan duruşu ve ilişki tercihleri (Park, 2016, s. 20,

28), erkek karakterin sahiplenme ve kontrol arzusunu temsil eden temel bir çatışma yaratmaktadır.

Anlatıcının İn-a'yı "süper kadın" (Park, 2016, s. 195) olarak tanımlaması, modern bir kadın imgesi sunsa da romanın sonunda onun çocuğu nedeniyle işini bırakıp "ideal ev kadını" kimliğini kusursuzca yerine getirmesi, erkek yazarın feministliği kendi erkek-merkezli algısı üzerinden kurguladığını düşündürmektedir. Bu durum, kadınların hem modern hem de geleneksel rolleri eşzamanlı ve kusursuzca yerine getirmesini bekleyen ataerkil "süper kadın" mitini yeniden üretmektedir (Olufunwa, 2012). Kadınların doğurganlık kapasitesinin iş gücünden dışlanma gerekçesi yapılması (Park, 2016, s. 264), cinsiyetin temel bir ayrımcılık aracı olarak kullanılmasına zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda, Marksist feminizmin kadınların kapitalist üretim ilişkileri ve ataerkil düzen tarafından sistematik olarak mağdur edildiği "ikili sömürü" veya "çift yük" (Kim, 2011; Hooks, 2016, s. 75) kavramı, eserin alt yapısında belirgin biçimde kendini göstermektedir.

Benzer şekilde Ha Il-ji'nin *Hipodroma Giden Yol* adlı romanında kadın karakter J, 'entelektüel' erkek R karşısında sürekli aşağılanmakta ve zihinsel köleliğe indirgenmektedir. J'nin, R'nin akademik kariyerine katkıda bulunarak entelektüel bir kimlik edinmeye çalışması, ancak bu sürecin bağımsız bir düşünsel üretim değil, R'ye bağımlılık yoluyla gerçekleşmesi, kadının özneleşemediğini göstermektedir. J'nin, R karşısında "ezik ve hor görülen" (Lee, D., 2004, s. 489) bir hali sergilemesi, kadının kendi entelektüel kimliğini inşa etme sürecinde karşılaştığı engelleri ve "entelektüel köle" konumuna düşmesini (Madsen, 2000, s. 32) açıkça gözler önüne sermektedir. R'nin, J'ye yönelik "fahişelerin en pis fahişesisin!" (Ha, 2005, s. 24) gibi ifadelerle seslenmesi, erkek tahakkümünün edebî bir ifade biçimi olarak nasıl işlediğini göstermektedir. Bu tür rızaya dayanmayan cinsel davranışlar, feminist kuramda fiziksel zorlamanın yanı sıra duygusal ve psikolojik baskıya dayanan bir şiddet biçimi olarak değerlendirilir. Kadın emeğinin ve bedeninin metalaştırılması, R'nin J'den 30 milyon won değerinde "fahişe hizmeti" talep etmesiyle de gözler önüne serilmektedir (Ha, 2005). Bu, kadın bedeninin yalnızca işlevsel bir araç olarak değil, aynı zamanda kapitalist-patriarkal tahakkümün bir nesnesi olarak nasıl konumlandırıldığını açıkça ortaya koymaktadır.

Kim Jeong-hyeon tarafından kaleme alınan Baba adlı romanda ise, Jeong-su karakterinin eşi Yeong-sin üzerinden kadınların ailedeki görünmeyen emeği ve duygusal yükleri

çarpıcı biçimde aktarılmıştır. Yeong-sin, eşinin geç dönüşlerine, duygusal kopukluğuna alışmış, ev işlerini ve çocuklarının eğitimini üstlenmiştir. Özellikle, kızının eğitimi için İngilizce ve matematik derslerine bizzat çalışarak yardımcı olması, annenin hem zaman hem de zihinsel çaba anlamında üstlendiği ağır yükü ortaya koymaktadır (Kim, 1996, s. 82). Bu durum, annelerin omuzlarına yüklenen görünmeyen emeği ve sorumluluğu simgelemektedir (Jung, 2007, s. 36). Eşinin hastalığının son dönemlerinde ona özenle bakması, yemeklerini hazırlaması ve eşyalarını ortak yatak odasına taşıması (Kim, 1996, s. 232), ataerkil sistemin kadını yalnızca hizmet veren olarak görünür kılmaktadır. Roman, annelik kimliğinin romantize edilerek idealleştirildiğini; ancak bu idealin kadın için nasıl bir kendinden feragat anlamına geldiğini acı bir biçimde açığa çıkarmaktadır.

Bu eserler aracılığıyla, ataerkil aile yapısı erkek yazarlar tarafından yeniden üretilmiştir. Baba figürü, genellikle ya pasif, duygusal açıdan yetersiz ve iletişimsiz bir karakter olarak ya da baskıcı, otoriter ve aile içindeki hiyerarşiyi mutlak biçimde sürdüren bir temsil biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Bu temsiller, kadının aile içerisindeki rolünü tanımlayan ve sınırlandıran erkek egemen normların edebî düzlemde nasıl içselleştirildiğini gözler önüne sermektedir. Kadın karakterler ise, bu eril yapı içerisinde çoğunlukla "duygusal emek sağlayıcı", "sessiz fedakâr" ya da "görünmeyen işgücü" olarak kurgulanmaktadır.

Erkek yazarların sunduğu aile yapılarında, babalar sıklıkla evin geçimini sağlayan ancak duygusal bağ kurma konusunda başarısız bireyler olarak resmedilmektedir. Bu durum, geleneksel ataerkil sistemde erkekliğin "duygusal mesafe" ve "otorite" kavramları üzerinden tanımlanmasına paralel bir tutum sergilemektedir. Buna karşılık anneler; çocukların eğitimi, evin düzeni ve eşin bakımına ilişkin sorumlulukları sessizce üstlenen, duygusal açıdan tükenmiş ama yine de varlığını sürdüren figürlerdir. Kadınların aile içindeki bu edilgen konumları, yalnızca fiziksel emekle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda duygusal dayanıklılık ve sürekli kendinden verme gibi görünmeyen yüklerle derinleşmektedir.

Söz konusu temsiller, feminist kuram açısından değerlendirildiğinde, kadınların toplumsal ve bireysel özneleşme süreçlerinin nasıl kesintiye uğradığını göstermektedir. Aile yapısı, bu anlamda yalnızca bir yaşam alanı değil, aynı zamanda kadının özne olma hakkını sistemli biçimde bastıran ideolojik bir araç olarak işlev görmektedir. Erkek

yazarların anlatılarında kadınlar, aileyi bir arada tutan görünmez yapıştırıcı rolünü üstlenirken, erkek figürler ya aileyi temsil eden mutlak otoriteyi ya da sorumluluklarını kadına devreden bir edilgenliği simgelemektedir.

Dolayısıyla, bu anlatılar, sadece bireysel hikâyeler sunmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden üretildiği normatif kalıpları da pekiştirmektedir. Erkek merkezli bakış açısıyla şekillenen bu temsillerde, kadının aile içindeki konumu özne değil, nesne olarak belirlenmiş; kadın kimliği ise çoğunlukla annelik, sadakat ve sessizlik üzerinden tanımlanmıştır. Bu bağlamda, erkek yazarların eserlerinde yapılandırılan ataerkil aile modeli, feminist kuram açısından eleştirel bir çözümlemeye tabi tutulması gereken ideolojik bir kurgu niteliği taşımaktadır.

4.2. Kadın Yazarların Metinlerinde Kadın Kimliğinin İnşası

Erkek yazarların eserlerinin aksine, kadın yazarların eserleri kadın kimliğinin yalnızca toplumsal baskılar altında şekillenen bir yapı olmadığını, aynı zamanda bu baskılara karşı geliştirilen direniş pratikleriyle yeniden inşa edilen bir özne olarak var olabileceğini hatırlatmaktadır. Bu eserlerde kadın karakterler, geleneksel rolleri eleştirerek, reddederek, ataerkil düzenin öngördüğü kalıplara karşı çıkarak ve kişisel arzularını savunarak kendi kimliklerini yeniden kurmaya çalışmaktadır.

Cho Nam-joo'nun *Kim Jiyeong, Doğum: 1982* adlı romanı, Kim Jiyeong karakteri üzerinden çocukluktan itibaren toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılığın kadın kimliği üzerindeki yıkıcı etkilerini gözler önüne sermiştir. Jiyeong, doğmadan önce erkek çocuk beklentisiyle karşılanması ve erkek kardeşine göre daha az ayrıcalıklı muamele görmesiyle patriarkanın kuşaklar arası yeniden üretildiği bir düzenin parçası hâline getirilmiştir. Toplumsal normlar tarafından meşrulaştırılan erkek şiddeti, okulda yaşadığı zorbalık deneyimiyle vurgulanmış, öğretmeninin bu davranışı "oğlanlar hoşlandıkları kızlara kötü davranır" (Cho, 2021, s. 35) şeklinde yorumlaması, kadınlara yönelik şiddetin normalleştirildiği bir kültürel olguyu açığa çıkarmıştır. Jiyeong'un iş yaşamında karşılaştığı engeller, özellikle potansiyel anneliği üzerinden değerlendirilen "uzun vadeli yük" şeklindeki işveren algısı, kadının ekonomik özerkliğini tehdit eden yapısal ayrımcılığı ortaya koymuştur.

Jiyeong'un farklı kadın kimliklerine bürünerek konuşması, bireysel benliğin ataerkil normlarca nasıl silindiğini ve kadının kolektif bir mağduriyet hafızası üzerinden özneleşmeye çalıştığını göstermektedir. Oh Misook karakterinin "Sana daha rahat bir hayat sunamadığım için bağışla beni" şeklindeki sözüne karşılık, emeklilik ikramiyesiyle iş kurma isteğini ifade etmesi, görünmez emeğin tanınma mücadelesine yine bir kadın tarafından tutulan ışığı işaret etmektedir.

Han Kang'ın *Vejetaryen* adlı romanında Yonghe karakteri, et yemeyi reddederek kadın bedenine yönelik ataerkil denetimi sorgulamaya başlamıştır. Babasının onu zorla et yedirmeye çalışması ve fiziksel şiddete başvurması (Han, 2017, s. 49-50), kadının bedeninin aile ve toplum tarafından bir mülkiyet nesnesi olarak görülmesini göstermiştir. Yonghe'nin sütyen giymemesi, bitkiye dönüşme arzusu ve cinselliğin reddi, bedeni üzerindeki toplumsal anlam yüklerini geri çevirmeye dönük radikal bir karşı duruş olmuştur. Bu davranışlarının "delilik" olarak etiketlenmesi, ataerkil toplumun norm dışı kadın öznesini nasıl dışladığını göstermektedir. İnhe karakteri ise hem ailesine hem kız kardeşine bakım veren bir figür olarak "çift yük" temsiline dönüşmüştür; onun hem annelik hem çalışma hayatını birlikte sürdürmesi, kadın öznelliğinin çok boyutlu bir mücadele alanı olduğunu göstermektedir.

Min Jin Lee'nin *Paçinko* adlı romanında Sunja karakteri, Japonya'da Koreli göçmen bir kadın olarak hem etnik hem cinsiyet temelli ayrımcılığa karşı hayatta kalma mücadelesi vermiştir. Sunja'nın evlilik dışı hamileliği sonrası dışlanması, onun toplumun belirlediği kadınlık sınırlarının dışına çıkması anlamına gelmiştir. Kyunghee ile birlikte kimchi yaparak ekonomik bağımsızlık elde etmeleri, kadınlar arası dayanışmanın ve görünmeyen emeğin görünürlük kazandığı bir alana dönüşmüştür. Kyunghee'nin kendi yaşam alanını yaratma çabası, "pasif direniş" (Lee, 2017, s. 185, 373) olarak adlandırılabilecek feminist bir stratejiyi temsil etmiştir.

Shin Kyung-sook'un *Lütfen Anneme İyi Bak* adlı romanında Park So-nyeo karakterinin kayboluşu, görünmeyen kadın emeğinin ve fedakârlığının aile fertleri tarafından nasıl fark edilmediğini gözler önüne sermiştir. Annenin, "hep orada olan ağaç" (Shin, 2012, s. 173, 294) metaforuyla tanımlanması, kadınların ailedeki görünmez varlığını simgelemiştir. Kendi adının bile unutulmuş olması, ataerkil düzende kadının kimliksizleştirilmesini dramatik biçimde ortaya koymuştur.

Park Wan-seo'nun *Yaşayan Günlerin Başlangıcı* ve *Sen Hâlâ Hayal mi Görüyorsun*? adlı eserlerinde kadın karakterler, evlilik ve annelik gibi geleneksel rollerle sınırlandırılan yaşam alanlarının ötesine geçmeye çalışmaktadır. Cheong-hui, öğretim üyeliğinden eşinin kariyeri zarar görmesin diye vazgeçmiş (Park, 2012b, s. 38, 444), ev içinde kayınvalidesine bakmak ve eşinin cinsel istismarına katlanmak zorunda kalmıştır. Ancak makyajını bir "içsel direniş" (Park, 2012b, s. 467) olarak kullanması ve boşanma kararı alması, bireysel özneleşme sürecini temsil etmektedir. Mun-gyeong karakteri ise, bekâr bir anne olarak toplumun dışlayıcı bakışına rağmen kız çocuğu doğurmayı arzulamış (Park, 2012a, s. 394, 288) ve tek başına çocuk yetiştirme kararıyla ataerkil normlara doğrudan karşı koymuştur. Mun-gyeong'un, cinselliğini "iffet" veya "kullanışlılık" kalıplarına hapsetmeyi reddetmesi (Mora ve Van Hooft, s. 1982, s. 88, 346), kadın cinselliğine yönelik çifte standartların edebî eleştirisini içermektedir.

Bae Su-ah'ın *Cheolsu* adlı romanında ise kadın kimliğinin inşası, geleneksel rollere karşı sessiz ancak derinlikli bir kopuşla resmedilmiştir. Romanın isimsiz kadın anlatıcısı, yaşamını güvencesiz işlerde çalışarak sürdüren, hayalleri bastırılmış ve bedensel tükenmişlikle örülmüş genç bir kadındır. Veteriner olma arzusundan ailesinin ekonomik yükünü omuzlaması nedeniyle vazgeçmesi, kadınların kişisel hedeflerinden feragat etmek zorunda bırakıldıkları toplumsal düzene işaret etmektedir (Bae, 2015). Kadın karakterin ailesiyle olan bağları, annesinin baskıcı ve yıkıcı tutumu ile kardeşlerinin ilgisizliği üzerinden kurulan kopuk ilişkilerle şekillenmiştir. Cheolsu ile yaşadığı ilişki ise, geleneksel heteronormatif yapıların eleştirisini içermekte; evlilik ve cinselliğin kadına biçtiği rollerin dışına çıkılmasını simgelemektedir. Kadın anlatıcının "doldurulmuş hayvan gibi oluyorum" ifadesi, bireyin toplum tarafından nasıl nesneleştirildiğini ortaya koyarken; kendisini yakma, yok etme ve arınma arzusu, varoluşsal düzeyde bir kimlik dönüşümüne duyulan ihtiyacı yansıtmaktadır. Tüm bu temalar, anlatıcının kendi kimliğini toplumsal normlar dışında yeniden inşa etme çabasının parçası hâline gelmiştir.

SONUÇ

Bu doktora tezi, 1980 sonrası modern Kore edebiyatında kadın kimliğinin feminist kuramsal çerçeveler doğrultusunda nasıl yeniden üretildiğini, tematik içerik analizi yöntemiyle kapsamlı biçimde incelemiştir. Çalışmanın temel amacı, Kore toplumunda hızla değişen siyasal ve toplumsal dinamiklerin yanı sıra feminist hareketlerin etkisi altında, kadın karakterlerin edebî temsillerini analiz ederek kadın kimliğinin bireysel ve kolektif düzeyde geçirdiği dönüşümleri anlamlandırmaktır.

İncelenen romanlar, kadınların ev içindeki görünmeyen emeklerinden başlayarak kamusal alandaki mücadelelerine, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine karşı geliştirdikleri direniş pratiklerine kadar çok boyutlu bir kadın temsili sunmaktadır. Bulgular, Kore edebiyatının yalnızca toplumsal gerçeklikleri yansıtan bir araç değil, aynı zamanda ataerkil normları sorgulayan, dönüştüren ve bu yapılar karşısında direnç geliştiren bir kurgu alanı olduğunu ortaya koymuştur.

Eserlerde yer alan kadın karakterler aracılığıyla mikro düzeydeki aile ilişkilerinden-anne-kız, baba-kız ve kardeşlik bağları-başlayarak; makro düzeyde iş yaşamı, evlilik kurumu, toplumsal güzellik normları gibi yapılar içerisinde kadın kimliğinin nasıl biçimlendirildiği ve bu kalıplara karşı ne tür direnişler geliştirildiği analiz edilmiştir. Kadın yazarların kaleme aldığı metinlerde, özneleşme sürecinde kendi bedeni ve arzuları üzerinde hak iddia eden, toplumsal beklentilere itiraz eden kadın karakterler feminist bir bilincin edebî temsili hâline gelirken, erkek yazarların eserlerinde bu dönüşüm daha sınırlı, yer yer çelişkili biçimlerde aktarılmıştır.

Çalışmada öne çıkan temalar arasında, kadınların eğitim hakkı, ekonomik özerklik arayışı, cinsellik politikaları ve görünmeyen emek biçimleri yer almıştır. Bu temalar

aracılığıyla, kadınların karşı karşıya kaldığı toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin yapısal niteliği görünür kılınmış; roman karakterlerinin iç dünyaları ile içinde yaşadıkları toplumsal bağlam arasındaki gerilim, feminist edebiyat eleştirisinin anahtar kavramları olan ataerkillik, özneleşme, direniş ve emek bağlamında çözümlenmiştir.

Tez, Güney Kore'de 1980 sonrası dönemde feminist hareketlerin ivme kazanmasıyla paralel biçimde gelişen hukuki ve kurumsal dönüşümleri, edebî üretimle eşzamanlı toplumsal değişim süreçleri bağlamında değerlendirmiştir. Cinsel şiddet yasalarının çıkarılması, Aile Reisi Sistemi'nin kaldırılması ve kadın politikalarının kurumsallaşması gibi dönüşümler, kadın kimliğinin hem toplumsal hem de edebî düzlemde yeniden tanımlanmasına zemin hazırlayan tarihsel bağlamı oluşturmaktadır. Bu süreçte edebî metinler, kadın öznelliğini ve direniş biçimlerini görünür kılan bir alan olarak öne çıkmıştır.

Han Kang'ın *Vejetaryen* adlı romanında, kadın bedenine yönelik denetimin bedensel direniş aracılığıyla aşılmaya çalışılması, psikanalitik feminist yaklaşımlar çerçevesinde anlamlandırılabilecek bir öznelleşme sürecine işaret ederken; Cho Nam-joo'nun *Kim Jiyeong, Doğum: 1982* romanı ise kadının gündelik yaşamda karşılaştığı yapısal eşitsizlikleri -annelik cezası, ücret farkı, görünmeyen emek- üzerinden feminist bilinçlenmeyi kurgulamaktadır. Park Hyeon-wook'un *Karım Evlendi* adlı eseri, tek eşlilik normuna karşı geliştirilen anlatısal itiraz aracılığıyla kadın cinselliğinin özgürleşme potansiyelini sorgularken, Kim Jeong-hyeon'un Baba adlı romanı ise ataerkil otoritenin aile içindeki duygusal etkilerini kadın karakterlerin içsel çatışmaları üzerinden açığa çıkarmaktadır.

Bu temsiller, farklı dönemlerde ve farklı yazar perspektiflerinden kadın kimliğinin edebiyat aracılığıyla nasıl yeniden üretildiğini ve sorgulandığını göstererek, feminist edebiyat eleştirisinin çok boyutlu analiz olanaklarını gözler önüne sermektedir.

Bu bağlamda çalışma, feminist kuramlar ile feminist edebiyat eleştirisi arasında kurduğu teorik bağ sayesinde, Kore edebiyatında kadın kimliğini tarihsel, kültürel ve edebî eksenlerde derin bir biçimde analiz edebilmiştir. Kadın karakterlerin bireysel yaşantıları üzerinden kolektif bir hafıza ve direniş alanı oluşturdukları tespit edilmiştir.

Tezin özgün katkısı, yalnızca kadın karakter temsillerini incelemekle sınırlı kalmamış; aynı zamanda bu temsillerin ardında yer alan ideolojik söylemleri, anlatı stratejilerini ve direniş biçimlerini karşılaştırmalı olarak ele almıştır. Bu yönüyle çalışma, Kore edebiyatında kadın kimliğinin çok sesli, çoğulcu ve zaman zaman çelişkili doğasını açığa çıkararak, edebiyatı feminist hafızanın ve kolektif dönüşümün taşıyıcısı bir alan olarak konumlandırmıştır.

Bununla birlikte, çalışmanın belirli sınırlılıkları da göz ardı edilmemelidir. Analizin yalnızca 1980 sonrası romanlarla sınırlı tutulması, kadın kimliğinin tarihsel sürekliliğini ve dönüşümünü bütüncül biçimde değerlendirme imkânını sınırlandırmıştır. Ayrıca yalnızca akademik çevrelerde kabul görmüş eserlerin tercih edilmesi, edebî üretimin bütüncül yapısının tüm yönleriyle temsil edilmesini güçleştirmiştir. Tematik içerik analizinin araştırmacı öznelliğine açık doğası da, yorumların bağlam ve yaklaşıma göre değişebilirliğini beraberinde getirmiştir.

Tüm bu sınırlılıklarına rağmen, tez Kore edebiyatında kadın kimliğinin yeniden inşasını anlamaya yönelik kuramsal ve yöntemsel olarak sağlam temellere dayanan kapsamlı bir çözümleme sunarak, feminist edebiyat araştırmalarına önemli bir katkı sağlamıştır.

KAYNAKÇA

Ahn, K. H. (2014). Gajokbeop gaejeongsa-wa yeoseong undong: 1950nyeondae-buteo 1980nyeondae-kkaji-reul jungsim-euro [Aile Hukuku değişiklikleri tarihi ve kadın hareketi: 1950'lerden 1980'lere]. *Ihwa Jendeo Beobhak, 6(2),* 73-128. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE06512178

Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Yasası. (1998, 1 Temmuz). Gwanbo (Resmî Gazete) (Sayı:13944). Erişim adresi: https://theme.archives.go.kr/next/gazette/viewGazetteDetail.do?gazetteEventId=0028426049&actionType=keyword

An, D. Y., Lee, S. L., & Woo, H. K. (2022). Marriage Intention among Korean Young Adults: Trends and Influencing Factors. International Journal of Environmental *Research and Public Health, 19(14),* 8557. https://doi.org/10.3390/ijerph19148557

Arpacı, M. (2020). Pierre Bourdieu'nün sosyolojisinde beden, cinsiyet ve cinsellik. *Habitus Toplumbilim Dergisi (1),* 119-136.

Arruzza, C., Bhattacharya, T., ve Fraser, N. (2021). *%99 için feminizm: Bir manifesto* (U. Özmakas, Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.

Aydemir, D. (2021). *Siberfeminizm: Siborg beden ve siber kimlikte cinsiyetin durumu*. İstanbul: Urzeni Yayınevi.

Azertürk, S. İ. ve Akman, T. (2018). Konfuçyüs'ün kadın görüşü üzerine. Eskişehir *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19(1),* 19-37. 10.17494/ogusbd.456909

Bae, H. E. (2022). Hyeongmyeongseong-gwa jinjeongseong-ui tal-sinbi-hwa: 1980-90nyeondae munhak yeongu-ui donghyang-gwa gwaje [Devrimsellik ve içtenliğin gizemsizleştirilmesi: 1980-90'lar edebiyat araştırmalarının eğilimleri ve sorunları]. *Sangheo Hakbo 66,* 151-192.

Bae, S. A. (2015). Nowhere to be found ((Cheolsu), S. K. Russell, Çev.*)*. Seoul: Munhakdongne.

Bae, S. M. (2018). Yeoseongdeul-ui nodong-gwa gyegeup: Park Wan-seo-ui Sala inneun nal-ui sijak-gwa Seo inneun yeoja-reul jungsim-euro [Kadınların emeği ve sınıf: Park Wan-seo'nun Yaşayan Günlerin Başlangıcı ve Ayakta Duran Kadın eserleri odağında]. *Yeoseong Munhak Yeongu 45,* 73 117. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE10792166

Baik, M. (2019). The transition of feminist politics after the korean #metoo movement: toward 'politics of solidarity'. *The Korean Review of Political Thought, 25(2),* 68-92.

Bartky, S. L. (1990). *Femininity and domination: Studies in the phenomenology of oppression*. Routledge.

Beauvoir, S. de. (2019). *İkinci cinsiyet: 1. Cilt, Olgular ve efsaneler* (G. Savran, Çev.). Koç Üniversitesi Yayınları.

Beauvoir, S. de. (2019). *İkinci cinsiyet: 2. Cilt, Yaşanmış deneyim* (G. Savran, Çev.). Koç Üniversitesi Yayınları.

Bora, A. (2010). *Kadınların sınıfı*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Brownmiller, S. (1976). *Against our will: Men, women and rape*. New York: Simon and Schuster.

Brownmiller, S. (2005). *Cinsel zorbalık: Irza tecavüz olgusunun bir tarihçesi* (Çev. Z. Bilge). İstanbul: Agora Kitaplığı.

Budgeon, S. (2011). *Third wave feminism and the politics of gender in late modernity*. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9780230319875

Butler, J. (2005). *Cinsiyet belası: Feminizm ve kimliğin altüst edilmesi*. Metis Yayınları.

Butler, J. (2014). *Bela bedenler* (C. Çakırlar ve Z. Talay, Çev.). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

Cheon, J. H. (2016). Gangnamyeok salin sageon-buteo 'Megallia' nonjaeng-kkaji [Gangnam İstasyonu cinayetinden "Megalia" tartışmalarına]. *Yeoksabi Pyeong*, (2016), 353-381.

Cheong, D. U., ve Lee, N. Y. (2020). Daehak yeoseong undong-eul yeoksahwahagi: Daehak sahoe mit Hanguk yeoseong undong-gwa-ui gwangye-reul jungsim-euro [Üniversite kadın hareketini tarihsel bağlama oturtmak: Üniversite toplumu ve Kore kadın hareketi ile ilişkiler üzerine]. *Sahoe Gwahak Yeongu 28(1),* 120–173. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE10731780

Cheong, D. W. ve Lee, N. Y. (2020). Daehak yeoseong undong-eul yeoksahwa-hagi: Daehak sahoe mit Hanguk yeoseong undong-gwa-ui gwangye-reul jungsim-euro [Üniversite kadın hareketini tarihselleştirmek: Üniversite toplumu ve Kore kadın hareketi ile ilişkiler odağında]. *Sahoe Gwahak Yeongu, 28(1),* 120-173. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE10731780

Cheung, Y. G. (2014). Geundae yeoseong undong·gyoyuk mit sahoejeok jinchul-gwa yeoseongsang [Modern kadın hareketi, eğitim, toplumsal katılım ve kadın imgesi]. *Gicho Johyeonghak Yeongu, 15(2)*, 509-522.

Cho, J. H. (2006). Jendeo jeongchi-ui "wigi": Seksyueolliti-ui jiyeong bunseok-eul jungsim-euro [Identity "crisis" in gender politics: Focusing on the terrain of sexuality in contemporary Korea]. *Yeoseonghak Nonjip, 23(2),* 3-37.

Cho, N. H. (1999). The novels of the 1970s to the 1980s and feminism. *Seoul Journal of Korean Studies, 12 (0)*, 84-103. https://kiss.kstudy.com/Detail/Ar?key=3851739

Cho, N. J. (2021). *Kim Jiyeong, doğum: 1982*. (B. Tınkılıç, Çev.) İstanbul: A7 Kitap Yayıncılık.

Cho, Y. J. (2016). 1980nyeondae munhak-eseo yeoseong undong-gwa minjung undong-ui jeopjeom [1980'ler edebiyatında kadın hareketi ile halk hareketinin kesişimi]. *Urimalgeul* 71, 241-273. http://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE07086254

Choi, H. (2009). *Gender and Mission Encounters in Korea: New Women, Old Ways Location:* Global, Area, and International Archive. http://escholarship.org/uc/item/0q65z7q9

Choi, J. S. (2021). 1980nyeondae yeoseong undong: Jinbogeok yeoseong undong-ui deungjang-gwa inyeomeul neomeoseon yeondae [1980'lerde kadın hareketi: İlerici kadın aktivizminin ortaya çıkışı ve ideolojinin ötesinde dayanışma]. (Araştırma Raporu). Korea Democracy Foundation.

Choi, Y. Y. (2020). 82nyeonsaeng Gim Ji-yeong-ui gabujangje bipan-gwa jeohang-ui uimi ["82 Doğumlu Kim Ji-young"da patriyarka eleştirisi ve direnişin anlamı]. *Inmun-gwa Yesul 9,* 167-184.

Chung, H. B. (2006). Hanguk-ui yeoseong undong 60nyeon: Bundan-gwa geundaeseong sai-eseo [Kore kadın hareketinin 60 yılı: Bölünme ve modernite arasında]. *Yeoseong-gwa Yeoksa 4,* 1-42. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE09076771

Chung, H. B. (2022). Yeoseong gajokbu paeji-reul dulleossan nonran-gwa geu sahoejeok uimi [Kadın ve Aile Bakanlığı'nın kaldırılmasını çevreleyen tartışmalar ve toplumsal anlamı]. *Yeoseong-gwa Yeoksa* 36, 1-16. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE11259666

Chung, H. S. (2005). Han gidok sinyeoseong-ui gyeongheom-e gwanhan yeongu [Bir Hristiyan "Yeni Kadın"ın deneyimleri üzerine bir araştırma]. *Sinhak Sasang, 131,* 201-232. https://www.kci.go.kr/kciportal/landing/article.kci?arti_id=ART001135080

Cinsel Suçların Cezalandırılması ve Mağdurların Korunması Yasası. (1994, 5 Ocak). Gwanbo (Resmî Gazete) (Sayı: 12609). Erişim adresi: https://theme.archives.go.kr/next/gazette/viewGazetteDetail.do?gazetteEventId=0028305998&actionType=keyword

Cixous, H., Cohen, K., ve Cohen, P. (1976). The Laugh of the Medusa. *Signs, 1(4),* 875-893. http://www.jstor.org/stable/3173239

Collins, P. H. (2000). *Black feminist thought: Knowledge, consciousness, and the politics of empowerment* (2nd ed.). Routledge.

Daly, M. (1978). *Gyn/ecology: The metaethics of radical feminism*. Boston: Beacon Press.

De Gouges, O. (1791). *Déclaration des droits de la femme et de la citoyenne*. Paris.

Demirdöven, B. (2018). *Feminizm ve anti-feminizm bağlamında karşılaştırmalı bir perspektifte kadının siyasal temsili ve konumu*.Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Denizli.

Dixson, B. J., ve Dixson, A. F. (2011). Venus figurines of the European Paleolithic: Symbols of fertility or attractiveness? *Journal of Anthropology*, *2011*, Article 569120. https://doi.org/10.1155/2011/569120

Dong-a Ilbo. (1985, Haziran 20). *Dong-a Ilbo*. https://www.donga.com/archive/newslibrary/view?ymd=19850620

Dong-a Ilbo. (1985, Kasım 5). *Dong-a Ilbo*. https://www.donga.com/archive/newslibrary/view?ymd=19601105

Donovan, J. (2007). *Feminist teori.* (A. Bora, F. Sayılan, M. A. Gevrek Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Duman, N. (2017). Duygusal emek: bir literatür değerlendirmesi. *International Journal of Entrepreneurship and Management Inquiries, 1(1),* 29-39.

Eagleton, T. (1991). *Ideology: an introduction*. London: Verso.

Ecevit, Y., ve Karkıner, N. (Ed.). (2011). *Toplumsal cinsiyet çalışmaları* (Yay. No: 2312). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Ecevit, Y., ve Karkıner, N. (Ed.). (2011). *Toplumsal cinsiyet sosyolojisi* (Yay. No: 2307). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Elfving-Hwang, J. (2010). *Representations of femininity in contemporary South Korean women's literature*. Brill.

Encyclopedia Britannica. (t.y.). Woman suffrage: The United States. https://www.britannica.com/topic/woman-suffrage/The-United-States

Engels, F. (1987). *Ailenin, özel mülkiyetin ve devletin kökeni* (K. Somer, Çev.). Ankara. Sol Yayınları.

Eom, H. J. (2006). 1980nyeondae yeoseongjuui seongmaemae bandae damnon-ui seonggyeok [1980'lerde feminist fuhuş karşıtı söylemin niteliği]. *Peminijeum Yeongu* 6, 53-97.

Filer, M. (1985). *Theory and practice of feminist literary criticism* (edited by Gabriela Mora and Karen S. Van Hooft). Revista Iberoamericana. https://doi.org/10.5195/REVIBEROAMER.1985.4080

Firestone, S. (1993). *Cinselliğin diyalektiği: Kadın özgürlüğü davası* (Y. Salman, Çev., 2. basım). İstanbul: Payel Yayınları.

Friedan, B. (1983). *Kadınlığın gizemi* (T. Mertoğlu, Çev.). E Yayınları.

Gang, I. S. (2013). Yeoseongjuui yeonguleul dol-aboda (Revisiting feminist studies). *Gyeongjewasahoe, 100,* 229-250.

Gedik, E. (2020). Dünyada ve Türkiye'de dijital feminizm incelemesi: gençlerin dijital aktivizm deneyimleri. *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi (5),* 123-136.

Genz, S., ve Brabon, B. A. (2018). *Postfeminism: Cultural Texts and Theories.* Edinburgh University Press. http://www.jstor.org/stable/10.3366/j.ctt1tqxv9w

Giddens, A. (1994). *Mahremiyetin dönüşümü*. (İ. Şahin, Çev.). Ayrıntı Yayınları.

Gilbert, S. M., ve Gubar, S. (2000). *The madwoman in the attic: The woman writer and the nineteenth-century literary imagination* (2nd ed.). New Haven, CT: Yale University Press.

Griffin, S. (1978). *Woman and nature: The roaring inside her*. New York: Harper & Row.

Güneş, F. (2017). A critical analysis on patriarchy discussions in feminist theory. *Firat University Journal of Social Sciences, 27(2),* 245-256.

https://doi.org/10.18069/firatsbed.346526

Gwak, B. H. (2006). Itaeyeong seonsaeng-gwa Hanguk gajeong beomnyul sangdamso [İ Tae-yeong ve Kore Aile Hukuku Danışma Merkezi]. *Gongik-gwa Inkwon 3(1),* 1-14. https://kiss.kstudy.com/Detail/Ar?key=3052816

Ha, I. J. (2005). *Gyeongmajang ganeun gil [Hipodroma giden yol]*. Seoul: Keomyunikeisyeonbugseu.

Han, B. (2022). Gabo gaehyeok jikhu (1894-1897) yeoseong gwallyeon beomjoe-ui sahoejeok uimi: 'Sabeop pumbo' munseo bunseog-eul jungsim-euro [Gabo Reformu sonrasında (1894-1897) kadınlarla ilgili suçların toplumsal anlamı: 'Sabeoppumbo' belgelerinin analizi]. *Yeoksa wa Silhak, 77,* 203-237. 10.31335/HPTS.2022.04.77.203

Han, H. J. (2018). Seoyang-gwa Hanguk-ui geundae yeoseong undong, geurigo Geunhwa Yeo hakgyo [Batı ve Kore'nin modern kadın hareketi ve Geunhwa Kız Okulu]. *Inmun Gwahak Yeongu, 27,* 103-130. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE10804969

Han, K. (2017). *Vejetaryen* (S. G. Türközü, Çev.) İstanbul: April Yayıncılık.

Han, U. S. (2009). I ttang-e yeoseong undong gitbareul kkotda: Yeoseong-ui jeonhwa iyagi I (1983-1993) [Bu topraklarda kadın hareketi bayrağını dikmek: Kadınların telefonu hikâyesi I (1983-1993)]. In M. Gyeong-ja (Ed.), *Yeoja, gileul neda 417-443.* Hanguk Yeoseong-ui Jeonhwa Yeonhap Project.

Hanguk Yeoseong Danche Hyeopuihoe [Korean National Council of Women]. (1993). *Hanguk Yeoseong Danche Hyeopuihoe 30nyeonsa* [Kore Kadın Dernekleri Konseyi'nin 30 yıllık tarihi]. Seoul: Hanguk Yeoseong Danche Hyeopuihoe.

Hanguk Yeoseong Munhak Hakhoe [HYMH]. (2008). *Hanguk yeoseong munhak yeongu-ui hyeonhwang-gwa jeonmang* [Kore kadın edebiyatı araştırmalarının durumu ve perspektifleri]. Somyeong Chulpan.

Hanguk Yeoseong Yukwaeja Yeonmaeng [Korean Women Voters Federation]. (2000). *Hanguk Yeoseong Yukwaeja Yeonmaeng 2000nyeonsa* [Kore Kadın Seçmenler Birliği 2000 yıllığı]. https://archives.kdemo.or.kr/isad/view/00921262

Haraway, D. (2006). *Siborg manifestosu: Geç yirminci yüzyılda bilim, teknoloji ve sosyalist-feminizm* (O. Akınhay, Çev.). İstanbul: Agora Kitaplığı.

Heinrich Böll Stiftung Derneği. (2007). *Türkiye'de toplumsal cinsiyet tartışmaları*. Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği.

Heo, N. Y. (2000). 1990nyeondae haksaeng undong-e daehan yeoseongjuijeok yeongu: 'Wigi' damnon-e daehan bipanjeok jaeguseong-eul jungsim-euro [1990'lar öğrenci hareketi üzerine feminist bir araştırma: "Kriz" söyleminin eleştirel yeniden inşası odağında] Yüksek lisans tezi, Ewha Womans University.

Hong, S. R. (2013). Yushin cheje-wa Hanmi gwangye [Yushin rejimi ve Kore-ABD ilişkileri: Yumuşama dönemi]. *Yeoksa wa Hyeonsil, 88,* 35-67.

Hooks, B. (1984). *Feminist theory: From margin to center.* South End Press.

Hooks, B. (2016). *Feminizm herkes içindir-tutkulu politika.* (E. Aydın, B. Kurt, Ş. Özgün, ve A. Yıldırım, Çev.) İstanbul: Bgst.

Hwang, J. M. (2001). Seongpokryeok-ui jeongchi-eseo jendeo jeongchi-ro: Undong sahoe nae seongpokryeok-gwa 100in wiwonhoe hwaldong-e daehan nonran-eul bogo [Cinsel şiddet siyasetinden toplumsal cinsiyet siyasetine: Hareket toplumu içindeki cinsel şiddet ve 100 Kişi Komitesi faaliyetlerine dair tartışmalar]. *Gyeongje-wa Sahoe 49,* 177-199.

Hwang, J. M. (2017). Jendeo gwanjeom-eseo bon minjuhwa ihu-ui minjujuui: Gonggong peminijeum-gwa jeongche-seong jeongchi [Demokratikleşme sonrası Kore demokrasisine toplumsal cinsiyet perspektifinden bakış: Kamusal feminizm ve kimlik siyaseti]. *Gyeongje-wa Sahoe 114,* 17-51. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE07191952

Im, G. B. (2015). *Hyeondae yeoseong soseol-ui peminijeum jeongsinsa [Modern kadın romanlarında feminist ruhun tarihi].* Saemi.

Irigaray, L. (1985). *This sex which is not one.* (Çev. C. Porter ve C. Burke). Cornell University Press.

Irigaray, L. (1995). *Je, tu, nous: Toward a culture of difference*. (Çev. A. Martin). Routledge.

İstihdamda Cinsiyet Eşitliği Yasası. (1987, 4 Aralık). Gwanbo (Resmî Gazete) (Sayı: 10802). Erişim adresi: https://theme.archives.go.kr/next/gazette/viewGazetteDetail.do?gazetteEventId=0028204774&actionType=keyword

Jang, K. S. (2011). 'Wiheom hoepi' sidae-ui sahoe jaesaengsan: Gajok chulsan-eseo yeoseong chulsan-euro? ["Riskten kaçınma" çağında toplumsal yeniden üretim: Aile doğurganlığından kadın doğurganlığına?]. *Gajok-gwa Munhwa 23 (3),* 1-23.

Jang, M. H. (2021). 1990nyeondae-2000nyeondae choban Yeonsei-dae daehak yeoseong undong-ui hyeongseong-gwa teukjing: Yeoseongjuui daehak yeoseong undong-ui jeongae-wa silcheon jungsim-euro [1990'lardan 2000'lerin başına kadar Yonsei Üniversitesi kadın hareketinin oluşumu ve özellikleri: Feminist kampüs kadın hareketinin gelişimi ve pratiği]. *Hakrim, 48,* 163-204.

Jeon, H. G. (2001). *Sahoe undong-ui gabujangseong-gwa yeoseongjuui jeongche-seong-ui hyeongseong* [Toplumsal hareketlerin ataerkilliği ve feminist kimliğin oluşumu] Yüksek lisans tezi, Yonsei University.

Jeong, E. (2020). *Troll feminism: the rise of popular feminism in South Korea*. PhD thesis, University of York.

Jeong, H. J. (2023). Iljeha cheondogyo yeoseong undongnon [Japon sömürge döneminde Cheondogyo kadın hareketi teorisi]. *Donghak Hakbo, 68,* 157-189. https://doi.org/10.46639/kjds.2023.68.5

Jeong, I. K. (2016). Poseuteu peminijeum sidae inteonet yeoseong hyeom-o [Postfeminizm çağında internet kadın düşmanlığı]. *Peminijeum Yeongu 16(1),* 185-219.

Jeong, S. G. (2016). Ilje gangjeomgi-ui Hanguk jonggyo tongje ch'aeje-gwa Ilbon jeguk-ui Shindo jonggyo gukgyohwa [Japon sömürge döneminde Kore'de din kontrol politikası ve Japon İmparatorluğu'nun Şinto dinini millîleştirme süreci].

Hanguk Haengjeong Sahakji [Korean Public Administration History Review], 39, 203-227.

Jeong, S. J. (2023). 'Geundae-ui yeonae' dasi ilgki: Kim Myeong-sun-ui Du ae-in gwa Henrik Ibsen-ui Hedda Gabler bigyo gochal ['Modern aşk'ı yeniden okumak: Kim Myeong-sun'un İki Sevgilisi ile Henrik Ibsen'in Hedda Gableri üzerine karşılaştırmalı bir inceleme]. *Deurama Yeongu [The Journal of Drama], 69,* 5-36. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE11604265

Jung, H. G. (2007). Hanguk hyeondae soseol-e natanan yeoseong jeongche-seong-ui byeonmo gwajeong yeongu [Kore modern romanlarında kadın kimliğinin dönüşüm süreci üzerine bir araştırma] (Doktora tezi, Pusan National University, Department of Korean Language and Literature). Korea Education and Research Information Service (RISS). http://www.riss.kr/link?id=T11166193

Kadın Ticaretini ve Ticari Sözleşmeleri Yasaklama Yasası (Bunyeojamaemae ttoneun maemaegyeyakgeumji) (1946, 15 Mayıs). Migunjeongcheong (ABD Askerî Hükümeti). Erişim Adresi: https://theme.archives.go.kr/next/gazette/viewGazetteDetail.do?gazetteEventId=0028204774&actionType=keyword

Kahn, J. R., García-Manglano, J., ve Bianchi, S. M. (2014). The Motherhood Penalty at Midlife: Long-Term Effects of Children on Women's Careers. *Journal of marriage and the family, 76(1),* 56-72. https://doi.org/10.1111/jomf.12086

Kanadoğlu, K. (2021). Feminizm ve Kadin Haklari. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.*

Kang, N. S. (2004). Hanguk-ui yeoseong, yeoseong undong: Hanguk yeoseong undong-ui heureum-gwa jaengjeom [Kore'de kadın ve kadın hareketi: Kore kadın hareketinin seyri ve tartışmaları]. *Gieok-gwa Jeonmang [Memory & Future Vision], 7,* 116-137.

Kang, S. M. (2005). *Hanguk-ui geundae chogi peminijeum yeongu* [Kore'de erken dönem modern feminizm üzerine bir çalışma]. Pureun Sasangsa.

Kang, Y. J. (2024). 1920nyeondae Kim Jeong-hui-ui yeoseong undong: Gabujangje gongdongche-eseo yeoseong gongdongche-ro-ui jeonhwan sarye [1920'lerde Kim Jeong-hui'nin kadın hareketi: Ataerkil topluluktan kadın topluluğuna geçiş örneği]. *Daegu Sahak, 155,* 145-173. https://www.kci.go.kr/kciportal/po/search/poArtiSearList.kci

Kilpela, L. S., Schaumberg, K. E., Hopkins, L. B., ve Becker, C. B. (2017). Mechanisms of action during a dissonance-based intervention through 14-month follow-up: The roles of body shame and body surveillance. *Body image, 23,* 171–175. https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2017.10.003

Kim-Renaud, Y.-K. (2004). *Creative women of Korea: The fifteenth through the twentieth centuries.* Routledge.

Kim, A. R. (2019). 10, 20dae yeoseong-deul-ui 'areumdaum'-ui neteuwokeu-wa geu uimi-e gwanhan yeongu [10'lu ve 20'li yaşlardaki kadınların "güzellik" ağları ve anlamı üzerine bir araştırma]. *Midieo, Jendeo Munhwa [Media, Gender and Culture], 34(1),* 131-173. 10.38196/mgc.2019.03.34.1.131

Kim, B. M. (2007). 1990nyeondae Hanguk daehak ban-seongpokryeok undong-e gwanhan yeongu: Daehak yeoseongjuuija jipdan-gwa-ui gwangye-reul jungsim-euro [Study about anti-sexual violence movement on campus in 1990s Korea: Focused on the interdependency with feminist group] [Master's thesis, Seoul National University, Graduate School, Interdisciplinary Program in Women's Studies]. SNU Open Repository. https://hdl.handle.net/10371/28339

Kim, E. H. (2003). Talsikminhwa-ui sinsonghan samyeong-gwa "yanggongju"-ui sekshuelleolliti [Sömürgesizleştirmenin kutsal misyonu ve "Yanggongju"nun cinselliği*]. Yeoseong Munhak Yeongu 10,* 158-179. https://kiss.kstudy.com/Detail/Ar?key=2110093

Kim, E. H. (2020a). 1950nyeondae-wa nappeun yeoja-ui jendeo jeongchihak: Kang Sin-jae-ui chogi danpyeon soseol-eul jungsim-euro [1950'ler ve "kötü kadın"ın toplumsal cinsiyet politikası: Kang Sin-jae'nin erken dönem kısa hikâyeleri üzerine]. *Yeoseong Munhak Yeongu 50,* 144-176. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE10720594

Kim, E. H. (2020b). Hanguk yeoseong munhak-ui hyeongseong-gwa seongjang: Haebang-gwa jeonjaeng-eul jungsim-euro [Kore kadın edebiyatının oluşumu ve gelişimi: Kurtuluş ve savaş dönemi odağında]. *Gaenyeom-gwa Sotong [Concept and Communication], 26,* 41-75. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE10655115

Kim, E. H. (2021). 1990nyeondae yeoseong seosa-ui gwihwan-gwa 'nangmanjeok sarang'-ui jong-eon: Eun Hee-gyeong-ui Sae-ui seonmul-eul jungsim-euro [The return of female narratives in the 1990s and the end of romantic love: Based on Eun Hee-Kyung's The Present of a Bird]. *Yeollinjeongsin Inmunhak Yeongu [Wonkwang Journal of Humanities], 22(1),* 203-231. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE10558152

Kim, E. J. (2024). Daehan jeguk sigi Chanyanghoe-ui yeoseong chamjeongwon undong [Kore İmparatorluğu döneminde Chanyanghoe'nin kadınların seçme-seçilme hakkı mücadelesi]. *Hanguk Yeoseonghak, 40(4),* 283-315. 10.30719/JKWS.2024.12.40.4.283

Kim, E. Y. (2019). Myeongseong Yeo hakgyo-ui seollip-gwa unyeong (1931-1945): Geundae bulgyo choecho-ui yeoseong hakgyo jomyeong [Myeongseong Kız Okulu'nun kuruluşu ve işleyişi (1931-1945): Modern dönemdeki ilk Budist kız okulunun incelenmesi]. *Daegak Sasang, 32,* 277-307. 10.35768/taegak.2019..32.008

Kim, H. G. (2012). 1980nyeondae ihu Hanguk sahoe bipanjeok gajok damnon-ui byeonhwa: Bidongsiseong-ui dongsiseong [1980'lerden sonra Kore toplumunda eleştirel aile söyleminin değişimi: Eşzamanlı olmayanın eşzamanlılığı]. *Gajok-gwa Munhwa 24(4),* 166-195.

Kim, I. (2018). *Rewriting Revolution: Women, Sexuality, and Memory in North Korean Fiction.* University of Hawai'i Press. http://www.jstor.org/stable/j.ctvvn309

Kim, I. H. (2017). 1980nyeondae jungban jinbojeok yeoseong danche-ui yeondae hwaldong [1980'ler ortasında ilerici kadın örgütlerinin dayanışma faaliyetleri] (Yüksek lisans tezi, Sungshin Women's University).

Kim, J. H. (1996). Abeoji [Baba]. Seoul: Mun i-dang.

Kim, J. H. ve Kweon, Y. (2022). Why do young men oppose gender quotas? group threat and backlash to legislative gender quotas. *Legislative Studies Quarterly, 47(4),* 991-1022.

Kim, K. I. (2005). 1920-30nyeondae Hanguk-ui sin yeoseong-gwa sahoejuui [1920-30'larda Kore'nin yeni kadınları ve sosyalizm]. *Hanguk Munhwa, 36,* 249-295. G704-001253.2005..36.009

Kim, K. M., (2010). Genre characteristics of the sijo: focusing on the developing and changing process. *Comparative Korean Studies, 18(2),* 163-195.

Kim, K. Y. (2009). Geundae munhak-ui jedohwa-wa yeoseong-ui ilggo sseugi: Sin yeoseong-eul jungsim-euro [Modern edebiyatın kurumsallaşması ve kadınların okuma-yazma pratiği: Yeni Kadın dergisi odağında]. *Kogito, 66,* 97-126. https://www.kci.go.kr/kciportal/ci/sereArticleSearch/ciSereArtiView.kci?sereArticleSearchBean.artiId=ART001398084

Kim, M. (2003). South Korean women workers' labor resistance in the era of export-oriented industrialization, 1970-1980. *Journal of Asian Sociology, 32(1),* 77-101. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE01796300

Kim, M. J. (2020). 'Peminijeum ributeu' ihu daehak nae 'seong' gangui jiyeong tamsek ['Feminizm yeniden başlatma' sonrası üniversitelerde toplumsal cinsiyet derslerinin haritasını keşfetmek]. *Hanguk Yeoseong Cheolhak [Korean Feminist Philosophy],* 33, 143-181. https://www.kci.go.kr/kciportal/landing/article.kci?arti_id=ART002592503

Kim, M. J. (2025). Haebanggi yeoseong yeonchulga Pak No-gyeong-gwa 'Yeoin sogukjang'-ui beonyeokgeuk sileom: Lillian Hellman-ui Linegang-ui gam-si suyong-eul jungsim-euro [Kurtuluş dönemi kadın yönetmen Park No-gyeong ve "Kadınlar Küçük Tiyatrosu"nun çeviri oyunu deneyi: Lillian Hellman'ın Watch on the Rhine uyarlaması odağında]. *Daejung Seosa Yeongu, 31(1),* 185-220. https://www.kci.go.kr/kciportal/ci/sereArticleSearch/ciSereArtiView.kci?sereArticleSearchBean.artiId=ART003177205

Kim, S. A. (2017). Namseong jungsim onlain keomuniti-eseo-ui peminijeum juje toron ganeungseong [Feminism discussions in male-centered online communities]. Media, *Gender & Culture, 32(3),* 5-45. 10.38196/mgc.2017.09.32.3.5

Kim, S. A. (2019). Oraedoen munje-wa saeroun juchedeul: Dijiteol midieo sidae-wa peminijeum [Eski bir sorun ve yeni özneler: Dijital medya çağı ve feminizm]. *Peminijeum Yeongu 19(1),* 249-259. https://doi.org/10.21287/iif.2019.4.19.1.249

Kim, W. H., Yoon, D. K., ve Choi, J. W. (2008). Hanguk yeoseongjeongchaek uijeui byeonhwawa hwakdae : 17-dae gukhoe jeonbangi ipbeophwaldongeul jungsimeuro [Change and expansion of women's policy agenda in Korea: Focusing on the legislative activities in the 17th National Assembly]. *Yeoseong Yeon'gu, 74(1),* 139–169.

Kim, Y. H. (2002). Jinbojeok yeoseong undongnon-ui jaegeomto [Progressive feminist theories in Korea: A reappraisal]. *Peminijeum Yeongu 2,* 11-42.

Kim, Y. J. (2000). 1980nyeondae Hanguk yeoseong undong-ui seonggyeok-e gwanhan yeongu: Minjuhwa undong-gwa-ui gwangye-reul jungsim-euro [1980'lerde Kore kadın hareketinin niteliği üzerine bir inceleme: Demokrasi hareketi ile ilişkisi odağında] (Yüksek lisans tezi, Sookmyung Women's University).

Kim, Y. J. (2019). Pak Wan-seo-ui soseol-e natanan yeoseong hyeomo yeongu: Sarang inneun nal-ui sijak (1980)-gwa "Chinjeolhan Bokhui-ssi" (2006)-reul jungsim-euro [Park Wan-seo'nun romanlarında kadın düşmanlığı: Yaşayan Günlerin Başlangıcı (1980) ve "Kibar Bokhui Hanım" (2006) odağında]. *Hanguk Munhak Iron-gwa Pipyeong [Korean Literary Theory and Criticism], 82,* 235-261. https://kiss.kstudy.com/Detail/Ar?key=3747661

Kim, Y. L. (2011). Hanguk yeoseong-ui sahoejeok jwimiseong-ui byeonhwa: Jinbo-wa banyeong [*Kore'de kadınların toplumsal statüsündeki değişim: İlerleme ve tepki]. Asian Women, 27(1),* 1-39. https://www.kci.go.kr/kciportal/ci/sereArticleSearch/ciSereArtiView.kci?sereArticleSearchBean.artiId=ART001540018

Kim, Y. S. (2010). Geundae yeoseong jakga-ui jisik/jiseong saengsan-e daehan gyebohakjeok tamsek [Modern kadın yazarların bilgi/entelektüel üretimine dair soykütüksel bir araştırma*]. Yeoseong Munhak Yeongu 24,* 7-30. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE10939716

Kim, Y. S. (2012). *Hanguk geun·hyeondae yeoseong munhak jang-ui hyeongseong* [Kore modern ve çağdaş kadın edebiyat alanının oluşumu]. Somyeong Chulpan.

Kim, Y. S. (2018). 1980nyeondae yeoseong undong-ui saeroun yeoseong juche gihoek-gwa jubu undongron [1980'ler kadın hareketinde yeni kadın öznenin inşası ve ev kadınları hareketi tartışmaları]. *Yeoseong-gwa Yeoksa 28,* 241-266.

Kim, Y. S. (2020). Hanguk geundae yeoseong munhak-ui tansaeng-gwa hyeongseong: Geundae chogi-sikminjigi [Kore modern kadın edebiyatının doğuşu ve oluşumu: Erken modern dönemden sömürge dönemine]. *Gaenyeom-gwa Sotong [Concept and Communication], 26,* 7-39. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE10655114

Kim, Y. S. (2022). Peminijeum ributeu sidae yeoseong munhak-ui gyebo mandeulgi: Hanguk yeoseong munhaksa-wa yeoseong munhak aensolloji-ui pil-yoseong-gwa naeyong-eul jungsim-euro [Feminizm yeniden başlatma çağında kadın edebiyatının soy kütüğünü kurmak: Kore kadın edebiyat tarihi ve kadın edebiyat antolojisinin gerekliliği ve içeriği üzerine]. *Yeoseong Munhak Yeongu 55,* 84-110. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE11250453

Ko, Jeonggaphee. (2016). *Peminijeumeun jeonhwan-ida: Iron-gwa munhak dasi sseugi* [Feminizm bir dönüşümdür: Teori ve edebiyatı yeniden yazmak]. Tal-gyeonggye inmunhak yeongu chongseo, 5 [Border-transcending humanities research series, No. 5]. Book Korea.

Köroğlu Türközü, H. (2017). Japon Sömürgeciliği Döneminde Kore Romanı Üzerine. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 31(43),* 7-23.

Köroğlu Türközü, H., ve Er, S. (2024). Kore'de Doğumla İlgili Geleneksel İnançlar ve Ritüeller Üzerine Bir Çalışma. *Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi, 7(1),* 100-120. https://doi.org/10.61729/uhad.1443678

Kwon, M. A. (2019). Yeoja-tte gongpo, jendeo eopekteu: Budaeggim-gwa sangho jakyong-ui jeongchi [Kadın kalabalığı korkusu, toplumsal cinsiyet etkisi: Sürtüşme ve etkileşim siyaseti]. In Budaeggim-gwa sangho jakyong-ui jeongchi *Galmuri.* 189-199.

Laurel, K. (1996). *Getting Married in Korea: Of Gender, Morality and Modernity* (Berkeley and London: University of California Press.

Lee, B. J. (2004). Gyeongmajang ganeun gil ui chopjeom chegye-wa seong ideollogi [The focalization of The Road to the Racetrack and sexual ideology]. *Yeoseong Munhak Yeongu 12,* 271–302.

Lee, D. H. (2004). Gyeongmajang ganeun gil ui metapiksyeonjeok geulsseugi-wa yeongsangjeok imiji [Meta-fictional writing and visual images in The Road to the Racetrack]. *Hyeondae Soseol Yeongu [The Journal of Korean Fiction Research], 22,* 1-14.

Lee, G. H. (2021). Haebanggi yeoseongji-e deureonan Mo Yun-suk-ui naesyeoneollijeum: Buin-gwa Sae sallim-eul jungsim-euro [Kurtuluş dönemi kadın dergilerinde görülen Mo Yun-suk'un milliyetçiliği: Buin ve Sae-sallim dergileri odağında]. *Hanguk Geundae Munhak Yeongu [Journal of Modern Korean Literature], 22(1),* 213-236. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE10552914

Lee, G. I. (2022). Gukkaron-eul tonghae bon Hanguk p'eminijeum undong-gwa 'nok-bora-jeok jeongchi'-ui ganeungseong-e gwanhan yeongu [Devlet kuramı üzerinden Kore feminizm hareketi ve 'yeşil-mor-kırmızı siyaset'in imkânı üzerine bir araştırma]. *Siminsahoe-wa NGO, 20(2),* 115-151. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE11260561

Lee, H. (2022). *Güney Kore'nin siyaset ve iktisat tarihi 1910-2020* (Z. Özçelik ve S. Er, Çev.; H. Köroğlu Türközü, Ed.). Nilsin Yayınları.

Lee, H. R. (2008). 'Haebanggi' sikmin gieok-ui han yangsang-gwa jendeo ["Kurtuluş dönemi" sömürge hafızasının bir yönü ve toplumsal cinsiyet]. *Yeoseong Munhak Yeongu 19,* 233-266. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE10939668

Lee, H. R. (2016). Bichnaneun seongjwa-deul: 1980nyeondae, yeoseong haebang munhak-ui tansaeng [Parlak takımyıldızlar: 1980'lerde kadın özgürleşme edebiyatının doğuşu]. *Sangheo Hakbo 47,* 409-454. 10.22936/sh.47..201606.011

Lee, J. H. (2019). *Megallia ihu balseonghan Hanguk nae onrain giban yeoseong undong* [Megalia sonrası Kore'de ortaya çıkan çevrimiçi kadın hareketi] [Unpublished master's thesis]. Chungnam National University. Korea Education and Research Information Service (RISS). http://www.riss.kr/link?id=T15372725&outLink=K

Lee, J. K. (2007). *Yeoseonghak-gwa p'eminijeum iron* [Women's studies and feminist theory]. In Yeoseonghak: Yeoseongjuui sigak-eseo barabon tto dareun sesang [Women's studies: Another world from a feminist perspective]. Seoul: Mirae M&B.

Lee, J. K. ve Kim, K. H. (2012). Yeoseongjuui jeongchaek peradaim mosaek-gwa 'seongpyeongdeung' [Feminist politika paradigması arayışı ve "toplumsal

cinsiyet eşitliği"]. *Hanguk Yeoseonghak, 28(3), 1-33.* https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE01972110

Lee, J. S. (2023). 1970, 80nyeondae Simon de Bobuar-ui peminijeum hwaldong-gwa sayu-e daehan il gochal [1970-80'lerde Simone de Beauvoir'ın feminist faaliyetleri ve düşünceleri üzerine bir inceleme]. *Asia Yeoseong Yeongu, 62(1),* 253-302. 10.14431/jaw.2023.4.62.1.253

Lee, J. S., ve Choe, J. H. (2005). Saibeo gonggan-eseo-ui yeoseong keomuniti munhwa [Siber uzayda kadın topluluğu kültürü]. *Media, Gender & Munhwa, 3,* 98-143. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE01151398

Lee, M. H. (2011). Jendeojihyeong-ui byeonhwawa peminijeum-ui milae-1990nyeondae miguggwa 2000nyeondae hangug peminijeum damlon bigyoyeongu [Changes in gender configurations and the future of feminism]. *Yeoseongmunhag-Yeongu, 26,* 133–161.

Lee, M. H. (2024). 1990nyeondae yeoseong munhak-ui jihyeongdo geurigi: Hwanmyeol-gwa gakseong-ui gyocharo-eseo gireo olin yeoseong juchche, yeoseongjeok geulsseugi [1990'larda kadın edebiyatının haritasını çizmek: Hayal kırıklığı ve uyanışın kesişiminde kadın özne, kadınsı yazım]. *Yeoseong Munhak Yeongu 63,* 309-336. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE12158578

Lee, M. S. (2004). Hanguk geundae yeoseong munhage natanan sarang-gwa sekshuelleolliti-e daehan yeongu [Kore modern kadın edebiyatında aşk ve cinsellik üzerine bir inceleme]. *Urimalgeul (2004),* 301-322. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE00516985

Lee, M. Y. (2024). Sarang-gwa chakchwi-ui munhwa gyeongje: 1990nyeondae Bae Su-a soseol-ui yeoja aideul-eul jungsim-euro [Sevgi ve sömürünün kültürel ekonomisi: 1990'larda Bae Su-a'nın romanlarındaki kız çocukları odağında]. *Yeoseong Munhak Yeongu 61,* 304-338. https://www.kci.go.kr/kciportal/ci/sereArticleSearch/ciSereArtiView.kci?sereArticleSearchBean.artiId=ART003079855

Lee, N. Y. (2018). Peminiseuteu gwanjeom-eseo bon 'mitu undong'-ui sahoejeok uimi [Feminist bakış açısından "MeToo hareketi"nin toplumsal anlamı]. *Wolgan Bokji Donghyang [Monthly Welfare Trends], 234,* 5-12.

Lee, N. Y. (2020). Hanguk yeoseong undong-ui yeoksa-reul eotteoke gieokhago gyesunghal geos-inga?: 3·8 segye yeoseong-ui nal-eul maja [Kore kadın hareketinin tarihini nasıl hatırlamalı ve miras almalı?: 8 Mart Dünya Kadınlar Günü vesilesiyle]. *KDF Minjujuui Ripoteu [Issue & Review on Democracy], 47(0),* 1-18.

Lee, S. H. (2022). Gieok-gwa girok: Hanguk Yeongmi Munhak Peminijeum Hakhoe 30nyeon [Hatırlamak ve kaydetmek: Kore İngiliz Dili ve Edebiyatında Feminist Çalışmalar Derneği'nin (KAFSEL) 30 yılı]. *Yeongmi Munhak Peminijeum [Feminism in English Literature], 30(2),* 7-49. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE11234876

Lee, S. O. (2014). Hangukjeok chikrit-ui teukseong: Jeong Ihyeon soseol-ui jagi pungja [Kore tarzı chick-lit'in özellikleri: Jeong Ihyeon'un romanlarında öz-yergi]. *Yeoseong Munhak Yeongu 31,* 187-210.

Lee, S. R. (2020). 1980nyeondae Hanguk yeoseong gukhoeuiwon-deul-ui jendeo jeongchi-wa 'yeoseongjuui lideosip' [1980'lerde Koreli kadın milletvekillerinin toplumsal cinsiyet siyaseti ve "feminist liderlik"]. *Yeoseong-gwa Yeoksa 32,* 363-418. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE09401660

Lee, Y. W., ve Sung, Y. W. (2017). Yeongagi janyeoreul dun eomeonideul-ui bumoyokhal jeogeung peurogeuraem-e gwanhan insik [Bebek sahibi annelerin ebeveyn rolüne uyum programına dair algıları]. *Yu-a Gyoyuk Yeongu [Korean Journal of Early Childhood Education], 37(4),* 695-714.

Let's Do It Turkey. (b.t.). Chipko akımı. Let's Do It Turkey. https://letsdoitturkey.com/chipko-akimi/

Lim, G. (2011). Yeoseongjuui jeongchi paeleodaim jeonhwan-ui ilonjeog mosaeg-chaiwa yeondaeleul pogwalhaneun yunliui jeongchilo. Peminijeum yeongu, je11gwon 2ho, 119-152.

Lim, I. ve An, B. (2000). Gyeongjewigiga gajoghaeche golyeoe michineun yeonghyang. Gajoggwa munhwa, 12(2), 1-23.

Lim, I., ve An, B. (2000). Gyeongje wigiga gajok haeche gorye-e michineun yeonghyang [The effect of the economic crisis on family dissolution consideration]. *Gajok-gwa Munhwa 12(2),* 1-23.

Littlewood, B. (2014). *Feminist perspectives on sociology (Feminist perspectives series)*. Routledge. 10.4324/9781315847733

MacKinnon, C. A. (1988). *Pornography and civil rights: A new day for women's equality* (A. Dworkin ile birlikte). Minneapolis: Organizing Against Pornography.

Malinowski, B. (2000). *İlkel toplum cinsellik ve baskı* (H. Portakal, çev.). Kabalcı Yayınları.

Marcos, S. (Ed.). (2006). *Bedenler, dinler ve toplumsal cinsiyet* (S. Özbudun, B. Şafak ve İ. Çayla, Çev.). Ankara: Ütopya Yayınları.

Married Women's Property Act, 1870. (1870). *Journal of the Institute of Actuaries and Assurance Magazine,* 16(1), 19-20. doi:10.1017/S2046167400043329

Mascetti, M. D. (2000). *İçimizdeki tanrıça: Kadınlığın mitolojisi* (B. Çorakçı, Çev.). Doğan Kitap.

Michel, A. (1993). *Feminizm* (Ş. Tekeli, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Mies, M., Bennholdt-Thomsen, V., & von Werlhof, C. (2008). *Son sömürge: Kadınlar* (Y. Temurtürkan, Çev.). İstanbul. İletişim Yayınları.

Mill, J. S. (2017). *Kadınların köleleştirilmesi* (O. Sevim, Çev.). İstanbul: Bilge Kültür Sanat.

Millett, K. (2018). *Cinsel politika* (Çev. Y. Aksu). İstanbul: İletişim Yayınları.

Min, G. J. (1999). *Hanguk maechun yeoseong undongsa* [Kore'de fuhuş karşıtı kadın hareketi tarihi]. In Hanguk Yeoseong-ui Jeonhwa (Ed.), Hanguk yeoseong inkwon

undongsa [Tarihsel süreçte Kore kadın insan hakları hareketi] Hanul Academy. 239-299.

Min, J. L. (2017). *Pachinko*. New York: Grand Central Publishing.

Mojab, S. (2018). *Marksizm ve feminizm* (F. Hülagü, Çev.; 1. baskı). İstanbul. Yordam Kitap.

Moon, E. M. (2016). Yeoseong undong-eseo peminijeum-ui jari chatgi [Kadın hareketinde feminizmin yerini bulmak]. *Naeireul Yeo-neun Yeoksa, 64,* 53-64.

Mun, J. Y. (2005). Hanguk-ui geundae gukga hyeongseong-gwa jayujuui [Kore'de modern devletin oluşumu ve liberalizm]. *Hanguk Jeongchi Hakhoe-bo, 39(1),* 185-211.

Mun, S. H. (2012). Mihon yeoseong-ui gyeolhon-gwa gajok-e daehan gachigwan-i gyeolhon ui-hyang-gwa gidae gyeolhon yeonryeong-e michineun yeonghyang [Bekâr kadınların evlilik ve aileye dair değerlerinin evlilik niyeti ve beklenen evlilik yaşı üzerindeki etkisi]. *Hanguk Gajok Bokji Hak, 17(3),* 5-25.

Nah, Y. K. (2022). Banpeminijeum anjeonghwa sidae-ui p'eminiseuteu pedagoji: Silcheonjeok gi-ui guseong-gwa 'seonhan' yulliroseoui p'eminijeum gareuchigi [Feminist pedagogy in the era of anti-feminism stabilization: Constructing practical meanings and teaching feminism as an 'ethical good']. *Peminijeum Yeongu, 22(2),* 33-77. 10.21287/iif.2022.10.22.2.33

Naiman, J. (1988). *Marksizm ve feminizm: İki ayrı kuram* (S. Özkâl, Çev.). Amaç Yayıncılık.

Oh, J. E. (2019). Yeoseong Munhak Yeongu-ui hyeonjae-wa hyeonjaeseong [Feminism and Korean Literature dergisinin bugünü ve güncelliği]. *Yeoseong Munhak Yeongu 48,* 30-59.

Oh, J. E. (2021). Jungsancheung gajeong-ui 'gihoek'-gwa 80nyeondae 'wokingmam'-ui gyeonggye: Sala inneun nal-ui sijak-eul jungsim-euro [Orta sınıf ailenin "projesi" ve 1980'lerde "çalışan anneler"in sınırları: Park Wan-seo'nun Yaşayan Günlerin Başlangıcı romanı üzerine]. *Yeoseong Munhak Yeongu 54,* 46-76. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE11305035

Oh, J. R. (2004). Hanguk yeoseong-ui jeongchi chamyeo-wa yeoseong jeongchaek-e gwanhan yeongu: 1960nyeondae-buteo hyeonjae-kkaji yeoseong jeongchi chamyeo-wa yeoseong gyoyuk mit jeongchaek-ui byeonhwa-reul jungsim-euro [Kore kadınlarının siyasal katılımı ve kadın politikaları üzerine bir inceleme: 1960'lardan günümüze kadınların siyasal katılımı, kadın eğitimi ve politika değişimleri odağında]. *Asia Yeoseong Yeongu, 43(1),* 107-147.

Olufunwa, H. (2012). Enhanced femininity in contemporary nigerian women's fiction. *Asian Women, 28(3*) 1-29. https://doi.org/10.14431/aw.2012.09.28.3.1

Osmanağaoğlu, H. (Ed.). (2015). *Feminizm kitabı: Osmanlı'dan 21. yüzyıla seçme metinler*. Dipnot Yayınları.

Park, H. W. (2006). Anaega gyeolhonhaetda [Karım evlendi]. Seoul: Mun-idang

Park, I. H. (2009). 1980nyeondae Hanguk-ui 'saeroun' yeoseong undong-ui juche hyeongseong yoin yeongu [1980'lerde Kore'deki 'yeni' kadın hareketinin özne

oluşum faktörleri üzerine bir araştırma]. *Hanguk Yeoseonghak, 25(4),* 141-174. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE01312071

Park, J. A. (2016). Singminji Joseon yeoseong-deul-ui baeum yeolmang-gwa Geunhwa Yeo hakgyo [Sömürge Joseon kadınlarının öğrenme arzusu ve Geunhwa Kız Okulu]. *Inmun Gwahak Yeongu, 22,* 39-61. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE10804933

Park, J. M. (2014). Seong jegukjuui, minjok jeontong, geuligo 'gisaeng' ui chimnok: 'Gisaeng gwangwang' bandae undong-ui jaehyeon jeongchi, 1973-1988nyeon [Cinsel emperyalizm, ulusal gelenek ve 'gisaeng'in suskunluğu: 'Gisaeng turizmi' karşıtı hareketin yeniden üretim siyaseti, 1973-1988]. *Sahoe-wa Yeoksa, 101,* 405-438.

Park, J. S. (2016). Han-Il geundae yeoseong jakga-ui tansaeng-gwa jeongcheseong yeongu [Modern Kore ve Japonya'daki kadın yazarların doğuşu ve kimliği üzerine bir inceleme]. *Eomun Nonjip, 66,* 135-163. 10.15565/jll.2016.6.66.135

Park, J. Y. (2010). Yeoseong hyeokmyeongga-ui gwihwan, geu ihu: Haebanggi yeoseong hyeokmyeongga-ui hyangsang-gwa gajok seosa [Kadın devrimcilerin geri dönüşü ve sonrası: Kurtuluş dönemi kadın devrimcilerin temsili ve aile anlatıları]. *Yeoseong Munhak Yeongu, 24,* 181-223. https://www.dbpia.co.kr/Journal/articleDetail?nodeId=NODE10939722

Park, J. Y. (2024). Pak Wan-seo soseol-e natanan moseong jeongche-seong-ui suhaeng yangsang: Sikminji, jeonjaeng cheheom-i damgin jajeonsoseol-eul jungsim-euro [Park Wan-seo'nun romanlarında annelik kimliğinin performatif görünümleri: Sömürge ve savaş deneyimlerini konu alan otobiyografik romanlar odağında]. *Guk-eo Gyoyuk Yeongu, 86,* 147-185. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE11958112

Park, M. J. (2022). 82nyeonsaeng Gim Ji-yeong-ui peminijeum munchche beonyeok: Yeoseong deungjang inmul 'jicheongeo' eoyeok bunseok-eul jungsim-euro ["82 Doğumlu Kim Ji-young"un feminist üslup çevirisi: Kadın karakterlerin "hitap terimleri" çeviri analizine odaklanarak]. *Tongbeonyeok Hak Yeongu, 26(3),* 25-55. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE11259697

Park, S. J. (2021). Donghak sasang-gwa Hanguk-ui sahoe undong [Donghak düşüncesi ve Kore'nin toplumsal hareketi]. *Hangukhak Nonjip, 83,* 109-142. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE10583788

Park, S. K. (2013). Peminijeum iron-gwa munhakeseoui yeoseongseong byeoni-wa jeungshik gwajeong [Feminizm kuramı ve edebiyatta kadınsılığın değişim ve çoğalma süreci]. *Eomunhak, 121,* 269-301. http://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE02246446

Park, S. Y. (2015). Geundae gyemonggi yeoseong-yong gyogwaseo, geundaejeok 'yeoseong'-ui giwon-gwa hyeongseong [Modernleşme döneminde kadınlar için ders kitapları: Modern 'kadın' kavramının kökeni ve oluşumu]. *Hanguk Munye Bipyeong Yeongu, 47,* 191-220. https://kiss.kstudy.com/Detail/Ar?key=3352348

Park, W. S. (2012a). Geudae ajikdo kkumkkugo *inneunga [Sen hâlâ hayal mi görüyorsun?].* Seoul: Segyesa Publishing.

Park, W. S. (2012b). *Sara inneun nal-ui sijak [Yaşayan günlerin başlangıcı].* Seoul: Segyesa Publishing.

Piao, H. M. (2024). Yanggongju seosa-e natanan janinhan nangman: Choe Jeong-hui-ui Kkeuteopsneun nangman jakpumron ["Yanggongju" anlatısında görülen zalim romantizm: Choe Jeong-hui'nin Bitmeyen Romantizm eseri üzerine]. *Yeoseong Munhak Yeongu, 63,* 246-269. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE12158577

Rich, A. (1995). *Kadından doğma: Deneyim ve kurum olarak annelik* (Çev. T. Birkan). İstanbul: Metis Yayınları.

Ryu, J. H. (2021a). Haebanggi (1945-1948) gamjeong-ui jeonhwan-gwa jendeo donghak: Yeoseong jakga-ui soseol-eul jungsim-euro [Kurtuluş dönemi (1945-1948) duyguların dönüşümü ve toplumsal cinsiyet dinamikleri: Kadın yazarların romanları odağında]. *Gubo Hakbo,* 28, 431-459. 10.35153/gubokr.2021..28.012

Ryu, J. H. (2021b). Haebanggi yeoseong sahoejuui-ja seosa-wa tal-sikminjeok geulsseugi [Kurtuluş dönemi kadın sosyalistlerin anlatısı ve sömürge sonrası yazım pratikleri]. *Yeoseonghak Nonjip, 38(2),* 35-59. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE11312124

Seo, M. J. (2008). Hangug-eo yeoseong myosa pyoehyeon-ui teukseong [Korece kadın betimleme ifadelerinin özellikleri]. *Kogito, 63,* 279-296. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE01773944

Seo, S. H. (2002). *Hanguk yeoseongjeongchaek jeondamgiguui byeoncheon-gwa yeoseongjeongchaek* [Changes and development of the dedicated women's policy organization in Korea: Focusing on women's policy] [Yayınlanmamış Tez]. Seoul National University.

Shin, K. S. (2012). *Eommareul butakhae [Lütfen anneme iyi bak].* Seoul: Changbi Publishers.

Shin, S. J. (1998). *Hanguk-ui gajokjuui jeontong-gwa geu byeonhwa* [Kore'de ailecilik geleneği ve onun dönüşümü] (Doktora tezi). Ewha Womans University.

Shin, S. S. (2007). 1980-90nyeondae gonggwollyeok-e uihan seongpokryeok sageon-ui jendeo jeongchi: 'Gukga pogryeok'-gwa 'jendeo pogryeok'-ui maekrakjeok guseong-eul jungsim-euro [1980-90'larda kamu otoritesinin neden olduğu cinsel şiddet vakalarında toplumsal cinsiyet siyaseti: "Devlet şiddeti" ve "toplumsal cinsiyet şiddeti"nin bağlamsal inşası]. *Sahoe-wa Yeoksa, 76,* 227-266. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE10975950

Shin, S. S. (2016). 3·8 segye yeoseong-ui nal ginyeom-uirye-ui bunsuk-eul tonghae bon jinbojeok yeoseong yeondae: Hanguk yeoseong daehoe (1985-2016nyeon)-reul jungsim-euro [3·8 Dünya Kadınlar Günü anma ritüeli üzerinden ilerici kadın dayanışması: Kore Kadın Konferansı (1985-2016) odağında]. *Gieok-gwa Jeonmang, 35,* 319-371. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE10811384

Shiva, V. (2015). *İnadına canlı: Kadınlar, ekoloji ve hayatta kalma* (E. Ayhan, Çev.). İstanbul: Sinek Sekiz Yayınevi.

Showalter, E. (1985). *The new feminist criticism: Essays on women, literature, and*

theory. New York: Pantheon Books.

Sim, J. W. (2020). Joseon sidae hoega chulhyang-ui seonggyeok-gwa jeongae yangsang [Joseon döneminde "aileyi dağıtma ve köyden sürgün etme"nin niteliği ve gelişim biçimleri]. *Hangukhak, 43(4),* 7-40.

Sim, Jae–woo (2020). Incidents of Dismantling Households and Expelling them from Hometowns (Hwega Chul'hyang) in the Joseon Period, and the Local Communities of Joseon. *Korean Studies Quarterly, 43(4),* 7-40.

So, H. S. (2015). 1956nyeon gajeong beomnyul sangdamso seollip-gwa hojuje paeji-reul hyanghan ginagin yeojeong [1956'da Aile Hukuku Danışma Merkezinin kuruluşu ve Hojuje'nin kaldırılmasına giden uzun yol]. *Yeoksa Bipyeong, 113,* 72-94. https://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE06566047

Son, H. J. (2015). Peminijeum ributeu: Hanguk yeonghwa-reul tonghae boneun poseuteu-peminijeum, geurigo geu ihu [Feminism reboot: Post-feminizm ve ötesi - Kore sineması üzerinden]. *Munhwa Gwahak, 83,* 14-47.

Song, M. H. (2017). Gim Myeong-sun, yeoseong hyeom-o-reul hyeom-o-hada [Kim Myeong-sun, kadın düşmanlığından nefret etmek]. *Inmun Sahoe Gwahak Yeongu, 18(1),* 123-155.

Stanton, E. C. (1848). *Declaration of sentiments*. National Women's History Museum. https://www.womenshistory.org/sites/default/files/document/2019- 08/Day%203_0.pdf

Statistics Korea. (2008). *Hangug-ui sahoedonghyang 2008*; https://sri.kostat.go.kr/board.es?Mid=a90104010200&bid=12302&act=view&list_no=369766

Statistics Korea. (2023). *Hangug-ui sahoedonghyang 2023*; https://sri.kostat.go.kr/board.es?Mid=a90104010200&bid=12302&act=view&list_no=428482

Statistics Korea. (2024). *Marriage and Divorce Statistics in 2023*; https://kostat.go.kr/board.es?Mid=a20108110000&bid=11774&act=view&list_no=430883

Stone, M. (2000). *Tanrılar kadınken* (N. Şarman, Çev.). Payel Yayınları.

Stroud, S. R., ve Cox, W. M. (2018). The varieties of feminist counterspeech in the misogynistic online world. In J. R. Vickery & T. Everbach (Eds.), *Mediating misogyny: Gender, technology, and harassment,* 293-310. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-319-72917-6_15

Suh, M. S. (1989). Yushin chejeha-ui gukga-wa yeoseong danche: Hanguk yeoseong danche hyeobuihoe-ui hwaldong-eul jungsim-euro [Yushin rejimi döneminde devlet ve kadın örgütleri: Kore Kadın Örgütleri Konseyi'nin faaliyetleri odağında]. *Yeoseonghak Nonjip, 6,* 79-97. https://scholar.kyobobook.co.kr/article/detail/4010017586286

Süren, A. (2021). *Üçüncü dalga feminizm'in Türkiye'ye yansımaları* (Dr. Öğr. Üyesi K. Üstün, Danışman, Yüksek lisans tezi). Ardahan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı.

Temel Kadın Gelişimi Yasası. (1995, 30 Aralık). Resmî Gazete (Gwanbo) (Sayı: 13202). Erişim adresi: https://theme.archives.go.kr/next/gazette/viewGazetteDetail.do?gazetteEventId=0028351306&actionType=keyword

The Combahee River Collective. (2015). *The Combahee River Collective statement* [Web archive]. Library of Congress.https://www.loc.gov/item/lcwaN0028151/.

Uluocak, Ş., Gökulu, G., Bilir, O., Etizer Karacık, N., ve Özbay, D. (2014). *Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddet: Çanakkale örneği ve Çanakkale'de kadın hakları konusundaki sosyal hizmet çalışmalarının kısa tarihçesi*. Paradigma Akademi Yayınları.

Vatandaş, C. (2011). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. İstanbul *Journal of Sociological Studies. 35. 29-56.* Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/en/pub/iusoskon/issue/9517/118909

Walby, S. (1990) *Theorising Patriarchy.* Basil Blackwell, Oxford.

Wilson, R. (2021). *Occult feminism: The secret history of women's liberation*. Antelope Hill Publishing.

Wollstonecraft, M. (2021). *Kadın Haklarının Gerekçelendirilmesi. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları*.

Won, S. Y. (2007). Hanguk yeoseong jeongchaek-ui byeoncheon-e gwanhan jedojuui yeongu [Kore kadın politikalarının dönüşümü üzerine kurumsalcı bir inceleme]. *Hanguk Jeongchi Yeongu, 16(1),* 191-216.

Woolf, V. (2019). *Kendine ait bir oda* (L. Yıldırım, Çev.; 2. bs.). İlgi Kültür Sanat Yayıncılık.

YeoHyeop. (t.y.). Insamal [Selamlama]. Hanguk Yeoseong Danche Hyeopuihoe [Kore Kadın Dernekleri Konseyi]. https://kncw.or.kr/16

Yıldız, A. (2022). Bir Araştırma Metodolojisi Olarak Sistematik Literatür Taramasına Genel Bakış. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22(Özel Sayı 2),* 367-386. https://doi.org/10.18037/ausbd.1227366

Yoneda, S. (1999). Cheongtap-euro bon "seong-ui jagigyeoljeong": 'Seongjeok gwolli'-ui yeoksa-jeok ui-e bucheo ["Cinselliğin öz-belirlenimi" üzerine: Seito (Bluestocking) üzerinden "cinsel haklar"ın tarihsel anlamı]. *Yeoseong Munhak Yeongu, 2,* 319-337.

Yoon, J. R. (2019). Iljegangjeomgi haeoe Hanin yeoseong-deul-ui hang-il undong yeongu hyeonhwang-gwa gwaje [Japon sömürge döneminde yurtdışındaki Koreli kadınların anti-Japon direniş hareketi: Mevcut araştırmalar ve gelecekteki görevler]. *Yeoseonghak Nonjip, 36(2),* 31-64. https://www.kci.go.kr/kciportal/ci/sereArticleSearch/ciSereArtiView.kci?sereArticleSearchBean.artiId=ART002547396

Yoon, J. R. (2023). 1960nyeondae jungban-1980nyeondae Hanguk Katollik nongmin undong-ui baljeon-gwa Dogil yeoseong Maria Sailer-ui yeokhal: Gukje gidok gigu-ui gaebal wonjo-reul tonghan gwangyemang gucheok-gwa hwakdae-reul jungsim-euro [1960'ların ortalarından 1980'lere Kore Katolik köylü hareketinin gelişimi ve Alman kadın Maria Sailer'in rolü: Uluslararası Hristiyan örgütlerinin

kalkınma yardımı yoluyla ilişki ağının kurulması ve genişlemesi üzerine]. *Hanguk Minjok Undongsa Yeongu, 114,* 329-372. 10.19162/KNM.114.2023.3.09

You, G. S. (2022). 1980nyeondae yeoseong nodongja-deul-gwa yeoseong jisikin-deul-ui yeoseong nodong undong-ui juchehwa gwajeong: Hanguk yeoseong nodongja hoe gyeolseong juche-deul-eul jungsim-euro [1980'lerde kadın işçiler ve kadın entelektüellerin kadın emek hareketinde özneleşme süreci: Kore Kadın İşçiler Derneği'nin kurucu özneleri odağında]. *Yeoksa Munje Yeongu, 49,* 381-421. 10.36432/CSMKH.49.202211.10

You, G. S. (2025). 1970nyeondae Hanguk suchul saneop gongdan-ui yeoseong nodong undong [1970'lerde Kore İhracat Sanayi Kompleksi'nde kadın işçi hareketi]. *Yeoksa Munje Yeongu, 56,* 315-360. 10.36432/CSMKH.56.202503.8

Yu, G. S. (2017). 1980nyeondae byeonhyeokjeok nodong undong-ui hyeongseong-gwa bunhwa [1980'lerde devrimci işçi hareketinin oluşumu ve farklılaşması]. *Repeute Daegu, 12,* 137-177.

Yu, G. S. (2020). 1980nyeondae yeoseong Pyeonguhoe-ui gichung yeoseong jungsim-ui hwaldong-gwa yeoseong undong-ui banghyang nonjaeng [1980'lerde Kadın Pyeongu Derneği'nin taban kadın merkezli faaliyetleri ve kadın hareketinin yönelim tartışmaları]. *Yeoksa Munje, 43,* 457-499. 10.36432/CSMKH.43.202004.12

Yu, S. H. (2013). *Hanguk YWCA undong-ui silcheonjeok gidokgyo yeoseongjuuie gwanhan yeongu: Jeongche-seong, jojik, rideosip-eul jungsim-euro* [Kore YWCA hareketinde pratik Hristiyan feminizm üzerine bir inceleme: Kimlik, örgüt ve liderlik odağında] (Doktora tezi, Seoul National University).

Zetkin, C. (1996). *Kadın sorunu üzerine: Seçme yazılar & Clara Zetkin üzerine* (İ. Yarkın, Çev.). İstanbul: İnter Yayınları.

Zhou Y. ve Zhang Z. (2025). Gwageo-eseo jeongo-ro: Gabo gaehyeok ihu Hanguk mungwan seonbal jedo-ui byeontong-gwa jeonhwan [Geçmişten seçkine: Gabo Reformu sonrası Kore'de sivil bürokrat seçme sisteminin uyarlanması ve dönüşümü]. *Cheonggye Sahak, 29,* 477-502. https://www.kci.go.kr/kciportal/ci/sereArticleSearch/ciSereArtiView.kci?sereArticleSearchBean.artiId=ART003183839

EKLER

EK 1. *Yaşayan Günlerin Başlangıcı*

•**Eserin adı:** *Yaşayan Günlerin Başlangıcı* (살아있는 날의 시작: Salainneun Narui Sijak).

•**Yazarın adı:** Park Wan-seo (박완서)

•**Yayın yılı:** 1980. Eser, 1979 Ekim'den 1980 Mayıs'a kadar Dong-a Ilbo (동아일보) gazetesinde tefrika edilmiştir.

•**Tür:** Uzun roman (장편소설: jangpyeon-soseol).

• Başlıca Karakterler ve Özellikleri:

•Mun Cheong-hui (문청희): Romanın merkezindeki orta yaşlı eş figürüdür. Kocasına karşı itaatkâr bir tutum sergiler ve demans hastası kayınvalidesi Bayan Song'abakar. Aynı zamanda bir güzellik salonu işletir ve aktif bir iş kadınıdır, bu sayede ailesine ekonomik destek sağlar. Dışarıdan bakıldığında kıskanılacak bir hayat sürdüğü düşünülse de kocası Jeong In-cheol'un çekici değil veya cadı gibi kaba ve saygısız sözleriyle sürekli eleştirilir. Dışarıya karşı normal bir evlilik ve mutlu bir ev kadını imajını sürdürmek için kocasının isteklerine boyun eğer ve İyi bir eş ve bilge bir anne rolüne sadık kalmaya çalışır. Üniversite öğretim görevlisi olabilecek kadar yetenekli olmasına rağmen, kocasının isteği üzerine kariyerinden vazgeçmiştir. Evlilikte aşkı ve karşılıklı fedakarlığı temel alsa da kocasının sadakatsizliği ve kendi annesine bakma konusundaki sorumsuzluğu karşısında evliliğinin tek taraflı bir ihlal olduğunu fark eder.

•Jeong In-cheol (정인철): Mun Cheong-hui'nin kocasıdır ve üniversitede öğretim görevlisidir. Erkekliği yücelten ve ataerkil değerlere sıkı sıkıya bağlı bir karakterdir. Cheong-hui'nin güzellik salonunda çalışan genç Ok-hui'ye cinsel tacizde bulunur. Bu cinsel saldırıyı kendi güçlü erkekliğini gösteren önemsiz bir olay olarak görür ve ahlaki sorumluluk hissetmez. Eşinin bedenini genç Ok-hui'nin bedeniyle kıyaslayarak onu aşağılar. Cinsel ilişkide sadece kendi arzu ve hazlarını öncelikli tutar.

• Yardımcı Karakterler ve Romandaki İşlevleri:

•Ok-hui (옥희): Mun Cheong-hui'nin güzellik salonunda çalışan genç bir kadındır. Cheong-hui, In-cheol tarafından tecavüze uğradıktan sonra onu evine alır ve barınma sağlar. In-cheol'u baba olarak çağırır ve ona itaatkâr davranır. Roman boyunca Ok-hui'nin pasif görünüşüne rağmen sahip olduğu isyan gücü, Cheong-hui'nin yaşamındaki uyanış ve değişimin başlangıcı olur. Ok-hui ve Cheong-hui, farklı ekonomik ve sosyal statülere sahip olsalar da aileleri için fedakârlık yapmaları ve ev içinde emekçi sınıfı olarak konumlandırılmaları bakımından benzerlik gösterirler.

•Song Bayan (송부인): Jeong In-cheol'un annesi ve Mun Cheong-hui'nin kayınvalidesidir. Demans hastasıdır ve Cheong-hui ona yıllarca bakmak zorunda kalır.

•Cheong-hui'nin çocukları: Roman, Cheong-hui'nin oğullarının ataerkil ideolojiyi içselleştirmiş olduğunu gösterir. Babalarının aldatmasını küçük görürler ve annelerinin fedakarlıklarını göz ardı ederler. Annelerinin çalışan anne olarak çocuklarına karşı duyduğu suçluluk duygusunu eleştirirler.

Eser Özeti:

Yaşayan Günlerin Başlangıcı, orta yaşlı çift Mun Cheong-hui ve Jeong In-cheol'un evlilik hayatını merkeze alır. Cheong-hui, kocasına son derece itaatkâr, demans hastası kayınvalidesi Bayan Song'afedakârca bakan ve aynı zamanda başarılı bir güzellik salonu işleten bir kadındır. Evliliklerinin dışarıdan uyumlu ve istikrarlı görünüşü, Jeong In-cheol'un karısının güzellik salonu çalışanlarından Ok-hui'ye cinsel saldırıda bulunmasıyla keskin bir kırılma yaşar. In-cheol, bu olayı erkekliğini ispatlayan önemsiz bir macera olarak değerlendirir ve herhangi bir ahlaki sorumluluk hissetmez. Bu gelişme, çift arasındaki gizli güç dengesini açık bir şekilde gözler önüne serer.

Roman, In-cheol'un Cheong-hui'nin bedenini ve yaşını küçümseyerek onu genç çalışanı Ok-hui'nin bedeniyle kıyaslaması üzerinden, kadın bedeninin erkek arzusunun tatmini için araçsallaştırıldığını ortaya koyar. In-cheol, cinsel ilişkide yalnızca kendi arzularının esas olduğunu dayatarak, Cheong-hui'yi cinsel açıdan yetersiz olarak niteler. Cheong-hui ise, kocasının bu eleştirilerine rağmen evliliğin dış görünüşteki istikrarını sürdürebilmek adına cinsel zevki taklit etmeye mecbur kalır. Aslında In-cheol'un utanç duyması gereken

bu durumlar sürekli Cheong-hui'ye yüklenir; bu da kadında derin bir hayal kırıklığı ve suçluluk duygusu yaratır.

Zamanla Cheong-hui, ataerkil ideoloji ve erkek egemen sistemle olan pasif özdeşleşmesini fark etmeye ve kendine duyduğu saygıyı sorgulamaya başlar. Aile içindeki konumunun, özellikle ilk çocuğunu doğurduktan sonra kayınvalidesi tarafından artık evin bir parçası olarak kabul edilmesiyle şekillendiğini hatırlar. Ancak kendi hasta annesini evine almak için kocasından izin almak zorunda kalması, onu suç işlemiş gibi hissettirir. Bu çelişkili durum, kadının kendini değersizleştirmesine yol açar ve yazar tarafından kadınların pasif özdeşleşme süreçleri üzerinden ataerkil ideolojinin içselleştirilmesine dair eleştirel bir çözümleme sunulur.

Cheong-hui, dış görünümüne özen göstermeyi bir tür içsel direniş olarak kullanır. Makyaj, onun öfkesini ve kırılganlığını gizleme işlevi görürken aynı zamanda ideal eş ve anne imajını yeniden üretme aracına dönüşür. Ancak bu yapay yaşamın ve tek taraflı fedakarlıkların sürdürülemezliğini fark etmeye başlar. In-cheol'un sadakatsizliği ve ailesine karşı sorumsuzluğu, Cheong-hui için bir dönüm noktası olur. Bu süreçte şaşırmak yerine kendini yoğun bir utanç duygusuyla baş başa bulur. Evdeki eşyaların bile işlevsiz, değersiz birer hurdaya dönüşmüş gibi gelmesi, kadının evliliğine ve yaşamına dair yanılsamalarının kırıldığı anı simgeler.

Evliliğinin temelsiz, içi boş bir yapıya dönüştüğünü fark ettiğinde, Cheong-hui kendisi için derin bir merhamet duyar. Bu kendine yönelen duygusal yoğunluk, onun toplumsal cinsiyet farkındalığını genişleten bir uyanışın başlangıcı olur. Duygusal deneyimleri, yalnızca bireysel değil, bedenleşmiş toplumsal koşullarla ilintili bir sorgulamayı mümkün kılar. Cheong-hui, nihayetinde kocasından ayrılma kararı alır. Bu karar, onun yaşamını ve benliğini olduğu gibi görme eylemini temsil eder. Roman, Cheong-hui'nin bir yolculuğa çıkmasıyla sona erer. Boşanma sürecinin nasıl sonuçlandığına dair net bir bilgi verilmemesi, metne gerçekçi bir boyut kazandırır ve özellikle çalışan annelerin karşılaştığı yapısal zorlukları görünür kılar.

Temel Çatışmalar ve Toplumsal Meseleler:

•Evlilik ilişkisinde kadın düşmanlığı: roman, evlilik ilişkisi içerisinde yapısal bir kadın düşmanlığı döngüsünü ele alır. Bu, kadınların cinsel özerkliğinin elinden alınması, bedenlerinin erkek arzu ve hazzının bir aracı olarak kullanılmasıyla tezahür eder. Kadınların nesneleştirilmesi ve ötekileştirilmesi kadın düşmanlığının bir yönelimidir.

•Erkeğin utancının kadına aktarılması ve kadınların kendinden nefreti: normalde erkeğin hissetmesi gereken utanç, kadın karakterlere aktarılır. Kadın karakterler, ataerkil sisteme ve erkek gücüne pasif olarak uyum sağladıkları için kendilerinden nefret etme eğilimindedirler. Bu kendini nefret süreci, kadınların öz-kimliklerini bulmaları için bir uyanış fırsatı sunar.

•Gücün erotikleşmesi: evlilikteki cinsel ilişkilerin, erkeğin iktidarını pekiştiren bir araç olarak kullanılması bu kavramla ifade edilir. Erkekler, ahlaki olmayan cinsel arzularını dahi güçlü erkekliklerinin bir ifadesi olarak algılar ve bu konuda yansıtıcı bir sorgulamayı reddederler.

•Kadınların pasif uyum sağlaması ve fedakarlığı: roman, kadınların iyi bir eş ve bilge bir anne gibi geleneksel kadın ideallerine model olarak uymaya çalışmasını eleştirir. Kadınlar, aile huzuru ve ekonomik istikrar uğruna kendi öznel yaşamlarını bastırırlar.

•Çalışan anne olmanın ikili yükü: roman, 1980'li yıllarda ortaya çıkan çalışan anne figürlerinin hem profesyonel iş hayatında hem de ev işleri, çocuk bakımı ve eğitimi gibi aile sorumluluklarında yaşadığı ikili yükü ve gerilimleri detaylı bir şekilde ele alır.

EK 2. *Sen Hâlâ Hayal mi Görüyorsun*?

Eserin adı: *Sen Hâlâ Hayal mi Görüyorsun*? (그대 아직도 꿈꾸고 있는가: Geudae ajikdo kkumkkugo inneunga)

Yazarın adı: Park Wan-seo (박완서)

Yayın yılı: 1989

Tür: Uzun metrajlı roman.

Başlıca Karakterler ve Özellikleri:

•차문경 (Cha Mun-gyeong): Otuz beş yaşında, boşanmış bir kadındır. Mesleği öğretmenlik olup, hamileliği nedeniyle tek başına bir anne olarak toplumsal önyargılarla yüzleşmek zorunda kalmış ve öğretmenlik görevinden ayrılmıştır. Mun-gyeong, güçlü bir benlik saygısına ve bağımsız bir yapıya sahiptir; kendi ayakları üzerinde durmaya çabalar. Toplumsal baskılara rağmen çocuğunu tek başına büyütme ve kendi doğrularını savunma konusunda kararlılık gösterir. Yaşadığı toplumsal aşağılanmalar, utançlar, öfke ve kin gibi karmaşık duygularla mücadele eder. Daha sonra kendi işini kurarak, bir ev yemekleri dükkânı olan "kaynana işi" ile başarılı bir girişimci haline gelir. Oğlu Mun-hyeok'u, babasının ataerkil düşüncelerinden arınmış "yeni nesil bir erkek" olarak yetiştirme "parlak rüyasına" sahiptir.

• 김혁주 (Kim Hyeok-ju): Mun-gyeong ile üniversiteden tanışan, otuz beş yaşında dul bir erkektir. Fırsatçı bir yapıya sahiptir; güzelliği, itaatkâr doğası ve ekonomik yeteneği nedeniyle Jeong Ae-suk'u seçer. Mun-gyeong ile olan ilişkisinde samimiyetsiz davranır ve kendi çıkarlarını ön planda tutar. Toplumsal görünüşe ve statüye önem verir; kendi "kutsal aile huzurunu" korumak adına çocuğunu dahi reddetmekten çekinmez. Sonraki süreçte başarılı bir iş insanı olur ve ailesinin soyunu devam ettirme amacıyla oğlunu kendi nüfusuna geçirmek ister.

• 황 여사 (Bayan Hwang): Kim Hyeok-ju'nun annesi olan Bayan Hwang, ataerkil düzenin ve soyun devamlılığının sıkı bir savunucusudur. Oğlunun evliliğinde belirleyici bir rol oynar ve Mun-gyeong'a karşı manipülatif ve acımasız davranır. Mun-gyeong'u

“ayaklar altına alınıp kullanılabilecek” bir kadın olarak görür ve ataerkil değerleri kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaktan çekinmez.

• 정애숙 (Jeong Ae-suk): Kim Hyeok-ju’nun ikinci eşidir. Güzelliği, itaatkâr kişiliği ve iş yeteneği ile öne çıkan bir “evde kalmış” kadındır. Patriarkal toplumda bir oğlu olması ve konumunu sağlamlaştırması gerektiğini düşündüğü için çocuk doğurma kapasitesinin kaybı onu derinden etkiler. Kendi boş kalan “rahim gücünü” telafi etmek adına Mun-hyeok’u sahiplenme arayışına girer. Maddi gücünü ve yasal yolları kullanarak hedeflerine ulaşmaktan çekinmez.

Diğer Karakterler:

• 문혁 (Mun-hyeok): Mun-gyeong ve Hyeok-ju’nun oğludur. Sağlıklı, sevimli ve yaşına göre olgun bir çocuktur. Roman boyunca annesinin ataerkil sistemle mücadelesinin ve tartışmanın odak noktasıdır. Pahalı hediyeler aracılığıyla babasının ve babaannesinin ailesine kolayca uyum sağlar.

• 임현자 (Lim Hyeon-ja): Mun-gyeong’un yakın arkadaşı ve meslektaşıdır. Mun-gyeong’un radikal yaşam seçimlerini ve hamileliğini başlangıçta tam olarak anlayamasa da ona duygusal destek ve pratik tavsiyelerde bulunur. Mun-gyeong’un iş kurmasına yardımcı olur. Geleneksel ancak sempati duyan bir kadın bakış açısını temsil eder.

• 방주혜 (Bang Ju-hye) / Kadın Doktor: Aile mahkemesindeki uzlaştırma komitesi üyesidir. Mun-gyeong’un durumuna dışarıdan, nesnel ve anlayışlı bir bakış açısı sunar. Çocuğun “refahı”nı maddi koşulların ötesinde değerlendirir. Mun-gyeong’u yasal olarak davasını savunmaya teşvik eder.

Eser Özeti:

Eser, boşanmış bir öğretmen olan Cha Mun-gyeong’un hikayesini merkezine alır. Mun-gyeong, üniversite arkadaşı dul Kim Hyeok-ju ile yeniden yakınlaşır ve evlilik planları yaparlar. Ancak ilk gecelerinden sonra Hyeok-ju, Mun-gyeong’un odasındaki İsa çarmıhına takılır ve bunu ahlaki bir ihlal olarak görür; Mun-gyeong ise bu tepkiyi anlamsız bulur. Bu olay ve Hyeok-ju’nun annesinin boşanmış bir kadınla evlenmesine karşı çıkması nedeniyle Hyeok-ju, Mun-gyeong’dan uzaklaşır.

Mun-gyeong hamile olduğunu öğrenir, ancak Hyeok-ju babalığı reddeder ve düşük yapması için para teklif eder. Bu durum, Hyeok-ju'nun annesi Bayan Hwang'ın da Mun-gyeong'u çocuğundan vazgeçirmesi ve çocuğun Hyeok-ju'ya ait olmadığını iddia etmesiyle şiddetlenir. Mun-gyeong bu baskılardan kurtulmak için en sonunda çocuğun Hyeok-ju'dan olmadığını söylemek zorunda kalır. Evlilik dışı hamileliği nedeniyle öğretmenlik mesleğinden atılan Mun-gyeong, toplumsal dışlanmaya maruz kalır.

Oğluna Mun-hyeok adını veren Mun-gyeong, onu tek başına büyütmeye karar verir ve geçimini sağlamak için bir hazır yemek dükkânı açar. Bu sırada Hyeok-ju'nun ikinci eşi Ae-suk'un, ikinci kızını doğurduktan sonra rahminin alınması nedeniyle daha fazla çocuk, özellikle de bir erkek çocuk, sahibi olamayacağı anlaşılır. Soyunun devamı için çaresiz kalan Hyeok-ju ve annesi, Mun-hyeok'u kendi ailelerine katmak isterler. Mun-gyeong, çocuğun Hyeok-ju'nun nüfusuna kaydedilmesini kabul eder, ancak kendisinin de biyolojik anne olarak belirtilmesi konusunda ısrar eder. Hyeok-ju bu şartı en sonunda kabul eder.

Mun-hyeok'un nüfusa kaydından sonra, Hyeok-ju'nun ailesi çocuğu pahalı hediyelerle etkilemeye ve yanlarında daha uzun süreler kalmasını sağlamaya başlar. Mun-gyeong, oğlunun bu materyalist çevreye ve "büyük anne" gibi ifadelerle değişen aile kavramına maruz kalmasından rahatsızlık duyar. Hyeok-ju, Mun-hyeok'un resmî adresini kendi prestijli okul bölgesine taşıyarak çocuğun eğitimini tamamen kendi kontrolüne almak ister. Mun-gyeong buna karşı çıkar ve Hyeok-ju tarafından çocuğun elinden alınacağı tehdidiyle karşılaşır. Bu durum üzerine Mun-gyeong farklı bir mahalleye taşınır, ancak diğer ailenin etkisi devam eder.

Hazır yemek işinde ise, Mun-gyeong'un bir müşteriyle yanlış anlaşılmaya dayalı bir durum yaşaması, onun itibarını zedeler ve işinin bozulmasına yol açar, bu da onu yeniden mali sıkıntıya sokar. Ardından Hyeok-ju, Mun-gyeong'a karşı çocuk velayet davası (çocuğun teslimi davası) açar. Mahkemede, Mun-gyeong'un görünüşteki yoksulluğuna rağmen, çocuğuna olan sevgisini ve onun refahı için gösterdiği çabayı vurgular. Geçmişte Hyeok-ju'nun babalığı reddettiği mektubu delil olarak sunar. Uzlaştırma süreci sonuçsuz kalır, ancak Hyeok-ju duruşmadan kısa bir süre önce davayı geri çeker.

Temel Çatışmalar ve Toplumsal Meseleler:

Romanda, ana çatışma ataerkil düzenin baskısı ile kadınların bağımsızlık ve özerklik arayışı arasında cereyan eder. Eser, Mun-gyeong'un ekonomik mücadelesi ile Hyeok-ju'nun ailesinin zenginliği arasındaki sınıfsal ve ekonomik eşitsizlikleri keskin bir şekilde ortaya koyar. Geleneksel değerler (soyun devamı, erkek çocuk önceliği) ile modern toplumsal normlar (tek ebeveynli aileler, kadın hakları) arasındaki çatışma işlenir. Orta sınıfın "sahte bilinci" ve materyalist tutumları, statülerini korumak için sergiledikleri utanmazlık detaylıca eleştirilir. Çocuğun "refahı"nın ne olduğu, sadece maddi refah mı yoksa sevgi dolu bir ortam mı olduğu temel bir tartışma konusudur. Ayrıca hukuk sisteminin kadınlara karşı önyargılı olduğu ve maddi güçten kolayca etkilendiği gösterilir.

Eserde İşlenen Ana Temalar:

• Ataerkillik Baskısı: Romanın temelinde, Kim Hyeok-ju ve annesi aracılığıyla somutlaşan, toplumsal normlar ve yasal yapılarla güçlendirilen ataerkil düzenin baskıcı doğası yer alır.

• Kadın Direnişi ve Kendi Kendine Yetme: Mun-gyeong'un mesleğini kaybetmesine ve maddi zorluklara rağmen hayata tutunması, kendisi ve oğlu için bağımsız bir yaşam kurma kararlılığı kadınların dayanıklılığını vurgular.

• Materyalizm Eleştirisi: Özellikle orta sınıfta görülen zenginlik ve toplumsal statü arayışı, ahlaki çöküşe ve yüzeyselliğe yol açan bir etken olarak sunulur.

• Gerçek Annelik ve Toplumsal Beklentiler: Roman, anneliğin özünü sorgular; Mun-gyeong'un çocuğuna olan koşulsuz sevgisini ve refahına olan bağlılığını, Hyeok-ju ailesinin soy ve statü için oğul arayışıyla karşılaştırır.

• Ailenin Yeniden Tanımlanması: Eser, aile kavramının geleneksel ve ataerkil soy bağlarına dayalı tanımlarını sorgular, sevgi ve gerçek şefkat üzerine kurulu bir aile modelini savunur.

EK 3. Hipodroma Giden Yol

Eserin adı: Hipodroma Giden Yol (경마장 가는 길: Gyeongmajang Ganeun Gil)

Yazarın adı: Ha Il-ji (하일지)

Yayın yılı: 1990

Tür: Uzun metrajlı roman (장편소설: jangpyeon-soseol).

Başlıca Karakterler ve Özellikleri:

•R: Romanın başkahramanı olan R, Fransa'da beş buçuk yıl süren eğitimini tamamlayıp ülkesine dönen bir aydındır. Kendisini en yüksek zekâya sahip bir entelektüel olarak gören R, yazma gibi yaratıcı faaliyetleri için başkalarından ekonomik destek alması gerektiğine inanır.

R'nin, J'nin doktora tezini ve eleştiri yazılarını onun yerine yazdığı belirtilmektedir. Bu nedenle J ile olan ilişkisinde bir hesap defteri gibi kâr ve zarar terimleriyle ilişkilerini değerlendirir. Ataerkil bir bilgince bir gurur taşıyan R, J'ye karşı entelektüel bir üstünlük sergileme ve onu kendi isteğine boyun eğdirme eğilimindedir. Metinde sıklıkla öfke ve hayal kırıklığıyla hareket eden, eşi ve J ile iletişim sorunları yaşayan, çarpık bir gerçeklik algısına sahip olduğu belirtilen bir figürdür.

•J: R'nin Fransa'daki üç buçuk yıllık birlikteliğini paylaştığı kadın karakterdir. Orta sınıf bir aileden gelen J, maddi zenginliğe değer verir ve ilişkileri para odaklı bir perspektiften görür. R'nin ekonomik ihtiyaçlarına destek olur, ona pahalı hediyeler alır ve R'nin maddi rahatlığına alışmasına neden olur. İlk başlarda R'nin cinsel yakınlaşmalarını reddetse de zamanla R'nin cinsel arzularının nesnesi haline gelir. J'nin entelektüel olarak R'ye bağımlı olduğu ve onun düşüncelerini tekrarlayan bir "papağan" gibi davrandığı belirtilir.

•R'nin eşi: Romanın başında R'nin boşanmaya çalıştığı, kendisinin görmezden geldiği ve maddi ve duygusal olarak ihmal ettiği bir karakterdir. Eşi R'nin bir nesne gibi davranmasıyla, duygusal varlığına değer verilmeyen kadınların sembolik bir temsilidir.

•R’nin ailesi: R’nin fakirleşmiş yaşlı ebeveynleri ve kız kardeşlerinden oluşur. R’nin ailesi, onun akademik başarısını kendileri için bir umut olarak görür, ancak R’nin onlara karşı herhangi bir sorumluluk veya minnet hissetmediği; sadece kendi hedefleri için onları kullandığı ima edilir.

Eser Özeti:

Roman, R’nin beş buçuk yıllık Fransa eğitiminin ardından ülkesine, Güney Kore’ye, dönüşüyle başlar. R, havaalanında kendisini soğuk bir şekilde karşılayan eski kız arkadaşı J ile buluşur. İkili arasında başından itibaren bir anlaşmazlık yaşanır ancak bu anlaşmazlık göz ardı edilerek R, Daegu şehrindeki evine gider. Burada yaşlı ailesiyle karşılaşır ve eve döndüğünde karşılaştığı koşulların umduğundan çok daha kötü olduğunu fark eder. R, kendisiyle hiç anlaşamayan eşinden boşanmaya çalışır ancak eşi boşanmaya yanaşmaz ve iletişim kurmakta isteksiz davranır. Aynı zamanda, Seul’deki J ile olan ilişkisi de giderek yıpranır.

R, yaşadığı bu çelişkili ve hayal kırıklığı yaratan Kore gerçekliğinden kaçmaya karar verir ve J’ye birlikte yeni bir başlangıç yapmayı teklif eder. Ancak J, bu teklifi reddeder ve maddi açıdan daha güvenceli bir gelecek için zengin bir üniversite profesörüyle evlenmeyi tercih eder. J’nin bu seçimi, R tarafından bir ihanet olarak algılanır ancak R kendi tutarsızlıklarını ve bencil davranışlarını göz ardı eder. Roman, R’nin bu süreçte J’ye yönelik tekrarlanan cinsel yaklaşımlarını ve J’nin bunları sürekli reddedişini konu alır. Bu durum R’nin giderek artan hayal kırıklığı ve ihanete uğramışlık hissini pekiştirir.

Temel Çatışmalar ve Toplumsal Meseleler:

Eser, R’nin çarpık dünya görüşü etrafında şekillenen derin kişisel ve toplumsal çatışmaları ele alır. R, J’nin kendisini aldattığına ve ihanet ettiğine inanırken, kendi bencil ve patriarkal davranışlarını, özellikle de eşine ve J’ye yönelik cinsel beklentilerini göz ardı eder. J’nin ve eşinin kendisi için birer nesneden farksız olduğunu düşünür ve bu durum erkek egemen toplumlardaki kadınların nesneleştirilmesini yansıtır.

Roman, cinsiyet ilişkilerindeki güç dinamiklerini, erkek egemenliğini ve kadınların ekonomik bağımlılığını sergiler. J’nin R’ye duyduğu hayranlık ve ona maddi destek

sağlaması, R'nin entelektüel gücünü kullanmasına olanak tanırken, J'nin kendi bireyselliğini kaybetmesine yol açar.

Eser, özellikle geç sanayi toplumundaki çarpık gerçeklikleri ve kadınların cinsel sömürüsünü eleştirel bir mercekle inceler. Cinsellik, romanda bir sevgi ifadesi olmaktan ziyade, R'nin J'yi kontrol etmek ve ona hükmetmek için kullandığı bir araç olarak tasvir edilir. Bu durum, erkek şiddetinin ve kadınların cinsel nesneleştirilmesinin toplumsal bir sorun olarak sunulmasına olanak tanır.

Eserde İşlenen Ana Temalar:

•Postmodernist Temalar: "Hipodroma Giden Yol", geleneksel anlatı çizgisi yerine olay akışını geciktiren tekrarlayan anlatılar, eserin içine yerleşen yazarın sesinin farkındalığı ve karakterlerin İngilizce baş harflerinin kullanılması gibi yeni tekniklerle postmodernizmin özelliklerini sergiler. Bu teknikler, anlatının gerçekliğini sorgulatır ve olayların belirsizliğini vurgular.

•Öznesizleşmiş Karakterler: Romandaki karakterler, kendi iradeleriyle değil, geçmiş ideolojilerin veya toplumsal alışkanlıkların etkisi altında, nihilist bir dünya görüşüne sahip olarak resmedilir. R'nin kendi yaşamını kontrol edememesi ve dış güçler tarafından yönetildiğini hissetmesi, bu öznesizleşmenin bir göstergesidir.

•Çarpıtılmış Cinsel Arzu: Cinsel arzu, romanda sevgi ve gerçek bağlantıdan uzak, bir iktidar ve kontrol aracı olarak sunulur. R'nin J'ye olan cinsel takıntısı, onun gerçek benliğini gerçekleştirme arayışını erteleyen ve onu maddiyatın kölesi yapan bir yanılsama olarak işlenir.

•Sömürgeleştirilmiş Bilinçdışı Özne: R'nin bilinçdışı arayışı, zengin bir kadınla evlenerek kapitalist düzene dahil olma isteğiyle ifade edilir. Bu, kapitalist topluma uyum sağlama ve maddi güvenlik arayışının, bireyin gerçek özgürlüğünü ve yaratıcılığını engellediğini gösteren bir temadır.

EK 4. *Baba*

Eserin adı: *Baba* (아버지: Abeoji)

Yazarın adı: Kim Jeong-hyeon (김정현)

Yayın yılı: 1996

Tür: Uzun metrajlı roman.

Başlıca Karakterler ve Özellikleri:

•Han Jeong-su (한정수): Romanın merkezi figürü olan Han Jeong-su, Kültürel Miras Yönetimi Ajansı bünyesinde çalışan bir memurdur. Kendisi, hazımsızlık, iştahsızlık, kilo kaybı, halsizlik ve mide krampları gibi belirtilerle mücadele etmektedir. İlk başta bu semptomları yaşının getirdiği sıradan rahatsızlıklar olarak görmüş, ancak sonunda arkadaşı ve doktor olan arkadaşı tarafından ileri evre pankreas kanseri teşhisi konulmuştur. Hastalığın midesine ve onikiparmak bağırsağına yayıldığı belirtilir. Umutsuzca bir umut arayışı içine düşer ve aynı zamanda derin bir yalnızlık hissiyle boğuşmaktadır. Ölümden korkmadığını veya yaşama bağlılık hissetmediğini ifade eder. Eşi ve çocukları için geleceği düzenleme sorumluluğu hisseder. Başlangıçta ölüme karşı onurlu bir duruş sergilemek istese de daha sonra yükümlülüklerden arınmış, farklı ve havalı bir yaşam sürme arzusunu dile getirir. Kendisini bir baba ve eş olarak yetersiz görmekte, ailesinin onu bir yabancı gibi algıladığına inanmaktadır.

•Nam Sin-u (남신우): Han Jeong-su'nun yakın arkadaşı ve bir hastanede bölüm şefi olan doktordur. Jeong-su'ya pankreas kanseri teşhisini koyan kişidir. Arkadaşının ölümcül hastalığı ve ona yardım edememesi nedeniyle derin bir üzüntü ve öfke hisseder. Jeong-su'nun başlıca sırdaşı ve destekçisidir; arkadaşının alkollü patlamalarına ve duygusal mücadelelerine katlanır. Jeong-su'nun ağrılarını yönetmeye çalışır ve ona sürekli bir varlık sunar. Jeong-su'ya teşhisini ailesiyle paylaşmasını tavsiye eder. Arkadaşının acıdan kurtulma arzusuna yardımcı olmayı düşünürken, bunu bir cinayet olarak görse de aynı zamanda bir hak olarak algılar ve bu ikilemle boğuşur.

•Yeong-sin (영신): Han Jeong-su'nun eşidir. Başlangıçta kocasıyla arasına mesafe koymuş ve onun geç dönüşlerine, duygusal kopukluğuna alışmış, eylemlerine kayıtsızlıkla veya hafif bir rahatsızlıkla yaklaşmıştır. Ev işlerini ve çocuklarının eğitimini üstlenir, onları okula götürür. Kocasıının hastalığından haberdar olur, başlangıçta bunun erken evre mide kanseri olduğuna inanır. Büyük bir direnç gösterir; içsel çalkantısına ve üzüntüsüne rağmen kocasını ve ailesini desteklemeye çalışır. Ailenin mali durumunu yönetir ve kocasının bilgisi dışında önemli miktarda para biriktirir. İyi bir eş ve anne olarak tanımlanır, çalışkanlığı ve sessiz dayanıklılığıyla öne çıkar. Dışarıdan soğuk görünen tavrı, derinde yatan büyük bir şefkati ve korkutucu bir sakinliği gizler. Nihayetinde Jeong-su'ya olan derin sevgisini ve acısını ifade eder, geçmişteki duygusal mesafesini kabullenir.

•Han Ji-won (한지원): Han Jeong-su'nun kızı, Seul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı öğrencisidir. Son derece zeki, güzel ve akademik olarak başarılıdır. Başlangıçta babasına karşı derin bir hayal kırıklığı ve öfke duyar; onu zayıf, alkolik ve duygusal olarak yok sayar, hatta onu bir yabancı olarak nitelendirir. Babasının hırs eksikliğini ve istediği gururlu, başarılı ve havalı bir baba imajını sağlayamamasını eleştirir. Babasına yazdığı ilk mektup, hissettiği utancı ve küçümsemeyi yansıtan sert ifadeler içerir. Ancak daha sonra sözlerinden pişmanlık duyar, babasının gerçek sevgisini anlar ve ona geri dönme özlemini ifade eder.

•Han Hui-won (한희원): Han Jeong-su'nun oğludur. Atletik bir yapısı vardır ve başlangıçta akademik olarak daha az başarılı olsa da daha sonra derslerine ciddi şekilde ağırlık verir. Babasıyla Ji-won'a kıyasla daha doğrudan ve resmiyetsiz bir ilişkisi olduğu görülür. Sık sık günlük bir dil kullanır. Babasının durumu hakkında ablasından daha geç bilgi sahibi olduğu izlenimi verilir.

•Lee So-ryeong (이소령): Jeong-su'nun bir restoranda tanıştığı kadındır. Geleneksel güzellik ölçülerine sahip olmasa da bir yerlerde özel bir çekiciliği olduğu belirtilir. Algısı güçlü, empatik ve doğrudan bir kişiliğe sahiptir, bu da Jeong-su'nun yanında rahat hissetmesini sağlar. O, Jeong-su'nun aradığı insan sıcaklığı özlemini dile getirir. Jeong-su ile kısa süreli, samimi bir bağ kurar; onun ifade edilemeyen duygularını anlar ve ona farklı bir özgürlük ve sıcaklık deneyimi sunar. Jeong-su'nun evli olduğunu bilmesine

rağmen ona teselli ve farklı bir bakış açısı sunmayı seçer. İlişkilerinin geçici doğasını anladığı ve Jeong-su'ya olumlu anılar bırakmak istediği görülür.

•Jang Gyu-jun (장규준): Jeong-su ve Nam Sin-u'nun avukat arkadaşıdır. Eski bir başsavcıdır. Jeong-su'nun teşhisi karşısında şok olur ve başlangıçta kabullenmekte zorlanır. Jeong-su'nun vasiyeti ve miras konularını tartışır, bu meseleleri kendisinin halledebileceğini ima eder. Jeong-su'nun ailesi ve duygusal durumu hakkında endişe duyar. Nam Sin-u gibi, o da Jeong-su'nun acısını sona erdirme arzusunun etik sonuçlarıyla mücadele eder.

Eser Özeti:

Hikâye, Han Jeong-su'nun yorgunluk ve çeşitli fiziksel rahatsızlıklarla mücadele etmesiyle başlar; yakın arkadaşı Dr. Nam Sin-u tarafından kendisine pankreas kanseri teşhisi konulur. Başlangıçta Jeong-su, teşhisi kabul etmekte zorlanır. Gerçeklikten kopuk bir tavır sergilerken bir yandan da çare arayışına girer. Akşamlarını Dr. Nam ile bir sokak tezgahında içerek geçirmeye başlar ve yaklaşan ölümle başa çıkmaya çalışır. Bu süreçte ailesiyle olan mesafeli ilişkisini ve hayatındaki seçimlerini sorgular.

Kızı Ji-won, akademik olarak başarılı olmasına rağmen babasına, onun algılanan zayıflığı, alkolizmi ve duygusal yokluğu nedeniyle sert bir mektup yazar. Bu durum Jeong-su'yu derinden yaralar, kimliğini ve amacını sorgulamasına neden olur. Acıya rağmen, mektubu nihayetinde sevginin bir işareti olarak yeniden yorumlar.

Daha sonra Jeong-su, bir restoranda çalışan Lee So-ryeong ile tanışır. So-ryeong, ona aradığı insan sıcaklığı hissini sunar. Bu kısa karşılaşma, Jeong-su'ya yaşama dair bir his ve özgürlük duygusu verir, hastalığının ve aile yükünün gerçekliğinden anlık olarak kaçmasına olanak tanır.

Durumu kötüleştikçe, Jeong-su ölümüne hazırlanmaya başlar; finansal düzenlemeler yapar ve ailesinin geleceğini, özellikle eşi Yeong-sin'in potansiyel yeniden evliliğini ve çocuklarının iyiliğini düşünür. Ailesiyle, özellikle Ji-won ile uzlaşmaya çalışır; Ji-won daha önceki mektubu için pişmanlık duyar. Eşi Yeong-sin de hastalığından haberdar olur ve kendi acısına rağmen onu desteklemeye çalışır, aile gezileri düzenler ve evlerini Jeong-su'nun rahatı için yeniden düzenler.

Jeong-su'nun acısı şiddetlenir ve bu durum, uzun süreli ağrıdan ve ailesine yük olmaktan kaçınmak için hayatını hızlıca sonlandırma arzusunu körükler. Dr. Nam ile ötenazi yöntemlerini tartışır; doktor, tıbbi etik değerleri ile arkadaşının acısı arasında kalmıştır.

Duygusal bir anda, Yeong-sin, So-ryeong'u ziyaret eder. Jeong-su'ya verdiği teselli için ona teşekkür eder ve kalan hayatı için mücadele etmesi yönünde onu teşvik etmesi için yardımını ister, hatta Jeong-su'nun mutluluğu için ona para teklif eder. Jeong-su hastanede ailesiyle son kez sessizce vedalaşır ve eşine, süregelen sevgisini ve minnettarlığını ifade eden bir mektup bırakır.

Temel Çatışmalar ve Toplumsal Meseleler:

Aile içi dinamikler ve iletişim kopukluğu merkezinde toplumsal meseleye ışık tutar. Roman, babanın evin geçimini sağladığı ancak duygusal olarak mesafeli olduğu geleneksel bir Kore ailesini tasvir eder. Çocuklar ve eş, gerçek duygularını ifade etmekte zorlanır, bu da genellikle yanlış anlamalara ve kırgınlıklara yol açar. Ji-won'un sert mektubu bu iletişim eksikliğini açıkça gösterir. Eşi Yeong-sin, sevgisine ve çalışkanlığına rağmen, Jeong-su tarafından soğuk veya kayıtsız olarak algılanır.

So-ryeong ile yaşadığı ilişki, alışılmadık olsa da karmaşık aile ilişkilerinden ayrı, gerçek insan bağlantısı ve anlayış arayışı olarak sunulur. Bu durum eşinin sessiz, sabırlı sevgisiyle tezat oluşturur; Jeong-su bu sevgiyi sona yaklaşana kadar tam olarak tanıyamaz veya takdir edemez.

Romanın birincil çatışması ise, Han Jeong-su'nun hastalığı ve yaklaşan ölümüyle yaşadığı içsel mücadeledir. Fiziksel acısını, ağrı korkusunu ve onurlu bir son arayışını içerir.

Diğer önemli bir içsel çatışma, Jeong-su'nun ailesiyle çevrili olmasına rağmen hissettiği yalnızlık ve yabancılaşmadır. Eşi ve çocuklarından kopuk hisseder, onların kendisine karşı kayıtsız veya hatta küçümseyici olduğuna inanır.

Ötenazi/yardımlı intihar ikilemi, Dr. Nam'ın içsel çatışması aracılığıyla derinlemesine incelenen önemli bir etik ve toplumsal meseledir. Doktor ve arkadaş olarak Nam, Jeong-su'nun acısını sona erdirme arzusunun ahlaki ve hukuki sonuçlarıyla boğuşur.

Eserde İşlenen Ana Temalar:

•Ölüm ve Yaşamın Anlamı: Jeong-su'nun yaşamının son anlarında anlam arayışı, geçmişini sorgulaması, pişmanlıkları ve sevdiklerine bırakmak istedikleri bu temanın temelini oluşturur. Ölümün kaçınılmazlığı karşısında bireysel çaresizlik ve insani onur mücadelesi vurgulanır.

•Yalnızlık ve Yabancılaşma: Jeong-su'nun ailesiyle olan ilişkisinde hissettiği derin yalnızlık ve yabancılaşma merkezi bir temadır. Görünürde bir ailesi olmasına rağmen, eşi ve çocuklarıyla kurduğu duygusal bağın zayıflığı ve aralarındaki iletişim kopukluğu, onun dışarıdaki arayışına iten ana nedenlerdendir.

•Aşkın ve İlişkilerin Doğası: Roman, farklı sevgi biçimlerini ele alır: Han Jeong-su'nun ailesine duyduğu derin ama ifade edilemeyen sevgisi, Dr. Nam'ın Jeong-su'ya olan dostluk sevgisi ve fedakarlığı, Lee So-ryeong ile Jeong-su arasındaki, alışılmışın dışında gelişen, insan sıcaklığına dayalı bağ ve karısı Yeong-sin'in sessiz, sabırlı ve fedakâr sevgisi. Bu ilişkiler, sevginin karmaşıklığını, ifade biçimlerini ve bireysel algılarını gözler önüne serer.

•Ataerkil Rollerin Yükü ve Erkeklik Algısı: Jeong-su'nun baba kimliği üzerinden, modern toplumda babaların omuzlarındaki yük ve beklentiler incelenir. Başarılı ve güçlü bir baba olma beklentisi, onun kendi zavallı/değersiz görünüş olarak algıladığı haliyle çatışır. Onun "sıradan" bir hayat sürme isteği, kızının "gururlu ve başarılı bir baba" beklentisiyle tezat oluşturur.

•Pişmanlık ve Telafi: Jeong-su'nun hastalığıyla yüzleşmesi, geçmişe dönük pişmanlıklarını ve telafi etme çabalarını tetikler. Özellikle ailesine karşı hissettiği eksiklikler ve kızının mektubunun yarattığı vicdan azabı, onu son günlerinde bazı düzenlemeler yapmaya ve sevdiklerinin geleceğini güvence altına almaya yöneltir. Eşinin ve kızının da kendi pişmanlıklarını dile getirmesi, bu temanın karşılıklı bir döngüde işlendiğini gösterir.

EK 5. *Cheolsu*

Eserin adı: *Cheolsu* (철수)

Yazarın adı: Bae Su-ah (배수아)

Yayın yılı: 1998

Tür: Kısa roman.

Başlıca Karakterler ve Özellikleri:

•Anlatıcı (İsimsiz), 1988 yılında Gyeonggi Eyaleti'nde bir üniversitede geçici sözleşmeli çalışan, yirmi dört yaşında bir kadındır. İşini, herkesin özel nitelik veya uzmanlık gerektirmeden yapabileceği, "sıradan bir büro işi" olarak tanımlar. Günlük işleri arasında öğretim görevlilerine belge göndermek, ders programlarını düzenlemek ve öğrenci şikayetlerini ele almak yer alır. Kendini sürekli yorgun hissetmektedir. Veteriner olma hayalinden vazgeçmiş, ailesinin geçimini sağlayan tek kişidir. Anlatıcı, ilişkilerinde genellikle mesafeli ve soğuk bir tutum sergiler. Kendi benliğini 'hiçbir yerde bulunamayan ben' olarak görme eğilimindedir.

•Cheolsu (철수): Anlatıcının eski erkek arkadaşı ve orduda görevli bir askerdir. Anlatıcıdan iki yaş büyüktür. Kişiliği "mineral" olarak nitelendirilir ne dürüst ne de dramatik, hayata karşı kayıtsız bir duruş sergiler. Birçok kız arkadaşı olmasına rağmen, ilgisi "tutkudan ziyade basit bir merak" olarak tanımlanır. Askerlik döneminde yüzü yanmış, elleri nasırlı ve daha az konuşan biri olarak değişmiştir. Anlatıcıyla olan fiziksel ilişkisi duygusuz ve heyecansız olarak betimlenir. Anlatıcının hayatındaki hapishanelerden biri olarak görülür.

• Yardımcı Karakterler

•Anlatıcının Annesi: Alkol bağımlılığıyla mücadele eden, geçmişte Miss Cambison Merhemi yarışmasını kazanmış ancak daha sonra alkol nedeniyle işini kaybetmiş bir figürdür. Ailesinin maddi zorlukları nedeniyle tekrar hastanede çalışmaya başlar. Kızına karşı acımasızca eleştirel olup, sürekli para konularında ve onun maaşının azlığı

konusunda şikâyet eder. Oğlunun Japonya'ya gidişi için para toplama çabasındadır. Umut dolu ancak gerçeklikten kopuk bir karakterdir.

•Anlatıcının Erkek Kardeşi: Anlatıcıdan on yaş büyük olan ağabeyi, eskiden devlet başkanlığı konutunda koruma olarak çalışmış ancak daha sonra işini bırakmıştır. Anlatıcıya karşı koruyucu bir tutum sergiler; ona çamaşır makinesi alabilmek için yaşadığı dairenin depozitosunu kullanmıştır. Japonya'ya temizlik hizmetinde çalışmak üzere gitme planı yapar, bu da ailenin maddi sıkıntılarını ve onun fedakarlığını gösterir. Gidişi ve sonrasında kayboluşu, anlatıcının hayatındaki boşluk ve anlamsızlık temasını derinleştirir.

•Mia (Anlatıcının Kız Kardeşi): Anlatıcıdan on yaş küçük olan Mia, ailenin en başarılı öğrencisidir ve zor denklemleri bile kolayca çözebilen zeki bir karakter olarak tanıtılır. Ağabeyi ve anlatıcının aksine, sosyal olmayı ve akranlarıyla bağ kurmayı önemser; sınıf gezisine katılmak ister. Giyimine ve saçına özen gösterir. Geleceğe dair umutları ve hayalleri olan tek aile üyesi olarak tasvir edilir. Ancak sonunda bu umutların solduğu ve 'tahnit edilmiş bir şeye' belirtilir.

•Suç Sosyolojisi Öğretim Görevlisi: Anlatıcının üniversitede iletişimde olduğu, suç sosyolojisi dersleri veren bir part-time öğretim görevlisidir. Anlatıcı onu ilk başta yanlışlıkla Kangnam Üniversitesi'nden Profesör Gang Jin-gu sanır. Ders konuları arasında cinayet, soygun, hırsızlık, tecavüz ve aile içi şiddet bulunur. Anlatıcıya gösterilere katılması için çağrıda bulunur ve anlatıcı tarafından "nadir bir idealist" olarak nitelendirilir. On yıl sonra anlatıcıyı telefonla arayarak geçmişteki karşılaşmalarından bahseder, bu da zamanın döngüselliği ve karakterlerin kaderlerinin kesişimi temasına hizmet eder.

•Cheolsu'nun Annesi: Cheolsu'nun evinde anlatıcıyla karşılaşan, iri yapılı ve meraklı bir kadındır. Anlatıcının kişisel bilgilerini, ailesini, işini ve gelirini oldukça doğrudan ve sorgulayıcı bir şekilde sorar. Oğluna olan düşkünlüğünü ve onun askerlik görevindeki rahatını dile getirir, anlatıcıdan oğluna tavuk götürmesini talep eder. Bu karakter, anlatıcının sınıfsal farklılıklar ve toplumsal beklentilerle olan çatışmasını temsil eder.

•Cheolsu'nun Kız Kardeşi: Cheolsu'dan küçük olan bu karakter, başarılı bir öğrencidir ve matematik özel dersleri verir. Anlatıcının kıyafetlerini ve yaşam tarzını küçümseyen, yargılayıcı bir tutum sergiler.

Eser Özeti:

Roman, anlatıcının 1988 yılında Gyeonggi Eyaleti'ndeki bir üniversitede geçici büro memuru olarak çalıştığı dönemi merkeze alır. Gündüzleri sıradan işlerle uğraşırken, geceleri ise şehir merkezinde, Plaza Oteli'nin arkasındaki bakımsız bir restoranda bulaşık yıkayarak, yemek servis ederek ve temizlik yaparak ek iş yapar. Yorgunluk ve hayal kırıklığıyla dolu bu yaşantısında, ailesinin tek geçim kaynağıdır. Veteriner olma hayalinden vazgeçmiştir. Anlatıcının küçük kız kardeşi Mia, sınıf gezisine katılmak ister ancak ailenin maddi durumu buna elvermez. Anlatıcı, kız kardeşinin gezisi için gece işinden kazandığı parayı kullanmaya karar verir ve bu yüzden kendi öğle yemeklerinden feragat eder. Anlatıcının ağabeyi, Başkanlık konutunda koruma olarak çalıştığı bir işten ayrılmıştır. Japonya'da bir temizlik şirketinde çalışmak üzere ülkeyi terk etmeyi planlar. Geçmişte anlatıcıya, kız arkadaşıyla yaşadığı daireden aldığı depozitoyla çamaşır makinesi hediye etmiştir.

Anlatıcı, Cheolsu adındaki kişiliği kayıtsız ve sıradan olarak nitelendirilen bir erkek arkadaşa sahiptir. Cheolsu askerden izne geldiğinde, anlatıcıyla fiziksel bir yakınlaşma yaşamak ister ve bu deneyim anlatıcı için duygusuzdur. Cheolsu'nun annesi, anlatıcının evine gelerek onu sorgular ve oğluna askeri üsse götürmesi için bir paket tavuk verir. Anlatıcı, Cheolsu'yu ziyaret etmek üzere Yeoncheon'daki askeri üsse uzun ve zorlu bir yolculuğa çıkar. Yolda, Gül Bahçesi adlı bir restoranda işlenmiş cinayete dair bir "aranıyor" afişine rastlar. Askeri üste, Kim Cheolsu adında iki memur-eğitmen olduğu ve anlatıcının aradığı kişinin aslında orada olmadığı, başka bir Kim Cheolsu'nun kaza geçirdiği bilgisi verilir. Yanlış yere yönlendirildikten sonra nihayet asıl Cheolsu'yu bulduğunda, onun arkadaşlarının yanında keyifle vakit geçirdiğini görür. Bu durum, anlatıcıda büyük bir hayal kırıklığı ve öfke yaratır. Annesinin Cheolsu'ya gönderdiği tavuğu tuvalete atar ve onu terk eder. Anlatıcı eve döndükten sonra hastalanır. Ağabeyi Japonya'ya gitmek için borç alır ve bir daha kendisinden haber alınamaz. Anlatıcı ve annesi, hapisteki babalarına Noel kartları hazırlarken, babasının yolsuzlukla suçlandığı ve ailenin onun suçsuzluğuna inanmadığı ortaya çıkar. Romanın son bölümlerinde

anlatıcı, ailesinin eski evi olan 16 numaralı harabe binaya geri döner. Burada, anlatıcıyı fiziksel ve zihinsel olarak aşağılayan, kimliği belirsiz bir erkekle karşılaşır. Anlatıcı, gördüğü halüsinasyonlar ve "gerçeklik mi yoksa fantezi mi" istediği üzerine düşünceleriyle kendi algısının sınırlarını zorlar. Hikâye, anlatıcının "mutlak anlamsız bir şeye dönüşerek zamandan nasıl kurtulduğunu" ve yanındaki adamı "doldurulmuş hayvana çevirme" arzusunu dile getirmesiyle sona erer.

Temel Çatışmalar ve Toplumsal Meseleler:

•Cinsiyet Rolleri ve Toplumsal Beklentiler: Kadın karakterler üzerindeki toplumsal beklentiler ve baskılar dikkat çekicidir. Anlatıcının annesi, oğlunun "yüksek hedefler koyması gerektiğine" dair geleneksel bir bakış açısına sahiptir. Cheolsu'nun annesinin anlatıcının işi ve ailesi hakkındaki sorgulamaları, kadınların evlilik ve sosyal statü beklentileriyle yüzleşmesini temsil eder. Anlatıcının kendi bedenine ve cinsel deneyimine karşı hissettiği yabancılaşma ve romandaki taciz sahnesi, kadınların nesneleştirilmesi ve maruz kaldığı şiddete dair eleştirel bir yaklaşım sunar.

•Kimlik ve Benlik Arayışı: Anlatıcı, sürekli olarak kendi kimliğini sorgular. Yoksulluk ve toplumsal aşağılanma gibi dış faktörlerin bireyin benliğini nasıl şekillendirdiğini ve hatta yok ettiğini irdeler. Roman, anlatıcının halüsinasyonları ve gerçeklik algısının bulanıklaşması üzerinden kimlik krizini derinleştirir.

•İletişimsizlik ve Yabancılaşma: Karakterler arasındaki duygusal mesafeler ve iletişim kopuklukları belirgin temalardandır. Anlatıcının Cheolsu ile olan ilişkisi duygusuz ve heyecansızdır. Özel bir ilişki olmaktan uzaktır. Aile içinde bile duygusal yakınlık eksiktir; anlatıcı ve Mia birbirlerinin varlığından zar zor haberdarlardır. Anlatıcının kendisini ve çevresindekileri rastgele insanlar olarak görmesi modern yaşamın getirdiği yabancılaşmayı yansıtır.

•Travma ve Toplumsal Adaletsizlik: Babasının yolsuzluktan hapse girmesi ve ailesinin bu duruma farklı tepkileri, adaletsizlik ve bireysel sorumluluk temalarını işler. Gül Bahçesi cinayeti gibi arka planda işlenen şiddet olayları da toplumsal çürümeyi ve tehlikeleri sembolize eder.

•Maddi Sıkıntılar ve Sosyal Sınıf Ayrımı: Anlatıcının ailesinin yoksulluğu, Mia'nın sınıf gezisine gidememesi ve anlatıcının bu geziyi karşılamak için öğle yemeklerinden feragat etmesi gibi unsurlar, ekonomik eşitsizliklerin ve sosyal sınıf farklılıklarının bireylerin yaşamları üzerindeki belirleyici etkisini gözler önüne serer. Anlatıcının annesinin oğlunun iş bulma ve Japonya'ya gitme çabasını vurgulaması, bu maddi zorlukların aile üzerindeki baskısını gösterir. Cheolsu'nun ailesiyle anlatıcının ailesi arasındaki yaşam tarzı ve beklentilerdeki farklılıklar da bu çatışmayı derinleştirir.

Eserde İşlenen Ana Temalar:

•Kimlik ve Varoluşsal Boşluk: Anlatıcı, roman boyunca kendi bedenine, ilişkilerine ve çevresine karşı mesafeli bir duruş sergiler. Zamanın ve kimliğin bulanıklaşması, anlatıcının kendi benliğini bir "peyzaj" veya "cansız nesneler" gibi görmesiyle pekişir. Modern dünyada bireyin kaybettiği özgün benlik ve anlam arayışının temsilidir.

•Yabancılaşma ve Duygusal Soğukluk: Cheolsu ile olan duygusuz ve heyecansız ilişkisi ve ailesiyle olan mesafeli iletişimi, bu yabancılaşmanın kişisel ilişkilerdeki yansımalarıdır. Anlatıcı, duygusal bağ kurmaktan kaçınır ve başkalarının dokunuşlarına veya ilgisine karşı bir direnç gösterir.

•Zamanın Döngüselliği ve Anlamsızlığı: Anlatıcı, 1988 yılını "başlangıcı ve sonu" olarak tanımlar ancak bu yılın 1978 veya 1998'den farksız olduğunu, her şeyin "tekrar edeceğini" belirtir. Yaşamın rutin, can sıkıntısı ve tekrarlardan oluşan bir döngü olduğu fikri hakimdir. Bu döngüsel zaman algısı, bireysel çabaların veya toplumsal olayların gerçek bir değişim yaratamayacağına dair bir anlamsızlık hissini beraberinde getirir.

•Sınıf ve Toplumsal Uyumsuzluk: Roman, yoksulluğun ve düşük sosyal sınıfın bireylerin hayatları üzerindeki belirleyici etkisini vurgular. Anlatıcı, kendisinin ve kardeşinin "ailenin yoksulluğuna veya gruba uyumsuzluğuna yas tutmadığını" belirtir ve bu durumu "talihli ya da talihsiz olması anlamsızdı" şeklinde yorumlar. Bu kabulleniş, sistemin dayattığı sınırlamalara karşı bir tür teslimiyet veya uyumsuzluğun bir yaşam biçimi olarak içselleştirilmesini gösterir.

•Gerçeklik ve Algı Arasındaki Belirsizlik: Roman, anlatıcının algısının ve gerçekliğin sürekli olarak bulanıklaştığı bir anlatı sunar. Anlatıcının gördüğü halüsinasyonlar ve olayların rüya gibi akışı, bu belirsizliği güçlendirir.

•Beden ve Nesneleştirme: Anlatıcı, kendi bedenine karşı kayıtsız ve mesafeli bir tutum sergiler. Cinsel deneyimleri duygusuz ve rahatsız edici olarak betimlenir.

EK 6. Eşim Evlendi

Eserin adı: (아내가 결혼했다: Anaega Gyeolhonhaetda)

Yazarın adı: Park Hyeon-wook (박현욱)

Yayın yılı: 2006

Tür: Uzun metrajlı roman.

Başlıca Karakterler ve Özellikleri:

•Anlatıcı: 30'lu yaşlarında sıradan bir şirket çalışanıdır. Romantik ideallerini yitirmiş, kadınları genellikle dış görünüşlerine göre puanlayan bir bakış açısına sahiptir. Geleneksel evlilik ve aşk kavramlarına sıkı sıkıya bağlıdır, karısına karşı yoğun bir sahiplenme ve kıskançlık duyar. Evlilik yaşamında düzen ve temizliğe önem vermesine rağmen, kendisi bu konuda beceriksizdir. Real Madrid futbol kulübünün fanatiğidir ve futbolu yaşamının önemli bir parçası olarak görür. Karısının ilişkisi karşısında derin bir içsel çatışma yaşar; öfke, çaresizlik ve kabullenme arasında gidip gelir. Ailevi sorumluluklarını yerine getirmeye çalışan bir babadır, ancak bu yeni aile yapısında rolünü bulmakta zorlanır.

•2.In-a (인아): Fiziksel olarak göz alıcı bir güzelliğe sahip olmasa da zamanla anlatıcının gözünde puanı yükselen ve çekiciliği artan bir kadındır. Sosyoloji, antropoloji ve felsefe gibi sosyal bilimler alanında derin bir bilgi birikimine sahiptir. Bilgisayar programcısı olarak serbest çalışmaktadır. Barselona futbol kulübünün sadık bir taraftarıdır ve bu tutkusu anlatıcının ilgisini çekmiştir. Geleneksel aşk ve evlilik tanımlarını reddeden, bireysel özgürlüğe ve çoklu ilişki kavramına inanan bir karakterdir. Hayattaki nihai amacının mutluluk olduğunu ve kendi mutluluğu için başkalarına zarar vermediği sürece istediğini yapacağını savunur. Yemek pişirme, düzenleme ve temizlik konularında oldukça yeteneklidir. Hamile kaldıktan sonra işini bırakarak anne rolüne odaklanır ve çocuk yetiştirme konusunda pratik yaklaşımlar sergiler.

Yardımcı Karakterler

•Han Jae-gyeong (한재경): Karısının ikinci eşi ve meslektaşıdır. Sessiz, sakin ve nazik görünüşlü bir programcıdır. Anlatıcının karısının felsefesini destekler ve aşkın çoklu biçimlerini kabul eder. Anlatıcının geleneksel değerlerini sınayan ve onun için bir rakip figürü oluşturan bir karakterdir.

•Ji-won (지원): Anlatıcı ve In-a'nın kızıdır. Doğumu ve büyüme süreci, romanın merkezindeki çok eşli aile yapısının pratik ve duygusal zorluklarını gözler önüne serer.

•Anlatıcının Arkadaşı (병수): Anlatıcının geleneksel erkeklik ideallerini paylaşan, ancak kendi evliliğinde sadakatsizlik ve boşanma sorunları yaşayan bir arkadaşıdır. Anlatıcının yalnızlığını vurgulayan ve onun içsel çatışmalarını dışa vuran bir aynadır.

•Anlatıcının Kız Kardeşleri: Özellikle küçük kız kardeşi ve büyük kız kardeşi aracılığıyla, babalarının sadakatsizliğinin aile üzerindeki etkileri ve modern toplumdaki artan boşanma oranları tartışılır. Bu karakterler, evlilik kurumunun kırılganlığını ve değişen aile dinamiklerini temsil eder.

•Anlatıcının Annesi: Geleneksel aile değerlerini ve evlilik kurumunun kutsallığını temsil eden bir figürdür. Oğlunun evliliğindeki sıra dışı durum karşısında endişelerini dile getirir.

•Su-gyeong (수경): Anlatıcının, karısının hamileliği sırasında tanıştığı ve kısa süreliğine ilgilendiği bir kadındır. Anlatıcının karısına olan sadakatini ve ilişkisini test eden bir araç işlevi görür.

Eser Özeti:

Roman, bir şirkette çalışan anlatıcının, iş projesinde birlikte çalıştığı bir programcı olan In-a ile tanışmasıyla başlar. Anlatıcı, başlangıçta In-a'dan etkilenmese de onun futbol tutkusunu keşfetmesiyle ona karşı beklenmedik bir çekim hisseder ve ilişkileri ilerler. Anlatıcı In-a'ya aşkını itiraf ettiğinde, In-a geleneksel tek eşli bir ilişki yerine özgür ve çok eşli bir yaşam biçimi arayışında olduğunu açıklar. Anlatıcı, In-a'yı kaybetmek istemediği için bu sıra dışı ilişki tanımını kabul eder. Ancak, In-a'nın sık sık geç eve gelmesi ve başka erkeklerle ilişkisi olduğunu ima etmesi, anlatıcıda derin bir kıskançlık ve güvensizlik yaratır. Bu durumun getirdiği öfkeyle anlatıcı, In-a'ya boşanma belgelerini

sunar. In-a ise boşanmak istemediğini hem anlatıcıyı sevdiğini hem de Han Jae-gyeong adında başka bir erkekle evlenmek istediğini açıklar. Anlatıcının şaşkınlığı ve itirazlarına rağmen In-a ikinci evliliğini gerçekleştirir.

Romanın ilerleyen bölümlerinde, anlatıcının bu iki evlilikli yaşama uyum sağlama mücadelesi detaylandırılır. In-a, haftanın bir kısmını Seul'deki anlatıcının evinde, diğer kısmını ise Gyeongju şehrindeki ikinci eşinin evinde geçirir. Anlatıcının içsel yalnızlığı ve dışa vuramadığı kıskançlıkları artar. In-a'nın hamile kalmasıyla birlikte, bebeğin biyolojik babası konusundaki belirsizlik, anlatıcının duygusal karmaşasını daha da derinleştirir. Bebeğin doğumuyla birlikte, anlatıcı ve Jae-gyeong arasında, babalar savaşı olarak adlandırılabilecek, çocuğun bakımı ve babalık rolü üzerine sessiz bir rekabet başlar. Anlatıcı, karısını ve çocuğunu kaybetmemek adına Jae-gyeong ile aynı evde yaşama fikrine bile sıcak bakmaya başlar ancak onunla ayrı bir katta veya ayrı odalarda yaşamayı şart koşar. Roman, anlatıcının zorunluluktan da olsa bu çok aileli yaşam düzenine uyum sağlama sürecini ve bireysel kabullenişini tasvir eder. Sonunda, anlatıcı karısı ve ikinci eşiyle birlikte Yeni Zelanda taşınmayı kabul eder ancak Jae-gyeong'un ayrı bir yaşam alanı olması gibi kendi şartlarını sunar.

Temel Çatışmalar ve Toplumsal Meseleler:

•Birey ve toplum çatışması: roman, ın-a'nın geleneksel evlilik ve aşk normlarına meydan okuyan duruşunu, bireysel özgürlük ile toplumun dayattığı tek eşlilik anlayışı arasındaki temel çatışma üzerinden işler.

•Erkeklik ve sahiplenme duygusu: anlatıcının, karısını tekeline alma, kontrol etme ve geleneksel erkeklik rolünün ve aşk anlayışının bir yansıması olarak romanın ana çatışmalarından birini oluşturur.

•Aşkın doğası ve evliliğin anlamı: eser, aşkın gerçek mahiyetini, sadakatin sınırlarını ve evliliğin sadece tek eşliliğe dayanıp dayanmadığını derinlemesine sorgular.

•Cinsiyet rolleri ve toplumsal beklentiler: ın-a'nın cinsel özgürlüğü ve toplumsal normlara karşı duruşu, kadınların cinsel kimlikleri ve toplumsal rolleri üzerine yaygın beklentileri tartışmaya açar.

•Ebeveynlik ve değişen aile yapısı: çocuğun doğumuyla birlikte, çok eşli bir yapıda ebeveynlik sorumlulukları ve çocuk yetiştirmenin zorlukları ele alınarak modern aile kavramının sınırları sorgulanır.

Eserde İşlenen Ana Temalar:

•Aşk ve evlilik kavramlarının dönüşümü: roman, geleneksel tek eşli evlilik ve romantik aşk anlayışına meydan okuyarak alternatif ilişki modellerini araştırır. Karısının kendi mutluluğunu merkeze alarak ilişkilerini bu doğrultuda şekillendirme isteği, geleneksel normlara karşı bir meydan okuma olarak sunulur.

•Özgürlük ve bireysellik: ın-a'nın ilişkilerinde ve hayatındaki özgürlük ve bireysellik arayışı, toplumsal beklentilerle çatışma noktalarını oluşturur.

•Kıskançlık ve sahiplenme duyguları: anlatıcının karısına karşı duyduğu kıskançlık ve onu tekeline alma isteği, geleneksel erkeklik ve aşk anlayışının bir dışavurumu olarak öne çıkar.

•Mutluluk arayışı: yazarın ifadesiyle, romanın temelinde bireysel mutluluk arayışı yatmaktadır. Karakterler, kendi mutluluk tanımlarına ulaşmak için farklı yollar dener ve kararlar alırlar.

•Futbol metaforu: futbol, roman boyunca aşk, evlilik ve yaşamın karmaşık dinamiklerini açıklamak için sürekli bir metafor olarak kullanılır. Maç sonuçları, oyuncu stratejileri, takımlar arası rekabet ve taraftarlık, karakterlerin duygusal durumları ve ilişkisel çatışmalarıyla paralel ilerler.

EK 7. *Vejetaryen*

Eserin adı: *Vejetaryen* (채식주의자: Chaesikjuuija)

Yazarın adı: Han Kang (한강)

Yayın yılı: 2007

Tür: Roman.

Başlıca Karakterler ve Özellikleri:

•Yonğhe: Romanın merkezinde yer alan karakterdir. Başlangıçta, pasif ve itaatkâr bir eş olarak kocasına uyum sağlayan bir profil sergilemektedir. Ancak gördüğü travmatik rüyaların ardından vejetaryen olmaya karar vermesiyle birlikte hem fiziksel hem ruhsal dönüşüm sürecine girmiştir. Bu süreçte belirgin biçimde zayıflamış, cildi solgunlaşmış, göğüsleri küçülmüş ve içine kapanıklığı derinleşmiştir. Sutyen takmayı reddetmekte, cinsellikten uzaklaşmakta ve kocasının bedeninden et kokusu geldiğini söylemektedir. Babasının zorla et yedirme teşebbüsü ve uyguladığı şiddet sonrası intihar girişiminde bulunmuş; ardından akıl hastanesine yatırılmıştır. Burada kendisini bir bitkiye dönüşmüş gibi hissetmekte, yalnızca suyla beslenmek istemekte ve insan olmanın sınırlarından kopmaktadır. Yonğhe, bu yönleriyle bireysel özgürlük, bedensel özerklik, toplumsal şiddete direniş ve varoluşsal yabancılaşma temalarının simgesel taşıyıcısıdır.

•Kocası: Romanın ilk bölümünün isimsiz anlatıcısı, kendisini sıradan biri olarak tanımlamaktadır. Fiziksel görünümüne ilişkin aşağılık kompleksi taşımakta; özellikle küçük cinsel organı ve orantısız bedeni nedeniyle yetersizlik hissetmektedir. Karısının sıradanlığına uygun, problemsiz bir evlilik sürdürürken, onun vejetaryen olmasıyla birlikte şaşkınlık ve rahatsızlık duymaya başlar. Karısının davranışlarını anormal ve bencil olarak nitelendirir; toplumsal normlara sıkı sıkıya bağlıdır. Cinsel arzularını önceliklendiren bu karakter, eşinin rızası dışında cinsel şiddet uygulayarak onun iç dünyasına duyarsızlığını açığa vurur.

Sanatı, kişisel saplantılarını meşrulaştıran bir araç hâline gelir ve etik sınırları açık biçimde ihlal eder. Romanın sonunda eşi tarafından terk edilir ve akıl sağlığıyla ilgili sorunları nedeniyle tedavi edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

•İnhe: Romanın üçüncü bölümünün anlatıcısı olan bu karakter, Yonğhe'nin ablasıdır ve sorumluluk sahibi, pratik ve güçlü bir kadındır. Kozmetik dükkânı işlettiği ve işinde başarılı olduğu belirtilir. Babasının şiddetine maruz kalan Yonğhe'ye çocukluğundan beri şefkat ve sorumluluk duyar. Kendi oğluna düşkündür ve onun bakımıyla ilgilenir. Kocasının sanatsal çalışmalarını anlamakta güçlük çeker ancak ona karşı nazik ve destekleyicidir. Yonğhe'nin durumunun kötüleşmesiyle derin bir kaygı ve çaresizlik yaşar, kardeşini hayatta tutmak için büyük çaba sarf eder. Kocasının Yonğhe ile yaptığı etik dışı sanatsal çalışmayı keşfettiğinde büyük bir şok ve hayal kırıklığı yaşar. İnhe, roman boyunca aile içi şiddet, akıl sağlığı sorunlarına karşı mücadele ve kadınların toplumsal yükümlülükleri gibi temalar bağlamında merkezi bir figürdür.

•Kayınpeder: Yonğhe ve İnhe'nin babasıdır. Ataerkil bir figürdür ve şiddetli bir mizaca sahiptir. Vietnam Savaşı gazisi olmasıyla gurur duyar. Yonğhe'nin vejetaryenliğini kabul etmez ve ona zorla et yedirmeye çalışırken tokat atar. Bu eylemleriyle, geleneksel aile yapısının ve ataerkil otoritenin birey üzerindeki baskısını temsil eder. Yonğhe'nin ruhsal çöküşünde önemli bir görev görür.

•Kayınvalide: Yonğhe ve İnhe'nin annesidir. İyi kalpli biri olarak tanımlanır. Kızının vejetaryenliğinden ve durumunun kötüleşmesinden endişe duyar. Geleneksel bir anne figürü olarak, kızını iyileştirmek için çaba gösterir. Kocasının kızına uyguladığı şiddet karşısında çaresiz kalır. Aile içinde şefkat ve kaygı duygularını temsil eder.

•Kayınbirader: Yonğhe ve İnhe'nin erkek kardeşidir. Babasının Yonğhe'ye uyguladığı şiddete karşı çıkar ve onu engellemeye çalışır. Ailedeki gerilimli duruma tepki veren, ancak ataerkil yapının gücü karşısında etkisiz kalan bir figürdür.

•Ciu: İnhe'nin beş yaşındaki oğludur. Sık sık hasta olması, annesi İnhe için önemli bir kaygı kaynağıdır. Annesinin hayata tutunma nedenlerinden biridir ve masumiyetiyle annesine neşe katar. Roman, Ciu aracılığıyla annelik, sorumluluk ve gelecek nesillere aktarılan travmalar temalarına dokunur.

•J: Kocasının çalışma atölyesinden alt sınıfı olan genç bir erkek modeldir. Yonğhe ile birlikte çiçeklerle boyanarak cinsel içerikli sahnelerde modellik yapar. Ancak sanatçının talepleri pornografik bir boyuta ulaşınca etik kaygılarla projeden çekilir. J, sanatın etik sınırları ve bireysel takıntıların sınırlarını temsil eder.

•P: İnhe'nin kocasının eski sevgilisi ve başarılı bir sanatçıdır. Kocaya, kendi sanatsal projesinde model olarak yardım eder ve onun bedenini çiçeklerle boyar.

•Doktor Bak İnho: Yonğhe'nin akıl hastanesindeki sorumlu doktorudur.

•Hicu Hanım: Yonğhe'nin yattığı hastanede alkol bağımlılığı ve hipomani tedavisi gören bir hastadır. Yonğhe'ye bakıcılık yapar ve onun durumundan dolayı derin bir empati ve üzüntü duyar.

Eser Özeti:

Roman, üç ayrı bölümden oluşur ve her bölüm farklı bir anlatıcı tarafından sunulur. İlki Yonğhe'nin kocası, ikincisi ablasının eşi ve üçüncüsü ise ablası İnhe tarafından anlatılır. Bu üç bakış açısı, Yonğhe'nin giderek kötüleşen ruhsal ve fiziksel durumunu; ona karşı gösterilen tepkileri ve toplumun bireysel farklılıklara karşı tutumunu katmanlı bir şekilde ortaya koyar.

Romanın ilk bölümünde kocası, başlangıçta Yonğhe'yi sıradan ve çekici olmayan biri olarak tanımlar ve onunla evliliğinin kendi yaşam tarzına uygun olduğunu düşünür. Yonğhe'nin hayatı, bir gece gördüğü korkunç bir rüya sonrasında dramatik bir şekilde değişir. Rüyasında kan ve et imgeleri görmesinin ardından ani bir kararla vejetaryen olur. Bu karar, evdeki tüm et ürünlerini çöpe atmasına yol açar ve kocasını şaşırtır, hatta öfkelendirir. Yonğhe'nin değişimi sadece beslenme alışkanlıklarıyla sınırlı kalmaz; sutyen takmayı bırakır, cinsellikten uzaklaşır ve kocasıyla fiziksel teması reddeder. Bu davranışlar, kocasının hem şaşkınlığına hem de toplum içinde yaşadığı utanca yol açar; özellikle iş yemeğinde patronlarının ve diğer eşlerin önünde et yemekten imtina etmesiyle durum daha da kötüleşir. Yonğhe'nin ailesi bu duruma müdahale etmeye çalışır. Bir aile toplantısında, ataerkil bir figür olan babası Yonğhe'ye zorla et yedirmeye çalışır ve ona şiddet uygular. Bu olayın şokuyla Yonğhe bir meyve bıçağıyla bileğini kesmeye teşebbüs

eder. Bu intihar girişimi sonrasında Yonğhe, akıl hastanesine yatırılır. İlk bölüm, Yonğhe'nin çevresiyle olan kopukluğunu ve kendi dünyasına çekilmesini vurgular.

İkinci bölüm Yonğhe'nin ablasının kocası olan bir sanatçının perspektifinden ilerler. Baldızının kalçasındaki bir moğol lekesinden ve Yonğhe'nin dönüşüm arzusundan etkilenerek sanatsal bir proje fikri geliştirir. Bu proje, çıplak kadın ve erkek bedenlerini çiçek desenleriyle boyayarak cinsel birleşme sahnelerini video olarak kaydetmektir. Yonğhe'nin bedeninin, özellikle de moğol lekesinin, bu projenin temel ilham kaynağı olduğu ortaya çıkar. Sanatçı, önce J adında genç bir erkeği model olarak kullanır ve Yonğhe ile onu birlikte filme alır. Ancak J, çekimlerin pornografik bir boyuta ulaşmasından rahatsızlık duyarak projeden çekilir. Bunun üzerine sanatçı, Yonğhe ile çekimi kendi evinde devam ettirir ve onunla cinsel ilişkiye girerken filme alır. Bu sırada kendi karısı onları yakalar.

Üçüncü bölüm, Yonğhe'nin ablası İnhe'nin anlatımıyla devam eder. Kocasının eylemleri yüzünden yaşadığı şok ve hayal kırıklığının ardından İnhe, Yonğhe'nin akıl hastanesindeki bakımını üstlenir. Bu bölümde Yonğhe'nin durumu daha da kötüleşir; yemek yemeyi tamamen reddeder. Bitkiye dönüşme sanrıları yaşar ve yalnızca güneş ışığıyla yaşayabileceğini iddia eder. Bu durum, onun fiziksel olarak ciddi şekilde zayıflamasına, mide kanaması geçirmesine ve doktorların onu zorla besleme girişimlerine yol açar. İnhe, kardeşini hayatta tutmak için çabalarken, kendi hayatındaki zorluklarla, kocasının ihanetiyle ve toplumun beklentileriyle yüzleşir. Yonğhe'nin durumu giderek umutsuz bir hal alır ve roman, onun bir başka hastaneye sevk edilmesiyle sona erer. Kardeşinin durumuyla ilgili çaresizliğini ve kendi vicdan azabını sorgularken, romanın sonunda dahi Yonğhe'nin kaderi belirsizliğini korur.

Temel Çatışmalar ve Toplumsal Meseleler:

Roman, bireyin toplumsal normlar ve geleneksel değerlerle yaşadığı çatışmayı ele almaktadır. Yonğhe'nin vejetaryen olma kararı, yalnızca bir beslenme tercihi değil aynı zamanda Güney Kore toplumunun et temelli kültürüne ve ataerkil yapısına karşı sessiz bir başkaldırıdır. Özellikle babasının zorla et yedirmeye çalışması ve fiziksel şiddeti, bireysel özerkliğin geleneksel otorite tarafından nasıl bastırıldığını gösterir. Yonğhe'nin akıl sağlığına dair yaşadığı dönüşüm ise toplumsal beklentilere uymayan bireylerin nasıl

dışlandığını ve denetim altına alındığını ortaya koyar. Bu bağlamda hastaneler ve doktorlar onu anlamaktan çok kontrol etmeye yönelir.

Kadın bedeninin metalaştırılması ve cinsiyetçilik romanın önemli temalarındandır. Kocası Yonğhe'yi cinsel bir obje olarak görmekte ve onun rızasını hiçe sayarak cinsel şiddet uygulamaktadır. Sanatçı karakterin baldızının bedenini kullanarak gerçekleştirdiği proje sanatın etik sınırlarını ve sömürü potansiyelini tartışmaya açar. Yonğhe'nin sutyen takmayı reddetmesi ve hastane bahçesinde üstsüz durması, kadın bedeninin toplumsal ve cinsel denetim karşısındaki kırılganlığına ve direncine işaret eder.

Roman aynı zamanda insan doğasındaki şiddet eğilimini sorgular. Yonğhe'nin etten tiksinmesi, rüyalarında tanık olduğu vahşet ve şiddetten kaynaklanır. Bitkiye dönüşme arzusu ise bu şiddet ortamından kaçma ve daha sade, barışçıl bir varoluş arayışının metaforudur.

Eserde İşlenen Ana Temalar:

•Bedensel Özerklik ve Direniş: Yonğhe'nin et yemeyi reddetmesi, sutyen takmaması ve nihayetinde intihar girişiminde bulunması, bireyin kendi bedeni üzerindeki egemenliğini ilan etme ve toplumsal, ailevi baskılara karşı koyma çabaları olarak yorumlanabilir. Bu direniş, pasif ve içsel bir süreç olmasına rağmen, Yonğhe'nin kimliğini ve iradesini savunma biçimidir.

•Kimlik ve Dönüşüm: Roman, bireysel kimliğin akışkanlığını ve varoluşsal bir dönüşüm arayışını merkeze alır. Yonğhe'nin gördüğü rüyalarla başlayan vejetaryenlik süreci, sonunda onun bitkiye dönüşme arzusuna evrilir. Bu dönüşüm, insan olmanın getirdiği acıdan, şiddetten ve toplumsal beklentilerden kaçışın, kendi özünü yeniden tanımlamanın bir yolu olarak işlenir.

•Şiddet ve Travma: Romanda aile içi fiziksel şiddet, cinsel şiddet ve tıbbi/kurumsal şiddet gibi çok boyutlu şiddet türleri çarpıcı bir şekilde ele alınır. Yonğhe'nin gördüğü kâbuslar, maruz kaldığı bu travmaların ve insan doğasındaki şiddet eğiliminin dışavurumudur.

•Doğa ve İnsan İlişkisi: Yonğhe'nin bitkilerle bütünleşme ve onlarla bir olma arzusu, insan ve doğa arasındaki ilişkiye felsefi bir bakış sunar. İnsanlığın doğaya ve hayvanlara

uyguladığı şiddet Yonğhe'nin içsel direnişinin temelini oluştururken; bitkisel bir varoluş, saflık ve masumiyetin sembolü haline gelir.

•Madde ve Ruh: Yonğhe'nin bedeni fiziksel olarak zayıflarken ve adeta erirken, bilinci ve ruhu farklı bir gerçekliğe, bitkisel bir varoluşa yönelir. Bu durum, bedensel varoluşun sınırlarını, insan bilincinin derinliklerini ve ruhun bağımsızlığını sorgulatır.

•Sanatın Etiği ve Sanatçının Rolü: Sanatçı olan kocanın, Yonğhe'nin travmatik deneyimlerini ve bedenini kendi sanatsal arzuları için bir araç olarak kullanması, sanatın sınırlarını, sömürü potansiyelini ve sanatçının etik sorumluluklarını tartışmaya açar. Sanatın özgürleşme potansiyeli ile kişisel saplantıların bir dışavurumu olma arasındaki gerilim incelenir.

EK 8. *Lütfen Anneme İyi Bak*

Eserin adı: *Lütfen Anneme İyi Bak* (엄마를 부탁해: Eommareul butakhae)

Yazarın adı: Shin Kyung-sook (신경숙)

Yayın yılı: 2008

Tür: Uzun metrajlı roman.

Başlıca Karakterler ve Özellikleri:

•Anne: Olayların merkezinde yer alan karakterdir. Yetmişli yaşlarındadır. Nüfusta 1938 doğumlu olarak kayıtlıdır ancak gerçek doğum yılı 1936'dır. Kaybolduğu gün beyazları karışmış kısa perma saçlı çıkık elmacık kemikli açık mavi gömlek beyaz ceket ve bej pileli etek giymektedir. Ailesi bir araya geldiğinde neşelenen ve bundan gurur duyan bir yapıya sahiptir. Fotoğraf çektirmekten hoşlanmaz. Hayatının en dikkat çekici yönlerinden biri okuma yazma bilmemesidir. Duygularını ifade etmekte zorlanır acılarını genellikle içine atar. Kronik baş ağrıları hafıza sorunları ve felç geçmişi olmasına rağmen ailesine büyük bir özveriyle hizmet eder bahçe işleriyle uğraşır yemek yapar ve çocuklarının geleceği için para biriktirir. Zaman zaman sıkıntısını testi kapaklarını kırarak dışa vurur. Hiç doğmamış bir çocuğun ve genç yaşta kaybettiği kayınbiraderi Gyun'un acısını içinde taşır. Seul'deki Somangwon adlı öksüzler yurdunda gönüllü olarak çalışır ve büyük kızının kitaplarını dinler.

•Büyük Kız: Romanda ikinci şahıs zamiriyle hitap edilen yazar karakteridir. Annesinin okuma yazma bilmediğini ve annesinin adına mektuplar yazdığını çocukken fark etmemiştir. Annesinin kaybolmasıyla birlikte ona karşı duyduğu ihmal suçluluk ve pişmanlık duyguları derinleşir. Kendi bencilliğini ve annesinin fedakarlıklarını sorgular. Michelangelo'nun Pietà heykeliyle karşılaştığında anneliğin evrensel acısını anlamaya başlar.

•Büyük Oğul/Yun Hyeongcheol (윤형철): Ailenin en büyük çocuğudur. Başlangıçta kamu görevlisidir daha sonra bir apartman inşaat şirketinde halkla ilişkiler müdürü olarak çalışır. Annesinin kayboluş sürecinde liderlik rolü üstlenir ancak zaman zaman ona karşı

duyarsızdır. Annesinin onun eğitimi için yaptığı fedakarlıkları ve savcı olma hayalini gerçekleştirememesini düşünerek derin bir minnet ve suçluluk hissi taşır.

•Baba/Yi Eun-gyu (이은규): Annenin Seul İstasyonu'nda kaybolduğu sırada yanında olan kişidir. Gençliğinde sık sık evden ayrılmış dövüş sanatları ve davul çalmaya ilgi duymuştur. Eşinin acılarını ve fedakarlıklarını genellikle fark etmemiştir. Kayboluş sonrası ihmallerinin farkına vararak pişmanlık duyar.

•Küçük Oğul: Arama sürecinde aktif rol üstlenir.

•Yenge: Annenin kayboluşunda arama çalışmalarına katılır. Ödül miktarının belirlenmesine dair önerilerde bulunur. Annenin sağlık durumu konusunda endişelidir.

•Kız Kardeş: Anlatıcının küçük kız kardeşidir ve eczacı olarak çalışmaktadır. İş ve çocuk bakımını dengelemede zorluk yaşar. Annesinin mutfakta üstlendiği yükleri ve fedakarlıklarını modern bir kadının gözünden değerlendirir. Annesinin kaybıyla birlikte yoğun suçluluk ve lanetlenme duygusuna kapılır. Annesinin beklentileriyle kendi yaşamı arasında çatışma yaşar.

•Gyun (균): Annenin kayınbiraderi yani babanın küçük erkek kardeşidir. Zeki ve çalışkan bir gençtir ancak yoksulluk nedeniyle eğitimine devam edemez. Anneyle güçlü bir bağ kurar ve ona duygusal destek verir. Genç yaşta trajik bir şekilde hayatını kaybeder. Bu kayıp annenin hem fiziksel hem zihinsel çöküşünde belirleyici olur. Annenin öksüzler yurdundaki bir çocuğa da bu ismi vermesi Gyun'un onun hayatındaki yerini açıkça gösterir.

•Hala: Babanın ablasıdır. Sıklıkla anneyi eleştirir. Kendi yaşamında pek çok kayıp yaşamıştır. Annenin Gyun'un ölümünden sorumlu olduğunu düşünür. Annenin kaybı sonrasında derin bir endişe duyar.

•Hong Tae-hee (홍태희): Somangwon'daki genç bir kadındır. Annenin gizli yardımseverliğini ve büyük kızın kitaplarını dinlediğini aileye açıklayan kişidir.

Eser Özeti:

Roman, seksen yaşına yaklaşan Park Sonyeo adlı bir kadının Seul İstasyonu'nda kocasıyla birlikteyken kalabalıkta kaybolmasıyla başlar. Aile fertleri olan büyük kız, büyük oğul ve diğer kardeşler onu bulmak için el ilanları bastırır gazetelere ilan verir. Şehir genelinde arama çalışmalarına başlarlar. Bu süreç her bir aile üyesi için yalnızca fiziksel bir arayış değil aynı zamanda anneleriyle olan ilişkileri üzerine düşündükleri ve geçmişle yüzleştikleri bir içsel yolculuğa dönüşür.

Büyük kız annesinin okuma yazma bilmediğini ve çocukken onun mektuplarını okuyup yazdığını geç fark eder. Pyeongchang'daki bir görme engelliler kütüphanesine yaptığı ziyaret annesinin okuyamamasının onun için ne kadar büyük bir yoksunluk anlamına geldiğini kavramasını sağlar.

Büyük oğul annesinin onun savcı olma hayali uğruna yaptığı fedakarlıkları hatırlar. Bu hayalin gerçekleşmemiş olması ve kendisinin annesini küçümseyerek ihmal etmiş olması karşısında suçluluk duyar.

Baba, karısının yıllar boyu gizlediği acıları kronik baş ağrılarını ve felç ile kanser gibi sağlık sorunlarını düşünerek ona karşı ne denli duyarsız ve bencil davrandığını fark eder.

Romanın son bölümü annenin ağzından aktarılır. Bu anlatımda onun iç dünyası ve bugüne dek bilinmeyen yönleri açığa çıkar. Öksüzler yurdu gönüllülüğü kardeşi Gyun'un ölümüyle taşıdığı derin acı ve mutfakta üstlendiği yük karşısında hissettiği bastırılmış isyan bu bölümde görünür hâle gelir.

Romanın sonunda anlatıcı konumundaki büyük kız, kayıp annesini bulma umuduyla İtalya'nın Roma kentine gider. Ziyareti sırasında, Vatikan Şehir Devleti sınırları içindeki Aziz Petrus Bazilikası'nda, Michelangelo'nun Pietà heykeliyle karşılaşır. Heykel, Meryem'in ölmüş İsa'yı kucağında tuttuğu sahneyi betimlemekte olup anneliğin evrensel acısını ve özverisini temsil eden güçlü bir semboldür.

Bu karşılaşma, kız için annesine dair derin bir içsel kavrayışa vesile olmuştur. Annesinin bir zamanlar dünyanın en küçük ülkesi olarak nitelediği yerin aslında Vatikan olduğunu anlar ve onun arzuladığı gül ağacından yapılmış tespihi burada bulur. Heykelin karşısında diz çökerken, annesinin yaşamı boyunca sergilediği özveriler, hastalığını gizleyerek

gösterdiği direnç, mutfağa ve çocuklarına adanmışlığı ile şekillenen hayatını ilk kez bütüncül biçimde idrak eder.

Anne fiziksel olarak bulunmamasına karşın, bu sembolik mekânda ruhsal varlığıyla kızının yanında hissedilir. Böylece, annenin yaşamı boyunca gösterdiği fedakârlıkların ve görünmeyen emeğinin anlamı tüm açıklığıyla ortaya çıkmış olur.

Roman, kızın "anneme iyi bakın" sözleriyle sona erer.

Temel Çatışmalar ve Toplumsal Meseleler:

•Bireysel İhmal ve Vicdan Azabı: Aile üyeleri annelerinin varlığını hayattayken sıradan bir gerçeklik olarak görmüş onun kayboluşuyla birlikte derin bir vicdan azabı ve pişmanlık yaşamışlardır.

•Nesiller Arası İletişimsizlik ve Anlaşmazlık: Roman anne ile çocukları arasındaki yüzeysel ve duygusal derinlikten yoksun iletişimi ele alır.

•Kadınların Toplumdaki Rolü ve Fedakârlık: Eserde Kore toplumunda anne figürüne yüklenen sınırsız fedakârlık beklentisi ve bu durumun kadınların bireysel yaşamları üzerindeki baskısı öne çıkar. Annenin mutfağa dair hisleri kişisel arzularının nasıl bastırıldığını gösteren güçlü bir sembol hâline gelir.

•Modernleşme ve Geleneksel Değerlerin Kaybı: Şehir yaşamı bireyselleşme ve modern değerler geleneksel aile bağlarını zayıflatır. Aile bireylerinin annelerini arama süreci bile iş ve kişisel sorumluluklar nedeniyle sekteye uğrar.

•Bireysel Kimlik ve Bellek: Annenin kendi kimliğini yalnızca bir anne değil aynı zamanda hayalleri ve geçmişi olan bir birey olarak yeniden keşfetme süreci hafıza kaybıyla birlikte ilerler. Aile üyeleri de onu yalnızca anneleri olarak değil geçmişi olan bir insan olarak görmeye başlar.

•Sağlık Sorunları ve İhmal: Annenin baş ağrıları felç ve kanser gibi ciddi sağlık problemleri uzun süre fark edilmeden ya da önemsenmeden kalır. Bu ihmal, aile içi duyarsızlığın ve kültürel suskunluğun yansımasıdır.

•Savaşın Mirası ve Travma: Babanın savaş dönemine dair yaşantıları ve Gyun'un erken ölümü savaşın ve yoksulluğun bireyler üzerinde bıraktığı uzun süreli travmatik etkilerini gözler önüne serer.

Eserde İşlenen Ana Temalar:

•Annelik ve Fedakârlık: Romanın en belirgin teması annenin ailesi için gösterdiği sınırsız fedakârlıktır. Kendi arzularını ve sağlığını geri planda bırakarak çocuklarına ve eşine adanmış bir yaşam süren anne, Kore kültüründeki ideal anne imgesini yansıtır. Ancak bu özverinin birey üzerinde yarattığı yıpratıcı etkiler de gözler önüne serilir.

•Kayboluş ve Yeniden Keşif: Annenin fiziksel olarak kaybolması aile üyeleri için onun gerçek kimliğini gizli acılarını ve fedakârlıklarını yeniden anlamaya yönelik bir süreci başlatır. Bu süreç aynı zamanda bireylerin kendileriyle ve anneleriyle olan ilişkileriyle yüzleşmelerine olanak tanır.

•Suçluluk ve Vicdan Azabı: Aile üyeleri annelerine karşı zamanla geliştirdikleri duyarsızlık ve ihmalin farkına vardıklarında derin bir suçluluk hissederler. Annenin kaybı bu duyguların açığa çıkmasına ve aile içinde içsel bir hesaplaşmaya yol açar.

•İletişim ve Anlaşılma: Aile içi iletişimsizlik roman boyunca belirgin bir çatışma alanı olarak yer alır. Annenin okuryazar olmaması ve duygularını açıkça ifade edememesi onun iç dünyasının aile tarafından yeterince kavranamamasına neden olur.

•Bellek ve Kimlik: Anılar ve geçmiş deneyimler bireyin kimliğini şekillendiren temel unsurlar olarak ele alınır. Aile üyelerinin annelerine dair parça parça ve öznel hatıraları, karmaşık aile bağlarını ortaya koyar.

•Aşkın Dönüştürücü Gücü ve Bağışlama: Keder ve pişmanlık süreci, aile üyelerinin annenin koşulsuz sevgisini daha iyi kavramalarını sağlar. Annenin Pietà figürüyle özdeşleştirilmesi onun sevgisini ve acısını evrensel bir düzeye taşır ve ailede bağışlamaya ve anlayışa zemin hazırlar.

•Yoksulluk ve Savaşın Etkileri: Anne ve babanın hayatları Kore Savaşı sonrasındaki yoksullukla şekillenmiştir. Bu koşullar bireylerin ruhsal yapıları ve aile dinamikleri üzerinde kalıcı travmatik etkiler bırakmıştır.

EK 9. *Kim Jiyeong, Doğum: 1982*

Kim Jiyeong, Doğum: 1982 (82 년생 김지영: Gim Ji-yeong: 82nyeonsaeng)

Yazarın adı: Cho Nam-joo (조남주)

Yayın yılı: 2016

Tür: Uzun metrajlı roman.

Başlıca Karakterler ve Özellikleri:

•Kim Jiyeong: Romanın ana karakteridir ve 1982 yılında doğmuştur. Kocası Jeong Daehyun ve kızı Jeong Jiwon ile Seul'de yaşamaktadır. Ailede erkek çocuk beklentisi olmasına rağmen kız olarak dünyaya gelmiş çocukluğundan itibaren cinsiyet ayrımcılığına maruz kalmıştır. Sokakta tacize uğramış okul ve iş hayatında başarılı olmasına rağmen terfi alamamıştır. Anne olduktan sonra tuhaf davranışlar sergilemiş; depresyona girmiş ve psikolojik destek almaya başlamıştır.

•Jeong Daehyun: Kim Jiyeong'un kendisinden üç yaş büyük eşidir. Orta ölçekli bir bilişim şirketinde çalışmaktadır. Jiyeong'un davranışlarını başta şaka sanmış daha sonra eşinin psikolojik sorunları olduğunu fark ederek bir uzmana danışmıştır.

•Jeong Jiwon: Kim Jiyeong'un kızıdır. Bir yaşındadır ve Jiyeong'un yaşamındaki değişimlerin merkezindedir.

•Oh Misook: Kim Jiyeong'un annesidir. Beş kardeşin dördüncüsüdür. Geçim sıkıntıları nedeniyle Seul'de fabrikada çalışmış ardından kuaförlük yapmıştır. Oğlan çocuk baskısıyla mücadele etmiş; bir kızını kürtajla kaybetmiştir. Çocuklarının eğitimini önemsemiş aile ekonomisini güçlendiren kararlar almıştır.

•Go Sunbun: Kim Jiyeong'un babaannesidir. Erkek torunlara öncelik tanıyan ve kız çocuklarına ayrımcı davranan geleneksel bir figürdür.

•Kim Eunyeong: Kim Jiyeong'un üç yaş büyük ablasıdır. Kardeşine destek olan koruyucu bir karakterdir. Öğretmen olmuş ve bir devlet okulunda göreve başlamıştır.

•Kim Jiyeong'un küçük erkek kardeşi: Jiyeong'dan beş yaş küçüktür. Erkek olması nedeniyle aile içinde daha ayrıcalıklı bir konumda büyümüştür.

•Cha Seungyeon: Jiyeong'un üniversite yıllarındaki dağcılık kulübünden kıdemlisi ve arkadaşıdır. İkinci çocuğuna hamileyken hayatını kaybetmiştir. Kadınların eşit sorumluluk ve fırsatlara sahip olması gerektiğini savunmuş, cinsiyetçi yaklaşımlara karşı çıkmıştır.

•Yoo Hyejin: Jiyeong'un üniversiteden arkadaşıdır. Kadınlara yönelik iş yerlerindeki ayrımcılık konusunda gerçekçi bir bakışa sahiptir. Taciz olaylarının açığa çıkmasında etkili olmuş, kadınlarla birlikte yeni bir şirket kurma girişiminde bulunmuştur.

•Kim Eunshil: Jiyeong'un çalıştığı reklam ajansındaki tek kadın ekip şefidir. Cam tavan engellerinin ve cinsiyet ayrımcılığının farkında olan güçlü bir figürdür. Taciz olaylarına karşı durarak çalışan haklarını savunmuştur.

•Jiyeong'un eski erkek arkadaşı: üniversite yıllarındaki ilk ilişkisidir. Dağcılık kulübünde tanışmışlardır. Askerlik nedeniyle ilişkileri bozulmuş ve ayrıldıktan sonra Jiyeong'u rahatsız etmeye devam etmiştir.

•Jiyeong'un yeni erkek arkadaşı: Jeong Daehyun'dan önceki ilişkisidir. Yoo Hyejin'in çocukluk arkadaşıdır. Jiyeong'un iş arama sürecindeki zorluklarına empatiyle yaklaşmış ve ona destek olmuştur.

•Doktor Lee Sooyeon: Kim Jiyeong'un psikiyatristinin mesai arkadaşıdır. Kendi hamileliği nedeniyle işini bırakmak zorunda kalmıştır. Bu deneyim psikiyatristin toplumsal cinsiyet rolleri ve kadınların iş hayatındaki zorluklarını daha iyi anlamasına katkı sağlamıştır.

Eser Özeti:

Roman, 2015 sonbaharında Kim Jiyeong'un tuhaf davranışlarıyla başlar. Kocası Daehyun eşinin bazen ölmüş bazen de hâlâ hayatta olan tanıdığı kadınların kimliğine büründüğünü fark eder. Bu durum Daehyun'u endişelendirir ve eşinin doğum sonrası depresyon yaşadığını düşünmesine neden olur.

Roman Jiyeong'un 1982'deki doğumundan itibaren hayatının farklı evrelerini kronolojik biçimde anlatır. Çocukluğunda erkek kardeşi lehine yapılan ayrımcılıkları ve babaannesinin cinsiyetçi tutumunu deneyimlemiştir.

İlkokulda sıra arkadaşı olan erkek öğrencinin zorbalığına ve öğretmenin cinsiyetçi yaklaşımına maruz kalmıştır. Ortaokulda okul kurallarının kızlara daha katı uygulandığını fark etmiş ve cinsel taciz vakalarıyla karşılaşmıştır. Lise döneminde otobüs durağında yaşadığı bir taciz olayının ardından babası tarafından suçlanmıştır.

Üniversite yıllarında annesi Oh Misook'un ve babasının iş girişimleri sayesinde aile ekonomik olarak rahatlamıştır. Ancak üniversitede kadınların iş yaşamında karşılaştığı cam tavan ve ayrımcılıkla yüzleşmiştir.

Mezuniyetin ardından iş arama sürecinde başarısızlıklar yaşamış ve bir reklam ajansında işe başlamıştır. İş yerinde cinsiyetçi şakalara uygunsuz davranışlara ve tacize maruz kalmıştır.

Evliliğin ardından kızı Jiwon dünyaya gelmiş ve Jiyeong işini bırakmak zorunda kalmıştır. Annelik sürecinde fiziksel ve ruhsal olarak yıpranmış toplumsal olarak da ana kene şeklinde aşağılayıcı tepkilerle karşılaşmıştır.

Romanın sonunda Jiyeong'un psikolojik danışmanlık süreci devam ederken psikiyatr onun yaşadıklarının yalnızca bireysel bir depresyon değil daha geniş toplumsal sorunlarla ilişkili olduğunu fark etmeye başlar. Psikiyatrın kendi eşinin de benzer zorluklar yaşadığını hatırlaması bu sorunların bireysel değil yapısal nitelikte olduğunu ortaya koyar.

Temel Çatışmalar ve Toplumsal Meseleler:

•Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı: Jiyeong'un ailesinde erkek çocuğa gösterilen ayrıcalıklı muamele, okullarda kız öğrencilere yönelik katı kurallar ve erkek öğrencilere tanınan imtiyazlar iş yaşamında ise kadınların istihdam terfi ve ücretlendirme süreçlerinde karşılaştığı eşitsizlikler bu başlık altında toplanmaktadır.

•Kadınların kariyer engelleri ve cam tavan: Kadınların hamilelik ve doğum nedeniyle işlerinden ayrılmak zorunda kalmaları terfi olanaklarının sınırlılığı ve yönetici pozisyonlarındaki kadın oranının düşüklüğü bu durumu pekiştirmektedir. Güney Kore'nin OECD ülkeleri arasında cinsiyetler arası maaş farkının en yüksek olduğu ülke olması kadınlar için olumsuz koşulları görünür kılmaktadır.

•Geleneksel aile yapısı ve rolleri: Eski aile kayıt sistemleri ve soyadı düzenlemeleri kadınların bireysel kimliğini baskı altına alırken evlilikte ve çocuk bakımında kadına yüklenen roller ev içi emeğin görünmezliğini pekiştirmektedir.

•Psikolojik etkiler ve anneliğin bedeli: Annelikle gelen fiziksel ve ruhsal yorgunluklar toplumsal beklentilerin kadın ruh sağlığı üzerindeki yıkıcı etkisini ortaya koymaktadır.

•Cinsel taciz ve güvenlik endişeleri: Kadınlar okulda toplu taşımada ya da kamusal alanlarda sıkça cinsel taciz ve teşhircilik gibi saldırılara maruz kalmaktadır. İş yerlerinde gizli kamera ile izlenme ve bu görüntülerin yayılması ciddi güvenlik sorunları yaratmaktadır.

•Ekonomik durgunluk ve işsizlik: IMF müdahaleleri ve ekonomik kriz dönemlerinde ailelerin gelir kaybı kadınları daha güvencesiz yarı zamanlı işlere yöneltmiştir. İş güvencesizliği ve ekonomik eşitsizlik kadınların istihdamını olumsuz yönde etkilemektedir.

Eserde İşlenen Ana Temalar:

•Kadınların kimlik arayışı ve kaybı: Romanın temel temalarından biri Jiyeong'un kendisini sürekli başka kadınların yerine koymasıdır. Bu durum bireysel bir rahatsızlık gibi görünse de aslında toplumun kadınlara dayattığı roller ve baskılar sonucunda bireysel kimliğin nasıl silindiğini ve kaybolduğunu sembolize eder.

•Toplumsal baskı ve birey üzerindeki etkisi: Eser Güney Kore toplumunda ataerkil değerlerin kadınların yaşamındaki belirleyici rolünü gösterir. Çocukluktan itibaren aile içi ayrımcılık eğitimde ve kariyerde karşılaşılan engeller; evlilik ve annelikteki beklentiler bireyin sürekli uyum sağlama çabası içinde ezilmesine neden olur.

•Annelik ve kadınlık deneyimi: Roman annelik söylemlerinin ardındaki gerçekliği ortaya koyar. Doğumun ve çocuk bakımının getirdiği fiziksel ve ruhsal yorgunluk kariyerden vazgeçme zorunluluğu ve sosyal izolasyon anneliğin kadınlar üzerindeki ağır yükünü gözler önüne serer.

•Cinsiyet eşitsizliği ve sistematik ayrımcılık: Eserde cinsiyet ayrımcılığı ailede erkek kardeşe öncelik verilmesi okulda kızlara katı kurallar uygulanması iş hayatında erkeklerin tercih edilmesi ve kadınlara daha düşük ücret verilmesi gibi alanlarda yapısal bir sorun olarak ele alınır. Güney Kore'nin OECD ülkeleri içinde maaş farkının en yüksek olduğu ülke olması bu ayrımcılığı çarpıcı biçimde gösterir.

•Cinsel taciz ve toplumsal sorumsuzluk: Kamusal ve özel alanlarda kadınların maruz kaldığı taciz vakaları okulda teşhircilik toplu taşımada elle sarkıntılık iş yerinde cinsel imalar ve gizli kamera olayları romanın önemli temalarındandır. Bu vakalara karşı toplumsal ve kurumsal duyarsızlık mağdurların yalnızlaşmasına neden olur.

•Cam tavan ve iş hayatındaki engeller: Kadınların eğitimli ve yetenekli olmalarına rağmen iş hayatında belirli bir düzeyin ötesine geçememeleri cam tavan metaforuyla açıklanır. Şirketlerin kadınların evlilik, hamilelik ve bakım sorumluluklarını bir maliyet olarak görmesi kadınların terfi ve istihdam süreçlerinde geri planda kalmasına yol açar.

EK 10. *Paçinko*

Eserin adı: *Paçinko (Pachinko)*

Yazarın adı: Min Jin Lee

Yayın yılı: 2017

Tür: Roman

Başlıca Karakterler ve Özellikleri:

•Sunja: Romanın merkezindeki karakterdir. Güçlü, çalışkan ve kararlı bir kadındır. Babasının ölümünden sonra daha içine kapanık birine dönüşür. Annesiyle birlikte pansiyon işleterek ailesini geçindirmeye çalışır. Hansu'dan hamile kaldığında onun evli olduğunu öğrenir ve metres olmayı reddeder. Baek Isak ile evlenir. Çocukları Noa ve Mozasu için fedakârca bir yaşam sürer.

•Baek Isak: Pyongyang'dan gelen nazik ve hasta bir Protestan papazdır. Sunja'ya yardım eder ve onunla evlenerek çocuğunu sahiplenir. Osaka'da görev yaparken Japon yetkililer tarafından tutuklanır ve hapiste ölür. İnancı ve özverili kişiliği ailesi için büyük anlam taşır.

•Koh Hansu: Jeju kökenli, Osaka'da yaşayan zengin ve etkili bir balık komisyoncusudur. Sunja'nın çocuğu Noa'nın biyolojik babasıdır. Sunja ile evlenemez ama savaş döneminde Sunja'ya gizlice destek olur. Aşka ve dine inanmasa da eğitime büyük önem verir.

•Baek Yoseb: Isak'ın ağabeyidir ve geleneksel değerlere bağlıdır. Savaşta yaralanarak sakat kalır. Eşinin çalışmasına karşı çıkar. Ailesine sadıktır ve sorumluluk sahibidir.

•Choi Kyunghee: Yoseb'in eşi ve Sunja'nın yengesidir. Kendi çocuğu olmamasına rağmen Sunja'nın çocuklarına şefkat gösterir. Yoseb'in sakatlığına rağmen ona destek olur.

•Noa Baek: Isak'ın nüfusuna geçen ancak Hansu'nun biyolojik oğlu olan Noa, çalışkan ve zekidir. Üniversite eğitimini Waseda'da tamamlar. Babasının kimliğini ve geçmişini

öğrendikten sonra büyük bir kimlik krizi yaşar ve ailesinden uzaklaşır. Japon kimliğiyle yaşamaya çalışır ve sonunda intihar eder.

•Mozasu Baek: Sunja'nın küçük oğludur. Akademik başarı göstermese de iş dünyasında başarılı olur. *Paçinko* salonu işletir. Ailesine karşı sevgi ve sorumluluk hissi taşır.

•Yumi: Mozasu'nun eşi ve Solomon'un annesidir. Zorlu bir geçmişe sahiptir ama kendi hayatını kurmaya çalışır. Kısa ömürlü bir yaşam sürer.

•Solomon Baek: Mozasu ve Yumi'nin oğludur. Zeki ve dışa dönüktür. Japonya'da Koreli kimliğiyle zorluklar yaşar. Finans sektöründe çalıştıktan sonra babasının işine döner.

Yardımcı Karakterler

•Yangjin: Sunja'nın annesidir. Sessiz, çalışkan ve özverilidir. Pansiyon işletir ve ailesinin geleceği için büyük endişeler taşır.

•Hoonie: Sunja'nın babasıdır. Fiziksel engellerine rağmen çalışkan ve sevgi doludur. Ölümü Sunja için büyük bir dönüm noktası olur.

•Kim Changho: Sunja ve Kyunghee'ye iş veren bir restoran sahibidir. Kyunghee'ye karşı duygular besler. Savaş sonrası Kuzey Kore'ye göç eder.

•Goro: Mozasu'nun patronudur. *Paçinko* salonu sahibidir. Mozasu'ya hem iş hem yaşam konusunda rehberlik eder. Korelilerin Japonya'daki başarı olanaklarını temsil eder.

•Haruki Totoyama: Mozasu'nun okul arkadaşı ve bir Japon polis dedektifidir. Kardeşine bakmakla yükümlüdür. Mozasu'nun hayatındaki önemli bir dost figürüdür.

•Papaz Shin: Busan'daki kilisede görev yapan kıdemli papazdır. Isak'ın evlilik kararına başta karşı çıkar ama sonradan destekler.

•Papaz Yoo: Osaka'daki kilisede görev yapan görme engelli papazdır. Hükümet baskılarına karşı pragmatik bir yaklaşım sergiler.

•Risa Iwamura: Noa'nın Japon eşidir. Ailesiyle yaşadığı skandal nedeniyle toplumdan dışlanmıştır. Noa ile istikrarlı bir evlilik kurar.

•Akiko Fumeki: Noa'nın üniversite yıllarındaki kız arkadaşıdır. Açık sözlü ve toplumdaki ayrımcılıklara karşı duyarlıdır. Noa'nın geçmişini sorgulamasını sağlar.

•Etsuko Nagatomi: Mozasu'nun sevgilisi ve Solomon'un annesidir. Geçmişinde zorluklar yaşamıştır. Korelilere dair önyargılarını aşmaya çalışır.

Eser Özeti:

Roman, 1910 yılında Japonya'nın Kore'yi ilhak etmesiyle başlar. Hoonie'nin kızı Sunja genç yaşta zengin ve evli bir balık komisyoncusu olan Koh Hansu ile ilişki yaşar ve hamile kalır. Hansu'nun evli olduğunu öğrenince onu tamamen reddeder ve ailesinin onurunu korumak için hasta ama fedakâr bir Protestan papaz olan Baek Isak ile evlenir.

Sunja ve Isak, Isak'ın ağabeyi Baek Yoseb'in yaşadığı Osaka'ya göç eder. Bu evlilikten Noa ve Mozasu adında iki oğulları olur. Isak dinî faaliyetleri nedeniyle Japon yetkililer tarafından tutuklanır ve hapiste hayatını kaybeder. Isak'ın ölümünün ardından aile, savaşın ve Japonya'daki Korelilere yönelik ayrımcılığın etkisiyle zorlu bir yaşam sürer. Sunja ve yengesi Kyunghee, geçimlerini sağlamak için pazarda yiyecek satışı yapmaya başlar. Hansu, zaman zaman onlara dolaylı destek sağlar.

Noa, üvey babası Isak'ın değerlerini benimseyerek başarılı bir öğrenci olur ve Waseda Üniversitesi'ne kabul edilir. Ancak biyolojik babasının Hansu olduğunu ve onun bir yakuza bağlantısı taşıdığını öğrenince büyük bir kimlik krizi yaşar. Ailesinden uzaklaşır ve Japon kimliğiyle Nobuo Ban adıyla yaşamaya başlar. Yıllar sonra, annesi izini bulup ziyaret ettiğinde intihar ederek hayatına son verir.

Mozasu, abisinin akademik başarılarını gösteremese de pratik zekâsı ve insan ilişkilerindeki becerileriyle başarılı bir iş insanı olur. *Paçinko* salonu sahibi Goro'nun yanında çalışmaya başlar ve kendi işini kurar. Yumi ile evlenir ve Solomon adında bir oğlu olur. Yumi, doğumdan kısa bir süre sonra hayatını kaybeder.

Romanın son bölümlerinde, Solomon'un büyümesi ve finans sektöründe çalışmaya başlaması anlatılır. Solomon, Japonya'da Koreli kimliğiyle yaşamanın getirdiği kültürel ve toplumsal karmaşalarla yüzleşir. Hikâye, Sunja'nın yaşlılık dönemine ve

kaybettiklerinin anısını yaşatma çabasına odaklanır. Hoonie, Isak, Noa ve Yangjin gibi sevdiklerinin yokluğuna rağmen Sunja ailesine ve geçmişine bağlı kalmayı sürdürür.

Temel Çatışmalar ve Toplumsal Meseleler:

•Kimlik ve Aidiyet: Japonya'da yaşayan Korelilerin yabancı yerleşik olarak etiketlenmesi ve gerçek bir anavatan duygusuna sahip olamamaları temel bir çatışmadır. Noa'nın Koreli kimliğini reddedip Japon gibi yaşama çabası kimlik krizinin trajik bir örneğidir.

•Cinsiyet ve Toplumsal Roller: Kadınların hem geleneksel Kore toplumunda hem de Japonya'daki diasporik yaşamda karşılaştığı toplumsal roller ve beklentiler romanın önemli bir temasıdır. Sunja'nın evlilik dışı hamileliği kadınların toplumsal statüsüne dair normların baskıcılığını yansıtır.

•Savaş ve Tarihsel Travma: Japonya'nın Kore'yi işgali, II. Dünya Savaşı'nın yol açtığı tahribat ve savaş sonrası göçler karakterlerin yaşamlarında kalıcı izler bırakır. Savaşın getirdiği fiziksel ve ruhsal yaralar, Yoseb'in yanıkları ve Isak'ın hapishane deneyimi gibi örneklerle nesiller boyunca hissedilir.

•Ayrımcılık ve Önyargı: Korelilere yönelik sistematik ayrımcılık iş bulma barınma ve toplumsal kabul alanlarında açıkça hissedilir. Bu durum karakterlerin hayat seçimlerini şekillendiren temel bir baskı unsuru oluşturur.

•Sınıf ve Ekonomik Mücadele: Yoksul Korelilerin hayatta kalma ve Japon toplumunda yükselme çabası sınıfsal ayrımlar ve ekonomik eşitsizliklerle kuşatılmıştır. *Paçinko* gibi marjinalleştirilmiş iş alanları Koreliler için önemli bir geçim yolu haline gelir.

•Aile ve Nesiller Arası Devamlılık: Aile zor koşullar altında hayatta kalmak ve gelecek nesillere daha iyi bir yaşam sağlamak için temel dayanışma ve fedakârlık alanı olarak öne çıkar. Özellikle, Sunja'nın çocukları için verdiği emek bu temayı derinleştirir.

•Din ve Maneviyat: Hristiyanlık özellikle Isak karakteri aracılığıyla zorluklar karşısında umut teselli ve direnç sağlayan bir manevi kaynak olarak işlenir.

Eserde İşlenen Ana Temalar:

•Kimlik ve Aidiyet Arayışı: Eserin merkezinde Japonya'da doğup büyüyen Korelilerin kimliklerini nasıl deneyimledikleri sorusu yer alır. Noa'nın Koreli kimliğini reddedip Japon gibi yaşama çabası ve bunun trajik sonucu bu arayışın çarpıcı örneklerinden biridir. Yazar Koreli olmanın hem gururunu hem de yükünü birlikte ele alır.

•Hayatta Kalma ve Direniş: Roman, Japonya'da yaşayan Korelilerin ayrımcılık yoksulluk ve savaş gibi tarihsel zorluklara rağmen nasıl hayatta kaldıklarını ve varlıklarını nasıl sürdürdüklerini ayrıntılı biçimde gösterir.

•Ayrımcılık ve Adaletsizlik: Roman Japonya'da Korelilere uygulanan yasal ve sosyal ayrımcılığın yaşamları nasıl etkilediğini kapsamlı biçimde yansıtır. İş ve eğitim gibi temel alanlarda karşılaşılan engeller karakterlerin kaderini belirleyen başlıca faktörlerdendir.

•Aile Bağları ve Nesiller Arası Devamlılık: Aile, romanda sığınak, destek ve direniş kaynağı olarak öne çıkar. Özellikle Yangjin, Sunja ve Kyunghee gibi kadın karakterlerin çocukları ve torunları için yaptıkları fedakarlıklar nesiller arası bağı ve kültürel mirasın önemini ortaya koyar.

•Fiziksel Güzellik ve Güç: Yazar fiziksel güzelliğin özellikle kadınlar için zaman zaman geçici de olsa bir güç biçimi olarak nasıl işlev gördüğünü tartışır. Sunja, Kyunghee ve Yumi gibi karakterlerin güzellikleri onların yaşamda karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmalarında dikkat çeken bir unsur olarak kullanılır.

•Şans Kader ve Bireysel Seçim: Paçinko oyunu roman boyunca yaşamın rastlantısallığını şansın etkisini ve bireysel tercihlerin kader üzerindeki rolünü simgeleyen güçlü bir metafor olarak yer alır. Karakterler kaderin dayattığı zorluklarla mücadele ederken aldıkları kararlarla hayatlarını biçimlendirmeye çalışır.